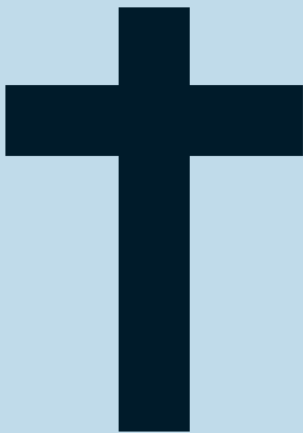

Isthmus-Mecayapan
Nahuatl

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtł toTeko ipan
mela'tájtł New Testament

Isthmus-Mecayapan Nahuatl
Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtɔl toTɛko ipan mela'tájtɔl
New Testament

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nahuatl, Isthmus-Mecayapan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source files dated 17 May 2025
8d5b6a33-8846-5c0f-ae8f-62c94f894f7b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	64
San Lucas	103
San Juan	167
Hechos	215
Romanos	275
1 Corintios	301
2 Corintios	325
Gálatas	341
Efesios	350
Filipenses	359
Colosenses	365
1 Tesalonicenses	371
2 Tesalonicenses	377
1 Timoteo	380
2 Timoteo	387
Tito	392
Filemón	396
Hebreos	398
Santiago	418
1 Pedro	425
2 Pedro	433
1 Juan	437
2 Juan	444
3 Juan	445
Judas	447
El Apocalipsis	450

Itájtol Jesucristo yej kijekuiloj San Mateo

Iyikyapatajwewejmej Jesucristo

¹ Nigaj ijkulijto' itokamej yej iyikyapatajwewejmej Jesucristo,* yej tēpiltzimpā katka iga David iwān David tēpiltzimpā katka iga Abraham.

² Abraham mochiĵ tētaj iga Isaac, iwān Isaac mochiĵ tētaj iga Jacob, iwān Jacob mochiĵ tētaj iga Judá iwān iyikniwān.

³ Judá iwān isiwa' yej itōka' Tamar mochiĵkej tētajmej iga Fares iwān Zara. Fares mochiĵ tētaj iga Esrom. Esrom mochiĵ tētaj iga Aram.

⁴ Aram mochiĵ tētaj iga Aminadab, iwān Aminadab mochiĵ tētaj iga Naasón, iwān Naasón mochiĵ tētaj iga Salmón.

⁵ Salmón mochiĵ tētaj iga Booz, tēyē' itōka' Rahab. Booz mochiĵ tētaj iga Obed, tēyē' itōka' Rut. Obed mochiĵ tētaj iga Isái.

⁶ Isái mochiĵ tētaj iga rey David, David kipia' sē ipiltzĵn yej itōka' Salomón yej kita' iwān inón siwa' yej isiwa'pa katka Urías.

⁷ Salomón mochiĵ tētaj iga Roboam, iwān Roboam mochiĵ tētaj iga Abías, iwān Abías mochiĵ tētaj iga Asa.

⁸ Asa mochiĵ tētaj iga Josafat, iwān Josafat mochiĵ tētaj iga Joram, iwān Joram mochiĵ tētaj iga Uzías.

⁹ Uzías mochiĵ tētaj iga Jotam, iwān Jotam mochiĵ tētaj iga Acaz, iwān Acaz mochiĵ tētaj iga Ezequías.

¹⁰ Ezequías mochiĵ tētaj iga Manasés, iwān Manasés mochiĵ tētaj iga Amón, iwān Amón mochiĵ tētaj iga Josías.

¹¹ Jecónias iwān iyikniwān itajmej itōka' Josías. Inĵimej ipilowān onokoj kuā' rey de país Babilonia kipreŵjwĵ israelĵtajmej iga kiwigakej Babilonia.

¹² Kuā' kĵskeja Babilonia, Jecónias kipia' ipiltzĵn yej itōka' Salatiel. Iwān Salatiel kipia' ipiltzĵn yej itōka' Zorobabel.

¹³ Zorobabel mochiĵ tētaj iga Abiud, iwān Abiud mochiĵ tētaj iga Eliaquim, iwān Eliaquim mochiĵ tētaj iga Azor.

¹⁴ Azor mochiĵ tētaj iga Sadoc, iwān Sadoc mochiĵ tētaj iga Aquim, iwān Aquim mochiĵ tētaj iga Eliud.

¹⁵ Eliud mochiĵ tētaj iga Eleazar, iwān Eleazar mochiĵ tētaj iga Matán, iwān Matán mochiĵ tētaj iga Jacob.

¹⁶ Jacob mochiĵ tētaj iga José, yej iwewej María. Inĵinya María yej iye' Jesús, inĵinya Jesús yej tiktōkawiáĵ Cristo.

¹⁷ Ijkón panoj catorce tētajwewetkej yej ipilówampa ipilowān Abraham este iga onókoya David. Panoj nō catorce tētajwewetkej yej ipilówampa ipilowān David este kuā' israelĵtajmej kiwigakej preso Babilonia, iwān panoj se'o' máĵ catorce tētajwewetkej este kuā' onókoya Cristo.

Ken iga onoko Jesucristo

¹⁸ Ijkĵn iga onoko Jesucristo: María yej iye' Jesús onóyaya iga yawi monāmiĵtĵi iwān José. E' kuā' aya monāmiĵtiáĵ, María xōloyowi' iga ipoder iyEspĵritoĵ Dios.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Cristo".

¹⁹ Iwán José yey mochiwas iwéj María, poxsan katka ye'nemiá, iwán ayo' kinekiá mamonamikti iwán María; e' malej ijkón, José akinekiá mamomati iga María óno'ya iwán se' taga'; yéj kejlantoya iga ichtákan mamokajtewakan.

²⁰ Mij inón kejlantoya, kochi' iwán kite' iga se iyá'ngel† Dios wálaj iwán ijkín kijlij:

—José, tej yey ipiltzín ipilówampa David, amo ximajmawi iga timonamiktiá iwán María, iga inón xolq' yey kitalaxwijto', inonwa' kimá' iyEspíritoj Dios.

²¹ Yéj yawi kitati se ichoochín, iwán tiktokawij JESÚS,‡ iga yéj yawi kimanawiti igentej iga ayo' makichitokan yey ayékti.

²² Inón sucederój iga mamochiwa kensan ikya kijtoj toTéko ipan se profeta§ kúaj' kijtoj ijkín:

²³ Se takotzín yey aya kichijchimi taga', xoloyowis iwán kitas ichoochín, motokawij Emanuel,

yey kijtojneki: Dios ono' towán.*

²⁴ Kuaj' José isa' iga temiktoya, kichij kensan kijlij iyá'ngel Dios iwán kíkui'ya María iga isiwa'.

²⁵ E' José aya kitechowaya María este iga onoko ikone'. Iwán inón kone' kitokawijkej JESÚS.

2

Reyemagojmej yawij kitatij Jesús

¹ Jesús onoko Belén, se áltepe' yey ono' ipan estado de Judea. Íkuaj' mandarójtoya rey Herodes.* Entonces asikej Jerusalén sekin tajtaga' yey wálkej ikisáyampa tonatí'. Inomej tajtaga' momachtijkej ken iga ojonokej sítalimej, iwán kijliáj Reyemagojmej.

² Iwán tatajtantinemiáj:

—¿Kán ono' irrey judiyojmej yey nacérojo'? Nejemen nikitakej isítalin ne-iga ikisáyampa tonatí' iwán niwálkej nikweyimatiłtíkoj.

³ Kuaj' inín kimati' rey Herodes ay'ya kojasiá te kichíwaya, iwán inewi gente de Jerusalén akojasiajo' nq te kichíwayaj.

⁴ Iwán Herodes kinotza' inochi ijefejmej sacerdotejmej iwán inochi yey tamachtíáj ipan iley Dios. Iwán kitajtankej kan yawi naceróti Cristo.

⁵ Yejemen kijtojkej:

—Yawi naceróti ipan áltepe' yey itokaj' Belén yey ono' ipan estado de Judea. El profeta kijuiloj ijkín:

⁶ Tej, Belén, yey tono' ipan estado de Judá, malej iga ti-áltepetzín, e' ayéj yey máj ti-álimpa, nq tivalerowa kensan inomej wejweyi áltepe' yey ono' ipan estado de Judá; iga ipan tej yawi kısıti se yey mandarowa, yey yawi kicuidaróti nogentej de Israel.†

⁷ Iwán el rey Herodes kichtakanotza' yey kitakej sítalin; íkuaj'ya kimatiłtijkej kėman nokta neşiko in inón sítalin.

† 1:20 1:20 Xikita glosario “Ángel”. ‡ 1:21 1:21 Jesús kijtojneki “yey kimanawia”. Jesús kimanawiti inomej yey moconfarowaj ipan yéj iga ayá' kinkochiwas ken kajasi iga kichijkej yey ayékti. § 1:22 1:22 Xikita glosario “Profeta”. * 1:23 1:23 Is 7:14 * 2:1 2:1 Xikita glosario “Herodes”. † 2:6 2:6 Miq 5:2

⁸ Iwán Herodes kititan Belén inomej tajtaga', kijlijkej ijkín:

—Xaqan Belén, xiktemotij inón choolintzin este kan xikasikan. Kuá' ankasikeja, xine-ijlikij sej iga nej nõ mania manikweyimatiltiti.

⁹ Kuá' tami' kikakikej yej kijtoj Herodes, Reyejmagojmej yájkija. Iwán inón sitalin yej kitakej ikisáyampa tonati', tapanotiaya iwán moketzato kan nokta ono' choolintzin.

¹⁰ Kuá' kitakej inón sitalin poxsan yolpakikej.

¹¹ Iwán kalakkej kalijti', iwán kitakej choolintzin iwán María yej teye'. Motankuaketzkej iwán kiweyimatiltijkej choolintzin. Iwán yejemen kixixtijkej regalojmej iga kimakakej choolintzin, oro, incienso iwán mirra yej ken bálsamo.

¹² Iwán Dios kitemiktij inomej iga ayo' nokta mayakan kan ono' Herodes; inón iga yejemen yajkij sej ichamej, e' ipan se'ya oji.

José, María iwán Jesús cholowaj iga yawij ipan país yej itoká' Egipto

¹³ Kuá' reyejmagojmej yájkija, se iyángel Dios kitemiktiko José, iwán kijlij:

—Ximoketza, xikuiga Egipto choolintzin iwán iye'. Ómpao' xonokan este kua' sej nimitznqtzas. Porque Herodes yawi kitemoti choolintzin iga makimikti.

¹⁴ Iwán José moketza' tayowakan, kiwiga' Egipto choolintzin iwán iye'.

¹⁵ Ompiga onoyaj este que migui' Herodes. Inín mochij iga mamochiwa yej Dios kijtoj ipan se profeta, ijkín ijkulijto': "Este Egipto nknqtza' noPiltzin."[‡]

Herodes tatekimaka iga mamomijmikti choolilín

¹⁶ Kuá' Herodes kimati' iga kikajkayajkej inomej reyejmagojmej, poxsan kuejkuesiwi'. Iwán tatekimá' iga makimijmiktij nochi choolilín yej aya kipiáj ome años, yej chantitokej Belén iwán ipan altepemej yej najna'san onokej. Herodes kijtoj ome años, iga anka achón an kiwigaya Jesús, ke'san kijtojkej reyejmagojmej.

¹⁷ Iwán ompa mochij yej kijkuiloj el profeta Jeremías. Ijkín ijkulijto':

¹⁸ Mokagui' iga wa'tzajtzilq' ipan altepe' yej itoká' Ramá.

Chokalq' iwán poxsan moknqmatilo'.

Rakelwa' in yej choga' iga ipilowañ,

iwán awel moyoltalij, iga ipilowañ kimijmiktijliljeja. §

¹⁹ Kuá' mi'ya Herodes, se iyángel Dios kitemiktij José ompa Egipto, kijlij:

²⁰ —Ximoketza, xikuiga choolintzin iwán iye' iwán xaj sej Israel kan amonoyaj iga mikikeja inomej yej kimiktijnekiáj choolintzin.

²¹ Iwán José moketza' iwán kiwiga' choolintzin iwán iye' ipan país de Israel.

²² E' kuá' José kimati' iga mandarówaya sej Arquelao yej ipiltzimpa Herodes ipan tajli de Judea, José majmawi' iga yawi ompiga. E' Dios sej kitemiktij, kijlij iga mayawi ipan estado de Galilea, iwán ompiga yajkij.

²³ Kuá' asikej ipan estado de Galilea, mochantitoy ipan altepe' yej itoká' Nazaret. Inín mochij iga mamochiwa ken kijtojkej profetajmej iga Jesús chantitos Nazaret.

3

Juan yej tabautizərowa kipowa itájtɔl Dios

¹ Inón vej Juan yej tabautizərowa* asi' ipan desierto† yej ono' ipan estado de Judea iga kipowa ye'notíciáj,

² iwán kijtowaya:

—Xikajtəwákanya iga ankichiwaj yej ayəkti iga ayo' wejkatís iga Dios yawi reinəroti ipan tejemej.

³ De ininya Juan yej el profeta Isaías tajtoj, kuə' kijtoj: Mokaki ə'pa tzajtzi ipan desierto, kijtowa:

“Xikajtəwákanya iga ankichiwaj yej ayəkti, ijkón ankitapowaj ojti iga toTəko.”‡

⁴ Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello§, iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuəya chapolin iwán kuayojnekti.

⁵ Iwán kiskej de Jerusalén, de Judea iwán inochi yej chantitoyaj najna'san weya' Jordán iga kikakikoj Juan.

⁶ Iwán kuə' la gente motənxitónkeja iga kichijkej yej ayəkti, ikuə'ya Juan kibautizərowaya inomej ipan weya' Jordán.

⁷ E' kuə' Juan kita' iga nemi yayaj mia' fariseojmej* iwán saduceojmej† iga nə mamobautizərokan, kijlijkej:

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kuə' Dios yawi tacastigaroti?

⁸ Xiyə'nemikan iga manesi iga ankikajtəjkeja iga ankichiwaj yej ayəkti.

⁹ Amo ximoweyimatikan iga ankijtowaj: “Nejemen no-ikyapatajwəwejmej Abraham”; ¡Nimitzijliáj iga inimej teme' Dios wel kichíwa ipilowan Abraham!

¹⁰ Həchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayə' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.‡

¹¹ Nej nimitzbautizərowaj iga ə'ti, iga manesi iga anmoyolpatákeja. E' yej wı-o', yawij mitzbautizərotij iga el Espíritu Santo iwán iga ti'ti. Yéj kipiá máj poder que nej, iwán nej ni alín ayə' neajasi iga manikuiguili iga'.

¹² Yéj kikitkijto' yej iga kichijchíwa trigo iga kitasolkixitiá. Iwán trigo kanas kan moəna; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayı' səwis.§

Mobautizəroj Jesús

¹³ Iwán Jesús kisa' Galilea, iwán asito kan Juan tabautizərojtoya ipan weya' Jordán, iga nə mamobautizəro.

¹⁴ E' Juan akinekiá makibautizəro, kijlij:

—¿Te iga tiwı' iga nej manimitzbautizəro? Nejwa' in yej nikneki iga tej xinebautizəro.

¹⁵ E' Jesús kijlij Juan:

—Inán tej amo tə xikijto; iga ijkón kajasi iga matikhchwakan inochi ken Dios kineki.

Iwán Juan motəmə' iga kibautizəroj Jesús.

* **3:1 3:1** Xikita glosario “Bautizar”. † **3:1 3:1** Xikita glosario “Desierto”. ‡ **3:3 3:3** Isa 40:3

§ **3:4 3:4** Xikita glosario “Camello”. * **3:7 3:7** Xikita glosario “Fariseo”. † **3:7 3:7** Xikita glosario “Saduceo”. ‡ **3:10 3:10** Inón kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. § **3:12**

3:12 Kijtojneki iga yej ye'nemij, Dios yawi kimanawiti e' yej ayə' ye'nemi ken tikita itasolyo trigo yej tatas.

¹⁶ Kua' Jesús tami' mobautizaroj, kisa' ipan a'ti. Iwán tapowi' cielo, iwán kita' iyEspíritoj Dios temoj, ken tikita se jojtoko, iwán moketzako iyakapan.

¹⁷ Iwán mokagui' ipan cielo se tájtol yej kijtoj:

—Inín nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, iwán yéj neyolchikajto'.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichíwa yej ayékti

¹ Iwán iyEspíritoj Dios kiwíga' Jesús ipan desierto kan ayá' chantitolo', iga ompiga Tzitzimi' makita siga ayá' kichíwáltij yej ayékti.

² Jesús ayá' takuaj cuarenta días iwán cuarenta yówal, iwán mayana'.

³ Iwán Tzitzimi' kitechoj Jesús. Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichíwa yej ayékti, kijlij:

—Siga teja nokta iPiltzín Dios, xikijli inímej temej iga mamochíwakan pan.

⁴ E' Jesús kijlij Tzitzimi':

—Ijkín ijkuilijto' itájtol Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', nq wel ono iga kichíwa ken kijtowa itájtol Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiwíga' Jesús ipan weyi-áltepe' Jerusalén, kitejkawíltij este iyixko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan,*

⁶ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teja nokta ipiltzín Dios, este nigaj ximopatánalti talpan; iga itájtol Dios ijkn ijkuilijto':

Dios kititanis iyangelejmej iga mamitzpaléwikan, iga mamitzmajkuiñakan

iga amo ximokxiwíteki ipan te'ti.†

⁷ Jesús kijtoj:

—Nq ijkuilijto' itájtol Dios: “Amo xiktajtanili moTeko Dios iga makichíwa tejté iga san manesi iga wel kichíwa.”

⁸ Se' vej Tzitzimi' kiwíga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko, iwán kinextilij inochi paísmey yej ono' ipan inín tájli iwán inochi yej kipiáj;

⁹ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Nej nimitzmkas inewi inín siga timotankuáketza iga xinéweyimatílti.

¹⁰ Iwán Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo notennoj, iga ijkn ijkuilijto' itájtol Dios: “Xikweyimatílti moTeko Dios iwán xikchíwa kensan yéj kineki.”

¹¹ Iwán Tzitzimi' kikájteja Jesús. Iwán wálkej angelejmej iga kipaléwíkoj in Jesús.

Jesús pewa iga tamachtiá

¹² Kua' Jesús kimati' iga Juan kipresojuwíkej, yajki ipan estado de Galilea.

¹³ E' ayá' kawí' Nazaret kan íchán katka, sino que yajki mochántito ipan áltepe' yej itoka' Capernaum. Inón áltepe' onoya ipan aßen iwán ipan ital Zabolón iwán Neftalí.

¹⁴ Ijkín kichij Jesús iga mamochíwa yej el profeta Isaías ijkn kijkuiljoj:‡

¹⁵ Ítal Zabolón iwán Neftalí, ipan inón ojti yej yawi lámā, iyikampa weya' Jordán, ipan Galilea kan chantitokej yej ayéj judiyojmej.

* 4:5 4:5 Xikita glosario “Weyitiopan”. † 4:6 4:6 Sal 91:11,12 ‡ 4:14 4:14 Isa 9:1-2

16 Inomej gente yej ken onoyaj kən takomichkən iga ayá' kixmatiáj Dios, ken tikita kitawijkej se weyi tawilyo' iga asi' itájtɔl Dios.

Inomej majmatoyaj iga mamikikən, e' inán kitawijkeja weyi tawilyo'.

17 Iwán íkuá'ya Jesús pewa' kipowa itájtɔl Dios, kijtoj:

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti iga ayo' wejkwawas iga yawi reinarɔti[§] Dios.

Jesús kinotza' nawi atarrayerojmej

18 Jesús nejnentiaya ipan aɽen laguna yej itɔka' Galilea. Ompa kita' Simón yej nɔ itɔka' Pedro, iwán Andrés yej iyíknjmpa. Yejemən atarrayerojmej. Iwán ompa atarrayarɔtoyaj ipan inón a'ti.

19 Iwán Jesús kijlij inomej:

—Xinɛtokakən, iwán nikchjwas iga ankinechkɔskej yej manɛtokakən ken inán topoj ankikjtzkiáj.

20 Iwán imanín kikajtejkej iyatrrayajmej iwán kitokákeja Jesús.

21 Iwán achi máj nejnchenkej, kitakej omən tajtaga', Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo. Ompa onoyaj ipan ákəl iwán itaj. Ompa kitamanijtoyaj iyatrrayajmej. Iwán Jesús kinotza' in inomej.

22 Iwán íkuá'san ompa kikajtejkej itaj iwán ákəl. Iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kimachtía mia' gente

23 Jesús panoj noyan ipan estado de Galilea, tamachtijtjinemiá ipan tiɔpamej yej ojonoyaj ipan altepemej. Kipowaya ye'notíciaj ken iga Dios yawi reinarɔti. Iwán kachitiltij nochi yej sese'pa iga wetitoyaj.

24 Iwán noyan momati' ipan estado de Siria, iga Jesús taachtitiltijtjinemi', iwán nɔ kiwiguilijkej yej kipiayaj de sese'pa kokolis, yej kuajkualoj, yej tatapoliwij, yej kipiayaj małespíritoj iwán yej ikxitakuawayaxtoyaj. Iwán nochi injmej kachitiltij Jesús.

25 Mía' de Galilea kitokakej Jesús, yej çantitoyaj ipan ital diez altepe' yej kijliáj Decápolis, iwán de Jerusalén iwán inewi nɔ de Judea, iwán inomej yej çantitokej iyikampa weya' Jordán.

5

Jesús tamachtía ipan tepe'

1 Kuá' Jesús kita' inewi gente yej kitokatinemiáj, tejkaj ipan se tepe' iwán ompa motalij. Iwán idiscipolojmej* kiyawalojkej.

2 Iwán Jesús pewa' kimachtij idiscipolojmej, ijkən kijtoj:

3 —Pakij yej kimachjliáj ipan iyalmajmej iga yejemənsan awel tɛ kichiwaj iwán ijkɔnya iga kitəmowaj Dios, iga yejemənya kipiaskkej Dios iga iTekomej.

4 *Pakij yej çɔkaj, Dios yawi kiyɔlchikawati inomej.

5 *Pakij yej moaljmpamatij, iga yejemən moçjwaskej itatki inón tajli yej Dios kijtoj iga kimakaskej.

6 *Pakij yej kipoxyɔlmakatokej iga kichjwasnekij yej yekti, inomej sí, Dios kipaləwj.

7 *Pakij yej ta-ikneliáj, iga Dios yawi nɔ kiknelitij inomej.

8 *Pakij yej ipan iyalmajmej kejlantokej yej yekti, yejemən sí kitaskej Dios.

§ 4:17 4:17 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”. * 5:1 5:1 Xikita glosario “Discipulo”.

9 'Pakij yej kinekij iga maonolo tamelá, iga Dios kijlij iga yéj ipilowán.

10 'Pakij yej kinknochiwaj iga san kichiwaj yej Dios kineki, iga yejémenya kipiaskej Dios iga iTekomej.

11 'Xipaktokan kuá' mitzijijliáj kuajkuantas iwán kuá' mitziknochiwaj iwán kuá' mitzpantiáj iga ankichiwaj yej ayékti, iga san nej annetokaj.

12 'Xipaktokan iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yékti; iga ijkón nō kinknochiwej profetajmej yej ikya onoyaj.

Yej kitokaj Jesús ken ista' iwán ken yej tawíáj

13 'Amejemen ipan inín tajli ken tikita an-istamej. E' siga ista' ayo' istawéli', ¿téjaso' iga moneki? Ayo' yékti iga nité, sino que motajkáliya iwán motatáksaya.

14 'Amejemen nō ken antawilmej ipan inín tajli. Sē weyi-áltepe' yej ono' iyixko tepe' awel mýjana.

15 Niga motatía sē cándil iga mamotáli itampa tejté, majwa' motaliá ajko iga makitawi yej onokej kalijti'.

16 Ijkonsan nō amejemen xikchiwakan yej yékti iyixtaj la gente, iwán kuá' mitzitaskej iga ankichijtokej yej yékti, kiweyimafiltiskej toTaj Dios yej ono' ajko.

Jesús tamachtía ipan la ley

17 'Amo ankijtoskej iga niwalaj iga nikpoloko iley Moisés o kan tamachtijkej profetajmej. Nej ayá' inón nikchiwako, majwa' nikchiwako ken iga nokta kajasi iga mamochiwa ken tatekimakaj.

18 Iwán nō nimitznojma-ijliáj, miej iga onos cielo iwán tajli, nisé punto nisé letra awel mopolowa ipan iley Moisés, este que nochi mamochiwa yej mochíwas.

19 Inón iga yej kiyokakajtewa iga kichiwa ken tatekimaka sē iley Dios, malej iga inón ley nésiki' ayá' máj tē te-ijliá, wan ijkón matamachtí, inón mo-itas ken yej ayéj tē iteki kan reinarowa Dios. E' yej makichiwa ken ijkullijto' la ley iwán ijkonsan nō kinextiliá sekin iga makichiwakan, inón máj kiyé'itaskej kan reinarowa Dios.

20 Iwán nō nimitzijliáj, siga ayá' máj anye'nemij que fariseojmej iwán ken yej tamachtíáj ipan la ley, nikeman ayá' ankalakiskej kan Dios reinarowa.

Jesús tamachtía iga amo mamokuejkuesolo

21 'Ankikakíkeja ken kijlijkej amo-ikyapatajwan iga: "Amo xitamikti, siga agaj tamiktiá, makimiktikan." Ijkón kijtoj iley Moisés.

22 E' inán nimitzijliáj igasan sē mamokuejkueso iwán iyiknín, Dios yawi kijuzgaroti. Iwán yej kijliá iyiknín: "Tixeto'", inón kikitzkiskej yej máj mandarowaj. Iwán yej kijliá iyiknín: "Tipáchtol", yati kan ono' tiwelon yej ayí' sewi.

23 'Siga tia tikmakati iyofrendaj Dios ipan altar[†] iwán tikejlanetewa iga mitzkuesowilijto' mognín,

24 ómpao' xikajtewa moofrendaj itenoj altar iwán xaj achto ximoyoltaliti iwán mognín. Íkuá'ya sí welja tiktaliti moofrendaj.

25 'Siga agaj mitzemandarowa iwán mitzwigaj iyixtaj juez, ipan ójtisan ximotajoltí iga ximoyoltali iwán. Porque siga mitzwiga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiajmej iga mitzakiskej kuákalko.

† 5:23 5:23 Xikita glosario "Altar".

26 Nimitzjiliá iga atikísas ompa este que xikixtáwa inewi ke' mitztaj-taniliáj.

Jesús tamachtía iga yej nãmiktito' amo mayawi wãn se'

27 'Moisés este ikay kijtoj: "Yej nãmiktito' amo mayawi wãn se'."

28 E' nej nimitzjiliáj siga se' taga' kitachiliá se' siwa' iwãn ipan iyalmaj kinekiskiya magui' mamásiya iwãn, ininwa' taxíma'ya nokta, malej iga keñan ipansan iyalmaj.

29 'Siga se' moyix mitzchiwaltía yej ayekti, xikixti iwãn xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se' moyix que inochi mocueroj makakikã pan tiwelon yej ayí' sewis.

30 Siga moye'ma' mitzchiwaltía yej ayekti, xiktzonteki iwãn xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se' moma' que inochi mocueroj makakikã pan tiwelon yej ayí' sewis.

Jesús tamachtía iga amo mamokawakan yej nãmiktitokej

31 'Moisés nõ este ikay kijtoj: "Siga se' taga' kikãwa isiwa', makimaka se' ama' kan makijto iga mokájeja."

32 E' nej nimitzjiliáj yej kiyokakãwa isiwa' malej iga isiwa' ayá' nemi yawi wãn se', inon taga' kichíwa iga isiwa' mamasi wãn se'; iwãn inon se' taga' yej iwãn monãmiktij nõ taxíma.

Jesús tamachtía iga amo matajurãdolo

33 'Nõ ankimatij iga amo-ikyapatajwãn kijlijkej: "Amo xikẽkãwa iga tikchíwa yej iyixtaj toTeko tikijtoj nokta iga tikchíwas."

34 E' nej nimitzjiliáj iga amo xiktalíkan agaj o tejté iga testigo kuã' ankijtowaj iga ankichíwaskej tejté. Niga cielo iga ompa mandarowa Dios; 35 niga tajli iga ompa kitaliá iyixi Dios; niga Jerusalén iga inonwa' iciedad el Rey yej kipoxweyimati.

36 Niga motzontekon, iga tej awel tikchíwa iga se' motzónkal mamochíwa ista' o písti'.

37 Máj yekti iga xikijto "kena" kuã' tikmati iga tia tikchíwati, iwãn xikijto "ayá'" kuã' tikmati iga ayá' tia tikchíwati. Yej ayá' ijkõn kichíwa, kichíwa yej ayekti.

Jesús tamachtía iga amo mamajasikan iga mo-ijiyaj

38 'Moisés este ikay kijtoj:‡ "Siga agaj mitzixkopewa, nõ xikixkopewa, iwãn siga agaj mitztankopewa, nõ xiktankopewa."

39 E' nej nimitzjiliáj iga amo ijkõnsan nõ xikchíwili yej mitzchíwiliá yej ayekti; májwa' siga agaj mitzaygatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamizmaga.

40 Iwãn siga agaj mitzdemandarowa iwãn mitzkuiliá mokuach, xikmaka nõ makiwíga mochamarraj.

41 Iwãn siga agaj mitztekimaka iga xikuiguili tejté yej etí' se' kilómetro, tej xikuíga õme kilómetro.

42 Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka. Agaj yej kineki mitztaqewiliá tejté, amo xikijli iga ayá'.

Kén iga matikhokilíkan yej te-ijiyaj

43 'Moisés este ikay kijtoj: "Xikchokili moknãn iwãn xikijiyaj yej mitzijiya."

⁴⁴ E' nej nimitzjiliáj xikchokilikān yej mitzjijaj, xikye'ijlikān yej mitzmālijliáj, xikchwilikān yej yekti yej ayá' mitzye'itaj, xiktajtānilikān Dios iga maye'onokān inomej yej mitztpantiáj iwān mitziknochiwaj.

⁴⁵ Ijkōn amejemen anmochiwaskēj ipilówāmpa amoTaj Dios yej ono' ipan cielo; iga yej kichīwa iga matawī tonatī' kān ono' yej kichīwa yej yekti iwān yej kichīwa yej ayekti, iwān kititani nō tiawā' iga yej ye'nemij iwān iga yej ayompa nemij.

⁴⁶ E' siga amejemen ankichokiliáj yejsan nō mitzchokiliáj, ¿té anmotāniliáj iga ijkōn ankichiwaj? Este yej kicobrārowaj impuesto[§] iga Roma ijkōn nō kichiwaj.

⁴⁷ Iwān siga anksaludārowaj yejsan amoknīn, ijkōn ayá' nemi ankichiwaj tejtē yej sekin nō akichiwaj. Ijkōn nō kichiwaj yej ayá' kīxmatij Dios.

⁴⁸ Xipoxye'nemikān, ijkōn kensan amoTaj Dios yej ono' ipan cielo nochīpa kichīwa yej yekti.

6

Jesús tanextiliá iga matikchiwakān yej yekti iyixtaj Dios

¹ Jesús nō kijtoj:

—Kuā' ankichiwaj tejtē yej yekti, amo xikchiwakān iga san mamitz-itakān. Siga ijkōn ankichiwaj, amoTaj Dios yej ono' ipan cielo ayá' mitzmaskej nitē.

² Kuā' tikpalewiá agaj yej amotapialiá, amo xikpojtinemi ken kichiwaj inomej yej mopajpantiáj iga ye'nemij iga kipojtinemij tiōpan-ijti' iwān kajkān panōlo iga makiweyimatiltikān. Nimitzjiliáj iga inomej inōnsan motāniliáj, iwān Dios ayá' kiye'ita.

³ E' tej kuā' agaj tikpalewiá yej amotapialiá, amo xikmatilti ni agaj.

⁴ Majwa' xikchīwa ichtákasan. Iwān Dios yej mitzitzto' iga ichtákasan nemi tikchīwa yawi mitzmakati yej pox yekti.

Jesús tamachtiá ken iga matitajtokān wān Dios

⁵ 'Kuā' antajtowaj wān Dios, amo xikchiwakān ken inomej yejsan mopajpantiáj iga ye'nemij, inomej kiye'matij iga ejkati-orāadowaj tiōpan-ijti' iwān ipan calle kānsan makitakān. Nimitznojma-ijliáj iga inimej inōnsan motāniliáj, iwān Dios ayá' kikakij.

⁶ E' tej kuā' titajtowa wān Dios, xikalaki kalijti', iwān ximokaltzakua iwān xitajto wān Dios yej ompa ono' mowān. Iwān Dios yej mitzitzto' kān ichtákasan nemi ti-orāadowa, yawi mitzmakati yej tiktajtani.

⁷ 'Kuā' titajtowa iwān Dios, amo xikojpa-ijto tajtolmej yej ayá' mitz-palewiá kānsan mawejkawa iga titatapojo' iwān Dios, ken kichiwaj yej ayá' kīxmatij Dios. Yejemen ān kijtowaj iga ijkōn kichiwaj, majya kikakiskej Dios.

⁸ Amo xikchiwakān ken yejemen; iga amoTaj Dios kimātiya te mitzpolowaj malej iga aya ankitajtāniliáj.

⁹ Amejemen ijkīn xitajtokān iwān Dios:

NoTaj yej tonō' ipan cielo,
nochī makiweyimatilti motōkā'.

¹⁰ Xirreinarōkiya.

§ 5:46 5:46 Xikita glosario "Impuestos".

Mamochiwa ken tej tikneki ipan tajli, ijkón ken mochijto' ipan cielo.

¹¹ Notakualmej yej nochipa moneki, xinemakakan aman.

¹² Xineḷkawiliḷkan yej nikchijkej yej ayekti, ijkón ken nejemen nō nikelkawiliáj yej nechwilijkej yej ayekti.

¹³ Xinepalewikan iga amo manikchiwasnekikan yej ayekti; amo xinemakakan kuá' Tzitzimi' nechwaltijneki yej ayekti.

Iga tej nokta yej tirreinarowa, iwán tej yej nochi wel tikchiwa iwán inón moweyipoder nochipa nokta onos. Ijkónyawa'.

¹⁴ 'Siga ankelkawiliáj yej agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo nō mitzelkawiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

¹⁵ E' siga ayá' ankelkawiliáj yej mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj ayá' nō mitzelkawiliskej yej ayekti ankichiwaj.

Jesús tamachtía ken iga mamayunaroḷo

¹⁶ 'Kuá' anmayunarowaj, amo manesi iga anmoknoḡmatij ken inomej yej san mopajpantiáj iga ye'nemij. Yejemej kinekij makitakan iga mayunarojtokej. E' nimitznojma-ijliáj iga yej inón kichiwaj, kipiaja yej moḡanilijkej.

¹⁷ E' tej kuá' timayunarowa, ximotziytzikui iwán ximixami,

¹⁸ iga amo manesi iga timayunarojto'. Petz moTaj Dios yej ichtákan mowaḡ ono', yéjsan kimatis yej nemi tikchiwa. Iwán iyixtaj tokniwan mitzmakas yej kajasi iga mamitzmaka.

Yej mitzyoltilana

¹⁹ 'Amo xiknejnechkōkan yej pox valerowa nigaj ipan tajli kan wel kitolowa wechi iwán wel ankinempolosej, iwán kan wel kalakij yej tachtekij.

²⁰ Máj yekti xiknejnechkōkan ipan cielo komati yej pox valerowa.* Ompa ateyi wechi yej tanempolowa, iwán niga nō yej tachtekij ay'ya kalakiskej.

²¹ Porque kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa tikejlanḡos.

Yej mitztawía

²² 'Moyix ken tikita se cándil yej mitztawía; siga moyix yekti, mitztawijtos.

²³ E' siga moyix ayekti, tonos ken kuá' takomichkan. Siga inón cándil yej tikpiá ayá' tawía, poxsan titakōmititos.

Dios iwán tomjñ

²⁴ 'Ayagaj wel kipia ome ipatrón, iga sésanwa' in yej kiye'itas, iwán se' kijiyas, o se kitokas iwán se' kikajtewas. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltilana tomjñ.

Amo xitayōkoyakan

²⁵ 'Nimitzijliáj: Amo xitayōkoyakan iga te anyawij ankikuatij iwán te anyawij ankonitij iga wel xonokan, niga amotzótzol yej anakakiskej. ¿Ix ayá'taj máj valerowa amovidaj que tákual, iwán amocuērpoj máj que tzótzol?

²⁶ Ximixkuḷitikan ipan totōmej yej patantinemij; yejemen ayá' tokaj niga tapixkaj iwán ayá' nō kenaj yej mopixka. E' malej ijkón, Dios yej amóTajpa kitamaka nō inomej totōmej. ¡Amejemen máj anvalerowaj que totōmej!

²⁷ ¿Iwán a' de amejemen iga san matayōkoya wel weyás se' aljñ?

* **6:20 6:20** Injñ mochíwa kuá' se kichíwa ken Dios kineki.

28 'Iwán, ¿te iga nõ amejemen antayokoyaj iga amotzótzol? Ta' xikitakan ken iga weyá xochimej ipan akawalyoj, ayá' tekipanowaj niga tajtzomaj.

29 E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moye'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inomej xochimej yej mojmõnsajtikej.

30 Iwán siga Dios ijkón kimõnsajchiwa kuaxiwiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwán mosta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayá' mitztzotzolyotiskej, amejemen yej alín anmoconfiarowaj ipan Dios?

31 Inón iga amo xitayokoyakan iwán amo xikijtõkan: "¿Te niawij nikuatij? o ¿te niawij nikonitij? iwán ¿kan niawij nikasitij notzotzolmej yej nikajakiskej?"

32 Yej ayá' kixmatij Dios tayokoyaj iga nochi inín; e' amejemen ankipiáj se amoTaj yej ono' ipan cielo yej kimati te mitzpolowaj amochan.

33 E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwán xikchiwakan ken yéj kineki, iwán ijkón nochi inimej yej mitzpolowaj, anyawij ankipiatij.

34 Amo xitayokoyakan iga yej mostapa mochíwas, yej mostapa, mostapaya sej ankitaskej. Ono' komati yej teyõlmiktiá ipan sejsé día.

7

Amo xikijto iga se' ayompa nemi

1 'Amo xitajuzgarõkan, iga Dios amo nõ mamitzjuzgarõkan.

2 Iga Dios yawi mitzjuzgarõtij ijkón kensan sekin ankijuzgarowaj. Achón ke' agaj ankimakaskej, achõsan nõ Dios mitzmakaskej.

3 ¿Te iga tikixtachiliá mognin iga kipiá tasoltzin ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?*

4 Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timixewiá iga tikijliá mognin: "Nognin, achi manimitzkixtili tasoltzin yej tikpiá ipan moyix"?

5 ¡Tej yej timopajpantiáj iga tiye'nemi!, kixixti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix mognin.

6 'Yej itatki Dios amo xikmakakan pelomej, amo santá' mitztzatzayanaskaj. Yej pox patiyoj amo xikmakakan koyamej iga amo makitátsakan.

Xiktajtaniqan, xiktemõqan iwán xikaltzotzonakan

7 'Xiktajtaniqan, iwán Dios mitzmakaskej; xiktemõqan iwán ankasiskej; xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej.

8 Iga yej kitajtani, kimakaj; iwán yej kitemowa, kasi; iwán yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.

9 '¿Ix wel se de amejemen kimakas ipiltzin se te'ti kuá' kitajtaniliá tákual?

10 ¿O ix kimakas kowá' kuá' kitajtaniliá se topoj?

11 Siga amejemej yej ankichijaw yej ayekti, wel ankimakaj yej yekti amopilowan, jamoTaj yej ono' ajko ipan cielo, máj kimakas yej yekti a'san iga kitajtanilij!

12 'Ijkón ken amejemen ankinekij mamitzchijwilikan sekin, ijkón nõ amejemen xikchijwilikan; ijkón kijtowa iley Moisés iwán yej kijkuilõjkej profetajmej.

* 7:3 7:3 Kijtõjneki: Ayompa tikchiwa siga tikpõpowa mognin iga kichij alín yej ayekti kuá' tej tikchij máj komati yej ayekti.

Kalten yej tzolti'

¹³ 'Xikalakikan ipan kalten yej tzolti'. Iga kalten iwán ojti yej tawiga kan mopoypololo, kojkojakti', iwán mia' yej ompa yawij.

¹⁴ E' kalten iwán ojti yej tawiga kan ono' Dios, poxsan tzolti', iwán ayá' mia' yej ompa yawij.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

¹⁵ 'Amo mamitzkajkawakan yej kijtowaj iga Dioski' kitajtolmakaj. Inimej nésiki' até wel mitzchiwiliáj, e' máj ipan iyalmajmej ken tikita tekuanimej.

¹⁶ Amejemen wel ankixmatij ken iga nemi agaj ipansan yej kichiwaj; puej ayá' moteki uva[†] ipan witztako', niga no moteki itakilka amakuawi' ipan ista'witz.

¹⁷ Nochi ye'kuawi' ye'taki, iwán yej ayéj ye'kuawi', ayejyekti itakilka.

¹⁸ Yej ye'kuawi' awel mochjwa itakilka yej ayá' yejyekti, niga yej ayéj ye'kuawi' awel mochjwa itakilka yej yekti.

¹⁹ Nochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán motatiá.

²⁰ Inón iga amejemen ankixmatiskej inomej san ken iga kichiwaj.

Ayá' nochi kalakiskej kan reinarowa Dios

²¹ 'Ayá' nochi yej ne-ijliáj "noTeko, noTeko" yawij kalakitij kan reinarowa Dios, sino que inómejsan yej kichiwaj ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo.

²² Kuá' asis inón día, mia' yawij ne-ijliti: "NoTeko, noTeko, nejemen nikpowakej motájtól, iwán ipan motoka' nikixtijkej malespíritojmej, iwán ipan motoka' nikchijkej mia' yej ayí' mo-ita."

²³ E' nej nikijliskej: "Ayí' nimitzixmatikej; xicholokan notenoj, amejemen yej ankichiwaj yej ayekti."

Omen tajtaga' yej kalchiwaj

²⁴ 'Yej kikaki notájtól iwán kichjwa yej nikijtowa, ken tikita se taga' yej poxsan tajlanto' yej kichij íkal ipan se weyite'ti.

²⁵ Wajaj tiawa', wejweyakej a'timej iwán wajaj ejeka' yej pox tajpalej ipan inón kajli; e' ayá' kiwetziltij iga toktó' ipan te'ti.

²⁶ E' yej kikaki notájtól iwán ayá' kichjwa yej nikijtowa, inón ken tikita yej ayá' ye'tajlanto', yej kichij íkal ipan xajli.

²⁷ Wajaj tiawa', wejweyakej a'timej, iwán wajaj ejeka' ipan inón kajli, iwán wetzi'. ¡Mela'xixitini' nokta!

²⁸ Kuá' Jesús tami' fajtoj, yej takaktoyaj san tajtachixtikajkej kén iga Jesús tamachtiaya;

²⁹ iga ijkón ken tamachtiaya, nesía iga kimati te nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiáj ipan iley Moisés.

8*Jesús kachitialiá yej palantiá ikajlo'*

¹ Kuá' Jesús temoj ipan tepe', poxsan kitokatiajkij.

² Iwán kiná'tejoj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra,* motankuáketza' iyixtaj Jesús, iwán kijtój:
—NoTeko, siga tikneki, wel xinepajti.

[†] 7:16 7:16 Xikita glosario "Uva". * 8:2 8:2 Xikita glosario "Lepra".

³ Iwán Jesús kichijchin in inón yej wētitoya, kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Kua' inón kijtoj, achitiá' yej kipiaya lepra.

⁴ Iwán kijlij:

—Ta' xikaki, amo aġaj xikijli; xaj kaŋ ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xiktali moofrendaj ken tatekimaka iley Moisés, iga nochi makimati iga tipájt'i'ya.

Jesús kachitialiá itekipanowani se capitán de Roma

⁵ Kua' Jesús asi' ipan áltepe' Capernaum, se capitán de Roma yajki kitechoto Jesús iwán kiteki'tajtanilij,

⁶ kijlij:

—NoTeko, notekipanowani wetzto' nočan pan itapech iga poxsan kuaĵkualoto' isempan iwán este awel moĵina.

⁷ Jesús kijlij:

—Nej niáti nikachitiali'ti.

⁸ Inón capitán kijtoj:

—NoTeko, akajasi xikalaki nočan, san xikijto iga maachitiá notekipanowani, iwán achitiás.

⁹ Nej no ono' yej nețekimaka iwán no niktekimaka soldadojmej. Kua' niktítani se mayawi kanaj, yawi; iwán kua' se' nikijliá iga mawíki, wí'; iwán kua' nikijliá notekipanowani iga makichwa tejté, kichíwa.

¹⁰ Kua' Jesús inón kikagui', madmiradoj iwán kijlij yej kitokatinemiá:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiáro ipan nej ken inín taga'.

¹¹ Nej nimitzijliáj iga poxsan witzeloy kaŋ ikísáyampa toŋati' iwán ikalakiyampa', iwán motálskej iga takuaskej waŋ Abraham, Isaac iwán Jacob ipan cielo kaŋ reinarowa Dios;

¹² e' yej onóyaja† iga mayakaŋ katka kaŋ reinarowa Dios, kakískej kaŋ takomichkaŋ, ompa choķaskej este tanguetzekaskej.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón capitán:

—Xaja močan, iwán mamochíwa iĵkón ken ticredoĵ.

Iwán íkua'san in inón tekipanowani achitiá'.

Jesús kachitialiá imonān Pedro

¹⁴ Jesús yajki chaŋ Pedro, waŋ kasito imonān Pedro wetzto' ipan tapech iga kawānto'.

¹⁵ Jesús kimakitzkij, iwán íkua'san sewi' ikajlo'; iwán mokétza'ya iga kitamá' Jesús.

Jesús kachitialiá mia' yej wētitokej

¹⁶ Kua' tayowáti'ya, kiwiguilijkej Jesús mia' yej kipiayaj maļespiritojmej; iwán Jesús iga san kitekimá' maļespiritojmej, kikiĵkixtij, iwán no kachitij nochi yej wētitoyaj.

¹⁷ Inín mochij iga mamochíwa ken kijtoj el profeta Isaías: “Yéĵ teĵajtij, iwán yéĵ teachitij.”‡

Yej kinekiáj makitokakaŋ Jesús

¹⁸ Kua' Jesús kita' iga poxsan kipolojtokej, kitekimá' idiscipolojmej iga maāpanókanya ipan laguna.

† 8:12 8:12 Judiyojmej ‡ 8:17 8:17 Isa 53:4

19 Iwán se yej tamachtiá§ ipan iley Moisés kitechoko Jesús, iwán kijlij:
—Tamachtiáni, nej nikneki manimitztokatinemi kansan tia.

20 E' Jesús kijlij:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwán toqomej kipiáj ixekemej;
e' nej yej iPiltzín Taga* anikpiá kan achi manimokuajetontoni.

21 Iwán se' idiscipolój, kijlij:

—NoTeko, maníao' achto maniktokati notaj.

22 Jesús kijlij:

—Xinētoka, xikawili yej ken mikrokej iga makitokakan yej mikrokej.

Jesús kipacholtiá ejeka' yej tajpalej

23 Iwán Jesús tejkaj ipan weyi ákal, senyajki iwán idiscipolójmej.

24 Tajko laguna pewa' se' ejeka' yej pox tajpalej este atēmiaya ákal. E' Jesús kochtoya.

25 Iwán idiscipolójmej kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡NoTeko, xinēmanawikan! ¡Némiya ti-awetzij!

26 Jesús kijtoj:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¡Amejemen alintzín anmoconfiarowaj nopan!

Iwán Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán santakampolijtikawi'.

27 Tajtaga' san tajtachixtikajkej, iwán kijtojkej:

—¿Ix a'taj yéj nokta an in inún taga' yej este ejeka' iwán a'ti kitajtolkakij?

Tajtaga' de Gadara yej kipiáj malespírotoymej

28 Kuá Jesús asi' iyikampa laguna ipan estado de Gadara, omen tajtaga' kiskej posantoj, iwán kitechojkej Jesús. Iyomextin kipiayaj mal espíroto, wan poxsan tatatalochtiayaj, iwán ipan inón ojti ayágajo' wel panowaya.

29 Iwán tzajtzikej:

—¿Té tikneki nowamej, tej Jesús yej iPiltzín Dios? ¿Ix tiwalaj aneyoka-iknochijwako' malej iga aya asi hora?

30 Iwán ayá' wejka iga ompa, takuajtinemiáj mia' koyamejmej.

31 Iwán malespírotoymej kiteki'tajtanilijkej Jesús ijkín:

—Siga annekixtiáiyawa', xinētitanikan ipan koyamejmej.

32 Iwán Jesús kijtoj:

—Ómpayawa', xikalakitij.

Iwán inomej malespírotoymej kiskej ipan tajtaga' iwán kalakitoj ipan koyamejmej; iwán nochi inomej koyamejmej mobarrancarojkej iwán wejwetzitoj ipan a'ti iwán ompa amikikej.

33 Yej kicuidarójtinemiáj koyamejmej mokacholójkej. Kuá' asikeja ipan altepe', kipojkej nochi yej mochij ipan inomej tajtaga' yej kipiayaj malespírotoymej.

34 Iwán nochi yej chantitokej ipan inón altepe' yajki kan ono' Jesús. Iwán kuá' iténoja onokej, kiteki'ijlijkej iga makísaya ipan italmej.

9

Jesús kachitialiá se' taga' yej awel nejnemi

1 Iwán Jesús tejkaj ipan se' weyi ákal iga apanoj iwán asi' kan iyaltepe'.

§ 8:19 8:19 Xikita glosario "Yej tamachtiá ipan iley Moisés". * 8:20 8:20 Xikita glosario "IPiltzín Taga'".

² Ompa kiwiguilijkej se taga' yej awel nejnemi nokta, wetztiaya ipan itapech. Kuꜥ' Jesús kita' ken iga yejemen moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Amo ximajmawi nopíj; nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawiliaya.

³ Iwán sekin yej tamachtíaj ipan iley Moisés, kuꜥ' inín kikakikej, kijtojkej ipan iyalmajmej: “Inín taga' iga ijkón kijtowa, kimalijliá Dios.”

⁴ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, kijtoj:

—¿Te iga ankejlamikij yej ayekti ipan amoalmajmej?

⁵ ¿Kéntaj máj wel manikijto: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzperdonarowilija”, o manikijli: “Ximoketza iwán xaja”?

⁶ Inán sí, nia nimitznextilitij iga nej yej iPiltzín Taga' ipan inín tajli wel nikperdonarowiliá yej se kichíwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja mochan.

⁷ Iwán moketza' iwán yákiya ichan.

⁸ Kuꜥ' la gente inón kitakej, majmawikej iwán kiweyimatiiltijkej Dios iga kimá' inón poder tajtaga'.

Jesús kinotza Mateo iga makitoka

⁹ Jesús kisa' ompa kan onoya, iwán kita' se taga' yej itoka' Mateo, ewatoya kan kicobrarojtoya impuestos* iga Roma, iwán kijlij:

—Xinotoka.

Iwán Mateo moketza' iwán kitoga' Jesús.

¹⁰ Jesús takuajtoya kalijti', iwán asi' mia' yej kicobrarrowayaj impuestos iga gobierno iwán sekin yej ayá' ye'nemij, iwán kixnankej mesa iwán idisciplolomej Jesús.

¹¹ E' kuꜥ' fariseojmej kitakej iga Jesús nemi sentakuaj iwán inomej, kitajtankej idisciplolomej:

—¿Te iga amomaestroj sentakua wan yej kicobrarrowayaj impuestos iga Roma iwán yej kichíwaj yej ayekti?

¹² Jesús kikagui' yej kijtojtokej iwán kijtoj:

—Yej yektitokej, ayá' kajasi iga mamochitiltikan, e' yej wetitokej, kena, kajasi.

¹³ Xakan iwán ximomachtikan yej kijtojneki ken ijkuilijto' itájtól Dios: “Nej nikneki xita-iknelikan; ayéj iga xinemiktilikan yolkaamej.” Pues nej ayá' niwalaj niknotzako yej kijtowaj iga ye'nemij. Majwa' niwalaj niknotzako yej kichíwaj yej ayekti iga mamoyolpatakan.

Jesús kijtatanij ken iga mayunarojo

¹⁴ Yej kitokatinemiáj Juan yej tabautizarowa yajkij kan ono' Jesús, iwán kitajtankej:

—¿Te iga nejemen iwán fariseojmej nipoxmayunarowaj iwán modisciplolomej ayá' mayunarowaj?

¹⁵ Jesús kijtoj:

—¿Ix wel moknomatitoskej te-ikniwan kan monamiktlo miej ompa ono' iwamej chokotzín yej monamiktia? E' asiti día kuꜥ' chokotzín kiwigaskej. Ikuꜥ'ya sí mayunaroqsej.

* 9:9 9:9 Xikita glosario “Impuestos”.

16 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán māj weyi kitzayanas tzotzolsósol.

17 Awel nō moakiá vino yej kichíjkejo' ipan ikypakuetaktekon† iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaktekon iwán nempoliwis vino iwán kuetaktekon. Inón iga, yékti mamooki vino yej kichíjkejo' ipan kuetaktekon yej móchijo'. Ijkón apoliwis vino niga kuetaktekon.

Jesús ki-ojpa-ixitij isiwápiltzín Jairo wan kachitiltij se siwa'

18 Mij Jesús t̄atapojt̄oyao', asi' se yej kimandarowa judiyojmej, motankuaketza' it̄enoj, iwán kijlij:

—Nosiwápiltzín nokto' migui', e' siga tia nochan, iwán tiktaļij moma' ipan nosiwápiltzín, ojpa-isas sej.

19 Jesús moketza' iwán yajki iwán idiscipolojmej iwán inón taga'.

20 Iwán se siwa' yej weṭitoya doce años iga k̄stoya ken imés yej awel pachiwiá, kitechoj Jesús itepotzt̄ábapa iwán kichijchimilij it̄empan isotantzótzol;

21 yéj kijtoj ipan iyalmaj: “Iga san nia nikichijchimilij itzótzol, nia ni-achitiati.”

22 E' Jesús tachá' itepotzt̄aj, kita' inón siwa', iwán kijlij:

—Xipaki, nopíj, ti-achitia'ya iga timoconfiaroj ipan nej.

Iwán ikuá'san inón siwa' achitiá'.

23 Kuá' Jesús asi' chan inón jefe yej it̄oka' Jairo, kita' iga tap̄itztolō' iga yáwija kit̄okatiy yej mikto', iwán pox tzajt̄itzolō' iga ch̄okayaj.

24 Jesús kijtoj:

—Xik̄isakan nigaj; takotzín ayá' mikto', yejwa' kocho'.

Iwán kiwejwetzkilijkej Jesús.

25 E' Jesús kikij̄k̄ixtij yej onoyaj kalijti', iwán kala', kimak̄itzkij takotzín iwán kipalewij iga moketza'.

26 Iwán noyan ipan inón tajli momati' yej Jesús kichij.

Jesús kitachaltia' ome pachamej

27 Kuá' Jesús k̄sa' ompa, ome pachamej kitokakej, kitzajt̄zilijtiayaj:

—¡Achi xine-ikneļikan tej yej iPiltzín‡ David!

28 Iwán kuá' Jesús kala' kalijti', pachamej kitechojkej, iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ankiecredowaj iga wel nimitztachaltiskej?

Pachamej kijtojkej:

—Kena, noTeko.

29 Iwán Jesús kijixchijchin in inomej pachamej, iwán kijtoj:

—Mamochiwa ijkón ken amejemen anmoconfiarojkej.

30 Iwán tachákeja. Iwán Jesús kitekimá' nokta inomej:

—Amo agaj xikij̄likan.

31 E' yejemen k̄iskejsan ompa, kipojt̄inenkej noyan yej Jesús kichij.

Jesús kitajt̄oltia' yej n̄onoj

32 Kuá' k̄istiáyaja, sekin asikej yej kiwajliguilijkej Jesús se n̄onoj yej kipiaya maļespiritoj.

33 E' kuá' Jesús kik̄ixtija inón maļespiritoj, welja tajtoj in n̄onoj. Yej ompa onoyaj san tajtach̄ixtikajkej, kijtojkej:

† 9:17 9:17 Xikita glosario “Kuetaxtekon”. ‡ 9:27 9:27 Judiyojmej kimatikej iga el Mesías katka rey David ipiltzín ipilówampa, inón iga kijliayaj iga ipiltzín.

—¡Ayí! mo-ita' ipan Israel ken inín!

³⁴ E' fariseojmej kijtowayaj:

—Ijefej maļspiritojmej kimá' inín taġa' iga wel kikixtiá maļspiritojmej.

Jesús kinkneľiá la gente

³⁵ Jesús nentinemiá noyan ipan weyi altepemej iwán ipan altepetzitzin, tamachtijtinemiá ipan tiopamej ipan sejsé altepe'. Kipowaya ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán kachitialtiaya inochi yej wetitokej iwán yej kwaltokej.

³⁶ Kua' Jesús kita' yej ompa chapantokej, kinkneľij iga kita' tayokoxtokej iwán siatokej iwán papayintokej, ken tikita borregojejs^s yej atekoyojkej.

³⁷ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nimitzijliáj, mela'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se' weyi mjili yej némiya tayoksi.

³⁸ Inón iga xiktajtaniľkan yej iTeko mjili iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mjili.*

10

Jesús kitapejpena doce iyapostolejmej

¹ Iwán Jesús kinotza' doce idiscipolojmej iwán kimá' poder iga wel makikixtikán maļspiritojmej iwán iga wel makachitialtikán yej de sešepa iga wetitokej iwán nochi yej kuajkwaltokej.

² Inín itoġamej yej Jesús kitapejpen iga itatitanimej yej nō kijliáj apostolejmej:* yej achto itoġa' Simón, yej nō itoġa' Pedro, iwán Andrés yej yéjpasan iyiknín; Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo;

³ Felipe, Bartolomé, Tomás, iwán Mateo yej kibobrōrowaya impuestos iga Roma; Jacobo yej ipiltzimpa Alfeo; Lebeo yej nō itoġa' Tadeo;

⁴ Simón yej ipartidoj nacionalista;† iwán Judas Iscariote, yej máj despuéj kinamá' Jesús.

Jesús kitekimaka apostolejmej iga makipowatij itájtōl Dios

⁵ Kua' Jesús kititan inimej doce apostolejmej, iľkín kijlijkej:

—Amo xakan kan chantitokej yej ayéj judiyojmej, niga xakan ipan altepemej yej onokej ipan estado de Samaria;‡

⁶ majwa' xakan xikitatij judiyojmej yej pojpolijtinemij ken borregoztitzin.

⁷ Xikijlijtinemikan iga inán sí na'ya ono' iga Dios yawi reinarōti ipan tejemej.

⁸ Xikachitialtikán yej wetitokej, xikojpa-ixitikan yej miktokej, xikpajtikan yej palantokej ikajlomej iga kipiáj lepra, xikixtikán maļspiritojmej. Amejemen ayá' ankikojkej iga inín wel ankichiwaj, amejemen nō amo mamitzixtawakan iga inín ankichiwaj.

⁹ 'Amo nō xikuġakan ni alin tomín,

¹⁰ niga xikuġakan amomórral ipan ojtí; niga se' amotzótzol, niga se' gakti, niga bastón; iga yej tekipanowa kajasi iga makitamakakan.

§ 9:36 9:36 Xikita glosario "Borrego". * 9:38 9:38 Kijtojneki iga makitajtaniľkan Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. * 10:2 10:2 Xikita glosario "Apóstol". † 10:4 10:4 Xikita Lc 6:15. ‡ 10:5 10:5 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

11 'Kua' amasiskej ipan se altepe' o altepetzin, xiktemokan ompa agaj yej mitzye'itaj iwán ómpao' xikawikan ichan este que matami amotekipánol wan ankisaskej ipan inón altepe'.

12 Kua' ankalakiskej ichan, xikijlikan iga maonokan tamelá.

13 Siga yej ompa chantitokej kajasi iga ijkón xikijlikan, ijkón mochibas; e' siga ayá' kajasi, amo xiktajtanilikan Dios iga tamelá maonokan.

14 E' siga ayá' mitzomemawíaj niga mitzkakisnekij, xikisakan ipan inón kajli o ipan inón altepe' iwán xiktzejtzelokan amokxi iga maxjini talpínol.

15 Nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que yej chantitokej altepemej Sodoma iwán Gomorra.Š

Kiknochibaskej yej kitokaj Cristo

16 'Ta' xikakikan, nej nimitztjtani ken tikita amborregojmej itzalan koyomej.* E' xonokan listo ken tikita ankowamej, iwán ximochiwakan ken anjojtokomej iga amo agaj xikchiwilikan yej ayékti.

17 Amo xikelkawakan iga la gente mitzwigaskej kan ono' tekiwajmej, iwán mitzmagaskej ipan tiqpamej.

18 Iwán iga notechko mitzwigaskej iná' gobernadormej iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtaj yejemej iwán yej ayéj judiyojmej.

19 E' kua' mitzwigaskej iná' yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankiqtotij; iga kua' antajtoskej, Dios mitztajtalmakaskej.

20 Iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspíritoj amoTaj Dios in yej yawi tajtoti ipan amejemen.

21 'Se toknin yawi kitelwiti iyiknin iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzin iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan.

22 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' yej manetoka este que mamiki, yawi momanawiti.

23 Kua' mitztałochtiskej ipan se altepe', xakan ipan se' altepe'; nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' nia niwitzeti kua' aya ampanowaj noyan ipan altepemej kan ichamej israelitajmej.

24 'Yej nemi momachtia ayá' máj tamati ken yej tamachtia, iwán nisé tekipanowani ayá' máj tayakanto' que ipatron.

25 Se discípulo makisentali iyalmaj iga mochibas kensan imaestroj, iwán tekipanowani kensan iteko. Siga nej yej nimandarowa ne-ijliáj iga niTzitzimi',† ¿ix ayá' no mitzijliskej iga amejemen no antzitzimimej yej annetokaj?

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

26 'Inón iga amo agaj xikmajmawilikan. Ateyi nité yej ichtakasan maono yej ayá' momatis, wan ateyi nité yej iyanto' yej ayá' monextij.

27 Yej nimitzijliáj kan tamichkan, amejemen xikpowakan noyan kan onolo'; yej nimitzichtaka-ijliáj, xitzajtzikan iga xikijtokan iga nochi makikaki.

Š 10:15 10:15 Yej ichan Sodoma iwán Gomorra pox ayékti kichijkej. Gn 19 * 10:16 10:16 Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijiya Cristo, ken koyomej. † 10:25 10:25 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

28 Amo xikmajmawilikan yey wel mitzmiktiáj, iga awel kimiktiáj toalmaj; majwa' xikmajmawilikan yey wel temela'polowa iwán wel kititani toalmaj kan tawewelkato'.

29 '¿Ix ayá' monamaka ome tototzitzin iga se tomintzin? E' malej ijkón, nisé toto' ayá' miki sin que amoTaj Dios amo makimati.

30 Pues este amotzónkal Dios kimati ke' ankipiáj.

31 Amo ximajmawikan, amejemen máj anvalerowaj que mia' tototzitzin.

Yey mixewiáj iga kiltowaj iga kitokaj Jesús

32 'Inewi yey kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, nej no iyixtaj noTaj yey ono' ipan cielo, nia nikijtoti iga netoka.

33 E' yey iyixtaj la gente kiltowa iga ayá' netoka, nej no iyixtaj noTaj yey ono' ipan cielo nia nikijtoti iga ayá' netoka.

Jesús kiltowa iga ayá' wáaj iga tamelá maonolo

34 'Amo ankijtskej iga nej niwáaj ipan inín tajli iga tamelá maonolo; ayá' niwáaj iga tamelá maonolo, sino iga mamokuejkuesojtolo.

35 Niwáaj iga taga' makikuesowili itaj, iwán siwapiltzin makikuesowili iye', iwán siwamon makikuesowili imonaj;

36 ijkón iga sejsé mokuejkuesoj iwansan iyiknímejpa.

37 'Yej makichokili itaj o iye' máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka; yey makichokili iyokichiltzin o isiwapiltzin máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka;

38 yey kinekis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,³ ayá' kajasi iga mamochiwa nodiscipolaj.

39 Yey kineki san mamomanawi, yawi poliwiiti, e' yey mamiki iga netoka, nochipa onos nowan.

Yey yawi temajmakati Dios

40 'Yej mitzomemawíaj, néjyawa' in yey neqmemawíaj; iwán yey neqmemawíá no ki-omemawíaj yey netitan.

41 Yey ki-omemawíá se profeta yey kititani Dios, yawij kimakatij yey yekti kensan kimakaj se profeta, yey ki-omemawíá se toknín yey te-ijknín, yawij kimakatij yey yekti kensan kimakaj se toknín yey te-ijknín.

42 Iwán si agaj kimaka yey nej netoka yey amoweyimati, malej alín seseká' ipan wáajkal, nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yey yekti.

11

Juan kititani omen idiscipolajmej

1 Kuá' Jesús tami' kinonotza' inón doce idiscipolajmej, kisa' ompa iga yajki tamachtito iwán kipowato ye'notíciáj ipan altepemej yey onokej ipan tajli de Galilea.

2 Juan presojitoya wan kimati' yey Cristo nemi kichiwa. Iwán Juan kititan omen idiscipolajmej iga makitatij Jesús,

3 iga ijkín makitajtanikan:

—¿Ix teja in Cristo yey yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?

4 Jesús kijtoj:

—Xakaan xikijlitiy Juan nochi yey nigaj nemi ankitaj iwán yey nemi ankikakij.

³ 10:38 10:38 "Kikechpanowa icruz": anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochjwakaj, este mamiki iga kitoka Cristo.

⁵ Xikpowilíkan iga pachamej tachaja, koxomej nejnémija, yej palántiyaj ikajlomej iga kipiáj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja, yej ayá' motapialiáj, mopowiliá yé'notíciáj ken iga Dios tasalvarowa.

⁶ Paktos yej ayá' kikajtewa iga moconfiarowa ipan nej.

⁷ Kua' yájkija itatítanimej Juan, Jesús pe'ya tãtapowa' de Juan, kijlij la gente:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koqlina ejeka'?

⁸ Siga ayá', ¿tétaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto'? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakiáj, onokej ichan reyemej.

⁹ Iwán, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta.

¹⁰ De inonya Juan tajtowa kan ijkín ijkuilijto':

Niktítani notatítan iga mo-ixtaj matayakana,

iga ken kua' mamitzojtápoya.*

¹¹ Jesús nq kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga desde ikyay este inán ateyi ni agaj yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

¹² 'Desde kua' wáaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej kijiyaj iyojwi Dios, wan ono' yej kichíwasnekij iga mapoliwi.†

¹³ Desde ikyay iwán este inán iga wáaj Juan, nochi profetajmej iwán iley Moisés, kijtojkej iga wí' reinaroqi Dios.

¹⁴ Siga anñeçredowaj, Juanwa' in profeta Elías yej wíziaya.‡

¹⁵ Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

¹⁶ 'Amejemen yej inampa amonokej anñesij ken tikita kókone' yej mawilitiáj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziiliáj iyikniwan:

¹⁷ "Nejemen nimitztapítzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtotijkej, nejemen nimitziknotakuikilijkej iwán ayá' anchokakej."

¹⁸ Kuá' wálka Juan yej mayunarowaya iwán ayí' tawana', amejemen ankijtojkej iga kipiá malespíritoj.

¹⁹ Niwáaj nej iPiltzín Taga' yej nitakua iwán ni-ati, ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán yej kicobrarowaj impuestos iga Roma. Kuá' tikitaj iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, ñesi iga Dios nochi kimati te kichíwa.

Yej ayá' kipatasnekij ken iga nemij

²⁰ Iwán Jesús pe' kajajwa' yej chantitokej ipan altepemej kan máj kichij milagrojmej yej ayí'pa mo-ita, iga yej ompa chantitoyaj ayá' nemi kikajtewayaj iga kichíwaj yej ayekti, kijtoj:

²¹ —¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Anlástimajmej yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochiika milagrojmej yej ankitakej, yejemej ikyasán kikajtejkaj iga kichíwaj yej ayekti iwán monextiayaj iga kakiayaj itzotzolmej yej moakiá kua' mikilo iga moknomatij iwán monejnexwiayaj.§

* **11:10 11:10** Malaquías 3:1 † **11:12 11:12** Ijkín wel nq motraducjrowa: Desde kua' wáaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej poxsan kalakisnekij ipan iyojwi Dios, wan este motojtopewaj iga makalakikan. ‡ **11:14 11:14** Malaquías 4:5 § **11:21 11:21** Monejnexwiayaj iga manesi iga momachiliayaj iga ayekti kichijkej.

²² E' nimitzjiliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, máj mitzcastigaroskej que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón.

²³ Amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? Majwa' yawij mitzakitij kan onokej yej miktokej. E' siga katka yej ichamej altepe' Sodoma* kitayaj milagrojmej yej amejemen ankitakej, inón altepe' onóyasan este inán.

²⁴ E' nimitzjiliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, amejemen máj mitzcastigaroskej que inomej de Sodoma.

Xiwitzekān notēnoj iwán ximosewīkān

²⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyimatiltiá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij

²⁶ iga tej ijkón tikne'.

²⁷ Jesús nō kijtoj:

—NoTaj nēma'ya inochi yej ono'. Ayagaj nēmela'ixmati nej yej iPiltzīn Dios, iséltisan teTaj Dios nēmela'ixmati. Iwán ayagaj nō kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzīn, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan.

²⁸ Xiwitzekān notēnoj, amonochīn amejemen yej ansiatokej iga an-tekipanowaj iwán an-etj'miktokej, iwán nej nikchīwas iga ximosewīkān.

²⁹ Xicredōkān yej nimitzjiliáj, iwán ximixkuītikan ipan nej, nej ayá' luē nikuejkuesiwi, niga ayá' nimoweyimati ipan noalmaj; iwán anyolajkatiaskkej.

³⁰ Iga yej nej nimitztekimakaj, wel ankichīwaskej, iwán yej nimitzjiliáj iga xikchīwakān, ayéj ken yej awel mochīwa.

12

Idiscipolojmej Jesús kitekij trigo ipan día kuá' mosewilo

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús iwán idiscipolojmej nemi panotiyaj milijiti'. Idiscipolojmej mayanakej, iwán pe' iga kitektiajkij trigo iga kikuajkej.

² Kuá' fariseojmej inón kitakej, kijlijkej Jesús:

—Ta' xikita, modiscipolojmej nemi tekipanowaj; inón ayēkti iga mamochīwa ipan día kuá' mosewilo.

³ E' Jesús, kijtoj:

—¿Ix ayá'taj ankileerōjkej yej kichij David* iwán yej iwán senemiáj kuá' mayanakej?

⁴ Kala' tiōpan-ijti' iwán kikuaj inōmpa pan yej kikuajpa sacerdote, inōmpa awel kiku David niga yej iwán nemiáj; wel kikuayaj petz sacerdotejmej.

⁵ ¿Ix nō ayá' ankileerowaj iley Moisés iga sacerdotejmej ipan weyitiōpan† wel tekipanowaj ipan día kuá' mosewilo?, iwán ijkón ayá' kichīwaj yej ayēkti.

⁶ ¡Anyá sí nimitzjiliáj iga nej majya sej que weyitiōpan!

⁷ Mataj amejemen aya ankimatij te kijtojneki kan ijkón ijkulijto': "Nej nikneki xita-iknełjikan, anikneki iga xinēmiktijikan yolkaņej."‡ Maga

* **11:23 11:23** Yej ichamej Sodoma poxsan kichīwayaj yej ayēkti iwán Dios kipolojkej; Gn 18, 19

* **12:3 12:3** 1 Sam 21:1-6 † **12:5 12:5** Xikita glosario "Weyitiōpan". ‡ **12:7 12:7** Oseas 6:6. Xikita glosario "Sacrificio".

katka ankimatiáj, ayá' ankipantiayaj nodiscipolojmej yej nemi kichiwaj yej yékti.

⁸ Puej nej yej iPiltzín Taga' wel nitatekimaka tē wel mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

Sē taga' yej maťakuawayaxto'

⁹ Iwán Jesús křsa' ompa iwán kala' tiopan.

¹⁰ Ompa onoya sē taga' yej maťakuawayaxto'. Iwán fariseojmej kitemowiliayaj ken makimaťewetziltikan Jesús, kitajtankej:

—¿Ixtaj wel moachitaltiá yej wētito' ipan día kuá' mosewilo?

¹¹ Jesús kijtoj:

—¿A'yéj de amejemen, siga kipiá sē borrego iwán mawetzi xapoko ipan día kuá' mosewilo, ix ayá' yaj kikixtiti?

¹² ¡Iwán nej nimitziliáj iga máj valerowa sē taga' que sē borrego! Inón iga wel mochij yej yékti ipan día kuá' mosewilo.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón taga':

—Xikmelawa moma'.

Iwán kuá' kimelaja ima', yéktia'ya kensan se' ima'.

¹⁴ Kuá' fariseojmej křskej kan ono' Jesús, monechkojkej iga kejlankej kén iga yawij kimiktij Jesús.

Dios kitapejpen Jesús

¹⁵ Kuá' Jesús kimati' inón, křsa' ompa, iwán pox mia' kitokakej wan kachitaltij inochi yej wētitokej.

¹⁶ Iwán yej kachitaltiaya, kitekimá' iga amo makijtoqan a'yéj in yéj.

¹⁷ Inún mochij iga mamochiwa ken kijtoj profeta Isaías, kuá' kijtoj:

¹⁸ Ininya yej tekipanowa iga nej, yej niktapejpen, yej nikpoxneki, iwán neyolchikajto'.

Ípan nia niktaliti noEspíritoj,

iwán yéj yawi kipowati ken iga no wel nikmanawiáj yej ayéj judiyojmej.

¹⁹ Ayá' tatēnkuepilij niga tzajtzi, ayagaj kikakis itájtōl ipan callejmej.

²⁰ Kikneliá yej ayá' tajpalej,

kipalewiá yej mosemakasneki, ken agaj yej kitimaka sē cándil yej sewisneki,

ijkón kichiwas te kuá' noyan ipan tajli mamochiwa yej yékti.

²¹ Iwán nochi gente de mia' pařsmej moconfiarōskej ipan yéj iga kimānawjskej. §

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi'

²² Iwán Jesús kiwiľuulikkej sē taga' yej pacha iwán awel tajtowa iga kipiaya maľespíritoj. Jesús kachitaltij inón taga'; welja tachá' iwán welja tajtoj.

²³ Nochi gente san tajtachixtikajkej iwán kijtojkej:

—¿Ix an ininya in iPiltzín* rey David?

²⁴ E' kuá' fariseojmej kikakikej inón, kijtojkej:

—Inún taga' kikixtiá maľespíritojmej ipan ipoder Tzitzimi', yej ijeféjmejpa inochi maľespíritojmej.

²⁵ Jesús kimatiá tē kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Siga se país mochiwa ome grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón país poliwiya; iwán siga se altepe' o siga se familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkaŵa iga onos.

²⁶ Ijkonsan nq Tzitzimi', siga igánajsan kikixtiá maļespíritojmej, yej yéjpasan itatki, inón kijtojneki iga ayá' wejkaŵas iga tamis ipoder.

²⁷ Iwán siga annepantiáj iga nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj maļespíritoj? Yejejejsan monexiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj.

²⁸ Nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder iyEspíritoj Dios, iwán inin kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinao ipan amejemen.

²⁹ '¿Kén wel se kalaki chan se taga' yej tajpalej iga makikuļi yej itatki, siga ayá' achto kilpiá? Ijkón wel kikuļij yej itatki.

³⁰ 'Yej ayá' kiyé'ita yej nikchiwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepalewiá; inonwa' tapojpolowa.

³¹ 'Inón iga nimitzijliáj, Dios wel kelkaŵiliá nochi yej agaj kichiwa yej ayékti iwán yej kijtowa yej ayékti; e' siga maļtajtowaj iga iyEspíritoj Dios, inón Dios ayo' kelkaŵilij.

³² Siga agaj maļtajtowa iga nej yej iPiltzjn Taga', inón Dios kelkaŵilij; e' yej mamalajtjo iga iyEspíritoj Dios, inón nikeman ay'ya kelkaŵiliskej niga ipan inin vida, niga ipan se' vida.

Sę kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka

³³ 'Siga ye'kuawi', ye'taki; siga ayéj ye'kuawi', ayékti nq itakilka. Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka.

³⁴ 'Amejemen ken ipilowan kowamej! ¿Kén anyawij ankijtojij yej ye'tajtōl siga amejemen ankichijtokej yej ayékti? Puej yej ankijtowaj, ijkón ono' ipan amoalmaj.

³⁵ Yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj ono' yej yekti, e' taga' yej ayé'nemi kijtowa tajtōl yej ajayékti iga ipan iyalmaj ijkón kejlanto'.

³⁶ E' nej nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, nochi yawij motenxitomatij te iga ayompa tajtojkej.

³⁷ Iga inón yej tikijtoj, yawij mitzjuzgarotij, ómpaya neşis siga tikchij yej yékti o yej ayékti.

Kinekij makitakān yej ayi'pa mo-ita

³⁸ Sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiāni, niknekij manikitakān iga xikchiwa yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichiwa.

³⁹ Jesús kijtoj:

—Amejemen yej ankichijtokej yej ayékti iwán ayá' ankičredowaj Dios, annetajtaniliáj iga manimitznextilikan yej ayi'pa mo-ita. E' ayá' nimitznextiliskej se'pa yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás.

⁴⁰ Ijkón ken Jonás onoya eyi día iwán eyi yówal iyijtiko topojwéj, ijkonsan nq nej yej iPiltzjn Taga' nonos taļtampa eyi día iwán eyi yówal.

⁴¹ Kua' Dios tajuzgaroj, yej ichamej weyi-altepe' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoskej iga ankichijkej yej ayékti; iga yej chantitokej Nínive, kua' Jonás kipowa' itajtōl Dios, kikaļtekej iga kichijwayaj yej ayékti; iwán nej majya sej que Jonás.

⁴² Kua' Dios tajuzgaroj, moketzas nq la reina yej mandaroj ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkej. Inón reina

wejka nejnén iga makikakiki yej kimati rey Salomón;† iwán nej majya sej que Salomón.

Mokuepa malespíritoj kan onoya

⁴³ Jesús nq kijtoj:

—Kuá se malespíritoj kisa ipan se taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa:

⁴⁴ “Nía sej nimokuepati nochán, kan nikísa'.” Kuá' mokuepa, kasi inón taga' ken se kajli yej iselti ono', este tajtachpantolo' iwán tayejye'talijtolo'.

⁴⁵ Iwán yawi kikuiti se' siete malespíritoj yej majya sej que yéj, iwán inochin mochántiáj ipan inón taga', iwán inón taga' mochíwas majya sej ayékti que achto. Ijkonsan nq mochíwas iwán inimej gente yej ayá' ye'nemij.

Iye' wan iyokichikniwan Jesús

⁴⁶ Jesús kitatapowijtóyao' la gente, kuá' asi' iye' iwán iyikniwan. Awel kalakikej este kalijti' iga matajtókan wan yéj.

⁴⁷ E' agaj kimatiltij Jesús, kijlij:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán kinekij matajtókan mowan.

⁴⁸ E' Jesús kijlij inón yej kimatiltij:

—¿A'yéj noye' iwán a'yéj nookichikniwan?

⁴⁹ Iwán Jesús kimajpilwij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Nigaj ono' noye' iwán nookichikniwan.

⁵⁰ Yej kichíwa ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo, inonwa' in nookichikni, nosiwa-ikni iwán noye'.

13

Ken iga mixkujtilo ipan yej toka

¹ Inón día Jesús kisa' kalijti' iwán motalij ipan lagunajten.

² Iga póxsanya monechkolo', Jesús tejkaj ipan se weyi ákal iwán ompa motalij, iwán nochi toknimej kawikej ipan aten.

³ Iwán pewa' sese'pa iga tamachtij kan wel mamijxkujtilo, kijtoj:

—Se taga' yajki tokato, kipapatánaltijpa trigo.

⁴ Kan nemi toktiá, ono' yej wetzitoj ipan ojtí, iwán walkej totokej iwán kikuajkej.

⁵ Ono' yej wetzito tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'.

⁶ E' kuá' tonatikísa', pilini', iwán waguí' iga ayá' monelwatij.

⁷ Ono' yej wetzito ipan witzyoj, witzyoj wejweyakej iwán kijiyoiktij tato' iwán ayá' tagui'.

⁸ E' ono' yej wetzito ipan yé'tal, iwán poxsan mochij; sekin ipan sejsé imigwayo kitálilij cien íyol ipan se íyol yej kitoga', iwán sekin kitálilij sesenta íyol, iwán sekin treinta.

⁹ Yej annakasyojkej, ixineye'kakikan!

Tejas in kan mamixkujtilo

¹⁰ Iwán discipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿Te iga ipan mixkujtilis tikmachiá la gente?

† 12:42 12:42 1 R 10:1-13

11 Jesús kijtoj:

—Amejemen Dios mitzmatĩltiáj yej aya agaj kimati ken yéj reinarowa, e' yejemej awel kimatij.

12 Yej kipiá, yawij máj kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej akipiá, este yej alin kipiá, yawij kikuĩltij.

13 Inón iga sekin nikpowiliapa kan mamixkuĩtikan; iga yejemej tacháj, e' ken tikita yej pachamej, kikakij, e' ayá' kimatij te iteki, ken tikita yej ayá' takakij.

14 Ipan yejemej mochíwa yej kijtoj el profeta Isaías, kijtoj: Amejemen ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki; ankitaskej, e' ken kuá' nité ayá' ankitakej.

15 Iga inímej poxsan moyoltakuawilijkej, ayá' ye'takakij, kitzajtzaktokoj iyixmej; iga amo matachakan iga iyixmej, niga matakakikan iga inakasmej, niga makentenderokan iga iyalmajmej, niga mawjtzekān notenōj iga manikachitĩltikan.*

16 'E' amejemen xipakikan iga anne-itztokej iwān ankikakij notájtōl.

17 Nimitzijliáj iga mia' profetajmej iwān reyejemej kitasnekiáj inin yej ankitztokej iwān ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inin yej amejemen nemi ankikakij, iwān ayá' kikakikej.

Jesús kijtowa te kijtojneki inón kan mixkuĩtilo ipan yej toka

18 'Inān xikakikan, nia nimitzijlĩtij te kijtojneki inón kan mixkuĩtilo ipan inon yej toka.

19 Yej kikakij ye'notĩciaj yej tanextiliá ken iga reinarowa Dios iwān ayá' kimatij te kijtojneki, inómejwa' ken tikita inón iyōl trigo yej wetzi' ipan ojtĩ, iwān wj' Tzitzimi' iwān kelkawaltĩ notájtōl yej achā onoya ipan iyalmajmej.

20 Iwān inón iyōl trigo yej wetzito tetzalan, inón kijtojneki yej kikakij itájtōl Dios iwān poxsan pakij kuá' kicredójejo'.

21 E' como ayá' wel monelwatiáj wejkatan, ayá' wejkatĩs iga moconfiarojtoskej nopan iga kuá' kipiás se prueba o kinkoqchíwaj iga kicredowaj itájtōl Dios, ayá' kiyōwiáj, iwān kikajtéwaja iga moconfiarowaj nopan.

22 Iwān inón trigo yej wetzi' ipan witzyoj, inón kijtojneki inómej yej kikakij itájtōl Dios, e' poxsan kipiāsneki quajkuantās yej ono' ipan inin tajli, iwān mokajkayawaj ipan tomĩn. Nochi inón, kichíwa iga itájtōl Dios makelkawa iwān inón toknĩn awel kichíwa yej yekti

23 E' inón iyōl trigo yej wetzito kan ye'tajli, inón kijtojneki yej kikakij itájtōl Dios iwān kentenderowaj. Inómej kichíwaj yej yekti ken tikita inón iyōl trigo yej kimá' cien, sesenta iwān ken yej kimá' treinta iyōl ipan se imiāwayo.

Mixkuĩtilo ipan chakalsaka' iwān iyōl trigo

24 Jesús kipowa' se' kan mixkuĩtilo:

—Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej kitoga' ye'semillaj ipan imil.

25 E' kuá' kojkohtólō'ya, wālj se yej kijiya iteko mijli, iwān itzalan trigo kichtakatōkako chakalsaka' iwān yájkija.

* 13:15 13:15 Is 6:9,10

²⁶ E' kuą' weya'ya trigo iwán miąwatapanikej, ikuą'ya neši' in inón chakalsaka'.

²⁷ Iwán tekipanowanimej yajkiy kitatoj itęko mijli, kijlijkej: “Patrón, esi inón semilla yej tiktoga' momilpan ye'semillaj, ęix kęntaj an iga ixwa' chakalsaka'?”

²⁸ Itęko mijli kijtoj: “Anka agaj yej ne-ijiya kichtakatokako.” Inomej monsojmej kijtojkej: “ęlx tikneki maniakąn manikiwiwitatij?”

²⁹ Itęko mijli kijtoj: “Amo, siga anyawij ankiwiwitatij chakalsaka', wel nę ankiwiwitatj trigo.

³⁰ Xikajtewakąn, kąma sen-onokąn este kuą' motekis trigo; ikuą' niktitanis tekipanowanimej yej makiwiwitaąn achto chakalsaka' iwán makinechkokąn iga makitajkąn, iwán kinechkoskej trigo kąn moęna.”

Mixkujtilo ipan mostązajyoloj

³¹ Jesús kinętilij se' kąn mamixkujtilo:

—Kąn reinąrowa Dios, ken tikita se' iyol mostaza yej se' taga' kitoga' ipan ital.

³² Malej iga iyol mostaza mąj alimpa de inochi yej ono'; e' kuą' weyą mochįwa majya sej que nochi yej tokto' kąn tatojtokalo, mochįwa weyi kuawęj iwán ipan imajmą' moxekeťiáj totomej.

Mixkujtilo ipan levadura

³³ Jesús tamachtij se' kąn mamixkujtilo:

—Kąn reinąrowa Dios, ken tikita levadura† yej se' siwą' kaxakualowa iwán komati harina, iwán moposąwa inewi tixti.

Te iga Jesús tamachtia kąn wel mamixkujtilo

³⁴ Jesús nochipa tamachtij kąn wel mamixkujtilo, ayą' tamachtij siga ayą' tajtowa kąn mixkujtilo.

³⁵ Inón mochij iga mamochįwa ken kijtoj se' profeta:

Nia nitajtoti kąn wel mamixkujtilo.

Nia nikijtoti yej aya i' momatią este que Dios kichij tajli.‡

Jesús kijtowa te kijtojneki in chakalsaka'

³⁶ Jesús kikajtej la gente yej ompa onoyą iwán yąjkiya kalijti', ompa idiscipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—Ta xine-ijlikąn te kijtojneki on chakalsaka' yej ixwa' mijliťi'.

³⁷ Jesús kijtoj:

—Yej kitoka ye'semillaj inonwa' nej yej iPiltzjn Taga'.

³⁸ Iwán mijli kijtojneki noyan ipan tajli. Ye'semillaj kijtojneki nochi yej kichįwaj ken kineki Dios, chakalsaka' kijtojneki yej kichįwaj ken kineki Tzitimi'.

³⁹ Yej ta-ijiya, yej kitoga' chakalsaka', inonwa' Tzitimi'. Kua' motekis trigo, kijtojneki kuą' tamis inın tajli, iwán tekipanowanimej yej kitekiskej, inón kijtojneki angelejmej.

⁴⁰ Ijkón ken chakalsaka' monejnechkowa iga motatią, ijkonsan nę mochįwas kuą' Dios tajuzgaroj.

⁴¹ Nej yej iPiltzjn Taga' niktitanis noangelejmej iga makikijkixťikan ipan norreinoj yej tachįwaltiáj yej ayękti iwán yej kichįwaj yej ayękti.

⁴² Iwán kakįskej ipan tiwelon, ompa chokatoskej este tajtanguetzekaskej.

⁴³ Iwán inomej yej kichijkej ken kineki Dios, tawiskej ken tikita tɔnatj' kan reinarowa Dios. Yej annakasyojkej, jxikyɛ'kakikan!

Taliyanto' yej pox patiyoj

⁴⁴ 'Kan reinarowa Dios ken tikita tejé yej pox patiyoj yej iyanto' ipan agaj ital. Sɛ taga' kasi' yej pox patiyoj iwán ómpasan sej kiyán; iwán pox paktiajki ichan iga kinamakato nochi yej kipiá iwán kikowa' inón tajli.

Mixkuñtilo ipan sɛ perla yej pox patiyoj

⁴⁵ 'Nɔ kan reinarowa Dios ken tikita sɛ tanamakani yej kitemojtinemi perlaš yej pox mojmɔnsajti'.

⁴⁶ Kua' kasi sɛ yej pox patiyoj, yawi ichan iga kinamakati inochi yej kipiá iga kikowa inón perla.

Mixkuñtilo ipan redej

⁴⁷ 'Kan reinarowa Dios ken tikita sɛ redej yej motaliá ipan lámɔr, iwán ipan kuakawi de sɛsɛ'pa topoj.

⁴⁸ Kua' tɛmi'ya redej, kikixtiaja ipan ataten, iwán ómpaya motaliáj iga kitapejpenaj in topoj. Yej yɛkti kakijtiawij chikiwiko, e' yej ayéj ye'topoj kitajkalij.

⁴⁹ Ijkón mochiwas kua' tamis inin tajli; wɛtzeskej angelejmej iga kiyokatikij yej ayá' ye'nemij iwán yej ye'nemij,

⁵⁰ iwán yej ayɛkti kichiwaj, kakiskej ipan tiwelɔn, ompa chokaskej este tajtanguetzekaskej.

Tamachtilis yej yánuigo' iwán yej ikyápaya

⁵¹ Iwán Jesús kitajtan idiscipolomej:

—¿Ix ankimatij tɛ nemi nikijtowa?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, nikmatij.

⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Kua' sɛ yej tamachtia ipan la ley momachtia ken iga reinarowa Dios, nesɛ ken sɛ itɛko kajli yej kimati tɛ kejento' kalijti', iwán ompa kikijixtia yej kaxitijo' iwán yej ikyay kipiá'.

Jesús asi Nazaret kan moskaltij

⁵³ Kua' Jesús tami' tamachtij ipan inomej kan mixkuñtilo, yákiya,

⁵⁴ iwán asito ipan iyaltepe'. Ompa pe' tamachtij tiopan, wan yej ompa takaktoyaj, madmiradojkej, kijtowayaj:

—¿Ix kan an momachtij in inin taga' iga pox tajtolmati? ¿Kén iga wel kichywa milagro yej ayi'pa mo-ita?

⁵⁵ Esi ininwa' ipiltzin carpintero; iye' itoka' María iwán iyiknimej itokamej Jacobo, José, Simón iwán Judas.

⁵⁶ Isiwa-ikniwan nigaj nɔ ichamej. ¿Kén kichywa iga kipoxmati iwán iga wel kichywa milagro?

⁵⁷ Inón iga ayá' kitajtolkuikej. E' Jesús kijtoj:

—Sɛ profeta noyan kiyɛ'itaj, e' ayéj ijkón ipan iyaltepe' niga kan onokej iyikniwan.

⁵⁸ Inón iga Jesús ipan iyaltepe' ayá' kichij mia' milagro, iga ayá' moconfiarowayaj ipan yéj.

14

Miki Juan yej tabautizarowa

1 Gobernador Herodes* yej mandarowaya Galilea, kikagui' yej kichitinemi Jesús,

2 iwán kijlij itekipanowanimej:

—Inonwa' Juan yej tabautizarowaya, yéj nokta ojpa-isa' sej kan miktoya. Inón iga wel kichüwa milagro yej ayí' mo-ita.

3-4 İkyaya Juan kijlij Herodes:

—Ayékti iga tikui' iga mosiwa' Herodías, yej isiwa' katka moknün Felipe. Kuá' inón kiká', Herodes tatekimá' iga makilpikan Juan iga makipresojwikan.

5 Herodes kimiktijnekiá Juan, e' kimajmawiliaya la gente, iga momatiá iga Juan katka profeta.

6 E' kuá' iyilwi Herodes iga icumpleaños, isiwapiltzın Herodías mijtötij iyixtaj yej ompa onoyaj, iwán Herodes kipoxye'ita',

7 kinojma-ijlij nokta iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzın.

8 İwán inón takotzın, kitajtan kensan iye' kijlij, ijkın kijlij Herodes:

—Nikneki xinemaka ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.

9 Herodes moknomati' iga inón kiká'; e' como kįtoja iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzın, inón iga tatekimá' iga makimakakan yej kitajtan.

10 İwán Herodes tatıtan iga makikechtekitij Juan kan presojtito'.

11 İwán kiwajligakej itzontekon Juan ipan se platojwéj, iwán kima-jułtįjkeja inón takotzın iwán kimakato iye'.

12 İwán idiscipolomej Juan asikej kan mikto' Juan iwán kitokátoja, iwán yajkij kimatıłtįtoj Jesús.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

13 Kuá' Jesús kimati' iga kimiktįjkeja Juan, kįsa' ompa, tejkaj ipan se ákal iga yajki kan ayagaj ono'. E' momati'san, iwán kįsalo' ipan altepemej, iwán kitokatıajkįj, ikxinejñentiájkįjpa.

14 Kuá' Jesús témoja ipan ákal, kita' iga poxxan mialo', iwán kiknełij nochi inomej iwán kachıtıaltıj nochi yej wetıtoyaj.

15 İwán kuá' némiya tayowati, idiscipolomej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tiótą'ya, nigaj ayá' chantıtoł'. Xikįli inımej gente iga mayakan ipan altepetzıtızın, iwán ompıga makikowakan te kikuaskej.

16 Jesús kijtoj:

—Amo mayajyakan; amejemen xıktamakakan.

17 Discipolomej kijtojkej:

—Anıkpıáį te máj, petz se manoj pan iwán ome topoj.

18 İwán Jesús kijtoj:

—Nįjpa xinewajlıguılıkan.

19 Jesús tatekimá' iga mamotalılo ipan sakatzıtızın. Kikui' inón se manoj pan iwán inón ome topoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios iwán kitatąkoloj pan, iwán kimajmá' idiscipolomej iga makımajmakakan la gente.

* 14:1 14:1 Xikita glosario "Herodes".

²⁰ Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán kuá' discipolójmej kinechko-
kcej tákual yej ay' kikuajkej, temi' doce chikiwi'.

²¹ Yej takuajkej ken cinco mil tajtaga' iyókawa' in siwatkej iwán kókone'.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

²² Kuá' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolójmej iga mate-
jkawíkanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen, miěj Jesús
tanawatijtikáwigo'.

²³ Kuá' yájkija, Jesús tejkaj ipan tepe' isel'ti iga tajtoto wan Dios. Ompa
onoya isel'ti te kuá' tayowati',

²⁴ iwán ákal yayay tajko laguna. Iwán maréjal paréj mowitekiá ipan
ákal iga kixnantiáyapa ejeka'.

²⁵ Kuá' tanestiwi'ya, Jesús yajki kan nemi yawij idiscipolójmej ipan ákal,
Jesús nejnentiaya iyixko a'ti.

²⁶ Iwán kuá' discipolójmej kitakej iga nejnentiwi' ipan a'ti, poxsan
momajtijkej, iwán mokatjajtzikej:

—¡Ta' xikitakan, se ánimaj!

²⁷ E' Jesús nimanin kijtoj:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej niJesús, amo ximajmawikan!

²⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko siga melá' iga tej, xikijto iga maninejnentiapa iyixko a'ti este
kan tej tono'.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Xinejnémiwa'.

Iwán Pedro temoj ipan ákal, iwán anejnentiaya iyixko a'ti iga yaya kan
ono' Jesús.

³⁰ E' kuá' kimachilij ejeka' yej pox tajpalej, momajtij iwán pewa' iga
misawiá iwán tzajtzi':

—¡NoTeko xinemanawi!

³¹ Iwán nimanin Jesús kimañilan Pedro, iwán kijlij:

—¡Mataj tej neman timoconfiarowa nopan! ¿Te iga ayá' timo-
mela'confiaroj ipan nej?

³² Kuá' iyomextimej tejkájkeja ipan ákal, pachiwí in ejeka'.

³³ Iwán yej onoyaj ipan ákal motankuáketzkej iyixtaj Jesús iwán kijtojkej:

—Mataj melá', tej iPiltzin Dios.

Jesús kachitialiá yej kokolisoyojkej yej ichamej Genesaret

³⁴ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret.

³⁵ Kua' yej ompa chantitokej kixmatikej iga Jesús, kipojkej noyan ipan
inón tajli, wan kiwijwigakej itennoj Jesús nochi yej wetitokej.

³⁶ Iwán yej wetitokej kitejteki'ijlikej Jesús iga mamotemaka iga ma-
kichijchimiñikan malej itempan itzótzol, iwán nochi yej kichijchimiñikej,
achitiakej.

15

Katiapa in tetzakuilá iga awel tiknatechowaj Dios

¹ Kitechojkej Jesús sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley
Moisés, inomej walkej Jerusalén iwán kitajtankanje:

² —¿Te iga modiscipolójmej ayá' kichiwaj ken to-ikyapatajwewetkej
tanextiliaj iga mamochiwa? ¡Ayá' momapakaj kuá' yawija takuati!

³ Iwán Jesús tatajtán:

—¿Te iga ayá' ankichiwaj ken tatekimaka Dios? Majwa' ankichiwaj ken amejemempa antamachtíaj.

⁴ Dios ijkín tatekimá': "Xikchíwa ken mitztekimaka motaj iwán moye' iwán xikpaléwikan", iwán "Yej makimalijli itaj o iye', kajasi iga mamikiya."

⁵ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel ijkín kijliá itaj o iye': "Awel nimitzpaléwíaj, iga nochi yej nikpiá níkma'ya toDios."

⁶ Yej ijkón kijtowa iwán akineki makipaléwi itaj o iye', ay' makichíwa. Ijkón amejemen nemi ankikajtewaj yej Dios mitztekimakakej, majwa' ankitokaj ken antekitamachtíaj.

⁷ ¡Amejemen san anmopajpantiáj iga anye'nemij! Ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías, iga amejemen nokta ijkín kijtoj:

⁸ Iga amotémejsan anneweyimatiltíaj,

e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejlamikij.

⁹ Ígasan anneweyimatiltíaj,

iga antanextiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanextiliá.

¹⁰ Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kijlij:

—Xikakikan iwán xikentenderokan:

¹¹ Nité yej agaj kikua o koniá kichíwiliá iga Dios ayo' makiye'ita, e' yej ayekti kijtowa, inón kena, wel kichíwa iga Dios amo makiye'ita.

¹² Iwán discipolomej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—¿Ix tikmati iga fariseojmej kikualomatikej kuá' kikakikej yej tikijtoj?

¹³ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj yej ono' ipan cielo kichíwas wan fariseojmej ken kichíwa se mijchíwani: tatot' yej ayá' kitoga', yawi kiwiwitati este inelwayo.

¹⁴ Kama kuesiwikan; yejémejwa' ken tikita pachamej yej kojkuiltíaj ipacha-iknimej. Siga se pacha kojkuiltíá se' pacha, yawij senwetzitij ipan se xapo'.

¹⁵ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—Nejemen niknekij xine-ijlikan te kijtojneki inón yej tikijtoj.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—¿In amejementaj no ayá' ankimatij te kijtojneki yej nej nikijtoj?

¹⁷ ¿Ix ayá'taj ankimatij iga kuá' tejté tikuaj yawi tojtiko iwán kisa?

¹⁸ E' yej ankijtowaj yej ajayekti, inón kisa pan amoalmaj, inónyawa' in yej kichíwa iga Dios amítzye'itaj.

¹⁹ Iga se ipan iyalmaj kejlámiki iga kichíwasneki yej ajayekti, iga tamiktíaj, iga yej monámiktija yawi wan se', iga masij agaj kuá' áyapa monámiktíaj, iga tachteki, iga takajkawaj, iwán iga tapopowaj.

²⁰ Inimej yej kichíwiliá iga Dios ayo' makiye'ita agaj, e' kuá' se takua ayá'pa moye'mapaka, inón ayá' kichíwas iga Dios ayo' kiyé'itas.

Sé siwá' de Canaán yej moconfiroy ipan Jesús

²¹ Jesús kisa' ompa iwán yajki ipan ital altepemej Tiro iwán Sidón.

²² Sé siwá' de Canaán yej chantitoya ipan inón tajli, tzajtitiwajalaj kan ono' Jesús:

—¡NoTeko, tej yej iPiltzin David, achi xine-ikneji! Notaochin kipiá maļespiritoy iwán poxsan kinkochíwa.

²³ E' Jesús akinotza' inón siwa'. Iwán idiscipolomej kiná'techotoj Jesús, kijtojkej:

—¡Xikijli inón siwa' iga mayáwiya; ay'ya matzajtziwiwi totepotztaj!

²⁴ Jesús kijlij inón siwa':

—Dios neṭitan iga nikpalewiko petz israelitajmej yej pojpolijtinemij ken tikita borreḡojmej.

²⁵ E' inón siwa' motankuaketza' iyixtaj Jesús iwán kijlij:

—¡Noṭeko, achi xinepalewi!

²⁶ Iwán Jesús kijlij:

—Awel agaj kikuḷiá itákual ipilowaṅ iga makimaka pelomej.*

²⁷ E' inón siwa' kijtoj:

—Jekej, ijkón nokta noṭeko, e' pelomej kikuaj takualtatájkol yej kipejpe-naj yej xini itampa mesa kan takuaj itekomej.

²⁸ Iwán Jesús kijlij inón siwa':

—¡Nej nikita iga tej pox timoconfiarowa nopan! Mamochiwa ken tej tikneki.

Iwán íkuá'san achitiá' itaochin inón siwa'.

Jesús kachitiltij mia' yej wetitokej

²⁹ Jesús kisa' ompa iwán panoj ipan aṭen laguna yej itoqa' Galilea, iwán tejkej ipan se tepe' iwán ompa motalij.

³⁰ Mía' asi' kan yej ewatoya, kiwiguilijkej yej koḡomej, pachamej, ṅonojmej, yej maṭakuawayaxtokej iwán mia' máj yej wetitokej. Kikawatoj iteṅoj Jesús iwán yej nochi kachitiltij.

³¹ Inón iga poxsan madmirádoḷo' iga kitakej yej ṅonojtitoj welya tajtojkej, yej maṭakuawayaxtoyaj, yeṭtiakkej imamej, yej koḡotitoj welya nejnenkej, iwán yej pachatitoyaj welya ṅo tachakej. Iwán pe' iga poxsan kiweyimatiltijkej iḌios israelitajmej.

Jesús kitamaka este cuatro mil tajtaga'

³² Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej, iwán kijlijkej:

—Nej choḡa noalmaj iga inimej gente kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj te kikuaj, iwán anikneki maniktijṭitanikanya, awel mamayantiakan, amo tapoliwiskej ipan ojti.

³³ Idiscipolomej kijtojkej:

—E' ¿kányawa' an nikutij tákual iga nochi yejemej, nigaj ayagaj chantito'?

³⁴ Jesús tatajtan:

—¿Késkitaj pan ankipiáj in amejemen?

Kijtojkej idiscipolomej:

—Siete pan iwán alin topojtitzin.

³⁵ Iwán Jesús tatekimá' iga nochi gente mamotajtalikan talpan.

³⁶ Iwán Jesús kiku' inón siete pan iwán inón topoimej, iwán kimá' gracias Dios. Kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolomej iga yejemen makimajmakakan inochi gente.

³⁷ Iwán nochi takuajkej este iixwikej. Iwán kinechkojkej takualtatájkol yej ayo' kikuajkej este temi' siete chikiwi'.

³⁸ Takuajkej cuatro mil tajtaga', iyókapa siwatkej iwán koḡone'.

* 15:26 15:26 Judiyomej ayá' kiyé'itayaj yej ayéj judiyomej, sekin kijliayaj iga pelomej.

39 Iwán Jesús kijlij inomej gente iga mayákanya, kalakito ipan ákal iga yákiya iteņoj áltepe' de Magdala.

16

Kitasnekij yej ayi'pa mo-ita

1 Fariseojmej iwán saduceojmej yajkij kitatoj Jesús, iwán iga wel makimawetzilítikan, kitajtaniłitoj iga makinexłilítikan tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichıwa.

2 E' Jesús kijtoj:

—Kua' kalaktiaya tónati' iwán ankıtaj este chılti' cielo, amejemen ankıjtowaj: “An sí mošta yawi tónati.”

3 Iwán yowalti' ankıjtowaj: “Inán sí atayekan iga este chılti' cielo iwán tamıxtaj.” Amejemen ankımatıj te kıjtojneki kua' ankıtaj ken motalıá cielo, e' awel an kentenderowaj yej nejpa nemi nikchıwa yej Dios nemi mitznexłilítaj.

4 Amejemen ayá' anye'nemij nıga ankıcređowaj Dios, ankınekıj xıkıtakan yej ayi'pa mo-ita; e' ayá' nımıtznexłıliskej yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichıwılıj Jonás.*

Iwán Jesús yákiya.

Ken iga tanexłilítaj fariseojmej

5 Kua' idıscıpolojmej apanojkej, kelkajkej iga makıwıgakan pan.

6 Iwán Jesús kijtoj:

—Ta' xıkakıkan; amo xıkchıwakan ken kitekıchıwaj fariseojmej iwán saduceojmej, iga yejemej nesıki' ye'nemij, sıempa ayá'.

7 Discıpolojmej mojlıayaj:

—Anka ıjkón te-ıjlıá iga atıkuajlıgakej pan.

8 E' Jesús kımati' te kıjtojtokej idıscıpolojmej, iwán kılıjkej:

—¿Te iga ankıjtowaj iga ayá' ankıpiáj pan? ¡Mataj amejemen ayá' amomela'confiarowaj ipan nej!

9 ¿Ix ay'ya ankejlámıkıj kua' tıktamakakej cinco mil tajtaga' gasan cinco pan? ¿Ix ay'ya ankejlámıkıj ke' chıkiwi' ankıtemıjkej iga tákual yej ay' kıkuaıjkej?

10 ¿Ix ay'ya nō ankejlámıkıj iga sıete pan tıktamakakej cuatro mil tajtaga'? ¿Ix ay'ya ankejlámıkıj ke' chıkiwi' ankıtemıjkej iga tákual yej ay' kıkuaıjkej?

11 ¿Te iga ayá' an kentenderojkej iga nej ayá' nemi nıtajtowa de pan kua' nımıtzıjlıjkej iga amo xıkuıkan ılevadurajmej fariseojmej iwán saduceojmej?

12 Discıpolojmej kımıtekej iga Jesús ayá' nemi kıjtowa levadura yejpa motalılıá pan, sıno que kıjtoj iga amo makıcređokan ken tamachtıáj fariseojmej iwán saduceojmej.

Pedro kınıjma-ıjtowa iga Jesısyá nıkta in el Cristo

13 Kua' Jesús asıto ipan ital áltepe' yej itoka' Cesarea Filıpo, kıtajtan idıscıpolojmej:

—In sekin, ¿té kıjtowaj de nej yej ıPıltzın Taga'?

14 Discıpolojmej kıjtojkej:

* 16:4 16:4 Jonás onoya eyi díá ıyıtıko weyıtıpoj; ıjkón Jesús tōktıoya eyi díá.

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin sej kijtowaj iga tej ikypaprofetaj Elías, iwán sekin sej kijtowaj iga tej ikypaprofetaj Jeremías o agaj profeta.

¹⁵ Jesús tatajtan:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

¹⁶ Simón yej nō itoqa' Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj, yej iPiltzın Dios yej isato'.

¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xipa'ki tej Simón yej ipiltzın Jonás[†] iga ayéj taga' mitzmatıltij, noTaj yej ono' ipan cielo mitzmatıltij.

¹⁸ Iwán nej, nimitzijliá iga tej motoqa' Pedro, iwán ken mochiwa kajli ipan te'ti,[‡] ijkón ipan inın te'ti nikchiwas iga mia' moconfiaroskej pan nej iwán Tzitzimi' ayá' kitanilij.

¹⁹ Nia nimitzmakati notajtıl yej ken tikita llave iga wel makalakilo ipan cielo kan reinarowa Dios; yej ipan inın tajli tej tikijtoj iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj nō iga awel. Iwán yej tej tikijtoj iga wel mochiwa ipan inın tajli, Dios yej ono' ipan cielo nō kijtoj iga wel.

²⁰ Jesús kijlij idiscipolomej iga amo agaj makijlikan iga yéj Cristo.

Jesús kijtowa ya iga yawi mikiti

²¹ İkuá'ya Jesús pe' kijlij idiscipolomej:

—Nej yej iPiltzın Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nemiktıtij iwán ipan eyi día nia ni-ıjpa-isati sej.

²² Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kijlij iga amo makijto ijkón:

—ıAmo Dios makineki! ıAyı' ijkón mamitzchiwilikan!

²³ E' Jesús kitachilij Pedro iwán kijlij:

—ıTzitzimi', xicholo notenoj!, tej tinetzakuiliá. Tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlamiki, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

²⁴ Jesús kijlij idiscipolomej:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi malej iga makiknochiwakın poxsan este makimiktıkan.

²⁵ Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan.

²⁶ ¿Itejas in taga' iga makipiá inochi yej ono' ipan inın tajli, siga yawi mela'poliwiti iyalmaj? Ayagaj wel kikowa iga amo makipolo iyalmaj.

²⁷ Iga nej yej iPiltzın Taga' niwi' iwán iweyipoder toTaj iwán nō iyangelejmej, İkuá'ya sı yawi kipagaroti sejsé kensan iga kichij.

²⁸ Nej nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que mane-itakan maniwi'ki nej yej iPiltzın Taga' iga manirreinaroki.

17

Kén iga Jesús se'pay neşi iga tawía

¹ Kuá' pánaja seis días, Jesús kiwiga' Pedro, Jacobo iwán Juan yej iyıknımpa Jacobo, iwán yejémensan yajkij ipan se tepe' yej wejkapan.

[†] 16:17 16:17 Inın Jonás yej itaj Simón Pedro ayéj inın Jonás yej onoya iyijtiko weyıtopoj. [‡] 16:18 16:18 Pedro kijtojneki te'ti.

² Ompa iyixtaj inqmej idiscipolojmej, Jesús se'pay ñesi'. Tawij ixaya' kenya tñatì', itzótzol mochi este ichkátì'san, este ta-ixsewiaya.

³ Iwán ikuá'ya kitakej iga ñesikoj ikyapaprofetajmej Elías iwán Moisés, tatapojtokej iwán Jesús.

⁴ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—NoTeko, iyékti iga nigaj nonokej! Siga tikneki, manikchiwakān eyi ranchojtitzin, se iga tej, se iga Moisés iwán se' iga Elías.

⁵ Mij tajtojtoya Pedro wālj se mixti yej tawía iwán kitzakuakoj. Iwán ipan inón mixti moká' se tájtōl yej kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, iwán yéj neyōlchikajto'. Yéj xikakikān.

⁶ Kuá' inón kikakikej discipolojmej, motzojtzontōkkej este talpan, iwán poxsan majmawikej.

⁷ Iwán Jesús kitechoj idiscipolojmej iwán kitālij imá' ipan yejemej, iwán kijlijkej:

—Ximoketzakān, amo ximajmawikān.

⁸ Iwán kuá' tachakej, ayo' máj agaj kitakej, iséltisan Jesús.

⁹ Kuá' némiya temowaj ipan tepe', ijkín kitekimá' idiscipolojmej:

—Amo agaj xikijlikān yej ankitakej, ankipowaskej este iga nej yej iPiltzín Taga' mani-ōjpa-isa sej.

¹⁰ Iwán discipolojmej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj yej tamachtíaj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wí' ikyapaprofetaj Elías?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wí' achto, iga yéj nochi kiye'tālij.*

¹² E' nej nimitzijliáj iga Elías wālkaya, iwán yejemej ayá' kixmatikej, majwa' kichiwilijkej ken yejemej kinekikej. Ijñōsan nō nej yej iPiltzín Taga' yawij ne-ikñochiwatij.

¹³ Iwán idiscipolojmej kimatikej iga Jesús nemi tajtowa de Juan yej tabautizarōwaya.

Jesús kachitialiá se choochin yej tatapoliwi

¹⁴ Kuá' asitōj kān onolō', se taga' kitechoj Jesús iwán motankuāketza' iyixtaj, kijlij:

¹⁵ —NoTeko, achi xikikñeli nopiltzín yej tatapoliwi, poxsan kikñochijto' inñ kokolis; wewetzi tiko iwán ipan a'ti.

¹⁶ Nikuiguiljkaya modiscipolojmej, e' yejemēn awel kachitialiijkej.

¹⁷ Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemēn ayá' anmomela'confiarōjtokej nōpan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kēmano' máj nia nonoti iwán amejemēn? ¿Este kēman nia nimitzijowijtotij? Xinewajliguilikān in chokotzín.

¹⁸ Iwán Jesús kajajwa' inón maļespíritōj, iwán kikixtij ipan inón chokotzín, iwán ikuá'ya achitiá'.

¹⁹ Kuá' iyokámeja onokej discipolojmej iwán Jesús, discipolojmej tatajtankej:

—¿Te iga ān nokta nejemēn awel nikixtilijkej in inón maļespíritōj?

²⁰ Jesús kijtoj:

—Iga amejemēn ayá' anmomela'confiarōwaj nōpan. Siga katka anmoconfiarōwayaj malej alín kē'pa íyōl mostaza, wel ankijliayaj inñ tepe':

* 17:11 17:11 Mateo 3:3

“Xicholo ompa iwán xaj nepa”; iwán inón tepe' choloj. Nochi wel ankichíwayaj siga anmomela'confiarowaj.

²¹ Inímpawa' nokta malespíritoj ayá' kisa siga ayá' achto xi-oradókan iwán ximayunaroqan.

Jesús sej kijtowa iga yawi mikiti

²² Mieş Jesús iwán idiscipolomej senemiáj ipan estado de Galilea, Jesús kijtoj:

—Nej yej iPiltzın Taga' yawij nekítzkítij,

²³ iwán yawij nemikítij, e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.

Kua' inón kikakikej discipolomej pox moknoamatikej.

Tomın yej momaka iga weyitiopan

²⁴ Kua' Jesús iwán idiscipolomej asitoj altepe' Capernaum, yej kico-brarowaj impuesto† iga weyitiopan yajkij kitatoj Pedro, kitajtankej:

—In yej mitzmachtíaj, ¿ix ayá'taj kimaka tomın iga weyitiopan?

²⁵ Pedro kijtoj:

—Kena, kixtawa.

Kua' Pedro kala' kalijti', Jesús tatajtán:

—¿Kén tikijtowa in tej, Simón? In reyejmej de inın tajli, ¿ix kicobarowaya yej yejpa igentej o yej wéjkapa ichamej?

²⁶ Pedro kijtoj:

—Yej wejka ichamej.

Jesús kijtoj:

—Ánkawa' yej yejpa igentej ayá' kicobarowaj.

²⁷ E' iga amo agaj matikuejkuesoqan, xaj xitapiloți ne laguna, iwán yej áchtopa tikpiloj, ipan iten tia tikasilíti se tomın yej kimakas iga xixixtawa no-impuestoj iwán yej de tej, iwán xaj xixixtawati.

18

¿A'yéj yej máj tayakanto'?

¹ Íkuá' discipolomej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿A'yéj máj tayakanto' kan Dios reinarowa?

² Iwán Jesús kinotza' se choochın iwán kiketza' tajkoyan kan onokej idiscipolomej,

³ iwán kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga ayá' ankipataskej ken annemij iwán ayá' anmochíwayaj ken inın choochın, awel reinarowa Dios ipan amejemen.

⁴ Yej máj tayakanto' kan reinarowa Dios, yej moalímpamati iwán mochíwa ken inın choochın.

⁵ Siga agaj komemawía se ken inın choochın iga netoka, ken kua' nejya yej nemi neqmemawía.

Amo agaj xikchíwalti yej ayekti

⁶ 'Si agaj makichíwalti yej ayekti se de inımej yej netokaj, yej ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipipiloltikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámārko iga ompa maamiki.

⁷ İpan inın tajli pox ono' yej kiyoltılana se iga makichíwa yej ayekti! Inón nochipa onos, e' poxsan kiknochíwaskej yej matachíwalti yej ayekti.

† 17:24 17:24 Xikita glosario “Impuestos”.

⁸ 'Inón iga, siga moma' o mokxi mitzchíwaltiá yej ayękti, xikteki iwán xiktajkali wejka, máj yękti xikalaki kan ono' Dios timatájkol o tikxítájkol, e' ayá' mitzmotaskęj ipan tiwelon yej ayí' sewis iwán ome moma' iwán ome mokxi.

⁹ Siga moyix mitzchíwaltiá yej ayękti, xikixti iwán xiktajkali wejka, máj yękti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix que xikpiá ome iwán mamitzmotakan ipan tiwelon yej ayí' sewis.

Mixkuýtlo ipan se borrego yej polijto'

¹⁰ 'Amo xikalimpamatikan inimej yej netokaj. Nimitzjiliáj iga iyangelejmej yej kicuidarowaj, nochipa onokej iyixtaj noTaj ipan cielo.

¹¹ Nej yej iPiltzin Taga' niwalaj nikmanawiko yej pojpoliwika.

¹² '¿Kén ankítaj? Siga se taga' makipiá cien borrego, iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtęwas inón noventa y nueve iwán yaj kitemoti yej poliwi'?

¹³ Iwán siga casis, poxsan pakis. Máj pakis que iga inomej noventa y nueve yej ayá' polijtoyaj.

¹⁴ Ijkonsan no amoTaj yej ono' ipan cielo, akineki mapoliwi nisę de inimej yej netokaj.

Kén iga se makiperdonaro se toknın yej kichiwilij yej ayękti

¹⁵ 'Siga moknın mitzchíwiliá tejtę yej ayękti, xitajto wan yęj kan amómensan iwán xikijli iga ayompa yej mitzchíwilij. Siga mitztajtolkuilij, tiktánija moknın iga wel sej anmoyę'itaj.

¹⁶ E' siga ayá' mitztajtolkuiliá, xiknotza se o ome toknın iga no makimatikan yej yawi mojtoti. Itájtol Dios kijtowa iga kuá' agaj kitęlwiáj, maonokan ome o máj yej kitztoskej.*

¹⁷ Siga yejemej no ayá' kitajtolkuij, xikmatiltiya inochi toknımej yej netokaj, siga yejemej no ayá' kitajtolkuij, xikitakan ken se yej námol yej ayá' kixmati Dios, o ken se yej kicobrarowa impuesto.†

¹⁸ 'Nej nimitzjiliáj, yej ipan inın tajli ankijtoskej iga awel mochıwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj no iga awel. Iwán yej ankijtoskej iga wel mochıwa ipan inın tajli, Dios yej ono' ipan cielo no kijtoj iga wel.

¹⁹ 'No nimitzjiliáj, siga ome de amejemen ipan inın tajli ankisentajtanij tejtę kuá' an-oradowaj, noTaj yej ono ipan cielo yawij mitzmakatij.

²⁰ Iga kan omen o eyi tokniwan monechkowaj iga neweyimatiltiáj, nej ompa nono' tatajkoyan.

²¹ Iwán Pedro kitajtanito Jesús:

—NoTęko, ¿ke' vej wel manikperdonarowili noknın yej nechıwiliá yej ayękti? ¿Ix este siete vej?

²² Jesús kijtoj:

—Nej ayá' nimitzjiliá iga siete vej, sino que este setenta veces siete.

Se yej ayá' taperdonarowa yej kichiwilijkej yej ayękti

²³ 'Inón iga kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yej kicobrarowa itekipanowanimej yej kideberowaj.

²⁴ Kuá' nemi tacobrarowa, kiwajliguilijkej se itekipanowanı yej deberowaya poxsan komati tomın.

* **18:16 18:16** Dt. 17:6; 19:15 † **18:17 18:17** Judiyojmej kijiyayaj yej kicobrarowaj impuesto iga Roma. Xikita glosario "Impuestos".

²⁵ E' inón tekipanowani ayá' kipiaya tomín iga makikuepa ke' deberowa, el rey tatekimá' iga makinamakakan iga esclavo[‡] iwán isiwa' iwán ipilowan iwán inochi yej kipiaya iga wel makikuepa ke' deberowaya.

²⁶ Iwán inón tekipanowani motankuaketza' iyixtaj el rey, iwán kijlij: “NoTe^o acho' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.”

²⁷ Iwán el rey kichokilij inón tekipanowani, iwán kijlij iga makelkawayaya inón yej kideberowa iwán ay'ya kipresojuw.

²⁸ E' kisa'san inón tekipanowani, masi' iwán se' itekipanowani-iknjin yej kideberowaya alín. Kikechpatzka' iwán némiya kimiktiaya, kijlij: “iXine^mákayakej yej tine^deberowa!”

²⁹ Iwán inón itekipanowani-iknjin, motankuaketza' iyixtaj iwán kijlij: “Acho' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.”

³⁰ E' yéy ayá' kiknelij, majwa' kipresojuw iga makikuepa inochi ke' deberowa.

³¹ Kua' sekin tekipanowanimej kitakej inón, kualo' iyalmajmej, iwán nochi yajkij kipowilto^j el rey.

³² Iwán el rey kinotza' inón yej tapresojuw, iwán kijlij: “iTit^ekipanowani yej pox tikch^uwa yej ayekti! Nej nimitzelkawilij nochi yej tine^deberowaya, iga tine^teki'tajtanilij.

³³ Tej no katka xikchokili moknjin yej mitzdeberowa, ken nej nimitziknelij.”

³⁴ Iwán el rey poxsan kuejkuesiwi', iwán tatekimá' iga makicastigarokan este que makikuepa nochi ke' deberowa.

³⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Ij^konsan no noTaj yej ono' ipan cielo yawi kichiwati iwán amejemen, siga ayá' ankelkawiliáj iga nochi amoalmaj yej mitzchuwiliáj amoknjin.

19

Jesús tamachtía iga yej namiktito' amo mamokwakan

¹ Kua' Jesús tami' tajtoj, kisa' Galilea, iwán asi' ipan estado de Judea yej ono' iyikampa weya' Jordán.

² Pox komati gente kitoga', iwán ompa Jesús kachitaltij yej wetitokej.

³ Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimawetziltikan, kitajtankej:

—¿Ix wel se taga' kikajtewa isiwa' iga san teje-iga?

⁴ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayi' ankileerowaj kan ijkuilijto' itájtol Dios, kijtowa iga kua' pewa' nochi yej ono', Dios “kichij taga' iwán siwa'”^{*}?

⁵ Iwán kijtoj: “Inón iga se taga', kua' monamiktía, kikajtewas itaj iwán iye' iga mosekantiskeja iwán isiwa', iwán iyomextimej mochiwaskej ken sesan.”[†]

⁶ Iwán ay'ya onoskej ken omemej, sino que sesan. Inón iga amo agaj makiyokati yej Dios kisetilij.

⁷ Fariseojmej kitajtankej Jesús:

—¿Te igataj Moisés kijtoj iga se taga' wel kikawa isiwa' siga kichuwiliáj se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja?

⁸ Jesús kijtoj:

—Moisés kijtoj iga wel xikawakan amosiwa' iga anyoltakuaktikej, e' desde kuā' mochij tajli, Dios ayí' kine' ijkón.

⁹ Nej nikijtowa iga yej kiyokakawa isiwā', ayejpa iga isiwā' nemi yawi wān se', inón taga' yej takajtewa, siga monamiktiá iwān se' siwā', inonwa' nemi taxima iwān yej monamiktij. Iwān taga' yej mamonamikti iwān se' siwā' yej mokajtej, nō taxima. Yej taxima kajasi iga mamocastigarō.

¹⁰ Idiscipolomej Jesús kijtojkej:

—Siga ijkonwa' kichīwa se' taga' iwān isiwā', máj yekti katka iga ámowa' mamonamiktilo.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Inín ayá' nochi wel kentenderowa, petz inomej yejsan Dios kinextiliá.

¹² Ono' sese'pa iga taga' amonamiktiá: sekin itekimeja iga amonamiktiáj, e' onokej sekin tajtaga' yej kiyokakaparowaj iga amo masiwayowikan. E' onokej sekin yej ayá' monamiktiáj iga máj wel makipowakan itájtōl Dios. Yej kineki ijkón kichīwa, makichīwa.

Jesús ki-omemawíáj kōkone'

¹³ Kiwiguilikej sekin kōkone' Jesús iga makitalili imamej iwān makitanili Dios iga maye'onokan; e' discipolomej, pe'ya kajajwakej yej nemi kajaxitiáj kōkone'.

¹⁴ E' Jesús, kijtoj:

—Xikawakan in kōkone', kama manętechokan, amo xikojtakuilikan; iga yej mochīwa ken inimej kōkone', kajasi iga Dios marreinařo ipan yéj.

¹⁵ Iwān Jesús kitālij imamej kōkone', iwān kisa' ompa.

Sę taga' yej kipoxpiá tomĭn tatapowa' iwān Jesús

¹⁶ Sę taga' yajki kitato Jesús, iwān kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, źté nikchīwas yej yekti iga wel nochipa manono iwān Dios?

¹⁷ Jesús kijtoj:

—¿Te iga tinętajtaniliá katiá yej yekti iga mamochīwa? Sęsanwa' in yej kichīwa yej yekti, inonwa' Dios. E' siga tonosneki nochipa wān Dios, xikchīwa ken tatekimaka Dios.

¹⁸ Iwān chokotzĭn kijtoj:

—¿Katiapa yej Dios tętekimaka?

Jesús kijlij:

—Amo xitamikti; yej namiktito' amo mayawi wān se', amo xitachteki wān amo xikijto yej ayéj ijkón;

¹⁹ xikye'ita motaj iwān moye'; iwān xikchōkili moknĭn kensan tej timochōkiliá.

²⁰ Chokotzĭn kijtoj:

—Inochi inón nikchĭto'ya este kuā' aya niyolej; źte-o' máj neřolowa?

²¹ Jesús kijtoj:

—Siga tikneki xiye'ono iyıxtaj Dios, xiknamaka nochi yej tikpiá, iwān xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tia tikpiati yej pox valerowa ipan cielo; wān xiwĭki iwān xinętoka.

²² E' kuā' chokotzĭn kikagui' yej kijlij Jesús, moknōmatitiájkiya iga poxsan motapialiaya.

²³ Iwān Jesús kijlij idiscipolomej:

—Nej nimitzijliáj iga se' yej moconfiarowa ipan itomĭn awel motemaka iga Dios marreinařo ipan yéj.

²⁴ Nimitzopja-ijliáj iga máj wel panowa sę camello[‡] ipan ixapoyo akoxaj, que sę yej motapialíá mamomaka iga Dios marreinařo ipan yéj.

²⁵ Kuá' inón kikakikej idiscipolojmej este madmiradojkej, iwán motaj-tankej:

—¿A'taj wel momanawij?

²⁶ Jesús kitachilij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' inın awel kichiwaj, e' Dios kena, wel kichiwá.

²⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeško, nejemen nikajtéjkeja nochi yej nikpiayaj, iwán nimitztokakej.

¿Té nimotańiliskej?

²⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inón vej kuá' Dios kichiwás iga tajli maye'ono, kuá' nej yej iPiltzın Taga' nimotańlij kan nirreinařowa, amejemen yej anętokakej, anyawij nę anmotańitij ipan doce wejweyi asiento kan anmandaręskej iga sejsé de amejemen ankijuzgaręskej sejsé de inón doce tribu[§] yej walkej ipan ipilowań Israel.

²⁹ Nochi yej iga san neřokaj kikaјteјkej ikalmej, iyokichikńimej, isiwa-ikńimej, itajmej, iyemej, ipilowań, o italmej, Dios yawi kimakati cien veces máj de lo que kikaјteјkej, iwán yawij onotij nochipa iwán Dios.

³⁰ E' mia' yej inán tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej inán onokej tatepotztaj, yawij tayakantotij.

20

Yej tekipanowaj ipan uvajjoj

¹ Jesús kijtoj:

—Kan reinařowa Dios, ken tikita sę taga' yej kipiá weyi uvajjoj,* inın taga' kisa' isájpasan iga kitemoto imonsojmej iga mayakan makitekij uva.

² Kuá' kási'ya monsojmej, motajtołtikej ke' yawij kitanitij inón día, iwán kititanya imilpan iga matekipanotij.

³ Iwán iteko mįjli kisa' sej ken las nueve de la mańana, iwán kita' sekin yej onokej tajkoalpepe', até kichijtokej.

⁴ Iwán kijliјkej: “Xakan nę xiktekitij uva nomilpan, iwán nimitz-ixtawaskej ke' nokta motańiá.” Iwán yejemen yajkij tekipanotoj.

⁵ 'Iteko mįjli kisa' sej ken tajkodía, iwán kisa' sej ken las tres tiqtakpan, ijkonsan sej kichij ken achto.

⁶ Iwán ken las cinco tiqtakpan sej yajki tajkoalpepe', iwán kasi' sekin yej ayá' te kichijtokej, kijliјkej: “¿Te iga nij amonokej semilwi' wań até ankichijtokej?”

⁷ Kijtojkej: “Iga ayagaj neřemowaj iga manitekipanokan.” Iwán kijtoj iteko mįjli: “Xakan nę xitekipanotij nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motańiá.”

⁸ Kuá' tayówaya, iteko mįjli kijlij yej kinentiá tekipanowańimej: “Xiknotzakanya in yej tekipanoјkej, iwán xixixtawakanya. Xixixtawakan achto yej ęłtimo peјkej iga tekipanowaj, iwán xitamiti ipan yej achto peјkej.”

⁹ Iwán asikej yej kalakkej iga tekipanowaj las cinco tiqtakpan, iwán sejsé kimakakej ke' nokta motańiá sę día.

[‡] 19:24 19:24 Xikita glosario “Camello”.
Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

[§] 19:28 19:28 Xikita glosario “Tribu”.

* 20:1 20:1

10 Kuə' asikej yej achto kalakkej iga tekipanowaj, kijtojkej anka máj komati kitaniskej; e' sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día.

11 E' kuə' an kixtájkeja, tekipanowanimej pəwa' mokusojkej wəŋ yej iteko mijli,

12 kijtojkej: "Inimej yej tióta'ya kalakkej, tekipanojkej sesan hora, wəŋ tikixtaj achonsan nə ke' nejemej anne-ixtajkej yej nikijyowijkej tekipánəŋ wəŋ nitonataakej semilwi'."

13 Iteko mijli kijlij se de yejemej: "Ej, ayá' nemi nimitzchiwiliá yej ayekti. ¿Ix aya'taj tikajkej iga tia tiktanjiti ke' motaniá se día?"

14 Xikui motomın, iwán xaja. Nej nikneki manikixtəwa inın yej últimoja kala', ke'san tej nimitzixtaj.

15 ¿Ix aya'taj nej nikmati te nikchiwa wəŋ notomın? ¿O tine-ixita iga nite-ijiknın?"

16 Inón iga yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakəntotij, iwán yej inán tayakəntokej yawij kawitij tatepotztaj; iga mia' yej kinətzaskej, e' ayá' inochın yawij kitapejpenatij.

Jesús kijtowa sej iga yawij kimiktij

17 Kuə' Jesús némiya yawi Jerusalén, kiwiga' doce idiscipolojmej kan iyokamej iwán kijlijkej:

18 —Inán ankitaj iga nemi tiawij Jerusalén, ompiga ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés yawij nekitzkij nej yej iPiltzın Tağa', iwán yawij kijtoj iga manemiktikan

19 iwán nețitaniskej iyixtaj yej ayéj judiyojmej iga manepinajtikən, manemagakən iwán manemiktikan ipan cruz, e' ipan eyi día ni-ojpa-isas sej.

Yej kitajtan iye' Jacobo iwán Juan

20 Isiwa' Zebedeo iwán ipilowan, yej itokə' Jacobo iwán Juan, kitechətoj Jesús. Teye' iyixtaj Jesús motankuəkətza' iga kitajtanilij tejté.

21 Iwán Jesús kitajtan:

—¿Te tikneki?

Teye' kijtoj:

—Xikijto iga kan tirreinarəj se de inimej nopilowan mamotəli moye'kəmpa iwán se' mamotəli moopochkəmpa.

22 E' Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij te ankitajtani. ¿Ix ankijyowiskej ken nej nikijyowij kuə' nəcastigarəskej? ¿Ix wel ampanəskej kan nej nipanəj?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, wel.

23 Jesús kijtoj:

—Kena, ankijyowiskej ken nej nia nikijyowiti kuə' ne-iknochiwaskej, iwán ampanəskej kan nej nipanəj, e' iga agaj mamotəli moye'kəmpa o noopochkəmpa, inón ayéj nej nikmati, yawij kimakatij yejsan noTaj kitapejpen iga yawij motəlitij.

24 Kuə' inəmej se' diez discipolojmej inón kikakikej, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan.

25 Iwán Jesús kinətzə' idiscipolojmej iwán kijtoj:

—Amejemen ankimatija iga yej mandərowaj ipan pajsmej poxsan kitajtaksa igentej, iwán yej gubernarowaj yolkisaj pan yej até iteki, kənsan manəsi iga mandərowaj.

²⁶ E' iwán amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej.

²⁷ Siga agaj de amejemen kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochí tokniwan.

²⁸ Ijkón nej yej iPiltzín Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikan, sino que iga manitapalewi, iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayékti kichijtokej.

Jesús kitachaltía ome pachamej

²⁹ Kuá' yejemej nemi kisasay weyi-altepe' Jericó, Jesús poxsan kitokatiyaj.

³⁰ Ompa onoyaj omen pachamej ejewatoyaj ojtenoj; kuá' kikakikej iga ómpaya nemi panowa Jesús, tzajtzikej:

—iNoTéko, tej iPiltzín David, áchikej xine-iknelikan!

³¹ Yej ompa chapantiyaj kajawakej pachamej iga ayo' máj matzajtzi-tokan, e' pachamej majya tzajtzikej:

—iNoTéko, tej yej iPiltzín David, áchikej xine-iknelikan!

³² Iwán Jesús moketza', kinotza' pachamej iwán tatajtán:

—¿Té ankinekij manimitzchiwilikan?

³³ Pachamej kijtojkej:

—NoTéko, niknekij manitachakan.

³⁴ Iwán Jesús kinknelij inomej pachamej, iwán kijixchijchin, iwán ikuá'san in pachamej welja tachakej, iwán kitokákeja Jesús.

21

Jesús asi weyi-altepe' Jerusalén

¹ Kuá' asitiawija Jerusalén, iwán asikej altepe' Betfagé, itenoj tepe' yej itoka' Olivos, Jesús kititan ome idiscipolomej,

² iwán kijlijkej:

—Xakan ipan inepa altepetzín yej ono' to-ixtaj. Ompa anyawij ankasitij se burra ilpito', no ompa ono' se burrojtzín. Xikxitomakan, iwán xinewajliguilikan.

³ Siga agaj tejté mitzijliáj, xikijlikan: “ToTéko kineki, iwán nimanín sej mitzkawilijkij.”

⁴ Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta, kuá' ijkín kijkuiloj:

⁵ Xikijlikan yej chantitokej Jerusalén:

“Xikitakan, amorrey wí' iga amejemej, ayá' moweyimati, tejkatiwí' ipan se burro, yej aya i' moxilajtiá.”*

⁶ Iwán discipolomej yajkij, iwán kichijkej kensan Jesús kitekimakakej.

⁷ Kiwajligakej burra iwán ipiltzín; iwán discipolomej kipechtijkej burrojtzín iga itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj.

⁸ Pox onoya mia' gente; yejemej kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti. Sekin sej kitekikej imajma' soya' iga kitalijtiajkij ipan ojti.†

⁹ Yej tapanotiyaj iwán yej yayaj tatzimpan tzajtziatayaj, ijkín tzajtzikej:

—iMamoweyimatilti iPiltzín rey David! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTéko Dios! ¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!

* **21:5 21:5** Zac 9:9 † **21:8 21:8** Ijkón kichijwayaj iga kilwichiwiliáj se yej gobernawora kuá' nemi asi ipan se altepe' iga manesi iga kiye'itakej.

10 Ku꤁' Jesús ási'ya Jerusalén, nochi gente akojasiáj tɛ nemi mochiwa, iwán mia' tatajtaniáj:

—¿A'yéj an in inín?

11 La gente kijto꤁aya:

—Inínwa' profeta Jesús, yej moskaltij Nazaret ipan tajli de Galilea.

Jesús kikijixtiá yej tanamakaj weyitiopan

12 Ku꤁' Jesús kala' ipan ipatio꤁yo weyitiopan, kikijixtij inomej yej tanamakato꤁aj iwán yej takojto꤁aj. Kitzijtzinkuepa' mešajmej kan kipata-to꤁aj namoltomj in iga tiopantomj.‡ Iwán nɔ kiyajyagatopewilijkej kan motali꤁aj yej kinamakato꤁aj jojtoko.

13 Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkin ijkuilijto' itájtɔl toTɛko: “Nókal yawi motokawiti kajli kan ora꤁ɔlo”;§ e' amejemen ankikuepto꤁ej kan mi꤁anaj yej tachtekij.

14 Ompa weyitiopan kitecho꤁oj Jesús sekin pachamej iwán ko꤁omej, iwán kachitaltij.

15 E' kuejkuesiwikej ijfejmej sacerdo꤁ejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley ku꤁' kitakej iga Jesús taachitaltij, iwán iga kikakikej ko꤁one' tzajtito꤁ej iga kijtojto꤁aj: “iMamoweyimatilti iPiltzin Rey David!”

16 Iwán kijlijkej Jesús:

—¿Ix tikaki yej inimej kijtojto꤁kej?

Jesús kijtoj:

—Kena, nikaki. E' amejemen, ¿ix ay' ankileerowaj itájtɔl Dios kan kijtowa?:

Tikhij iga ko꤁one' iwán xo꤁omej yej chíchijo',

mamitzakujkilikan.*

17 Iwán Jesús kisa' Jerusalén, iwán yajki altepe' Betania iwán ompiga kochi'.

Jesús kimajiliá higuera꤁kuawi' yej ayá' takto'

18 Iwán yowalti' ku꤁' nemi sej yawi Jerusalén, Jesús mayana'.

19 Kita' se higuera꤁kuawi'† yej ojtenoj onoya, iwán kitecho꤁oj iga makita siga takto', e' ayá' takto꤁ya, kipiaya petz iyiswayosan. Iwán ijkin kijlij inón kuawi':

—iNikeman nokta amo xitaki!

Iwán imaninsan wagui' in inón kuawi'.

20 Ku꤁' inón kitakej idiscipolo꤁ojmej moyolmajtijkej, iwán kitajtankej Jesús:

—¿Ix ken iga imaninsan wagui' in higuera꤁kuawi'?

21 Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj siga amejemen anmomela'confiarowaj pan Dios aye꤁san ijkin wel ankichjwaskej ken nichjwilij inín higuera꤁kuawi', amejemen nɔ wel ankijliskej inín tepe': “Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámarko”, iwán ijkon mochiwas.

22 Nochi yej ankitajtaniliskej Dios ku꤁' nemi an-ora꤁owaj, siga ankimela'cre꤁oskej, mitzmasaskej.

Ken iga mand꤁rowa Jesús

‡ 21:12 21:12 Tiopantomj in se'pa tomj in iga kikowaya yej ki-ofreerowili꤁aj Dios weyitiopan. Awel mokowaya iga namoltomj. § 21:13 21:13 Is. 56:7 * 21:16 21:16 Sal 8:2 † 21:19 21:19 Xikita glosario “Higo”.

²³ Iwán Jesús kala' weyitiqpan, iwán miej tamachtijtoya ompa, kitechojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kitajtankej:

—¿Té moteki in tej iga tikchíwa ijkín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchíwa inín?

²⁴ Jesús kijtoj:

—Nej nq manimitztajtanikan, siga anne-ijliskej, nia nimitzijlilitij a'yéj nețekimaka iga nikchíwa ijkín.

²⁵ ¿A'yéj kitítan Juan iga matabautizaroqi? ¿Ix Dios kitítan o tajtaga'?

E' pe'ya mosepantatapowijkej, mojlilkej:

—Siga tikijtowaj iga Dios kitítan, yawi te-ijliti: “¿Te ígataj ayá' ankitajtolkakikej?”

²⁶ Siga tikijtowaj tajtaga' kitítan, tikmajmawiliáj la gente, nochi kimati iga Juan Dios kitajtolmakaya.

²⁷ Iwán ijkín kijlijkej Jesús:

—Ayá' nikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nq ayá' nimitzijliáj a'yéj nețekimaka iga manikchíwa ijkín.

Kan mamixkujtilo ipan ome tepilowan

²⁸ Jesús tatajtán:

—¿Amejemen ken ankitaj inín? Se taga' kipiaya ome ipilowan; iwán kijlij se de yejemej: “Nopij, xaj xitekipanoti ipan uvajyoj.”[‡]

²⁹ Tepiltzín kijtoj: “¡Ayá' nikneki!” E' máj máj moyolpata', yájkisan tekipanoto.

³⁰ Iwán tetaj kitato se' ipiltzín, ijkonsan nq kijlij; wan inón tepiltzín kijtoj: “Kena notaj, niati.” E' ayá' yajki.

³¹ ¿Katiapa de inimej kichij ken kitekimá' itaj?

Yejemen kijtojkej:

—Yej achto kitekimá'.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj iga inomej yej kicobrařowaj impuesto iga Roma iwán siwatkej yej najnamolnemij, achto kalakiskej kan reinarowa Dios que amejemen.

³² Wálkaya Juan yej tabautizarowa kinextiljko la gente ken iga maye'nemikan, iwán amejemen ayá' ankitajtolkakikej; e' yej kicobrařowaj impuestos[§] iwán siwatkej yej najnamolnemij, kena kicređojkej. E' amejemen malej ankitakej inín, e' ayá' anmoyolpatakej.

Kan mamixkujtilo de inomej yej ayá' ye' tekipanowaj

³³ ‘Xikakikan inín se' yej nia nikijtoti: Iteko mijli kitoga' uva iwán kicolaltij; iwán kichij se pozo kan mopatzka uva, iwán kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajyoj.

Iwán iteko uvajyoj kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.

³⁴ Kuá' asi' itiempoj iga motékiya uva, kitán sekin imonsojmej iga makitajtanilitij yej kitakewaltijkej uvajyoj ke' kixtawaskej iteko.

[‡] 21:28 21:28 Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

[§] 21:32 21:32 Xikita glosario “Impuestos”.

* 21:33 21:33 Ikuayo uva pox wejka, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj.

35 E' yej kitakewaltijkej uvajyoy, kikitzkijkej iwán kimagakej itatitan iteko uvajyoy, se' itatitan kimiktijkej iwán se' kitewijkej.

36 Iteko uvajyoy, kititan majya mia' imonsojmej; e' yej kitakejtokej uvajyoy, ijkonsan kichiwilijkej ken yej achto tatitanimej.

37 'Inón kita' iteko mijli, kititan ipiltzin, kijtoj: "Yawij kirrespetarotij nopiltzin."

38 E' kuá' kitakej tepiltzin, tekipanowanimej mojlijkej: "Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín tajli yej itajpa kikajtewas, matikmiktikanya nokta iga makawi ital iga tejemej."

39 Kikitzkijkej iwán kikixtijkej ipan uvajyoy, iwán kimiktijkej.

40 Iwán Jesús tatajtan:

—Kuá' mawiki iteko uvajyoy, ¿te an kichiwilij yej kitakejtoyaj uvajyoy?

41 Yejemej kijtojkej:

—Inomej yej kitakejtoyaj uvajyoy yawij kimiktitij niga kikneliskej. Iwán se' tekipanowanimej kitakewaltij, iwán inomej kuá' asis itiempoj iga moteki uva, kimakaskej yej kitocarowa iteko uvajyoy.

42 Iwán Jesús kijtoj:

—In amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj kan ijkín ijkulijto'? Quijtowa:

Te'ti yej kitajkalkej yej kalchijwaj,

inón te'ti inán yej achto motalij.

Inín kichij toTeko

iwán pox monsjaj tikitaj.†

43 Amejemen ankijtowaj iga amonoskej kan Dios reinarowa, e' nimitzijliáj iga ayá' ankalakiskej, se'wa' in yej yawi kalakiti, yej kichíwa ken Dios kineki.

44 Yej mawetzi ipan inín te'ti yej kitajkalkej yej kalchijwaj, yawi mopo-postekiti; iwán siga te'ti agaj mawetzi iyakapan, yawi mochiwati pinolsan.

45 Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej kikakikej yej Jesús kijtojtoya, imanín kimatikej iga inonwa' iga yejemen nemi tajtowa.

46 Íkuá'san kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makiprešojwikan, e' kimaj-mawiliayaj la gente iga kijtoawayaj iga Dios kitajtolmakaya Jesús.

22

Wel mixkujtilo kan monamiktulo

1 Jesús pewa' sej tatatapowij kan wel mamixkujtilo, kijtoj:

2 —Kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yej kilwichiwiliá ipiltzin iga monamiktía.

3 Kititan imonsojmej mata-ijitatij, e' te-ikniwan akinekikej.

4 Sej kititan sekin imonsojmej, kijlijkej: "Xikijlikan te-ikniwan iga tákual óno'ya. Nikmiktija notoromej iwán se'pa noyolkamej yej tojtomakti', óno'ya nochi yej monekis; mawitzékanya nigaj kan monamiktulo."

5 E' te-ikniwan ayá' nokta kinekikej. Se de yejemej yajki imilpan, se' yajki tanamakato,

6 iwán sekin te-ikniwan kikitzkijkej imonsojmej el rey iwán kimagakej poxsan; este kimiktijkej.

7 Iwán el rey poxsan kuesiwi', iwán kititan isoldadojmej iga makimi-miktitij inomej yej tamiktijkej iwán iga makitatikan iyaltepe'.

† 21:42 21:42 Sal 118:22-23

8 Iwán inón rey kijlij imonsojmej: “Nochi óno'ya yej monekis iga monamiktilo, inomej te-ikniwán ayá' kajasiáj iga mawitzekan.

9 Xakán ipan callejmej yej onokej tajkoaltepe' iwán xikijlikán a'san nesi', matakaúkj iga aman monamiktiá nopiltzín.”

10 Monsojmej yajkij ipan callejmej iwán kijlijkej yej ye'nemij wán yej ayá' ye'nemij iga matakaútaj kán monamiktilo, ijkón temi' mesajmej kán motaliayaj te-ikniwán.

11 'Kua' el rey kitato yej kixnantókeja mesa, kita' se taga' yej ayá' kakijto' itzótzol yej moakiá kuá' monamiktilo.

12 Iwán el rey kijlij: “Ej, ¿kén nokta tikala' nigaj aya'pa tikakijto' motzótzol yej moakiá kuá' monamiktilo?” E' taga' ayá' tajtoj.

13 Inón rey, kitekimá' yej ompa tapalewiayaj: “Xikijikxi-ilpikán iwán xikmajma-ilpikán, iwán xikixtikán iwán xikpatanaltikán kán takomichkán, ompa yawi chokati este tajtanguetzekas.”

14 'Dios mia' kinotza, e' ayá' nochi kitapejpena.

Motajtani ix mo-ixtawá impuesto

15 Iwán fariseojmej yajkij iwán motajtoltijkej iga makitentemokán ken iga makimawetziltikán Jesús.

16 Iwán kitánkej sekin yej de yejémempa iwán sekin yej kitokaj rey Herodes* iga ijkín makijliti Jesús:

—Tamachtiani, nejemen nikmatij iga yej tikijtowa ijkonya nokta, iwán titanextiliá iga makichiwakán ken Dios kineki, iwán ayá' tikchiwiliá caso yej kijtowa la gente iga tej ayá' titajtowa iga san mamitzye'itakán.

17 Ta' xine-ijlikán: ¿Ix yekti iga manixtawakán impuesto iga rey César† o ayá'?

18 E' Jesús kimati' iga kitajtankej iga san kitentemowaj, iwán Jesús kijtoj: —Amejemen yej antakajkawaj iga ankitokaj Dios, ¿te iga annetentemowaj?

19 Xinexxtilikán se tomín yej iga mo-ixtawá impuesto.

Iwán kiwiguilijkej in tomín.

20 Kuá' Jesús kita' tomín, tatajtan:

—¿A'yéj ixaya' iwán itoká' yej nigaj ijkuilijto'?

21 Yejemen kijtojkej:

—Rey César.

Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakán rey César yej yejpa itatki, iwán xikmakakán Dios yej yéjpa itatki.

22 Kuá' inón kikakikej, san tajtachixtikajkej; iwán yájkija, ómpaya kikajtejkej Jesús.

Tatajtani sigá monamiktilo kuá' ojpa-isalo

23 Íkuá'san sekin saduceojmej yajkij kitatoj Jesús. Saduceojmej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj; inón iga ijkín kitajtankej Jesús:

24 —Tamachtiani, Moisés kijtoj sigá se taga' yej siwayoj miki iwán ayá' kikajteawas nisé ipiltzín, iyiknín taga' yej mi' mamonamikti iwán isiwa' yej mi' iga ken kuá' makipiakán ipilowan yej mi'.

* **22:16 22:16** Injmej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tiltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. † **22:17 22:17** Xikita glosario “César”.

25 Nij ijkón mochiŷ wān nejemen: onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwān sesan iyemej. Yej tekoako achto monamiktij, iwān migui'. E' iga ayá' kikajteŷ nisé ipiltzīn, siwa' monamiktij iwān iwéjpol.

26 Ijkōnsan nō mochiŷ iwān se', iwān ijkón nochī mochiŷ, este que masi' siete iwéj.

27 Iwān migui' nō siwa'.

28 In kuā' ojpa-isaskej yej mikrokej, ¿katiapa an de inōn siete mochiwas iwéj in inōn siwa'? iga namiktitoŷa iwān inochimej.

29 Jesús kijtoj:

—Amejemen ayompa antajlamikij, ayá' ankimatij ken tamachtiá itájtōl Dios, niga ayá' ankixmatij ken Dios wel kichīwa.

30 Kuā' yej mikrokej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowaŷ ayo' kinamiktiskej, iga mochiwaskej ken tikita iyāngelejmej Dios yej onokej ipan cielo, yej nō ayá' monamiktiaj.

31 E' iga ojpa-isaskej yej mikrokej, ¿ayá' ankileerojkej yej Dios mitzijlijkej? Ijkīn kijtoj:

32 “Nej iDios Abraham, Isaac iwān Jacob.”† Dios ayéj iDios yej mikrokej, sino que iDios yej isatokej.

33 Kuā' la gente inōn kikakikej, poxsan madmiradojkej iga ijkón tamachtiá Jesús.

Mandamiento yej máj matikobedecerokan

34 Kuā' fariseojmej kimatikej iga saduceojmej awel kitēnkuepiliáj Jesús, monechkojkej iga kisen-itatoj Jesús;

35 iwān se yej tamachtiá ipan iley Moisés kine' makimaŷwetziłti Jesús; ijkīn kitajtan:

36 —Tamachtiāni, ¿katiapa mandamiento ipan iley Dios yej más achto mamochīwa?

37 Jesús kijlij:

—“Xikchokili noTeŷo Dios iga inewi moalmaj, iwān iga inochi moespíritoj iwān yéj nochipa xikejłanto.”§

38 Ininyawa' in yej achto mandamiento yej máj mamochīwa.

39 Iwān el segundo áchisan kensan inīn, kijtowa: “Xikchokili moknīn kensan tej timochokiliá.”*

40 Ipan inīn ome mandamiento taksa inochi ley iwān ken iga tamachtiáj profetajmej.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzīn?

41 Měj fariseojmej nechkatóyajo' iná',

42 Jesús tatajtan:

—¿Amejemen, te ankijtowaj iga Cristo? ¿A'yéj ipiltzīn?

Kijtojkej:

—Ipiltzīn David.†

43 Jesús kijtoj:

—¿Te igataj an David iga kitajtolmá' IyEspíritoj Dios, kijlij Cristo “noTeŷo”? David ijkīn kijtoj:

44 ToTeŷo kijlij noTeŷo:

“Ximotali iladoj noŷe'ma' kan nimandārowa,

† 22:32 22:32 Ex 3:2-6 § 22:37 22:37 Dt. 6:5 * 22:39 22:39 Lv. 19:18 † 22:42 22:42 Inīn David yej pox ikŷay mi' yej katka rey de Israel.

este que maniktalı mokxıtampa yej mitzıjıyay.”

⁴⁵ ¿Kén wel Cristo yej itatıtan Dios ma-ipiltzın David, esi David nō kılıá iga iTeko?

⁴⁶ İwán ayagaj wel kitenkuepılıj, iwán desde íkuá' ayo' máj agaj mıxewıj iga makıtajtani Jesús.

23

Jesús kıtowa iga ayompa kichıwaj fariseojmej iwán yej tamachtıáj ipan la ley

¹ Jesús kılıj la gente iwán idıscıpolojmej:

² —Yej tamachtıáj ipan la ley iwán fariseojmej momachılıáj iga yejemınsan yej wel tanextılıáj ıley Moısés.

³ İnón iga nımitzılıáj, xıkchıwakan nochi yej mitzılıáj, e' amo xıkchıwakan yej yejemın kichıtokej, iga yejemın kıtowaj iga mamochıwa tejté, e' yejemej ayá' kichıwaj.

⁴ Yejemın tatekimakaj iga mamochıwa yej ayagaj wel kichıwa, iwán tateki'chıwaltıáj, e' yejemejsan akichıwaj nı alın.

⁵ İnochı kichıwaj kansan makıtakan. Kıtılıáj pan iyıxkuá' iwán ipan imamej itájııl Dios yej ıjkuılıjto' ipan amatzın yej ono' ipan cajajtzızın iga san manesi, iwán kıkılıáj itzotzolmej yej kılıá weweya' ıbıbilonka.*

⁶ Kan takualo, yejemın motalıjneki ipan ye'asıento kan motalıáj yej máj tayakantokej, iwán ıjkonсан nō kınekıj makichıwakan ipan tıopamej.

⁷ Yejemın kınekıj inochı gente makısaludarokan tajkoaltepe', iwán makılıkan “tamachtıanı”.

⁸ 'E' amejemen amo xımotemakakan iga mamızılıkan “tamachtıanı”, iga amejemen amonochın anmoılıáj “noknın”, iwán ankıpiáj seşan Tamachtıanı, petz nejsan yej nıCristo.

⁹ İwán ipan inın tajlı amo agaj xıkılıkan notaj,† iga ankıpiáj seşan amoTaj yej ono' ipan cielo.

¹⁰ İwán amo nō xımotemakakan iga mamızılıkan iga antamachtıanımej iga noseltı yej nıCristoj yej nıtamachtıanı yej nımitzmachtıáj kén iga xınemıkan.

¹¹ Yej kılalewıá sekin de amejemen inón yej máj tayakanto'.

¹² Yej ıgánajsan moweyımatı yawıj kalımpamatııj, e' yej moalımpamati, inón yawıj kıweyımattııjıj.

¹³ 'ıLástıma amejemen yej antamachtıáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantıáj iga anye'nemıj!, ankıtakuılıáj sekin iga amo makalakıkan ipan ıyojwı Dios. Nıga amejemen ayá' ankalakıj wın ankıtakuılıáj iga amo makalakıkan yej kalakısneki ipan ıyojwı Dios.

¹⁴ 'ıLástıma amejemen yej antamachtıáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantıáj iga anye'nemıj!, ankıkılıáj ıkalmej yej wewejmıkıkej iwán iga amo manesi yej ankichıtokej, pox anwejkawaj iga an-oradowaj. İnón iga amejemen máj yawıj mitzıknochıwatıj.

¹⁵ 'ıLástıma amejemen yej antamachtıáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantıáj iga anye'nemıj! Amejemın poxsan wejka annejnemıj ipan tajlı iwán ipan lámır iga ankıtemojtnemıj yej wel ankıyolyamanaj iga makichıwakan nō ken amejemen ankichıwaj, e' kuá' ankıyolyamánkeja

* **23:5 23:5** Español: Filacterias y flecos. † **23:9 23:9** Ayéj iga awel moılıá ıjkın se imela'taj, sıno que amo makılı se' ıjkon.

inón toknĭn majya kajasi iga mayawi kan tawewelkato', majya sej que amejemen.

¹⁶ 'iLástima amejemen, momati iga antaye'ojkułtiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij! Ankijtowaj: "Siga agaj kijtowa iga kichĭwas tejté iwán kikui iga testigo weyitiopan, até kichij siga ayá' kichĭwas; e' siga kikui iga testigo i-orjo weyitiopan, inón sí ayékti siga akichĭwa."

¹⁷ ¡Anxetoktikej iwán ken ampachamej! ¿Katiapa máj yékti: ix oro o weyitiopan wej kichĭwa iga mamoye'ita oro iga ono' tiopan-ijti'?

¹⁸ Iwán nq ankijtowaj amejemen: "Si agaj kijtowa iga kichĭwas tejté iwán kikui iga testigo altar wej ono' weyitiopan, até kichij siga ayá' kichĭwas; e' siga kikui iga testigo ofrenda wej ono' iyixko altar, inón sí ayékti siga akichĭwa."

¹⁹ ¡Anxetoktikej iwán ampachamej! ¿Katiapa máj yékti: ofrenda o altar? Wej máj yéktiwa' altar iga kichĭwa iga mavalero ofrenda iyixtaj Dios.

²⁰ Wej kitalij iga testigo altar, ayéj testigo petz altar, nq wej ono' iyixko.

²¹ Wej kitalij testigo weyitiopan, ayéj testigo petz weyitiopan, nq Dios, iga ompa ichan.

²² Wej kikui testigo cielo iga kijtowa iga kichĭwas tejté, nq nemi kitaliá Dios de testigo iga ompa ewato' kan reinarowa.

²³ 'iLástima amejemen wej antamachtíáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen ankimakaj Dios amodiezmoy nochi wej ankipiáj este wej máj alĭmpa iyól wan iyiswayo wej yawi ipan especia,[‡] e' ayá' ankichĭwaj wej máj yékti wej kijtowa iley Moisés, iga xiyé'nemikan, xita-iknelĭkan iwán iga ximoconfiarokan ipan Dios. Inonwa' in xikchĭwakan, e' amo xikajtewakan iga ankitaliáj amodiezmoy.

²⁴ ¡Amejemen momati iga antaye'ojkułtiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij. Amejemen kua' ankoniáj tejté, ankikixtiliáj se asasztĭn, e' ayá' ankita iga ankimela'tolowaj se camello![§]

²⁵ 'iLástima amejemen wej antamachtíáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, nésiki' anye'nemij siempa ayá'!, kenkua' ankipajpakaj plato iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokej iga antachteki igit iwán anmopoxtapalijneki.

²⁶ Amejemen anfariseojmej wej ken ampachamej: achto xikpakakan iyijtiko vaso iwán plato, * ijkón nq ejtos fuerájbapa.

²⁷ 'iAnlástimajmej wej antamachtíáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, amejemen ken tikita se animajxapo wej este ijĭstá'san iyixkopa, este ye'nesi, e' ta-ijti' tento' iwán animajomimej iwán kuajkuantas wej palanto'.

²⁸ Ijkón in amejemen; mitzĭtajki' pox anye'nemij; e' san anmopajpantiáj iga anye'nemij iwán poxsan ankichĭwaj wej ayékti.

²⁹ 'iAnlástimajmej wej antamachtíáj ipan la ley iwán amejemen anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen wej ankichĭwiliáj ikalyotzĭtĭn kan toktokej profetajmej, iwán poxsan ankimonsajtiliáj ikalyotzĭtĭn kan motokaj wej ye'nemij.

³⁰ Iwán ankijtowaj: "Siga katka tonóyaja kua' to-ikyapatajwan kimikti-kej profetajmej, tejemen ayá' tikpalewiayaj kua' kimikti-kej profetajmej."

[‡] 23:23 23:23 En español kijtowa: menta, aniz iwán camino.

[§] 23:24 23:24 Xikita glosario "Camello". * 23:26 23:26 Anka kijtojneki iga maejto iyalmaj.

³¹ Iga ijkón ankijtowaj, anmokuñtiáj iga amejemen ipilowan yej kimiktijkej profetajmej.

³² Inán, xiktamikan yej amo-ikyapatajwan kitzintijkej!

³³ '¡Ankowamej! ¡Kowamej amokniwan! ¿Kénya anmomanawiskej kan ta-iknochiwas tiwelon?

³⁴ Inón iga nia nimitztitanilitij profetajmej, yej kimatij ken iga wel maye'nemilo, iwán yej mitzmachtíaj ipan iley Moisés. E' amejemen anyawij ankimiktij iwán sekin ankiclaroskej ipan cruz iwán ono' yej ipan tiopamej anyawij ankimagatij, ipan sejsé altepe' anyawij anki-talochtij.

³⁵ Inón iga yawij mitzcastigarotij iga nochi yej ikya amotajwewetkej kimiktijkej inomej tajtaga' yej ye'nemiáj, desde Abel yej ye'nemiá, iwán este Zacarías yej ipiltzimpa Berequías, yej amejemen ankimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itenoj altar.

³⁶ Nej nimitzijliáj iga yawij mitzcastigarotij amonochin iga inón yej ankichijkej.

Choka Jesús iga Jerusalén

³⁷ Jesús kijtoj:

—¡Amejemen, amejemen yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktíaj profetajmej iwán ankitejtemiktíaj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowanantzijn iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!

³⁸ Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan† yawi kawiti iselti;

³⁹ iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kuá' antajtoskej de nej ijkín: “Matikweyimatiltikan yej wí', yej toTeko Dios kititani.”

24

Jesús kijtowa iga weyitiopan yawi moxitiñati

¹ Jesús kisa' weyitiopan iwán némiya yaya, íkuá' idiscipolomej kitecho-keje iwán pewa' iga kitajtachilijkej ken iga chijto' weyitiopan.

² E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manekpanijto. Nochi yawij moxixitinatij.

Yej mo-itas kuá' na' iga Dios tajuzgaroqi

³ Iwán yajkij ipan tepe' yej itoka' Olivos. Kuá' Jesús ómpaya ewato', idiscipolomej kichtakatajtankej ijkín:

—¿Kémanya nokta yawi mochiwati on yej tikijtoj? ¿Té mo-itas kuá' tíwí'ya, iwán iga poliwiwojya nokta?

⁴ Iwán Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej,

⁵ iga mia' yawij wízetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij.

⁶ Kuá' ankikakiskej iga nijnijiga némiya momijmiktilo, iwán ankikakiskej iga se' tajli nō némiya momijmiktilo, amo ximomajtikán, inón nochi nokta yawi mochiwati, e' aya yej iga poliwiwo.

⁷ Se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; iwán poxsan apistajtiás, poxsan nō onos kokolis iwán onos talolín nijnijiga.

† 23:38 23:38 Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

8 Nochi inún aya yéj iga poliwiwo, péwao' iga moknoqchíwalo.

9 'Amejemen yawij mitzkítzkítij iga mitzmagaskej iwán mitzmiktiskej. Nochi mitzijiyaskej iga annetokaj.

10 Íkuá' mia' yawij kikajtewatij iga netokaj, iwán yawij mo-ijiyatij. Onos yej kimiktijnekiskej yej netokaj wán sekin kinextiskej kan onokej yej miyanotokej.

11 Yawij wítzetij mia' yej takajkayawaj, kijoskej iga yejemej profetajmej, siempa ayéj, iwán mia' yawij kikajkayawatij.

12 Poxsan mochiwas yej ayekti, iwán mia' kikajtewaskej iga te-ijiknimej.

13 E' yej moconfiarjoto' nochipa ipan nej, inón momanawij.

14 Inún ye'noticiaj yej kijtowa ken iga reinarowa Dios, yawi mopowati noyan ipan inún tajli, iga nochi gente makimati. Íkuá'ya sí yáwiya tamiti nochi kuá' Dios tajuzgaroki.

15 'El profeta Daniel kikuiloj* iga mochiwas yej pox ayekti weyitiopan-ijti'; kuá' ankitaskej iga inón óno'ya kan moweyimatiltia Dios —yej kileerowa, makentendero—,

16 yej onoskej ipan estado de Judea mayákanya ipan tepeyoj.

17 Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, amo matemo iga makixixti tejté kalijti';

18 iwán yej nemis milijti', ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol.

19 ¡Lástima siwatkej inón día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej!

20 Xiktajtaniłikan Dios iga kuá' ancholoskej amo kuá' tasektaj, niga ipan día kuá' moşewilo.†

21 Poxsan nokta moknoqchíwaloj, ayí' ijkón mo-ita' este kuá' pewa' mochiw inún tajli. Niga mochiwaso' sej ijkón.

22 Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéj kitapejpen.

23 'Siga agaj mitzijliskej: "Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo", o "Xikitakan nepa ono'", amejemen amo xiktajtolkakikan.

24 Iga yawij wítzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj, kijoskej "Nejya niCristo", iwán kijoskej iga yejemen profetajmej iga Dios kita-itolmakaj, siempa takajkayawaj. Yawij kichiwatij milagroimej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkayawakan, este wel anka kikajkayawaskej yej Dios kitapejpen.

25 Nej inún nochi nimitzmatiltijkeja malej aya mochiwa.

26 Inón iga, siga mitzijliáj: "Ta' xikitakan, nepa ono' ipan desierto", amo xakan; o si agaj mitzijliskej "Ne'ki' ono' kalijti'", amo xiktajtolkakikan.

27 Ijkón ken ankitaj kuá' tapetani iwán tawia este ikisayan tonati' iwán este ikalakiyan, ijkón kuá' nia niwítzeti nej yej iPiltzin Taga'.

28 Kan ono' yej mıkto'ya, ompa monechkowaj moximex.

Ken yawi wítzeti iPiltzin Taga'

29 Jesús kijtoj:

* 24:15 24:15 Dn 9:27; 11:31; 12:11 † 24:20 24:20 Ipan italmey israelitajmej kuá' pox tasektaj, wel wetzti hielo o pox tiawataj, inón iga pox moknoqchíwayaj siga wejka macholqan. Nq iley Moisés tatekimakaya iga awel manejnemilo máj de se kilómetro ipan día kuá' moşewilo. Inón iga, awel poxsan cholowayaj siga iyenemijomej maasikan kuá' tasektaj, o ipan día kuá' moşewilo.

—Kua³⁰ pánojoya inomej días iga moknoçhiwaloj, yawi takomitiati iga ay'ya ta³¹wij tonati', niga ay'ya tametztonas; sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej. Nochi yej onokej ipan cielo mojolinaskej.

³⁰ Iwán mo-itas ipan cielo iga ninésikiya nej yej iPiltzín Taga', iwán nochi gente yawij çhokati³²j iga majmawiskej, iwán ne-itaskej nej yej iPiltzín Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

³¹ Iwán niktekimakas noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinechkokan yej niktapejpen, yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

³² 'Ximixkuiti³³kan ipan higuera³⁴juawi': Kua' ankita³⁵j némiya kisa iseliska iwán némiya iswayowij, ankimatij iga wi'ya tonalis.

³³ Ijkon³⁶san nò, kua' ankitaskej iga némiya moçhiwa nochi yej nimitzijli³⁷jkej, xikmatikan iga aké' poliwi iga nej níwi'ya sej.

³⁴ Nimitzijliá³⁸j iga nochi inín yawi moçhiwati kua' aya mikij yej inán onokej.

³⁵ Cielo iwán tajli poliwisekej, e' yej nikijtoj, nochi yawi moçhiwati.

³⁶ 'E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzín Dios, iséltisan noTaj Dios, kimati.

³⁷ 'Ijkon³⁸san ken moçhi³⁹j kua' onoya Noé, † ijkon⁴⁰san nò kua' niwi' nej yej iPiltzín Taga'.

³⁸ Kua' aya apoliwilo iga tiawa', nemi takualowaya iwán nemi atilowaya iwán nemi monamiktiayaj iwán sekin nemi kinamiktiayaj isiwapilowan, ijkón kichijtoyaj este iga Noé kala' ipan weyi ákal.

³⁹ Iwán ayagaj kimatiá, este que wá⁴¹aj tiawa' yej pox recio iwán nochi amikikej. Ijkon⁴²san nò kua' niwi' nej yej iPiltzín Taga'.

⁴⁰ Inón vej ome taga' onoskej m⁴³iljiti'; se kiwigaskej iwán se' kika⁴⁴j⁴⁵tewaskej.

⁴¹ Ome siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikaj⁴⁶tewaskej.

⁴² 'Inón iga xisatokan iga ayá' ankimatij te k⁴⁷eman nia niw⁴⁸itzeti nej yej amoTeko.

⁴³ E' xikmatikan inín, siga iteko kajli kimatiá te hora wi' tayowakan yej tachteki, ayá' kochá iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga makitachtekikan.

⁴⁴ Inón iga amejemen xisatokan iga xineçhixtokan; nej yej iPiltzín Taga' niwi' kua' ayá' ankimatitokej.

Tekipanowani yej ayá' kichíwa ken kijtowa iteko

⁴⁵ Kijtoj Jesús:

—Nimitzijliá⁴⁶j iga ye'tekipanowani nochipa kichíwa ken kijtowa iteko, iwán kimati yej mamochíwa; inompa tekipanowani iteko kitapejpena iga makita nochi ikalijti', wan este matatamaka kua' nokta takualo.

⁴⁶ Pakto' inón tekipanowani iga kua' wi' iteko kasiki kichijto' ken kitekimakakej.

⁴⁷ Nimitzijliá⁴⁸j iga inón tekipanowani yawij kitalitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko.

⁴⁸ E' siga inón tekipanowani kichíwas yej ayekti, iwán makijto ipan iyalmaj: "Noteko wej⁴⁹káwaso' iga asis",

⁴⁹ iwán pewas iga kiknoçhiwas sekin tekipanowanimej, iwán p⁵⁰ewas iga takua, iwán sentawana iwán sekin,

⁵⁰ iteko yawi witzeti kua' inón tekipanowani ayá' kichixto'.

¹ Iwán poxsan yawi kicastigarotij; kensan inoŋmej yej mopajpantiáj iga ye'nemij. Yawi choƙati iwán este tanguetzekas.

25

Kan mamixkuñtilo ipan diez takomej

¹ Jesús kijtoj:

—Kan reinarowa Dios ken tikita diez takomej yej kikuikej icandilmej de aceite iwán yajkij kan monamiktilo iga kixnaŋmikitoj chokotzjin.

² Cinco de yejemej moxeto'tilijkej, iwán se' cinco ye'tajlantokej.

³ Yej xetoktikej kikuikej icandilmej, e' ayá' kiwigakej aceite iga sej makatalilikan.

⁴ Yej ye'tajlantokej, kinentiayaj máj aceite ipan ibotellajmej, iyoka yej kinentiayaj ipan icandilmej.

⁵ Chokotzjin poxsan wejka, iwán takomej inochimej kochisnekikej iwán kochikej.

⁶ Wan tajkoyówal tzajtzilo': "¡Wí'ya chokotzjin, xixnaŋmikítija!"

⁷ Nochi inoŋmej takomej mopejpentiketzkkej kan kochoyay, iwán pewakej iga kaťaliliáj icandilmej.

⁸ Iwán inoŋmej cinco takomej yej moxeto'tilijkej, kijlijkej inoŋmej yej ye'tajlantokej: "Achi xinemakakan amoaceitej, iga némiya sewi no-candilmej."

⁹ E' takomej yej ye'tajlantokej, kijtojkej: "Ayá', akimakas iga tonochimej. Máj yekti xakan xikowatij kan monamaka iga no xikpiakan amoaceitej."

¹⁰ Mij inoŋmej cinco takomej yej moxeto'tilijkej nemi yayaj kikowatij aceite, asi' chokotzjin. Takomej yej kipiáyaya aceite kalakkej iwán chokotzjin kan monamiktilo iwán tzakui' kalten.

¹¹ Iwán asikoj takomej yej takowatoyaj, kijtojkej: "¡Juu, juu, achi xinekaltaƤowilikan!"

¹² E' chokotzjin kijtoj: "Nimitznojma-ijliáj iga ayá' nokta nimitzixmatij."

¹³ Jesús kijlij idiscipolomej:

—Xisatokan, iga ayá' ankimatij kēman niwejasiki, nej yej iPiltzjin Taga'.

Mixkuñtilo ipan eyi tekipanowanimej

¹⁴ 'Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej motapialia yej yátiya wejka ipan se' país, kinotza' itekipanowanimej iga kikaťewilij tomjn iga makitekipanōkan.

¹⁵ 'Se de yejemej kimá' cinco tawaxan tomjn,* se' kimá' ome tawaxan tomjn, iwán se' kimá' sesan, ijkōn nochi kimajmá' ke'san wel kitekipanōtia. Iwán yákiya wejka ipan se' tajli.

¹⁶ Iwán inōn tekipanowanij yej kimakakej cinco tawaxan tomjn, kitekipanoj iwán kiťanilij se' cinco.

¹⁷ Ijkōnsan no yej kimakakej ome tawaxan tomjn, kiťanilij se' ome.

¹⁸ E' yej kimakakej sesan, yajki kiyānato itomjn itēko, kichkua' tajli iwán kitōga' inōn tomjn yej kimakakaj.

¹⁹ 'Kua' pox wejka, itēko inoŋmej tekipanowanimej wālaw sej, íkuā'ya kichij cuenta iwán yejemen.

* **25:15 25:15** Tawaxan tomjn o bolsa de dinero: Griego "talento" yej walērowa ke' se kiťania ipan veinte años.

²⁰ Achto asiko yej kimakakej cinco tawaxan tom̄in, iwán kimá' se' máj cinco yej yéjpaya kitanilij, kijtoj: “Noteko, tinemaga' cinco tawaxan tom̄in, inán nigaj ono' se' cinco yej nejya niktanilij.”

²¹ Iteko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; como tikpiwij yej alin nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan.”

²² Máj máj asiko inón tekipanowani yej kimakakaj ome tawaxan tom̄in, iwán kijtoj: “Noteko, tinemakaka ome tawaxan tom̄in, inán nikuañli' nawi, niktanilij se' ome.”

²³ Iteko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; iga tikpiwij yej alin nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan.”

²⁴ E' kuá' asi' inón tekipanowani yej kimakakaj sesan tawaxan tom̄in, kijlij ipatrón: “Noteko, nej nikmatía iga tipoxyoltakuakti' iwán titapixka kan ayá' titoga'.

²⁵ Inón iga nimitzmakasi', iwán niktoga' motom̄in, e' nigaj ono' yej motatki'.”

²⁶ Iteko kijlij: “Ayéj tiye'tekipanowani, atikyolmaka iga titekipanowa, tikmatiya iga nej nitapixka kan ayá' nitoga';

²⁷ maséj tikawato in notom̄in ipan banco, ijkón kuá' nimokuepaya tinemakaya notom̄in wan se' alin yej kitanij.”

²⁸ Iwán kijlij yej ompa onoyaj: “Xikuñlikan inón tawaxantom̄in yej kipiaya, iwán xikmakakan inón yej kipiá diez.

²⁹ Iga yej kipiá, máj yawij kimakati, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej ayá' kipiá, este yej alin kipiá yawij kikuñlij.

³⁰ Iwán inin taga' yej atekipanojneki, xixixtikán iga maono kan takomi iga ompa machokato este magueguetzeka itan.”

Kuá' yawij kijuzgarotij nochi gente

³¹ 'Kuá' nej yej iPiltzin Taga' niwi' ken se rey, neyawalojtiwitezje noangelejmej, iwán nimotalij ipan weyi asientoj kan nirreinaroj.

³² Iwán nochi gente yej ono' ipan inin tajli yawij monechkotij no-ixtaj, iwán nej nia nikyojyokatitij, ken tikita yej kicuidarowa yolqamej kiyoykatiá borrejojmej iwán chivojmej.†

³³ Iwán borrejojmej yawij kawitij noye'kampa, iwán chivojmej yawij kawitij noopochkampa.

³⁴ Wan nej yej Rey nia nikijliti yej kawitij noye'kampa: “Xiwikikanya yej mitzpalawijkej noTaj iga xiye'onokan; xikalakikan kan Dios reinarowa. Ijkón kine' Dios desde iga mochi inin tajli.

³⁵ Nimayana' iwán amejemen annetamakakej; kuá' ni-atanekia, aneamakakej; kuá' ninemiá kan ayéj nochan, annekochtijkej amochan.

³⁶ Kuá' anikpiaya notzótzol, annetzotzolyotijkej; kuá' niwetitoya, aneomemawijkej; kuá' nonoya preso, annepaxalowilijto.”

³⁷ Iwán yej kichijaw ken Dios kineki, kijtoskej: “NoTeko, ¿keman nimitzitatej iga timayantinemiá iwán nimitztamakakej? ¿O keman nimitzitatej iga tatanektinemiá iwán nimitzamakakej?

³⁸ ¿Keman nimitzitatej iga tinemiá kan ayéj mochan iwán nimitzkochtijkej nochamej? ¿O keman mitzpoloj motzótzol iwán nimitztotzolyotijkej?

† 25:32 25:32 Xikita glosario “Chivo”.

39 ¿O kéman nimitzitatej tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel iwán nimitz-paxalowilitoj?”

40 El Rey kijtoj: “Nej nimitzijliáj, kuá' tejté ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwán yej moalimpamatij, inonwa' nej annehçiwilijkej.”

41 Iwán el Rey kijlij yej onokej iyopochkampa: “Xicholokan no-ixtaj amejemen yej amonókeja iga anyawij ampoliwitij; xakan ipan tiwelon yej ayi' sewi yej ono' iga Tzitzimi' iwán iga iyangelejmej.

42 Nimayana', iwán ayá' annetamakakej, ni-atanegui' iwán ayá' an-neamakakej.

43 Ninemiá kan ayéj nochán, iwán ayá' annekochtijkej amochán. Anikpiaya notzótzol, amejemen ayá' annezotzolyotijkej; kuá' niwetitoya iwán nonoya preso, ayá' annepaxalowilitoj.”

44 Iwán yejemej kijtojkej: “NoTeko, ¿kéman nimitzitatej timayantinemi, o ti-atanektinemi, o tiwejkachanej, atikpiaya motzótzol, o tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel, iwán ayá' nimitzpalewijkej?”

45 Iwán inón Rey kijtoj: “Nimitzijliáj iga kuá' ayá' ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwán yej moalimpamatij, nej no ayá' annehçiwilijkej.”

46 Inimej yatij kan ayi' tamis iga kiknoçhijaskej, e' yej kichiwaj ken Dios kineki, yawij notij nochipa wán Dios, ayi' mikiskej.

26

Kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

1 Kuá' Jesús tami' nochi kijtoj inin, kijlij idiscipolojmej:

2 —Amejemen ankimátija iga mosta se día ásisya iyilwiyo la Pascua,* nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkij iwán yawij nemiktij ipan cruz.

3 Iwán ijefejmej sacerdotejmej, wán yej tamachtij ipan la ley iwán wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej, monejnechkojkej çan Caifás, yej ijefej ijefejmejpa sacerdotejmej.

4 Ompa motatapowijkej iga makikitzkikan Jesús, e' matakajkayawákampa iga makimiktikan.

5 Kijtowayaj:

—Ayá' tikchijaskej kuá' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwa' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

6 Kuá' Jesús onoya altepe' Betania çan Simón yej kipiaya lepra,

7 se siwa' yajki kan ono' Jesús, kiwajli' se iboteyajtzin yej kipiaya aceite yej poxsan ajwiya' iwán pox valerowa, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús kan kixnantoya mesa.

8 Kuá' discipolojmej inón kitakej, kuesiwikej, mojlilijkej:

—¿Te iga in inin aceite kiyokatoyajkej?

9 Inin wel katka mamonamaka iga komati tomín, iwán inón tomín tikmajmakayaj yej ayá' motapialij.

10 Jesús kikagui' yej kijtojkej discipolojmej, kijtoj:

—¿Te iga nemi ankikuejkuesowaj inin siwa'? Inón yej neçhivilij poxsan nikye'ita.

11 Yej ayá' motapialij, nochipa onoskej amowan, e' nej ayá' nochipa nij anneapoliskej.

* 26:2 26:2 Xikita glosario “Pascua”.

12 Iga inín siwa' kitoyaj inín yej ajwiya' noyakapan, tanextiliá iga ijkín nechíwiliskej kuá' neṭokaskej.

13 Nimitzijliáj iga nóyansan kan mopowas ipan inewi inín tajli, kén iga Dios tamanawíá, yawi nō mopowati yej kichij inín siwa', iwán ijkón moejlamikis yej kichij.

Judas motajṭliáj waṇ sacerḍotejmej

14 Se de inomej doce idiscipoloy yej itōka' Judas Iscariote, yajki kitato ijefejmej sacerḍotejmej,

15 iwán kijlij:

—Siga nimitzpalewíáj iga xikítzkikan Jesús, ¿ké' tomín annemakaskej? Iwán yejemej kipagarojkej treinta tomín de plata.

16 Iwán ikuá'ya Judas kitemoj kēman wel makikítzkikan Jesús.

Cenarowa Jesús iwán idiscipoloymej

17 Inón día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua paṇ yej ayá' kipiá levadura, discipoloymej kitechojkej Jesús, kitajtankej:

—¿Kan tikneki manimitzchíwilítij tákual iga tikilwichíwiliskej la Pascua?

18 Jesús kijtoj:

—Xakan Jerusalén, ichan inón taga' yej ankixmatij iwán xikijlikan: “ToTamachtiani kijtowa ijkín: Nej alinsan poliwi iga yáwija nemiktítij, mochan nikpanṭijneki iyilwiyo la Pascua iwán nodiscipoloymej.”

19 Discipoloymej kichijkej ken kijtoj Jesús, iwán kichijkej tákual iga kilwichíwiliáj la Pascua.

20 Kuá' tayowátí'ya, Jesús kixnaṇ mesa iwán doce idiscipoloymej.

21 Mij takuajtoyaj, kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejemen yawi nenextiti iga manekítzkikan.

22 Discipoloymej poxsan moknomatikej; iwán sejsé pe' kitajtankej Jesús; —¿NoTēko, ix nej?

23 Iwán Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej iwán nemi nisentakua ipansan inín plato, yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan.

24 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktítij ken ijkuilijto', e' lástima inón taga' yej yawi nenextiti iga manekítzkikan. ¡Máj yēkti katka iga inón taga' amo maki-onṭikan!

25 Iwán Judas, yej yawi tanextiti, kijtoj:

—Tamachtiani, ¿ix nejya an?

Jesús kijlij:

—Kena, teja nokta.

26 Mij takuajtoyaj, Jesús kikui' paṇ, kimá' gracias Dios, iwán kuá' kitatajkóloja, kimajmá' idiscipoloymej, kijtoj:

—Xikuakan inín paṇ, ininwa' nocuerpoj.

27 Iwán kikui' se vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios iwán sejsé sejsé kimakatiajkij idiscipoloymej, kijlijkej:

—Xikonjan amonochin,

28 iga ininwa' noesyoy yej kijtojneki iga nikchiwa se'ya pacto, iga nia niktōyawati noesyoy iga mia' mamoperdonaro yej kichijkej yej ayēkti.

29 E' nimitzijliáj iga ayo' máj nikonij inimbapa uva iyayo este kuá' tiksen-oniskej nuevo vino kan Dios reinarowa.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtōti iga ayá' kixmati

³⁰ Kuá' tami' kitakuikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itōka' Olivos.

³¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochin inin yówal ankikajtewaskej iga annoconfiarowaj ipan nej; iga ijkín ijkuilijto': "Nikmiktij iteko borregojmej iwán borregojmej papayiniskej."[†]

³² E' kuá' ni-ojpa-isas sej, kuá' anyaskej Galilea, nej achto niati.

³³ Iwán Pedro kijtoj:

—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.

³⁴ Jesús kijlij:

—Nej nimitzijliá iga inin yówal kuá' aya takujka kayo, tia tikijtōti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.

³⁵ Pedro kijtoj:

—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoj iga ayá' nimitzijixmati.

Iwán nochi idiscipolójmej ijkonsan no kijtojkej.

Jesús oradowa Getsemaní

³⁶ Iwán Jesús asito iwán idiscipolójmej kan kijliáj Getsemaní. Ompa kijlij idiscipolójmej:

—Nijo' ximotalikan, nej maniao' nepa, manitajtōti wan Dios.

³⁷ Jesús kikuitewa' Pedro iwán iyomexti ipilowan Zebedeo. Jesús pewa' iga poxsan moknoqmati' iwán moyolmiktij.

³⁸ Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknoqmati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan, xisatokan nowan.

³⁹ Jesús yajki achi máj wejkatzin, iwán kitenewij Dios este motzontoga' talpan, ijkín kijtoj:

—NoTaj, siga wel mochijwas, xinemanawi iga amo manemiktikan; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴⁰ Jesús yajki sej kan ono' idiscipolójmej iwán kasitōj kojkochokej; iwán kijlij Pedro:

—¿Ix ni alin awel an-isatoj nowan malej se hora?

⁴¹ Xijisatokan iwán xi-oradowakan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Ipan amoalmajmej ankiyolmakatokej iga ankichijaw yej yekti, e' amogánajsan awel ankichijaw.

⁴² Jesús sej oradoto, iwán ijkín kitajtanilij Dios:

—NoTaj, siga ay' wel tejte-o' mochijwa iga amo manemiktikan, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuá' mokupepa' sej Jesús, kasikoj idiscipolójmej kojkochokej iga poxsan kochisnekiáj.

⁴⁴ Iwán kikajtej sej idiscipolójmej iga yajki sej oradoto, inon vejwa' eyi vejja iga yawi oradoti, iwán ijkonsan sej kijtoj.

⁴⁵ Iwán yajki sej kan ono' idiscipolójmej, iwán kijlijkej:

—¿Ix ankojkochokejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kitekichijtokej yej ayekti iga yawij nekitzkij, nej yej iPiltzin Taga'.

⁴⁶ Ximoketzákanya, tiákanya; wí'ya yej nenextiá.

Kikitzkiáj Jesús

⁴⁷ Jesús tatapojtóyao' iwán idiscipolójmej, kuá' asiko Judas, se de inomej doce idiscipolój Jesús. Asiko iwán mia' yej kitokatiwitziáj. Kíwajligayaj

[†] 26:31 26:31 Zac 13:7

espada* iwán kuawi', inimej kititan sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁴⁸ Ijkin kijtoj Judas kua' aya kinexťia katiá in Jesús:
—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikítzkikan.

⁴⁹ Iwán Judas kitechoj Jesús, iwán kijlij:

—¿Kén tikmati, noTamachtiani?

Iwán kipipitzoj.

⁵⁰ Jesús kijlij:

—Ej, in tej źtė tikuiko?

Iwán kisempolójkeja in Jesús iga kikítzkijkej, iwán kiwigákeja preso.

⁵¹ E' se yej nemia iwán Jesús, kikíxtij iyepadaj, iwán kinagastegui' se yej imónsojpa ijefej sacerdotejmej.

⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Xikena moespadaj ipan ikajlo', iga nochi yej tamiktiáj iga espada, yawij no kimiktítij iga espada.

⁵³ ¿Ix atikmati iga nej wel katka niktajtaniłia noTaj más de setenta y dos mil angelejmej iga manemanawikan?

⁵⁴ E' siga ijkon, ¿kėntaj mochıwa ken ijkuilijto'? Inon iga yėkti mamochıwa kensan kijtowa itájtol Dios.

⁵⁵ Iwán Jesús kijlij inomej gente:

—¿Ix anwalkej annekıkoj ken kua' se yej tachte'? ¿Ix inon iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? Nej nochipa nimotalıaya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayı' annekítzkijkej.

⁵⁶ Nochi inın nemi panowa iga mamochıwa ken kijkuilojkej profetajmej ipan itájtol Dios.

Iwán nochi discipolojmej kikajtejkej iselti Jesús, iwán chojcholojkej.

Jesús kijuzgarowaj chan Caifás

⁵⁷ Iwán kiwigakej Jesús iyıxtaj Caifás yej ijefej sacerdotejmej. Ompa no onoyaj yej tamachtiaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁵⁸ E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús este que asi' ipan ipatıoj ijefej sacerdotejmej, ompa kala' iwán motalıj wan policijajmej§ iga makita té kichıwiliskej Jesús.

⁵⁹ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej, kitemowiliayaj Jesús tejtė yej ayėkti kichij kansan makipantıkan iga wel makimiktıkan.

⁶⁰ E' akasilıjkej nitė yej ayėkti, malej iga mia' kiyokapantiayaj Jesús. Iwán walkej omėn yej tayokapantiáj,

⁶¹ kijtojkej:

—Inın taga' kijtoj: “Nej wel nikıxıtına iweyitiopan Dios, iwán eyi día newıguılıia iga sej manikojpachıwa.”

⁶² Iwán ijefej sacerdotejmej, moketza', iwán kijlij Jesús:

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitztelwiáj?

⁶³ E' Jesús atajtoj. Iwán ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

—Nej nimitztajtani ipan itoká' Dios yej isato' iga xinėnojma-ıjlıkan siga teja nokta Cristo yej ipiltzın Dios.

⁶⁴ Jesús kijtoj:

‡ 26:47 26:47 Xikita glosario “Espada”.

§ 26:58 26:58 Xikita glosario “Policijajmej yej

tacuidarowaj weyitiopan”.

—Ijkón ken tej tikitoj. Iwán nimitzijiáig iga anyawij anne-itatij iga nej yej iPiltzín Taga' ni-ewatos iládoj iyē'ma' Dios yej nochi wel kichíwa, iwán anne-itaskej kuá' nemi niwí' ípan mixti cielojkóbapa.

⁶⁵ Íkuá'ya ijefej sacerdotějmej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi', iwán kijtoj:

—Inín taga' kimalijlij Dios. Ay'ya tiknekij máj agaj tejté makijto icontraJ Jesús, némiya tikakij iga kimalijliá Dios.

⁶⁶ ¿Kén ankijtoWaj amejemen?

Yejemej kijtojkej:

—¡Kichij yej ayekti, kajasi iga mamomikti!

⁶⁷ Íkuá'ya kixaygachijchakej iwán kimagakej. Sekin kixaygatatzínakej Jesús.

⁶⁸ Kijliayaj:

—Tej Cristo, ¡siga tiprofetaJ, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Pedro kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

⁶⁹ Míej Pedro ewatoya fuera ípan patio, se isirvientaj Caifás kitechoj iwán kijlij:

—¡Tej nō tinemiá iwán Jesús yej de Galilea!

⁷⁰ E' Pedro iyixtaj nochi yej ompa onoyaj kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá' nikmati de te nemi titajtowa.

⁷¹ Pedro kixtiaya ípan ipuertajyo patio iwán se' sirvienta kita', kijlij yej ompa onoyaj:

—Inín taga' nō nemiá iwán Jesús yej de Nazaret.

⁷² Iwán Pedro sej kijtoj iga akixmati, este kitōkawij Dios iga ijkón nokta, kijtoj:

—Ayá' nikixmati in inón taga'.

⁷³ E' aya wejkatí', yej ompa onoyaj kitechojkej Pedro iwán kijlijkej:

—Mataj tejwa' nō de yejémempa iga tikakij ípan sanmotájtōl.

⁷⁴ Pedro kijtojte'wa':

—Ayá' nikixmati in inón Taga'. ¡Dios mane-iknochiwa siga nemi nimitzkajkayawaj!

Iwán íkuá'ya takujiktikisa' se kayo.

⁷⁵ Iwán Pedro kejlán yej kijtoj Jesús: “Kua' aya takujka kayo, tia tikijto'i eyi vej iga ayá' tine-ixmati.” Iwán Pedro kisa' ompa iwán poxsan choga' este kualo' iyalmaj.

27

Jesús kiwigaj iyixtaj Pilato

¹ Kua' tanési'ya, nochi ijefejmej sacerdotějmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, motajtojtijkej ken iga yawij kimiktítij Jesús.

² Iwán kilpitiajkij iga kikawatoj iyixtaj Pilato yej gobernador romano.*

Ken iga migui' Judas

³ Kua' Judas kinéxtija Jesús iga makiktzíkkan, iwán Jesús yáwija kimiktítij, Judas kimachilij iga pox ayekti kichij iwán kikuépilítoJ sej in inón treinta tomín de plata ijefej sacerdotějmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

* 27:2 27:2 Xikita glosario “Romano”.

⁴ Kijtoj Judas:

—Ney nikchij yej ayekti iga niknamá' Jesús yej ayá' nemi kichíwa yej ayekti iga makimiktikan.

Yejemej kijtojkej:

—Inón nejemen ayo' nikmatij, inónwa' tej tikmati.

⁵ Iwán Judas kitajtájkal in inón tomín weyitiopan-ijti', kistewa' iwán yajki mopipiloto.

⁶ Ijefejmej sacerdotejmej, kipejpejpenkej inón tomín, iwán kijtojkej:

—Inín tomín awel matikakikan kan tiknechkowaj ofrendajmej, iga inín ipati' iyesyó Jesús iga yawi mikiti.

⁷ Iwán motajtoltijkej iga inón tomín, makikuikan iga mamokowa tajli yej itoka', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', kan motokaskej yej wejkachanejkej.

⁸ Inón tajli este inán itoka' Estajli iga mokowa' iga tomín yej iga kimiktijkej Jesús.

⁹ Ijkón mochij ken kijtoj el profeta Jeremías, kuá' kijtoj: “Kikuikej inón treinta tomín de plata, achón ipati' kitallijkej israelitajmej,

¹⁰ iwán iga inón tomín mokowa' tajli yej itoka', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', ijkón ken nețekimá' toTeko.”†

Jesús iyıxtaj Pilato

¹¹ Jesús kiwigakej iyıxtaj el gobernador, iwán kitajtan:

—¿Ix teja in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

¹² Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej kitelwiayaj Jesús, Jesús até kijtoj.

¹³ Iwán Pilato kijlij Jesús:

—¿Ix atikaki nochi yej nemi mitztelwiáj?

¹⁴ E' Jesús ayá' kijtoj nité nokta iwán in gobernador poxsan madmiradoj.

Jesús óno'ya nokta iga yawi mikiti

¹⁵ Ipan iyilwiyo la Pascua el gobernador kitekimajkawaya se preso, san katiá kijtoskej la gente.

¹⁶ Ompa onoya se preso yej inochi kixmatiá iga kichíwa yej ayekti, itoka' Barrabás.

¹⁷ Kuá' la gente nechkatokoj, Pilato kijlij la gente:

—¿A'yéj ankinekij manikmajkawa? ¿Ix Barrabás o Jesús yej kijliáj el Cristo?

¹⁸ Iga Pilato kimatiá iga kikıtzkijkej Jesús iga kixitayaj.

¹⁹ Mıej Pilato ewatoya ipan iweyi-asıentoj kan mandarowa, isiwa' kitatitanilij iga kijlij: “Amo te xikchıwili inın taga', yéj ayá' nemi kichíwa yej ayekti. Ney yowan niktemi' poxsan yej ajayekti iga yéj.”

²⁰ E' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kijlijkej la gente iga makitokan iga makimajkawakan Barrabás iwán Jesús makimiktikan.

²¹ Gobernador sej tatajtan:

—¿A'yéj de inın omén ankinekij manikmajkawa?

Yejemej kijtojkej:

—Xikmajkawa Barrabás.

22 Pilato kitajtan la gente:

—¿Te ankinelij manikchijwili Jesús yej kitokawíaj el Cristo?

Inochimej kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

23 Pilato kijtoj:

—¿Ix te kichij yej ayekti?

E' majya tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

24 Kuaj' Pilato kita' iga ayo' te wel kichijwa iga la gente majya tzajtzikej, tatekimá' iga makikuñitij a'ti iga mamomapaka[‡] iyixtaj la gente, kijtoj:

—Ayéj notechko iga mamiki inin taga', yéj ayá' kichij yej ayekti, ompa amejemen xikitakan.

25 Iwán nochi gente kijtoj:

—Nejémeyawa' iwán nopilowan manimokujtikan iga mamiki.

26 Iwán Pilato kimajkaj Barrabás, iwán tatekimá' iga makimagakan Jesús iwán kimá' la gente iga makimiktikan ipan cruz.

27 Iwán soldadojmej Pilato kiwigakej Jesús al palacio, iwán kipoloj komati soldadojmej.

28 Iwán kipejpetzojkej Jesús iwán kajakiltijkej tzótzol yej este chilti'san.

29 Iwán kitalilijkej ipan itzontekon se corona[§] de witzti yej kiyawalchijkej, iwán kikijtztijkej nō se kuawi' ipan iye'ma'. Iwán motankuaketzayaj iyixtaj iga kajawilmatichej; kijliayaj:

—¡Xiye'ono iRrey judiyojmej!

30 Nō kichijchayaj, iwán iga kuawi' kikuajkuawjtekkej.

31 Kuaj' támi'ya kajawilmatichej, kikixtilijkej sej inōn tzótzol yej chilti' iwán kajakiltijkej sej yej itzótzolpa nokta. Iwán kiwigákeja iga kimiktijtoj ipan cruz.

Jesús kiclavarowaj ipan cruz

32 Kuaj' kistiáyaja ipan palacio, kasikej se taga' yej ichan altepe' Cirene yej itokaj' Simón; yéjya kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

33 Kuaj' asikej kan kitokawíaj Gólgota, yej kijtojneki Kan ono' Kuaomi',

34 ompa kimakakej Jesús iga makoni vino yej nenelijto' iwán yej pox chichi' iga amo mapoxkualo; e' kuaj' Jesús, kimachilij, akine' konij.

35 Kuaj' kiclavarojkejya ipan cruz, soldadojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifarojkej iga makimatikan aja'yéj kikuis. Ijkón kichijkej iga mamochijwa ken kijtoj se profeta: "Kirrifarojkej notzótzol iga makimatikan aja'yéj kikuis."

36 Iwán ómpaya motajtálkej iga kitztoyaj Jesús.

37 Iwán ikuapan kikuilojkej yej kijtowa te iga kimiktijkej ipan cruz. Ijkín ijkuilijtoya: "ININ JESÚS YEJ IRREY JUDIYOJMEJ."

38 Iwán na' kan kiclavarojkej Jesús pan cruz, nō kiclavarojkej ome yej tachtekij, ipan sejsé icruz, se iladoj iye'ma', se' iyopochkampa.

39 Iwán yej panowayaj itenoj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejtzelowiliayaj

40 iga kijliayaj:

‡ 27:24 27:24 Iga ijkín momapá', yej kitakej kimatichej iga kijtojneki iga Pilato akiye'ita yej mochi, ayéj itechko iga mamiki Jesús. § 27:29 27:29 Xikita glosario "Corona".

—Tej tikijtoj iga tikxiṭinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sej tikojpachiwa, mogañaj ximomañawi. Siga tej iPiltziñ Dios, xitemo ipan cruz.

41 Ijkoñsan no ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej iwán yej kimandañowaj judiyojmej, kipinañtiayaj Jesús, iwán moñliayaj:

42 —Sekin kimañawij, igánañsan awel momañawia, siga yéj iRrey Israel, matemo ipan cruz iga maticreḏoqañ ipan yéj.

43 Yéj moconfiaroj ipan Dios; inán Dios makimañawiw, siga melá' iga kineki, porque yéj kijtoj: “Nej iPiltziñ Dios.”

44 Ijkoñsan no yej tachtekkej, yej no kiclavarojkej ipan sejsé cruz, kipinañtiykej Jesús.

Miki Jesús

45 Kua' asi' tajkodía, noyañ ipan tajli takomitiá', ijkoñ takomitiyoa este las tres tiotakpan.

46 Iwán ikuá'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpal, kijtoj:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —yej kijtojni: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?

47 Sekin yej ompa onoyaj kikakikej iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikañ, nemi kinqtza ikypa profeta Elías.

48 Iwán se de yejemej motaloj iga kikuito tejté yej ken ichka', iwán kapachoj iga xoko'vinoj, kitajlij ipan se weya'oja' iga kitecholtijkej iga makichichina.

49 E' sekin kijtojkej:

—Xikajtewa, matikitakañ siga wi' in Elías iga kimañawiki.

50 Jesús sej tzajtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya.

51 Íkuá'ya tzótzol* yej iga tajkotzaktoya weyitiopan, tajkotzayani', pewa' ajko iwán tzayantiwajaj este tani. Mojoñin tajli iwán este xaxamañi' temej.

52 Iwán animajxapomej tajtapowikej; iwán mia' yej miktokkej, yej kicreḏojkej Dios, ojojpa-isakej.

53 Inimej kikiñskej animajxapoko kua' Jesús ojpa-ísa'ya, iwán yajkij ipan weyi-altepe' Jerusalén, iwán ompa mia' kitakej.

54 Ijefej soldadojmej iwán yej iwán kicuidarojtoyaj Jesús, kua' kitakej moñin tajli iwán nochí yej mochij, poxsan majmawikej iwán kijtojkej:

—Mataj melá' inin taga' iPiltziñ Dios.

55 Ompa onoyaj mia' siwatkej yej wéjkanan tajtachixtoyaj yej kipañewiñtiniáñ Jesús iwán kitokakej desde Galilea.

56 No ompa onoya María Magdalena, María yej iye'pa Jacobo iwán José, iwán iye' yej ipilówampa Zebedeo.

Motoqa Jesús

57 Kua' némiya tayowati, wajaj se taga' yej motapialia yej itoqa' José, yej ichañ altepe' Arimatea, yéj no idiscípuloj katka Jesús.

58 Inin taga' yajki kitato Pilato iwán kitajtanilij icuerpoj Jesús iga makitoka; iwán Pilato tatekimá' iga makimakanañ.

59 José kikui' icuerpoj Jesús, kikiñkimiloj iga se sábana yej ejto'.

* 27:51 27:51 Xikita glosario “Cortina”.

⁶⁰ Iwán kitokato ipan se animajtexapo'[†] yej kichijwiljkejo' José. Kuá' kitentzákua'ya animajxapo' iga se weyiyawalte'ti, yájkíya.

⁶¹ Ompa onoya María Magdalena iwán se' María, ejewatoyaj itenoj animajxapo'.

Kicuidarowaj Jesús kan motoga'

⁶² Ipan se'ya día, día kuá' mosewilo, ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej monechkojkej iga yajkij kitatoj Pilato,

⁶³ kijlitoj:

—Tekiwaj, nejemen nikejlamikij iga inón yej takajkayawa, kuá' aya miki, kijtoj iga kuá' kipiaya eyi días iga mikto', yawi sej ojpa-isati.

⁶⁴ Inón iga xitatekimaka iga makicuidarotij kan motoga' eyi día, amo santá' yaskej idiscipolojmej iwán kikixtiskej icuerpoj iwán kijtoskej: “Ojpa-isa'ya kan miktoya.” Ijón majya sej takajkayawaskej que achto.

⁶⁵ Pilato kijtoj:

—Nigaj ono' soldadojmej iga maticuidarotij. Xakan iwán xikitakan iga maye'tzakto animajxapo'.

⁶⁶ Iwán yajkij iwán kiye'tzakkej animajxapo', kitalilijkej se sello inón te'ti yej kitentzakto' animajxapo', iwán ompa kikajtejkej soldadojmej iga maticuidarokan.

28

Ojpa-isa' Jesús kan miktoya

¹ Kuá' pánoja día iga mosewilo, kuá' tanestiwi'ya sej ipan domingo, María Magdalena iwán se' María, yajkij kitatoj kan motoga' Jesús.

² Iwán poxsan molin tajli iga walaj ipan cielo se iyángel Dios este kan tokto' Jesús. Iwán kena' weyite'ti yej iga tentzaktoya animajtexapo', iwán motalij ipan inón weyite'ti.

³ Inón ángel petaniá ken tikita kuá' tapetani, iwán itzótzol este ichkati'.

⁴ Kuá' soldadojmej inón kitakej kuekuechakej iga majmawikej iwán wetzikej, kajej ken tikita yej miktokej.

⁵ El ángel kijlij siwatkej:

—Amo ximajmawikan. Nej nikmati iga ankitemowaj Jesús, yej kimiktijkej ipan cruz.

⁶ Ayá' nigaj ono', yejwa' ojpa-isa'ya, kensan kijtoj. Inán xikitakij kan kitalkaj.

⁷ Iwán xákanya semi, xikmatiltikan idiscipolojmej: “Yej miktoyay, e' ojpa-isa'ya sej, iwán yej yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompigaya ankitaskej.” Inón yej niwalaj nimitzmatiltikoj.

⁸ Iwán siwatkej kiskej animajtexapoko, malej majmawikej, e' yejemej paktiyaj iga kijlitoj idiscipolojmej nochí yej kitakej.

⁹ Iwán Jesús mixnextij iyixtajmej siwatkej iwán kisaludarojkej. Yejemen kitechojkej Jesús, iwán kiweyimatiltijkej este kijixxinapalojkej.

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Xakan xikijlitij noknimej iga mayakan Galilea, iwán ompigaya ne-itaskej.

Yej kijtojkej soldadojmej

[†] 27:60 27:60 Sekin judiyojmej kichijkej ken cuarto ipan te'ti iga kitokaj yej mi'. Kitzakkej iten xapo' iga weyiyawalte'ti yej wel momimilowa.

¹¹ Mieĵ inĵimej siwaŭteĵ nemi yawij, sekin soldaĉojmeĵ yeĵ tacuidaroĵtojaj, yajkij ipan altepe', iwán kipowilijkeĵ ijefeĵmeĵ sacerdoĵteĵmeĵ nochi yeĵ mochiĵ.

¹² Inĵimeĵ ijefeĵ sacerdoĵteĵmeĵ yajkij tajtotoĵ waŋ yeĵ kimandarowaj judiyoĵmeĵ iga motajtoltiĵkeĵ iwán kimakakeĵ komati tomĵn soldaĉojmeĵ,

¹³ kijlijkeĵ iĵkĵn:

—Ameĵemen xikijtoĵan iga tayowakan, mieĵ ankochtoĵaj, waĵkeĵ idiscipoloĵmeĵ Jesús iwán kichtekkeĵ icuerpoĵ.

¹⁴ Siga el gobernador makimati nochi inĵn, nejemen niawij nikyolyamanatij, iwán até mitzchĵwilĵskeĵ.

¹⁵ Iwán soldaĉojmeĵ kikuikeĵ inĵn tomĵn, iwán kichijkeĵ ken kijlijkeĵ. Iwán iĵkĵn kipowaj judiyoĵmeĵ este inĵn.

Jesús kijtowa te makichĵwakan iyapostoleĵmeĵ

¹⁶ Iĵkĵn iga inĵn once apostoĵeĵmeĵ* yajkij Galilea, ipan tepe' kan Jesús kijtoĵ iga mayakan.

¹⁷ Kuá' kitakeĵ Jesús, kiweyimatiĵtiĵkeĵ; maleĵ iga sekin ayá' kitawelcredowayaj.

¹⁸ Jesús kitechoĵ idiscipoloĵmeĵ, iwán kijtoĵ:

—Inĵn Dios kichij iga wel manirreinaĵo ipan cielo iwán nigaj ipan tajli.

¹⁹ Xakan noĵan kajkán onolo' ipan nochi paismeĵ iwán xiknextilĵkan inomeĵ gente iga manetokakan; xikbautizaĵoĵkan ipan itoĵka' toTaj, ipan itoĵka' tePiltzĵn iwán ipan itoĵka' el Espíritu Santo,

²⁰ iwán xiknextilĵkanya iga makichĵwakan nochi yeĵ nimitzijlijkeĵ. Iwán xikmatikan iga nej nono' amowan nochipa, este kuá' tamis inĵn tajli. Iĵkĵnyawa'.

* 28:16 28:16 Xikita glosario "Apóstol".

Itájtɔl Jesucristo yej kijkuiloj San Marcos

Juan yej tabautizɔrowa kipowa itájtɔl Dios

¹ Ijkin pewa ye'noticiaj de Jesucristo,* yej Diospa iPiltzɔn.

² Ikya profeta Isaías ijkɔn kijkuiloj ken Dios kijlij:

Ta' xikakɔ, niktɔtanis se notatɔtan meĵ teĵ aya nimitztɔtani,
iga tayakanas iga mata-ijliti iga mamopreparadojtokan iga tiwi'.

³ Mokaki itájtɔl inɔn tatɔtan, tajtowa recio ipan desierto.† Kijtowa:
“Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkɔn ankitapowaj oĵti iga toTeko.”

⁴ Ijkɔn Juan tabautizawaya‡ ipan desierto iwán kijlij iga nochi makika-
jtewákanya iga kichiwaj yej ayekti, iwán mamobautizawokan; ijkɔn Dios
makiperdonawowilikan yej kichijkej yej ayekti.

⁵ Nochi yej chantitokej ipan estado de Judea, iwán yej chantitokej
Jerusalén, yajaj kikakitij Juan itájtɔl. Iwán kuá' la gente motenxítónkeja
iga kichijkej yej ayekti, ikuá'ya Juan kibautizawaya inomej ipan weya'
Jordán.

⁶ Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzoĵmiyo camello,§ iwán
tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán kuayojnekti.

⁷ Iwán Juan ijkɔn tatatapowiaya:

—Netokatiwi' se yej máĵ tayakanto' que nej, yej ni alɔn aneajasi iga
manixitomili iga'.

⁸ Iwán nej inán nimitzbautizawojkej iga a'ti, e' yéĵ yawi mitzbautizawotij
iga el Espiritu Santo.

Mobautizawowa Jesús

⁹ Inomej día, Jesús kɔsa' ipan iyaltepe' kan íchan katka; inɔn altepe' yej
itɔka' Nazaret, yej ono' ipan ital Galilea. Iwán Juan kibautizawoj Jesús ipan
weya' Jordán.

¹⁰ Iwán kuá' kɔstiaya ipan a'ti, Jesús kita' iga tapowi' cielo, iwán temoj
ipan yéĵ iyEspiritoj Dios ken se jojtoko.

¹¹ Iwán mokagui' itájtɔl Dios; kijtoj:

—Teĵ nokta tinoPiltzɔn yej nimitzpoxchokiliá. Teĵ tineyolchikajto'.

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichiwawa yej ayekti

¹² Kuá' Jesús mobautizawoja, iyEspiritoj Dios kiwiga' ipan desierto kan
ayá' chantitolo'.

¹³ Ompiga Jesús onoya cuarenta días iwán animálmeĵ; iwán walaj
Tzitzimi' iga katka makichiwalti yej ayekti; iwán walkej angelejmeĵ* iga
kipalawikoj Jesús.

Jesús kipowa ye'noticiaj

¹⁴ Kuá' el gobernador kipeřóĵwija Juan, Jesús yajki ipan estado de
Galilea, kipowato ye'noticiaj kén iga Dios temánawia.

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Cristo”. † **1:3 1:3** Xikita glosario “Desierto”. ‡ **1:4 1:4** Xikita glosario
“Bautizar”. § **1:6 1:6** Xikita glosario “Camello”. * **1:13 1:13** Xikita glosario “Ángel”.

15 Ijkin kijtowa Jesús:

—An sí ási'ya yej mochixtoya, iwán inán ayo' wejkatís iga yawi reinaroti Dios. Ay'ya máj xikchiwakan yej aye'kti, iwán xicredókanya ye'noticiaj.

Jesús kinotza nawi yej topoymaj

16 Jesús nejnentiaya ipan aten laguna yej itoka' Galilea. Ompa kita' Simón iwán Andrés yej iyikniempa. Yejemen atarrayeromej. Iwán ompa atarrayarotoyaj ipan inón a'ti.

17 Iwán Jesús kijtoj:

—Xinotokakan, iwán nikchiwas iga ankinechkoskej yej manetokakan, ken inán topo'j ankiqizkiáj.

18 Iwán ikuá'san kikajtekej iyatarrayajmej, iwán kitokákeja Jesús.

19 Iwán Jesús achi máj nejen, kita' ompa onokej Jacobo iwán Juan yej ipilowampa Zebedeo. Onoyaj ipan ákal, kitamanijtoyaj iyatarrayajmej.

20 Iwán Jesús kinotza' inomej. Iwán yejemej kikajtekej Zebedeo yej itájmejpa iwán imonsojmej ipan ákal. Kitokákeja Jesús.

Jesús wel kikixtiá malespíritoj

21 Asitoj ipan se altepe' yej itoka' Capernaum. Iwán kuá' asi' día kuá' mosewilo, Jesús kala' tiopan iwán pewa' tamachtij.

22 E' madmiradojkej kén iga tajtowa, porque Jesús kuá' tamachtiaja nešía iga kimati te nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiaj ipan iley Moisés.

23 Tiopan-ijti' onoya se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán tzajtztéwa'; kijtoj:

24 —¿Té annehijwilikoj Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitzixmati, iwán nikmati iga tej nokta yej Dios mitztapejen.

25 Iwán Jesús kajawa' inón malespíritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtéwa inín taga'!

26 Iwán inón malespíritoj kikuekuechaltij inón taga', iwán tzajtztikísa'.

27 Iwán nochi majmawikej poxsan, iwán mosepantajtankej:

—¿Tétaj in? ¿Té yejtaj in inín yej nemo' tenextiliá? ¡Ininya sí taga' wel kitekimaka malespíritojmej iwán kicredowaj!

28 Iwán nimanín noyan momati' ipan estado de Galilea yej Jesús kichij.

Jesús kachitialiá imonqñ Simón Pedro

29 Kuá' Jesús kisa' tiopan, yajki iwán Jacobo iwán Juan; asitoj ichan Simón kan ichan no Andrés.

30 E' imonqñ Simón wetztoya iga kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga wetito'.

31 Iwán Jesús kitechoj, iwán kimakítzkijpa iga kiketza', iwán ikuá'san imonqñ Pedro sewi' ikajlo' iwán pewa' tatamá'. Kitamá' Jesús iwán yej iwán nemiáj.

Jesús taajachitialiá

32 Kuá' kála'ya tonati', iwán némiya takomiti kiwajwaliguilijkej Jesús nochi yej sese'pa iga wetitoyaj iwán yej kipiayaj malespíritojmej.

33 Iwán nochi de inón altepe' monechkojkej kalteñoj.

34 Jesús kachitaltij mia' yej sese'pa iga wetitoyaj iwán yej kipiayaj malespíritojmej, nochi kikixtilijkej. Akimakaltij iga matajtokan malespíritojmej iga kimatiáj a'yéj in Jesús.

Jesús kipowa ye'noticiaj Galilea

35 Kuḗ tanestíwiy'a, e' takómi-o', Jesús mocketza', iwán yajki isel'ti oradóto kan atelo.

36 Simón iwán yej iwán nemiáj yajkij kitemótoj.

37 Kuḗ kasikeja, kijlijkej:

—Nochi nemi mitztemowaj.

38 E' Jesús kijtoj:

—Matiakay ipan se' altepemej yej najna'san onokej iga manikpowa ye'noticiaj nq ompí, iga inón nokta niwalaj.

39 Iwán Jesús nemiá noyan Galilea ipan tiopamej yej ojonoyaj ipan altepemej, kipojtinemiá itájtł toTeko iwán kikixitjinemi' mašespiritojmej.

Jesús kachitialtiá se taga' yej nemi palani inakayo

40 Se taga' yej nemi palani ikajło' iga kipiaya lepra† kitechoto Jesús, iwán motankuaketz'a iná'. Kijlij:

—Siga tikneki wel xinepajti.

41 Jesús kiknelij, kichijchin iga ima', iwán kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

42 Kuḗ kijtoj ijkón, pájti'ya yej wētitoya.

43 Jesús kijlij iga mayáwiya, iwán ijkún kinonotza':

44 —Ta' xikaki, amo xikijli agaj kén iga ti-achitiá', tej xaj kan ono' sacerdote iga mamizita iwán xiktali moofrendaj iga tipájti'ya, kensan iley Moisés tatekimaka iga mamochiwa ijkón. Iga nochi makimati iga tipájti'ya.

45 E' inón taga' yajki, pewa' kipowa' nochi yej mochij, inón iga Jesús ayo' monextiaya ipan altepe', nemiá kansan ayagaj onoya, e' yayaj kitatij mia' yej de sejsé' altepemej.

2

Jesús kachitialtiá se yej awel nejnemi

1 Panoj achi días, Jesús yajki sej Capernaum. Kuḗ' nóyanya momati' iga yéj óno'ya kalijti'

2 monejnechkło' este ayo' kitotolowayaj kalijti' niga kaltenoj; iwán Jesús kipojtoya itájtł Dios.

3 Iwán asitoj nawi tajtaga' yej kiwigakej se taga' yej awel nejnemi nokta.

4 E' kuḗ' kitakej iga awel kalakij kan ono' Jesús iga poxsan onolo' kalijti', tajtaga' kixitinkej alún ipetayo kajli kan kimatiáj iga ono' Jesús, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi.

5 E' kuḗ' Jesús kita' kén iga moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wētitoya:

—Nopíj, nochi yej tikchij yej ayekti, nimitzelkawiliaya.

6 E' ompa ewatoyaj sekin yej tamachtiáj* ipan iley Moisés; iwán kijtojkej ipan iyalmajmej:

7 “¿Te iga ijkón tajtowa inún taga'? Nemi kimalijliá Dios, iga ayagaj wel taelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti, petz Dios san.”

8 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—¿Te iga ijkón ankejlamikij ipan amoalmajmej?

9 Kén máj wel manikijli inún yej awel nejnemi? ¿Ix manikijli: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawilija”, o manikijli: “Ximocketza, xikui motapech, iwán xaja”?

† 1:40 1:40 Xikita glosario “Lepra”. * 2:6 2:6 Xikita glosario “Yej tamachtiá ipan iley Moisés”.

10 An sí, nia nimitznex̄til̄it̄ij iga nej yej iPiltz̄in Taga',† ipan in̄in tajli wel nikel̄kawiliá yej sē kich̄iwa yej ayek̄ti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

11 —Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech, iwán xaja mochan.

12 Iwán inón yej awel nejnemi ikuá'ya moketza', kikui' itapech, iwán k̄stewa' iyix̄taj nochi yej ompa onoyaj. Iwán inomej san tajtach̄ix̄tikajke, iwán ijk̄in kijtojke iga kiweyimatīl̄it̄ijke Dios:

—¡Ay! ijk̄in tikitaj!

Jesús kin̄otza Leví

13 Iwán Jesús yajki sej ipan lagunajten. Iwán kuá' nochi kitatoj, Jesús kimachtij.

14 Kuá' Jesús pan̄ot̄iaya, kita' kan ewatoya Leví, yej ipiltz̄impa Alfeo iga kicobr̄ar̄ojtoya impuesto iga Roma, iwán kijlij:

—Xin̄etoka.

Iwán Leví moketza' iwán kitoga' Jesús.

15 Jesús iwán idiscipolojmeᶜ takuajke ch̄an Leví iwán mia' yej kicobr̄ar̄owayaj impuesto iga gobierno iwán sekin yej ayompa nemij n̄o sentakuajke iwán; iga mia' yej kitokatinemiáj.

16 Kuá' yej tamachtíaj ipan iley Moisés iwán fariseojmeᶜ§ kitakej iga nemi sentakua iwán in̄omej, kijlijke discipolojmej:

—¿Te iga amomaest̄roj sentakua w̄an yej kicobr̄ar̄owayaj impuestos* iga Roma iwán yej kich̄iway yej ayek̄ti?

17 Kuá' Jesús inón kikagui', kijtoj:

—Yej yek̄titokej ayá' kinekij yej taachit̄ialtiá, yej w̄et̄itokej, kena kinekij. Nej ayá' niwalaj nik̄tem̄oko yej ye'nemij. Nik̄tem̄oko yej kich̄iway yej ayek̄ti.

Kitajtaniᶜ Jesús kén iga mayun̄ar̄olo

18 Yej kitokatinemiáj Juan iwán fariseojmej mayun̄ar̄ojtoyaj, iwán sekin kitajtaniᶜ Jesús, kijlijkej:

—In yej kitokaj Juan iwán fariseojmej, ¿te iga mayun̄ar̄owaj, iwán modiscipolojmej ayá' mayun̄ar̄owaj?

19 Jesús kijtoj:

—¿Ix wel amo matakuākan te-ikniw̄an kan mon̄amikt̄ilo kuá' chokotz̄in yej mon̄amikt̄iá ono' iwamej? Siga ompa ono' chokotz̄in, awel mayun̄ar̄okan.

20 E' yawi asitisan kuá' kiwigaskej chokotz̄in, ikuá' kena, mayun̄ar̄oskej.

21 'Iwán ayagaj kitamaniá sē tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayanas tzotzolsósol.

22 Ipan icyapakuetaxtekon† awel n̄o moakiá vino yej kich̄íjkejo', iga vino yej kich̄íjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán n̄empoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inón iga, yek̄ti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamooki vino yej kich̄íjkejo'.

Discipolojmej kitekij trigo ipan día kuá' mosewilo

† 2:10 2:10 Xikita glosario "IPiltz̄in Taga". ‡ 2:15 2:15 Xikita glosario "Discipulo". § 2:16 2:16 Xikita glosario "Fariseo". * 2:16 2:16 Xikita glosario "Impuestos". † 2:22 2:22 Xikita glosario "Kuetaxtekon".

²³ Sę día kuą' mosewilo, Jesús panotıaya mıljıti', iwán idiscipolojmej pe' iga kitejtektıajkij trigo.

²⁴ Fariseojmej kijoıkej:

—Ta' xikita, ¿te iga modiscipolojmej kichıwaj tekıpánol yej ayękti mamochıwa ipan día kuą' mosewilo?

²⁵ E' Jesús kijoıtoj:

—¿Ix ayı' ankileerojkej yej ikya kichij David iwán yej iwán nemiáj kuą' cholojtinemiáj, iwán mayanakej?

²⁶ David kala' tiopan, ikuą' Abiatar katka kimandarowaya sacerdotejmej. Iwán David, kikuaj pamej yej itátkipa Dios, yej wel kikuaya petz sacerdotejmej, iwán kimá' nọ yej iwán nemiáj.

²⁷ Iwán Jesús nọ kijoıtoj:

—Dios achto kichij taga', después kitekimá' iga mamosewi sę día; inón kijoıneki iga taga' máj importante que día kuą' mosewilo.

²⁸ Nej yej iPiltzın Taga' wel nitatekimaka te wel mamochıwa ipan día kuą' mosewilo.

3

Taga' yej matakuayaxto'

¹ Jesús yajki sej ipan itiopamej israelıtajmej, iwán ompa onoya sę taga' yej matakuawayaxto'.

² Iwán kipixıtoyaj Jesús iga makıtakan siga kachıtıltıj ipan día kuą' mosewilo, kansan wel makıtelwıkan.

³ Jesús kılıj yej matakuawayaxto':

—Xımoketza iwán xıwıki tatajkoyan.

⁴ Jesús kitajtan yej ompa onoyaj:

—¿Kén te wel mochiwa ipan día kuą' mosewilo; yej yekti, o yej ayękti? ¿Mamoachıtıaltı agaj o mamomıkti?

E' yejemej atajtoıkej.

⁵ Jesús kitachılıj inomej; kikuesowılıjpa, iwán moyolmıktıj iga inomej yoltakuaktıkej. Jesús kılıj inón yej matakuawayaxto':

—Xıkmelawa moma'.

Iwán inón taga' kimelaj ima', iwán yektıa'ya.

⁶ Iwán inomej fariseojmej kıskej; yajkij motajtoıltıtoj iwán sekin yej kitokaj rey Herodes,* iga makımıktıkan Jesús.

Poxsan monechkılo lagunajten

⁷ Iwán Jesús yajki ipan lagunajten iwán idiscipolojmej, iwán kitoga' komati gente de Galilea.

⁸ Kuą' kimatıkej iga Jesús kichıwaya kuajkuantas yej ayı'pa mo-ıta, kıskej gente de Judea, de Jerusalén, de Idumea, yej ichamej iyıkan weya' Jordán, de Tiro iwán Sidón, iwán yej najna'san ichamej iga yajkij kitatoj Jesús.

⁹ Inón ıga Jesús kılıj idiscipolojmej ıga makıtemowılıkan sę akal ıga ompa matejkawı, ıga amo makıpipıtzkıkın.

¹⁰ İga kachıtıaltıj komati iwán mıa' yej wıtıtoyaj, este mopılowayaj ıga kichıchımısnekiáj Jesús.

* **3:6 3:6** Inımej judıyojmej achi ken monamakakej ıga kılalewıyayaj rey Herodes yej de los romanos yej tıltıkmej yej kıtaksayaj judıyojmej. Xikita nọ glosario "Herodes".

11 Kuá' yej kipiayaj maļespiritomej kitayaj Jesús, motankuaketzayaj iyixtaj, iwán tzajtziáj:

—¡Tej iPiltzín Dios!

12 E' Jesús kitekimá' iga amo nokta makijtoqan a'yéj in yéj.

Jesús kitapejpena doce itatitanimej yej nq kijliáj apostolejmej

13 Iwán Jesús tejkaj ipan se tepe' iwán ompa kinotza' yej yéjsan kitapejpen; iwán yajkij kan ono' Jesús.

14 Iwán kitapejpen doce de yejemej iga iwán manemikan iwán iga makipowakan itájtól Dios.

15 Iwán kijlikej iga wel mataachitaltikan iwán iga wel makikixtikán maļespiritomej.

16 Ijkin itokamej inón doce yej kitapejpen Jesús: Simón, yej nq kitokawij Pedro;

17 Jacobo iwán iyiknín yej itoká' Juan, yej ipilówampa Zebedeo, Jesús kijliaya Boanerges, yej kijtojneki "tajtaga' yej nimanín kuejkuesiwij."[†]

18 Kitapejpenkej Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltzín Alfeo, Tadeo iwán Simón yej ipartídoj nacionalista.[‡]

19 Iwán Judas Iscariote, yej máj máj kinamá' Jesús.

Sekin kijtowaj iga Jesús kipiá ipoder Tzitzimi'

Iwán Jesús kala' iwán idiscipolomej ipan se kajli.

20 Iwán sej poxsan monechkóló', este Jesús iwán idiscipolomej ayo' wel takuayaj.

21 Kuá' kimatikej yej Jesús ipariñtejmej, walkej kan ono' iga makiwigakan, porque kijtowayaj iga ayo' ye'tajlanto'.

22 Nq yej tamachtíaj ipan la ley yej walkej Jerusalén, kijtojkej:

—Inín taga' nemi wán Tzitzimi'[§] yej ijéfejpa maļespiritomej, iwán iga ipoder Tzitzimi' kikixtiá maļespiritomej.

23 Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kipowilijkej se kan mamixkuñtilo, kijtoj:

—¿Kén wel Tzitzimi' makikixti Tzitzimi'?

24 Siga se país mochíwa ome grupo iga mosenkuejkuesowaj, inón país awel wejkaawas.

25 Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkaawas iga masetitokan.

26 Siga Tzitzimi' igánajsan kikixtiá maļespiritomej, yej yéjpasan itatki, awel wejkaawas, iwán ompa tamis ipoder.

27 'Ayagaj wel kalaki chan se taga' yej tajpalej iga makikuñli yej itatki, siga ayá' achto kilpiá; ijkon sí wel kitakuñkuñlij.

28 'Nimitznojma-ijliáj, iga Dios nochi wel kelkawiliá yej kichijwaj yej ayekti, iwán nochi yej makijtokan yej ayekti.

29 E' yej mamaltajto iga iyEspíritoj Dios, ayo' wel nikeman moelkawilij, nochípa Dios keļlamikilijtos.

30 Ijkon kijtoj Jesús iga kijlijtoyaj iga kipiaya maļespiritoj.

Kitakij Jesús iye' iwán iyokichikñiwan

[†] 3:17 3:17 Ipan Griego kijtowa iga "ipilowán teyo'", anka iga Jacobo iwán Juan pox kuejkuesiwiķe ken kichijkej kuá' onoyaj Samaria; Lc 9:54. [‡] 3:18 3:18 Xikita Lc 6:15 [§] 3:22 3:22 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

31 Mieĵ ómpao' onoya Jesús, asi' iyē' iwán iyokichikniwán, e' kajkej fuera, iwán taĵitankej iga makinotzatij Jesús.

32 Yeĵ eĵewatoyaj iwán kiyawaloĵtoyaj Jesús, kijtojkej:

—Moyē' iwán mookichikniwán onokeĵ fuera iga mitztemowaj.

33 Jesús kijtoj:

—¿A'yéĵ noyē' iwán nookichikniwán?

34 Kitachlijij yeĵ kiyawaloĵtokej, iwán kijtoj:

—Inimeĵwa' in noyē' iwán nokniwán.

35 Yeĵ kichíwa ken Dios kineki, inonwa' in nookichikniwán, nosiwa-ikniwán iwán noyē'.

4

Ken iga miĵkuĵtilo ipan yeĵ toka

1 Jesús peĵa' seĵ tamachtij ipan lagunajten, iwán monechkoĵ komati gente kan yeĵ onoya. Póxsanya katka komatimeĵ, este Jesús teĵkaj ipan seĵ weyi ákal yeĵ onoya ipan laguna, iwán ompa motalij iga tamachtij. Nochi gente onoya ipan aĵen.

2 Iwán peĵa' tamachtij ipan mia' kan wel mamixkuĵtilo; iwán kuā' tamachtijtoya, kijtowaya:

3 —Xikakikan inin: Se taĵa' yajki toĵkato.

4 Kuā' nemi kipapatanaltia íyol trigo,* ono' yeĵ wetzitoĵ ipan oĵti, iwán walkej toĵomeĵ iwán kikuajkej.

5 Ono' yeĵ wetzitoĵ tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanin iga tajli ayá' pox tilakti'.

6 E' kuā' tonatikisa', pilini', iwán wagui' iga ayá' monelwatij.

7 Ono' yeĵ wetzito ipan witzyoĵ; witzyoĵ weĵweyakeĵ iwán kijiyoĵmiktij tato' iwán ayá' tagui'.

8 E' ono' yeĵ wetzito kan ye'tal. Ixwakeĵ iwán weĵweyakeĵ, iwán pox mochij. Ipan seĵsé imiawayo kitālilij treinta, iwán sekin kitālilij sesenta, iwán sekin kitālilij cien.

9 Jesús kijtoj:

—Yeĵ annakasyojkej, xineye'kakikan.

Jesús kijtowa teĵas in kan mamixkuĵtilo

10 Kuā' Jesús káwi'ya iselti, yeĵ onoyaj itenoĵ iwán los doce discipoloĵmeĵ kitajtankej teĵ kijtoĵneki on kan mamixkuĵtilo.

11 Jesús kijtoj:

—Ameĵemen Dios mitzmatiltiaĵ yeĵ aya aĵaĵ kimati ken iga yeĵ reinarowa;† e' yeĵ aya kicredowaj, yeĵ nikmachtiaĵ, nochi nikpowiliaĵpa kan mamixkuĵtilkan.

12 Ijkón maleĵ iga matachakan, ken tikita ayá' tacháj. Maleĵ iga matakakikan e' amo makentenderokan nité, iga amo mamoyolpatakān iwán iga amo makelkawilikān yeĵ kichijkej yeĵ ayekti.

Jesús kijtowa teĵ kijtoĵneki inón yeĵ toka

13 Kijtoj noĵ:

—¿Ix ayá' ankentenderowaj in inin kan miĵkuĵtilo? ¿Kéntaj anyawij ankentenderotij sékino' máĵ kan mamixkuĵtilo?

* 4:4 4:4 Iga motoka trigo sekin kipapatanaltiaĵpa. Xikita dibujo Mt 13:9. † 4:11 4:11 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

14 Yej tɔka, inɔn ken yej kipowa itájtɔl Dios.

15 Sekin ken tikita íyɔl trigo yej wetzi' ipan ojti: kikakij itájtɔl Dios, e' kuá' kikakíkeja, wí' Tzitzimi' iga kelkawaltíkij tájtɔl yej ken kuá' tɔktoya ipan iyalmajmej.

16 Sekin ken íyɔl trigo yej wetzi' ipan teyoj, kikakij itájtɔl Dios iwán kiye'itaj.

17 E' ken kuá' ayá' nelwayojkej iwán ayá' wejkawaj. E' kuá' panowa yej kiyolmikiáj o kijiya iga ɳetokaj, mosemákaja.

18 Iwán sekin ken tikita íyɔl trigo yej xini' ipan witzyoj; kikakij itájtɔl Dios,

19 e' kiyoltilana nochi yej ono' ipan inɔn tajli, kineki makipoxpiá tomɔn iwán ijkón iga mopoipolowa, iwán kuajkuantas kineki makipiá; nochi inɔn kelkawaltía itájtɔl Dios iwán ayá' kichíwa yej yekti.

20 E' ono' sekin yej kikakij itájtɔl Dios iwán kiye'itaj iwán kichíwaj yej yekti. Sekin ken íyɔl trigo yej kimá' este treinta iwán sekin ken yej kimá' sesenta iwán sekin ken yej kimá' este cien itákilka.

Jesús kijtowa ken iga mamixkuñtilo ipan ti'ti

21 Nɔ kijtoj:

—¿Ix motaliá ti'ti itampa cajon o itampa tapech? Awel, ti'ti motaliá ajko iga matawi.

22 Puej inewi yej iyanto' yawi monextiti. Iwán nochi yej mo-ichtaka-ijtoj, yawi momatiti.

23 Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

24 Iwán nɔ kijtoj:

—Xikyekakikan yej nimitzijliáj, siga ankiyolmakaj, ankentenderoskej. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan nɔ Dios mitzmakaskej.

25 Yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej akipiá, este yej alɔn kipiá, yawij kikuñtij.

Jesús tajtowa de se semilla yej ixwa iga mamixkuñtilo

26 Jesús kijtoj nɔ:

—Ken iga reinarowa Dios, ken tikita se taga' yej tɔka.

27 Kochi iwán tanesi moketza; áwil se'ya día, yej kitoga' ixwa iwán weya iwán yéj akimati kén iga ixwa'.

28 Tajli kixwaltía; achto pochini iwán máj máj kisa imiawayo iwán chikawayay íyɔl.

29 Kuá' chiká'ya itákilka, kitékija iwán mosasakay.

Jesús kipowa mostaza íyɔl

30 Kijtoj nɔ Jesús:

—Nia nimitzpowilñtij se' kan mamixkuñtilo iga xikmatikan kén iga Dios reinarowa.

31 Ken tikita íyɔl mostaza yej motoka iwán mochíwa weyikuawi', malej iga máj alimpa de nochi semilla yej ono' ipan tajli.

32 E' kuá' motóga'ya, weya máj sej que nochi tatomej, majmayowi poxsan, este tɔtomej wel moxeketiáj ompa iga tasejkan.

Jesús tanextiayá kan wel mamixkuñtilo

33 Jesús tamachtíaya mia' kan mamixkuñtilo, este ke' yejemej wel kentenderowayaj.

³⁴ Siga ayá' kipowaya kan mamixkuñtilo, ayá' tamachtiaya; idiscipolomej kan iyokamej kijliyaj te kijojneki inón kan mamixkuñtilo.

Jesús kipacholtía ejeka' iwán maréjal

³⁵ Inónsan día kuá' tayowáti'ya, Jesús kijlij idiscipolomej:
—Mati-apanokan.

³⁶ Iwán Jesús kikajtey la gente iwán yajkij iwán idiscipolomej ipan inónsan weyi ákal kan tamachtijtoya, iwán kitokatiajkij sékino' máj akalmej.

³⁷ E' tzinti' se ejeka' yey pox tajpalej, iwán poxsan mopapalakachowaya a'ti este kajkalakiá ipan ákal iwán némiya atemiá.

³⁸ E' Jesús kochtiaya itzinkopa ákal, mokuajtetontijtiaya iga kuajteton. Kixitijkej iwán kijlijkej:

—¡Tamachtiani! ¿In tej, atikita iga némiya ti-awetzij?

³⁹ Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán kijlij a'ti:

—¡Xipachiwi! ¡Xónosan!

Iwán inón ejeka' pachiwi', iwán santakampolijtikawi'.

⁴⁰ Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¿Ix ayataj anmoconfiarowaj ipan nej?

⁴¹ Iwán yejemen poxsan majmatikajkej, iwán yejémensan mosēsepantajtaniáj:

—¿A'taj yéj an nokta in inín taga' yey este ejeka' iwán a'ti kitajtqkakij?

5

Jesús kachitialiá se taga' yey kipiá malespíritoj

¹ Asikey iyikampa laguna, kan itoqa' Gadara.

² Kuá' Jesús temoj ipan ákal; kixnán se taga' yey kipiaya malespíritoj, iwán inón taga' kisa' posantoj.

³ Inón taga' kochá kan motokalo iwán ayagaj wel kilpiaya malej iga cadena.

⁴ Mia' vej kilpijakaj iga cadena ipan iyixi iwán ipan imajma', e' yéj kikokotonaya, ayagaj nokta wel kidominarowaya.

⁵ Nochipa nentinemiá; semilwi' iwán senyówal, tzajtzinemiá ipan tepeyoj iwán kan motokalo, igánajsan momagatinemiá iga te'ti.

⁶ E' kuá' kiwejka-ita' Jesús, motaloj iwán motankuáketzato iyixtaj.

⁷ Tzajtziéwa'pa iga kijlij:

—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yey iPiltzin Dios yey ono' pox ajko? Nimitztajtaniá iga amo xine-iknochiwa.

⁸ Ijkón kijtoj iga Jesús ijkín kijlijtoya:

—¡Malespíritoj, xikisa ipan inín taga'!

⁹ Jesús kitajtan:

—¿Té motoká'?

Iwán kijtoj:

—Notoká' Mia', iga nipoxkomatimej.

¹⁰ Iwán kiteki'tajtanielij Jesús iga amo makititani wejka in inomej malespíritojmej.

¹¹ Ompiga onoya mia' koyamemej, takuajtinemiáj ipan tepe'.

¹² Malespíritojmej ijkín kiteki'tajtanielijkej Jesús:

—Xinejtitanikan iga manikalakikan ipan koyamemej.

13 Jesús kijlij iga mayakaṅ ompiga; iwán inomej maḷespiritojmej kijkištejkej ipan taḡa', iwán kalakitoj ipan anka dos mil koyamej, iwán inomej momajmapetzkoj ipan barranko iwán wetzitoj lagunajjiti'. Iwán ompa amikikej.

14 Jej kicuidarojtinemiáj koyamej moḡacholojkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan ranchojmej iwán yajkij la gente kitatoj te sucederoj.

15 Kuḷ' asikej kaṅ ono' Jesús, kitakej inón taḡa' yěj kipiaya maḷespiritojmej, ye'tajlánto'ya iwán este ewato'; iwán majmawikej.

16 Iwán inomej yěj kitakej, kipojkej de inón taḡa' yěj kipiaya maḷespiritoj, iwán de koyamej.

17 Iwán la gente kiteki'ijlijkej Jesús iga makisaya ipan itálmej.

18 Kuḷ' Jesús nemi tejkawi ipan ákaḷ, inón taḡa' yěj kipiaya maḷespiritoj, kiteki'ijlij iga mayáwiya iwán.

19 E' Jesús ayá' kine', kijlij:

—Xaj mochaṅ kaṅ onokej mokniwan. Xikpowilikān inewi yěj toḡeko kichij iwán tej, iwán iga mitzikneḷij.

20 Iwán inón taḡa' kipowa' nochi san ken iga kichij Jesús iwán yěj. Kipojtinemi' noyaṅ ipan itál diez altepe' yěj kijliáj Decápolis iwán nochi kiyé'kakikej.

Jesús kojpa-ixitiá Jairo itaochin, iwán sewo' siwa' kachitialtiá

21 Kuḷ' Jesús iwán idisciplolojmej apanojkej ipan ákaḷ, pox kipolojkej Jesús; iwán yěj ka' ipan aṅen.

22 Iwán asiko se taḡa' yěj mandarowa ipan se itiopan israelitajmej. Inón taḡa' itoḡa' Jairo; kuḷ' yěj kita' Jesús, motankuḷaketa' iyixxitenoj.

23 Iwán poxsan kitajtaniḷij iwán kijlij:

—Notaochin némiya miki. Achi xaj xiktaliljiti moma' iga maachitiá iwán amo mamiki.

24 Iwán Jesús yajki iwán. Komati gente kipolojtiaja, este mopipitzkojtiajay.

25 Iwán ompa yaya no se siwa' yěj weṭitoya, iga doce años kistoya esti ken imés yěj awel pachiwá.

26 Iwán mia' médico, awel kipalewijkej, majwa' kinkochiwayaj inón siwa', iwán motatámija, e' ayá' achitiá', majwa' nemi weṭiaya.

27 Kuḷ' kikagui' iga ompa nemi Jesús, inón siwa' kitechojtiajki itepotzajbapa kaṅ polijtiálo; iwán kichijchimiḷij isotanzótzol.

28 Ipan iyalmaj kijtowaya: “Masa aṅ nichijchimiḷij itzótzol ni-achitiás.”

29 Iwán íkuḷ'san pachiwá' iga kitztoya ken imés; iwán kimachilija iga mela'achitiá'ya nokfa.

30 Iwán Jesús kimati' iga ipoder agaj kachitialtij. Tachá' itepotzajpa kaṅ polijtiálo, iwán tatajtan:

—¿A'yěj nechijchimiḷij notzótzol?

31 Idisciplolojmej kijtojkej:

—Tikita iga mitzpípitkojtiawij, iwán titatajtani: “¿A'yěj nechijchin?”

32 E' Jesús tatchá' noyaṅ iga makita a'yěj in yěj kichijchin.

33 Inón siwa' kuekuechkatoya iga majmatoya iga kichijchimiḷij itzótzol. Yajki iyixtaj Jesús motankuḷaketzato, iwán kinojma-ijlij te kichij.

34 Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiároj ipan nej, ti-achitia'ya. Inón xaja tamelá, ti-achitia'ya.

³⁵ Míej t̄atapojtóyao' Jesús, asikej sekin yej w̄alkej ichan Jairo, inón yej mandarowa ipan se tiopan. Kijtojkej:

—¡Mosiw̄apiltz̄in mi'ya! Ayo' máj xikuejkueso toTamachtiani.

³⁶ E' Jesús akitajtolkuí' yej tajtojkej, iwán kijlij Jairo:

—Amo ximajmawi. Ximoconfiáro ipan nej.

³⁷ Iwán Jesús ayo' kine' iga makitoka nochi, Pédro-san, Jacobo iwán Juan yej iyikñin Jacobo.

³⁸ Kuá' asíkeja chan Jairo, Jesús kita' iga popolijtoló', pox chokatólo' iwán w̄a'tzajtziló'.

³⁹ Kala' Jesús iwán kijtoj:

—¿Te iga poxsan an-oyojtokej iwán anw̄a'tzajtziotokej? Inín takotz̄in ayá' mikto', yejwa' kochto'.

⁴⁰ Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, e' Jesús kikičkixtij inochin. Kájkejsan Jesús iwán yej iwán senemiáj, takotz̄in itaj iwán iye' kan mejmelajto' takotz̄in.

⁴¹ Iwán Jesús kimačkitzkij takotz̄in yej mikto' iwán tajtoj ipan itájt̄ol, yej hebreójpa, kijtoj:

—Talita, cumi —yej kijtojneki: Takotz̄in, nimitz̄ijliá iga ximoketza.

⁴² Íkuá'san in inón takotz̄in yej kipiaya doce años, moketza', iwán néjnenya. Iwán poxsan moyolmajtiló'.

⁴³ E' Jesús tatekimá' iga amo mamopowa yej mochij. Nq tatekimá' iga mamotamáyaka takotz̄in.

6

Jesús nemi Nazaret kan moskaltij

¹ Jesús k̄isa' ompa iga mokuropa' ipan it̄al, iwán kitokakej idiscipolójmej.

² Kuá' asi' día kuá' mosewilo, Jesús p̄ewa' tamachtij tiopan. Yej kikakiáj kén iga tamachtijtoya, san tajtach̄ixtikawíáj. Kijtowayaj:

—Inín taga', ¿kan momachtij iga pox tajtolmati? ¿A' ijkón kin̄extilij? ¡Pox wel kich̄iwa milagro yej ayí'pa mo-ita!

³ ¿Ix ayejtaj el carpintero, inón yej ipiltz̄in María? Itzoyowan it̄oqa' Jacobo, José, Judas iwán Simón. Iwán isiwa-ikñiw̄an nigaj nq ichamej.

Iwán ayá' kitajtolkuíkej.

⁴ Jesús kijtoj:

—Se profeta nochi kitajtolkuíliáj; e' ipan iyáltepe' iwán ichan ayá' kitajtolkuíj niga iyikñiw̄an.

⁵ Jesús ompa awel kichij ni se milagro; sékinsan kachitiltij, kit̄alilijpa ima'.

⁶ Madmiradowaya iga inomej ayá' kicredowayaj. Iwán Jesús tamachtijtinemi' ipan altepemej yej najna'san.

Jesús kit̄itani idiscipolójmej iga makipowatij itájt̄ol

⁷ Iwán Jesús kin̄otza' inomej doce idiscipolójmej. Iwán pe' kitij̄itan iga mayakan ojomen. Iwán kimá' poder iga wel makik̄ixtik̄an malessp̄iritójmej.

⁸ Iwán kijlijkej iga amo makiwigakan nit̄e ipan ojti kan yaskej, petz bastón. Kijlijkej iga amo makiwigakan mórral, niga tákual, niga tom̄in.

⁹ Iwán makajakijtiak̄an igakmej, iwán sejsesan ikuachmej, ayá' este ojome.

10 Iwán kijlijkej nq:

—San kan amasitij, ipan se kajli kan wel amonoskej, ómpao' xikawikan este matami amotekipánql iwán ankjasaskej ipan inón altepe'.

11 Iwán siga kanaj ayá' mitzomemawíaj niga mitzkakisnekij, xikisakan ompa, xiktzejtzeloqan amokxitalpínql iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yekti. Nimitzijliáj iga inqmej, kuá' Dios tajuzgaroj, yejemej máj kinkochiwaskej que yej de Sodoma iwán de Gomorra iga ayá' mitzomemawijkej.*

12 Jesús idiscipolomej kjskej iga kipojtinenekej iga la gente mamoyolpata.

13 Iwán yejemen komati kikixtijkej malespíritomej, iwán kikuapatzojkej iga aceite mia' yej wetitoyaj, iwán achitiakej.

Noyan momati te kichíwa Jesús

14 Noyanya momatiá yej kichij Jesús, nq kimati' el rey Herodes, iwán kijtoj:

—Juan yej tabautizarowaya ojpa-isa' sej kan miktoya, inón iga wel kichíwa milagro yej ayí' mo-ita.

15 Sekin kijtowayaj:

—Ininwa' lejuntój Elías.

Iwán sekin kijtowayaj:

—Ininwa' profeta kensan yej ikypamej profetajmej.

16 Kuá' Herodes kikagui' inin, kijtoj:

—Ininwa' Juan yej nitatekimá' iga makikechtekikan, iwán inán ojpa-isa' kan miktoya.

Herodes kimiktiá Juan yej tabautizarowa

17 Gobernador Herodes kisiwakuilij iyiknin yej itoqa' Felipe. Isiwa' itoqa' Herodías. Herodes tatekimá' iga Juan makilpikan iga cadena iwán makipresojuwikan, iga

18 Juan ijkín kijixko-ijlij Herodes:

—Ayekti iga tiksiwakuilij moknin.

19 Herodías kijiya Juan iwán kinekiá makimikti, e' ayá' welitiaya,

20 iga Herodes kimatiá iga Juan ayá' nemi kichíwa yej ayekti, yéj ye'nemiá, iwán kimajmawiliaya, inón iga ayá' kinekiá iga isiwa' makimikti Juan. Herodes kiyekakiá ken iga tatarowaya Juan, malej iga ayá' kentenderowaya inewi.

21 E' Herodías kási'san ken iga yawi kimiktiti Juan. Kuá' asi' icumpleaños Herodes, ilwichij, kitamá' yejsan jefejmej iwán comandantejmej iwán yej mandarowaj Galilea.

22 Kuá' nento' ilwi', isiwapiltzin Herodías mijtotij. Iwán Herodes iwán yej iwán sentakuajttoj kipoxye'itakej ken iga mijtotij, iwán Herodes kijlij takotzin:

—Xinētajtanili santé tiknekis, iwán nimitzmasas.

23 Herodes kinojma-ijtoj iga kimakas san te kitajtanilij, malej iga makitajtani iga makimandaro tajko país.

24 Kuá' takotzin kisa' ompa, kijlij iye':

—¿Té niktajtanilij?

Iye' kijlij:

—¡Xiktajtani itzontekon Juan yej tabautizarowa!

* 6:11 6:11 Gn 19:4-25

25 Takotzın kala' nimanın kan onoya Herodes, iwán kijlij:

—Nikneki xinemaka sémisán ipan se plato itzontekon Juan yej tabau-tizarowa.

26 Iwán Herodes poxsan moknoḡmati', e' como kįtoja iga nochi kichįwas san te motajtanilįj, iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj, inón iga kichį yej kitajtanilįkej.

27 Imanınsan el gobernador kitekimá' se isoldadoj iga makiwajliguili itzontekon Juan.

28 Inón soldado yajki kikechtekito Juan kan onoya preso. Iwán kiwįga' itzontekon ipan se platojwéj, kimajkuiltįj takotzın iwán yéj kimakato iye'.

29 Kuą' kimatikej idiscipolojmej Juan, yajki kikuitoj kan mikto', iwán yajki kitokatoj.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

30 Iwán apostolejmej† monechkojkej iwán Jesús, iwán kipowilįkej inewi yej kichįkej iwán ken iga tamachtįkej.

31 Jesús kijlij iyapostolejmej:

—Xinotokakan, matįkakan matimosewįtij kan ayagaj ono'.

Iga mia' yej asiąj iwán yayaj, iwán wįziąj máj, este Jesús iwán idiscipolojmej ayo' kasiąj lugar iga takuayaj.

32 Jesús iwán iyapostolejmej tejkaįkej ipan ákał iga yajki kan ayagaj ono'.

33 E' mia' kita' kuą' yajki. Kįmatikej iga Jesús, iwán yej ichajčan ipan altepemej, ompiga motaloįkej kan yawi Jesús, iwán achto yejemej asikej.

34 Kuą' Jesús kįsa' ipan ákał, kita' iga poxsan mialo', iwán kiknelįj. Kita' iga yejemen ken borregoįtzitzın‡ yej atekoyojkej; iwán pewa' iga kuajkuantas kimachtįkej.§

35 Kuą' tióta'ya, idiscipolojmej kijlįtoj Jesús:

—Tióta'ya iwán nigaj ayagaj chantito'.

36 Xikįlį toknįmej iga mayakan ipan altepetzitzın iga makikowatįj te kikuaj.

37 E' Jesús kįtoį:

—Amejemen xįtamakakan.

Yejemen kįtoįkej:

—įMalej iga manįpiakan ke' se kitaniá ocho meses, awelsan nikowaskej pań iga nochi!*

38 Jesús kįtoį:

—įKeşki pań ankiپیá? Xakan xikitatįj.

Kuą' kimatikej, kįtoįkej:

—Ono' se mano pań iwán ome michin.

39 Iwán kitekimakakej iga mamotalįkan ipan sakatzitzın;

40 iwán motajtalkeį de cien iwán de cincuenta.

41 Jesús kįkui' inón se mano pań iwán inón ome topoį, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios. Iwán kitataįkoloį pań, iwán kimajmá' idiscipolojmej iga makirrepartįrokan. No kirrepartįroj michin.

42 Takuajkej inochimej este įixwįkej.

43 Iwán discipolojmej kitemįkeį doce chikiwi' pań iwán michin yej ay' mokuaj.

44 Yeį takuajkej, cinco mil tajtaga'.

† 6:30 6:30 Xikita glosario "Apóstol". ‡ 6:34 6:34 Xikita glosario "Borrego". § 6:34 6:34 1 R

Jesús nejnemi a-ixko

⁴⁵ Kuá' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkwíkanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen iga mayakan se altepe' yej itoka' Betsaida. Jesús tanawatijtikáwigo'.

⁴⁶ Kuá' tanawátija, Jesús oradóto ipan tepe'.

⁴⁷ Kuá' tayowáti'ya, ákal kan nemi yayaj discipolojmej, yayay tajko laguna. Iwán Jesús onóyao' kan kawí'.

⁴⁸ Kita' iga idiscipolojmej ayo' wel arremiarowaj, iga kixnantiáyajpa ejeka'. Iwán kuá' tanestiwi'ya, Jesús kitechoj idiscipolojmej, nejnentiaya iyixko a'ti; mochij iga némiya panotiaya.

⁴⁹ Kuá' discipolojmej kitakej iga agaj nejnentiá iyixko a'ti, kijtojkej anka ánimaj, iwán tzajtzikej.

⁵⁰ Inochin kitakej iwán momajtijkej. E' Jesús imanin kinotzkej:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej Jesús, amo ximajmawikan!

⁵¹ Iwán Jesús tejkaj no ipan ákal kan onokej iwán pachiwí' ejeka'; discipolojmej san tajtachixtikajkej; poxsan madmirádojkej.

⁵² Yejemen ayá' kiyé'entenderowayaj inón yej yalwapa kichij Jesús iga tatamá', iga pox kuatakuaktikej.

Jesús kachitialiá yej wetitokej ipan altepe' Genesaret

⁵³ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret; ompa kilpijkej ákal ipan aten.

⁵⁴ Kuá' kiskej ipan ákal, la gente imanin kixmatikej Jesús.

⁵⁵ Iwán temotatalojkej iga kikuítój yej wetitokej ipan altepemej yej najna'san, kiwajwaligakej ipan tapech iga kikawilítoj Jesús.

⁵⁶ Iwán noyan kansan yaya, ipan weyi altepemej, o siga altepetzitzin o ipan rancho, ompa kitaliayaj yej wetitokej kan panowa Jesús. Iwán kiteki'tajtaniliayaj iga achi makichijchimiilikan itempan itzótzol. Iwán nochi yej kichijchimiilijkej achitiakej.

7*Jesús kikulparowa inomej gente iga kikajtewaj se lado imandamientoj Dios*

¹ Fariseojmej iwán sekin yej tamachtiaj ipan iley Moisés yej walkej Jerusalén, kitechojkej Jesús.

² Yejemej kitakej idiscipolojmej Jesús iga ayá' momapakakej, iga takuajkej iwán imasokiyomej. Ayá' momapakakej ken tatekimaka ileymej. Inón iga kimalitakej.

³ (Iga fariseojmej iwán nochi judiyojmej kitekichijwaj ken itajwewejmej kitekichijwayaj iga ayá' takuaj siga ayá' achto momapakaj mia' vej.

⁴ Iwán siga yajkaj tajkoaltepe', siga aya momapakaj, ayá' takuaj. Iwán ono' mia' yej yejemen kitekichijwayaj, ken iga tapajpakalo iwán ken iga mopaka tapech.)

⁵ Fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés, tatajtankej:

—¿Te iga modiscipolojmej ayá' kichijwaj ken tanextilijkej totajwewetkej?, takuaj iwán imasokiyomej.

⁶ Jesús kijtoj:

—Amejemen yej anmopajpantiáj iga anye'nemij, ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías de amejemen, ijkuijito':
Iga amotémejsan anneweyimatiltiaj,

e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejlamikij.

⁷ Ígasan anneweyimatiltiáj,

iga antanextiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanextiliá.*

⁸ Ankikajtejkej ken tatekimaka Dios, iga ankichiwaj ken tatekimaka taga': ken iga tapajpakalo iwán ankichiwaj miajmiá' yej áchisan ijjkón.

⁹ Nô kijliayaj:

—Amejemen ankikajtewaj ken tatekimaka Dios iga ankichiwaj ken amejemempa antamachtiáj.

¹⁰ Moisés kijtoj: “Xik-respetaro motaj iwán moye’”, iwán “Yej makimaldeciro itaj iwán iye', inón mamomíktiya.”†

¹¹ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel kijliá itaj o iye': “Nopáj, nomáj, inán awel nimitzpaléwíj, iga yej nikpiá, inón iga toDios nikmakas noofrendaj.”

¹² Siga ijkón, ankijtówajwa' iga ayo' nokta makipaléwi itaj iwán iye'.

¹³ Iga ijkón ankichiwaj áyo'wa' ankitajtolkuij Dios iga máj ankitokaj ken yej ikya mochíwaya iga ijkón amosesepannextiliáj. Mia' yej ankichijtokej yej ijjkómpasan.

Jesús kijtowa tē iteki yej temopa ipan toalmaj

¹⁴ Jesús sej kinotza' la gente, iwán kijtoj:

—Amonochin xikakikan iwán xikentenderokan yej nia nikijtoti:

¹⁵ Nité yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita. E' yej se kichíwa yej ayekti, inón sí Dios ayá' kiye'ita.

¹⁶ Amejemen yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

¹⁷ Kua' Jesús kikajtej la gente iwán kála'ya kalijti', idiscipolójmej kitajtankej té kijtojneki in inón kan mǐxkuítulo.

¹⁸ Jesús kijtoj:

—¿In amejemen ayá'taj nõ ankentenderowaj? Nité yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita,

¹⁹ iga inón ayá' asi este ipan iyalmaj, sino que iyijtíkosan iwán kikixtiá sej.

Inón kijtoj iga nochi tákual wel mokua iwán ayá' kitzakuiliá iga makiná'techo Dios.

²⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Yej agaj kichíwa yej ayekti, inón sí Dios ayá' kiye'ita.

²¹ Iga yej kichijto' yej ayekti, ijkón kejlanto' ipan iyalmaj; ono' yej namiktito' yej yawi wán se', sekin masij áyapa monamiktiáj, sekin tamiktiá,

²² ono' yej tachteki, ono' yej kineki makipiá yej ayéj itatki, ono' yej ayá' ye'nemi, ono' yej takajkayawa, yej pox taelewíá malej iga namiktito'ya, ono' yej ta-ixita iga kípíasneki tejté, yej tapopowa, yej moweyimati, iwán yej xejxeto'nemij.

²³ Nochi inimej yej ayekti yej se kichíwa, inón kisa ipan iyalmaj iwán inón kichíwas iga Dios ayo' kiye'itas.

Sé siwá' yej sentaman, moconfiarowa ipan Jesús

²⁴ Jesús yajki ipan ital Tiro iwán Sidón. Kala' kalijti' iwán yéj ayá' kinekiá iga mamomati, e' awel mǐyan.

* 7:7 7:7 Is 29:13 † 7:10 7:10 Ex 20:12; 21:17

²⁵ Imanín kimati' sę siwa' yej kipiaya sę itaochın yej kipiaya maļespíritoj. Inón siwa' kitato Jesús iwán motankuaketzta' iyikxitenoj.

²⁶ Inón siwa' sentaman iga griego itájtł iwán irražaj sirofenicia. Kitajtaniłij Jesús iga achi makikixtiliiti inón maļespíritoj itaolın.

²⁷ E' Jesús kijlij:

—Nej achto manikpalewi nogentej, siga tej achto nimitzpalewiá, ken tikita nikuliá tákual kókone' iwán nikmaka pelomej.

²⁸ Siwa' kijtoj:

—Jekej, ijkón nokta noTęko, e' pelomej yej onokej itampa mesa, kipejpenaj takualtátajkol yej kókone' kixiniáj kan nemi takuaj.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj; welya xaj, maļespíritoj kįsa'ya ipan motaolın.

³⁰ Kuá' inón siwa' asito ichan, kasito itaolın wetzto' ipan tapech, iwán ayo' kipiá maļespíritoj.

Jesús kachitialiá sę yej nagastzaktó' iwán yej neman wel tajtowa

³¹ Jesús sej kįsa' Tiro iwán panotęwa' Sidón, iwán ipan sekın no altepemej yej ono' itał diez altepe' yej kijliáj Decápolis, este asi' ipan laguna de Galilea.

³² Ompa kiwajliguilijkej sę taga' yej nagastzaktó' iwán yej ayá' pox wel kįsa itájtł kuá' tajtowa, iwán kitajtaniłijkej Jesús iga makitáli ima' ipan inón taga' iga maachitiá.

³³ Jesús kiwięa' inón taga' kan iyokamej, iwán kakilij imájpil ipan inakas. Kichijchalwij imájpil iwán kichijchimilij ilęguaj.

³⁴ Iwán Jesús ajkotachá', este mijneltij, iwán kijtoj:

—¡Efata! —yey kijtojneki: ¡Xitapówiya!

³⁵ Íkuá'san nagastapowi' in inón yej nagastzaktóya, iwán kiye'talılij ilęguaj iwán welya ye'tajtoj.

³⁶ Jesús kijlijkeje inomej iga amo agaj makijlikan. Entre más kijlijkeje iga amo makijtokan, majwa' kipowatoj.

³⁷ Iwán la gente poxsan madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:

—Inıya sí kichıwa nochi yej yekti, este yej nagastzaktó' kinagastapowa, iwán yej awel tajtowa, wel kitajtoltiá.

8

Jesús kitamaka este cuatro mil tokniwan

¹ Íkuá' poxsan monejnechkóló', iwán akipiayaj tę kikuaj. Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej, kijtoj:

² —Choka noalmaj iga inımej gente, iga kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj tę kikuaj.

³ Siga niktijtitanij ichajchan, ijkón mayantiąskej, wel tapoliwij ipan ojtı iga sekın wálkej wejka.

⁴ Idiscipolomej kijtojkeje:

—¿Kén mamotamaka inımej gente nigaj kan ayagaj chantito'?

⁵ Jesús tatajtan:

—¿Kęskıtaj pan ankipiáj?

Yejemen kijtojkeje:

—Siętejsan.

⁶ Iwán Jesús kijlij la gente iga mamotajtalikān talpan, iwán Jesús kikui' inón siete pan iga kimá' gracias Dios. Iwán kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolojmej iga yejemej makimajmakakan la gente.

⁷ Kipiayaj nō alin topojtitzin, iwán Jesús kimá' gracias Dios iwán nō tatekimá' iga makimajmakakan la gente.

⁸ Nochi takuajkej este ijixwikej. Discipolojmej kitemijkej siete chikiwi' iga takualtatájkol yej ayo' kikuajkej.

⁹ Iga nóchiya takuajkej ken cuatro mil. Iwán Jesús kijlij la gente iga mayákanya.

¹⁰ Iwán Jesús tejkájkeja ipan ákal iwán idiscipolojmej iga yajkij se' altepe' yej kijliáj Dalmanuta.

Fariseojmej kitajtaniliáj Jesús iga makichíwa yej ayi'pa mo-ita

¹¹ Fariseojmej walkej kan ono' Jesús iwán pe' kikuejkuesinqtzkej, kitajtaniliáj iga makinextilikān tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichíwa.

¹² Jesús achi máj mijneltij, iwán kijtoj:

—¿Te iga inimej gente kinekij makitakan yej ayi'pa mo-ita?, nimitzijliáj iga ayá' kitaskej.

¹³ La gente kawikej; Jesús iwán idiscipolojmej yajkij tejkawitoj ipan ákal iga yajkij asentápal.

Amo mamitzkajkawakan fariseojmej

¹⁴ Kuá' yajkij ayá' kiwigayaj te kikuaskej iga kelkajkej, petz sétzinsan pan kiwigayaj ipan ákal.

¹⁵ Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Ta' xikakikan; amo xikchíwakan ken kitekichíwaj fariseojmej iwán yej kitokaj Herodes, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

¹⁶ Iwán discipolojmej mojliayaj:

—Anka ijkon te-ijliá iga atikuajligakej pan.

¹⁷ Jesús kimati' te mojlijtoyaj iwán kijtoj:

—¿Te iga nemi anmo-ijliáj iga ayá' ankipiáj pan? ¿Ke ayá' ankimatij iga nej, iga se pan wel nikchí komati? ¿Ix poxsan anyoltakuaktikej?

¹⁸ ¿Ankipiáj amoyix iwán ayá' antacháj? ¿Annakasyojkej iwán ayá' antakakij? ¿Ayo' ankejamikij?

¹⁹ Kuá' nik-repartiroj cinco pan entre cinco mil tokniwan, ¿ké' chikiwi' temi' yej tatájkol yej káwigo'?

Iwán yejemen kijtojkej:

—¡Doce!

²⁰ Jesús sej kijtoj:

—Kuá' iga siete pan nikmajmakakej cuatro mil tajtaga', ¿késki chikiwi' ankejnechkojkej iga inón yej ayá' kikuajkej?

Iwán yejemen kijtojkej:

—¡Siete!

²¹ Jesús kijtoj:

—¿Amejemen aya ankentenderowaj?

Jesús kitachaltía se pacha de Betsaida

²² Máj máj asikej ipan se altepe' yej itoka' Betsaida; iwán Jesús kiwajliguilijkej se pacha, kiteki'tajtanilijkej iga makichichimi.

²³ Iwán Jesús kinawilán in pacha iga kikixtij ipan altepe'; iwán kitálijij ichíjchal ipan iyix, iwán kitálijij imamej, iwán kitajtan siga tejtēja kita.

²⁴ Yej pacha katka, kijtoj:

—Kena nitachá, nikita tajtaga' ken tikita kuawimej, e' nikita iga nejnemij.

²⁵ Iwán Jesús sej kitálijij imamej ipan iyix, iwán taga' tachixtikísa', iwán achitiá'. Welja ye'tacha' este wejka.

²⁶ Iwán Jesús kitítanya ichan, kijlij:

—Amo xaj tajkoaltepe', amo xikijto iga nimitztachaltij.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús sí yéjya Cristo

²⁷ Jesús iwán idiscipolomej yajkij ipan ital altepe' yej itoka' Cesarea Filipino, ipan ojti, Jesús kitajtan idiscipolomej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?

²⁸ Yejemən kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tijuan yej tabautizarowaya. Sekin kijtowaj iga tej Elías, iwán sekin kijtowaj iga tej agaj profeta.

²⁹ Jesús kijtoj:

—In amejemən, ¿té ankijtowaj de nej?

Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj.

³⁰ E' Jesús kitekimá' iga amo makijlikan ni agaj iga yéj in Cristo.

Jesús kipowa kén iga mikis

³¹ Iwán Jesús pe' kijlij idiscipolomej iga poxsan yawij kinkochiwatij, kijtoj:

—Nej yej iPiltzin Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nemiktítij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

³² Ijkón iga kinojma-ijlijkej. Iwán Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kajájwa'pa iga kijlij iga amo makijto ijkón.

³³ E' Jesús mokupea' iga kitachlij idiscipolomej, iwán kajajwa' Pedro, kijlij:

—i'Tzizimi', xicholo notənoj! Iga tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlamiki, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

³⁴ Iwán Jesús kinotza' idiscipolomej iwán la gente, kijtoj:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichíwa yej yéj kineki, iwán manenemi ipan noojwi, malej iga makiknochiwakan poxsan este makimiktikan.

³⁵ Iga yej ayá' motemakas iga makimiktikan, yawi mikiti; e' nochi yej makimiktikan iga nej netoka iwán iga kipowa ye'notíciáj, inón sí momanawj.

³⁶ ¿Té motanilij taga' siga makipiá' nochi yej ono' ipan inin tajli, iwán makipolo iyalmaj?

³⁷ ¿Ke' wel kixtawas iga makikowa iyalmaj?

³⁸ Siga ipan inin tajli kan mopoxchíwa yej ayékti agaj mapinawa iga notájtól iwán iga ne-ixmati, nej nq yej iPiltzin Taga', nia nikijtoti iga ayéj nodiscipoloy. Inón nikijtoj kuá' niwí' sej ipan itawilyo noTaj Dios, kuá' niwí' iwán iyangelejmej.

9

¹ Jesús nō kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este makitakān kén iga Dios reinārowa iga ipoder.

Kén iga Jesús se'pay neši iga tawia ixaya

² Kua' pánoja seis días, Jesús yajki ipan se tepe' yej wejkan, kiwiga' petz Pedro, Jacobo, iwán Juan; iwán ompa iyixtajmej yejemej, Jesús se'pay neši'.

³ Itzótzol este xōta', mokuēpa' este ichkati'; ayagaj ijkōn wel kikajtēwa malej iga makiye'paka.

⁴ Iwán discipolōjmej kitakej iga nešikoj ikypaprofētajmej Elías iwán Moisés; kitakej iga t̄atapojtokej iwán Jesús.

⁵ Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiani, iyektia iga nigaj nonokej! Manikchiwakan eyi ranchojtitzin, se iga tej, se' iga Moisés iwán se' iga Elías.

⁶ Kijtoj ijkōn iga ayo' kimatiá tē kijtowa iga discipolōjmej poxsan majmatoyaj.

⁷ Ikuā'san temoj mixti ipan yejemen, iwán kitzakuakej, iwán ipan inōn mixti kikakikej se tájtōl yej wālj ipan cielo, kijtoj:

—Injnwā' nokta in noPiltzīn yej nikpoxchōkiliá. Yéj xikakikān.

⁸ Kua' discipolōjmej tachixtikiskej, ayo' onoyaj in sekin, iséltisan Jesús onoya iwāmej.

⁹ Kua' némiya temōtiayaj ipan inōn tepe', Jesús kijlij idiscipolōjmej iga amo makipowilīkan agaj inōn yej kitakej, kēmano', este kua' kimiktisjeja iwán ojpa-isas sej, yéj yej iPiltzīn Taga'.

¹⁰ Inōn iga yejemej ayagaj kipowilijkej, malej iga motajtantoyaj iga tē an kijtowa Jesús iga ojpa-isas sej.

¹¹ Iwán kitajtankej Jesús:

—¿Te iga yej tamachtiaj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wī' ikypaprofētaj Elías?

¹² Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wī' achto, iga yéj nochi kiye'talj. ¿Kén kijtowa kan ijkuilijto' itájtōl Dios iga nej yej iPiltzīn Taga'? Kijtowa iga poxsan yawij ne-iknochīwatij, iwán nepinajtiskej.*

¹³ E' nej nimitzjilīáj iga Elías wālkaya, iwán la gente kichiwilijkej san ken kinekikej, ijkōn kensan ijkuilijto' iga tē yawij kichiwilijit yéj.

Jesús kachitialiá se chokotzīn yej kipiá mālespíritoj

¹⁴ Iwán mokuēpkej kan onokej sekin discipolōjmej, kitakej iga mia' gente onoyaj, iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés motenkītzkijkej iwán discipolōjmej.

¹⁵ Iwán kua' kitakej Jesús, pox pakikej, iwán nochi motajtalōjkej iga kixnānkej Jesús.

¹⁶ Iwán Jesús tatajtān:

—¿Te iga nemi anmotenkītzkiáj?

¹⁷ Se yej ompa onoya kijtoj:

—Tamachtiani, nigaj nimitzawjliguilij nopiltzīn, kipiá mālespíritoj yej kinōnjtilijto'.

* 9:12 9:12 Is 53:3

18 Inín maļespíritoj kansas neši' kikiťzkiá, kiwetziťiá este łałpan. Iwán ompa chichalposoni, iwán kiguiguitzikaltiá itan. Iwán nopiltzin san kuetantikawi. Niktajtanilįkaja modiscipolojmej iga makikįtilįkan, e' awelitiakej.

19 Jesús kijtoj:

—įMataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan! ¿Este kẹmano' máj nia nonoti iwán amejemen? ¿Este kẹman nia nimitzi-yowijtotij? Ta' xinewajliguilįkan in chokotzin.

20 Iwán kiwajliguilįkej, iwán kuą' inón maļespíritoj kita' Jesús, įkuą' sej kikiťzkij, iwán wetzi' este łałpan, momįmimiloj, iwán chichalposoni'.

21 Jesús kitajtan itaj chokotzin:

—¿Kẹskiya años kipiá iga įkįn ono'?

Itaj kijtoj:

—Este iga séligo'.

22 Mia' vej inín maļespíritoj kimęta nopiltzin tiko iwán atampa iga makimikti. Anwa' nimitztajtaniko, ix ayá' wel tikįtiliaya inín maļespíritoj. Xinepalewįkan, achi xine-įkneįkan.

23 Jesús kijlij:

—Siga timoconfiarowa iga niwel, wel. Iga yej moconfiarowa ipan nej, nochi wel kichįwa.

24 Iwán itaj inón chokotzin kijtoj recio:

—įNimoconfiarowa; xinepalewi iga manimomela'confiaro!

25 Kuą' Jesús kita' iga nemi monechkęlo, kajajwa' inón maļespíritoj, kijlij:

—Ti-espíritu yej titanęnojtiliá, iwán yej titanagastzakua, nej nimitzteki-maka iga xikįsaya, xikįwaya in inín chokotzin, iwán ayo' sej kikalaki ipan yěj.

26 Iwán maļespíritoj tzajtzi' recio, kitzętętzeloj sej, iwán kįsa', este kitapolęłtįtikawi' chokotzin. Iwán mia' yej ompa onoyaj kįtowayaj iga mi'ya.

27 E' Jesús kimąkįťzkij, iwán kikętza'ya in inón chokotzin; ejkatika'ya.

28 Iwán Jesús yajki kalakito kalįti'. Idiscipolojmej kitajtankej Jesús kan iseltimej; kijtojkej:

—Nejemen, ęte iga awel nikįxtįkej inón maļespíritoj?

29 Jesús kijtoj:

—Es que inįmpa maļespíritoj awel tikįxtiáį siga ayá' ti-orądowaj, iwán siga ayá' timayunąrowaj.

Jesús sej kipowa iga yawi mikiti

30 Kuą' ompa kįskej, panętejkej Galilea. Iwán Jesús ayá' kinekiá iga mamomati.

31 Kįliaya idiscipolojmej:

—Ney yej iPiltzin Taga' yawij nekįťzkįtij iwán nemiktįskej, e' ipan eyi dįa iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.

32 E' yejemen ayá' kentenderowayaj yej Jesús kįtowaya. Kitajtanis-nekiáį, e' aweliti', iga kimajmawiliayaj iga kitajtaniáį.

Jesús kipowa iga a'yěj in yej máj tayakąnto'

33 Kuą' asikej altepe' Capernaum, iwán onóyaja kalįti', Jesús kitajtan idiscipolojmej:

—ęTẹ in yej anmo-įlijtiwįťziáį ipan ojtį?

³⁴ E' discipolojmej atajtojkej, iga ipan ojti mojljitiwjtziáj iga a'yéj an in yej máj tayakantos de yejemen.

³⁵ Iwán Jesús motajlij, iwán kinotza' inomej doce idiscipolojmej; kijtoj:

—Si agaj de amejemen kineki máj matayakanto, mamomachili ken yej ono' este tatepotztaj iwán makipalewi nochi toknimej.

³⁶ Kimatilan se choochin iwán kiketza' tajkoyan. Kinawaj, iwán kijlij idiscipolojmej:

³⁷ —Siga agaj ki-omemawia se ken inin choochin iga netoka, ken kua' nejya yej nemi neomemawia. Iwán inon yej ne-omemawia, no ki-omemawia yej netitan.

Yej ayá' temalita inon tepalewia

³⁸ Iwán idiscipoloj yej itoka' Juan, kijlij Jesús:

—Tamachtiani, nikitakej se yej ipan motoka' kixixtia malespíritoj, e' como ayá' nemi iwán tejemen, nikawaltijkej.

³⁹ E' Jesús kijtoj:

—Amo xikawaltikan, iga yej kichwa milagro ipan notoka', awel nemalijlia.

⁴⁰ Yej ayá' temalita inon tepalewia.

⁴¹ A'san nesi' yej mitzmakaj malej se wájkal a'ti ipan notoka' igasan annetokaj, nimitzijliáj iga inon si Dios kimakas yej yekti.

Amo te mamitzzakuili iga tiktoka Cristo

⁴² Jesús no kijtoj:

—Si agaj makichiwalti yej ayekti se de inimej yej netokaj, yej ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipiloltikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámako.

⁴³ Siga itechko moma' tikchwa yej ayekti, ximomatajkolo; máj yekti xikalaki kan ono' Dios iwán se moma', e' amo xaj iwán ome moma' kan wewelkato' ti'ti yej awel sewi,

⁴⁴ kan okuilimej ayi' mikij iwán ti'ti ayi' sewi.

⁴⁵ Siga itechko mokxi tikchwa yej ayekti, ximokxitajkolo, máj yekti xikalaki kan ono' Dios tikxitepon, e' amo xaj iwán ome mokxi kan wewelkato' ti'ti yej ayi' sewi,

⁴⁶ kan okuilimej ayi' mikij iwán ti'ti ayi' sewi.

⁴⁷ Iwán siga moyix mitzchiwaltia yej ayekti, kixixti, máj yekti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix, e' amo xikalaki iwán ome moyix kan tawewelkato',

⁴⁸ kan okuilimej ayi' mikij iwán ti'ti ayi' sewi.

⁴⁹ 'Ijkón ken ti'ti kitatia tásol, iwán ista' kichwa iga naka' amo mapalani, ijkón no yej netokaj panowaj ipan prueba iga maye'nemikan iyixtaj Dios.

⁵⁰ Ista' pox yekti, e' siga ay'ya istaweli', ztejas iga moneki? Amejemen xitamopakán ken ista' iwán xonokán tamelá iwán sekin.

10

Jesús tamachtia iga inomej yej mokawaj

¹ Jesús kisa' Capernaum, iwán yajki ipan estado de Judea iwán iyikan weya' Jordán ikisáyampa tonati'. Ompa sej monejnechkolo', iwán pewa' sej tamachtij ken nochipa kitekichwa.

² Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kánsan makimawetziltikan ipan itájtól. Kitajtankej siga se taga' wel kikajtewa isiwa'.

³ Jesús kijtoj:

—¿Kén mitztekimakakej Moisés?

⁴ Yejemèn kijtojkej:

—Moisés kijtoj iga se taga' wel kika'wa isiwa', siga kichiwiliá se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja.

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Moisés mitzkajtewilijkej inón ley iga poxsan anyoltakuaktikej.

⁶ E' kuá' pewa', Dios kichij inewi yej ono', kichij taga' iwán siwa'.

⁷ “Inón iga se taga', kuá' monamiktía, kikajtewas itaj iwán iye' iga mosekantjskeja iwán isiwa',

⁸ iwán iyomextimej mochüwaskej ken sesan.” Ayo' omèn, sino que sesan.

⁹ Inón iga amo agaj makiyokati yej Dios kisetilij.

¹⁰ Kuá' Jesús iwán idiscipolomej onókeja kalijti', kitajtankej sej Jesús de inón.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Yej kiyokakawa isiwa', iwán monamiktía iwán se', iga ijkón kichüwa, kichiwiliá yej ayékti yej áhtopa isiwa'.

¹² Ijkónsan nõ siwa', siga kiyokakawa iwéj, iwán monamiktía iwán se', iga ijkón kichüwa, kichiwiliá yej ayékti yej áhtopa iwéj.

Jesús kinawaj kókone'

¹³ Iwán Jesús kiwijwiguiliayaj kókone' iga makitajtanili Dios iga maye'onokan. E' discipolomej pewakej iga kajajwakej inomej yej nemi asij iwán ikókone'.

¹⁴ Kuá' Jesús kita' iga ijkón nemi kichüwaj idiscipolomej, kuesiwi', kijtoj:

—Xikawakan in kókone', kama manetechokan, amo xikojtzakuilikan; iga yej mochüwa ken inimej kókone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁵ Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motemakas iga Dios makimandaró ken se yej aya yölej, awal kalakis kan reinarowa Dios.

¹⁶ Iwán kinawajkej, iwán kitajtálijpa imá' iga kitenewij Dios iga yejemej.

Se rico tajtowa iwán Jesús

¹⁷ Kuá' Jesús némiya ojku, motalojtiwálej se taga', iwán motankuáketztikisa' itenoj, iwán kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchüwas iga nochipa manono iwán Dios?

¹⁸ Jesús kijlij:

—¿Te iga tine-ijliá iga niye'nemi? Sésanwa' in yej kichüwa yej yékti, inonwa' Dios.

¹⁹ Tej tikmátiya ken Dios tatekimaka: “Yej namiktito' amo mayawi wan se'; amo xitamikti; amo xitachteki; amo xitakajkawáwa; amo xikijto yej ayéj ijkón, xikye'ita motaj iwán moye'.” *

²⁰ Taga' kijtoj:

—Tamachtiani, inewi inün nikchijto' este kuá' aya niyölej.

²¹ Iwán Jesús kitachülij iwán kiyé'ita', iwán kijlij:

* 10:19 10:19 Ex 20:12-16; Dt 5:16-20

—Sesan mitzpolowa iga xikchí: xiknamaka inewi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tikpiás yej pox yékti ipan cielo; iwán xinétoka, malej iga este mamitzmiktikan.

²² Kuá' taga' kikagui' inón, moknōmati', iwán ijkón moknōmatitiajki iga pox kipiaya tomín.

²³ Iwán Jesús tatachá' nij neí, iwán kijlij idiscipolomej:

—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotemakakan iga Dios marreinao ipan yejemen!

²⁴ Iwán discipolomej poxsan madmiradojkej iga ijkón kijtoj Jesús. E' Jesús sej kijtoj:

—Nopilowan, ñimitzijiáj iga se yej moconfiarowa ipan itomín, poxsan difícil iga motemaka iga Dios marreinao ipan yej!

²⁵ Máj wel mapano se camello† ipan ixapoyo aqoxaj, que se yej motapialiá mamotemaka iga Dios marreinao ipan yéj.

²⁶ Kuá' discipolomej kikakikej inín, poxsan madmiradojkej, iwán motajtaniáj:

—¿A'taj wel momanawij?

²⁷ Jesús kitachilij idiscipolomej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' awel kichiwáj, e' Dios wel kichíwa; iga Dios ateyi yej ken awel makichíwa.

²⁸ Iwán Pedro kijlij:

—NoTe'ko, nejemen nikajtejkej inewi yej nikpiayaj, iwán némiya nimitz-tokaj.

²⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijiáj, siga agaj kikajtewa íkal, o iyikniwan, o itaj, o iye', o isiwá', o ipilowan, o ital, igasan ñetokaj iwán iga kipowaj itájtōl Dios,

³⁰ nimitzijiáj iga ipan inín tajli yawij kipiatiy cien vej máj, kajlimej, iyikniwan, iyemej, ipilowan iwán italmej, malej iga kijiyaj; iwán ipan se' tajli yej wí-o' nochipa onoskej.

³¹ E' mia' yej inán tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij.

Jesús sej kijtowa kén iga yawi mikiti

³² Jesús iwán idiscipolomej nemi yayaj Jerusalén; Jesús tapanōtiaya. Discipolomej poxsan madmiradojkej; iwán sekin kimōkatokatiayaj. Iwán Jesús kinōtza', iyoka inōmej discipolomej, iwán kijlijkej yej yawij kichíwiljitij kuá' asis Jerusalén.

³³ Kijtoj:

—Ken ankitaj amejemen, nemi tiawij Jerusalén. Ompa nej yej iPiltzín Taga', yawij nekizkiztij ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, yawij kijtotij iga manemiktikan iwán ñētāniskej ipan imamej yej ayéj togēntejpa.

³⁴ Yawij nepinajtij, nemagaskej, nechichaskej, iwán nemiktiskej; e' ipan eyi día iga nimikis, nia ni-ojpa-isati sej.

Jacobo iwán Juan kitajtaniáj Jesús iga masenmandqrokan

³⁵ Jacobo iwán Juan, yej ipilowan Zebedeo, kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tamachtiáni, niknekij iga achi xinechíwilikan yej nimitztajtaniáj.

³⁶ Yéj kijtoj:

† 10:25 10:25 Xikita glosario "Camello".

—¿Tę ankinekij manikchj?

³⁷ Kijtojkej:

—Xikchj iga nejemen, kuą' tiaya tirreinaroti, manimotałikan ompa kan tej timotałij, se moye'kampa, sewo' moopochkampa.

³⁸ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij tę nemi ankitajtani. ¿Ix ankijyowiskej ken nej nikijyowij kuą' ne-iknočhiwaskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanoj?

³⁹ Yejemen kijtojkej:

—Kena, wel.

Jesús kijtoj:

—Kena ankijyowiskej inewi sufrimiento ken nej nia nikijyowiti kuą' ne-iknočhiwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanoj.

⁴⁰ E' iga ximotałikan noye'kampa o noopochkampa, inón nej ayá' nikmati, iga notaj Dios kimati a'yéj kimakas.

⁴¹ Kuą' inomej se' diez discipolojmej kimatikej inón, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan.

⁴² E' Jesús tanotza', kijtoj:

—Amejemen ankimatij iga yej mandarowaj ipan inin tajli, poxsan kitajtaksa igentej iwán yej gubernarowaj, yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj.

⁴³ E' amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej.

⁴⁴ Iwán agaj yej kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochi tokniwan.

⁴⁵ Iga nej yej iPiltzın Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikan, sino iga manitapalewi iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayekti kichijtokej.

Jesús kachitialtiá Bartimeo yej pacha

⁴⁶ Iwán asikej Jericó. Kuą' Jesús kistiaya ompa iwán idiscipolojmej iwán poxsan mia' gente, se pacha ewatoya ipan ojtęn, kitajtantoya tomın. Itoka' Bartimeo, yej ipiltzımpa Timeo.

⁴⁷ Kuą' kikagui' iga nemi kitechojtía Jesús de Nazaret, pacha tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzın David, achi xine-iknełi!

⁴⁸ Sekin kajajwakej iga ayo' matzajtzi, e' yéj majya tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzın David, áchikej xine-iknełi!

⁴⁹ Jesús moketza' iwán kijtoj:

—Xiknotzati.

Iwán kinotzatoj inón pacha, kijlijkej:

—Ximoconfiario iwán ximoketza, iga nemi mitznotza.

⁵⁰ Iwán inón pacha kitájkal itejkuix, este witóni'pa iga moketza', iwán kitechoťo Jesús.

⁵¹ Jesús kitajtan:

—¿Tę tikneki manimitzchjwili?

Pacha kijtoj:

—Tamachtiani, jnikneki manitachá!

⁵² Jesús kijtoj:

—Iga timoconfiarioj, titacha'ya, welja tia.

Iwán íkuą'san inón pacha welja tachá', iwán kitokatiájkiya Jesús.

11

Jesús asi Jerusalén

¹ Kuꜥ' Jesús iwán idiscipolojmej asitiáyaya Jerusalén, itenoj altepemej yej itoꜥa' Betfagé iwán Betania, yej onokej iyixtaj tepe' yej itoꜥa' Olivos, Jesús kititan ome idiscipolojmej,

² kijtoj:

—Xakan alpetzín yej nijígasan ono', kuꜥ' amasiskej, ankasiskej se burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakan iwán xikuajligakan.

³ Iwán siga agaj mitztajtaniy te íga ankixitomaj, xikijlikan: “ToTeko kineki, iwán nimanín sej mitzkawilíki.”

⁴ Yajkij, iwán kasikej inón burro ilpito' puertajtenoj ipan ojti, iwán kixitonkej.

⁵ Iwán yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Té nemi ankichiwaj? ¿Te iga nemi ankixitomaj in burro?

⁶ Iwán yejemen kijtojkej kensan Jesús kijtoj; iwán kijlijkej iga wel makiwijgakan.

⁷ Iwán inón burro, kiwiguilijkej Jesús, kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj.

⁸ Iwán mia' kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti, iwán sekin kitejtekkej imajma' soya' iwán kitalijkej ipan ojti.

⁹ Iwán inomej yej tayankantiayaj iwán yej wítzíaj tatzimpan, pe' tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatílti Dios! ¡Mamoweyimatílti yej kitítani toTeko Dios!

¹⁰ ¡Mamoweyimatílti yej wí' mandaroki ken mandaroj rey David! ¡Mamoweyimatílti Dios yej ono' ipan cielo!

¹¹ Jesús asi' Jerusalén iwán kala' weyitiopan.* Iwán kuꜥ' nóchiya kita' yej ompa ono', iga némiya tayowati, yajkij Betania iwán doce idiscipolojmej.

Jesús kitemowa itakilka higuerajkuawi' iga makikua

¹² Kuꜥ' tanési'ya sej, kiskej Betania; Jesús mayana'.

¹³ Iwán wéjkasan kita' se higuerajkuawi'† yej iswayoj, iwán yajki kitato siga kipiá itakilka, e' kita' iga ayá' takto', akasi' nité, petz iyiswáyosan puej aya itiempoj iga maono yej yoksi'.

¹⁴ Jesús kinotza' inón higuerajkuawi', kijlij:

—Ayo' agaj mitzkualij motakilka.

Iwán idiscipolojmej kikakikej Jesús.

Jesús tatajalkali ipan weyitiopan

¹⁵ Asikej Jerusalén. Iwán kuꜥ' Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan, kikijxitiy yej ompa tanamakatokej, iwán yej takojtokej. Iwán kitziytzinkuepa' mesajmej kan mokambiarowa tomín iwán kan motaliáj yej kinamakaj jojtokomej.

¹⁶ Iwán Jesús kijtoj iga awel panowa agaj ipan ipatiojyo weyitiopan siga kiwiga tejté.

¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Kan ikuilijto' itájtol Dios, ijkín kijtowa: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oradowaj de inochi pajsmej”, e' amejemen ankikueptokej kan mýyanaj yej tachtekij.

* 11:11 11:11 Xikita glosario “Weyitiopan”. † 11:13 11:13 Xikita glosario “Higo”.

¹⁸ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley, kimatikej te kichij Jesús, iwán kitemowayaj ken iga makimiktikan iga kimajmawiliayaj, puej nochi kiyé'itayaj ken iga tamachtía.

¹⁹ E' kuá' némiya takomiti, Jesús kisa' Jerusalén.

Discipolomej kitaj iga wa'ya higuerajkuawi'

²⁰ Iwán yowalti' kuá' panotiyaj, kitakej iga higuerajkuawi' wa'ya este inelwayo.

²¹ Iwán Pedro kejlan, iwán kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ta' xikita in higuerajkuawi' yej yalwa tikajajwa', an sí wa'ya.

²² Jesús kijtoj:

—Ximoconfiarokan ipan Dios.

²³ Nimitznojma-ijliáj, iga a'san makijli inepa tepé': "Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámarko", siga momela'confiarowa iga inewi iyalmaj, iwán siga kicredowa iga inón yej kijtoj yawi mochiwati, ijkón mochiwas.

²⁴ Inón iga nimitzijliáj iga inewi yej ankitajtanijskej Dios kuá' nemi an-oradowaj, iwán siga ankciredowaj iga mitzmasukeskej, ijkón mochiwas.

²⁵ Iwán kuá' nemi ankitenewiáj Dios, siga agaj tikuesowilijto', xikelkawili yej mitzchwilij, ijkón no amoTaj yej ono' ajko ipan cielo mitzelkawiliskej yej ankichijkej yej ayekti.

²⁶ Siga amejemen ayá' ankelkawiliáj yej agaj mitzchwilij yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo ayá' no mitzelkawiliskej yej ankichijwaj yej ayekti.

Kimatisnekij kén iga Jesús mandarowa

²⁷ Iwán sej mokuepkej Jerusalén. Jesús nemiá weyitiopan, kitechotoj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej,

²⁸ kitajtankej Jesús:

—¿Té moteki in tej iga tikchiwa inín? ¿A' mitztekimá' iga wel xichijwa inín?

²⁹ Jesús kijtoj:

—Nia no nimitztajtanitij, iwán xine-ijlikan iwán nimitzijliskej a'yéj netekimá' iga nikchiwa inín.

³⁰ ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaro? ¿Ix Dios kititan, o tajtaga' Xine-ijlikan.

³¹ Iwán yejemensan motatapowiyaj, mojliayaj:

—Siga tikijtoskej iga Dios kititan Juan, Jesús yawi kijtoti: "¿Te ígataj ayá' ankitajtolkakikej?"

³² Iwán awel tikijtoskej iga kititan taga'.

Ijkón kijtojkej ga kimajmawiliáj la gente, iga nochi kimatiá iga Juan Dios kitajtolmakaya.

³³ Iwán kijlijkej Jesús:

—Anikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej no ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

1 Iwán Jesús pewa' tatatapowij kan mamixkuilito, kijtoj:

—Se taga' kitoga' uvajyoj. Kikolaltij, iwán kichij se pozo kan mopatzka uva. Kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajyoj.

'Iwán kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.†

2 Kuá' némiya yoksi uva, iteko kititan se monsoj, kijlij: “Xaj xiktajtaniłiti yej nemi tekipanowaj iga manemakákanya uva ke' nej netocarowa.”

3 E' yejemen kikitkijkej iwán kimagakej iwán akimakakej nité.

4 Iteko uvajyoj kititan se' monsoj; e' inón no kitewijkej, kikua-kuatzayankej iwán kuajkuantas kijlijkej.

5 Kititan sewo', inón sí este kimiktijkej. Máj máj kititan sekin, inomej no kimagakej iwán sekin kimiktijkej.

6 E' kipiaya se ipiltzin yej poxsan kichokiliaya iwán kititan inón, kijtoj: “Inín sí nopiltzin kiye' itaskej.”

7 E' tekipanowanimej, yejemensan kijtojkej: “Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín tajli, yej itajpa kikajtewas, matikmiktikanya nokta iga makawi ital iga tejemej.”

8 Iwán kikitkijkej, kimiktijkej iwán kikixtijkej ipan uvajyoj.

9 Iwán Jesús tatajtan:

—¿Té an kichíwas iteko mjili? Wi' iwán kimiktij inomej tekipanowanimej, iwán inón uvajyoj kimakas se' tekipanowanimej.

10 '¿Ix ayí' ankitaj kan ijkín ijkuilito'? Kijtowa:

Yej nemi kalchíwaj kitajkalkej se te'ti yej kijtojkej iga ayékti, e' inonya yej mochiwako máj ye'te'ti.

11 Ijkón kichij toTeko, iwán poxsan timadmiradowaj iga tikitaj.

12 Iwán kinekiáj makipresojuwikan Jesús iga kimatikej iga yejemej nemi kikajkaktiáj. E' kimajmawilijkej yej ompa chapantoyaj, kikajtejkej iwán yájkija.

Fariseojmej kitajtaniy Jesús siga yékti mamó-ixtawa impuesto

13 E' despuéj kititanilijkej sej sékino' más fariseojmej iwán sekin yej kitokaj rey Herodes,‡ kansan Jesús makijto tejté iga wel makitelwikan.

14 Kuá' inomej asitoj, kijtojkej:

—Tamachtiani, nikmatij iga tej ómpaya ken tikiytowa, iwán tej ayá' tikchíwiliá caso ken mitziłiáj, tej nochi ijkonan tikjuzgarowa; melá' iga titamachtia yej Diospa iyojwi. ¿Ix yékti manixtawakan impuesto iga rey César§ o ayá'? ¿Ix nikmakaskej o anikmakaskej?

15 E' Jesús kimati' iga kimawetziltijnekiáj, kijtoj:

—¿Te iga anneprobawaj? Xinewajliguilikan se tomin, iga manikita.

16 Kiwajliguilijkej, iwán kuá' kita', Jesús tatajtan:

—¿Inín a'yéj ixaya' iwán a'yéj itoka' yej nigaj ijkuilito'?

Yejemej kijtojkej:

—Rey César.

17 Iwán Jesús kijtoj:

—Xikmakakan rey César yej yéjpa itatki, iwán xikmakakan Dios yej yéjpa itatki.

* 12:1 12:1 Ikuayo uva pox wejka, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj. Xikita glosario “Uva”. † 12:1 12:1 Is 5:1-2 ‡ 12:13 12:13 Inimej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tilitkmej yej kitaksayaj judiyojmej. § 12:14 12:14 Xikita glosario “César”.

Iwán fariseojmej san tajtachixtikajkej iga yej kijtoj.

Saduceojmej kijtowaj iga yej mıkto'ya ayo' wel ojpa-isa

18 Iwán sekin saduceojmej* yajkij kitatoj Jesús. Yejemej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj, iwán ijkın kitajtankej:

19 —Tamachtiani, Moisés ne-ijkuilowilijtikajkej inın ley; siga se taga' miki, iwán kıkawa isiwa', e' ayá' kıkajtewa nisé ipiltzın, iyiknın inón yej migui', kıkuis inón viuda iga ken kuá' makipiá ipilowan yej migui'.

20 Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, e' migui' kuá' aya pilwaj.

21 Iwán imámil inón yej migui' monamiktij iwán yej katka isiwa' yej mi', iwán nō migui', iwán ayá' nō kıkajtej ipilowan. Iwán ijkonsan nō mochiw iwán se' imámil.

22 Ijkón inomej siete, nochi monamiktikaj iwán inonsan siwa', iwán ayagaj kıkajtej ipiltzın. Iwán máj máj migui' nō siwa'.

23 In kuá' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochiwas iwéj in inón siwa'?, iga namiktitoya iwán inochimej.

24 Jesús kijtoj:

—Amejemen ayompa antajlamikij iga ayá' ankixmatij itajtōl Dios, niga yej wel kichwa.

25 Kuá' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo' kinamiktiskej, iga mochiwaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej onokej ipan cielo yej nō ayá' monamiktiaj.

26 E' iga ojpa-isaskej yej miktokej, ¿ix ayá' nokta ankileerowaj kan kén iga Dios tajtoj ipan se witztako' yej wewelontoya? E' Dios kijlij Moisés: “Nej niDios, yej iDiospa nō Abraham, Isaac iwán Jacob.”†

27 Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej isatokej; amejemen ayompa antajlamikij.

Jesús kijtowa katiapa mandamiento yej amo nokta mamogkawa

28 Ompa asito nō se yej tamachtia ipan iley Moisés; yéj takaktoya kuá' Jesús tatapojtoya iwán kimatiá iga ompay ken kijlij yej íwan tatapojtoya. Kitajtan:

—De inewi mandamiento yej ono', ¿katiapa an yej achto?

29 Jesús kijtoj:

—Yej máj achto mandamiento ijkın kijtowa: “Ta' xikaki, gente de Israel, toTeko Dios, yejsan iselti toTeko.

30 Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán iga inewi motájpai iwán yéj nochipa xikejlanto.”‡ Inınwa' in yej máj achto mandamiento.

31 Iwán ono' sewo' áchisan ijkōmpa, kijtowa: “Xikchokili moknın kensan tej timochokiliá.” Ateyi se' mandamiento yej máj valerowa ken inımej.

32 Iwán inón yej tamachtia ipan la ley kijlij:

—Ompay ken tikijtoj Tamachtiani iga ono' sesan Dios, iwán ateyi se' ken yéj.

* 12:18 12:18 Xikita glosario “Saduceo”. † 12:26 12:26 Kuá' ijkın kijtoj Dios, ikyay mikikej inımej tajtaga'. Ex 3:6 ‡ 12:30 12:30 Dt. 6:5

³³ Iwán iga matiknekikān toDiqs iga inewi toalmaj, iga inewi toespíritoj iwán iga inewi totájpāl, iwán yéj nochipa matikejlantokān iwán matik-chokilīkān toknīn kensan tejemej timochokiliáj. Iga ijkón mochiwa máj valerowa que nochi ofrenda yej motatiá iga momaka Dios.

³⁴ Kuá' Jesús kita' iga ómpaya ken kijtoj, kijlij:

—Alīnsan poliwi iga Dios marreīnaro ipan tej.

Iwán ayo' agaj máj mīxewij iga kitajtajan.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzīn?

³⁵ Jesús tamachtijtoya tiopan; kijtojtoya:

—¿Te iga yej tamachtijá ipan la ley kijtowaj iga Cristo ipiltzīn David?

³⁶ Porque David kijtoj kuá' kitajtōlmá' iyEspíritoj Dios, kijtoj ijkīn:

ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotāli ilādoj noye'mā' kān nimandarowa, este que maniktāli mokxitampa yej mitzijiyaj.”

³⁷ ¿Kén wel Cristo yej itatītan Dios ma-ipiltzīn David, esi David nō kijliá iga iTeko?

Iwán yej polijtoyaj kiye'kaktoyaj.

Jesús tanqōtza iga ayompa nemij yej tamachtijá ipan la ley

³⁸ Jesús ijkīn tamachtīaya:

—Amo mamitzkajkawakān yej tamachtijá ipan iley Moisés, puej kiye'matij iga makinētīkān sotāntzōtzol, iwán kinekij makisaludarōkān tajkoaltepe'.

³⁹ Yejemen motālijnekij tiopan-ijti' ipan ye'asientoj kān motālijá yej máj tayakāntokej, iwán ijkōnsan nō kinekij makichīwakān kān takualo,

⁴⁰ iwán kikujiáj ikalmej yej wewejmikikej, iwán mopajpantiáj iga wejkawaj iga oraḍowaj. Yejemen máj yawij kicastigarotij.

Kitāliá iyofrendaj se yej wewejmí' yej amotapialíá

⁴¹ Se vej Jesús ewatoya tiopan, kitztoya kén iga kakiayaj iyofrendajmej ipan cajōn, iwán mia' yej motapialijá kakiayaj komati tomīn.

⁴² Iwán wālj se yej ayá' motapialíá iwán ipan cajōn kakij ome tomīn de cobre yej ayá' pox valerowa.

⁴³ Iwán Jesús kinōtza' idiscipolomej, kijlijkej:

—Nimitznojma-ijliáj iga inīn siwa' yej wewejmí', yej ayá' motapialíá, kakij máj que nochi yej nemi kakiáj tomīn ipan cajōmej;

⁴⁴ puej nochi kitālijkej yej kisobrārowaj; e' yéj, malej ayá' motapialíá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

13

Jesús kijtowa iga yawi moxixitīnati weyitiopan

¹ Kuá' Jesús kīsa' weyitiopan, se idiscipolój kijlij:

—¡Tamachtīāni, ta' xikita kejke'pa te'ti, iwán kejke'pa kalwewetkej!

² E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inīmej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manēnekpanijto. Nochi yawij moxixitīnatij.

Jesús kijtowa yej yawi mochiwati kuá' aya poliwi

³ Jesús iwán idiscipolomej yajkij ipan tepe' yej itoqa' Olivos, yej ono' iyixtaj weyitiopan. Iwán kuá' Jesús ewato' ompiga, Pedro, Jacobo, Juan iwán Andrés, ijkín kichtakatajtankej:

⁴ —Niknekij xine-ijlįkan kęman mochıwas in inón. ¿Té mo-itas kuá' ayo' wejka iga nochi inın mochıwas?

⁵ Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej,

⁶ iga mia' yawij wıtzetij iwán mopajpantıskej iga nej, sięmpa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij.

⁷ 'E' kuá' amejemen ankikakiskej momijmiktilo nijnijiga, amo ximaj-mawıkan, ijkón nokta yawi mochıwati; e' aya yej iga poliwiłoj.

⁸ Iga se paıs momijmiktij iwán sewo', iwán se naciın momijmiktij iwán se'; onos talolın nijnijiga, iwán poxsan apistajtıas iwán nijnijiga mokue-jkuesoloj; Nochi inın aya yéj iga poliwiłoj, péwao' iga moknoçıwalo.

⁹ 'E' ximocuidarokan amejemensan iga mitzwıgaskej kan onokej yej mandarowaj iwán tiopan mitzmagaskej, iwán iga anętokaj mitzwıgaskej iyixtaj yej mandarowaj iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtajmej.

¹⁰ 'E' kuá' aya poliwiło, mopowas noyan ipan tajlı kén iga Dios tamanawıa.

¹¹ 'E' kuá' mitzwıgaskej iyixtaj yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga te ankijoskej, niga xikejlanatokan. Ankijoskej yej ikuá' Dios mitziłıskej iga xikijtokan; iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspıritoj Dios.

¹² Se toknın yawi kitelwıti iyiknın iga makimiktıkan, iwán tetaj kitelwıj ipiltzın iga makimiktıkan, iwán tepilowan kitelwıskej itajmej iga makimiktıkan.

¹³ Nochi yawij mitziyiatij iga nej anętokaj; e' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inón momanawıj.

¹⁴ 'El profeta Daniel kijkuiloj* iga mochıwas yej pox ayękti weyitiopan-ijti'; kuá' amejemen ankitaskej iga ono' yej akajasi iga maono weyitiopan-ijti', —yej kileęrowa makentędęro—, yej onoskej ipan estado de Judea, mayákanya ipan tepeyoj.

¹⁵ Yej onos iyıxko kajlı ipan ipetayo, ayo' matemo, niga makalaki iga makikıjıxti yej kipiá kalijti';

¹⁶ iwán yej nemi imılpan, ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol.

¹⁷ ¡Lástima siwatkej inón día iga yej tatalaxwiјtokej iwán yej tachıchitıjtokej!

¹⁸ Xiktajtaniłıkan Dios iga kuá' ancholoskej amo kuá' sektaj;†

¹⁹ porque inomej días poxsan moknoçıwaloj, este ayı' ijkón mo-ita' desde iga kichij Dios inın tajlı, iwán ayı' ijkón mochıwas.

²⁰ Siga toTęko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawıj; e' kixeloj iga kichokılıa inomej yej yejpa kitapejpen.

²¹ 'Iwán sige agaj mitziłıskej: “Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo”, o “Ta' xikitakan nepa ono'”, amejemen amo xiktajtolkakıkan.

²² Iga yawij wıtzetij iwán mopantıskej iga nej, sięmpa ayéj, kijtoskej “Nejya niCristo”, iwán kijtoskej iga yejemen profętajmej iga Dios kitajtolmakaj, sięmpa takajkayawaj. Yawij kichıwatij milagrojmej yej ayı'pa mo-ita iga matakajkayawakan, este wel anka kikajkayawaskej yej Dios kitapejpen.

* 13:14 13:14 Dn 9:27; 11:31; 12:11 † 13:18 13:18 Mt 24:20

23 E' xikyē'kakikān, iga áchtōya nochi nimitzmat̄iltijkej.

Kén iga yawi sej witzeti Jesús yej iPiltz̄in Taga'

24 Jesús kijtoj:

—Kua' pánojya inōmej días iga moknoçh̄iwaloj, yawi takomitiati iga ay' tawj̄ tōnati', niga ay'ya tametztonas;

25 s̄jtalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej, nochi yej ono' ipan cielo mojl̄inaskej.

26 Íkuā'ya ne-itaskej nej yej iPiltz̄in Taga' yej niw̄j' ipan mixti, nitaw̄jitiw̄j' iga noweyipoder.

27 Iwán niktēkimakas noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinejnechkoqan yej niktapejpen yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

28 'Ximixkuj̄tikān ipan higuerajkuawi': Kua' ankitaj némiya k̄isa iseliska iwán némiya iswayowi, ankimatij iga w̄j'ya tōnalis.

29 Ij̄kōnsan nō kuā' ankitaskej iga némiya moçh̄iwa nochi yej nimitzijli-kej, xikmatikān iga ay'ya ke' poliwi iga nej níw̄j'ya sej.

30 Nimitzijliáj iga nochi in̄n moçh̄iwas kuā' aya mikij yej in̄n onokej.

31 Cielo iwán tajli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi moçh̄iwati.

32 'E' ayagaj nokta kimati tē día o tē hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltz̄in Dios, is̄éltisan noTaj Dios kimati.

33 'In̄n iga amejemēn xisatōqan, xitach̄ixtokān iwán xik̄tēn̄ewj̄itōqan Dios iga ayá' ankimatij kēman moçh̄iwas.

34 Nej ken sē taga' yej yajki wejka, kuā' aya k̄isa ichān, kitekimá' itekipanowanimej, sejsé kimá' itekipánol iwán kit̄itan iga sē matach̄ixto ipan kalten.

35 Amejemēn xisatōqan iga ayá' ankimatij kēman w̄j' itēko kajli, tayowakan, o tajkoyówal, o kuā' takuj̄ka kayo, o yowalti';

36 amo santá' niwejk̄isaki iwán nimitzasikij ankojkochtokej.

37 Yej nimitzijliáj amejemēn, nochi nikijliáj: xisatōqan.

14

Sacerdotejmej ijefejmej kitēmowaj kén iga makik̄itzk̄ikān Jesús

1 Poliwiasan dos días iga mo-ilwich̄iwiliá la Pascua,* iwán iga mokua pan yej ayá' kipiá levadura.† Ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitēmowiliayaj kén iga makik̄itzk̄ikān Jesús malej iga matakajkayawákampa iwán makimiktikān.

2 Kijtowayaj:

—Ayá' tikch̄iwaskej kuā' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Sē siwā' kitoyāwa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

3 M̄iej Jesús onoya ipan al̄tēpētz̄in yej itōka' Betania, onoya ichān Simón yej kipiaka lepra. M̄iej k̄ixn̄antōya mesa, asi' sē siwā' yej kinentiāya sē boteyajtz̄in yej chijto' iga te'ti yej itōka' alabastro. Ípan kiwiga' aceite yej ajwiya' yej kijliáj nardo yej pox patiyoj; iwán in̄n siwā' kikechposte' boteyajtz̄in, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús.

4 E' sek̄in yej ompa kitajtach̄ilijtoyaj, kuesiwikey iwán kijtojkej:

—¿Te iga kiyokatoyajkej in̄n aceite yej pox ajwiya'?

* 14:1 14:1 Xikita glosario "Pascua". † 14:1 14:1 Xikita glosario "Levadura".

⁵ Masejtaj monamá' iga ke' se kitaniá trescientos días iga mamomajmaka yej ayá' motapialiáj.

Iwán kajajwakej inón siwá'.

⁶ E' Jesús kijtoj:

—Xikawakan. ¿Te iga ankikuejkuesowaj? Yéj neçhíwilij yej yekti.

⁷ Yej ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowan, iwán kuá' ankinekiskej wel ankipalewiáj; e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej.

⁸ Inín siwá' kichij yej wel kichí, machtówija iga neçalilij yej ajwiya' ipan notzontekon, iga ijkón neçhíwiliskej kuá' yawij neçokatij.

⁹ Nimitzijliáj iga kansan ipan inewi inín tajli mopowas kén iga Dios tamánawiá, yawi nq mopowati yej kichij inín siwá', iwán ijkón moe-
jlamikis yej kichij.

Judas kinamaka Jesús

¹⁰ Judas Iscariote, se de inomej doce idiscípulojpa Jesús, yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iga kijlito iga yéj yawi kipalewiti iga makikitzkikan Jesús.

¹¹ Kuá' yejemen kikakikej inón, poxsan pakikej iwán kijlikej Judas iga yawij kimakatij tomín. Iwán íkuá'ya Judas pewa' iga kitejoj kéman wel makikitzkikan Jesús.

La Santa Cena

¹² Ipan día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, momiktiá se borregoitzin iga mokua, discipulojmej kitajtankej Jesús:

—¿Kán tikneki manimitzchíwilitij tákual iga tikilwichíwiliskej la Pascua?

¹³ Iwán Jesús kititan omén idiscipulojmej, kijlij:

—Xakan Jerusalén, iwán ompa ankitechoskej se taga' kiwiga a'ti ipan akomi'. Inón xiktokakan,

¹⁴ iwán kan yéj kalakis, xikijlikan iteko inón kajli: “Kijtowa in Tamachtiani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenaroj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscipulojmej?”

¹⁵ Iteko kajli yawi mitzneçtilitij se weyi cuarto pan segundo piso kan óno'ya nochi yej ankinekiskej, ompa xikchíwakan yej tikuaskej.

¹⁶ Discipulojmej yajkij iwán asikej altepe', iwán kasikej nochi kensan kijtoj Jesús; iwán ompay kichijkej tákual iga kilwichíwiliáj la Pascua.

¹⁷ Kuá' tayowáti'ya, Jesús iwán doce idiscipulojmej, yajkij ompa.

¹⁸ Kuá' kixnantókeja mesa iga takuaaj, Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejémempa yej nemi nigaj iwán nisentakua, yawi nenexuti iga manekitzkikan.

¹⁹ Iwán yejemej moknomatikej, mosepantajtaniáj:

—¿Ix nejya an?

Se' nq kijtoj:

—¿Ix nejya an?

²⁰ Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej andocejmej, yej iwán nemi nisentakua ipansan inín plato, inonwa' in yej yawi ne-ichtakanexuti iga manemiktikan.

²¹ Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktij ken ijkuilijto'; e' jlástimaj inón taga' yej yawi ne-ichtakanexuti iga manemiktikan! Máj yekti katka iga inón taga' amo maki-onoltikan.

22 Mieĵ nemi takuaj, Jesús kikui' se pan, kimá' gracias Dios iwán kitatajkoloj iga kimajmá' idiscipolomej. Kijtoj:

—Xikuikān inin pan iwán xikuakān, ininwa' nocuerpoj.

23 Iwán Jesús kikui' vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios, iwán kimajmá' idiscipolomej, iwán inochin konijkej.

24 Jesús kijtoj:

—Inin kijtojneki noesy iga nikchiwa se'ya pacto, iwán toyawis iga mia' maye'ono iyixtaj Dios.

25 Nimitzijliáj iga ayo' máj nikonij uva iyayo, nikonij sej nuevo vino este kuá' nonos kan reinarowa Dios.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoĵi iga akixmati

26 Kuá' tami' kitakuĵikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoĵka' Olivos.

27 Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochin ankikajtewaskej iga anmoconfiarowaj ipan nej inin yówal iga ijkín ijkulijto': "Nikmiktij iteko borreĵojmej, iwán borreĵojmej papayiniskej."

28 E' kuá' ni-ojpa-isas sej, kuá' anyaskej Galilea, nej achto niati.

29 Pedro kijtoj:

—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakān, e' nej ayá'.

30 E' Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá iga inin yówal, kuá' aya takuĵka kayo ome vej, tej eyi vejya tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

31 E' Pedro sej kijlij Jesús:

—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoj iga ayá' nimitzixmati.

Iwán inochin ijkón kijtojkej.

Jesús oradowa ipan se kuayojtzin yej itoĵka' Getsemani

32 Iwán asikej kan kijliáj Getsemani, iwán kijlij idiscipolomej:

—Nijo' ximotalikan, nej maniao' manitajtoĵi wan Dios.

33 Kiwigákejsan petz Pedro, Jacobo iwán Juan kan oradoto. Iwán Jesús pewa' iga poxsan moknoĵmati' iwán moyolmiktij.

34 Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknoĵmati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan wan xisatokan.

35 Iwán Jesús yajki achi máj wejka, iwán motankuaketzta' talpan iga kitajtanilij Dios siga wel amo makiknochiwakān ken yawij kichiwilijitij ikuá'.

36 Ijkín kitenewij Dios:

—NoTaj, noPapaj tej nochi wel tikchiwa; xinemanawi kuá' yawij ne-iknochiwatij, e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

37 Iwán Jesús yajki sej kan ono' idiscipolomej, kasitoj kojkochokej; iwán Jesús kijlij Pedro:

—Simón, ¿ixtaj tikochto'? ¿Ix awel achi xisato malej se hora?

38 Xisatókana, iwán xi-oradokan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Nikmati iga amoalĵmaj kineki xikchiwakān ken nej nikneki, e' amogánajsan awel ankichiwaj.

39 Yajki sej oradoto iwán kijtoj inómejsan tájtól ken achto.

40 Kuá' sej yajki kan onokej idiscipolomej, sej kasitoj kojkochokej iga poxsan kochisnekiáj, inón iga aweljo' te kijtojkej.

41 Ku꤁' eyi vejya iga oraḍoṭoyay, kijtoj:

—¿Ix ankojkoctókejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kipoxchíwaj yej ayekti iga yawij nekítzkítij nej yej iPiltzín Tága'.

42 Ximoketzakaṅ, matiákanya; wí'ya yej nenextiá.

Kiwigaj preso Jesús

43 Jesús t̄atapojtóyao' ku꤁' asiko Judas, s̄e de inón doce yej idiscípulojpa katka. Judas w̄alaj iwán mia' gente yej kiwajligakej espada iwán kuawi'. Inomej kit̄itankej ijefejmej sacerḍotejmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

44 Ij̄k̄in kijtoj Judas ku꤁' aya kinex̄tiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikipitzoj, inonya nokta xikítzk̄ikaṅ iwán xikyē'ílpiatikaṅ.

45 Ku꤁' asi' itenoj Jesús, kijlij:

—Tamachtiani, Tamachtiani.

Iwán kipipitzoj.

46 Iwán kikítzk̄ikkej Jesús, iwán kiwigakej.

47 E' s̄e de inomej yej onoya iwán Jesús, kik̄ix̄tij iyep̄adaj,‡ iwán kinagasté' itekipanowani ijefej sacerḍotejmej.

48 Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix anw̄alkej ann̄ekuikoj ken ku꤁' s̄e yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'?

49 Nej nochipa nonoya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' ann̄ekítzk̄ikkej. E' in̄in nemi mochíwa kensan ijkuilijto' ipan itájt̄ol Dios.

50 Iwán nochi discípolojmej kikajtejkej is̄elti Jesús, iwán chojcholojkej.

Chokotz̄in yej choloj

51 E' s̄e chokotz̄in kitokatiaya Jesús, tejkuixtiaya iga s̄e tzótzol, iwán kikítzk̄ikkej;

52 e' yéj ompa kikajtej itzótzol iwán choloj ipetzkaṅ.

Jesús iyix̄taj yej kimandarowaj judiyojmej

53 Iwán kiwigakej Jesús iyix̄taj ijefej sacerḍotejmej, iwán ompa monchkojkej sacerḍotejmej yej tayak̄antokej, yej kimandarowaj judiyojmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley.

54 E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús, este ipan ip̄at̄ioj ijefej sacerḍotejmej, iwán Pedro motalij w̄an policiyajmej;§ moskojtoyaj titenoj.

55 Ijefejmej sacerḍotejmej iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej, kit̄emowayaj tejt̄e yej man̄si iga Jesús kichij yej ayekti iga wel makimikt̄ikaṅ; e' ayá' kasiliayaj.

56 Iwán mia' yej kipantiayaj Jesús, e' ayá' s̄esan itajtolmej.

57 Iwán sekin tajtojkej iga kipantijkej Jesús, kijtojkej:

58 —Nejem̄en nikakikej iga Jesús kijtoj ij̄k̄in: “Nej nia nik̄ix̄ix̄it̄in̄ati in̄in weyitiopan yej tamachíwal, iwán ipan eyi días nia sej nikchíwati se' yej ayéj tamachíwalpa.”

59 E' malej ij̄k̄on kipantiayaj, ayá' sansé kijtowayaj.

60 Iwán ijefej sacerḍotejmej moketza' iyix̄taj sekin, iwán kitajtan Jesús:

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitzt̄elwíaj?

‡ 14:47 14:47 Xikita glosario “Espada”.
 § 14:54 14:54 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

§ 14:54 14:54 Xikita glosario “Policiyajmej yej

61 E' Jesús atajtoj. Ijefej sacerdotejmej sej kitajtan:

—¿Ix tejsa in tiCristoj yej iPiltzın Dios yej kiweymatıltıá?j?

62 Jesús kijtoj:

—Nejsa nokta. Anyawij anne-itatij nej yej iPiltzın Taga' newatos iládoj iye'ma' Dios yej nochi wel kichıwa, iwán anne-itaskej nemi niwı' ipan mixti cılojko'ba.

63 Iwán ijefej sacerdotejmej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi' iwán kijtoj:

—Ayo' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj.

64 Amejemen ankikakikej iga kimalılij Dios; ¿kén ankijtowaj amejemen? Iwán inochın kijtojkej iga mamomıktiya.

65 Sekin pewakej iga kichıchakej, iwán kıxtzakkej iwán kimagakej, kijliayaj:

—¿Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Iwán policiyajmej kixaygatatzınkej Jesús.

Pedro kijtowa iga akıxmati Jesús

66 Pedro onoya tani ipan patio, iwán íkuá' ompa asi' se isirvientaj ijefej sacerdotejmej;

67 iwán kuá' kita' iga Pedro nemi moskowa titenoj, kitachılijtiká', iwán kijlij:

—Tej nı tinemiá iwán Jesús de Nazaret.

68 E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:

—Anikıxmati, nıga nıkmati de te nemi titajtowa.

Iwán Pedro kısa' jurájbapa kan kalakilo, iwán íkuá' takuıga' se kayo.

69 Iwán inón sirvienta sej kitachılijtikısa' Pedro, iwán kijlij yej ompa ojonokej:

—Inın taga' de yejemempa.

70 E' Pedro sej kijtoj iga akıxmati Jesús. Ayá' wejkatı', yej ompa onoyaj sej kijlijkej Pedro:

—Mataj tejsa' tinemiá nı iwán yejemej; tej de Galilea iga nikakij titajtowa kensan yejemen.

71 Iwán Pedro kijtoj iga kitzto' Dios iwán makınochıwa siga takayawa, iwán kijtoj:

—Ayá' nıkıxmati inón taga' yej nemi anne-ıjliá.

72 Iwán íkuá' takuıga' sej in kayo. Iwán Pedro kejlan yej kijtoj Jesús: “Kuá' kayo aya takuıka ome vej, tej tia tikijtoı eyı vej iga ayá' tine-ıxmati.” Iwán kuá' Pedro inón kejlan, pe' iga choga'.

15

Kıwıgaj Jesús iyıxtaj Pilato

1 Kuá' tanesi', ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej iwán wewetkej yej kimandarowaj judıyojmej, iwán yej tamachtıá ipan la ley iwán nochi yej kimandarowaj judıyojmej. Iwán Jesús kilpitıajkij iga kıkawatoj iyıxtaj pilato.

2 Pilato kitajtan:

—¿Ix tejsa in iRrey judıyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

3 Iwán ijefejmej sacerdotejmej kitejtelwiıyaj Jesús.

⁴ Iwán Pilato sej kitajtán Jesús:

—¿In tej atikijtowa nité? Ta' xikaki nochi yej mitzijiáig iga mitztelwiáj.

⁵ E' Jesús nité akijto; inón iga Pilato poxsan madmirádoj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

⁶ Ipan iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkawaya se preso yej la gente kitapejpenaya.

⁷ Onoya se preso yej itoka' Barrabás; sen-onoyaj iwán sekin yej no tamiktijkej kuá' yajkiñ icontrañ igobiernoj.

⁸ Iwán mia' walkej, iwán pe' kijlijkej Pilato iga makimajkawa se ken kitekichíwa.

⁹ Pilato kijtoj:

—¿Ix ankinekij manikmajkawa iRrey judiyojmej?

¹⁰ Inón kijtoj iga kimatiá iga ijefejmej sacerdotejmej kixitayaj Jesús, inón iga kiwigakej iyixtaj.

¹¹ E' ijefejmej sacerdotejmej kitejtekimakakej la gente iga makitajtanikan iga makimajkawakan Barrabás.

¹² Iwán Pilato sej tatajtán:

—¿Té ankinekij manikchíwili yej ankijliáj iRrey judiyojmej?

¹³ Yejemén tzajtzikejpa iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

¹⁴ E' Pilato kijtoj:

—¿Tétaj kichij yej ayékti?

E' yejemén majya tzajtzikej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

¹⁵ E' Pilato kinekiá makiye'itakan, inón iga kimajkaj Barrabás iwán kitekimá' soldadojmej iga makimagakan Jesús iwán iga makimiktítij ipan cruz.

¹⁶ Iwán soldadojmej kiwigakej Jesús ipan ipatioj palacio, iwán kine-
nechkojkej nochi soldadojmej.

¹⁷ Iwán kakiltijkej se sotantzótzol yej axokoti', iwán se corona * de witzti yej kijkitikej iga kiyawalchijkej.

¹⁸ Iwán pewakej iga kitzajtzilijkej:

—¡Xiyé'ono iRrey judiyojmej!

¹⁹ Iwán kikuajkuawitekkej iga kuawi', kichijchakej, iwán motankuáketzakej iná', iga ken kiweyimatiñtiayaj.

²⁰ Kuá' kajawilmatikeja, kikixtilijkej inón tzótzol yej axokoti', iwán sej kakiltijkej sej yej itzótzolpa nokta, iwán kikixtijkej iga kimiktítoj ipan cruz.

Kiclavrowaj Jesús ipan cruz

²¹ Iwán se taga' yej ichañ altepe' Cirene, yej itoka' Simón, yej itajpa Alejandro iwán Rufo, ompa panotiaya iga yajka imilpan, iwán yéj kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

²² Iwán kiwigakej Jesús kan kijliáj Gólgota, yej kijtojneki Kan ono' Kuaomi'.

²³ Iwán kimakakej vino yej nenelijto' iwán remedio yej itoka' mirra, e' Jesús akonij.

²⁴ Kuá' kiclavarójkeja ipan cruz, soldadojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifarójkej iga makimatikan te kiwigas sejsé de yejemej.†

²⁵ Yowalti' las nueve kuá' kiclavarojkej Jesús ipan cruz.‡

* 15:17 15:17 Xikita glosario "Corona". † 15:24 15:24 Sal 22:18 ‡ 15:25 15:25 Sal 22:16

²⁶ Iwán kitalkej ikuapan kan kijekuilojkej te iga kimiktijkej, ijkón ijkuijtoya: “IRREY JUDIYOJMEJ.”

²⁷ Iwán na' kan kiclavarojkej Jesús pan cruz, nò kiclavarojkej òme yej tachtekij, ipan sejsé icruz, se iládoj iye'ma' iwán se' iyopochkampa.

²⁸ Ijkón iga mochij yej ijkuijto' ipan itájtòl Dios: “Kitakej ken se yej kichij yej ayekti.”[§]

²⁹ Iwán yej panowayaj itenoj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejtzelowiliayaj iga kijliayaj:

—Ayki', tej tikijtoj iga tikxiṭinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sej tikojpachjwa,*

³⁰ moganaj ximomanawi, iwán xitemo ipan cruz.

³¹ Ijkonsan nò ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj pan la ley, kipinajtiayaj, iwán mojliayaj:

—Sekin kimanawij, e' yéj imatika awel momanawia.†

³² Siga Cristo yej iRrey israelitajmej tikitaskej iga temoj ipan cruz, ijkón sí ticerdoskej.

Iwán yej na' pilojttoyaj ipan sejsé icruz, nò malajtowayaj iga Jesús.

Miki Jesús ipan cruz

³³ Kuá' asi' tajkodía, noyan ipan tajli takomitiá', ijkón takomititoya este las tres tiotakpan.

³⁴ Iwán ikuá'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpál, kijtoj:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —yej kijtojneki: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?‡

³⁵ Sekin yej ompa onoyaj, kikakikej, iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikan, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.

³⁶ Iwán se de yejémempa motaloj, kapachoto tejté yej ken ichka' pan xoko'vinoj. Kilpij ipan ojta', iwán kitecholtij Jesús, iga makichichina. Kijtoj:

—Xikajtewakan, matikitakan siga wj' Elías kitemowiki.§

³⁷ Iwán Jesús tzájtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya.

³⁸ Iwán tzótzol* yej iga tajkotchaktoya weyitiopan, tajkotchayani', pewa' ajko iwán tzayantiwalaj este tani.

³⁹ Ijefej soldadojmej yej onoya iyixtaj Jesús, kuá' kita' kén iga tzajtzi' iwán migui', kijtoj:

—Mataj melá' inin taga' iPiltzin Dios.

⁴⁰ Ompa nò onoyaj sekin siwatkej, tachixtoyaj wejka; onoyaj María Magdalena, iwán se' María yej iyémejpa José iwán Jacobo yej tetzoyo', iwán ompa nò onoya se' siwa' itoqa' Salomé.

⁴¹ Inimej siwatkej kitokatinemiáj Jesús, iwán kipalewijkej kuá' nemiá Galilea. Ompa onoyaj nò mia' siwatkej yej senyajki Jerusalén iwán Jesús.

Motoqa Jesús texapoko

⁴² Inón día kichiwaj yej monekis iga mostapa día kuá' mosewilo. Kuá' némiya tayowati,

§ 15:28 15:28 Is 53:12 * 15:29 15:29 Sal 109:25 † 15:31 15:31 Sal 22:7-8 ‡ 15:34 15:34 Sal 22:1 § 15:36 15:36 Sal 69:21 * 15:38 15:38 Inón weyitiopan yej onoya Jerusalén kipiaya kan petz sacerdote kalakiá, ompa tajkotchaktoya iga se cortina. Ex 26: 31-33. Xikita glosario “Cortina”.

⁴³ se taga' yej itoqa' José yej ichan altepe' Arimatea yej onoya ipan inon grupo yej tayakantokej yej kimandarowayaj judiyojmej, yajki kitato Pilato iwán ayá' majmawi' iga kitajtan icuerpoj Jesús iga makitoka. Yéj no kichixtoya kaman wi' reinaroki Dios.

⁴⁴ Pilato madmiradoj kuá' kika' iga nimanin mi' Jesús, iwán kinotza' ijefej soldadojmej iga kitajtan iga ix an ijkonya.

⁴⁵ Kuá' inon capitán kimatiltij iga mi'ya Jesús, Pilato kijlij José iga wel kitokas Jesús.

⁴⁶ Iwán José kikowato se sávana, iwán yajki kitemowito icuerpoj Jesús ipan cruz iwán kikikimiloj iga inon tzótzol. Iwán kitoga' ipan se texapo' yej ichkuatoyay. Iwán kitentzakua' iga se weyiyawalte'ti.†

⁴⁷ María Magdalena iwán se' María yej iye'pa José, kitakej kan kitokkej Jesús.

16

Ojpa-isa Jesús

¹ Kuá' pánoja día iga mosewilo, María Magdalena, Salomé, iwán María yej iye'pa Jacobo, kikojkej yej ajwiya' iga kitaliliáj icuerpoj Jesús.

² Iwán isájpasan domingo asitoj kan toqto' Jesús, kisa'ya tonati'.

³ Iwán mojliayaj:

—¿A'yéj an teenilij te'ti yej iga tentzako' inon animajtexapo'?

⁴ E' kuá' tachakej, kitakej iga inon weyite'ti ayo' kitentzaktoya animajtexapo'.

⁵ Kuá' kalakkej animajtexapoko, kitakej se chokotzin ewato' a la derecha, kakijto' se weya'tzótzol yej istá'; iwán momajtijkej.

⁶ E' yéj kijtoj:

—Amo ximajmawikan; amejemen ankitemokoj Jesús de Nazaret, yej kimiktijkej ipan cruz. Yéj ojpa-isa'ya; ayo' teyi nigaj. Ta'ki' xikitakan kan kitekakaj.*

⁷ Xákanya inán, iwán xikijlikan idiscipolojmej iwán Pedro: “Jesús yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompigaya ankitaskej, ijkón ken mitzijlijkej.”

⁸ Inomej siwatkej cholotikiskej animajtexapoko; kuekuechkatiajkij iga momajtijkej. Iwán ayagaj te kijlijkej iga majmawiáj.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

⁹ Kuá' ojpa-isa'ya Jesús, isájpasan domingo, kixnextilij achto María Magdalena, yej kixnextilij ikya siete malesspíritoj.

¹⁰ Yéj yajki kimatiltito yej kitokatinemiáj Jesús; kasitoj moknomatitoyaj iwán chokatoyaj.

¹¹ Kuá' yejemej kimatikej iga Jesús ojpa-isa' iwán iga María kíta'ya, yejemen akicredoijkej.

Jesús kixnextiliá omen idiscipolojmej

¹² Después Jesús kixnextilij omen yej nemi yayaj ipan ojti wéjkaya iga altepe'; e' sé'paya iga nesía.

¹³ Yejemej no yajkij iga kimatiltitoj sekin, e' yejemej no ayá' kicredowilijkej ken iga kijtojkej.

Jesús kitekimaka idiscipolojmej kén iga makichiwakan

¹⁴ Máj máj Jesús kixnētilij once idiscipolojmej kan nemi takuaj. Iwán Jesús kajajwa' inomej iga ayá' kicredowayaj iga yoltakuaktikejo' iga ayá' kicredowilijkej inomej yej kitakej iga Jesús ojpa-ísa'ya.

¹⁵ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xakan noyan ipan tajli iwán xikpowilikan nochi gente ye'noticiaj kén iga Dios tamanawia.

¹⁶ Yej kicredoj iwán mobautizaroj, Dios kimanawij; e' yej akicredoj, Dios kiknochjwas.

¹⁷ Iwán inomej yej kicredoskej kichjwaskej yej ayi'pa mo-ita. Ipan notoka' kikixtiskej malespírotojmej, iwán yawij tajtotij ipan nuevo tajtolmej.

¹⁸ Kikitzkiskej kowamej iga imamej, iwán siga koniskej tejté yej temiktia, até kichjwiliskej. Kitaliskej imamej ipan yej wetitokej, iwán achitiaskej.

Jesús tejkawi ipan cielo

¹⁹ Kua' tami' tajtoj wan idiscipolojmej, toTeko Jesús tejkaj ipan cielo, yajki motalito iladoj iye'ma' Dios.†

²⁰ Iwán discipolojmej kiskej iga kipowatoj noyan kén iga Dios tamanawia. ToTeko Jesús kipalewiaya idiscipolojmej iga kua' kipowayaj ye'noticiaj, kichjwaya yej ayi'pa mo-ita iga manesi iga mela'ciertoj yej kijtowayaj. Ijkonyawa'.

---

† 16:19 16:19 Sal 110:1

Itájtɔl Jesucristo yej kijekuiloj San Lucas

Lucas kijekuillowiliá Teófilo yej kichij Jesús

¹ Mia'ya kinekiáj makiye'ijkuilokan yej Jesús kichij miej onoya nowamej.

² Ijkón kensan nematiltijkej yej kinojma-itakej yej kichij Jesús iwán kipowakej inón ye'noticiaj.

³ Nej niLucas nɔ nitatajantinemi' iga manikmela'mati este kan pewa' yej kichij Jesús. Iwán tej Teófilo yej mitzpoxye'itaj, yekti iga nɔ manimitzijkuillowili nochi kensan nikmati

⁴ iga xikmela'mati iga ijkɔnya nokta in inón yej mitznɛxtilijkej.

Sɛ ángel kijtowa iga yawi onoti xɔlɔ' yej itɔkɔ' Juan

⁵ Kuɔ' Herodes* onoya iga rey ipan estado de Judea, onoya sɛ sacerdoté yej itɔkɔ' Zacarías yej igrúpojpa katka Abías. Isiwá' Zacarías itɔkɔ' Elisabet, irrázajpa nɔ Aarón yej sacerdoté.

⁶ Iwán iyomextimej ye'nemiáj iyixtaj Dios, nochipa kichijwayaj ken kijtowa iley toTɛko, iwán ayagaj wel kijtowa ya iga kichijtoyaj yej ayekti.

⁷ E' ayá' kipiayaj nisɛ ipiltzɔn iga Elisabet ayá' wel pilowaya. Iwán póxsanya katka yɔlejekj inón vej.

⁸ Sɛ día igrupoj Zacarías kitocɔroj iga kichijwa itekiyo sacerdoté iyixtaj Dios.

⁹ Iwán ken iga kitekichijwayaj sacerdotéjmej, kichijkej rifa iga makimatikan ɔ'yéj yawi kitatiti incienso. Iwán kitocɔroj Zacarías iga makitati incienso ipan íkal toTɛko.

¹⁰ Kuɔ' nemi kitatiya incienso, nochi gente orádojtoya fuera.

¹¹ Iwán Zacarías kixnɛxtiliko sɛ ángel† yej kititan toTɛko. Kuɔ' kita' este ejkato' na' altar‡ kan motatiá incienso. Ejkato' lado derecho inón altar.

¹² Kuɔ' Zacarías kita' el ángel, ayo' kimati' tɛ kichijwaya iwán poxsan momajtij.

¹³ E' el ángel kijlij:

—Zacarías, amo ximajmawi, Dios kika'ya yej nemi tiktajtaniáliá, iwán mosiwá' Elisabet yawi kipiati sɛ ipiltzɔn yej tia tiktɔkɔwɔiti Juan.

¹⁴ Tia tipakiti poxsan, iwán mia' nɔ yawij pakitij kuɔ' nacerɔj

¹⁵ iga mopiltzɔn poxsan yawi kiye'itati Dios. Ayá' yawi koniti okti, nitɛ yej tatawantiá. Iwán kipiás nokta el Espíritu Santo este kuɔ' kitalaxwɔjtoso' iye'.

¹⁶ Iwán yawi kiyɔlyamanati mia' gente de Israel iga makitoka Dios yej iTɛkomej.

¹⁷ Iwán mopiltzɔn tayakantiáj iyixtaj toTɛko iwán kipiás espíritu yej kipiaya el profeta§ Elías iga wel makichijwa ken kichij yéj. Kichijwas iga tɛtajmej mamoye'itakan iwán ipilowan, iwán iga yej ayá' tacɛɛdowaj wel matacɛɛdɔkan. Ijkón kichijwas iga la gente wel maki-ɔmemawɔ toTɛko.

¹⁸ Iwán Zacarías kitajtan el ángel:

* 1:5 1:5 Xikita glosario "Herodes". † 1:11 1:11 Xikita glosario "Ángel". ‡ 1:11 1:11 Xikita glosario "Altar". § 1:17 1:17 Xikita glosario "Profeta".

—¿Kén nikmatis siga mochiwas ken nemi tikijtowa? Nej niwéweja iwán nosiwa' nō ilámaja.

¹⁹ El ángel kijtoj:

—Nej niGabriel yej nono' iyixtaj Dios; yéj neṭitan iga manitajtoḱi moṭan iga manimitzmatṭilti inṭn ye' notṭiciaj.

²⁰ E' inán, iga aticreḱoj yej nimitzijlij, tia tinonojtṭoti, iwán titajtoj sej este kuḱ' mochiwasya yej nimitzijlij.

²¹ Mieḱ la gente fuera kichixtoyaj Zacarías, mosepantajtantoyaj iga te iga áyasan kṭsa weyitiopan-ijti'.

²² Kuḱ' Zacarías kṭsako, ay'ya wel tajtowaḱa, santamaṭanoṭzaya. Ijḱón iga la gente kimatikej iga tejtṭe kixnextilij weyitiopan-ijti'. Iwán ṇonojtṭia'.

²³ Iwán kuḱ' Zacarías kimaxitija iga tekipanowaḱa weyitiopan, yáḱiya ichan.

²⁴ Iwán xoloyowi' Elisabet yej isiwa'pa Zacarías. Iwán Elisabet cinco mej ayá' kṭsa' ichan, ijḱín kijtowaḱa ipan iyalmaj:

²⁵ “Noṭeḱo neṭalij ijḱín iga ay'ya máj manepinajtṭikan.”

Sḱ ángel kijtowa iga yawi onoti xolo' yej itoḱa' Jesús

²⁶ Kuḱ' kiwigaya seis meses iga xoloyowi' Elisabet, Dios kiṭitan el ángel Gabriel ipan se altepe' yej itoḱa' Nazaret ipan estado de Galilea.

²⁷ Iwán yajki chan se takotzṭin yej itoḱa' María yej aya kixmatia' taga'. E' onoyay comprometida iga yawi monamiktṭiti iwán se taga' yej itoḱa' José yej irrázajpa rey David.

²⁸ Iwán el ángel kala' este kan onoya María, iwán ijḱín kijlij:

—¿Xiyolpaḱi iga tej mitztapeḱpen Dios iwán iga toṭeḱo ono' moṭan! Dios mamitzyolchikawa máj que inewi siwatkeḱj.

²⁹ Kuḱ' María kita' el ángel, este moyolmajtij iga kika' yej kijtoj. Iwán motajtan iga té an kijtojneki inón yej kijtoj.

³⁰ El ángel kijlij:

—María, amo ximajmawi, Dios mitzye'ita iwán mitztapeḱpen.

³¹ Inán tia tixoloyowiti iwán tia tikpiati se mopiltzṭin iwán tiktokawij JESÚS.

³² Yéj yawij kipoxweyimajtṭitij iwán kitokawiskej nō iga iPiltzṭin Dios yej ono' pox ajko. Iwán toṭeḱo Dios kichiwás iga maono iga rey ken David yej iyikyapatajwewej

³³ iga makigobernaḱo nochipa la gente de Israel. Iwán atamis iga gobaḱnaḱoj.

³⁴ Iwán María kijlij el ángel:

—¿Kén nia nixoloyowiti esi nej aya nono ṭan taga'?

³⁵ El ángel kijlij:

—IyEspiritoj Dios wṭ' ipan tej iwán Dios yej ono' ajko iga ipoder yawi mitztakuati. Inón iga moxolo' yej yawi nacerotṭi, inón wṭ' de Dios iwán kijliskej iga Diospa iPiltzṭin.

³⁶ Ta' manimitzijlo', Elisabet yej mopariéntajpa, xoloyówi'ya nō malej iga ilámaja. Yej kijliayaj iga ayí' pilowaya inán kipiá seis meses iga xoloyowi'.

³⁷ Iga Dios ateyi yej ken awel makichíwa.

³⁸ Iwán María kijtoj:

* 1:21 1:21 Xikita glosario “Weyitiopan”.

—Nej manikch̄iwa ken kineki toTęko, iw̄an Dios makich̄iwa ipan nej ken tikijtoj.

Iw̄an kūa' tami' tajtoj María, yájkiya el ángel.

María kipax̄lowiliá Elisabet

³⁹ Ayá' wejcati', María niman̄in yajki kipax̄lowil̄ito Elisabet yej chantitoya ipan se ąltepe' yej ono' ipan tepeyoj, ipan estado de Judea

⁴⁰ Iw̄an kala' ąan Zacarías, kinotza' Elisabet.

⁴¹ Iw̄an kūa' Elisabet kika' iga kinotzkej, este italaxijti' wiwitoga' ixol̄o', iw̄an ikūa' iyEsp̄iritoj Dios kitajtolmá' Elisabet,

⁴² iw̄an kijtoj recio:

—Dios mitzye'ítaya máj que inochi siwatkej. Iw̄an n̄o kiyē'íta'ya moxol̄o'.

⁴³ ¿Té noteki in nej iga manępax̄lowil̄iki yej iye'pa noTęko?

⁴⁴ Kūa' nika' iga tinęntza', este wiwitoga' notalaxijtiko noxol̄o' iga pagui'.

⁴⁵ Tej tipakto' iga ticredoj toTęko iga yawi moch̄iwati yej mitzijlij.

⁴⁶ Iw̄an kijtoj María:

Noalmaj kiweyimatiłtiá toTęko.

⁴⁷ Iw̄an noesp̄iritoj pāki iyixtaj Dios yej nęmanawij.

⁴⁸ Iga Dios nętapejpen iga iyesc̄awaj, yej ayá' nimotapialia.

Iw̄an este ąman iw̄an nochipa kijtoskej iga Dios nęyē'íta,

⁴⁹ iga Dios yej nochi wel kich̄iwa, kichij ipan nej yej poxsan yękti.

¡Mamoweyimati it̄oka'!

⁵⁰ Dios nochipa kiknelia yej kimajmawilia.

⁵¹ Iga kichij yej ayagaj wel kich̄iwa;

kitanilij yej mopoxweyimatij.

⁵² Kikixtij reyejmej kān mandarowayaj,

iw̄an kichij iga makiweyimatiłtik̄an yej ayá' moweyimatij.

⁵³ Yej nem̄i ąpismikiáj, Dios kimá' yej yękti,

iw̄an yej motapialiajaj ayá' kimá' nité.

⁵⁴ Dios kipałewij la gente de Israel yej kicredowaj,

iw̄an ayá' kelkaj iga kiknelij.

⁵⁵ Iga Dios ijk̄on kijlij to-ikyapatajwan,

iga nochipa kipałewij Abraham iw̄an nochi ipilowan ipilowampa.

⁵⁶ Iw̄an María kāwi' ąan Elisabet ken eyi mej iw̄an yajki sej iąan.

Nacerowa Juan yej tabautiz̄arowa

⁵⁷ Kūa' asi' hora iga Elisabet taonol̄tia, kita' se ichooch̄in.

⁵⁸ Kūa' kimatikej ivecinomej iw̄an ipariętejmej iga toTęko poxsan kiknelij Elisabet, yajkij kiyolchikawatoj.

⁵⁹ Iw̄an kūa' xolotz̄in kipiaya ocho día, kiwigakej iga kicircuncidar̄otoj† ken kitekich̄iwaj israelitajmej. Iw̄an kinekiáj iga makit̄okawik̄an Zacarías ken itajpa it̄oka'.

⁶⁰ E' iye' kijtoj:

—¡Ayéj ijk̄on! Yéj yawi mot̄okaw̄iti Juan.

⁶¹ Kijtojkej:

—¿Te iga? Esi ateyi nisé amokniwan yej ijk̄on it̄oka'.

† 1:59 1:59 Xikita glosario "Circuncisión".

⁶² Iwán Zacarías san kimamantzakej iga kitajtankej kén kitokawj ichoochin.

⁶³ Itaj kitajtan tejté kan matajkuilo, iwán kijkuiloj: “Itoká' Juan.” Iwán inewi san tajtachixtikajkej.

⁶⁴ Iwán Zacarías ikuá'ya tajtoj sej iwán pewa' kiweyimatiłtj Dios.

⁶⁵ Nochi yej najna' san ichamej momajtijkej, iwán noyan ipan estado de Judea, yej chantitokej ipan tepemej kipowayaj yej mochi.

⁶⁶ Iwán nochi yej kikakiáj inón tatapowalis, mosepantajtaniáj:

—¿Té an itekiyo kipiás in inín choochin?

Iga nešía iga Dios onoya iwán choochin.

Itakuł' Zacarías

⁶⁷ Iwán ipan Zacarías, yej itajpa choochin, asi' iyEspíritoj Dios iwán kijtoj tájtol yej Diōspa kimá':

⁶⁸ Mamoweyimatiłti toTēko, yej iDiōspa Israel, iga walał kimawanwiko igentej.

⁶⁹ Tejtitanilił se yej tešalwarowa yej kipoxpiá poder yej ipiltzin yej ipilówampa David yej kichij ken Dios kineki.

⁷⁰ Ijkón kensan Dios ikya kijtoj ipan iprofetajmej yej ye' nemikej,

⁷¹ iga yéł yawi teṁanawiti de inomej yej teṁiktjnekij iwán de inochi yej te-ijiyaj.

⁷² Iga manesi iga kikneliá to-ikyapatajwan, iwán ayá' kelkawa iga kichij pacto iwamej.

⁷³ Inín yej Dios kinojma-ijlił to-ikyapatajwéł Abraham iga yawi kichiwati:

⁷⁴ yawi teṁanawiti ipan toenemigojmej, iwán ay'ya timajmawiskej iga tiktokaj Dios,

⁷⁵ iwán nochipa tiye' nemiskej iwán tiye' onoskej iyixtaj.

⁷⁶ Iwán tej nopiltzin, mitztokawiskej iprofetaj Dios yej ono' pox ajko, iga tej titayakanas iyixtaj toTēko iga tikye' talijitiáj iyojwi,

⁷⁷ iga xikmatilti igentej toTēko ken iga kelkawiliskej yej kichiwaj yej ayekti iwán ijkón kimawanwiskej.

⁷⁸ Iga toDiōs poxsan te-ikneliá, inón iga este ajko kan ono', tejtitanilił se yej ken kuá' teṁawjki ipan toalmaj.

⁷⁹ Iwán iga makitawi yej onokej kan takomichkan, inomej yej majmatokej iga mikiskej.

Iwán teojmaka ipan ojti yej teṁextiliá iga wel matonokan tamelá.

⁸⁰ Iwán choołintzin nemi weyaya iwán máł kixmatitiaya Dios. Iwán onoya ipan desierto[‡] kan ayagaj ono', este que iyixtaj la gente de Israel monextij te itekiyo in yéł.

2

Jesús nacerowa Belén

¹ Kuá' gobernarowaya rey César* Augusto, tatekimá' iga noyan mamochiwa censo.

² Inín achto censo kichijkej kuá' Cirenio mandarowaya Siria.

³ Iwán inewi gente yajkił ipan iyaltepepej kajkan nacerojkej iga kijkuilotoj itokamej.

‡ **1:80 1:80** Xikita glosario “Desierto”. * **2:1 2:1** Xikita glosario “César”.

4 Inón iga José kisa' Nazaret, altepe' yej ono' ipan estado de Galilea. Iwán yajki ipan estado de Judea ipan altepe' yej itoqa' Belén kan naceroj rey David, iga José irrázajpa David.

5 Yajki mo-ijkuilto iwán María este Belén. María onoyaj iga yawi monamiktiti iwán José. María xolóyoja, e' ayéj iga iwánya onoya.

6 Iwán kuə' onókeja Belén, asi' hora iga María taonoltía.

7 Iwán ompa kita' iyokichkopompiltzin, iwán kikijkimiloy iga tzótzol iwán kitega' ipan kuacajon kan motamaka kawayojmej, iga ay'ya onoya kan kochij yej paxalowaj.

Angelejmej kipowaj iga nacéroja Jesús

8 Ayá' wejka iga Belén onoyaj sekin yej kicuidarotoyaj borregoymej.† Iwán inomej senyówal onoyaj ipan sakayoj.

9 Kémpasan kixnextilkoj se iyángel toTeko. Iwán iweyipoder toTeko tawij kan onoyaj yejemen iwán pox majmawikej.

10 E' el ángel kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Nimitzmatiltikoj ye'noticiaj, iwán inewi yej kikakiskej, yolpakiskej:

11 iga aman nacéroco ipan iyaltepe' David se yej mitzmañawikoj, toTeko, el Cristo‡ yej itatitan Dios.

12 Iga xikmatikan iga ayá' nemi nimitzkajkawaj, anyawij ankasitij se xolótzin kijekimilijto' iga tzótzol iwán wetzto' ipan se kuacajon kan motamaka kawayojmej.

13 Iwán kémpasan mijxnextikoj iná' el ángel máj komati angelejmej yej walkej ipan cielo iwán inochin kiweyimatiltiyaj Dios iwán kijtowayaj:

14 ¡Mamoweyimatilti Dios ipan cielo yej ono' máj ajko, iwán ipan inin tajli maonokan tamelá nochi yej Dios kiye'ita!

15 Iwán kuə' yájkija sej angelejmej ipan cielo, pastormej pewakej iga mosesepan-ijliáj:

—Tiákanwa' Belén, matikitatij yej sucederoj, yej tematiltij toTeko.

16 Iwán nimanin yajkij, kasitoy María iwán José, iwán wetzto' xolótzin ipan kuacajon.

17 Kuə' pastormej kitákeja choolintzin, kimatiltijkej José iwán María yej el ángel kijlije de inón choolintzin.

18 Iwán nochi yej kikakikej yej kipowayaj pastormej, san tajtachixtikawíaj.

19 E' María kana' ipan iyalmaj nochi yej kijlije, iwán nochipa kejlamikiá.

20 Iwán pastormej yajkij sej kan onoyaj, kiweyimatiltijtajakij Dios iwán kitakujkijlijtajakij iga inón yej kikakikej iwán kitakej, iga nochi mochij kensan el ángel kijtoj.

Choolintzin Jesús kiwigaj weyitiopan

21 Kuə' choolintzin kipia'ya ocho día, yajkij kicircuncidarotoj iwán kitálijlije itoqa' JESÚS, inonsan toqa' yej el ángel kijlij María kuə' aya xoloyowíá.

22 Iwán kuə' asi' día iga mopurificarowaj yejemen, ken kijtowa iley Moisés, choolintzin kiwigakej Jerusalén iga makipresentarokan iyixtaj toTeko.

† 2:8 2:8 Xikita glosario “Borrego”. ‡ 2:11 2:11 Xikita glosario “Cristo”.

23 Ijkón kichijkej iga ipan iley toTeko, ijkín ijkuijito: "Inewi kophonchoochin yej nacerowa, mochiwaskej itatki toTeko."§

24 Iwán yajkij kimakatoj iyofrendaj Dios ken kijtowa iley toTeko: ome solin o ome jojtokotzitzin.

25 Inón vej, Jerusalén onoya se taga' itoka' Simeón, pox ye'nemiá iwán kiweyimatiltiaya Dios. Yéj kichixtoya yej kimānawiki israelitajmej. IyEspíritoj Dios onoya iwán Simeón,

26 iwán kimatiltij iga aya mikis este que makita Cristo yej Dios kitapejpen iwán kititanis.

27 Kuá' itaj iwán iye' choolintzin Jesús kiwigakej weyitiopan iga makhiwakan ken la ley tatekimaka, iyEspíritoj Dios kitekimá' Simeón iga mayawi no weyitiopan.

28 Íkuá' Simeón kinawaj choolintzin iwán ijkín kijtoj iga kiweyimatiltij Dios:

29 NoTeko, inán welja nimikis tamelá,

iga nikita'ya yej tine-ijlij.

30 Niknojma-íta'ya yej tasalvarowa,

31 yej tiktitan iga nochi gente.

32 Yéj ken kitawij ipan iyalmajmej nochi gente yej ayéj de Israel.

Iwán yawij kiweyimatiltij Israel iga nij naceroj yej tasalvarowa.

33 José iwán iye' Jesús yoltrikpakej kuá' Simeón tajtowa de choolintzin.

34 Iwán Simeón kitajtanilij Dios iga maye'onokan, iwán kijlij María yej iye'pa Jesús:

—Dios kitapejpen inin choochin iga ipan, mia' de Israel mopoypoloskej iwán mia' mosalvaroskej. Iwán inin poxsan yawij kijiyatij,

35 ijkón nesis yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej. E' tej tia timopoxolmiktiti, tikmachilij ken tikita se espada yawi mitzyolsoloti.

36 Ompa no onoya se siwa' yej Dios kitajtolmakaya, yej itoka' Ana, yej ipiltzimpa katka Fanuel, yej irrázajpa Aser. Inón vej pox ilámaja. Yéj monamiktijka kuá' takótzino', e' siete añosjan sen-onoyaj, iwán mi' iwéj.

37 Iwán Ana kiwigayay ochenta y cuatro año. Ayá' kisaya ipan weyitiopan iga kiweyimatiltiaya toTeko semilwi' iwán senyówal iga mayunarowaya iwán oradowaya.

38 Kuá' tami' tajtoj Simeón, íkuá' asi' Ana iwán pewa' iga kimaka gracias Dios iwán kipowa' de xolo' iyixtaj la gente de Jerusalén yej kichixtoyaj se yej makimānawikan.

Mokuepaj sej Nazaret

39 Kuá' kichijkeja inewi yej kijtowa iley toTeko, mokuepkej sej ipan estado de Galilea, ipan iyaltepemej yej itoka' Nazaret.

40 Iwán choolintzin nemi moskaliaya iwán asitiaya itájpai iwán pox tamatiaya, iwán Dios kipoxye'itaya iwán kipałewiaya.

Jesús kawii ipan weyitiopan

41 Itaj iwán iye' Jesús yayaj cada año Jerusalén iga mo-ilwichiwiliá la Pascua.*

42 Kuá' kipia'ya doce años Jesús, yajkij sej Jerusalén iga yejemej kitekichwayaj iyilwi la Pascua.

§ 2:23 2:23 Ex 13:1 * 2:41 2:41 Xikita glosario "Pascua".

⁴³ Kuḗ' támi'ya ilwi', inón díá yáwija ichamej. E' Jesús kḗwi' Jerusalén, itaj iwán iye' niga kitakej kan kḗwi'.

⁴⁴ Yejemej kijtojkej anka Jesús yaya tatzalan kan polijtialo. Kuḗ' nejnénkeja semilwi', íkuḗo' kitemojkej kan yayaj iyikniwan iwán yej kixmatiaj;

⁴⁵ e' ayá' kasikej. Iwán mokuepakej sej Jerusalén iga kitemojto ompiga.

⁴⁶ Este ipan eyi díá kasitoj weyitiopan, ewato' kan onoyaj yej tamachtiáj ipan la ley. Iwán Jesús kikaktoya yej tamachtiáj ipan la ley iwán kitajtantoya.

⁴⁷ Iwán nochi yej kikaktoyaj san tajtachixtikawiaj iga kitayaj iga poxsan kuayamani' iwán iga kuḗ' kitajtaniaj, kimatia kén kijtowa.

⁴⁸ Kuḗ' itaj iwán iye' kitakej, san tajtachixtikajkej. Iwán iye' kijtoj:

—Nopiltzin, ¿te iga inín annehwilijkej? Motaj iwán nej nimitzemojtinemiaj este ken nichokaja.

⁴⁹ Jesús kijtoj:

—¿Te iga annehmojtinemiaj? ¿Ix ayá' ankimatij iga manono kan íkal noTaj?

⁵⁰ E' yejemej ayá' kimatikej te kijtojneki yej kijtoj.

⁵¹ Iwán Jesús senyájkia iwamej altepe' Nazaret. Iwán Jesús kipoxcredowaya itaj iwán iye'. Iwán iye' Jesús nochipa kejlantoya nochi inín ipan iyalmaj.

⁵² Iwán Jesús majya nemi weyaya iwán majya tamatitaya. Iwán Dios iwán la gente kiyé' itayaj Jesús.

3

Juan yej tabautizarowa ono' ipan desierto kan ayá' onolo'

¹ Kuḗ' kipia'ya quince año iga rey Tiberio César mandarojtoya ipan mia' país, Poncio Pilato mandarojtoya ipan estado de Judea, Herodes mandarojtoya ipan estado de Galilea, Felipe yej iyiknin Herodes mandarojtoya ipan estado de Iturea iwán Trakonites, iwán Lisantias mandarojtoya ipan estado de Abilinia.

² Anás iwán Caifás kimandarowayaj sacerdotejmej. Inón tiempo ipan desierto Dios kitajtolmá' Juan yej ipiltzin Zacarias.

³ Iwán Juan panoj noyan ipan aten Jordán, kijlijtinemi' la gente iga yejemen makikajtewakanya iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobautizarokan* iga Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti.

⁴ Inín mochi ken kijuiloj el profeta Isaias:

Mokaki a'pa tajtowa recio ipan desierto, kijtowa:

“Xikajtewakanya iga ankichiwaj yej ayekti,

ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.

⁵ Inewi axapowetkej motalakilij,

iwán inewi tepeyoj iwán inewi tepetzitzin no moxiñinas iga makanivelarokan,

mamalich-ojtimej yawij melawayatij,

ojtimej kan axapoti', tayekantiás;

⁶ nochi gente kitas iga Dios tamanawia.”

⁷ Kuḗ' la gente yayaj itenoj Juan iga mamobautizarokan, yej ijkín kijliaya:

* 3:3 3:3 Xikita glosario “Bautizar”.

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kuá' Dios yawi tacastigaroti?

⁸ Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichijawaj yej ayékti. Iwán amo xikijtokan: “Nejemén no-ikyapatajwewejmej Abraham.” Nim-itijliáj iga inimej temej Dios wel kichijwa ipilowan Abraham.

⁹ Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.†

¹⁰ Iwán la gente tatajtankej:

—¿Tétaj nikchijwaskej?

¹¹ Juan kijtoj:

—Yej kipiá ome ikuach, makimaka yej ayá' kipiá nisé. Iwán yej kipiá tákual makimaka yej akipiá.

¹² Walkej nq iga mamobautizarokan sekin yej kicobrarowajaj impuestos‡ iga Roma iwán kitajtankej Juan:

—Tamachtiani, in nejeméj, ¿té nikchijwaskej?

¹³ Juan kijtoj:

—Xitacobrađokan achonsan ke' mitztekimakaj yej mitzmandarowaj.

¹⁴ Iwán soldadojmej nq tatajtankej:

—In nejemén, ¿té nikchijwaskej?

Juan kijtoj:

—Amo agaj xikmajmajtikán, niga xiknamolpantikán kansan xikuiljkan itomjn Iwán xitawelonókanya, achón ke'ya iga ankitaniáj.

¹⁵ Nochi gente kitajtachilijtoyaj Juan, iwán motajtaniáj ipan iyalmajmej: “¿Ix el Cristo in Juan?”

¹⁶ E' Juan kijtoj:

—Nej, nimitzbautizarowaj iga a'ti, e' se' yej wí', yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán ti'ti. Yéj máj tayakanto' que nej, este akajasi iga nej manixitomili imekayo iga'.

¹⁷ Yéj kikitkijto' yej iga kichijchijwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sewis.

¹⁸ Ijkón, iwán iga sekin máj tanonotzalis, Juan kipowiliaya ye'noticiaj la gente.

¹⁹ Iwán Juan kajajwa' el gobernador Herodes iga kikui' iga isiwa' ikuñada yej itoká' Herodías, yej isiwa'pa katka Felipe, iwán iga inochi yej ayékti kichijwaya Herodes.

²⁰ E' Herodes kichijo' máj yej ayékti iga kipresojwij Juan.

Juan kibautizgrowa Jesús

²¹ Kuá' Juan tabautizarojtoya, kibautizaroj nq Jesús. Iwán kuá' Jesús orađojtoya, cielo tapowi',

²² iwán iyEspiritoj Dios temoj ipan yéj, ken se jojtoko iwán mokagui' se tájtól ipan cielo, kijtoj:

—Tej nokta tinopiltzjn yej nimitzpoxchokiliá, tej tineyolchikajto'.

Iyikyapatajwan Jesús

²³ Jesús kipiaya ken treinta años kuá' pewa' itekipánol yej Dios kimá'. Momatiá iga Jesús itaj itoká' José. Elí mochij tétaj iga José,

† 3:9 3:9 Injn kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. ‡ 3:12 3:12 Xikita glosario “Impuestos”.

²⁴ iwán Matat mochiĵ tĕtaj iga Elí, iwán Leví mochiĵ tĕtaj iga Matat, iwán Melqui mochiĵ tĕtaj iga Leví, iwán Jana mochiĵ tĕtaj iga Melqui, iwán José mochiĵ tĕtaj iga Jana,

²⁵ iwán Matatías mochiĵ tĕtaj iga José, iwán Amós mochiĵ tĕtaj iga Matatías, iwán Nahúm mochiĵ tĕtaj iga Amós, iwán Esli mochiĵ tĕtaj iga Nahúm, iwán Nagai mochiĵ tĕtaj iga Esli,

²⁶ iwán Maat mochiĵ tĕtaj iga Nagai, iwán Matatías mochiĵ tĕtaj iga Maat, iwán Semei mochiĵ tĕtaj iga Matatías, iwán Josek mochiĵ tĕtaj iga Semei, iwán Judá mochiĵ tĕtaj iga Josek,

²⁷ iwán Joanán mochiĵ tĕtaj iga Judá, iwán Resa mochiĵ tĕtaj iga Joanán, iwán Zorobabel mochiĵ tĕtaj iga Resa, iwán Salatiel mochiĵ tĕtaj iga Zorobabel, iwán Neri mochiĵ tĕtaj iga Salatiel,

²⁸ iwán Melqui mochiĵ tĕtaj iga Neri, iwán Adi mochiĵ tĕtaj iga Melqui, iwán Cosam mochiĵ tĕtaj iga Adi, iwán Elmodam mochiĵ tĕtaj iga Cosam, iwán Er mochiĵ tĕtaj iga Elmodam,

²⁹ iwán Josué mochiĵ tĕtaj iga Er, iwán Eliezer mochiĵ tĕtaj iga Jesús, iwán Jorim mochiĵ tĕtaj iga Eliezer, iwán Matat mochiĵ tĕtaj iga Jorim,

³⁰ iwán Leví mochiĵ tĕtaj iga Matat, iwán Simeón mochiĵ tĕtaj iga Leví, iwán Judá mochiĵ tĕtaj iga Simeón, iwán José mochiĵ tĕtaj iga Judá, iwán Jonam mochiĵ tĕtaj iga José, iwán Eliaquim mochiĵ tĕtaj iga Jonam,

³¹ iwán Melea mochiĵ tĕtaj iga Eliaquim, iwán Mainán mochiĵ tĕtaj iga Melea, iwán Matata mochiĵ tĕtaj iga Mainán, iwán Natán mochiĵ tĕtaj iga Matata,

³² iwán David mochiĵ tĕtaj iga Natán, iwán Isaí mochiĵ tĕtaj iga David, iwán Obed mochiĵ tĕtaj iga Isaí, iwán Booz mochiĵ tĕtaj iga Obed, iwán Salmón mochiĵ tĕtaj iga Booz, iwán Naasón mochiĵ tĕtaj iga Salmón,

³³ iwán Aminadab mochiĵ tĕtaj iga Naasón, iwán Aram mochiĵ tĕtaj iga Aminadab, iwán Esrom mochiĵ tĕtaj iga Aram, iwán Fares mochiĵ tĕtaj iga Esrom, iwán Judá mochiĵ tĕtaj iga Fares,

³⁴ iwán Jacob mochiĵ tĕtaj iga Judá, iwán Isaac mochiĵ tĕtaj iga Jacob, iwán Abraham mochiĵ tĕtaj iga Isaac, iwán Taré mochiĵ tĕtaj iga Abraham, iwán Nacor mochiĵ tĕtaj iga Taré,

³⁵ iwán Serug mochiĵ tĕtaj iga Nacor, iwán Ragau mochiĵ tĕtaj iga Serug, iwán Peleg mochiĵ tĕtaj iga Ragau, iwán Heber mochiĵ tĕtaj iga Peleg, iwán Sala mochiĵ tĕtaj iga Heber,

³⁶ iwán Cainán mochiĵ tĕtaj iga Sala, iwán Arfaxad mochiĵ tĕtaj iga Cainán, iwán Sem mochiĵ tĕtaj iga Arfaxad, iwán Noé mochiĵ tĕtaj iga Sem, y Lamec mochiĵ tĕtaj iga Noé,

³⁷ iwán Musalén mochiĵ tĕtaj iga Lamec, iwán Enoc mochiĵ tĕtaj iga Musalén, iwán Jared mochiĵ tĕtaj iga Enoc, iwán Mahalaleel mochiĵ tĕtaj iga Jared, iwán Cainán mochiĵ tĕtaj iga Mahalaleel,

³⁸ iwán Enós mochiĵ tĕtaj iga Cainán, iwán Set mochiĵ tĕtaj iga Enós, iwán Adán mochiĵ tĕtaj iga Set, iwán Dios mochiĵ tĕtaj iga Adán.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichíwa yej ayękti

¹ Kuą' Jesús kįsa' ipan weya' Jordán, kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, iwán iyEspíritoj Dios kiwiąa' Jesús ipan desierto kan ayá' çantítolo'.

² Ompa onoya cuarenta días, ayá' takuaj inomej días iwán mayana'. Iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichíwa yej ayékti,

³ kijlij:

—Siga teja nokta iPiltzín Dios, xikijli inín te'ti iga mamochíwa pan.

⁴ Jesús kijtoj:

—Ijkín ijkuilijto' itájtól Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', nō wel ono iga kichíwa ken kijtowa itájtól Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiwíga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko iwán kinextilij nimaninsan inochi paismej yej ono' ipan inín tajli.

⁶ Tzitzimi' kijlij Jesús:

—Nej nimitztalj iga xikmandaro inochi inín monsj paismej yej nej nemakakej iwán wel nikmaka a'san nej nikneki.

⁷ Siga timotankuaketzá iga tineweyimatiltiá, inochi nimitzmkas.

⁸ Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo notenoj, iga ijkín ijkuilijto' itájtól Dios: “Xikweyimatilti moTeško Dios iwán xikchíwa kensan yéj kineki.”

⁹ Iwán Tzitzimi' kiwíga' Jesús ipan weyi-altepe' Jerusalén, kitejkawiltij este iyixko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan, iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teja nokta iPiltzín Dios, este nigaj ximopatánalti talpan;

¹⁰ Iga itájtól Dios ijkín ijkuilijto':

Dios kitítanis iyangelejmej iga mamitzpalewíkan.

¹¹ Mitzmajkuiñaskej,

iga amo ximokxiwíteki ipan te'ti.

¹² Jesús kijlij:

—Kijtowa nō itájtól Dios: “Amo xiktajtanili moTeško Dios iga makichíwa tejté iga san manesi iga wel kichíwa.”

¹³ Tzitzimi' kikajtejka Jesús kuá' kita' iga awel kichíwaltij yej ayékti.

Jesús pewa iga tamachtiá

¹⁴ Jesús yajki sej Galilea, iwán iyEspíritoj Dios kipalewij iga nochi wel makichíwa. Ipan inón tajli noyan momatiá yej yépa kichíwa.

¹⁵ Jesús tamachtiaya ipan itiopamej israelítajmej, iwán nochi kiweyimatiltiyaj.

Jesús asi Nazaret

¹⁶ Jesús yajki Nazaret, kan moskaltij. Ipan día kuá' mosewilo, kala' tiopan ken iga nochipa kichíwaya. Iwán moketzá' iga kileeroj itájtól Dios.

¹⁷ Kimakakej se ama' yej kijkuilij el profeta Isaias, iwán kuá' kitapoj, kasi' kan ijkín ijkuilijto':

¹⁸ IyEspíritoj toTeško nepalewiá,

Dios netapejpen iga manikuiguili ye'noticiaj yej ayá' motapialiáj.

Nejtán iga manikachitalti yej moyolmiktijtokej,

iwán iga manikijto'ki ken iga maxitomikan yej ken ilpitokej,

iwán iga maniktachalti yej pachamej.

Nejtán iga manikmanawíki yej kinkochíwaj.

¹⁹ Nejtán iga manikpowa iga toTeško inán tamánawíkoya.

²⁰ Iwán Jesús kikikimilij in inón ama' iwán kimá' yej mandarowa, iwán Jesús motalj. E' yej ompa onoyaj tiopan, kitachilijtikajkej Jesús.

²¹ Yéj kijtoj:

—Aman amo-ixtaj mocumpliroj inín yej nigaj ijkuilijto'.

²² Nochi ye'tajtoj iga Jesús, iwán madmiradojkej iga pox monšaj yej kijtojtoya. Motajtaniáj:

—¿In inín ayejtaj ipiltzín José?

²³ Jesús kijtoj:

—Amelá' anne-ijljneki yej mojtowa: “Médico, ximoachitiali momatika”; iwán anne-ijljiskej: “Yej nikakikej yej tikchij Capernaum, xikchíwa nq nigaj ipan mótal.”

²⁴ Iwán kijtoj sej Jesús:

—Nimitzijliáj iga nisé profeta ayá' kitajtolkuij ipan iyáltepe'.

²⁵ Nimitzijliáj iga onoyaj komati viudajmej ipan Israel kuá' onoya el profeta Elías, kuá' ayá' wetzi' tiawa' tres año y medio iwán noyan apistajitoyaj;

²⁶ e', Dios ayá' kitjtan Elías çan nisé yej wewejmí' de Israel, kitjtan iga mayawi çan se yej wewejmí' de Sarepta yej ono' itenoj áltepe' Sidón.

²⁷ Inón vej kuá' onoya Eliseo, onoyaj nq komati de Israel yej palantiaya inakayomej iga kipiayaj lepra.* E' nisé de Israel ayá' kipajtilij, setzín kipajtilij yej itoka' Naamán yej ichan ipan país de Siria.

²⁸ Kuá' inón kikakikej, inochi yej onoyaj tiqpan, pox kuejkuesiwikej.

²⁹ Moketzkej kan ejewatoyaj, kikixtijkej Jesús ipan áltepe'; inón áltepe' onoya iyixko tepe', iwán Jesús kiwigakej este kan máj ajko ipan tepe', iga ompa makibarrancarokan.

³⁰ E' Jesús panoj tatzalan, iwán yákiya.

Se taga' yej kipiaya malespíritoj

³¹ Jesús yajki ipan se áltepe' yej itoka' Capernaum, estado de Galilea, iwán ipan día kuá' mosewilo, tamachtiaya.

³² Iwán yejemen madmiradowayaj ken iga tamachtiaya, porque kuá' tajtowaya nešía iga kimati te nemi kijtowa.

³³ Tiqpan onoya se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán tzajtzi' iga kijtoj:

³⁴ —Xinekajtewakan; ¿té tikpiá iwán nejemen, Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitziçmati a'yéj tej, tejwa' yej atikchíwa yej ayekti iwán mitztjtan Dios.

³⁵ Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtito! ¡Xikajtewa inín taga'!

Iwán inón malespíritoj kiwetziltij este ipan tajli in inón taga', iyixtaj inomej gente, iwán kisa' ipan inón taga', iwán até kichiwilij.

³⁶ Nochi momajtijkej iwán mosesepan-ijliayaj:

—Ayí' tikakij yej ijkin matajto; inín taga' pox wel tatekimaka; malespíritojmej kicredowaj iwán kisaj!

³⁷ Iwán nochi yej kichíwaya Jesús, noyan momatiá ipan inón tajli.

Jesús kachitialiá imonq Pedro

³⁸ Jesús kisa' tiqpan iwán yajki çan Simón. Kasito imonq Simón poxsan kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga makachitiali.

³⁹ Jesús motolq kan wetztoya imonq Simón iwán kajajwa' kawan iwán séwí'ya ikajlo'. Iwán ikuá'san moketza' in imonq Pedro, iwán kichija tákual iga tatamá'.

Jesús taachitialiá

* 4:27 4:27 Xikita glosario “Lepra”.

⁴⁰ Ku꤁' kála'ya tɔnətɪ', nochi yej kipiayaj ichamej yej sese'pa iga wɛtito꤁aj, kiwígakej kən onoya Jesús; iwán kitalij ima' ipan sejsé de wejemen iwán kachitíaltijkej.

⁴¹ Mía' kipiayaj małespíritoj, iwán ku꤁' kɪsayaj, tɔajtziáj, kijtowa꤁aj:
—Tej iPiltzɪn Dios.

E' Jesús kajajwaya małespíroto꤁mej, ayá' kimakaltiya iga matajto꤁kən, porque kimatiáj iga Jesús el Cristo yej Dios kitítan.

Jesús kipowa itájtɔl Dios ipan estado de Galilea

⁴² Ku꤁' tanəsi', Jesús kɪsa' ipan ɔltepe' iwán yajki kən ayagaj ono'. E' la gente kitemo꤁kej iwán asikey este kən onoya. Kinekiáj iga makáwi-o' iwán aya mayawi,

⁴³ e' Jesús kijlij la gente:

—Es que nia nɔ nikpowati ye'notíciaj ipan se' ɔltepe꤁mej iga ken reinarowa Dios,† iga inɔn nokta nejtitankej.

⁴⁴ Ijkɔn Jesús kipojtinemiá itájtɔl Dios ipan tiopamej yej ono' Galilea.

5

Topojmajkej ken ayi'pa mo-ita

¹ Se día Jesús onoya Genesaret ipan lagunajten, iwán wálkej komati gente este kipipitzkowayaj Jesús iga kikakisnekiáj itájtɔl Dios.

² Iwán Jesús kita' ome ákəl yej onoyaj ipan ɔten, iwán yej tamatawiáj temojkej iga kipajpakaj irre꤁ejmej.

³ Iwán Jesús tejkaj ipan se de inomej ákəl yej itátkipa Simón. Iwán Jesús kijlij Simón iga achi máj makiwejkatili ákəl iga ɔtatɛn. Iwán Jesús motəlilij ipan ákəl iga kimachtij yej ompa chapantokej.

⁴ Ku꤁' támi'ya tamachtij, Jesús kijlij Simón:

—Xiku꤁iga moákal kən majya wejkatan iwán ompa xitopojmakən iga amoatarrayaj.

⁵ Simón kijtoj:

—Tamachtiani, senyówal nitopojmajkej iwán nisé anikítzkijkej. Ya que tej nemi tinetekimaka, nia sej nitopojma꤁i.

⁶ Ku꤁' inɔn kichijkej, kikítzkijkej komati to꤁oj, iwán este tɔajtɔ꤁ani' irre꤁ejmej.

⁷ Iwán kiməntzkej yej onoyaj ipan se' ákəl iga maya꤁ən makipalewítij. Iwán yajkij, iwán kitemijkej iyomexti ákəl, iwán este ken ɔwetziája.

⁸ Ku꤁' inɔn kita' Simón Pedro, motankuáketza' iteno꤁ Jesús iwán kijlij:

—NoTɛko, amo xinɛtecho iga nej ayá' niye'nemi.

⁹ Ijkɔn kijtoj Pedro iga pox majmatoya; ijkɔnsan nɔ nochi yej iwán nemiáj iga pox komati yej kikítzkijkej.

¹⁰ Nɔ momajtij Jacobo iwán Juan yej ipilowa꤁ Zebedeo, yej tekipanowa꤁aj iwán Simón. E' Jesús kijlij Simón:

—Amo ximajmawi, inán tipewas iga tiknechkowa yej manɛtokakən, ken inán to꤁oj tikítzkiá.

¹¹ Iwán ku꤁' kikíxtijkeja iyakəlmej ipan ɔtatɛn, ómpaya kikajte꤁kej inewi iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kachitíaltía se taga' yej nemi palani ikajlɔ'

† 4:43 4:43 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

12 Se día onoya Jesús ipan se altepe', wəłaj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra. Iwán kuə' kita' Jesús, motankuəketza' iwán motzontoga' este ipan tajli iwán ijkín kichokistajtanilij:

—Notəko, siga tej tikneki, wel xinəpajti.

13 Jesús kichijchin iga ima' iwán kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Iwán ikuə'san pajti' kan palantiaya.

14 Jesús kijlij inón yej achitiá' iga amo agaj makijli a' kipajtij, iwán kijlij:

—Xaj kan ono' sacerdote iga mamizita, iwán xikmaka moofrendaj Dios, ken Moisés tatekimá', iga Dios mitzpájtija iwán iga mamomati iga tipájtija'ya.

15 Noyan momatitiaya iga taachitaltiaya Jesús, iwán komati gente monechkowəyaj iga makikakikan yej kijtowa iwán iga makachitiltikan.

16 E' Jesús kikajtəwaya la gente iga iselti yaya tajtəti iwán Dios kan ayagaj ono'.

Jesús kachitaltiá se yej awel nejnemi

17 Se día tamachtijtoya Jesús, iwán ompa ewatoyaj fariseojmej* iwán yej tamachtiaj† ipan iley Moisés, yej wəłkej de inochi altepemej yej ono' ipan estado de Galilea, de Judea iwán de Jerusalén; iwán ipoder Dios monextiaya kuə' Jesús taachitaltiaya.

18 Iwán asikej sekin tajtaga' yej kiwajliguilijkej ipan tapech se taga' yej awel nejnemi nokta. Kinekiáj makakikan kalijti' iga makitekakan iyixtaj Jesús.

19 E' awel kalakkej iga pox onolo'. Tejkajkej iyixko kajli iwán kixitinkej ipetayo, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi iga kitəłkej tajkoyan, itənoj Jesús.

20 Kuə' Jesús kita' ken iga moconfiarowəyaj ipan yéj, kijlij yej wətitoya:

—Nochi yej tikchij yej ayəkti, nimitzəłkawiliaya.

21 Iwán fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés, kijtojkej ipan iyəlmajmej: “¡Inín taga' nemi kiməlijliá Dios! Ayagaj wel təłkawiliá yej se kichıwa yej ayəkti, petz Dios san.”

22 E' Jesús kimatiá tə kejləntoyaj, iwán kijtoj:

—Amejemen, ¿te iga ijkón ankejləmikij ipan amoəlmajmej?

23 ¿Katiá məj wel manikijli: “Nochi yej tikchij yej ayəkti nimitzəłkawiliá”, o manikijli: “Ximoketza iwán xaja”?

24 An sí, nia nimitznəxtiltij iga nej yej iPiltzın Taga',‡ ipan inın tajli wel nikelkawiliá yej se kichıwa yej ayəkti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech iwán xaja mochan.

25 Iwán in inón yej awel nejnemiá; ikuə'san moketza' iyixtajmej, kikui' itapech kan wəzttoya iwán yájkiya ichan, iwán kiwəyimətiltitiaya Dios.

26 Iwán nochi tajtəxtikajkej iwán kiwəyimətiltijkej Dios. Iwán majmatitajtojkej:

—Inán sí, tikitakej yej ayi'pa mo-ita.

Jesús kinotza Leví yej itəqə' nə Mateo

* 5:17 5:17 Xikita glosario “Fariseo”. † 5:17 5:17 Xikita glosario “Yej tamachtiaj ipan iley Moisés”.

‡ 5:24 5:24 Xikita glosario “IPiltzın Taga”.

27 Kuḗ' k̄sa' Jesús, kita' s̄e yej kicobr̄ar̄ojtoya impuestos iga Roma. In̄on taga' it̄ok̄a' Leví, ewatoya ompa k̄an kicobr̄ar̄ojtoya impuestos. Jesús kijlij:
—Xin̄etoka.

28 Iw̄an Leví moketza', kikajtej inewi itekipán̄ol, iw̄an kitoga' Jesús.

29 Iw̄an Leví ich̄an, kichij weyi-ilwi' iga Jesús. Ompa onoyaj mia' yej n̄o yej kicobr̄ar̄ojtoya impuestos iga gobierno iw̄an sékino' máj yej k̄ix̄n̄antoyaj mesa iw̄an yejemen.

30 E' fariseojmej iw̄an yej tamachtíaj ipan iley Moisés, p̄ewakej iga kipopowaj idiscipolójmej[§] Jesús, kijlijkej:

—¿Te iga ansentakuj iw̄an ansen-átij iw̄an yej kicobr̄ar̄owajaj impuestos iga Roma iw̄an yej kich̄iwaj yej ayēkti?

31 Jesús kijtoj:

—Yej yēktitokej ayá' kinekij yej maki-achit̄ialtik̄an, sino que yej w̄et̄itokej.

32 Nejj ayá' niw̄alaj n̄ikn̄otzako yej k̄j̄towaj iga ye'nemij. Majwa' niw̄alaj n̄ikn̄otzako yej kich̄iwaj yej ayēkti iga mamoȳolpatak̄an.

Kitajt̄anij Jesús kén iga yej mayun̄arowaj

33 Kijlijkej Jesús:

—¿Te iga yej kitokaj Juan iw̄an yej kitokaj fariseojmej pox mayun̄arowaj iw̄an pox or̄adowaj, e' modiscipolójmej nochipa átij iw̄an takuaj?

34 Jesús kijtoj:

—Awel mayun̄ar̄oskej te-ik̄n̄iw̄an k̄an mon̄am̄iktilo kuḗ' ompa ono' iw̄amej chokotz̄in yej mon̄am̄iktiá.

35 Ásissan día iga kiw̄igaskej in chokotz̄in; ikuḗ' kena, mayun̄ar̄oskej.

36 Iw̄an kipowa' n̄o in̄in iga mam̄ix̄kūjtilo:

—Ayagaj kiteki tájkol inuevojw̄ip̄il iga makitamani iw̄ip̄ilsósol. Siga kich̄i' ijk̄on, kisosol̄oj inuevojw̄ip̄il. Iw̄an ayá' ye'n̄esis w̄ip̄ilsósol iga tamanijtos iga tájkol yej nuévojo'.

37 Ipan ikyapakuetak̄on^{*} awel n̄o moakiá vino yej kich̄ijkejo' iga vino yej kich̄ijkejo' moposawa iw̄an kipox̄onas kuetaxtekon iw̄an n̄empoliwis vino iw̄an kuetaxtekon.

38 In̄on iga, yēkti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamoaiki vino yej kich̄ijkejo'. Ijk̄on apoliwis vino n̄iga kuetaxtekon.

39 Iw̄an ni agaj yej koniá ikyapav̄inoj kinekis makoni yej kich̄ijkejo', iga k̄j̄towa: “Mataj ikyapav̄inoj máj x̄ochajya'.”

6

Idiscipolójmej Jesús kito'piyotil̄ant̄iawij trigo ipan día kuḗ' mosewilo

1 S̄e día kuḗ' mosewilo, Jesús pan̄otiaya m̄il̄j̄ti', iw̄an idiscipolójmej p̄e' iga kitekt̄iáj̄kij trigo iw̄an k̄ox̄tiayaj iga im̄amej iw̄an k̄ikuajtiayaj.

2 Sekin fariseojmej kijtojkej:

—¿Te iga ankich̄iwaj tekipán̄ol yej ayēkti mamoch̄iwa ipan día kuḗ' mosewilo?

3 Jesús kijlij:

—¿Ix̄ ayí' ankilērojkej yej kichij David iw̄an yej senemiáj kuḗ' maȳanakej?

⁴ Kala' tiŋpan, kiku' pañmej yej itátkipa Dios. David kikuaj inŋmpa pañ iwán kimá' nŋ yej iwán nemiáj, malej iga ayá' wel kikuaya námŋl, petz sacerdotejmej wel kikuayaj.

⁵ Iwán kijtoj Jesús:

—Nej yej iPiltzjn Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

Taga' yej maťakuawayaxto'

⁶ Ipan sewo' día kuá' mosewilo, Jesús kala' tiŋpan iwán pewa' iga tamachtij. Iwán ompa onoya se taga' yej takuawayaxto' iye'ma'.

⁷ Iwán inŋmej yej tamachtiaj ipan iley Moisés iwán fariseojmej kipipiayaj Jesús iga makitakañ siga kachitaltij ipan día kuá' mosewilo. Iga ijkŋn wel makasiķan ken iga makitelwikañ.

⁸ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijlij taga' yej maťakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwiķi tatakoyan.

Iwán taga' moketza'.

⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nia nimitztajtanitij: ¿Té an wel mochiwa ipan día kuá' mosewilo; yej yekti o yej ayekti? ¿Mamoachitalti agaj o mamomikti?

¹⁰ Iwán Jesús kitachilij inochi yej ompa onoyaj iwán kijlij inŋn taga':

—Xikmelaŋa moma'.

Ijkŋn kichij in taga' iwán yektia'ya imá'.

¹¹ Yej ompa onoyaj poxsan kuejkuesiwiķej, iwán pewayej iga motatapowijkej te wel kichiwiliayaj Jesús.

Jesús kitapejpena doce yej makipowakan itájtŋl

¹² Ayá' wejkat', Jesús yajki tajtŋto iwán Dios ipan se tepe' iwán senyŋwal oradojtŋya.

¹³ Kuá' tanési'ya, kinŋtza' idiscipolojmej iwán kitapejpen doce de yejemen, inŋmej kitŋkawij apostolejmej.*

¹⁴ Inŋn itŋkamej: Simŋn yej nŋ kitŋkawij Pedro; Andrés yej iyiknŋn Simŋn, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé,

¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltzjn Alfeo; Simŋn yej ipartidoj nacionalista,†

¹⁶ Judas, yej iyiknŋmpa Jacobo iwán Judas Iscariote yej máj despuéj kinextij iga makikŋtzkŋkan Jesús.

Jesús tamachtia

¹⁷ Jesús temoj iwamej ipan tepe', iwán kaŋwitoj ipan planada. Iwán ompa onoyaj idiscipolojmej iwán nŋ komati yej walkej ipan estado de Judea, iwán yej ichamej altepe' Jerusalén iwán nŋ yej ichamej lamartenoj na' altepemej Tiro iwán Sidón. Asikej ompa iga kikakitoj itájtŋl Jesús iwán iga maachitiakan yej wetitokej.

¹⁸ Iwán yej kipiayaj maľespiritojmej nŋ kachitaltiaya.

¹⁹ Iwán nochi kinekiáj makichichimikañ Jesús, iga ipan yéj kŋsaya poder iwán inochi kachitaltiaya.

Yej Dios máj kiye'ita

²⁰ Iwán Jesús kitachilij idiscipolojmej iwán kijlij:

* **6:13 6:13** Xikita glosario "Apŋstol". † **6:15 6:15** Kijliayaj nacionalista iga anka Simŋn, kuá' aya kitokaya Jesús, senemiáj wan judiyojmej yej kikŋxtjnekiáj romaŋojmej yej kidominaŋrojtŋyay paľs de Israel.

—Xipaktokan yej ayá' anmotapialiáj, iga ankipiáj Dios iga amoTeko.

21 'Xipaktokan amejemen yej inán anmayanaj iga an-ixwiskej.

'Xipaktokan yej inán anchokaj, iga anwetzkaskej.

22 'Xipaktokan kuá' mitzijiyaj, iwán kuá' mitzkixtiáj ipan amoaltepe' iga akinekij xonokan iwamej, iwán kuá' kuajkuantas mitzijiáj iwán kuá' mitzpinajtiáj iga annetokaj nej yej iPiltzin Taga'.

23 Xipakikan este xiwjwitonikan inón día, iga ipan cielo yawij mitz-makatij yej pox yekti, iga ijkonsan nō iyikyapatajmej inimej gente kipoxiknōchijkej profetajmej.

24 'E' anlastimajmej yej ankipoxpiáj tomjn, iga nij ampakikeja.

25 'Anlastimajmej yej inán an-ixwitokej, porque anyawij anmayanatij.

'Anlastimajmej yej inán anwetzkaj, iga anyawij anchokatij iwán anmo-knōmatiskej.

26 'Anlastimajmej kuá' inewi tajtaga' ye'tajtoskej iga amejemen, iga ijkonsan nō iyikyapatajmej yejemen ye'tajtojkej iga yej ayéj mela' profetajmej.

Xikchokilikan yej ayá' mitzye'itaj

27 'E' amejemen yej annekaktokej nimitzijliáj: Xikchokilikan yej ayá' mitzye'itaj, xikchiwilikan yej yekti yej mitzijiyaj.

28 Xikye'ijlikan yej mitzmalijliáj. Xiktenewikan Dios iga inomej yej mitzpantiáj.

29 Siga agaj mitzxaýgatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamitzmaga, iwán siga agaj mitzkuiliá mochamarraj, xikmaka nō mokuach iga makiwiga.

30 Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka, iwán yej mitzkuiliá yej motátkipa, amo xiktajtanili iga mamitzkuepili.

31 Xikchiwilikan sekin ijkón ken amejemen ankinetik mamitzchiwilikan.

32 'Siga ankichokiliáj yejsan nō mitzchokiliáj, ¿té anmotaniliskej? Este yej kichiwaj yej ayékti, ijkón nō kichiwaj.

33 Siga ankichiwiliáj yej yekti yejsan mitzchiwiliáj yej yekti, ¿té anmotaniliskej? Ijkón nō kichiwaj yej ayá' ye'nemij.

34 Iwán siga ankitakewaltiáj tomjn inomej yejsan wel mitzkuepiliáj, ¿té anmotaniliskej? Yej kichiwaj yej ayékti nō kitakewaltiáj yejsan wel kikuepiliskej se' achón.

35 E' amejemen xikchokilikan yej mitzijiyaj iwán xikchiwakan yej yekti, iwán siga antatakewaltiáj tejté, amo xikchakan iga mamitzkuepilikan. Ijkón anmotaniliskej yej pox yekti, iwán amejemen anmochiwaskkej ipilowan Dios yej ajko ono', iga yéj nō kikneliá yej ayá' taagradecerowaj iwán yej kichiwaj yej ayékti.

36 Amejemen xita-iknelikan kensan nō amoTaj Dios ta-ikneliá.

Amo xitajuzgarokan

37 'Amo xitajuzgarokan iwán Dios ayá' nō mitzjuzgaroskej. Amo xikijlikan ni agaj iga ayompa nemi, iwán Dios nō ayá' mitzijliskej iga ayompa annemij. Xikelkawakan yej mitzchiwiliáj yej ayékti, iwán Dios nō ijkón mitzchiwiliskej.

38 Yej ankipiáj xikmakakan sekin, iwán Dios nō mitzmasaskej. Yawi mitzmatatij ipan amomórral este temis, este tejtekalititos, iwán este

áyo'ya kitoloj amomórřal. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan nõ Dios mitzmakaskej.

³⁹ Jesús ijkın kijtoj iga mamıxkujtilo:

—¿Ix wel se pacha kimawilantiá se' pacha iga makojkuilti? ¿Ix ayá' an wetziskej iyomextimej ipan se xapo'?

⁴⁰ Jej nemi momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá, kuá' kitámijya iga momachtij, kaxilijya yej tamachtiá.

⁴¹ '¿Te iga tikıxtachılıá mokinın iga kipiá tasoltzın ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?

⁴² Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timıxewiá iga tikijliá mokinın: “Noknın, achi manimitzkıxtili tasoltzın yej tikpiá ipan moyix”? ¡Tej yej timopajpantiá iga tiye'nemi!, xikıxti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikıxtiliá tásol ipan iyix mokinın.

Kuawi' mo-ıxmati ipan itakılka

⁴³ 'Nisé kuawi' yej mokualıá itakılka wel kipiá itakılka yej ayá' mokua. Iwán kuawi' yej ayá' mokualıá itakılka, awel nõ kipiá itakılka yej mamokua.

⁴⁴ Sejsé kuawi' mo-ıxmati ipansan itakılka: ayá' moteki itakılka amakuawi' ipan witzkuawi', niga moteki uva‡ ipan çawawitz.

⁴⁵ Taga' yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj kejlanto' yejsan yekti. Iwán taga' yej ayá' ye'nemi, kuajkuantas kijtowa iga ipan iyalmaj ono' yej ajayekti, iga yej ono' ipan iyalmaj inón kijtowa.

Kajli yej ye'taksato'

⁴⁶ '¿Te iga anne-ijliáj “NoTeko, noTeko”, iwán ayá' ankichıwaj yej nimitzijliáj?

⁴⁷ Nia nimitzijlijit ken neši inón yej wı' notenoj, yej kikaki notájtól iwán kichıwa yej nikijtowa.

⁴⁸ Inón ken tikita se taga' yej kichij ikal de material. Achto talichkua' wejkatan iga kajli mataksato ipan weyite'ti. Kuá' weyá' a'ti iwán wıłaj arresomoj yej pox tajpalej ipan kajli, niga wel kolın, iga inón kajli toktó' ipan te'ti.

⁴⁹ E' yej netajtolkaki iwán ayá' kichıwa yej nikijtowa, inón ken tikita se taga' yej kichij ikal ipan petz tajli iwán ayá' kipiá kan taksato'. Iwán kuá' weyá' a'ti, wıłaj arresomoj yej pox tajpalej ipan inón kajli iwán inón kajli wetzi' iwán mela'xixitini'.

7

Se taga' yej mopoxconfiarowa ipan Jesús

¹ Kuá' Jesús tami' tatatapowij, yajki altepe' Capernaum.

² Ompa çantitoya se capitán yej kimandarowaya soldadojmej de Roma, kipiaya se itekipanowani yej kipoxçokiliaya, e' wetitoya. Alınsan poliwiá iga mikiá.

³ Kuá' inón capitán kikagui' yej Jesús kichijto', kitıtan wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej iga makijlijit Jesús iga makachitalti itekipanowani inón capitán.

⁴ Yejemęn yajkij kitatoj Jesús, iwán ijkın kitejteki'ijlijkej:

‡ 6:44 6:44 Xikita glosario “Uva”.

—Inón capitán kajasi iga xikpaléwi,
 5 iga kiye'ita tokniwan yej nō israelitajmej, iwán yéj neçhiwilijkej notiõpamej.

6 Jesús yajki iwamej. E' kuá' asitiáyaya çan inón capitán, inón capitán kititan iyamigojmej iga ijkín makijliti:

—NoTeko, akajasi xikalaki noçan, ayá' neajasi iga xasi nokalijiti'.

7 Inón iga ayá' nimixewij iga nimitztemõto nomatika. E' xikijtosan iga mayektia notekipanowani iwán yektiás.

8 Nej nō ono' yej netekimaka iwán nō niktekimaka soldadojmej. Kuá' niktitani se mayawi kanaj, yawi; iwán kuá' se' nikijliá iga mawjki, wj'; iwán kuá' nikijliá notekipanowani iga makichiwa tejté, kichiwa.

9 Kuá' inón kika' Jesús, madmiradoj, iwán kitachilij yej kitokatinemiáj, kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiãro ipan nej ken inñ taça'.

10 Kuá' tatitanimej yajki ichan capitán, kasitoj tekipanowani, achitia'ya.

Jesús kinkeliá se yej wewejmí'

11 Jesús iwán idiscipolójmej iwán komati gente nemi yayaj ipan se altepe' yej itoká' Naín.

12 Kuá' asitiáyaya ipan altepe', kita' iga nemi yawij kitokatij se yej mi', yej iselpiltzín se yej wewejmí'. Mia' kipolojtayaj yej de ompamej.

13 Kuá' toTeko kita', choga' iyalmaj iga inón viuda, iwán kijlij:

—Amo xichoka.

14 Iwán kitechoj tapechtzín kan mejmelajtiaya ánimaj iwán kichijchin. Iwán mokejketzkej yej nemi kiwigayaj. Jesús kijlij ánimaj:

—Chokotzín, nimitzijliá: ¡ximoketza!

15 Iwán motalij in yej miktoyay iwán péwa'ya tajtoj. Iwán Jesús kima'ya iye'.

16 Iwán nochi yej ompa onoyaj momajtijkej iwán ijkín kiweyimatiltiyaj Dios:

—Te-ixnámikiko se profeta yej kipoxpia poder.

Iwán kijtowayaj nō:

—Dios walañ kipaléwiko igentej.

17 Iwán yej kichij Jesús, noyan Judea momati' iwán este ipan altepemej yej najna'san onokej.

Itatitanimej Juan yej tabautizarowa

18 Juan kimati' yej kichij Jesús iga kipowilijkej idiscipolójmej. Iwán Juan kingtza' ome idiscipolój,

19 iwán kititan iga makitajtanitij Jesús: “¿Ix teya in Cristo yej yawi wjzeti, o nikháskejo' sewo'?”

20 Kuá' idiscipolójmej Juan kitechojkej Jesús, kijlijkej:

—Juan yej tabautizarowa netitankej iga manimitztajtanikij; “¿Ix téyaki in Cristo yej yawi wjzeti, o nikháskejo' sewo'?”

21 Iwán ikuá' Jesús kachitaltij mia' yej sese'pa iga wetitoyaj, iwán yej kipiayaj malespítoj, iwán nō kitachaltij mia' pachamej.

22 Iwán Jesús kijo:

—Xakan xikijliti Juan inochi yej ankitakej iwán yej ankikakikej: pachamej tachaja, kojomej nejnémija, yej palantiayaj inakayomej iga kipiayaj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj,

ojpa-isákeja. Iwán yej ayá' motapialíaj, mopowiliaya ye'notíciáj ken iga Dios tasalvārowa.

²³ Paktos yej ayá' kikajtewa iga moconfiārowa ipan nej.

Jesús kitajtajtani la gente te itekiyo in Juan

²⁴ Kuá' yájkija itatítanimej Juan, Jesús pe' tatatapowij de Juan; kijtoj:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koqlina ejeka'?

Iwán siga ayá', ¿tétaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto'? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakiaj iwán nemij ken kinekij, chantitokej chan reyejmej.

²⁶ Iwán, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta.

²⁷ De Juan tajtoj kan ijkín ijkulijto':

Niktítani notatítan iga mo-ixtaj matayakana, iga ken kuá' mamitzojtápoya.

²⁸ Nimitznojma-ijliáj iga ateyi nisé profeta yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizārowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

²⁹ Nochi yej kikakikej itájtól Juan este yej kicobrārowayaj impuestos iga Roma, no mobautizārojkej iwán ijkón kichijkej ken Dios tatekimaka.

³⁰ E' fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan la ley, ayá' mobautizārojkej iná' Juan, iwán ayá' kinekikej yej Dios kinekia' makichjwa iga yejemen.

³¹ Iwán toTeko kijtoj:

—Amejemen yej inampa amonokej annesij ken tikita

³² kōkōñ' yej maŵiltiaj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziliáj iyikñiŵan: "Nejemen nimitztapitzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtotijkej; nejemen nimitziknotakujkilijkej iwán ayá' anchōkakej."

³³ Ijkón inimej gente; ŵalaj Juan yej tabautizārowa yej akikuaya pan niga koniaya vino iwán amejemen ankijtowaj iga kipiaya maļespiritōj.

³⁴ Iwán niŵalaj nej yej iPiltzín Taga' yej nitakua iwán nikonía vino, iwán ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán inomej yej kicobrārowaj impuestos iga Roma.

³⁵ Kuá' tikita ken iga ye'nemij yej momela'confiārowaj ipan Dios, neši iga Dios nochi kimati te kichjwa.

Jesús paxlowa chan se fariseo yej itōka' Simón

³⁶ Se fariseo kijlij Jesús iga matakuaŵi ichan, iwán kala' kalijti'. Iwán kuá' kixnānto'ya mesa,*

³⁷ asito se siŵa' yej ayá' ye'nemi. Inón siŵa' de ompa, iwán kimati' iga Jesús yajki takuaŵo chan inón fariseo. Kiŵiga' se iboteyajtzin yej chijto' de te'ti yej itōka' alabastro. Ipan kiŵiga' aceite yej pox ajwiya'.

³⁸ Iwán itepotztajpa Jesús, choga' iyikxitenoj, iwán inón siŵa', iga iyixa' kixxipatzoj. Iwán kiŵakiltij iga itzónkal, iwán kixxipipitzoj iwán kitajtalilij aceite yej pox ajwiya'.

³⁹ Kuá' fariseo yej nemi kitamaka Jesús, kita' yej nemi kichjwa inón siŵa', kijtoj ipan iyalmaj: "Siga inin taga' katka mela'profetaj, kimatiá katiábapa inin siŵa' yej nemi kichijchimi; ayá' ye'nemi."

* **7:36 7:36** Inón vej, kuá' takuayaj tokñimej, nochipa ken achi monagastékayajpa iyopochkämpamej, motetoniayaj iga isōtkolmej miéj nemi takuaj iga iye'mamej. Mesajmej poxsan chajchapati'. Inón iga siŵa' wel kinā'techoj itepotztajpa Jesús. Xikita dibujo pan página 555.

40 Iwán Jesús kijlij fariseo:

—Simón, nimitzijlijneki achi tejté.

Fariseo kijtoj:

—Tamachtiani, xine-ijli.

41 Jesús kijtoj:

—Onoya ome taga' yej kideberowayaj yej tatakewa tomín. Se deberowaya ke' se kitaniá quinientos días iwán se' ke' kitaniá cincuenta días.

42 Iwán nisé de yejemej awel kikuepa' inón tomín, iwán inón yej tatakewa tomín, kijlij yej deberowaj iga ay'ya makikuepakān inón tomín. Inán xine-ijli, ¿katiapa de yejemej máj kichokilij?

43 Simón kijtoj:

—Anka yej máj komati tomín kelkawilij iga kideberowaya.

Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj Simón.

44 Iwán Jesús kitachilij siwá', iwán kijlij Simón:

—Ta' xikita inín siwá'. Nikala' mochan iwán ayá' tine-ikxipaga'. E' inín siwá' ne-ikxipaga' iga iyíxa' iwán ne-ijikxiwakiltij iga itzónkal.

45 Tej ayá' tinepipitzoj; e' inín siwá', desde que nikala', ayá' nemi kikajtewa iga kipipitzowa nokxi.

46 Ayá' tineṭalilij aceite ipan notzontekon; e' yéj neṭalilij aceite yej ajwiya' ipan nokxi.

47 Inón iga nimitzijliá, nepoxchokilij iga nikelkawilija yej poxsan ayékti kichij. E' yej nikelkawiliá alín yej kichíwa yej ayékti, inón ayá' poxsan nechokilij.

48 Iwán Jesús kijlij inón siwá':

—Inochi yej tikchij yej ayékti nimitzelkawilija.

49 Iwán yej iwamej ompa takuajtoyaj, motajtankej:

—¿A'yéj in yej wel nō kelkawiliá yej se kichíwa yej ayékti?

50 Jesús kijlij inón siwá':

—Iga timoconfiarōj ipan Dios, mitzmanáwija. Xiyolpaktiaya.

8

Siwatkej yej kipalewiáj Jesús

¹ Iwán Jesús yajki ipan nochi wejweyi altepemej iwán ipan altepetzitzin iga kipojtinemiá ye'noticiaj ken iga Dios reinarowa. Nemiá iwán doce idiscipolōjmej.

² Nemiáj nō sekin siwatkej yej Jesús kachitiltij yej kipiayaj malespíritoj iwán yej wetitoyaj. Se de yejemen María, yej itōka' nō Magdalena yej iyakapan kisa' siete malespíritoj.

³ Nō Juana yej isiwá' Chuza, Chuza kipalewiaya Herodes kan mandarowa. Iwán se' itōka' Susana iwán sékino' máj yej kipalewiayaj Jesús iga kimakakej yej itatkimejpa.

Kén iga mīxkuñtilo ipan yej tōka

⁴ Mia' kīskej ipan i-altepemej iga kitatoj Jesús. Iwán poxsan monchokōlō'. Iwán Jesús kipowa' inín iga mamīxkuñtilo:

5 —Se ʔaʒa' yajki ʔokato, kipapatānáltijpa* íyol trigo. Ono' yej wetzito ipan ojti iwán kitataksayaj yej ompa panowayaj. Wałkej ʔotomej iwán kikuajkej.

6 Ono' yej wetzito tetʒalan kan ono' ajalín ʔajli; kuā' íxwa'ya, ʔałwagui'.

7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj. Kuā' witzyoj sen-ixwakej iwán tato', witzyoj ta-ijiyomiktij.

8 E' ono' yej wetzito ipan ye'ʔal. Kuā' weyakej, pox mochij; iwán ipan sejsé imiawayo kitalilij este cien íyol.

Kuā' tami' kijtoj inón, Jesús recio ʔajtoj:

—Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

Jesús kijtowa tejas in kan mamixkuñtilo

9 Idiscipolomej Jesús kitajtankej:

—¿Té kijtojneki in inón kan mixkuñtilo?

10 Kijtoj Jesús:

—Amejemen Dios mitzmatiltiáj ken iga yej reinarowa, inón yej ayagaj kimati. E' sekin nikpowiliapa kan mamixkuñtikān, ijkón malej iga tachaskej, ken kuā' ayá' tacháj, iwán malej iga matakakikan ayá' kimatiskej ʔe kijtojneki.

Jesús kijtowa ʔe kitojneki inón yej ʔoka

11 Ijkin kijtojneki inón kan mixkuñtilo: Íyol trigo kijtojneki itájtol Dios.

12 Iwán yej wetz' ipan ojti, inón kijtojneki yej kikakikeja itájtol Dios iwán wí' Tzitzimi' iga kelkawaltiáj inón yej kikakikej iga amo makicredokan iwán amo mamomanawikan.

13 Yej wetz' ipan teyoj, inón kijtojneki yej este yojoyolpakij kuā' kikakij itájtol Dios; e' ayéj iga kimela'credowaj, ken tikita tato' yej ayá' nelwayoj. Inomej ayá' nochipaya kicredojtoskej, iga kuā' kitantiarowaj, kikajtewaj iyojwi Dios.

14 Inón íyol trigo yej wetz' ipan witzyoj, kijtojneki yej kikakij itájtol Dios, e' mopoypolowaj iga kiyoltilanaj yej kejlantokej, kipoxpiasnekij tomín iwán kichiwaj kensan iyalmaj kineki, akichiwaj yej yekti.

15 E' yej wetz' ipan ye'ʔajli, inón kijtojneki yej kicredowaj itájtol Dios iga inochi iyalmaj, iwán ayí' mosemakaj ipan iyojwi Dios iwán kichiwaj yej yekti.

Ayekti iga mamoyana itájtol Dios

16 'Ayagaj kixotaltia icándil iwán makikontepacho, niga kitaliá tapech-tampa. Majwa' kitaliá ajko iga matawi, iga matachakan yej kalakij.

17 Ateyi nité yej iyanto' yej amo mamonexti. Ateyi yej ichtákan yej kēman amo mamomela'mati.

18 'Ta' xikye'kakikan; yej kipiá, yawij máj kimakatij, e' yej ayá' kipiá este yej kijtowa iga kipiá yawij kikuñlitij.

Iye' Jesús iwán iyokichikniwan

19 Iyokichikniwan Jesús iwán iye' yajkij kitatoj Jesús, e' awel asikej itenoj iga poxsan kipolojtoyaj.

20 Iwán kijlijkej Jesús:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán mitzitasnekij.

21 Jesús kijtoj:

* 8:5 8:5 Iga motoka trigo sekin kipapatānaltiajpa.

—Yej kikakij itájtoł Dios iwán kichiwaj ken kijtowa, inómejwa' in noye' iwán nookichikniwán.

Jesús kipachłtia' ejeka' iwán maréjal

²² Sę día Jesús tejkaj ipan weyi ákal iwán idiscipolomej, iwán Jesús kijtoj:

—Mati-apanokan.

Iwán yajkij.

²³ Kuá' nemi apanowayaj, Jesús mokochkuilij. Iwán ipan laguna kitzintijkej sę ejeka' yej pox tajpalej, iwán ákal pewa' iga atemi' iwán este ken awetziaja.

²⁴ Iwán kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡Tamachtiani! ¡Tamachtiani! ¡Némiya ti-awetzij!

Iwán moketza' Jesús, kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán pachiwikej, iwán santakampolijtikawi'.

²⁵ Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—¿Te iga ayá' anmoconfiarojkej ipan nej?

E' yejemen majmatikawikej iwán san tajtachixtikajkej, iwán mosepan-tajtankej:

—¿A'yéj an in inin taga' yej este ejeka' iwán a'ti wel kitekimaka iwán kitajtłkakij?

Sę taga' de Gadara yej kipiaya małespírotoj

²⁶ Iwán kuá' apanójkeja, asikej Gadara yej ono' iyikan laguna, iyixtaj Galilea.

²⁷ Iwán kuá' témoja Jesús, kixnamikito sę taga' de ompa yej icyaya kipiaya małespírotoj, iwán nochipaya nemiá ipetzkan iwán ay'a katka chanej, kochá posantoj.

²⁸ Kuá' inón taga' kita' Jesús, motankuaketza' iyixtaj, iwán tzajtzi', kijtoj:

—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yej iPiltzin Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iknochíwa.

²⁹ Ijkón kijtoj iga Jesús kitekimakatoya małespírotoj iga makısa ipan inón taga'. Máj achto małespírotoj mia' vej kikitziaya, malej iga kijikxi-ilpiayaj iwán kimajma-ilpiayaj iga amo macholo; e' yéj sankikokotonaya inón cadena. Iwán małespírotoj kiwigaya ipan desierto kan ayagaj chantito'.

³⁰ Jesús kitajtan:

—¿Té motoka'?

Iwán kijlij:

—Notoka' Mia'.

Kijtoj ijkón iga mia' małespírotojmej onoyaj ipan inón taga'.

³¹ Kitajtanilijkej Jesús iga amo makititanikan xapoko yej ayá' kipiá kan tanto'.

³² Ipan tepe' takuajtinemaij mia' koyamej, iwán małespírotojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús iga makalakikan ipan koyamej; iwán Jesús ompa kititan inomej małespírotojmej.

³³ Kuá' kıskeja ipan inón taga', kalákkeja ipan koyamej, iwán inochi momajmapetzkotoj ipan barranko, wetzitoj ipan laguna iwán ompa amikikej.

³⁴ Kuá' inón kitakej yej kicuidarójtinemaij koyamej, moqacholojkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan altepetztzin.

³⁵ La gente yajkij kitatoj yej mochi. Iwán yajkij kan ono' Jesús; kasitoj inón taga' yej kipiaya mañespirittoj este ewato' itenoj Jesús; taajakíjto'ya iwán ye'tajlánto'ya. Iwán majmawikej.

³⁶ Iwán yej kitakej, kipojkej inewi san kén kitakej iga ye'ktiá' inón taga' yej kipiaya mañespirittoj.

³⁷ Nochi gente de Gadara iwán yej najna'san ichamej kiteki'ijlikej Jesús iga makísaya ompa iga poxsan majmawiáj. Iwán Jesús kala' ipan ákał iwán yayay.

³⁸ Iwán inón taga' yej ipan kisa' mañespirittojmej, kiteki'tajtanilij iga mayáwiya iwán. E' Jesús kitekimá' iga makawi, kijlij:

³⁹ —Xaj močan, iwán xikpowa nochi yej Dios mitzchíwilij.

Inón taga' yajki, iwán kipowa' noyan ipan inón altepe' yej Jesús kichij ipan yéj.

Jesús kachitialiá omen yej moconfiarowaj ipan yéj

⁴⁰ Kuá' Jesús asito sej Galilea, nochi kichixtoya iwán pakikej iga ki-omemawijkej.

⁴¹ Iwán asi' se taga' yej itoka' Jairo yej mandarowa tiopan. Inón taga' motankuaketzato iyikxitenoj Jesús, iwán iga inewi iyalmaj kitajtanilij iga mayawi ichan

⁴² iga kipiaya iseltaochin ken de doce años yej mikisnekiaya. Kan nemi yaya Jesús, este kipipitzkowayaj iga mia' yej kitokaj.

⁴³ Iwán nemi yaya no ompa se siwa' yej wetitoya, doce años kistoya ken imés yej awel pachiwá. Kitámija inewi itomün iga yajka iwán medicojmej iwán ayagaj wel kachitialtij.

⁴⁴ Inón siwa' kitechoj Jesús itepotztájbapa iwán kichijchimilij itempan itzótzol, iwán íkuá' pachiwí' iga kistoya ken imés.

⁴⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—¿Á'yéj nechijchin?

Nochi kijtojkej iga ayéj yejemen. Pedro iwán yej iwán nemiáj, kijtojkej:

—Tamachtiani, nemi mitzpipitzkowaj iwán mitzyayagatopewaj nijnijiga, iwán tikijtówa-o': "¿Á'yéj nechijchin?"

⁴⁶ E' Jesús kijtoj sej:

—Agaj nechijchin, nikmachilij iga ipan nej kisa' poder.

⁴⁷ Kuá' siwa' kita' iga awel miyana, kuekuechkatiajki, motankuaketzato iyikxitenoj Jesús. Kinojma-ijtoj iyixtaj la gente te iga kichijchin iwán kén iga ye'ktiá' íkuá'san.

⁴⁸ Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Xaja tamelá.

⁴⁹ Míej tãtapojtóyao' Jesús, a'pa asi' yej wãłaj ichan Jairo, inón yej mandarowa tiopan, kijlij:

—Mosiwapiltzin mi'ya, ay'ya máj xikuejkuesojto toTamachtiani.

⁵⁰ E' Jesús kika' iwán kijtoj:

—Amo ximajmawi, ximoconfiaro ipan nej iwán mopiltzin ye'ktiás.

⁵¹ Kuá' asi' Jesús chan Jairo, ayá' kine' a'san nesí' makalaki, petz Pedro, Santiago, Juan, itaj takotzin iwán iye'.

⁵² Nochi moknoimatitoyaj iwán chokatoyaj iga inón takotzin. E' Jesús kijtoj:

—Amo xichokatokan, takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

⁵³ Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, iga kimatiáj iga míkto'ya in inón takotzín.

⁵⁴ E' Jesús kikiťzkilij imá' iwán recio kinotza':

—¡Takotzín, ximoketza!

⁵⁵ Iwán sej ojpa-isa' iwán nimanín moketza'. Iwán Jesús tatekimá' iga mamotamakátiya in takotzín.

⁵⁶ Itaj iwán iyé' san tajtachixtikajkej; e' Jesús tatekimá' iga amo agaj makimati yej mochi.

9

Jesús kitítan idiscipolomej iga makipowakan kén iga reinarowa Dios

¹ Jesús kinechkoj doce idiscipolomej iwán kimá' poder iga wel makixitikan malesspiritomej, iwán nō iga makachititikan yej wetitokej.

² Kitítankej iga makijtōkan kén iga reinarowa Dios, iwán iga mataachititikan.

³ Iwán kijlijkej:

—Amo xikuigakan nité ipan ojtí. Niga bastón, niga mórral, niga tákual, niga tomín, iwán amo xikuigakan ome amokuach.

⁴ Kan amasitij agaj ichan, ómpasan xikawikan este que matami amotekipánol iwán ankisaskej ipan inón altepe'.

⁵ Iwán kan ayá' mitzōmemawiskej, xikisakan ipan inón altepe', xiktzelzelōkan amokxitalpínol iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yékti.

⁶ Iwán kjskej, yajkij ipan inewi altepetzitzín, kipojtinenkej ye'notíciáj kén iga Dios tasalvarowa iwán kachititijinenkej yej wetitokej.

Herodes kikaki yej kichíwa Jesús

⁷ Rey Herodes kíká' yej kichitjneni Jesús; iwán ay'ya kimatiá te kichíwaya iga sekin kijtōwayaj:

—Anka ojpa-isa' sej Juan kan miktoya.

⁸ Sekin kijtōwayaj:

—O mīxnēxtīko el profeta Elías.

Iwán sekin kijtōwayaj:

—Anka ojpa-isa' sej agaj ikyapapofetaj.

⁹ E' Herodes kijtoj:

—Esi nej nitatekimá' iga makikechtekikan Juan, ¿a' yejtaj an in inín yej nikaki kipowaj kuajkuantas iga yéj?

Inón iga Herodes kitasnekiá Jesús.

Kuá' tatamá' Jesús, takuaj cinco mil

¹⁰ Kuá' mokuepkej iyapostolejmej Jesús, kipowilijkej inewi yej kichijkej. Iwán Jesús kinechkoj idiscipolomej iwán kiwíga' kan ayagaj ono', na'san se altepe' itōká' Betsaida.

¹¹ E' kuá' la gente kimati', kitokakej nō, iwán Jesús ki-ōmemawij in inomej, iwán kitatapowijkej kén iga reinarowa Dios iwán kachititij yej wetitokej.

¹² Kuá' tiótá'ya, kitechōtoj Jesús doce iyapostolejmej, iwán kijlijkej:

—Xikijli la gente mayákanya mamosewítij, iwán makitēmōtij tákual ipan altepe' iwán ipan altepetzitzín yej najná' onokej, iga nigaj ateyi nité.

¹³ Jesús kijtoj:

—Amejemen xiktamakakan.

Yejemen kijtojkej:

—E', nikpiajsan se mano pan iwán ome topoj, ¿ix nikowatij tákual iga nochi inimej?

¹⁴ Onoyaj ken cinco mil tajtaga'. E' Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xikijlīkan iga mamotālīkan de cincuenta en cincuenta.

¹⁵ Ijkón kichijkej, iwán nochi motajtalkej.

¹⁶ Iwán Jesús kikui' se mano pan iwán ome topoj iwán ajkotachá' iwán kimá' gracias Dios iga tákual, iwán kipoposte'. Iwán kimajmakakej discipolojmej iga makimajmakakan la gente.

¹⁷ Takuajkej inochimej este ijxwikej, iwán discipolojmej kitēmíjkejo' doce chikiwi' de tákual yej ay' kikuajkej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús el Cristo

¹⁸ Se día Jesús iyoka oradojtoya. Ompa nō onoyaj idiscipolojmej, iwán Jesús tatajtan:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?

¹⁹ Yejemen kijtojkej:

—Sekin kijtowaj tej tiJuan yej tabautizawōya; sekin kijtowaj iga tej Elías; iwán sekin kijtowaj iga tej anka tiikyapapofetaj yej ojpa-isa' sej.

²⁰ Iwán kitajtankej sej:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

Iwán Pedro kijlij:

—Tej tiCristoj yej itatitan Dios.

Jesús kipowa iga yawi mikiti

²¹ E' Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga amo makijlīkan agaj iga yéj Cristo.

²² Iwán kijlijkej:

—Nej yej iPiltzjn Taga', yawij ne-iknočiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nemiktijiwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

²³ Iwán Jesús kijlij nochi gente:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichīwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi nochipa malej iga makiknočiwakan poxsan este makimiktikan.

²⁴ Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan.

²⁵ ¿Itejas in taga' siga makipiá inochi yej ono' ipan inin tajli, siga imatika mamopolo o mamiki?

²⁶ Siga agaj pinawa iga netoka iwán iga kipowa notájtōl, ijkón nō nej yej iPiltzjn Taga', nipinawas iga yéj kua' niwī' nigobernarōki iwán iweyipoder noTaj, iwán angelejmej yej xoxotatiwjtzej.

²⁷ Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que makitakan kén iga reinarowa Dios.

Kén iga Jesús se'pay nesi iga tawia

²⁸ Kipiá' ken ocho días iga kipojtoya inón, Jesús tejkaj ipan se tepe' oradoto. Kiwiga' Pedro, Juan iwán Jacobo.

²⁹ Kua' oradojtoya, moxaygapata' iwán itzótzol mokuropa' este ichkati' iwán mela'tawij.

³⁰ Iwán nesikoj omen tajtaga' iga tatapowakoj iwán Jesús, ikyapa-profetajmej Moisés iwán Elías.

31 Íkuá' kiyawalojtoyaj weyi tawilkan wey ipoderpa Dios. Iwán kipojtoyaj kén iga yawi kíknoçhíwatij Jesús iwán kén iga yawi mikiti en Jerusalén.

32 Malej iga Pedro iwán wey iwán nemiáj pox kochisnekiáj, e' weyemen akochkej iwán kitakej itawilyo Jesús iwán inomej omen tajtaga' wey onoyaj iwán Jesús.

33 Kuá' némiya yayaj inomej tajtaga' iga kikajtéwaja Jesús, Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ipox yekti iga nonokej nigaj! Manikçhiwakán eyi ranchojtitzin, se iga tej, se iga Moisés iwán se iga Elías.

E' Pedro akimatiá te kijtowaya.

34 Kuá' inino' kijojoya, wálaj se mixti kitzakuako. Iwán majmawikej discipolomej kuá' mixtzakuikej.

35 Iwán wálaj se tájtól ipan mixti, kijtoj:

—Injnwá' nokta in noPiltzin wey nikpoxçokiliá; yéj xikakikan.

36 Kuá' tami' mokagui' tájtól ipan mixti, Jesús iséltiya onoya. E' weyemen ayá' te kijokey iwán ayagaj kipowilijkej wey kitakej.

Jesús kachitialiá se chokotzin wey kipiá malespíritoj

37 Ipan se' día kuá' temotiwitziayaj ipan tepe', komati gente mixnankej iwamej.

38 Iwán se taga' de weyemen tajtoj recio:

—Tamachtiani, nimitztajtaniliá iga achi xikita inin nosełpiltzin.

39 Se malespíritoj kiyokakitzkiá iwán kitzajtziltiá iwán kikuejkuekuechkaltiá iwán chichalposontíá. Kipoxiknoçhíwa iwán ayá' kikajtéwasneki.

40 Nikijljikaja modiscipolomej iga makikixtilikan inin espíritu, e' ayá' welitiakej.

41 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen, iwán nia nimitzijowijtotij? Xikuajliga nijiga mopiltzin.

42 Kuá' chokotzin kiná'techojtiaya Jesús, malespíritoj kitájkal este ipan tajli iga kikuejkuekuechkaltij recio. E' Jesús kajajwa' inón malespíritoj iwán kachitaltij inón chokotzin. Iwán kimá' sej itaj.

43 Iwán inewi gente san tajtachixtikajkej iga kitakej iweyi poder Dios.

Jesús kijtowa sej iga yawi mikiti

Miej inewi moyolmajtijtoyaj iga wey Jesús kichij, kijlij idiscipolomej:

44 —Xikye'kakikan inin, iwán amo kixelkawakan; nej wey iPiltzin Taga' yawij nekawatij ipan ima' wey ne-ijiyaj.

45 E' weyemen ayá' kentenderowayaj wey kijliayaj, iga ken kua' ixtzaktoyaj iga aya makentenderokan, iwán majmawiáj iga kitajtaniáj Jesús iga té kijtojneki inomej tajtolmej.

¿Ayéj máj tayakanto'?

46 Iwán idiscipolomej pewakej iga mosejsepan-ijliáj iga ayéj an de weyemen máj tayakanto'.

47 E' Jesús kimati' te kejlantoyaj, kikui' se choochin iwán kiketza' itenoj,

48 iwán kijlijkej:

—Yej ki-omemawíá inín choochin iga neṭoka, nej neomemawíá; iwán yej neomemawíá nej, ki-omemawíá nō yej neṭitan. Iga yej moalimpamati ken inín choochin, inón yej máj importante.

Yej ayá' temalita, inón tepalewía

⁴⁹ Juan kijlij Jesús:

—Tamachtiani, nikitakej se ṭaga' yej kitenewiáyapa motoka' iga kikixtiaya malespíritoj iwán niktekimakakej iga amo makichíwa, iga ayá' senemi towan.

⁵⁰ Jesús kijtoj;

—Amo xikawaltikan, iga yej ayá' temalita inón tepalewía.

Jesús kajajwa Jacobo iwán Juan

⁵¹ Kuá' asitiaya iga Jesús tejkáwisya sej ipan cielo, kisentaliy iyalmaj iga yawi Jerusalén.

⁵² Jesús kititan sekin iga mayakan ipan se altepe' de Samaria* iga kitemotoj kan kawiskej.

⁵³ E' samaritanojmej ayá' kinekikej iga ompa makawi Jesús iga kimatikej iga nemi yayaj Jerusalén.

⁵⁴ Kuá' kitakej inón, Santiago iwán Juan yej idisciplólójmejpa Jesús, kijlijkej:

—Noṭeko, ¿ix tikneki maniktajtanilikan Dios iga matemo ti'ti iga makipolokan yejemen, ken kichij el profeta Elías?

⁵⁵ Iwán Jesús kitachilij iwán kajajwa' in inomej:

—Amejemen ayá' ankixmatij iyEspíritoj Dios yej mitznenitiáj.

⁵⁶ Nej yej iPiltzin Ṭaga' ayá' niwajalaj nitapoloko, niwajalaj nitamanawiko iga amo mapoliwilo.

Iwán yájkija ipan se' altepe'.

Yej kitokasnekij Jesús

⁵⁷ Kuá' nemi yayaj ipan ojti, se ṭaga' kijlij Jesús:

—Noṭeko, nej nikneki manimitztokatinemi kansan tia.

⁵⁸ Jesús kijtoj:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwán totomej kipiáj ixekemej, e' nej yej iPiltzin Ṭaga', anikpiá kan achi manimokuajtetontí.

⁵⁹ Jesús kijlij se':

—Xineṭoka.

E' yéj kijtoj:

—Noṭeko, maniao' achto maniktokati notaj.

⁶⁰ Jesús kijtoj:

—Xikawili yej ken miktokej iga makitokakan yej miktokej. Tej xaj, iwán xikpowa kén iga reinarowa Dios.

⁶¹ Se' kijlij:

—Noṭeko, nikneki manimitztoka, e' achto maniknawatiti yej onokej nochan.

⁶² Jesús kijtoj:

—Yej nemi aradowa iwán tatchixtiá itepotztajpa, ayá' kajasi iga matekipano iga Dios.

* 9:52 9:52 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

10

Jesús kititani setenta idiscipolomej

¹ Iwán toTeko kitapejpen se' setenta iwán kititan ojomen iga mayakan ipan nochi altepemej iwán noyan kan yéj yawi panoti.

² Kijlijkej:

—Mela'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inomejwa' ken se weyi mijli yej némiya tayoksi. Inón iga xiktajtanilikán yej iTeko mijli iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.*

³ Amejemen xakan; nimitztitanij ken tikita amborregojmej itzalan koyomej.†

⁴ Amo xikuqakan amomórral, niga kan ankenaj amotomimej, niga se' amogakmej; iwán amo ximokeketztiakan iga xitapojtokan iwán agaj yej iwán anmasij ipan ojtí.

⁵ Kuá' ankalakiskej ipan se kajli, achto ijkín xikijtokan: “Xonokan tamelá.”

⁶ Siga ompa ono' se yej kineki maono tamelá, ipan yéj mochíwas inón yej ankijtowaj, e' siga ayá' kineki maono tamelá, ayá' mochíwas ken ankijtowaj.

⁷ Xikawikan ipan inonsan kajli, xikuqakan iwán xikonikan yej mitzmakaj; pues yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan. Amo xikalaktinemikan ipan sesé kajli.

⁸ Kuá' amasiskej ipan se altepe' iwán mitzomemawíaj, xikuqakan yej mitzmasukkej;

⁹ xikachitiltikan yej wetitokej yej ompa onokej, iwán xikijlikan: “Ayo' wejkatís iga reinarój Dios ipan amejemen.”

¹⁰ E' siga amasij ipan se altepe' iwán ayá' mitzomemawíaj, xakan ipan callejmej, iwán xikijtokan:

¹¹ “Este talpo' yej ono' ipan amoaltepe' salíwi' ipan noximej, niktzejtzelojkej iga manesi iga ayá' anneye'itakej. E' xikmatikan iga ayo' wejkatís iga reinarój Dios.”

¹² Nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que yej ichamej katka altepe' Sodoma.

Yej ayá' moyolpataj

¹³ ¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Lástima yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochijka milagrojmej yej amejemen ankitakej, desde ikya kikajtejkaj iga kichíwaj yej ayekti, iwán monextiayaj iga kajakiayaj itzotzolmej yej moakiá kuá' mikilo, iga moknoqmatij iwán motalíjkaja ipan nexti.

¹⁴ E' kuá' Dios tajuzgaroj, amejemen máj yawij mitzcastigarotij que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón.

¹⁵ Iwán amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? ¡Yáwíjwa' mitzakitij kan onokej yej miktokej!‡

¹⁶ Jesús kijlij sej idiscipolomej:

* **10:2 10:2** Kijtojneki iga makitajtanilikán Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. † **10:3 10:3** Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijjiya Cristo, ken koyomej. ‡ **10:15 10:15** El infierno.

—Yej amejemen mitzkakij, nekakij nej; iwán yej ayá' mitztajtolkuij, nej ayá' netajtolkuij, iwán yej ayá' netajtolkuij, ayá' kitajtolkuij yej netitan.

Mokuepaj sej yej Jesús kititankej

¹⁷ Iwán inomej setenta yej yajkaj, yolpaktiwalkej, kijtojkej:

—AnnoTeko, este tzitzimimej kichiwaj ken niktekimakaj ipan motoka'.

¹⁸ Jesús kijtoj:

—Kena, nej nikita' iga Tzitzimi' nemi wetzi ipan cielo ken se teyo'.

¹⁹ Nej nimitzmakakej poder iga wel xitaksakan ipan kowamej iwán ipan kolomej, iwán iga wel xiktanilikan nochi amoenemigojmej, iga amo mamitzhwilikan nité.

²⁰ E' amo xiyolpakikan iga malespirtotojmej mitzcredowaj, xiyolpakikan iga amotokamej ijkulijto'ya ipan cielo.

Petz tePiltzin kimati a'yéj iTaj

²¹ Íkuá' Jesús yolpagui' iga iyEspíritoj Dios kiyolchikaj, iwán kijtoj:

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyimatitía iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij, iga tej ijkón tikne'.

²² 'NoTaj nema'ya inochi yej ono'. Ayagaj nemela'ixmati nej yej iPiltzin Dios, iséltisan teTaj Dios nemela'ixmati. Iwán ayagaj nō kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzin, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan.

²³ Iwán kitachilij idiscipolojmej, kijlij:

—Pakiskej yej makitakan yej ankitztokej;

²⁴ iga nimitzijliáj iga mia' profetajmej iwán reyejmej kitasnekiáj inún yej ankitztokej, iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inún yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Sę samaritano yej te-ijknin

²⁵ Iwán se yej tamachtía ipan iley Moisés, moketza' iga tajtoj iga san kinekiá makita te kijtoj Jesús iwán kitajtan:

—Tamachtiani, źté nichiwaj iga wel manono nochipa iwán Dios?

²⁶ Jesús kijtoj:

—¿Té ijkulijto' ipan la ley? ¿Kén tikentenderowa?

²⁷ Iwán yej tamachtía ipan la ley, kijtoj:

—“Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán iga inewi motájpaj iwán yéj nochipa xikejłanto, iwán xikchokili moknün kensan tej timochokiliá.”

²⁸ Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj. Siga inón tikchiwaj, nochipa tonos iwán Dios.

²⁹ E' inón yej tamachtía ipan la ley moweyimatiá iyixtaj yej ompa onoyaj, iwán kitajtan Jesús:

—¿A'yejtaj in noknün?

³⁰ Jesús kijtoj:

—Sę taga' kisa' Jerusalén iga yawi Jericó. Iwán ipan ojtí kitachtekikej, este itzótzol kikuilijkej, kimagakej, iwán este kitapolłtijkej iwán ompa kikajtejkej.

³¹ E' kempasan ipan inón ojtí panotiyaya se sacerdote; e' san kitachilij iwán san kipatilij.

³² Sę levitaš yej tekipanowa ipan weyitiopan nō ompa asi', kitachilij iwán

nə san kipatiliŋ.

³³ E' se taga' yej çantito' Samaria* nemi yaya ipan inonsan oŋti, kuə' kita', kikkneliŋ.

³⁴ Iwán kinə'techoj iwán kipajtiliŋ kan kimagakej. Kitəliŋ aceite iwán vino, iwán kilpiliŋ iga tzótzol. Kitejkawilŋtiŋ ipan iburroj iwán kiwiga' ipan se kajli iwán ompa kicuďarojtoya.

³⁵ Ipan se'ya día kuə' yáwiya, kikixtiŋ tomin yej valerowa ke' se kitaniá ome día iwán kimá' iteko kajli, iwán kijliŋ: "Xinećuďarowili inin taga', iwán siga máj tigastəroj, nimitzkuepiliŋ kuə' nimokuepas."

³⁶ Jesús kijtoj:

—De inimej eyi taga', çə' mochiŋ iyiknŋn inon taga' yej kitachtekiŋkej?

³⁷ Yej tamachtia' ipan la ley kijtoj:

—Yej kikkneliŋ.

Iwán Jesús kijtoj:

—Xaj iwán iŋkənsan nə xikçŋ teŋ.

Jesús ono' çan Marta iwán María

³⁸ Jesús oŋkui' seŋ iwán asi' ipan se əltepetzŋn ompa kan se siwə' yej itəka' Marta ki-omeməwiŋ ičan.

³⁹ Marta kipiaya se isiwa-iknŋn yej itəka' María, iwán motəliŋ iyikxitiŋeŋoj Jesús iga makikaki yej yéj kijtojtoya.

⁴⁰ E' Marta, kiyəltiŋantoya iga kichŋwa mia' itekipánəŋ, kinə'techoj Jesús iwán kijliŋ:

—NoTəko, çix ayá' tikita iga nosiwa-iknŋn nəsenkokəwiliá notekipánəŋ! Xikijli iga manepalewi.

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Marta, Marta, mitzyəltiŋantə' iwán poxsan mitzyəlmiktiá kuajkuantas.

⁴² E' sešan yej máj yəkti. María kitapejpen yej yəkti iwán ayagaj yawi kikaŋwəltiŋti.

11

Jesús kinəxtiliá idiscipolojmeŋ ken iga matajəŋkan wəŋ Dios

¹ Se día Jesús orədojtoya ipan se lugar iwán kuə' tami' orədoj se idiscipoloj kitajtan:

—NoTəko, xineŋextiliŋkan ken iga mani-orədoŋkan, iŋkəŋ ken Juan kinəxtiliŋ nə idiscipolojmeŋ.

² Jesús kijtoj:

—Kuə' antajtowaj wəŋ Dios, xikijəŋkan:

NoTaj yej tonə' ipan cielo, nochi makiweyimətiŋti motəka'.

Xirreinaŋəkiya.

Mamochŋwa ken teŋ tikneki ipan təjli, iŋkəŋ ken mochiŋto' ipan cielo.

³ Notakualmeŋ yej nochipa niknekij, xineŋmakakan aman.

⁴ Xineŋkəwiliŋkan yej nikchiŋkeŋ yej ayəkti, iŋkəŋ ken nejemeŋ nə nikəŋkəwiliáj yej nəçŋiwiliŋkeŋ yej ayəkti.

Xineŋpəlewikan iga amo manikçŋwasnekikan yej ayəkti; amo xineŋemakakan kuə' Tzitzimi' nəçŋiwəltiŋnekiŋ yej ayəkti.

⁵ Iwán nə kijliŋkeŋ:

* 10:33 10:33 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

—Siga se de amejemen makipiá se amigo iwán tajkoyówal makijliti: “Amigo, achi manimitztajtanili eyi mopañ

⁶ iga se noamigoj ásigo’, wəłaj wejka iwán anikpiá te nikualtiá.”

⁷ Iwán yej ono’ kalijiti’, makijto: “Amo xinekuejkuesoqi, nikaltzákto’ya, niwejwetztokeja iwán nopilowantzizın. Awel nimoketza, awel nimitz-maka nité.”

⁸ Nimitzijliáj iga ayá’ yawi moketzati iga san iyamigoj, sino que iga nemi kiteki’tajtaniliá iwán yawi kimakati inewi yej kipolowa.

⁹ Inón iga nimitzijliáj: Xiktajtanikan, iwán Dios yawi mitzmakati, xiktəmoqan iwán ankasiskej, xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej.

¹⁰ Iga yej kitajtani, kimakaj; iwán yej kitəmowa, kasi; iwán yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.

¹¹ ‘Ix wel se de amejemen antətajmej kimakas ipiltzın se te’ti kuə’ kitajtaniliá tákual? ¿O kuə’ kitajtaniliá topoj, kimakas se kowa’?

¹² ¿O kuə’ kitajtaniliá pioteksis, ix kimakas se koło’?

¹³ Siga amejemej yej ankichıwaj yej ayekti, wel ankimakaj yej yekti amopilowan, jamoTaj yej ono’ ajko ipan cielo, majya sej kimakas iyEspirito Santo a’san kitajtanilij!

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi’

¹⁴ Jesús kikixtijtoya məlespırıtıj ipan se taga’ iga inón məlespırıtıj kinonojtilijtoya. Kuə’ kisa’ məlespırıtıj, nınojj welja tajtoj. Kuə’ inón kitakej yej ompa onoyaj, san tajtachıxtıkajkej.

¹⁵ E’ sekin kijtojkej:

—Tzitzimi’* yej ijéfejpa məlespırıtıjmej, kimá’ poder inın taga’ iga kikixtiá məlespırıtıjmej.

¹⁶ Sekin iga makimawetziltıkan Jesús, kitajtaniliayaj iga makichıwa tejté yej manəsi iga wı’ ipan cielo.

¹⁷ E’ Jesús kimatitoyay te kejlantoyaj in inomej, iwán kijlijkej:

—Siga se paıs mochiwa ıme grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón paıs poliwiya. Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, akawis ni agaj.

¹⁸ Ijkón nı Tzitzimi’ siga iséltisan mokixtiá, ¿kén yawi kipiati ipoder? Inın nikijtowa iga amejemen ankijtowaj iga nej nikixtiá məlespırıtıj ipan ipoder Tzitzimi’.[†]

¹⁹ E’ siga annepantiáj iga nej nikixtiá məlespırıtıj ipan ipoder Tzitzimi’, in yej mitztokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi’ kikixtiáj məlespırıtıj? Yejəmejsan monextiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj.

²⁰ Nej nikixtiá məlespırıtıj iga ipoder Dios, inón kijtojneki iga así’ya tiempo iga Dios marreınaro ipan amejemen.

²¹ ‘Kuə’ se taga’ yej pox tajpalej kipiá yej iga momanawiá, ayagaj wel kitachtekiá ichan.

²² E’ siga wı’ se’ yej máj tajpalej iwán kitaniliá, kikułliá inewi yej iga momanawiá yej ipan moconfıarowaya iwán kichtekiliáj inewi yej kipiá.

²³ ‘Yej ayá’ kiye’ita yej nikchıwa, inonwa’ ne-ijiya; yej ayá’ nepalewiá; inonwa’ tapojpolowa.

Mokuepa sej məlespırıtıj ipan taga’

²⁴ Jesús nı kijtoj:

* **11:15 11:15** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás. † **11:18 11:18** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

—Kua' sę maęspíritoj křsa ipan sę taęa', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa: “Nia sej nimokuepati nočan, kan nikřsa.”

²⁵ Kua' mokuepa kasi inón taęa' ken sę kajli yej tajtachpantolo' iwán tayeje'talijtolo'.

²⁶ Iwán yawi kikuiti se' siete mał espíritu yej majya sej que yěj, iwán inočin močanťiáj ipan inón taęa', iwán inón taęa' kichiwás majya sej yej ayękti que ačto.

Mela'yolpakilis

²⁷ Mieį tątapoįtųyao' Jesús, sę siwą' tajtoįtę' recio, kijtoj:

—įMayolpakto inón siwą' yej mitzonoltij iwán mitziskaltij!

²⁸ Jesús kijtoj:

—įMáj mayolpakikan yej kikakij itąįtol Dios iwán yej kichiwaj ken kijtowa!

Jesús tątapowa de Jonás

²⁹ Máj ajasitiąyaj kan onoya Jesús iwán pewa' iga kijtoj:

—Inimeį gente poį małojmeį iga kinekiį manikřiwa yej ayi'pa mo-ita, e' ayá' nia nıkneįtliįtiį nitę, petz yej Dios kichiwilij Jonás.‡

³⁰ Iįkón ken yej čąntitoyaj Nínive kitakeį ipodeį Dios ipan Jonás, iįkón no yej ámampa onokeį kitaskeį ipodeį Dios ipan nej yej iPiltziį Taęa'.

³¹ Kua' Dios tajuzęaroį, moketzás no la reina yej mandaroį ipan tajli de Sabá iga mitzjuzęaroskeį, iwán kijtoj iga ayompa ankichiękeį. Inón reina wejka nejnen iga makikaki yej kimati rey Salomón;§ iwán nej majya sej que Salomón.

³² Kua' Dios tajuzęaroį, yej ichameį weyi-altepe' Nínive, moketzaskeį iga mitzjuzęaroskeį, iwán kįįtoskeį iga ankichiękeį yej ayękti; iga yej čąntitokeį Nínive, kua' Jonás kipowa' itąįtol Dios, kikajteįkeį iga kichiwaj yej ayękti; iwán nej majya sej que Jonás.

Lámpara yej topan ono'

³³ 'Ayagaj kixotaltiá icándil iwán maķiyana, niga kitalıá itampa caįon, sino que kitalıá ajko iga yej kalakiskeį matačakan.

³⁴ Moyįx ken tikita sę cándil yej mitztąwiá; siga moyįx yękti, mitztąwijtos. E' siga ayękti, tonos ken kua' takomichkan.

³⁵ Ximocuidaro iga inón ti'ti yej tikpiá amo masęwi.

³⁶ E' siga monoįan mitztąwijto' inón ti'ti, ayá' tonos ken takomichkan, noįan titachás, ken kua' sę cándil mitztąwijtos.

Jesús kajajwa fariseojmeį iwán yej tamachťiáj ipan la ley

³⁷ Kua' tami' tajtoj Jesús, sę fariseo kįlij iga matakuați ichan. Jesús yajki, kala' ichan iwán kįxnąnya mesa.

³⁸ Iwán fariseo ayá' kiyę'ita' iga Jesús ayá' ačto momapá' ken kitekichiwaj kua' takuaj.

³⁹ E' toTęko kįlij:

—Ameįemeį fariseojmeį kenkua' ankipajpakaj plato iwán posillo fuęrąjbapa, e' ameįemeį ipan amoalmajmeį ankeįlantokeį iga antachtekiį iwán ankichiwásnekij yej ayękti.

⁴⁰ ¡Ampachtolme! ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kichij fuérájbapa kichij no yej ta-ijtkipa?

⁴¹ Nimitzijliáj iga achi xikmakakan ken tejté yej ankipiáj, inomej yej ayá' motapialiáj iwán ijkón anye' onoskej iyixtaj Dios.

⁴² '¡Anlāstimajmej fariseojmej!, iga ankapartarowiliáj Dios diez por ciento de hierba buena, de chichí'kuaxiwi' iwán de inewi kuaxiwimej yej mókuapa. E' ayá' ankichiwaj ken Dios kineki iwán ayá' ankinekij Dios. Injwa' in yej yekti iga xikchiwakan iwán amo xikelkawakan iga xikyokatikan yej itátkipa Dios.

⁴³ '¡Anlāstimajmej fariseojmej!, iga kan takualo anmotaljnekij ipan ye'asientoj kan motáliáj yej máj tayakantokej yej onokej tiopan, iwán ankinekij iga nochi mamitzsaludarokan tajkoaltepe'.

⁴⁴ '¡Anlāstimajmej yej antamachiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ken tikita an-animajxapomej yej anesi, yej kipapatiliá la gente iwán akitaj.

⁴⁵ Iwán se yej tamachiá ipan la ley, kijtoj:

—Tamachtiani, iga inón tikijtoj, annepopowaj no nejemen.

⁴⁶ E' Jesús kijtoj:

—¡Anlāstimajmej, yej antamachiáj ipan la ley!, iga ankitekimakaj amogentej makichiwakan yej ayagaj wel kichíwa. E' amejemen niga achi ankipalewiáj.

⁴⁷ '¡Anlāstimajmej!, yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan toktokej profetajmej yej kimijmiktijkej amotajwan.

⁴⁸ Iga ijkón ankichiwaj, ankiye'itaj yej kichijkej amotajwan. Yejemen kimijmiktijkej iwán amejemen ankichiwiliáj ikalmej kan toktokej.

⁴⁹ 'Inón iga Dios yej nochi kimati kijtoj: "Nia nimitztitanilitij profetajmej iwán notatitanimej, sekin de yejemej anyawij ankimiktij iwán sekin anyawij ankitalochtij."

⁵⁰ E' Dios yawi kikulparoti la gente de inampa de inón i-esyomej inewi profetajmej yej kimijmiktijkej este iga kuá' pewa' inín tajli.

⁵¹ Pewa' este iga kimiktijkej Abel iwán este iga kimiktijkej Zacarías, yej kimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itenoj altar. Inán nimitzijliáj iga Dios yawi kicastigaroti la gente yej inán onokej iga mikikej profetajmej.

⁵² '¡Anlāstimajmej yej antamachiáj ipan la ley!, iga ankitzakua' itájtōl Dios, amejemen ayá' ankixmatij Dios iwán ankitzakuiliáj yej kixmatisnekij.

⁵³ Kuá' Jesús tami' kijtoj inín, yej tamachiáj ipan la ley iwán fariseojmej pewa' iga kuejkuesiwikej iwán kitajtankej poxsan Jesús;

⁵⁴ kimela'temowiliayaj kansan makijto se tájtōl iga wel makimawetziltikan.

12

Jesús tanonotza

¹ Iwán monechkojkej miles de gente este mototopewayaj. Iwán Jesús ocho pewa' kijlij idiscipolojmej:

—Ta' xikakikan: amo xikchiwakan ken kitekichiwaj fariseojmej, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

² Ateyi nisé yej mochíwa ichtákasan yej ayá' mamomati, iwán ateyi nisé yej iyanto' yej amo mamomati.

³ Nimitzijliáj iga inewi yej ankijtowaj kan takomichkan, yawi mokakiti kan tachalpan iwán siga amo-ichtakatatapowíaj ankaltzaktókejpa, yawi motzajtzipowati kan nyojan mokaki.

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

⁴ Nokniwan, nimitzijliáj iga amo xikmajmawilikan yej tamiktiáj, e' máj máj awel te kichijwaj.

⁵ E' nia nimitzijlijit a'yéj xikmajmawilikan; xikmajmawilikan Dios yej wel mitzmiktiáj iwán wel mitzmotaj kan tawewelkato', inonwa' in yej xikmajmawilikan.

⁶ Ankimatij iga monamaka cinco tototzitzin iga ome tomintzitzin, e' Dios ayá' kelkawa nisé de inón.

⁷ Dios kimati ke' amotzonkalmej ankipiáj ipan amotzontekon. Amo ximajmawikan, amejemej máj anvalerowaj que mia' tototzitzin.

Amo xipinawa iga tikjowa iga tiktoka Jesús

⁸ Nimitzijliáj iga inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, ney yej iPiltzin Taga', nō nia nikijtoti iyixtaj iyangelejmej Dios iga netoka.

⁹ E' yej makijto iyixtaj la gente iga ayá' netoka, nō nia nikijtoti iyixtaj iyangelejmej Dios iga ayá' netoka.

¹⁰ 'Siga agaj makijto yej ayekti iga iPiltzin Taga', Dios weljo' kelkawilij yej kijtoj, e' yej mamaltajto iga iyEspírotj Dios, inón Dios ayo' kelkawilij.

¹¹ 'Kua' mitzwigaskkej tiopan o iyixtaj juezmej o iyixtaj yej mandarowaj; amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij.

¹² IyEspírotj Dios yawi mitznextilitij te anyawij ankijtotij.

Amo ximoconfigro ipan tomín

¹³ Se toknin itzalan gente kijlij Jesús:

—Tamachtiani, xikijli noknin iga manemaka achi yej nekawilijkej notajmej.

¹⁴ E' Jesús kijlij:

—Ej, ¿a'yéj netalij iga juez iga manimitzmajmakakan yej amotatki?

¹⁵ Kijtoj nō:

—Ximocuidarokan, amo xikpoxpiasnekikan tejté yej awel ankipiáj. Se taga' awel ye'ono iga san makipiá komati yej pox patioj.

¹⁶ Iwán kipowilijkej se kan wel mixkuutilo:

—Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya iwán pox mochijwaya yej kitokaya pan imil, iwán pox mochijwaya yej kitokaya.

¹⁷ Inón taga' ijkín kijtowaya ipan iyalmaj: “¿Té inán nia nikchiwati? Ayá' nikpiá kan nikana yej nikixtij ipan nómil.”

¹⁸ Iwán kijtoj: “Nikmátiya te nia nikchiwati, nia nikxixitinati kan nikana nokosechaj iga manikchiwa yej máj wejweyi, iwán ompa nia nikanati inewi nokosechaj, iwán inewi yej nikpiá.

¹⁹ Iwán nia nikijliti noalmaj: Noalmaj, paréj timotaenilijto' iga mia' año; ximosewi, xitakua, xi-ati, xipaki.”

²⁰ E' Dios kijlij: “Taga' yej ken atitajlanto', ininsan yówal tia timikiti, iwán yej tikanto', ¿a'yéj tikawilij?”

²¹ Ijkón mochijwa se yej kinejnechkowa itomín iga yéjsan; e' iyixtaj Dios ayá' kipiá nité.

Dios ki-omemawia ipilowan

²² Jesús kijlij idiscipolójmej:

—Nimitzijliáj iga amo xikyokoyakān té anyawij ankikuatij iga wel xonokān, niga xikyokoyakān amotzotzolmej yej anyawij ankakijij.

²³ Tejemej máj tivalerowaj que tákual iwān tocuerpoj máj sej que tzótzol.

²⁴ Ta' xikitakān totomej ayá' mīlchīwaj iwān niga tapixkaj iwān akipiáj kajli kán kánaj yej kípíxkaj, iwān Dios kitamakaj. ¡Puej amejemen máj anvalerowaj que totomej!

²⁵ ¿Iwān ā' de amejemej iga san matayokoya iga chapati', wel weyás se' alín?

²⁶ Siga awel ankichīwaj inín yej alín, ¿te iga anmoyolmikiatíj ipan sewo'?

²⁷ 'Ta' xikitakān ken iga weyáj xochimej, ayá' tekipanowaj iwān niga tajtzomaj. E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moye'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inomej xochimej yej mojmōnsajtikej.

²⁸ Iwān siga Dios ijkón kimōnsajchīwa kuaxiwiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwān mošta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayá' mitztzotzolyotiskej, amejemen yej alín anmoconfiarowaj ipan Dios?

²⁹ Amejemen amo xitayokoyakān iga ayo' té ankikuaskej o té anyawij ankonijij.

³⁰ Yej ayá' kixmatij iyojwi Dios, tayokoyaj iga nochi inín, e' amoTaj yej ono' ajko kimatíya té mitzpolowaj amochān.

³¹ E' ximotemakakān iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwān nochi inimej yej mitzpolowaj anyawij ankiapiatij.

Amo xikpoxneki tomjn

³² Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikān, amejemen yej ken amborregojmej yej ayá' ankomatimej, e' toTaj kineki iga iwān xisenmandarokān.

³³ Xiknamakakān yej ankiapiáj iwān xikmakakān yej akipiáj. Ijkón ken ankenaj amotomjn ipan yej ayí' tamis, iwān ipan cielo ken ankiapiáj amotomjn yej ayí'pa tami, kán ayagaj tachteki, iwān kán wechi ayá' taxixitjna.

³⁴ Kán ono' yej mitzyoltilāna ompa nochipa tikejlanos.

Matikchixtokān toTeko iga wí'ya

Jesús kijtoj:

³⁵ —Xinechixtokān iga niwí', xitaajakijtokānya iwān maxotátoya amomechomej.

³⁶ Xonokān ken inón tekipanowanimej yej kichixtokej itekomej iga maasi, iga yajki kán monamiktilo, iga kuā' asis, kikaltapowiliskej kuā' kaltzotzonas.

³⁷ Paktokej tekipanowanimej iga kuā' asis iteko makasikij isatokej; nimitznojma-ijliáj iga iteko yawi kixnantijij ipan mesa iwān yéjsan imatika kitālij tákual.

³⁸ Paktokej yejemej siga kasitij isatokej, malej iga asis tajkoyówal o kuā' isájpasan.

³⁹ Iwān inín xikmatikān, siga se' iteko kajli kimatía katka kēman yawi asiti yej tachteki, ayá' mokochkuilij iwān ayá' motemakas iga makikaltapokān iga makitachtekikān.

⁴⁰ Inón iga amejemen xisatokān iga xinechixtokān; nej yej iPiltzjn Taga' niwí' kuā' ayá' ankimatitokej.

Omen tekipanowaní, se' yej pox tacredowa iwān se' yej ayá'

41 Pedro kitajtan:

—NoTeġo, ħix tikpowa' inġn iga manimixkujtiġan nejemejsan o iga inochi?

42 Kijtoj toTeġo:

—ĠAyéj onos ken inġn ye'tekipanowaġi yej nochipa kichġwa ken kijliá iteġo, yej kitaliá iga makimandaro sekin itekipanowaġimej ipan ichan iga matatamaka kuá' takualo?

43 Pakto' inġn tekipanowaġi iga kuá' asis iteġo makasiki kichijto' ken kitekimakakej.

44 Nimitzijliáj iga inġn tekipanowaġi yawij kitajitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteġo.

45 E' siga inġn tekipanowaġi makijto ipan iyalmaj: “Noteġo wejkáwaso' iga asis”, iwán pewas iga kiknoġhġwas sekin tekipanowaġimej, tajtaga' iwán siwatkej. Iwán pewas iga takua iwán aġi este taġwana.

46 Yawi asiti iteġo inġn tekipanowaġi kuá' ayá' kichixto', iwán kuá' ayá' kimatito', iwán yawi kicastigaroti, kitġtanis kansan yawij yej ayá' tacredowaj.

47 'Tekipanowaġi yej kimajmati te kineki iteġo iwán ayá' kejlámikis iga makichġwa, yawij kimagatij poxsan.

48 E' yej ayá' kimatito' iga kichġwa yej kajasi iga makicastigarokan, inġn ayá' poxsan yawij kimagatij. Siga agaj Dios kimaka komati, nġ kitajtanilij komati; siga agaj Dios poxsan kipialiá confianza, poxsan maye'nemi.

Iteġko Jesús iga moyoyjokatilo

49 'Nej niwáġaj niktikułtġko ti'ti ipan inġn tajli, ġiwán nejwa' niknekiá iga mawewelóntoya!

50 Nia nipanoti ken ipan se bautismo iga yawij nepoxiknoġhġwatij, ġpoxsan nimoyolmiktijto' malej ga aya asi inġn día iga mamochġwa!

51 ĤAnkijtowaj an niwáġaj iga xonokan tamelá ipan inġn tajli? Nimitzijliáj iga ayá'; niwáġaj iga ximoyoyjokatġkan.

52 Desde inán, cinco ipan se kajli yawij jojyokatitotij, eyi kijiyaskej yej omemej, iwán omen kijiyaskej eyi.

53 Teġaj yawi kijiyati ipiltzġn iwán tepiltzġn yawi kijiyati itaj; teye' yawi kijiyati isiwapiltzġn, isiwapiltzġn yawi kijiyati iye'; mónanti yawi kijiyati isiwaġmon iwán siwaġmon yawi kijiyati imonan.

Ayá' kitaj yej Dios nemi kichġwa

54 Jesús kijlij nġ la gente:

—Kuá' ankitaj moketza mixti ikalakiyan tġnatġ', ankijtowaj iga yawi wġtzeti tiawa', iwán ijkón mochġwa.

55 Iwán kuá' tejkawi ejeka', ankijtowaj iga yawi tadotġnitiati, iwán ijkón mochġwa.

56 ĤAmejemen antakajkayawaj iga ankitokaj Dios! Amejemej ankimatij yej kijtojneki mixti iwán yej mochġwas ipan tajli, ġiwán te iga awel an kentenderowaj yej nejpa nemi nikġhġwa yej Dios nemi mitznexġtiliáj?

Ximoyolġliġkan iwán yej anmo-ijiyaj

57 'ĤTe iga ayá' amogánajsan anmo-ijliáj iga ankichijtokej yej ayekti?

58 Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwiġa kan mandarolo, ximoyolġliġkansan ipan ojti. Porque siga mitzwiġa iyġxtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakġskej kuákalko.

⁵⁹ Nimitzijliá iga atik̄sas ompa este que xikixt̄awa inewi ke' mitztaj-taniliáj.

13

Ximoyolpatakan o anyawij ampoliwitij

¹ Íku'a'san walkej sekin iwán kitatapowijkej Jesús iga Pilato kimijmiktij sekin tajtaga' de Galilea kuá' onoyaj tiopan, iwán inomej iyesyomej kisenetij iwán iyeyo yolkamej yej kimakayaj iga iyofrendaj Dios.

² Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ankijtowaj amejemen iga ijkón kichiwilijkej inomej de Galilea iga máj kichijkej yej ayekti que sekin galileos?

³ Nimitzijliáj iga ayá'; siga ayá' anmoyolpataj, amonochin anyawij ampoliwitij nq.

⁴ ¿O amejemen ankijtowaj iga inomej dieciocho yej mikikej kuá' torre de Siloé wetzi' iwán kitepachojkej, máj kichijkej yej ayekti que sekin yej chantitokej Jerusalén?

⁵ Nimitzijliáj iga ayá'; siga ayá' anmoyolpataj, amonochin anyawij ampoliwitij nq.

Higuerajkuawi' yej ayá' taki

⁶ Jesús kijtoj inin iga mam̄xkujt̄ilo:

—Sę taga' kipiaya sę higuerajkuawi'* yej ixwatoya ipan it̄al, iwán yajki kitato siga ayá' takto'; e' ayá' kasilij nité.

⁷ Kijlij yej kicuidarowa tajli: “Kipiaya eyi xiwi' iga niktekitemoliki itak̄ilka inin higuerajkuawi' iwán ayi' nikasilíá. Xiktzontékiya; ¿te iga yawi talpolojtoti, ayéj iga taki?”

⁸ Inón yej kicuidarowaya tajli kijtoj: “Patrón, achq' xikajtewa inin xiwi'; manikaxanili-o' tajli iwán nia niktaliliti abono.

⁹ Ijkón sí, anka tak̄isya; e' siga ayá' takis, xiktzontekiy.”

Jesús kachitialiá sę siwá' ipan día kuá' mosewilo

¹⁰ Jesús tamachtijtoya tiopan ipan sę día kuá' mosewilo

¹¹ iwán ompa onoya sę siwá' yej kipiaya dieciocho año iga wetito'. Se malesp̄ritoj kitepo'wijkolojtoya iwán ni alin awel kimelawaya itepo'.

¹² Kuá' Jesús kita', kinotza' iwán kijlij:

—Ti-achitia'ya.

¹³ Iwán kitalilij imamej ipan inón siwá' iwán íkuá'san tepo'melawaya' iwán pewa' kiweyimatiltij Dios.

¹⁴ E' yej mandarowa tiopan kuejkuesiwi' iga Jesús taachitiltij ipan día kuá' mosewilo, kijlij yej ompa onoyaj:

—Ono' seis día iga tekipanolo. Ipan inomej día xiwitzekān, ximoachitiltikij, ayéj ipan día kuá' mosewilo.

¹⁵ Iwán toTeko kijtoj:

—Amejemen antakajkayawaj iga ankitokaj Dios, ¿ix ayá' ankixitomaj amot̄roj o amoburroj ipan día kuá' mosewilo iga anyawij ankamakati?

¹⁶ Iwán inin siwá' ipiltzin ipilówampa Abraham. Iwán Tzitzimi' kenkuá' kilpitoya iga kokolis dieciocho año, ¿ix ayá' katka mamoxitoma malej iga ipan día kuá' mosewilo?

* 13:6 13:6 Xikita glosario “Higo”.

17 Kuḁ' Jesús tami' inín kijtoj, nochi yej ta-ijiyayaj mopinajtijkej. E' nochi pakíaj kuḁ' kitayaj iga Jesús kichíwaya yej ayí'pa mo-ita.

Íyol mostaza

18 Jesús kijtoj:

—¿Kén wel nimitzijliskej iga reinarowa Dios?, ¿iwán té wel nikmachotij?

19 Nikmachotíá iwán se íyol mostaza yej kitōka se taga' ipan ítal, ixwa iwán weyá este que mochíwa weyikuawi', iwán totōmej moxeketiáj ipan imajma'.

Levadura yej kipoḱawayaltíá itixyo paḱ

20 Kijtoj nō Jesús:

—¿Iga té iwán wel nikmachotíá ken iga Dios reinarowa?

21 Nikmachotíá iwán levadura† yej se siwa' kaḱakualowa iwán komati harina, iwán moposawa inewi tixti.

Se kajli yej tzol'ti' ikaltenyo

22 Kuḁ' Jesús nemi yaya Jerusalén, panotíaya ipan altepemej iwán ipan altepetzitziḱn iga tamachtijíaya.

23 Iwán ḁ'pa kijtoj:

—NoTēko, ¿ix ayá' ke' yej momanawíaj?

Jesús kijtoj:

24 —Xiteki'kalakikān ipan kalten yej tzol'ti', nimitzijliáj iga mia' kalak-isnekiskej iwán ayá' welitiaskej.

25 Kuḁ' itēko kajli mokéztasya iwán kitzákuasya kalten, amejemej yej amonokej fuera ankaltzotzonaskej iwán ankijtoḱkej: “Nokōw, nokōw, achi xineḱaltapokān.” E' yéj mitzijliskej: “Ayá' nimitziḱmatij.”

26 Iwán ankijtoḱkej: “Tisentakuajkej iwán tisen-atikej, iwán annemachtijkej ipan nocallejmej.”

27 E' yéj mitzijliskej: “Nimitzijljkeja iga ayá' nimitziḱmatij. Xicholokān notēnoj, amonochin yej ankichíwaj yej ayēkti.”

28 Ankitaskej Abraham, Isaac, Jacob iwán inewi profetajmej yej onokej kaḱn reinarowa Dios, miéj amejemen amonoskej fuera, anyawij anchokatiḱ iwán antanguetzekaskej.

29 Witzelōj del nórtejpa iwán del sur iwán kaḱn ikísáyampa tonati' iwán ikalakíyampa iga mamotalikān iga matakuaḱān kaḱn reinarowa Dios.

30 Yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij, iwán yej inán tayakantokej yawij kawitij tatepotztaj.

Jesús chōka iga Jerusalén

31 Íkuḁ'san asikej sekin fariseojmej iwán kijlijkej:

—Xikísaya nigaj iwán xaja iga Herodes mitzmiktijneki.

32 E' yéj kijtoj:

—Xaḱān iwán xikijlikān inón koyo'‡ yej takajkayawa: “Iga aman iwán moḱta nia nikijkiḱtiti maḱespiritōmej iwán nia nitaachitaltiti iwán moḱta se día niktamij notekipánol.”

33 E' kipiá iga aman, moḱta iwán moḱta se día nia ninejnemiti, iga awel mamiki se profeta siga ayá' ono' Jerusalén.

³⁴ '¡Amejemen, amejemen, yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimikiáíj profetajmej iwán ankitejtemikiáíj tañitanimej yej Dios mitztñitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!

³⁵ Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan[§] yawi kawiti selñti; iwán nimitz-ijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kuá' antajtóskej de nej ijkín: "Matikweyimatñikan yej wí', yej toTeko Dios kiñitani."

14

Jesús kachitialiá se taga' yej pojposawa

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús yajki takuato chan se ijefej fariseojmej, iwán sekin fariseojmej kipixtoyaj.

² Ompa no onoya iyixtaj Jesús se taga' yej pojposawa.

³ Iwán Jesús kitajtan yej tamachiáíj ipan la ley iwán fariseojmej:

—¿Ix wel taachitailo ipan día kuá' mosewilo, o ayá'?

⁴ E' yejemej até kijtojkej. Jesús kikitzkij yej wetitoya iwán kachitaltij, iwán kijlij iga mayáwiya ichan.

⁵ Iwán kijlij sej fariseojmej:

—¿A'yéj de amejemen, siga iburroj o itorowéj mawetzi xapoko, ix ayá' ikuá'san kikixtij malej iga día kuá' mosewilo?

⁶ Iwán ayá' nokta wel kitenkuepiliayaj.

Te-ikñiwan kan monamiktilo

⁷ Kuá' Jesús kitaya iga yejemej kitapejpenayaj iga mamotalikan kan motaliáj yej máj tayakantokej, ijkín kinonotzkej:

⁸ —Kuá' agaj mitzinvarowa kan monamiktilo, amo ximotali kan motaliáj yej paréj tayakantokej, iga wel asi se' yej máj tayakanto' que tej,

⁹ iwán yej mitzinvaroj wel mitzijliá: "Achi ximoketza iga mamotali inñ tokññ." Iwán tia timopinajñiti iga tia timotaliti kan motaliá námql.

¹⁰ Kuá' mitzinvarowaj, ximotali kan motaliá námql; iga kuá' mawiki yej mitzinvaroj, mamitziñi: "Amigo, ximotali kan motaliá yej máj tayakanto'." Ijkón mitzye'itaskej poxsan yej kixnantoskej mesa.

¹¹ Porque yej igánajsan moweyimati, inón yawij kalimpamatitij, iwán yej moalmpamati, yawij kiweyimatitij.

¹² Jesús kijlij no inón yej ta-invarowa:

—Kuá' tikchíwa ilwi' o se cena, amo xikinvaroj yej iwán timoye'ita, niga mokñiwan, niga mopariñtejmej, niga movecinojmej yej motapialiáj; iga yejemej wel mitzinvaroskej iwán ijkón mitzmakuepaskej.

¹³ Kuá' titatamakasneki, xiknotza iga mawitzekan yej ayá' motapialiáj, matepomej, kojomej iwán pachamej.

¹⁴ Iwán tipoxpaktos iga yejemej awel mitzmakuepaskej; e' tej yawij mitzmakuepatij kuá' yej ye' nemij ojpa-isaskej kan miktokej.

Se taga' kichíwa weyi-ilwi'

¹⁵ Kuá' kiká' inñ, se yej kixnantoya mesa kijlij Jesús:

—Pakto' yej takua ipan ilwi' yej kichíwiliáj inomej yej motemakaj iga Dios marreñaro ipan yejemen.

¹⁶ Iwán Jesús kijlij:

[§] 13:35 13:35 Jesús kijtoj "amókal", yej nij kijtojneki "amoweyitiopan". Jer 22:5

—Se vej se taga' kichij komati tákual, iwán tatítan iga makinotzatij mia' gente.

¹⁷ Iwán kuá' takuáloya, kitítan imonsoj iga ijkín makijlítija: “Xiwíjkikanya, iga óno'ya nochi.”

¹⁸ E' inochi pewakej iga ijkín kijtojkej; yej achto kijtoj: “Achi xinedisculparó, níkwágo' se tajli iwán kipiá iga nia nikitati.”

¹⁹ Se' kijtoj: “Níkwágo' cinco yunta iwán nia nikitati ken tekipanowaj. Nimitztajtaniliá iga amo ximoyolmikti iga awel ompa nonos.”

²⁰ Iwán se' kijtoj: “Nimonamiktijo' inón iga awel niati.”

²¹ Iwán inón monsoj yajki kipowilito iteko inewi kensan kijlijkej. Iwán tetaj kuejkuesiwi', iwán kijlij imonsoj: “Xaj tajkoaltepe' iwán ipan ojtimej, iwán xikijli iga mawitzekañ yej ayá' motapialiaj, matepomej, koxomej iwán pachamej.”

²² Máj máj monsoj kijtoj: “Noteko níkhija ken tine-ijlij, iwán kitolówa-o' máj kan motalilo.”

²³ Tetaj kijlij imonsoj: “Xaj ipan callejmej, ipan ojtimej iwán xik-teki'yolyamanakañ sekin iga makalakikañ iga matemí nókal.

²⁴ Nimitzijliáj iga nisé de inomej yej achto níkhijikaj, yawij takuatij.”

Makisentli iyalmaj iga se kitoka Cristo

²⁵ Mia' gente kitokaya Jesús, iwán yéj mokuépa' iga kijtoj:

²⁶ —Siga agaj wí' iga netoka, iwán ayá' nechokiliá máj que itaj, máj que iye', máj que isiwa', máj que ipilowan, iwán máj que iyikñimej, iwán manetoka, malej iga este makimiktikañ iga nej, inón awel mochíwa nodiscípoloj.

²⁷ Yej kinekis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,* awel mochíwas nodiscípoloj.

²⁸ Siga se de amejemen kichíwasneki se torre, ¿ix ayá' achto kitas ke' tomín kiwígas iga makita ken kiyekawiltij?

²⁹ Siga san makipewalti iwán awel makiyekawilti, nochi yej kitas yawi kipinajíti.

³⁰ Iwán kijtoskej: “Inín taga' san kipewaltij iwán awel kiyekawiltij.”

³¹ Kuá' se rey yawi momijmiktíti iwán se' rey, ¿ix ayá' achto kitas siga wel kitániliá siga kimatito' iga isoldadojmej ono' diez mil, iwán yej iwán yawij momijmiktítij onokej veinte mil?

³² Siga momachlíja iga yawi kipoloti, kuá' se' rey maónoo' wejka, kitatitanilij iga amo mamomijmiktikañ.

³³ Ijkón nokta, a'san neši' de amejemen yej ayá' makikajtewa inewi yej kipiá, awel mochíwa nodiscípoloj.

Kuá' iga ista' kikajtewa ikoko'ka

³⁴ Jesús nq kijtoj:

—Ista' pox yekti; e' siga ay'ya istaweli', ¿kénó' tawelíaltij?

³⁵ Ayo' yekti iga nité, motajkáliya. Yej kipiá inakasméj, makikakikañ. †

15

Borregoitzin yej poliwiki

* **14:27 14:27** “Kikechpanowa icruz”: anka kijtojneki motemaka iga wel makikñchíwakañ, este mamiki iga kitoka Cristo. † **14:35 14:35** Yej kitoka Cristo, e' ayá' de mela', ken ista' yej ayá' koko'.

1 Nochi yej kicobr̄arow̄ayaj impuestos* iga Roma iwán yej nam̄olnemiáj yayaj iná' Jesús iga kikakitij.

2 Fariseojmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley, ijkín kipopow̄ayaj Jesús:
—In̄in komem̄awíá yej ayá' ye'nemij, iwán este iwán sentakuaj.

3 Iwán Jesús kipowa' se kan mam̄ixkūitilo, kijtoj:

4 —Siga se de amejem̄en makipiá cien borrego iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtewas in̄on noventa y nueve ipan sakayoj, iwán yaj kitem̄oti yej poliwi' este kan casis?

5 Iwán kuá' kásisya, pakis iwán kikechpánojya iga kiwigas.

6 Iwán kuá' ásisya ichan, kinechkoj iyam̄igojmej iwán ivecinojmej, kijtoj:
“Matipakikan, iga in̄an nikási'ya noborregoj yej nikpolojka.”

7 Pues nej nimitzjliáj iga máj pakiloj ipan cielo kuá' se yej kich̄iwaya yej ayēkti moyolpata, que iga in̄omej noventa y nueve yej ye'nemij iga moyolpatákeja.

Tom̄in yej poliwi

8 'Siga se siwá' makipiá diez tom̄in iwán se makipolo, ¿ix ayá' kixotaltij ti'ti iwán tachp̄anas kalijti', iyolpan kitem̄oj este kan casis?

9 Iwán kuá' kásisya, kinechkoj iyam̄igajmej iwán ivec̄inajmej, kijliskej:
“Matisempakikan iga nikási'ya notom̄in yej nikpolojka.”

10 Ijkon̄san n̄o pakij iyangelejmej Dios kuá' se yej kich̄iwaya yej ayēkti moyolpata.

Tepiltz̄in yej kitoloj itom̄in iga ayompa nemi'

11 Iwán kijtoj n̄o Jesús:

—Se taga' kipiaya ome ipilowan,

12 iwán yej tetzoyo' kijlij itaj: “Notaj, xinem̄ákaya yej moch̄iwas notatki.”
Iwán itaj kimá' ke' kitocarowaj sejsé.

13 Iwán ayá' wejkatí', yej tetzoyo' kinamá' inewi yej kimakakaj, iwán yajki wejka ipan se'ya estado. Iwán ompiga kitoloito itom̄in iga ayá' ye'nemiá.

14 E' kuá' motatámija, íkuá'san n̄o pox apistajtiá' ipan in̄on estado iwán pewa' iga mayana.

15 Iwán yajki chan se taga' yej de ompa iga kitajtanil̄ito tekipánol, iwán kit̄itan rancho iga makicuidar̄oti koyam̄emej.

16 Iwán kinekiá magui' makíkuaya algarroba† yej itákualpa koyam̄emej, e' ayagaj kimakaya.

17 Iwán ijkín kijtoj ipan iyalmaj: “¡Notaj kipiá mia' itekipanowanimej iwán ompa ichan kipiáj komati tákual, e' nej nigaj nemi nimayanmiki!

18 Nej niati sej chan notaj, iwán kuá' nasiti nikijlij: Notaj, nikchij yej ayēkti iyixtaj Dios iwán n̄o nimitzch̄iwilij yej ayēkti.

19 Ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltz̄in; e' acho' xineomem̄awi malej kenya se motekipanowaní.”

20 Máj máj ojkuí' iga yajki chan itaj.

Iwán kuá' asitiayay, tetaj wéjksan kita' ipiltz̄in iwán kiknelij. Iwán motalojtajki, kixnam̄ikito, kikechnapaloj iwán este kipipitzoj.

* **15:1 15:1** Xikita glosario “Impuestos”. † **15:16 15:16** Algarroba ken kuaxinékuil, se kuawi' yej momati Palestina. In̄imej algarroba kikuayaj koyam̄emej wan tokn̄imej yej amotapialiyaj. Judiyojmej ni al̄n akiye'itayaj koyam̄emej, in̄on iga in̄in patrón nēsi iga ayéj judío. Iga se makicuidar̄o koyam̄emej poxsan ayéj ye'tekipánol iga se judío, wan máj ayēkti iga makikua itákual koyam̄emej.

²¹ Iwán tepiltzín kijlij itaj: “Notaj, nikchij yej ayekti iyixtaj Dios iwán nq nimitzchíwilij yej ayekti, iwán ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzín.”

²² E' itaj ijkin kitekimá' itekipanowanimej: “Xikuajliguilikan yej máj ye'tzótzol iwán xiktaajakiltukan; iwán xiktalilikan se anillo ipan imájpil iwán xikakiltukan iga'.

²³ Iwán xikuitij torojtzin yej máj tomakti', iwán xikmiktikanya iga matitakuakan iga tiawij tikilwichíwilijij.

²⁴ Iga inin nopiltzín, ken kuá' mikttoyay, iwán inán sej isa'. Poliwíkaya, iwán inán sej wálahj.” Iwán pewakej iga kilwichíwilijkej.

²⁵ 'E' inón sewo' tepiltzín yej máj tekoko, ayá' onoya, nemía ipan kuayoj. Iwán kuá' asitiwítziaya ichán, kikagui' iga nento' ilwi' iwán nemi mijtoitilo.

²⁶ Kuá' inón kikagui', kinotza' se chokotzín, kijlij: “¿Tétaj mochíwa?”

²⁷ Iwán kijlij: “Asi' sej mokñin yej yájkaya. Iwán motaj tatekimá' iga mamomikti se torojtzin yej máj tomakti', iga ye'asi' sej ipiltzín.”

²⁸ Iwán poxsan kuesiwi' iyikñin yej máj tekoko, iwán ayo' kinekiá makalaki kalijti'. Máj máj kisa' itaj, iwán kijlito iga makalaki.

²⁹ Tepiltzín yej tekoko kijtoj: “Nej ikyay nimitzpaléwíjto', iwán nochipa nikchíwa ken tine-ijliá. Iwán ayí' tinemaka nisé chívojtzín[‡] iga mani-ilwichíwakan iwán noamigojwan.

³⁰ E' inán asi' inin mopiltzín yej nemitoyay iwán siwatkej, yej kitoloj inewi yej tikmakaka, iwán inán tikmiktilij se torojtzin yej máj tomakti'.”

³¹ Itaj kijtoj: “Ta' xinekaki nopiltzín, tej nochipa tono' notenoj, iwán inewi yej nej nikpiá, tej motatki.

³² E' inán yekti iga mati-ilwichíwakan iwán matipakikan iga mokñin ken kuá' mikikay, iwán sej isa'. Poliwíkaya, iwán inán sej wálahj.”

16

Se taga' yej takajkayawa

¹ Jesús nq kipowilij idiscipolójmej:

—Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya, kipiaya nq se iyencargadoj, iwán inón iyencargadoj yajkij kitelwítoj iná' ipatrón iga nemi kimalgastarowiliá itomñin.

² Iwán ipatrón kinotza', kijlij: “¿Té iteki in yej ne-ijliáj iga tej? Xingematliti de inochi motekipánol yej tikchij iga ay'ya máj tonos iga tino-encargadoj.”

³ Iwán inón encargado kijtoj ipan iyalmaj: “¿Té nikchíwas?, nopatrón némiya nekixtiá iga nej iyencargadoj ipan itekipánol. Ayá' wel niktekipanowa tajli, iwán nipiná' iga maniktajtantinemi tomñin.

⁴ Nikmátia ye tē nia nikchíwati, iga manikpiá a'yéj maneomemawíkan ipan ichamej kuá' ay'ya nikpiás tekipánol.”

⁵ Iwán kinotza' sejsé sejsé yej kideberowayaj ipatrón. Yej áchtosan kitajtan, kijlij: “¿Ké' tikdeberowa nopatrón?”

⁶ Iwán yéj kijtoj: “Nikdeberowa cuatro mil litros de aceite.” Inón yej encargado kijlij: “Xikui morrecíboj iwán nimanñin xikijkuilo iga dos mil litros tikdeberowa.”

⁷ Iwán kitajtan sewo': “In tej, ¿ké' tikdeberowa?” Iwán kijlij: “Cien koya'kóxtal de harina.” Iwán el encargado kijlij: “Xikui morrecíboj iwán nimanñin xikijkuilo iga ochéntajsan tikdeberowa.”

[‡] 15:29 15:29 Xikita glosario “Chivo”.

⁸ Malej iga el encargado takajkayaj, ipatrón kiye'ita' ken kichij iga kimati kén iga wel mopalewiá.

Wan kijtoj sej Jesús:

—Yej ayá' kixmatij toTeko, máj kimatij ken iga mopalewiáj que yej kixmatij toTeko.

⁹ Nej nimitznogotzaj iga amotomín yej de inín tajli, xikuikán iga xikpalewíkan tokñimej, iga ijkón kuá' anmikiskej, támisya tomín iga amejemen, iwán onos yej mitzomemawiskej ipan cielo.

¹⁰ 'Yej ye'nemi kuá' kipiá alín, nq ye'nemis kuá' kipiás komati; yej takajkayawa kuá' kipiá alín, nq takajkayawas kuá' kipiás komati.

¹¹ Siga ayá' ankichiwaj yej yekti wan tomín yej ono' ipan inín tajli, ayagaj wel mitzmakaskej yej máj valerowa ipan cielo

¹² Siga ipan yej ayéj amotatki ayá' ankichiwaj yej yekti, ayagaj wel mitzmakaj tejté iga amotatki.

¹³ 'Ayagaj wel kipiá ome ipatrón, iga sésanwa' in yej kiye'itas, iwán se' kijiyas, o se kitokas iwán se' kikajtewas. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltlanaj tomín.

¹⁴ Fariseojmej yej poxsan kipiasnekij tomín kikaktoyaj inewi inímej tájtol, iwán kipinajtiayaj Jesús.

¹⁵ Iwán Jesús kijlij fariseojmej:

—Amejemenya nokta yej ankijtowaj iyixtaj tokñimej iga anye'nemij, e' Dios kixmati amoalmajmej; yej tajtaga' kipoxye'itaj, Dios ayá' kiye'ita.

Iley Moisés iwán kén iga reinarowa Dios

¹⁶ 'Este kuá' onóyao' Juan yej tabautizarowa, inón vej onóyao' iley Moisés iwán yej tanextilijkej profetajmej. Inán mopowa ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán mia' kalakisnekij.

¹⁷ 'Máj fácil iga cielo iwán tajli mapoliwi, que iga amo mamocumpliño inochi iley Moisés.

Jesús tamachtía iga amo mamokawalo

¹⁸ 'Nochi taga' yej kiyokakawa isiwa' iwán monamiktía wan se' siwa', kichíwa yej ayekti; iwán yej monamiktía iwán siwa' yej kikajto' iwéwej, nq kichíwa yej ayekti.

Lázaro iwán se taga' yej poxsan motapialiaya

¹⁹ 'Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya, kakiaya yejsan ye'tzótzol yej monsjati' iwán nochipa kichíwaya weyi-ilwi'.

²⁰ Onoya nq se taga' yej ayá' motapialiaya, itoqa' Lázaro, yej palantoya ikajlo' inoyan, iwán motaliaya talpan ipan ikalten inón yej motapialiaya.

²¹ Iwán kinekiá makikua ipotzkilka tákual yej xixjini ipan imesaj inón yej motapialiaya; iwán pelomej kiná'techowayaj iga kipajpalowilítij ikajlo' kan palanto'.

²² E' se día migui' yej ayá' motapialiaya, iwán angelejmej kiwigakej ipan cielo itenoj Abraham. Iwán yej motapialiaya nq migui' iwán kitokkej.

²³ Inón yej motapialiaya kinknochijtoyaj ipan ti'ti yej ayj' sewis, wéjkasan kita' Abraham, iwán Lázaro itenoj.

²⁴ Iwán tzajtzi': "Notaj Abraham, xine-ikneñi, xiktítani Lázaro iga makapacho imajpilpuntaj ipan a'ti, iwán mawiki makiseseliki nolenguaj iga nemi ne-iknochíwa poxsan inín tiwelon."

²⁵ E' Abraham kijtoj: "Nopiltzın, xikejlamiki iga tej kuą' tísatoya, timotapialiaya, Lázaro poxsan mo-iknoçhij. Inán yéj yolpaktó' nigaj, iwán tej inán timoknoçhiwa.

²⁶ Iwán awel nokta se yawi ompígapa, iga ono' se axapowewej yej teyokatiá iga amo matimona'teçhokan, inón iga yej kineki mayawi ompí, ayá' wel, niga yej de ompí awel wítzej nijiga."

²⁷ Iwán yej motapialiaya kijtoj: "Nimitziliá, notaj Abraham iga xiktítani Lázaro çan notaj,

²⁸ iga nikpiá cinco nokniwan, iga makitatapowítij iga amo mawítzekan nigaj kan moknoçhiwalo."

²⁹ E' Abraham kijlij: "Ompiga ono' yej kijkuiloj Moisés iwán profetajmej, jinón makikakikan!"

³⁰ Yej motapialiaya kijtoj: "Kena notaj Abraham, e' siga agaj de inimej yej miktókeja mayawi, kipataskej kén iga nemij."

³¹ E' Abraham kijlij: "Siga ayá' kicreçdowaj yej Moisés iwán profetajmej kijkuilojkej, ayá' nç kitajtolkuiskej se yej mikto' malej iga maojpa-isa."

17

Xikperdonaro moknın

¹ Jesús kijlij idiscipolomej:

—Noçhıpa onos yej kıyoltilana se iga makichıwa yej ayekti; e' ipoxsan kıknoçhiwaskej yej mataçhiwalti yej ayekti!

² Máj yekti katka makimotakan lámarko wan se weyite'ti makilpilikan ipan ikeç, que iga yéj iteçko se de inimej yej neçtokaj makichıwalti yej ayekti.

³ Ximocuidarokan.

'Siga moknın mitzçhiwiliá yej ayekti, xiknoçotza; siga moyolpata, xikelkawili yej mitzçhiwilij.

⁴ Malej iga mitzçhiwiliá yej ayekti siete vej ipan se día, iwán siete vej mamitziyljki: "Ay' inán nikçhiwas ijkón." Xikelkawili yej mitzçhiwilij.

Yej wel moçhiwa iga moconfiarolo ipan Dios

⁵ Itatitanimej kijlijkej toTeço:

—Xinepalewıkan iga máj manimoconfiarokan pan tej.

⁶ Iwán toTeço kijtoj:

—Siga anmoconfiarowaj malej alın ke' se iyol ajonjolın, wel ankijliayaj kuawewej: "Xiwiwita nigaj iwán xixwati ipan lámar", iwán inón kuawi mitztajtolkuiskej.

Kén makichıwa se esclavo

⁷ 'Siga se de amejemen kipiá se esclavo* iwán kuą' ásigó' iga yajka milpan, iga támi'ya aradojtoya o kicuidarotoya ganadojmej, çix tikijlij: "Ximopanłtı iwán ximotałı iga xitakua"?

⁸ Ayá', majwa' tikijliá: "Xiktalı momándıl wan xineçhiwili iga manitakua iwán manati. Iwán tej sej titakuaj iwán tatis."

⁹ Anka ayá' tikijlij: "Gracias", iga moesclavoj kichij ken tiktekimá'.

¹⁰ Ijkón nç amejemen, kuą' ankitamıskej iga ankichıwaj inewi yej Dios mitztekimakaj, xikijtoçkan: "Ni-esclavojmej yej awel máj te nikçhiwaj, iga nikçhiwej yejsan neçtekimakakej."

* 17:7 17:7 Xikita glosario "Esclavo".

Jesús kipajtiá diez tajtaga' yej palánto' inakayomej

11 Kuá' Jesús nemi yawi Jerusalén, panotiajki kan miñnánto' itálmej Samaria iwán Galilea.

12 Kuá'san asi' ipan se altepetzín, miñnan iwán diez tajtaga' yej palántokej ikajlomej iga kipiayaj lepra, e' mokejketzkej wéjkasan de kan onoya Jesús

13 iwán tzajtzikej:

—¡Jesús, Tamachtiani, achi xine-iknelikan!

14 Kuá' Jesús kita', kijlijkej:

—Xakan iná' sacerdotejmej.

Miej nemi yayaj, achitiakej.

15 Iwán se de yejemen, kuá' mo-ita' iga achitia'ya, mokuépa', este tzájtzi'pa iga kiweyimatiltijiwáaj Dios.

16 Motankuáketza' iyixtaj Jesús, motzontoga' este ipan tajli, iga kimá' gracias. Inín taga' katka de Samaria.†

17 Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix aya'taj diejmej yej pajtikej? ¿Kan onokej inomej sewo' nueve?

18 ¿Ix inñsan iselti yej ayéj israelita mokuépa' iga kiweyimatiltiko Dios?

19 Iwán kijlij taga':

—Ximoketza iwán xaja; tiyektia'ya iga timoconfiaroj ipan Dios.

Kén an iga reinaraj Dios

20 Fariseojmej kitajtankej Jesús iga kéman pexas iga reinaraj Dios. Iwán yéj kijtoj:

—Kuá' pexas iga reinarowa Dios, ayéj ken tejté yej mo-ítapa.

21 Ayá' yawi mo-ijtoti: “Nigaj ono’”, o “Ompa ono’”; iga Dios reinarówaya ipan amoalmajmej.

22 Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—Wj'o' kuá' ankinekiskej xonokan wan nej yej iPiltzín Taga', e' ayá' anne-itaskej.

23 Sekin mitzijlskej: “Nigaj ono’”, o “Ompa ono’.” E' amo xakan iwán niga xiktokakan.

24 Iga ijkón ken kuá' mo-ita iga tapetani iwán kitawia' noyan cielo, ijkón kuá' nia niwjtzeti, nej yej iPiltzín Taga'.

25 E' achto yawij ne-iknochiwattij poxsan, iwán yej inán onokej ayá' netajtolkuiskej.

26 Ken mochij kuá' onoya Noé, ijkonsan no mochijas inón día kuá' nimokuepas nej yej iPiltzín Taga'.

27 Nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, monamiktia'yaj iwán kinamiktia'yaj isiwapilowan, este ipan inón día kuá' Noé kala' ipan weyi ákal. Iwán wáaj pox recio tiawa' iwán inochin amikikej.

28 Ijkonsan no mochij kuá' onóyao' Lot: nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, takowayaj iwán tanamakayaj, tokayaj iwán mokaltia'yaj;

29 e' kuá' Lot kisa' ipan altepe' Sodoma, wetzi' ti'ti iwán azufre yej wáaj ipan cielo, iwán kimiktij nochi.

30 Ijkón yawi mochiwati kuá' nej yej iPiltzín Taga' niwi'.

31 'Íkuá', siga agaj onos iyixko kajli ipan ipetayo, ay'ya matemo iga matakijixti; siga agaj onos imilpan, ay'ya mamokuepa ichan.

32 Xikejlamikikansan yej isíwa'pa Lot.

† 17:16 17:16 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

³³ Yej ayá' kinakis mamiki iga neṭoka, yawi mopoꝓꝓꝓꝓꝓ; e' yej mikis iga neṭoka, nochipa onos nowan.

³⁴ 'Nimitzijliáj iga ipan inón yówal kuá' niwí', omēn senkochtoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

³⁵ Omēn siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

³⁶ Ome taga' sen-onoskej miłpan; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

³⁷ Kuá' kikakikej inín, kitajtankej:

—¿NoTeko in inón kan mochıwas?

Iwán Jesús kijtoj:

—Kan onos yej mikto', ompa monechkoskej moximej.

18

Kan mamıxkuıtilo de se yej wewejmı' iwán se Juez

¹ Jesús kipowilij idiscıpolojmej kan mamıxkuıtikān, kinextilijkej iga nochipa makiteneıwıkan Dios iwán amo mamosemakakan.

² Kijtoj:

—Ipan se altepe' onoya se juez yej ayá' kimajmawiliaya Dios niga kitajtolkuıá agaj.

³ Ipan inonsan altepe' onoya nō se siwa' yej mi' iwěj, tekiyaya kitati el juez iwán kijliaya: “Xinepalēwi iga maniktanili yej ne-ıjiya.”

⁴ Awıl wéjkaja iwán el juez ayá' nemi kichıwa nité, e' máj, máj, kijtoj: “Malej iga ayá' nikmajmawiliá Dios niga niktajtolkuıliá agaj,

⁵ e' inın yej wewejmı', nekuejkuesojtinemi, nia nikmanawıti iga ayo' mawıwıki, amo santá' nemela'kuejkuesoj.”

⁶ Iwán toTeko kijtoj:

—Inón yej kijtoj juez yej ayá' ye'nemi.

⁷ ¿In Dios ix ayá' kimānawıj nō yej kitapejpen, yej tanotztokej nochipa?, in Dios, ¿ix wejkwawas iga kimānawıj?

⁸ Nimitzijliáj iga ayá' wejkwawas iga kimānawıskej. E' kuá' nej yej iPiltzın Taga' niwı', ¿ix nikasıki-o' ipan inın tajlı yej moconfıarowaj ipan nej?

Kan mamıxkuıtilo de fariseo iwán yej kicobrārowa impuestos iga Roma

⁹ Jesús kipowa' inın se' kan mıxkuıtilo iga inomej yej momachıliáj iga ye'nemij, malej iga ta-ıjiyaj:

¹⁰ —Ome taga' yajkij tiopan oradotoj, se fariseo katka iwán sewo' inón yej kicobrārowaya impuestos iga Roma.

¹¹ Fariseo ejkati-oradotoj, kijliá Dios: “Tej tinoTaj, nimitzmaka gracias iga nej ayéj ken sekin, tachteki, ayá' ye'nemij, iwán yawıj iwán siwatkej. Nej ayéj ken inın yej kicobrārowa impuestos iga Roma.

¹² Nej nimayunārowa ome vej ipan semana iwán nimitzmaka diez ipan cada cien inewi yej niktaniá.”

¹³ Yej kicobrārowaya impuestos iga Roma kawı' este ken nepa iwán ayá' mıxewıaya iga ajkotachaya, majwa' moelwıtekiá iwán kijtowaya: “¿Dios, xine-ıknēli iga nej nikchıto' yej ayektı!”

¹⁴ Kijtoj nō Jesús:

—Nimitzijliáj iga kuá' inın taga' tami' oradotoj, yajki ichān iwán Dios kiye'ıta'ya, e' inón fariseo Dios ayá' kiye'ıta'. Yej moweyimati, yawıj kalımpamatıj, e' yej moalımpamati, yawıj kiweyimatıj.

Jesús kiye'ıjliá kōkonetzızn

15 Kiwigayaj nō kōkonetzitzin iná' Jesús, iga makitajtanili Dios iga maye'onokan; e' kuá' discipolomej kitakej, pēwakej iga kajajwakej yej kiwigayaj kōkone'.

16 Iwán Jesús kinotzkej iwán kijtoj:

—Xikawakan in kōkone', kama manetechokan, amo xikojtzakuilikan; iga yej mochiwawa ken inimej kōkone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

17 Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motemakas iga Dios makimandarō ken se yej aya yolej, awal kalakis kan reinarowa Dios.

Se taga' yej motapialía tajtowa iwán Jesús

18 Se yej mandarowa kitajtan Jesús:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchivas iga manono nochipa iwán Dios?

19 Jesús kijtoj:

—¿Te iga tine-ijliá iga niye'nemi? Sésanwa' in yej kichwa yej yekti, inonwa' Dios.

20 Tikmátiya yej Dios tatekimaka iga mamochiwa: “Yej namiktito' amo mayawi wān se', amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitakajkayawa, xikye'ita motaj iwán moye'.”

21 Taga' kijlij:

—Inōn nochipa nikchijto' desde ga aya niyolej.

22 Kuá' inōn kiká' Jesús, kijtoj:

—Mitzpolówao' sesan: xiknamaka inewi yej tikpiá iwán xikmaka yej ayá' motapialíaj, iwán ijkōn tikpiás yej Dios máj kiye'ita; iwán xiwiki iga xinētoka.

23 E' kuá' taga' kiká' inin, moknōmati' iga poxsan kipiaya tomjn.

24 Kuá' kita' iga moknōmati', kijtoj Jesús:

—iPox difícil iga yej motapialíaj mamotemakakan iga Dios marreinaro ipan yejemen!

25 Máj wel panowa se camello* ipan ixapoyo akōxaj que se yej motapialía mamotemaka iga Dios marreinaro ipan yéj.

26 Yej kikakikej, tatajtankej:

—Iwán, ¿ā'taj wel momānawj?

27 Jesús kijtoj:

—Yej awal kichwa tajtaga', Dios wel kichwa.

28 Pedro kijlij:

—NoTēko, nejemej nikajtejkej inewi yej notatkímejpa iga nimitz-tokákeja.

29 Yéj kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga agaj iga san kineki iga Dios marreinaro ipan yéj, kikajtewa ikal, o kikajtewa isiwa', o iyikniwān, o itaj iwán iye' o ipilowan,

30 inōn yawi kipiati yej yekti ipan inin tajli, iwán ipan se' vida nochipa onos iwán Dios.

Jesús ki-oppa-ijtowa iga yawi mikiti

31 Jesús kinotza' iyokamej doce idiscipolomej iwán kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga matiakan Jerusalén, iwán yáwiya mochiwati inewi yej kijkuilōjkej profetajmej iga nej yej iPiltzjn Taga'.

* 18:25 18:25 Xikita glosario “Camello”.

³² Puej yawij neĵitanitij itenojmej yej ayéj de Israel, iwán yawij nepinajĵitij, iwán kuajkuantas yej ayekti ne-ijliskej, iwán neĉhijchaskej.

³³ Nemaskej iwán yawij nemiktĵitij; e' ipan eyi día nia ni-ojpa-isati kan nimiktos.

³⁴ Yejemen ayá' kentenderojkej yej kijtoj, iwán aya wel kimatiáj te kijtojneki itájtol, iwán ayá' kentenderowayaj.

Jesús kachitialiá se pacha ipan altepe' Jericó

³⁵ Kuá' Jesús asitiájkiya altepetenoj Jericó, se pacha ewatoya ojtĕnoj kitajtantoya tomĵin.

³⁶ Kuá' kiká' iga poxsan nemi panolo, tatajtan te moĉiwa.

³⁷ Kijlijkej iga Jesús de Nazaret nemi panowa ompa.

³⁸ Iwán tzajtzi', kijtoj:

—¡Jesús, iPiltzĵin David, achi xine-ikneĵli!

³⁹ Iwán yej tayakantiayaj, kajajwayaj yej pacha iga ay'ya matzajtzito, e' yéj tzajtzi' máj:

—¡Iltzĵin David, áchikej xine-ikneĵli!

⁴⁰ Jesús moketza' iwán tatĵitan iga makiwajliguilĵkan. Kuá' iná'ya onoya, Jesús kitajtan:

⁴¹ —¿Té tikneki manimitzĉhĵwili?

Pacha kijtoj:

—NoTĕko, nikneki manitachá.

⁴² Jesús kijlij:

—¡Xitachaya! Iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitiá'.

⁴³ Íkuá'san tachá' in pacha iwán kitóga'ya Jesús, iwán kiweyi-matĵiltĵiajki Dios. Nochi kita' inĵin iwán no kiweyimatĵiltĵikej Dios.

19

Jesús wan Zaqueo

¹ Jesús kala' ipan altepe' Jericó iwán panotiaya ompa.

² Čantitoya ompa se riĉoĵaga' itoĵa' Zaqueo. Zaqueo ijefejmej katka yej kicobrarrowaya impuestos iga Roma.

³ Yéj kinekiá makĵmati Jesús, e' ayá' kĵxasiá iga pox onolo' iwán Zaqueo chapati' katka.

⁴ Iwán motaloĵtiajki iga tayakan, tejkawito ipan amakuawi' iga makita, iga Jesús ompa yawi panoti.

⁵ Kuá' Jesús asi' ompa, ajkotachá', iwán kijlij:

—Zaqueo, xitemo nimanĵin iga aman nia nikawiti moĉan.

⁶ Zaqueo temoj imanĵin iwán pagui' iga komemawij Jesús.

⁷ Kuá' kitakej inĵin, nochi pewakej iga kipopowaj Jesús iga yajki kawito čan se yej ayompa nemi.

⁸ Iwán Zaqueo moketza', kijlij toTĕko:

—Ta' xikita noTĕko, nia nikmakati la mitad notomĵin yej amotapialiáj; iwán siga agaj nikichtekilij tejté, nia nikuepilĵti cuatro vej máj.

⁹ Jesús kijlij:

—Aman Dios mitzmanawij tej wan mofamĵliaj iga timoconfiaroj pan yéj, kensan Abraham moconfiaroj.

¹⁰ Nej yej iPiltzĵin Taga', niwalaj niktĕmoĵko iwán nikmanawĵko yej polĵtokej.

Kan mamixkuñtilo ken kichijkej wan tomjn

11 Kuá' kikakikej injn, Jesús kipowa' nō sē kan m̄ixkuñtilo, iga na'ya onoya ipan altepe' Jerusalén iwán la gente kijtojkej iga ayá' wejkatís, wj'ya reinarōki Dios.

12 Kijlijkej:

—Onoya sē taga' yej ye'nemi iwán yajki wejka ipan se'ya país iga makitalikān iga rey iwán sej mokuepas.

13 Kuá' aya yawi, kinotza' diez itekipanowanimej iwán kimá' komati tomjn sejsé de yejemen, kijlijkej: “Xiktekipanokān injn tomjn este que manimokuropa.”

14 E' ipaisanojmej kijiyayaj iwán kitātankej yej makijlitij: “Ayá' niknekij iga injn taga' manemandarokān.”

15 E' taga' kitalijkej iga rey, iwán mokuropa' ipan ipaís. Kuá' asi', taťitan iga makinotzatij tekipanowanimej yej kimakakej tomjn, iga makimati ke' kitātankej sejsé de yejemej.

16 Yej achto asi', kijlij: “Noteko, motomjn piwi' diez vej máj.”

17 El rey kijtoj: “Yektia; tej tiye'tekipanowāni; iga tikchij yej yekti ipan inōn aljn, nia nimitztaťiti iga xikmandaro diez altepe'.”

18 Iwán asi' se' iwán kijlij: “Noteko, motomjn piwi' cinco vej máj.”

19 Inōn nō kijlij: “Tej tia tikmandaroti cinco altepe'.”

20 E' se' asi' iwán kijtoj: “Noteko, nigaj ono' motomjn. Niktzotzolkimilotojtoya;

21 puej nimitzmajmawilij iga tiyoltakuakti', iga tikui yej ayá'pa tiktekipanoj iwán titapixka kan ayá' titoga'.”

22 Iwán kijlij el rey: “Tej ayéj tiye'tekipanowāni, iga yejsan kijtoj moten, nia nimitzjuzgaroti. Siga tikmatia' iga nej niyoltakuakti', nikui yej ayá'pa niktekipanoj iwán nitapixka kan ayá' nitoga',

23 ¿te igataj ayá' tikawato notomjn ipan banco, iga kuá' nimokuepas nočan, makitani se' aljn?”

24 Iwán rey kijlij yej ompa onoyaj: “Xikuñlikān inōn tomjn iwán xikmakakan yej kipiwiltij diez vej máj.”

25 Yejemej kijlijkej: “Annoteko, je' yéj kipiáy diez vej máj!”

26 Yéj kijtoj: “Pues nimitzijliáj iga yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej ayá' kipiá, este yej aljn kipiá, yawij kikuñlitij.

27 Iwán yej ne-ijiyaj, yej ayá' kinekiáj iga manikgobernarokān, xikuajligakan nigaj iwán xikmiktikan no-ixtaj.”

Jesús kalaki Jerusalén

28 Kuá' Jesús tami' kijtoj injn, ójkui'ya iga yajki Jerusalén.

29 Kuá' asitiáyaja altepe' Betfagé iwán Betania, iná' tepe' yej itōka' Olivos, kitātan ome idiscipolojmej,

30 kijtoj:

—Xakan ipan altepetzjn yej máj nijigasan ono', iwán kuá' an-asiskej, anyawij ankasitij sē burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakan iwán xikuajligakan.

31 Siga agaj mitztajtani te iga ankixitomaj, xikijlikān iga toTeko kineki.

32 Idiscipolojmej yajkij iwán kasitoj kenya nokta kijtoj Jesús.

33 Kuá' nemi kixitomaj in burro, itekomej kitajtankej:

—¿Te iga ankixitomaj?

34 Yejemen kijlijkej:

—Iga toTęko kineki.

³⁵ Iwán kiwigakej kan ono' Jesús iwán kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej iwán ompa kitejkawiltijkej Jesús.

³⁶ Ken iga Jesús nemi yaya, la gente kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti.

³⁷ Iwán kuą' asikej kan pewayaya iga temowaj ipan tepe' yej itoka' Olivos, inewi idiscipolojmej pewayej iga koyowilijkej iga pakij iwán kiweyimatiltijkej Dios iga nochì yej kichij yej ayi'pa mo-ita.

³⁸ Kijtowayaj:

—¡Mamoweyimatilti Rey yej kititani toTęko Dios! ¡Matikweyimatiltikan Dios iwán matiye'onokan iyixtaj!

³⁹ Iwán sekin fariseojmej yej onoyaj tatzalan, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiąni, xikijli modiscipolojmej iga ay'ya matzajtzitokan.

⁴⁰ E' Jesús kijtoj:

—Nimitzijlią siga inimej ay' tajtowaj, temej tzajtziskej.

⁴¹ Kuą' Jesús asitiąjkiya Jerusalén, iwán kita' inón altepe', choga',

⁴² kijtoj:

—¡Siga ankimatią iga aman wel anye'onoskej iyixtaj Dios, anye'onoyaja! E' inán inón iyanto', awel ankítaj.

⁴³ Wí' día kuą' yej mitzijiyaj noyan mitzyawaloskej, nijnijí mitztzauiljskej

⁴⁴ iwán mitzxitniljskej amokalmej. Mitzmijmiktiskej iwán ayá' kawis nisé te'ti yej manenekpanijto; iga ayá' ankiye'itakej kuą' Dios walaј mitzmanawįkoj.

Jesús kikixtią tanamakanimej ipan weyitiopan

⁴⁵ Iwán Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan iwán pewa' kikijkixtij yej ompa tanamakatojaj iwán yej ompa takojtojaj,

⁴⁶ iwán kijtoj:

—Ipan itąjtł toTęko ijkuilijto: “Nókal yawi motokawiti kajli kan orađło”; e' amejemen ankikueptokej kan mįyanaj yej tachtekij.

⁴⁷ Iwán nochipa Jesús tamachtiąya ipan weyitiopan. E' ijefejmej sacerđotejmej, iwán yej tamachtiąj ipan iley Moisés iwán yej mandarowaj kitemowayaj kén iga makimiktikan Jesús.

⁴⁸ E' ayá' kasiąj ken kichįwayaj, iga inochįn kikakisnekiąj yej Jesús kijtojtoya.

20

¿Ix Dios yej kititan Jesús?

¹ Se día kuą' Jesús tamachtijtoya ipan weyitiopan wan kipojtoya ye'noticiaj, asikoj ijefejmej sacerđotejmej, yej tamachtiąj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judįyojmej.

² Iwán kijlijkej:

—Xine-ijlikan tę moteki in tej iga tikchįwa ijkin. ¿A' mitztekimá' iga wel xikchįwa inin?

³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nọ nia nimitztajtanitij. Xine-ijlikan:

⁴ ¿a'yéj kititan Juan iga matabautizaro?, ¿ix Dios kititan, o tajtaga'?

⁵ Iwán pewayej iga mosepantajtanij:

—Siga tikijliáj iga Dios kitítan, yawi kijtōti. “¿Te ígataj ayá' ankita-
jtolkakikej?”

⁶ Iwán awel tikjtowaj iga kitítan tajtaga' iga tokñimej wel tetemikiáj,
iga nochí kimatij iga Juan Dios kitajtolmakaya.

⁷ Iwán kijtojkej iga ayá' kimatij a'yéj kitítan Juan iga matabautizarōki.

⁸ Iwán Jesús tajtoj sej:

—Nej nō ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mixkuñtilo de tekpanowanimej yej kichiwaj yej ayekti

⁹ Iwán Jesús pewa' kipowa' inín kan mamixkuñtilo:

—Sé taga' kitó' uvajoy,* iwán kitakewaltij† tekpanowanimej iga
makitekipanoñan, iwán inón taga' kisa', wejkawato.

¹⁰ Kuá' táguí'ya uva, kitítan se imonsoj iga tekpanowanimej maki-
makakan yej yéjpa kikuis. E' yejemej kimagakej iwán kitítankej ijkán.

¹¹ Iwán iteko mijli kitítan se' imonsoj, e' inón nō kijlijkej kuajkuantas,
kimagakej iwán nō kitítankej ijkán.

¹² Iwán kitítan sewo', e' tekpanowanimej nō kimagakej in inón tatítan
iwán nō kikixtijkej.

¹³ Iwán iteko uvajoy kijtoj: “¿Té nikchiwas? Nia niktítaniti nopiltzín
yej nikpoxchokiliá; anka yej kirrespetarōskej.”

¹⁴ E' kuá' tekpanowanimej kitakej, mosepan-ijlijkej: “Inínyawa' in yej
yawi mochíwati iteko inín tajli yej itajpa kikajtewas, matikmiktíkanya
nokta iga makawi ital iga tejemej.”

¹⁵ Kikixtijkej ipan uvajoy iwán kimiktijkej.

Iwán Jesús tatajtán:

—Amejemen, ¿kén ankita? Iteko uvajoy, ¿té an kichiwilij in inomej?

¹⁶ Puej yati iwán yawi kimiktiti inomej tekpanowanimej iwán sékinwa'
in kimakas uvajoy.

Kuá' kikakikej inín, kijtojkej:

—¡Amo Dios monekiltij!

¹⁷ E' Jesús kitachilij inomej iwán kijtoj:

—¿Té kijtojneki in yej ijkulijto' ijkín?:

Te'ti yej ayá' kikuikej yej kalchíwaj,

inón inán yej máj moneki.

¹⁸ A'san wetzis ipan inón te'ti, popostekis; iwán siga te'ti wetzi ipan agaj,
mochíwas ken pinol.

Kimawetziltijnekij Jesús

¹⁹ Kuá' kimatikej iga inín tájtol yejemej nemi kikajkaktiáj, ijefejmej
sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kinekiáj makikitzkikan
Jesús iga makipresoñwikan. E' ayá' kichijkej nité iga kimajmawiliayaj la
gente.

²⁰ Kitítankej yej makipipiakan Jesús yej nésiajki' ye'nemij iga san
makimawetziltikan Jesús, yejemej kinekiáj iga Jesús makijto tejté kansan
wel makiwigakan iná' gobernador.

²¹ Tatajtankej yej tapipiáj:

* **20:9 20:9** Xikita dibujo p. X [Mc 12:1]. † **20:9 20:9** Ikuayo uva pox wejkaŵa, wel taqi 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajoy.

—Tamachtiani, nikmatij iga yej tej tikijtowa iwán yej tej titanextiliá mela'ciertoj iwán tej ayá' titayokajuzgarowa. Tej sí titanextiliá iga se manemi ken Dios te-ijliá.

²² Xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga matikixtawakan to-impuestoj rey César‡ de Roma, o ayá'?

²³ Jesús kimati' iga inomej kimawetziltijnekiáj iwán kijtoj:

—¿Te iga aneprobawaj?

²⁴ Xinenextilikan se tomín. ¿A'yéj ixaya' iwán a'yéj itoka' yej nigaj ijkuilijto'?

Kijtojkej:

—Rey César.

²⁵ Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakan rey César yej yéjpa itatki iwán xikmakakan Dios yej itatki Dios.

²⁶ Awel kimawetziltijkej iga yej kijtoj iyixtaj la gente, e' poxsan kiyé'itakej yej kijtoj iwán até kijtojkej.

Kua' ojpa-isalqj

²⁷ Iwán sekin yej kijliáj saduceojmej,§ yajkij kitatoj Jesús. Inomej saduceojmej tamachtiaj iga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, inón iga kitajtankej ijkin:

²⁸ —Tamachtiani, ijkuilijto' ipan iley Moisés ijkin: siga se taga' yej namiktito' miki, iwán ayá' kikajtewa nisé ipiltzín wan isiwa', iyiknín yej mi' mamonamikti iwán viuda iga ken makipia ipilowan inón yej mi'.

²⁹ Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko ocho monamiktij, e' migui' kua' aya pilwaj.

³⁰ Iwán imámil monamiktij nq iwán inonsan siwa', iwán nq migui' kua' aya pilwaj.

³¹ Iwán iyojpamámil nq monamiktij iwán. Iwán inewi los siete ijkonan nq kichijkej iwán mikikej, nisé de yejemej akipia' ipiltzín.

³² Iwán máj máj siwa' nq migui'.

³³ In kua' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochíwas iwéj in inón siwa', iga namiktitoya iwán inochimej?

³⁴ Jesús kijtoj:

—Ipan inún tajli tajtaga' iwán siwatkej monamiktiaj.

³⁵ E' yej kajasiskej iga maasikan ipan se' vida iga ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga kinamiktiskej ipilowan.

³⁶ Ay'ya wel mikiskej puej yawij mochíwatij ken angelejmej, iwán yawij mochíwatij ipilowan Dios iga ojpa-isákeja.

³⁷ E' iga yej miktokej ojpa-isaskej, Moisés tenextiliá kan ijkuilijto' de inón witztakó' yej wewelontoya, ompa ijkin kinotza' toTeko: “IDios Abraham, iwán iDios Isaac iwán iDios Jacob.”*

³⁸ Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej isatokej. Iga Dios, nochí isatokej.

³⁹ Iwán sekin yej tamachtiaj ipan iley Moisés kijlijkej:

—Ómpaya ken tikijtoj, Tamachtiani.

⁴⁰ Iwán ay'ya máj mixewijkej iga kitajtankej.

‡ 20:22 20:22 Xikita glosario “César”. § 20:27 20:27 Xikita glosario “Saduceo”. * 20:37 20:37 Kua' ijkin kijtoj Dios, ikyyay mikikej inimej tajtaga'.

¿A'yéj itajwéwejpa Cristo yej kitapejpen Dios?

⁴¹ Jesús tatajtán:

—¿Te iga kijtowa iga el Cristo ipiltzín David?

⁴² Puej Davidsan kijtoj ipan libro de los Salmos, kijtoj:

ToTéko Dios kijlij noTéko:

“Ximotáli iladó ɔy'e'má' ɔan nimandárowa,

⁴³ este que maniktáli mokxítampa yej mitziyijaj.”

⁴⁴ ¿Kén wel Cristo yej itatítan Dios ma-ipiltzín David, esi David nɔ kijliá iga iTéko?

Jesús kajajwa yej tamachtíaj ipan iley Moisés

⁴⁵ Nochi kikaktoya, iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

⁴⁶ —Amo mamitzkajkayawakan yej tamachtíaj ipan iley Moisés, puej kiye'matij iga makinentíkan sotantzótzol, iwán kinekij makisaludarokan tajkoaltepe'. Jejemen motalijnekij tiipan-ijti' pan ye'asientos ɔan motalíaj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan nɔ kinekij makichiwakan ɔan takualo.

⁴⁷ Iwán kichtekiliáj ikalmej wiudajmej iwán iga amo manesi iga ayompa nemij, pox wejkawaj iga oradowaj. Jejemej Dios máj yawij kicastigarotij.

21

Iyofrendaj se yej wewejmí' yej ayá' motapialía

¹ Jesús kitachilijtoya yej motapialíaj kuá' nemi kakiayaj iyofrendajmej ipan se ɔajon ɔan moana tomín.

² Iwán kita' nɔ se yej wewejmí' yej ayá' motapialía, nemi kikiá ɔme tomín de cobre yej ayá' pox valerowa.

³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inín wiuda yej ayá' motapialía, kakij máj que nochi;

⁴ puej nochi kitalijkej yej kisobradowaj; e' yéj, malej ayá' motapialía, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

Jesús kijtowa iga weyitiopan xixitínis

⁵ Sekín tatapojtoyaj de weyitiopan iga pox monsjaj temej yej iga chijto'. Iwán nɔ kijtojtoyaj de yej kimajmakakej iga mamonsajtachá weyitiopan. Iwán Jesús kijtoj:

⁶ —Inán ankitztokej, e' wí' se día kuá' akawis nisé te'ti yej manekpanijto. Nochi yawij moxixitínatij.

Yej mo-itas kuá' aya poliwiło

⁷ Iwán kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿in inín, kéman mochiwas? ¿Té an mo-itas kuá' ay'ya wejkatis iga yawi mochiwati?

⁸ Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej; iga mia' yawij wízetij iwán mopajtiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkin kijoskej: “Nejya el Cristo”, iwán “Ná'ya iga poliwiło.” E' amejemen amo xitokakan.

⁹ Kuá' ankikakiskej iga kanaj némiya momijmiktilo, iwán ipan se país mokuékuesolo, amo ximajmawikan, puej inín wí' achto, e' aya yéj iga poliwiło.

¹⁰ Iwán kijtoj sej:

—Mokuejkuesoskej se nación iwán se', iwán se país momijmiktiskej iwán se'.

¹¹ Pox molinas tajli, iwán pox apistajtiás, onos noyan kokolis, iwán pox majmawilq' iga mo-itas ipan cielo yey ayi'pa mo-ita.

¹² 'E' kuá' aya mochiwa inín, mitzkizkiskej iwán mitzknöchivaskej. Mitzwigaskej ipan tiopamej iga mamitzjuzgarokan, mitzakiskej kuákalko, mitzwigaskej itenoj reyejmej iwán iyxtaj gobernadormej iga annetokaj.

¹³ Íkuá'ya wel antajtoskej de nej.

¹⁴ Xiksentalikan amoalmajmej iga amo xikejlantokan te ankijoskej iga ximotajtowilkan.

¹⁵ Porque nej nimitztajtolmakaskej iga xikmatikan te ankijoskej iwán nisé yey mitzijiyaj wel mitztenkuepiliskej.

¹⁶ E' amejemey amotajsan, amokniwan iwán yey iwán anmoye'itaj mitznexstiskej iga annetokaj. Iwán sekin de amejemen mitzmiktiskej.

¹⁷ Iwán nochi mitzijiyaskej iga annetokaj.

¹⁸ E' nisé amotzónkal yey ono' ipan amotzontekon yawi poliwiti.

¹⁹ Nochipa ximoconfiarojtokan ipan toTeko iwán yéj mitzmanawiskej.

²⁰ 'Kuá' ankitaskej Jerusalén kiyawalójt'o'ya soldadojmej, xikmatikan iga yawija kixixitinatij.

²¹ Iwán yey onokej ipan estado de Judea, mayákanya ipan tepeyoj; yey onokej ipan altepe' Jerusalén, makisakan, iwán yey onokej imilpamej, amo mamokuepakan pan altepe'.

²² Iga inomej días Dios kicastigaroj yey ayompa nemij, iga yawi mochiwati inewi kensan ikuilijto' ipan itájtol Dios.

²³ ¡Pox moknomatiskej siwatkej yey íkuá' xoloyojkej o yey nemi tachichitiáj! Iga Dios poxsan yawij kicastigarotij yey chantitokej Israel iga kikusowiliáj.

²⁴ Sekin kimiktiskej iga espada iwán sekin yawij kiwigatij preso ipan sekin paismej; yey ayéj de Israel yawij kitataksatij yey chantitokej Jerusalén. Inín kichiwaskej este kuá' kijtoj Dios.

Kuá' wí' Jesús yey iPiltzín Taga'

²⁵ Jesús nq kijtoj:

—Nesis yey ayi'pa mo-ita ipan el sol, ipan metzti* iwán ipan sitalimej; iwán ipan tajli la gente ay'ya yawij kimatitij te yawij kichiwatij iwán momajtiskej iga pox tikuinto' lámar iwán maréjal.

²⁶ La gente tapoliwiskej iga majmawiskej iga kejlantoskej te nokta yawi mochiwati ipan inín tajli; iwán este sitalimej mojolinaskej.

²⁷ Iwán ne-itaskej nej yey iPiltzín Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

²⁸ Kuá' pēwas mochiwa inín yey nimitzijljkejo', máj ximanimarokan, iwán xajkotachakan iga na'ya wí' yey mitzmanawiskej.

²⁹ Kipowilijkej nq se kan mixkujtilo:

—Ta' xikitakan higuerajkuawi† o se' namolkuawi'.

³⁰ Kuá' ankita iga selkayokisay, ankimatij iga wí'ya tonalis.

³¹ Ijkonan nq, kuá' ankitaskej iga mochiwas inín yey nimitzijljkejo', xikmatikan iga na'ya wí' reinarokí Dios.

* 21:25 21:25 Metzti: luna. † 21:29 21:29 Xikita glosario "Higo".

³² 'Nimitznojma-ijliáj iga yawi mochiwati nochi inín, kuá' aya mikij yej inán onokej.

³³ Inín cielo iwán tajli poliwisej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

³⁴ 'Xiye'tajlantokan; amo xikyolmakakan iga ankichijwaj yej mitzyoltlanaj yej ayekti, amo xitawanakan iwán amo mamitzyolmiktikan yej ankipiasnekij, iga kuá' tajuzgaroloj amo mitzwejasikij

³⁵ ken se yej wetzi ipan trampa. Yej chantitokej ipan inín tajli, inewi kiwejasikij.

³⁶ Amejemen xikchijtokan yej yekti iwán xiktewijtokan Dios nochipa iga wel mamitzmanawikan ipan nochi yej yawi mochiwati, iwán iga welxonokan no-ixtaj, nej yej iPiltzin Taga'.

³⁷ Jesús nochipa tamachtiaya weyitiopan, iwán tayowakan kawia ipan tepe' yej itoka' Olivos.

³⁸ Iwán nochi yayaj weyitiopan isajpa iga kikakitij.

22

Kikitzkijnekij Jesús

¹ Ay' wejka iga mochiwa ilwi' kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura yej kijliáj nō iyilwiyo la Pascua,*

² ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés kitemowayaj ken iga wel makimiktikan Jesús, e' awel kichijwayaj iga kimajmawiliayaj la gente.

³ Iwán Tzitzimi' kala' ipan Judas yej nō kijliayaj Iscariote, se de idiscípulojpa Jesús.

⁴ Yéj yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iwán ijefejmej policiyajmej† yej mandarowaj weyitiopan, iga kijlito iga yéj yawi kipalewiti iga makikitzkikan Jesús.

⁵ Yejemej pakikej iwán kijlijkej Judas iga yawij kimakatij tomín;

⁶ Judas motemá' iga kichijwas, iwán kitemowaya kén iga makikitzkikan Jesús kuá' ayagaj ono'.

La Santa Cena

⁷ Asi' día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura iwán kimiktiáj borregojtzin iga mokua.

⁸ Jesús kititan Pedro iwán Juan, kijlijkej:

—Xakan xikchijwatij tákual iga tisentakuaskej ipan iyilwi la Pascua.

⁹ Yejemej kitajtankej:

—¿Kan tikneki manikchijwakan?

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Kuá' ankalakiskej Jerusalén, anyawij ankasitij se taga' kiwiga a'ti ipan se akomi'. Xiktokakan este kan kalakis kalijti'.

¹¹ Iwán xikijlikan iteko kajli: “Tamachtiani mitztajtani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenarōj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscípulojmej?”

¹² Yéj yawi mitznexitilij se weyi cuarto pan segundo piso kan óno'ya nochi yej aninekiskej; ompa xikchijwakan tákual.

¹³ Yejemen yajkij iwán kasikej nochi ken Jesús kijlijkej, iwán kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

¹⁴ Kuá' asi' hora, Jesús iwán iyapostolejmej kixnankej mesa.

* **22:1 22:1** Xikita glosario “Pascua”. † **22:4 22:4** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

¹⁵ Jesús kijtoj:

—iPoxsan níknektoya matisentakuąkan ipan la Pascua miej aya nimiki!

¹⁶ Iga nimitzijliáj iga ayo' máj níkhčiwás, este que mamochiwa kan reinarowa Dios.

¹⁷ Iwán kikui' vaso yej kipiaya vino iwán kimá' gracias Dios, iwán kijtoj: —Xikuikan inín vaso iwán ajachi xikonikan;

¹⁸ nimitzijliáj iga ayo' nia nikoniti vino este que mawiki marreinaroki Dios.

¹⁹ Iwán kikui' pan iwán kimá' gracias Dios, kitatajkoloj iwán kimaj-makakej sejsé de yejemej, kijlijkej:

—Ininwa' nocuerpoj yej níkmaka iga nimikis iga amejemen. Xik-tekikuąkan inín iga amo xine-ekawakan.

²⁰ Ijkonsan no kichij iwán vaso yej kipiá vino, kuą' támi'ya cenarokej, kijtoj:

—Inín yej nemi ankoniáj, kijtojneki noesyó yej yawi toyawiti iga amejemej iga níkhčiwa nuevo pacto iga wel anye'onoskej iyixtaj Dios.

²¹ 'E' inán yej yawi ne-ichtakanextiti, nigaj iwán nemi nisentakua.

²² Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktij ken ikyay mo-ijkuloj, e' iDios poxsan kikhochiwas yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan!

²³ Iwán pewakej iga mosepantajtaniy iga a'yéj an in yej kichtakanextiti Jesús.

A'yéj an máj tayakanto'

²⁴ Iwán idiscipolomej mosejsepan-ijlijkej iga katiapa de yejemej máj tayakanto'.

²⁵ E' Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli, reyejmej yej mandarowaj poxsan kitajtaksa igentej, e' yejemensan molliáj iga kipalewiáj igentej.

²⁶ E' amejemen amo xikhjwakan ijkón, majwa' yej tayakanto', mamochiwa ken yej máj chokótzino'; iwán yej mandarowa, inón achto makipalewi toknimej.

²⁷ Puej, ¿a'yéj máj tayakanto', yej ewato' iga takua o yej taservirowa iga kitaliá tákual? ¿Ix aya'taj máj tayakanto' yej kixnanto' mesa? Puej nej nigaj nono' iwán amejemej ken se yej taservirowa.

²⁸ 'Amejemen nochipa amonoyaj nowan kuą' poxsan nej tejté neyolmiktijtoya.

²⁹ Inón iga nej nimitzmakaj iga xitagobernarokan ken noTaj nemá' iga manitagoberaro.

³⁰ Iwán amejemen antakuaskej iwán an-atiskej ipan nomeşaj kan nitagoberarokaj iwán nia nimitzmakatij iga xikjuzgarokan inomej doce tribu[‡] yej walkej ipan ipilowan Israel.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoji iga ayú' kixmati

³¹ Kijtoj sej toTeko:

—Simón, Simón, ta' xikita, Tzitzimi' kineki mamitztejtzelokan ken kitzejtzelowaj trigo iga makisa itasolyo.

³² E' níktenéwija Dios iga tej, iga amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan nej. Kuą' timomela'confiároja, xikpalewi mokniwan iga nochipa mamocofiarojtokan ipan nej.

[‡] 22:30 22:30 Xikita glosario "Tribu".

³³ Simón kijlij:

—NoTeko, nej niksentálija noalmaj iga manía mowan ipan cárcel, iwán este manimiki iwán tej.

³⁴ Jesús kijtoj:

—Pedro, nimitzjiliá iga ámansan nokta, kuá' áyapa takuika kayo, eyi vej tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

Ay'ya wejka iga kikitziá Jesús

³⁵ Jesús kitajtan idiscipolomej:

—Kuá' nimitztjítankaj iwán ayá' ankiwigakaj tomjn, niga amomórral iwán niga amogakmej, ¿ix mitzpolojkej tejté?

Yejemēn kijtojkej:

—Nité.

³⁶ Iwán kijlijkej sej:

—Inán sí, yej kipiá imórral makiwiga, iwán yej kipiá kan kakiá itomjn, nō makiwiga; iwán yej ayá' kipiá iyepadaj, § makinamaka ikuach iga makikowa.

³⁷ Iga nimitzjiliá iga yáwisan mochjwati ipan nej yej ijkuilijto': "Kijtowaj iga motoka iwán yej ayompa nemij." Puej yej ijkuilijto' iga nej, inewi mochjwas.

³⁸ Yejemēn kijtojkej:

—NoTeko, nigaj ono' ome espada.

Iwán yéj kijtoj:

—Ómpasan yej ankichijtokej.

Jesús kitenewiá Dios

³⁹ Iwán Jesús yajki ken iga nochipa yaya ipan tepe' yej itōka' Olivos, iwán idiscipolomej kitokakej.

⁴⁰ Kuá' ási'ya ompa, kijlijkej:

—Xi-oradókan iga amo mamitztanjilikan Tzitzimi'.

⁴¹ Iwán Jesús yajki achi máj wejka, ke' kan se kaxitiá iga kabentarowa te'ti, motankuaketza' iwán tajtoj wan Dios.

⁴² Kijtoj:

—Notaj, siga tikneki, xinemanawi iga amo mane-iknochjwakān; e' amo mamochjwa ken nej nikneki, mamochjwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuá' kijtoj inón, kixnextiliko se ángel yej wālj pan cielo iga kiyolchikawako.

⁴⁴ Jesús máj kitenewij Dios iga pox tayokoxtoya, iwán iyiton chichipikaya ipan tajli kenya esti.

⁴⁵ Kuá' moketza' iga tami' oradoj, yajki kan onoyaj idiscipolomej, iwán kasitōj kojkochokej iga pox moknoomatij.

⁴⁶ Iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankojkochokej? Ximoketzakan iwán xi-oradókan, iga amo mamitztanjilikan Tzitzimi'.

Kikitziá Jesús

⁴⁷ Tajtojtoyao' Jesús, kuá' asiko mia' gente yej kiwajli' Judas, se de inón doce idiscipolomej. Judas tayakantiaya iwán kiná'tejoj iga kipipitzoto Jesús.

⁴⁸ Jesús kijlij:

§ 22:36 22:36 Xikita glosario "Espada".

—Judas, ¿ix tinepitzówapa iga tinenextiá iga manekitzkikan, nej yej iPiltzin Taga'?

49 Yej onoyaj iwán Jesús, kitztoyaj yej nemi mochíwa, kitajtankej:

—NoTeko, ¡maniktzojtzontekikanya iga espada!

50 Iwán se de yejemej kinagastzonte' se itekipanowani yej ijéfejpa sacerdotejmej, kitekilij inakas yej iládojpa iye'ma'.

51 Jesús kijtoj:

—Xikajtewakan; ómpaya matami.

Iwán kinagaschijchin inón taga', iwán kiyektiáltij.

52 Iwán Jesús kijlij ijéfejmej sacerdotejmej, policiyajmej yej de weyitiópampa iwán yej kimandarowaj judiyojmej yej walkej iga kikuikoj:

—¿Ix anwalkej annekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'?

53 Nochipa nonoya amowan weyitiopan, iwán ayá' annekitzkijkej, e' ási'ya hora iga amejemej, iga inán Tzitzimi' mandarowa.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

54 Kikitzkijkej Jesús iwán kiwigakej chan ijéfej sacerdotejmej; iwán Pedro kiwejkatokatiaya.

55 Iwán titalijkej tajkopatioj, iwán kiyawalojkej inón ti'ti; Pedro nō ompa motalij iwamej.

56 Iwán se sirvienta kuá' kita' este ewato' iná' ti'ti, kitachilijtiká' iwán kijtoj:

—Ininwa' nō nemiá iwán Jesús.

57 E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:

—Nej ayá' nikixmati.

58 Ayá' wejkatí', se' kita' iwán kijlij:

—Tej nō de yejémempa.

Pedro kijtoj:

—Ayá' ej, ayéj nej.

59 Kipiá' ken se hora, se' kijlij:

—Mataj inin nō onoya iwán yéj. Kéntaj nesí iga de Galilea.

60 Pedro kijtoj:

—Ej, anikmati de te titajtowa.

Kuá' nokta tajtojtoya Pedro, takuiga' se kayo.

61 ToTeko mokuropa' iwán kitachilij Pedro. Iwán Pedro kejlán yej toTeko kijlij: “Kuá' aya takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.”

62 Iwán Pedro kisa' ompa iwán pox choga' este kualo' iyalmaj.

Kipinajtiáj Jesús

63 Tajtaga' yej kicuidarojtoyaj Jesús, kipinajtiayaj iwán kimagayaj.

64 Kixtzakuayaj iga tzótzol iwán kixaygatatzinayaj, iwán kitajtaniáj:

—¡Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

65 Iwán kuajkuantas kijlijkej yej ayekti.

Jesús ono' iyixtaj yej mandarowaj judiyojmej

66 Kuá' tanési'ya, monechkojkej yej kimandarowaj judiyojmej, ijéfejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán kiwigakej Jesús iyixtajmej. Iwán ompa kitajtankej:

67 —Ta' xine-ijlikan, ¿ix tejya in Cristo?

Jesús kijtoj:

—Siga nimitzjilíaj iga kena, ayá' anñetajtolkuiskej.

⁶⁸ Iwán siga nimitztajtaniskej, ayá' anñcontestaroskej, niga annemajkawaskej.

⁶⁹ E' nej yej iPiltzín Tağa' ámansan nia nimotałiti ilađoj iye'ma' Dios yej nochi wel kichíwa.

⁷⁰ Iwán nochi kitajtankej:

—¿Ix tejtaj in iPiltzín Dios?

Jesús kijtoj:

—Nejya nokta, ken amejemen ankiytojkej.

⁷¹ Iwán yejemej kijtojkej:

—Ay' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj; tomatika nokta tikakikej yej kijtoj.

23

Jesús kiwigaj kan mandarowa Pilato

¹ Nochi moketzkej, iwán Jesús kiwigakej kan mandarowa Pilato.

² Iwán iyixtaj pəwakej iga kitəlwiáí Jesús:

—Inín tağa' nikasitoj kan kikajkayajtinemi noknimej, kijtowa iga ámoki' manixtawakan impuesto iga rey César, iwán kijtowa iga yéjwa' in Cristo, se rey.

³ Pilato kitajtan:

—¿Ix tejya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

⁴ Iwán Pilato kijlij ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente:

—Inín tağa' ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

⁵ E' yejemej majsan kijtojkej:

—Ijkon ken tamachtijtinemi, kikajkayajtinemi nochi ipan estado de Judea. Pəwa' ipan estado de Galilea iwán asi' este nigaj.

Jesús ono' iyixtaj Herodes

⁶ Kuá' Pilato kika' inín, tatajtan siga inón tağa' de Galilea.

⁷ Iwán kuá' Pilato kimati' iga Jesús de Galilea, estado kan mandarowa Herodes,* kitítan Jesús iná' Herodes. Inomej día Herodes no nemiá Jerusalén.

⁸ Kuá' Herodes kita' Jesús, poxsan yolpagui' iga kipox-itasnekiá, puej kipoxkakiá kan kipowaj de Jesús, iwán kichaya iga makichíwa iyixtaj tejté yej ayi'pa mo-ita.

⁹ Kitajtajtan mia' vej, e' Jesús ayá' kijtoj nité.

¹⁰ Ompa no onoyaj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley, poxsan kitəlwijtoyaj.

¹¹ Herodes iwán isoldadojmej kajawilkuikej Jesús, iwán iga kipinajtijkej, kajakiltijkej tzótzol yej patiyoj ken yej kakiá se rey. Iwán Herodes kitítan sej kan ono' Pilato.

¹² Iwán íkuá'ya Pilato iwán Herodes moye'itákeja iga mo-ijiyayaj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

¹³ Pilato kinechkoj ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente iwán yej mandarowaj.

¹⁴ Iwán kijlijkej:

* 23:7 23:7 Xikita glosario "Herodes".

—Amejemej annewajliguilijkej inín taga' iwán anne-ijliáj iga takajkaya-jinemi: e' nej niktájtanya amo-ixtaj iwán ayá' nemi nikasiliá yej kichij yej ayékti ken amejemej ankijtowaj.

¹⁵ Niga Herodes akasilij, puej tetítanilij sej. Ankitaj iga ayá' kichij nité yej kajasi iga mamomikti.

¹⁶ Niasan nikiknoçhíwati iwán nia sej nikmajkawati.

¹⁷ Kuá' iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkawaya se preso yej kitapejpenaya la gente.

¹⁸ E' inochi gente tzajtzikej:

—¡Inón xikmikti! ¡Xikmajkawá Barrabás!

¹⁹ Inón Barrabás kakikaj ipan cárcel iga kichij revolución ipan altepe' icontraj gobernador iwán iga tamiktij.

²⁰ Pilato kimajkawasnekiá Jesús iwán sej kitajtan la gente,

²¹ e' yejemen tzajtzikej máj recio:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

²² Ipan eyi vej iga tatajtan Pilato, kijtoj:

—Puej, ztétaj kichij yej ayékti? Nej ayá' nikasiliá nité yej kajasi iga mamiki. Nia nicastigaróti iwán nia nikmajkawati.

²³ E' la gente iwán ijefejmej sacerdotejmej tzajtzikej máj recio iga makimiktikan ipan cruz, este que kitajtolkuikej.

²⁴ Iwán Pilato tatekimá' iga mamochíwa ken kitajtanilijtoyaj.

²⁵ Iwán kimajkaj inón taga' yej yejemen kitapejpenkej yej onoya ipan cárcel iga kichij revolución iwán iga tamiktij. Iwán Pilato kentregárojsan Jesús iga la gente makichiwilikán ken kinekiáj.

Jesús kiclavárowaj ipan cruz

²⁶ Kuá' kiwigakej Jesús iga kiclavárotija ipan cruz, nemi wíziaya ipan mīlojti se taga' yej itoká' Simón, yej ichan altepe' Cirene, iwán yéj kimakakej cruz iga makisálojtiá itepotztaj Jesús.

²⁷ Kitokatíayaj Jesús mia' gente iwán siwatkej yej choكاتíayaj iga Jesús, iwán tzajtziáj iga moknomatiáj.

²⁸ E' Jesús kitachilijkej iwán kijlijkej:

—Siwatkej yej anchántitokej Jerusalén, amo xichokakan iga nej; xichokakanwa' iga amejemen iwán iga amopilowan.

²⁹ Porque wí' día kuá' mojttoj: “Pakto' yej ayá' pilowa, siwatkej yej ayí' taonoltij, chíchiwalmej yej ayí' tachichitij.”

³⁰ Iwán la gente de inón tiempo pewas iga kijlij tepemej: “Xinētepachokan”, iwán tepetzitzin: “Xine-iyánakan.”

³¹ Siga inín nechíwiliáj nej, yej anikchij yej ayékti, çix ayá' majya kiknoçhíwaskej yej kichijtokej yej ayékti?

³² Kiwigayaj no omen yej kichijkej yej ayékti iga makisenmiktikan iwán Jesús.

³³ Kuá' asikeja ompa kan kijliáj Kuaomi', ompa kiclavárojkej Jesús ipan cruz. No kiclavárojkej ipan sej se icruz omen yej kichijkej yej ayékti, se iladoj iye'má' iwán se' iyopochkampa.

³⁴ Jesús kijtoj:

—NoTaj, xikelkawilikán yej nemi kichíwaj, iga ayá' kimatij te kichijtokej.

Iwán soldadojmej kirrifárojkej itzótzol Jesús iga makitakan aja'yéj kikuis.

³⁵ La gente ompa tachixtoyaj. Iwán este yej mandarowaj kipinajtiayaj Jesús, kijliayaj:

—Sekin kimañawij; mamomañawi igañajsan, siga melá' iga yeja in Cristo yej Dios kitapejpen.

³⁶ Soldadojmej nõ kipinajtiayaj Jesús. Kitechojkej iwán kimakakej iga makoni xokó'vinoj.

³⁷ Kijlijkej:

—Siga tej in iRrey judiyojmej, mogañaj ximomañawi.

³⁸ Iwán onoya se tajkuílol ikuapan ipan tájtɔl griego, latín iwán hebreo, kijtowaya: “ININWA' IN IRREY JUDIYOJMEJ.”

³⁹ Se yej kichij yej ayekti, yej nõ pipilojtoya ipan cruz, kimalijlij Jesús:

—iSiga tej in el Cristo, ximomañawi iwán xinemañawikañ nõ nejemej!

⁴⁰ E' sewo' kajajwa' in inón, kijlij:

—¿Ni alín ayá' tikmajmawiliá Dios? Tikmatito' iga nemi nõ mitzcas-tigarowaj.

⁴¹ Tejemej kajasi iga nemi tecastigarowaj, iga nemi tikixtawaj yej tikchijkej yej ayekti; e' inín taga' ayá' kichij yej ayekti.

⁴² Iwán kijtoj sej:

—Jesús, xineejamiki kuá' tiaj kañ titagobernarøj.

⁴³ Jesús kijtoj:

—Nimitzijliá iga ámansan tonos nowañ kañ paréj tayekañ ipan cielo.

Miki Jesús

⁴⁴ Tajkodía takomiti' noyañ ipan tajli este las tres tiqtakpan.

⁴⁵ Ay'ya tñnaya iwán tastalyo' ay'ya nešiá. Tzótzol† yej iga tajkotchaktoya weyitiopan de Jerusalén tzayani' itajkoyañ.

⁴⁶ Jesús tzajtzi' recio iwán kijtoj:

—iNotaj, ipan moma' niktaliá noespírito!

Kuá' kijtoj inín, migui'.

⁴⁷ Kuá' ijefej soldadojmej kita' yej nemi mochíwa, kiweyimatiiltij Dios, kijtoj:

—Mataj melá' inín taga' ayá' kichij yej ayekti.

⁴⁸ Nochi yej ompa onoyaj, iwán kitakej yej mochij, pox moknoimatitiajkij.

⁴⁹ Inewi iyamigojwañ Jesús, iwán siwatkej yej kitokatinemiáj este ipan estado de Galilea, wéjkasan kitachilijtoyaj.

Kitokaj Jesús

⁵⁰ Onoya se taga' pox te-ijiknñ iwán ye'nemiá, itoka' José. Yéj ichañ altepe' Arimatea, ipan el estado de Judea, inón taga' nõ senmandarowaya iwán ijefejmej judiyojmej.

⁵¹ E' yéj ayá' kinekiá makichíwa ken kichijkej nochi jefejmej kuá' kijtojkej iga mamiki Jesús. Inín José kichaya iga marreinao Dios.

⁵² Yajki kitato Pilato iga kitajtanilto icuerpoj Jesús iga makitoka.

⁵³ Kuá' kitemówija ipan cruz, kikikimiløj iga sávana iwán kakij ipan se animajtexapo' kañ aya agaj motoka.

⁵⁴ Inín mochij kuá' mopreparadólo iga mostapa mosewilo iwán inón hora pəwasnekiáy.

⁵⁵ Iwán siwatkej yej kitokatinemiáj Jesús este ipan estado de Galilea, yajkij kitatoj kañ motó' iwán kitakej kén nokta kitaliijkej icuerpoj Jesús.

† 23:45 23:45 Xikita glosario “Cortina”.

56 Kuá' mokuépkēja ichámej kichijkej yej ajwiya' iwán pomada; siwatkej mosejkej ipan día kuá' mosewilo ken iga kitekimakaj iley Moisés.

24

Ojpa-isa Jesús kan miktoya

1 Isájpasan domingo, siwatkej yajkij sej posantoj. Kiwigakej yej ajwiya' yej yejémejsan kichijkej iwán senyajkij iwán sékino' máj siwatkej.

2 Kuá' asikeja ompa, weyite'ti yej kitentzaktoya animajtexapo', kimimilójkeja.

3 Iwán kalakkej, e' ayo' kasikej icuérpoj in toTeko Jesús.

4 Momajtjitiakawikej iwán ay'ya kimatiáj te kichiwaj, kuá' kitakej omen tajtaga' ejejkatokkej itenomej, este pepetani itzotzolmej.

5 Siwatkej poxsan momajtijkej iwán motzontolokkej; e' inomej tajtaga' kijtojkej:

—¿Te iga ankitemowaj yej isato' kan ono' yej miktokej?

6 Ay'ya nigaj ono', yejwa' ojpa-isa'ya. Xikejlamikikansan yej mitzijlijkej kuá' onóyao' ipan estado de Galilea.

7 Kijtoj iga iPiltzın Taga' wetziasan ipan imámej yej kichiwaj yej ayekti iwán kimiktiskej ipan cruz, iwán ipan eyi día ojpa-isas sej.

8 Iwán siwatkej kejlankkej yej kijtoj Jesús.

9 Kuá' mokuépkēja iga onoyaj kan animajtexapo', kipowilijkej inewi yej sucederoj inón once apostolejmej iwán yej iwámej onoyaj.

10 Inın itokámej yej kipowilijkej apostolejmej: María Magdalena, Juana, María yej iye'pa Jacobo, iwán sekin máj siwatkej.

11 E' apostolejmej kijtojkej anka lqakajtiákeja, iwán ayá' kitajtqlkuikej.

12 E' Pedro moketza' iwán motalojtiajki iga yajki posantoj. Iwán kuá' tachato texapoko, ayá' kita' nité, petz iyókaya onoya ista'tzótzolmej yej iga kimilijtoya Jesús iwán yajki sej ichan, yolmajmatiajki iga yej kita'.

Jesús mixnextiá ipan Emaús ojtj

13 Ipansan inón día omen discipolomej nemi yayaj se altepe' yej itoka' Emaús. Kipiaya ken once kilómetros este Jerusalén.

14 Kipojtiajaj inewi yej mochij.

15 Kuá' nokta tatapojtiajaj, Jesús kiná'techoj inón omen, iwán némiya senyayaj.

16 E' yejemej ken tejté kixtzaktoyaj iga amo makixmatikan a'yéj in inón taga'.

17 Jesús tatajtan:

—¿Té ankipojtiajaj, iwán te iga anmoknojatij?

18 Iwán se de yejemej yej itoka' Cleofas kijtoj:

—Nochi kimati yej mochij Jerusalén inimej días. ¿Ix tejsan yej ompa tonoya yej atikmatí?

19 Yéj tatajtan:

—¿Té sucederoj?

Yejemen kijlijkej:

—Yej kichiwilijkej Jesús yej ichan Nazaret, se profeta katka yej kichij yej pox yekti iga ipoder iwán iga itajtql, ijkón Dios kipoxye'ita' iwán la gente nq kiyé-ita'.

20 Ijefejmej sacerdotejmej iwán yej mandarowaj kentregarokkej iga mamiki ipan cruz.

21 Nejemej nikchixtoyaj iga yéj kimānawiaaya el país de Israel. Anwa' kipiáy eyi día iga panoj inewi inón.

22 E' sekin siwatkej yeguín nemajmajtijkej iga yajkaj posantoj kuá' tanestíw'i'o'

23 iwán ayá' kasikej icuerpoj Jesús. Iwán walkej nepowilíkoj iga kixnextilijkej omen angelejmej iwán kijlijkej iga Jesús isato'.

24 Sekin nokniwan yajkij nq posantoj, iwán yajkij kasitoj animajtexapo' kenya nokta siwatkej kijtojkej, e' ayá' kitakej Jesús.

25 Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen pox ankuatakuaktikej iwán ayá' wel ankitajtolkuij profetajmej.

26 E' Dios kine' iga Cristo makiknochíwakan antes iga mayawi ipan cielo.

27 Iwán pewa' iga kinejnextilijkej itájtól Dios kan tajtowa de Cristo, pewa' pan ilbroj Moisés iwán kinextilijtiajkij pan inewi ilbrojmej profetajmej.

28 Kuá' asitiájkija ipan alpepe' kan yayaj, Jesús kichij ken kuá' yaya máj wejka.

29 E' yejemej kijlijkej:

—Xikawi iwán nejemej, iga tióta'ya, némiya takomitiá.

Iwán Jesús kala' kalijti' iga kawí' iwamej.

30 Kuá' kixnántókeja mesa, kikuí' pan iwán kuá' tami' orádoj, kipoposte' iwán kimajmakakej.

31 Iwán íkuá'ya ixtapowikej iwán kixmatíkeja iga Jesús: e' yéj sanpolijte'wa'.

32 Iwán mosepan-ijlijkej:

—Inón iga este yekti tikmachíliayaj ipan toalmaj kuá' tetatapowiaaya ipan ojti iga tenextilijtiwíziaya itájtól Dios.

33 Iwán íkuá'san sej ojkuikej iga yajkij Jerusalén iwán kasitoj nechkatokej once apóstolejmej iwán icompañerojwan.

34 Iwán kijtojkej yej nechkatoyaj:

—Mataj kena ojpa-isa' sej toTéko, porque kixnextilija Simón.

35 Iwán inomej omen nq kipowakej yej kisucederojkej ipan ojti. Iwán kijlijkej iga kixmatikej Jesús este kuá' kimajmakákeja pan.

Jesús kixnextilíaj idiscipolomej

36 Mie' inón kipojtoyaj, Jesús mixnextijko tatajkoyan iwán kisaludarojkej ijkín:

—Tamelá xonokan.

37 Yejemej poxsan momajtijkej, kijtojkej iga kitztoyaj animaj.

38 E' Jesús kijtoj:

—¿Te iga anmajmatokej?, iwán ¿te iga ijkón ankejlamikij?

39 Ta' xikitakan nomamej iwán nokximej. Nej nokta. Ta'ki' xinechijchimikan iwán xine-itakan: animaj ayá' nakayoj iwán ayá' omiyoj, e' nej ni-omiyoj iwán ninakayoj iwán anne-itztokej.

40 Kuá' kijtoj inón, kinextij imamej iwán iyixximej.

41 E' yejemej iga paktoyaj iwán iga moyolmajtijtoyaj, ayá' kicredowayaj. Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ankipiáj achi tákual?

42 Kimakakej tájkol ta-ixkaltopoj iwán tájkol pánal.

43 Iwán yéj kikuí', iwán kikuaj kan kitztokej.

⁴⁴ Iwán kijtoj:

—Ininya nokta yej nimitzpowilijkej kuá' nonóyao' amowañ: iga mamochiwa ipan nej inewi yej ijkuilijto' ipan iley Moisés iwán ipan ilibrojmej profetajmej iwán ipan libro de los salmos.

⁴⁵ Iwán kichij iga makentenderokan itájtɔl Dios.

⁴⁶ Iwán kijtoj:

—Ijkuilijto' iga Cristo mikiasan iwán ojpa-isaya sej ipan eyi día.

⁴⁷ Iwán inin ye' notíciáj mopowas ipan notoka' desde Jerusalén iwán ipan nochí paísmej. Mopowas iga mamoyolpatakān iga Dios wel makelkawili yej kichiwaj yej ayēkti.

⁴⁸ Amejemēn ankitakej inimej yej mochij.

⁴⁹ Iwán nia nimitztitanilijij yej noTaj kijtoj iga mitzmakaskej. E' amejemēn xikawikan nigaj, ipan altepe' Jerusalén este que xikpiakan poder yej wí' ipan cielo.

Jesús tejkawi ipan cielo

⁵⁰ Iwán Jesús kiwiga' idiscipolójmej na' altepe' Betania iwán kajajko' ima' iwán kitenewij Dios iga maye'onokān.

⁵¹ Kuá' kitajtanilija Dios iga maye'onokān, majkejtiájki iga yajki ipan cielo.

⁵² Iwán yejemej kiweyimatiltijkej Jesús iwán paktiájkija iga yajkij Jerusalén.

⁵³ Iwán nochipa onoyaj weyitiopan iga kiweyimatiltiayaj Dios. Ijkónyawa'.

Itájtɔl Jesucristo yej kijekuiloj San Juan

Dios mochij taga'

¹ Kuá' pəwa' nochi, onóyaya in Tájɔtɔl;* iwán inón Tájɔtɔl onoya iwán Dios iwán yéj in Dios.

² Puej kuá' pəwa', yéj onoya iwán Dios.

³ Ipan yéj, Dios kichij nochi yej ono'; ateyi nité yej ono' yej inón Tájɔtɔl ayá' kichij.

⁴ Yéj kichij iga nochi yej isato' maonokan, wan kitawiaaya pan iyalmajmej nochi gente.

⁵ Inin tawilyo'† tawia kan takomi iwán takomitilyo' awel kisewia.

⁶ Onoya se taga' itoka' Juan, yej Dios kititan,

⁷ walaj kinojma-ijtoke itekiyo inón tawilyo', iga nochi makicredokan ipan tawilyo'.

⁸ Juan ayéj inón tawilyo', kititankejsan iga ye'tajtoke de tawilyo'.

⁹ Inón mela'tawilyo' yej kitawia nochi gente, itoka' Jesucristo, némi-o' asiá ipan inin tajli.

¹⁰ Inón Tájɔtɔl onoya ipan tajli; iwán malej iga Dios kichij ipan Jesucristo nochi yej ono', yej chantitokej ipan tajli akixmatikej.

¹¹ Jesús wala ipan ital, e' judiyojmej yej igentejpa akomemawijkej.

¹² E' yej komemawijkej iwán moconfiarojkej ipan yéj, yéj kichij iga inimej mamochiwakan ipilowan Dios.

¹³ Ayéj ken ipilowan namoltetajmej yej nacerowaj iga ijkón kineki taga', sino que inimej ipilowan nokta Dios.

¹⁴ Iwán inón Tájɔtɔl mochij taga', iwán chantitoya iwán nejemen, poxsan te-ijknin iwán ayí' takajkayawa. Iwán nikitakej iweyipoder, inonwa' iweyipoder iselpiltzin toTaj.

¹⁵ Juan tajtoj de yéj, iwán kijtoj:

—De inin nitajtoj kuá' nikijtoj iga yej wj' despuéj de nej, achto que nej, iga onóyaya kuá' nej aya nono'.

¹⁶ Dios temaka yej yekti, ayéj se vej, mia' vej, iga tepoxchokiliá.

¹⁷ Dios kimá' iley Moisés iga yéj matenextili, e' ipan Jesucristo tenextilij kén iga techokiliá iwán ayá' tekajkayawa.

¹⁸ Aya j' nokta agaj kita Dios; iselpiltzin, yej mela'setito' iwán toTaj, yéj tenextilij kén in Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa de Jesucristo

¹⁹ Judiyojmej yej ichamej Jerusalén kititankej sacerdotejmej iwán levitajmej‡ iga mayakan kan ono' Juan iwán kitajtankej:

—¿A'yéj in tej?

²⁰ Iwán Juan kinojma-ijtoj:

—Nej ayéj niCristoj.§

* **1:1 1:1** Ken tenextiliá ipan versículo 14, Tájɔtɔl kijtojneki Jesucristo. Iga itájtɔl yej agaj kijtowa, se' wel kimati yej nemi keklamiki. Ijkón kuá' mojtowa iga Jesucristo in Tájɔtɔl, kijtojneki iga yéj nokta tenextiliá ken Dios keklamiki. † **1:5 1:5** Tawilyo' nq kijtojneki Jesucristo. ‡ **1:19 1:19** Xikita glosario "Levita". § **1:20 1:20** Xikita glosario "Cristo".

²¹ Iwán sej kitajtankej:

—¿A'taj yej in tej? ¿Ix tiprofetaj* Elías?

Juan kijtoj:

—Ayéj.

Iwán kitajtankej:

—¿Ixtaj tej in inón profeta yej momatiá iga asiá?

Kijtoj:

—Ayéj.

²² Iwán kijlijkej:

—¿A'taj yéj nokta in tej? Niknekij manikmatiltikan yej neťitankej. ¿Té wel anne-ijliáj de tej?

²³ Juan kijtoj:

—Nej inón yej ijkín kijtowa ipan desierto:† “Xiktapowilikan toTeko se weyi-ojti yej melakti” —ijkón ken kijtoj el profeta Isaías.

²⁴ Yej tajtotoyaj iwán Juan, kititankej fariseojmej,‡

²⁵ iwán tatajtankej:

—Sigataj ayéj tiCrjstoj, niga ti-Elías, niga tiprofetaj ¿Te ígataj titabautizarowa?§

²⁶ Juan kijtoj:

—Nej nitabautizarowa iga a'ti; e' iwán amejemen ono' se yej ayá' ankixmatij

²⁷ iwán neťokatiwí', malej iga yéj tayakanto' máj que nej. Nej aneajasi ni alín iga manixxitomili imekayo iga'.

²⁸ Inochi inún mochij pan altepe' Betania, iyikampa weya' Jordán ikisáyampa tonati', kan Juan tabautizarojtoya.

Tę itekiyo Jesús

²⁹ Ipanya se' día, Juan kita' Jesús iga kiná'techojtiwí', iwán kijtoj:

—Ta' xikitakan, ininwa' in yej Dios iCorderoj* yej wel kiperdonarowa yej ayekti yej kichij la gente.

³⁰ De yéj nitajtoj kua' nikijtoj: “Notepotztaj wí' se yej achto que nej, iga onóyaya achto que nej.”

³¹ Nej nō ayá' nikixmatiá; e' nej nitabautizarojtiwáľaj iga a'ti, iga nokta la gente de Israel makixmati.

³² Juan nō kijtoj:

—Nej nikita' iyEspiritoj Dios temoj ipan cielo ken se jojtoko, iwán saliwito ipan yéj.

³³ Nej aya nikmatiá a'yéj; e' yej neťitan iga manitabautizaroiki iga a'ti, ne-ijlij: “Yej tikitas ipan yéj temowa iyEspiritoj Dios iwán moketza iyakapan, inónyawa' in yej tabautizarowa iga iyEspiritoj Dios.”

³⁴ Nej niknojma-íta'ya, iwán nej nikijtowa iga yéj nokta iPiltzın Dios.

Yej áchtopa idiscipolomej Jesús

³⁵ Ipanya se' día, Juan onoya ómpasan sej iwán rome yej kitokatinemiáj.

³⁶ Kua' kita' nemi panowa Jesús, Juan kijtoj:

—¿Ta' xikitakan, inépawa' in Dios iCorderoj!

* 1:21 1:21 Xikita glosario “Profeta”. † 1:23 1:23 Xikita glosario “Desierto”. ‡ 1:24 1:24 Xikita glosario “Fariseo”. § 1:25 1:25 Xikita glosario “Bautizar”. * 1:29 1:29 Cordero ken tikita borregoťzın. Xikita glosario “Borrego” wań “Cordero”.

³⁷ Iyomextin yej kitokatinemiáj Juan, kikakikej iga ijkón kijtoj, iwán kitokakej Jesús.

³⁸ Iwán Jesús tachá' tatepotztaj, iwán kita' iga kitokatiawij, iwán kijlijkej:

—¿Té ankitemowaj?

Yejemén kijtojkej:

—Tamachtiani, ¿kan inán tichantito'?

³⁹ Jesús kijtoj:

—Xiwitzekán xikitakij.

Iwán yajkij iwán kitakej kan onoya. Inón hora las cuatro tiotakpan iwán ompa tayowatiakej.

⁴⁰ Andrés yej iyiknin Simón Pedro, se de inón omén yej kikakikej Juan iwán kitokakej Jesús.

⁴¹ Andrés, lo que kichij, achto yajki kitemo to iyiknin yej itoka' Simón iwán kijlij:

—Nikasikeja in Mesías —yej kijtojneki Cristo.

⁴² Iwán Andrés kiwiga' Simón kan onoya Jesús, iwán kuá' Jesús kita' kijlij:

—Tej tiSimón, ipiltzin Jonás, e' inán tia timotokawiti Cefas —yej kijtojneki Pedro.

Jesús kinotza Felipe wan Natanael

⁴³ Ipanya se' día, Jesús kiyolmá' iga yawi ipan ital Galilea, iwán kasi' Felipe iwán kijlij:

—Xinetoka.

⁴⁴ Inin Felipe ichan katka altepe' Betsaida, kansan no chantitoyaj Andrés iwán Pedro.

⁴⁵ Felipe yajki kitemo to Natanael, iwán kijlij:

—Nikasikeja inón taga' yej Moisés ikyay kijkuiloj ipan libro de la ley, de Yéj no kijkuilojkej profetajmej. Inonwa' nokta Jesús yej ipiltzin José yej ichan altepe' Nazaret.

⁴⁶ Kijtoj Natanael:

—¿Ix wel kisa tejté yej yekti ipan altepe' Nazaret?

Felipe kijtoj:

—Tá'ki' xikitaki.

⁴⁷ Kuá' Jesús kita' iga kiná'techojtiaya Natanael, kijtoj:

—Nigaj wí' se yej mela'israelitaj, yej ayí' takajkayawa.

⁴⁸ Iwán Natanael tatajtán:

—¿Kén iga tine-ixmati?

Iwán Jesús kijlij:

—Nej achto nimitzita' kuá' Felipe aya mitznotza, kuá' tonoya itampa higuerajkuawi'.[†]

⁴⁹ Natanael kijtoj:

—Tamachtiani, tej iPiltzin Dios, tej tiRrey ipan Israel.

⁵⁰ Jesús kijtoj:

—¿Ix tincredowa iga san nimitzijlij iga nimitzita' itampa higuerajkuawi'? Tia-o' máj tikitati yej ayí'pa mo-ita que yej inán nimitzijlij.

⁵¹ No kijtoj Jesús:

—Nimitznojma-ijliáj, iga amejemen anyawij ankitatij iga cielo tapojto', iwán iyangelejmej Dios tejkawiskej iwán temoskej ipan nej yej iPiltzin Taga'.[‡]

[†] 1:48 1:48 Xikita glosario "Higo". [‡] 1:51 1:51 Xikita glosario "IPiltzin Taga".

2

Monamiktlo Caná de Galilea

¹ Kuá' panoj eyi día, monamiktlo' ipan altepe' Caná, ipan ital Galilea. Iye' Jesús ompa onoya.

² Jesús iwán idiscipolomej* nõ motalkej kan monamiktlo.

³ Tami' vino, iwán iye' Jesús kijtoj:

—Ay'ya kipiáj vino.

⁴ Jesús kijtoj:

—Nomáw, inón tejemej ayá' tikmatij. Aya kajasi iga manimonexti a'yéj nej.

⁵ Iwán María kijlij yej kikixtijtoyaj vino:

—Xikchiwakán nochi kensan Jesús mitzijliáj.

⁶ Ompa onoya seis akómi' de te'ti, kan judiyomej kakiáj a'ti iga moewiltiyaj iga ijkón kitekichíwayaj. Ipan sejsé akómi' kitolowaya ken cien litros a'ti.

⁷ Jesús kijlij yej kikixtijtoyaj vino:

—Xiktemikán iga a'ti inimej akómimej.

Iwán kakilijkej a'ti este yejye'temi',

⁸ iwán Jesús kijtoj:

—Inán xikixtijkán alín, iwán xikuiguilikán yej mencargarowa inín ilwi'. Ijkón kichijkej.

⁹ Iwán yej kitálkej iga makita te moneki ipan inón ilwi', kimachilij a'ti yej mochij vino, niga kimati' kan wáaj; petz yej kikixtijtoyaj vino kimatiáj iga yejemen kajakijkej a'ti. Iwán yej mencargarowa ipan inón ilwi', kinotza' chokotzín yej monamiktía,

¹⁰ iwán kijlij:

—Nóyansan kan monamiktlo, achto mooniá vino yej máj yekti, iwán kuá' te-ikñiwan konijkeja poxsan, mooniaya sej namolvinoj. E' tej tikena' vino yej máj yekti, este inán-o' nemi mooniá.

¹¹ Inín yej Jesús kichij Caná ipan estado de Galilea, áchto-o' kichij milagro kan kinextij iweyipoder; iwán idiscipolomej kicredojkej ipan yéj.

¹² Kuá' móchija inón, yajki ipan altepe' yej itoqa' Capernaum, yajki iwán iye', iyikniwan iwán idiscipolomej; iwán ayá' pox mia' día ompa onoyaj.

Jesús kikijixtiá yej tanamakaj tiopan

¹³ Kuá' na'ya iyilwi la Pascua† yej kitekichiwaj judiyomej, Jesús yajki ipan weyi-altepe' Jerusalén.

¹⁴ Iwán pan ipatiojyo weyitiopan‡ kasito yej kinamakaj torojmej, borregoymej iwán jojtokomej, iwán yej ewatoyaj iga kipatatoyaj namoltomjín iga tiopantomjín.§

¹⁵ Kuá' inón kita', Jesús kikui' tájkol reata iga tamajmaga' iwán kikixtij nochi ipan ipatiojyo tiopan, iwanya iborregoymej iwán itorojmej. Iwán yej kikambiawayaj tomjín kitatajkalilijkej talpan in tomjín iwán kitzijtziñkuepiliijkej imesajmej.

¹⁶ Yej kinamakaj jojtokomej kijlij:

* 2:2 2:2 Xikita glosario "Discípulo". † 2:13 2:13 Xikita glosario "Pascua". ‡ 2:14 2:14 Xikita glosario "Weyitiopan". § 2:14 2:14 Tiopantomjín se'pa tomjín iga kikowaya yej ki-ofrecerowiliayaj Dios. Awel mokowaya iga namoltomjín.

—¡Inochi inín xikijkixtikan nigaj! ¡Amo xikchiwakan iga ikal noTaj mamokuepa ken kajli kan monamaka kuajkuantas!

¹⁷ Iwán idiscipolomej kejlankej yej ijkuilijto' pan itájtɔl Dios kan kijtowa: “Poxsan nikneki ikal noDios, inón iga poxsan nikuesiwi.” *

¹⁸ Iwán judiyomej tatajtankej:

—¿Te wel annexextiliáj iga manesi iga wel tikchiwa inín yej tikchij?

¹⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikxitinakan inín tiopan, iwán eyi día newiguilij iga sej nikojpachiwas.

²⁰ Iwán judiyomej kijtojkej:

—Cuarenta y seis años tekipanolo' iga mochij inín tiopan; ¿ix eyi día mitzwiguilij iga sej tikojpachiwas?

²¹ E' inón tiopan yej Jesús kijtojtoya, kijtojneki icuerpoj.

²² Inón iga, kuaj' Jesús ojpa-isa' kan miktoya, idiscipolomej kejlankej inín yej kijtoj, iwán kicredoijkej itájtɔl Dios yej ijkuilijto' iwán tajtɔlmej yej Jesús kijtoj.

Jesús kixmati nochi

²³ Kuaj' Jesús onoya Jerusalén, kan mo-ilwichiwiliá la Pascua, mia' kicredoijkej ipan yéj iga kitayaj kichijchiwaya milagro.

²⁴ E' Jesús ayá' moconfiarowaya ipan yejemej, iga Jesús kixmatiáj nochi inomej.

²⁵ Malej iga ayagaj kijlij kén kejlamiki la gente, yéj kimatiaya ken kejlamiki nochi gente.

3

Jesús iwán Nicodemo

¹ Onoya se taga' itoka' Nicodemo, yéj fariseo* katka, se de ijefejmej judiyomej.

² Nicodemo yajki tayowakan kipaxalowilito Jesús, iwán kijlij:

—Tamachtiani, nikmatij iga Dios mitztitan iga xinemachtikan, iga ayagaj wel kichiwa milagro ken yej tej tikchiwa siga Dios ayá' ono' iwán.

³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá nokta, yej ayá' ojpanacerowa, awel kita kan reinarowa† Dios.

⁴ Nicodemo tatajtan:

—¿Kén wel maojpanacero se taga' yej wéweja? ¿Ix wel sej ojpakalaki iyijitiko iye' iga maojpanacero?

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá, yej ayá' nacerowa iga a'ti iwán iga Espiritu, awel kalaki kan reinarowa Dios.

⁶ Taga' wan siwa' kitaj ipilowan; e' petz iyEspiritoj Dios wel kichiwa iga ximochiwa ipiltzin Dios.

⁷ Amo ximadmirado iga nimitzijliá: “Mitzpolowaj iga amonochin xi-ojpanacerokan sej.”

⁸ Ejeka' nøyansan panowa, tikaki iga nawati, e' ayá' tikmati kan wí' niga kan yawi. Ijkonсан nō inochi yej nacerowaj iga iyEspiritoj Dios.

⁹ Nicodemo sej ki-ojpatajtan:

—¿In on, ken an iga mochíwa?

* **2:17 2:17** Sal 69:9 * **3:1 3:1** Xikita glosario “Fariseo”. † **3:3 3:3** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

10 Jesús kijtoj:

—¿Tej yej tikmachiá israelitajmej, iwán ayá' tikmati in inín?

11 Nej nimitznojma-ijliá iga nejemej nikijtowaj yejsan nikmatij, iwán niknojma-ijtowaj yej nikitákeja, e' amejemen ayá' ankičredowaj yej nejemej nimitzijliáj.

12 Siga ayá' anječredowaj kuá' nej nimitzijliáj de yej ono' ipan inín tajli, ¿kén anyawij anječredotij siga nimitztatapowiáj de yej ono' ipan cielo?

13 'Aya agaj tejkawi ipan cielo, sino que yej temoj ipan cielo; ken tikijtowaj nej yej iPiltzín Taga'.

14 Ijkón ken Moisés kuá' ipan desierto kajko' pan kuawi' se kowa' yej chijto' iga tepos,‡ ijkón nej yej iPiltzín Taga' yawij neajkokuitij,

15 iga inochi yej mamocfiarokan ipan nej, amo mapoliwikán, majwa' nochipa maonokan wan Dios.

Ken iga Dios kipoxchokiliá la gente

16 Dios poxsan kichokilij inochimej yej onokej ipan inín tajli, este kimá' iselpiltzín, iga inochi yej makicredo ipan yéj amo mapoliwi, majwa' nochipa maono wan Dios.

17 Dios ayá' kitítan iPiltzín ipan inín tajli iga makijto iga makicastigaro la gente, majwa' iga makimanawi.

18 Yej kicredowa ipan iPiltzín Dios, ayo' kicastigaroskej iga kichij yej ayekti; e' yej ayá' kicredowa, Dios kįjtoja iga yawi kicastigaroti iga kichij yej ayekti iga ayá' kicredowa ipan iselpiltzín Dios.

19 Yej ayá' kicredowaj, ono' iga yawij mikitij, iga kuá' wala' yej tatawiko ipan inín tajli, máj kinekkej maonokan kan takomichkan iga kichijwayaj yej ayekti.

20 Inochi yej kichijwaj yej ayekti kijiyaj yej yekti, iwán ayá' kina'techowaj tawilyo' iga amo mamoi-ita yej kichijtokej.

21 E' yej kichijtokej ken kijtowa itajtól Dios, kina'techowaj tawilyo' iga manesi iga kichijtokej ken kineki Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa sej de Jesús

22 Kuá' tami' kijtoj inín, Jesús yajki iwán idiscipolomej ipan ital Judea, kan kawi' iwamej iga tabautizarojtoya.

23 Juan no tabautizarojtoya ipan altepe' yej itoka' Enón, iná' altepe' Salim, iga ompa onoya weya'; iwán la gente yayaj iwán mobautizarowayaj.

24 Inín mochij kuá' Juan aya kipresojwiáj.

25 E' sekin yej kitokatinemiáj Juan pewakej iga motenkitzkijkej iwán sekin judiyojmej, iga san kén iga moewiltilo iga maye'onolo iyixtaj Dios.

26 Iwán yajkij kijlitoj Juan:

—Tamachtiani, yej onoya mowan asentápal weya' Jordán, ikisáyampa tonati', de inón yej anječtatapowijkej de yéj, inán nemi tabautizarowa iwán nochi gente kitoka.

27 Juan kijtoj:

—Ayagaj wel kipiá nité siga Dios ayá' kimaka.

28 Amejemén nokta anekakikej iga niknojma-ijtoj iga nej ayéj niCristoj, nejwa' se yej kititankej achto que yéj.

29 Kan monamiktilo, chokótzínwa' in yej kipiá takotzín; iwán yej chokotzín iyamigoj yej ompa no ono', san takaki, poxsan pa'ki iga kikakto' nemi tatapowa chokotzín. Ijkonsan no nej inán nipoxyolpa'ki.

³⁰ Inón yéj sej yawij kiweyimatĩltĩtij, iwán nej yawij nealĩmpamatitij.

Yej wĩ' ajko

³¹ 'Ipiltzĩn Dios yej wĩ' ajko inón yej nochi kimandarowa. Yej ono' ipan tajli inón de nigaj, iwán kijtowa de yej ono' ipan tajli. E' yej wĩ' ipan cielo inón kimandarowa nochi,

³² iwán kijtowa yejsan kita' iwán yej kikagui'; e' ayagaj kicredowa yej yéj kijtowa.

³³ E' siga agaj kicredowa, kinextiá iga yej Dios kijtowa ijkonya nokta;

³⁴ pues yej Dios kitĩtan, kijtowa tájtłł yej Dios kijtowa, iga Dios nokta kimaka iyEspĩrito.

³⁵ TeTaj kichokiliá iPiltzĩn, iwán kimá' iga wel makimandarō inochi yej ono'.

³⁶ Yej kicredowa ipan tePiltzĩn, nochipa yawi onoti wān Dios; e' yej ayá' kineki kicredowa ipan tePiltzĩn, ayá' yawi onoti wān Dios, sino que Dios yawi kicastigarōti poxsan.

4

Jesús tajtowa wān se siwā' de Samaria

¹ Fariseojmej kimatikej iga Jesús máj komati gente kitokatinemiáj iwán tabautizarōwāya máj sej que Juan

² (malej iga ayejwa' in Jesús yej tabautizarōwāya, sino que idiscipolōjmej).

³ Kuā' Jesús kimati' yej mojtowāya, kĩa' Judea wān yajki sej Galilea.

⁴ Inón oji kān nemí yāya, panowāya ipan itāl Samaria.

⁵ Inón iga asi' ipan se altepe' yej itōka' Sicar yej ono' ipan itāl Samaria, na'san itāl José yej pox ikay kimá' itaj yej itōka' Jacob.

⁶ Ompa onoya pozo yej Jacob kichij. Jesús siawi' iga nejnen, motālĭj psojtenoj ken tajkodía.

⁷ Wāłaj se siwā' de Samaria atakuiko, iwán Jesús kijlij:

—Achi xinēmaka a'ti manikoni.

⁸ Íkuā' idiscipolōjmej yájkija ipan altepe' kikowatoj te kikuaj.

⁹ Siwā' de Samaria kijtoj:

—¿Te iga tinētajtaniliá a'ti iga xikoni, tej tĭjudiyoj, iwán nej nisiwā'* de Samaria?

(Iga judiyojmej iwán samaritānojemē† ayá' moyē'itayaj.)

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Siga tikmatí katka yej Dios tamaka iwán a'yéj nej yej nemi nimitzta-
jtāniliá a'ti, tej tinētajtaniliāya, iwán nimitzmakaya a'ti yej isato'.

¹¹ Siwā' kijtoj:

—Esi atikpiá ga te tikixtiá a'ti, iwán pozo poxsan wejkatan. ¿Kān tia tikasití a'ti yej isato' iga xinēmaka?

¹² Notajwewejmej Jacob nekawilijkej inín pozo, yéj nō nigaj kikixtiāya a'ti iga koniāya iwán ipilowān iwán iyolkāmej. In tej, ¿ix majya sej que yéj?

¹³ Jesús kijtoj:

—Nochi yej koniáj inĩmpa a'ti, sejo' atānekiskej;

* 4:9 4:9 Judiyojmej akiye'itaya iga taga' matajto wān siwā' pan calle. † 4:9 4:9 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

14 e' yej makoni a'ti yej nej nia nikmakati, ayí'o' atanekis. Iga inón a'ti yej nikmakas, kistos ipan yéj ken se atzontekon yej kichíwa iga wel maono nochipa wan Dios.

15 Siwa' kijtoj:

—Áchiwa' xinemaka in inompa a'ti, iga ay'ya mani-ataneki iwán ay' manikikixtiki nigaj.

16 Jesús kijtoj:

—Xaj xiknotzati mowewej iwán xiwíki sej.

17 Siwa' kijtoj:

—Ayá' niwewejyoy.

Jesús kijlij:

—Ómpaya ken tikijtoj iga ayá' tiwewejyoy;

18 iga tikasíkaya cinco mowewej, iwán yej inán tikpiá ayéj mowewej. Ómpaya nokta ken tikijtoj.

19 Kuá' inín kikagui' siwa', kijtoj:

—Nej nikita iga tej tiprofetaj.

20 Notajwewetkej, samaritanojmej, kiweyimatiltijkej Dios nigaj ipan inín tepe'; e' amejemen anjudiyoymej ankijtowaj iga Jerusalensan petz ómpasan wel moweyimatiltiá Dios.

21 Jesús kijtoj:

—Tej xinereño, yawi asiti hora iga amejemen anyawij ankiweyimatiltitij toTaj, ay'ya anwizseskej ipan inín tepe' niga anyáskejo' Jerusalén.

22 Amejemen ansamaritanojmej ayá' ankimatij a'yéj ankiweyimatiltiáj; e' nejemen nikmatij a'yéj nemi nikweyimatiltiáj, puej Dios kitapejpen judiyoymej iga pan nejemej makisa yej tasalvarowa.

23 E' asis hora, iwán inánya nokta kuá' yej kimela'weyimatiltiáj toTaj, yawij kichíwatij ijkón ken kineki iyEspíritoj Dios. Iga toTaj ijkón kineki makichíwakán yej kiweyimatiltiáj.

24 Dioswa' Espíritu, iwán yej kiweyimatiltiáj makichíwakán ken kajasi, ijkón ken kineki Dios iyEspíritoj.

25 Siwa' kijtoj:

—Nej nikmati iga yawi witzeti in Mesías —yej kitojneki Cristo—; iwán kuá' yéj mawíki, nochi ñenojma-ijliskej yej ayá' nikmatij.

26 Jesús kijtoj:

—Inonwa' nej, yej nemi tatapowa mowan.

27 Iwán íkuá' asikej idiscipoloymej, iwán san tajtachixtikajkej iga kitakej Jesús tatapojto' iwán siwa'. E' ayagaj mixewij iga makitajtani te kinekiá inón siwa', o te kipojtoyaj.

28 Siwa' kikajtej iyakón iwán yajki altepe', iwán kijlij la gente:

29 —Xikitatij se taga' yej ñenojma-ijlij inochi yej nikchij. ¿Ix ayéj an ininya in Mesías?

30 Iwán kiskej ipan altepe' iga yajki kán onoya Jesús.

31 Mij discipoloymej kitejteki'ijlijtoyaj Jesús:

—Tamachtiani, achi xitakua.

32 E' yéj kijtoj:

—Nej nikpiá tákual yej amejemen ayá' ankixmatij.

33 Iwán idiscipoloymej pewakej iga mosesepantajtani:

—¿Ix ayá' an kiwajliguilijkej tejté yej kikuaj?

34 E' Jesús kijtoj:

—Iga manikchiwa ken kineki yej neṭitan, iwán maniktamili itekipánol; inonwa' in notákual.

³⁵ Amejemen ankiytowaj: “Políwi-o' cuatro meses iga la cosecha”; e' nej nimitzijiáj: Xikitakan mijlimej, chika'ya yej motojtoga' iwán welja moteki.

³⁶ Yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli,‡ Dios yawi kimakati yej yekti. Iwán yej kicredowaj, nochipa onoskej wan Dios iga yej kipowa itájtol Dios iwán yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli, masempakikan.

³⁷ Iga melá' nokta ken yej mojtowa: “Sewa' in yej kitoka, iwán se' in yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli.”

³⁸ Nej nimitztitankej amejemen iga xikosecharokan kan ayá' antekipanojkej; séwo'wa' in yej tekipanojkej, e' amejémewa' in yej ankiteki yej yejemen kitokkej.

³⁹ Mia' yej chantitokej ipan inón altepe' de Samaria kicredojkej Jesús iga ijkín kijtoj siwa': “Ne-ijlij inochi yej nikchij.”

⁴⁰ Iwán kua' asikej yej walkej Samaria, kitejteki'ijlijkej Jesús iga makáwi-o' iwán yejemen. Yéj kawí' ompa ome días,

⁴¹ iwán mia' máj kicredojkej iga kikakikej yej yéj kijtowa.

⁴² Iwán kijlijkej siwa':

—Inán nicredowaj, ayejsan iga inón yej tej anne-ijlijkej, sino que iga nejemen nō nikakikej iwán nikmatij iga yéj nokta in Cristo yej kisalvarowa nochi gente yej ono' ipan inín tajli.

Jesús kachitialiá gobierno itekipanowani ipiltzín

⁴³ Kua' pánoja inón ome días, Jesús kisa' Samaria iwán yajki ipan itál Galilea.

⁴⁴ Porque Jesús kijtoj iga nisé profeta ayá' kiye'itaj ipan iyaltepe'.

⁴⁵ Kua' asi' Galilea, yej ompa chantitoyaj ki-omemawijkej Jesús, iga la gente nō yajkaj Jerusalén iga kilwichiwilitoyaj la Pascua iwán kitakej inochi yej íkuá' kichij Jesús.

⁴⁶ Jesús yajki sej altepe' yej itoka' Caná yej ono' estado de Galilea, kan kichij vino iga a'ti. Iwán ompa onoya se taga' yej itekipanowani el rey. Inón taga' ichan altepe' Capernaum wan wetitoya ipiltzín.

⁴⁷ Kua' inón tekipanowani kimati' iga Jesús kisa'ya Judea iwán asi'ya Galilea, yajki kitato iwán kitejteki'ijlij iga mayawi ichan iga maki-achitiali ipiltzín, yej mikisnekiaya.

⁴⁸ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankičredowaj, siga ayá' ankitaj tejté yej ayi'pa mo-ita.

⁴⁹ E' inón tekipanowani kijtoj:

—NoTeko, nimanin xaj, miej aya miki nopiltzín.

⁵⁰ Jesús kijtoj:

—Xaj mochan; mopiltzín isato'.

Inón taga' kicredoj yej Jesús kijlij, iwán yajki.

⁵¹ Miej asitiaya ichan, itekipanowanimej kixnamikitoj iwán kijlijkej:

—¡Mopiltzín isato'!

⁵² Yéj kitajtan itekipanowanimej te hora pewa' iga yéktiya kimachilij ipiltzín, iwán kijlijkej:

—Yalwa a la una de la tarde pojpoliwi' iga kawantoya.

‡ 4:36 4:36 Inín kijtojneki, yej kipowaj ye'noticiaj iga makicredokan ipan Jesús.

⁵³ Tɛtaj kejlan iga inón hora nokta kuɔ' Jesús kijlij: “Mopiltzɪn isato’”; iwán yéj iwán inochi ifamíliaj kicređojkej ipan Jesús.

⁵⁴ Iga ininya ome vej Jesús kichij milagro kuɔ' yajki Galilea iga kɪsa' Judea.

5

Jesús kachitialiá se yej takuɔwayaxto' yej ichan Betesda

¹ Máj máj judiyojmej nemi ilwichiwayaj ken kitekimakaj itájtɔl Dios, iwán Jesús yajki sej Jerusalén kan nento' ilwi'.

² Ipan inón altepe', itenoj puerta yej itɔkɔ' borređojmej* onoya se ayawalwéj, ipan hebreo† itɔkɔ' Betesda, kipiá cinco itasejkanyo.

³ Ompa wejwetztoyaj komati yej wɛtitokej, pachamej, koxomej iwán sekin yej awel mɔlinayaj yej kichixtoyaj mamolina a'ti.

⁴ Iga kuɔ'san iyáŋgel‡ Dios temowaya ipan a'ti iwán kipepeyawaltiaya; iwán yej achto kalakiá ipan a'ti, kuɔ' pachiwía iga pepeyawaya, achitiaya san katiapa kokolis makipiá.

⁵ Ompa onoya se taga' yej wɛtitoya treinta y ocho años.

⁶ Kuɔ' Jesús kita' iga ompa wetzto', kimati' iga ikyay ompa ono', kitajtan: —¿Ix tikneki xi-achitiá?

⁷ Yej wɛtito' kijtoj:

—NoTɛko, ayagaj ne-akiá atampa kuɔ' pepeyawaya a'ti. Kuɔ' nikneki manikalaki, sewo' achto kalaki.

⁸ Jesús kijlij:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja.

⁹ Ikuɔ'san in inón taga' achitiá', kikui' itapech iwán peɔwa' nejnen. E' como inón día mosewilo,

¹⁰ judiyojmej kijlijkej yej achitiá':

—Inín día mosewilo; ayɛkti iga xikuɔga motapech.

¹¹ Inón taga' kijtoj:

—Yej neachitiltij, ne-ijlij: “Xikui motapech iwán xaja.”

¹² Yejemen kitajtankej:

—¿A'yéj in inón yej mitzijlij: “Xikui motapech iwán xaja”?

¹³ E' inón taga' ayá' kimatiá a'yéj kachitiltij, iga Jesús kajkakala' tatzatzalan, inón iga akixmati'.

¹⁴ Iwán Jesús kasi' weyitiopan in inón yej kachitiltij, iwán kijlij:

—Ta' xinekaki, inán ti-achitia'ya, ay'ya xikchiwa yej ayɛkti, iga amo majya sej tiwetiás.

¹⁵ Iwán inón taga' yajki, iwán kijlij judiyojmej iga Jesuswa' in yej ki-achitiltij.

¹⁶ Inón iga judiyojmej kitemowayaj Jesús iwán kimiktijnekiáj, iga taachitiltiaya ipan día kuɔ' mosewilo.

¹⁷ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj nochipa tekipanowa, iwán nej nɔ nitekipanowa.

¹⁸ Inón iga judiyojmej majya kimiktijnekiáj Jesús, ayejsan iga ayá' kichiwaya ken tatekimaka la ley iga amo matekipano ipan día kuɔ' mosewilo, nɔ kijtowaya iga iTaj Dios, ijkón kijtojneki iga yéj nɔ Dios.

* 5:2 5:2 Weyi-altepe' Jerusalén tzaktoya iga tekólal wan kipiaya mia' kan kalakilo, sejsé de inimej kipiaya itɔkɔ'. † 5:2 5:2 Xikita glosario “Hebreo”. ‡ 5:4 5:4 Xikita glosario “Ángel”.

Ken iga reingrowa iPiltzın Dios

¹⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzın Dios noselti awel nikchıwa nité; nikchıwasan petz yejsan nikita iga kichıwa noTaj. Inochi yej kichıwa noTaj, nq nikchıwa nej yej nitéPiltzın.

²⁰ NoTaj nepoxchokiliá iwán nenextiliá inochi yej kichıwa; iwán yáwi-o' máj nenextiliti mia' yej ayagaj wel kichıwa, iga inón ankitaskej, te anmoyolmajtıskej.

²¹ Iga ijkón ken noTaj kixitiá yej miktokej iwán kimaka vida, nq nej yej tePiltzın yej nej niknekis, nikmakas vida.

²² TeTaj ayá' tajuzgarowa, nej yej iPiltzınya nemá' iga wel manitajuzgaro,

²³ iga inochi gente maneweyimatıltı nej yej tePiltzın kensan noTaj nq kiweyimatıltiáj. Yej ayá' kiweyimatıltiáj tePiltzın, ayá' nq kiweyimatıltiá noTaj yej neıtın.

²⁴ 'Nimitznojma-ijliáj: Yej kikaki yej nikijtowa iwán kicredowa ipan yej neıtın, nochıpa yawı onoti wın Dios; ayo' mojtıj iga makicastigarokın iga kichij yej ayekti, mikıkaya wın ojpa-ısa'ya sej.

²⁵ Nimitznojma-ijliáj, iga yawi asiti la hora, iwán ámansan nokta, kuá' yej miktokej§ yawij kikakitij notájtıl nej yej iPiltzın Dios; iwán yej kicredoskej yawij isatij.

²⁶ Iga noTaj Dios wel tamaka vida, nq nemá' nej yej iPiltzın iga manitamaka vida.

²⁷ Iwán nemá' poder iga wel manitajuzgaro, iga nej iPiltzın Taga'.

²⁸ Amo ximoyolmajtıkan iga inın nikijtowa, iga yawi asiti kuá' nochi yej miktokej yawij kikakitij notájtıl

²⁹ iwán kijkisaskej kajkan toktokej. Yej kichijkej yej yekti, yawij ojpa-isatij iwán nochıpaya onoskej wın Dios; e' yej kichijkej yej ayekti, yawij ojpa-isatij iga yawij kicastigarotij.

Monextiá iga Jesús mandarowa

³⁰ 'Nej awel nikchıwa nité yej nejsan nikneki. Nitajuzgarowa ijkón ken nețekimaka noTaj, iwán yej nej nikchıwa ijkonya nokta, iga ayá' nemi nikchıwa ken nej nikneki, sino que nemi nikchıwa ijkón ken kineki toTaj yej neıtın.

³¹ Siga nejsan katka manikijto iga ómpaya ken nikchijto', wel mojtowa iga nemi nitakajkayawa.

³² E' ono' sewo' yej ye'tatapowa iga nej, iwán nej nikmati iga inón yej nemi ye'tajtowa iga nej, ayá' takajkayawa.

³³ Amejemen ankitıtankej yej makitajtanitij Juan, iwán yej yéj kijtoj, melá' nokta.

³⁴ E' nej ayá' nikneki iga agaj maye'tajto de nej, inın nikijtowa iga xicredokın yej kijtoj Juan wın ximosalvarokın.

³⁵ Juan kuá' tamachtij, itájtıl ken tikita katka se ti'ti yej wewelontoya iwán tawıaya, iwán amejemen ankinekikej xıpakıkan iga inón ti'ti yej ayá' wejkaј mitztawıjtoyaj.

³⁶ E' nej nikpiá kan niktaksaltıá notájtıl, máj yekti que yej kijtoj Juan. Yej nej nikchıwa, inón yej toTaj ne-ijlij iga manikchıwa, iwán inón yej nikchıwa, kinextiá iga kena, toTaj neıtın.

³⁷ Iwán toTaj yej neṭitan, nō ye'tajtowa iga nej, iwán amejemen ayí' ankikakij itájtōl, niga ayí' ankitaṭ,

³⁸ niga ankipiáj itájtōl ipan amoalmajmej iga ayá' ankičredowaj ipan nej yej neṭitan toTaj.

³⁹ Amejemen amoye'machtiáj itájtōl Dios, iga amejemen ankijtowaj iga wel ompa ankasij yej mitznexṭiliáj kén wel xonokan nochipa wān Dios; ompa kan ijkuilijto' tajtowa de nej,

⁴⁰ e' amejemen ayá' ankinekij xinētechokan iga xonokan nochipa wān Dios.

⁴¹ 'Nej ayá' nikneki agaj maye'tajto de nej.

⁴² Iwán nej nimitzixmatij, iwán nikmati iga ayá' ankinekij Dios.

⁴³ Nej neṭitan noTaj, iwán amejemen ayá' anṇetajtolkuij; iwán siga se' mayokawiki yej ayagaj kiṭitan, inón sí ankitaṭtolkuiliskej.

⁴⁴ ¿Kén wel anṇečredoskej, siga amejémensan ankinekij iga toknimej mamitzweyimaṭiltikan, iwán ayí' annemij ken kajasi iga Dios mamitzye'itakan?

⁴⁵ Amo ankijoskej iga nej nimitzṭelwiskej iyixtaj noTaj; yejwa' mitzṭelwiáj Moisés, yej amejemen ipan anmoconfiarojtokej.

⁴⁶ Siga katka amejemen xicredokan yej Moisés kijtoj, nej nō katka anṇečredowajaj, iga yej kijkuiloj Moisés tajtowa de nej.

⁴⁷ E' siga ayá' ankičredowaj yej yéj kijkuiloj, ¿kén anyawij ankičredotij yej nimitzijliáj?

6

Jesús kitamaka cinco mil tajtaga'

¹ Kuá' Jesús tami' tajtoj, yajki iyikampa lago de Galilea, yej nō itōka' lago de Tiberias.

² Mia' kitokatinemiáj iga kitakej kichij milagro kuá' kachitaltijtinemi' yej weṭitokej.

³ Iwán Jesús tejkaj ipan tepe' iwán ompa motalij iwán idiscipolojmej.

⁴ Na'ya katka iga la Pascua,* yej iyilwi judiyojmej.

⁵ Kuá' Jesús kita' iga pox komati yej nemi asij, kijlij Felipe:

—¿Kan ṭiaskej tikowatij tákual iga inochi inimej gente?

⁶ Inón kijtoj iga makikaki ṭe kijtoj Felipe, iga Jesús kimatiá ṭe yawi kichiwati.

⁷ Felipe kijtoj:

—Ke' se' kitaniá ocho meses ni alín ayá' kimaka iga matikowakan tákual iga matikmajmakakan ajachi inimej gente.

⁸ Iwán Andrés yej iyikṭin Simón Pedro, yej nō idiscipoloj Jesús, kijtoj:

⁹ —Nigaj ono' se' choochin, kipiá cinco paṇ de cebada iwán ome ṭopoj; e' inin ni alín ayá' kimaka iga poxsan timiakejmej.

¹⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikijlikan inochi mamotalikan.

Ompa onoya sakatzitzin, iwán motajtalijkej ken cinco mil tajtaga'.

¹¹ Iwán Jesús kikui' inomej paṇ, kuá' támi'ya kimá' gracias Dios, kimajmá' idiscipolojmej iga yejemej makimajmakakan yej eṭewatoyaj. Ijṭonsan nō kichij iwán ṭopoj, kimajmakakej este ke' kinikekej.

¹² Kuá' ixwikeja, Jesús kijlij idiscipolojmej:

* 6:4 6:4 Xikita glosario "Pascua".

—Inochi xiknechkokan yej ay' kikuajkej, iga amo mapetzpoliwi nité.

¹³ Yejemən nochi kikuikkej, iwán kite mijkej doce chikiwimej itatajkolka yej ay'ya mokuaj de inón cinco pan de cebada.

¹⁴ Kuá' la gente kita' iga Jesús kichij milagro, kijtojkej:

—Kena, inın profeta yej momatiá iga yawi wıtzeti ipan inın tajlı.

¹⁵ E' como Jesús kimati' iga kinekiáj makiteki'wigakan iga makitalıkan de rey, kisa' ompa, iwán yajki iyıxko tepe', iga kinekiá maono iselti.

Jesús nejnemi iyıxko a'ti

¹⁶ Kuá' tayowáti'ya, idiscipolomej Jesús yajki laguna,

¹⁷ tejkajkej ipan se ákal iwán pewakej apanowaj iga maasikan Capernaum. Inón hora mela'takomıchkanya nokta, iwán Jesús aya asiá.

¹⁸ Iwán íkuá' pewa' ejeka' yej pox tajpalej iwán mopapalakachowaya a'ti.

¹⁹ Kuá' nejnénkeja ipan ákal ken cinco o seis kilómetros, kitakej Jesús iga nejnentiwi' iyıxko a'ti iga kina'techojtiwi' ákal, iwán majmawikej.

²⁰ Jesús kijtoj:

—ıNej niJesús, amo ximajmawıkan!

²¹ Iwán yejemən taqmemawıjkej iga kitejkawıltıjkej Jesús ipan ákal, iwán nimanınsan asikej ompıga kan nemi yayaj.

La gente kite mowa Jesús

²² Ipanya se' día, yej kawıkej iyıkampa a'ti, kimatıkej iga Jesús idiscipolomej yajki ipan inón setzın ákal yej ompa onoya, iwán Jesús ayá' yaya iwamej.

²³ Mie se' akalmej asikej yej kiskej ipan altepe' Tiberias, asikej na'san kan takuajkej kuá' toTe ko kimá' gracias Dios iga tákual.

²⁴ Inón iga kuá' la gente kitakej iga ompa ateyi Jesús, nıga idiscipolomej, tejtejkajkej ipan akalmej iwán yajki Capernaum iga kite motoj.

Jesús kenkuá' pan yej tamaka vida

²⁵ Kuá' yejemən asikej iyıkampa laguna, kasikej Jesús iwán kitajtankej:

—Tamachtıanı, çkeman tuwalaj nijıga?

²⁶ Jesús kijtoj:

—Nej nikıjtowa iga amejemən anetemojtinemij iga san antakuajkej este amıxwıkej, ayéj iga ankıredojkej yej ankitakej iga nikchıwa milagro.

²⁷ Amo xitekipanokan iga san tákual yej tamı, sino que iga tákual yej kichıwa iga xonokan nochıpa wan Dios. Inompawa' in tákual yej nıa nımitzmakatıj, nej yej ipiltzın Taga', iga Dios yej tóTajpa kijlıj iga ijkón makichıwa.

²⁸ Kitajtankej:

—çTe nikchıwaskej iga manikchıwakan ken Dios kineki?

²⁹ Jesús kijtoj:

—Dios kineki iga xıcredokan ipan inón yej yéj kitıtan.

³⁰ Iwán kitajtankej:

—çTe milagro wel annenextiliáj iga manikitakan iga manımitzcredokan? çTe wel tikchıwa?

³¹ İkya notajwewejmej kikuajkej maná[†] ipan desierto, ken kıjtowa kan ijkıılıjto': "Dios kimá' inomej iga makıkuakan pan yej walaj ipan cielo."

³² Jesús kijtoj:

[†] 6:31 6:31 Dios kimá' maná israelıtajmej iga makıkuakan, kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

—Nej nimitzijliáj: Ayéj Moisés yej tamajmaka pañ yej wí' ipan cielo, sino que noTaj yej tamajmaka in mela'pañ yej wí' ipan cielo.

33 Iga inón pañ yej Dios tamaka, inón yej temoj ipan cielo, iwán kimaka vida nochi gente.

34 Iwán yejemen kijtojkej:

—NoTeko, nochipa xinemakakan inompa pañ.

35 Iwán Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón pañ yej tamaka vida. Yej netoka ayí' yawi mayanati; iwán yej necredowa, ayí' yawi atanekiti.

36 E' ken nimitzijlájkeja, ayá' annecredowaj, malej iga anne-itákeja.

37 Nochi yej toTaj nemaka, netokaj; iwán yej netokaj, aniksenkoka-jtewaskej.

38 Iga nej ayá' niwalaj ipan cielo iga san manikchiwaki kensan nikneki, sino que iga manikchiwa ken kineki yej netitan.

39 Iwán ijkín kineki toTaj yej netitan; iga amo manikpolo nisé yej yéj netitanilij, sino que manikojpa-ixiti kemas kuá' yéj wí' tajuzgaroki.

40 Yej netitan kineki iga inochi yej kitachiliá iPiltzín Dios, iwán kicredowa ipan yéj, nikemas ay'ya mikis, iwán nej nia nikojpa-ixititi kuá' Dios wí' tajuzgaroki.

41 Inón iga judiyojmej pewakej kipopowakej Jesús, iga sanki' kijtoj: “Nej nipañ yej temoj ipan cielo.”

42 Iwán kijtojkej:

—¿In inín ayejtaj Jesús yej ipiltzín José? Tejemen tikixmatij itaj iwán iye'. ¿Iwán inán kijtowa igaki' temoj ipan cielo?

43 Iwán Jesús kijtoj:

—Ay'ya xinepopojtokan.

44 Ayagaj wel netoka siga ayá' kiwajliga toTaj yej netitan; iwán nej nia nikojpa-ixititi kuá' Dios wí' tajuzgaroki.

45 Ipan amamej kan kijkuilojkej profetajmej, kijtowa: “Dios yawi kimachtiti inochi.” Nochi yej kikaki toTaj, momachtía ípan, iwán netoka.

46 'Ayéj iga ágaja kita' toTaj; nikita'san nej yej niwalaj de Dios.

47 Nej nimitzijliáj, yej necredowa, nochipa yawi onoti wán Dios.

48 Nejwa' in pañ yej nitamaka vida.

49 Amo-ikyapatajwán kikuajkej maná ipan desierto, iwán malej ijkón, mikijejsan;

50 e' nej nitajtowa de inón pañ yej temowa ipan cielo; yej kikua inón pañ, ayá' mikis.

51 Nejwa' in inón pañ yej isato'; yej temoj ipan cielo. Yej kikua inón pañ, yawi onoti nochipa wán Dios. Inín pañ yej nia nikmakati, inínwa' nonakayo. Nia nikmakati iga makipiá vida nochi gente.

52 Judiyojmej pewakej iga mosesepan-ijliáj:

—¿Kén matemaka inakayo iga matikuakan?

53 Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj, siga ayá' ankikuaj nonakayo nej yej iPiltzín Taga' iwán ayá' ankoniáj noesyó, awel amisatoskej iyixtaj Dios.

54 Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyó, nochipa yawi onoti wán Dios; iwán nia nikojpa-ixititi kuá' Dios wí' tajuzgaroki.

55 Iga nonakayo mela'tákual nokta, iwán noesyó melá' nokta yej mooniá.

⁵⁶ Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyoy, setito' nowan, iwán nej nisetito' iwán.

⁵⁷ ToTaj yej netitan isato', iwán nej nisato' iga yéj; ijkonsan no yej kikua nonakayo, onos iga nej.

⁵⁸ Nej ayéj ken inón pan yej kijliáj maná yej kikujkej amo-ikyapatajwan, malej iga kikujkej, e' mikikejsan. Nej pan yej temoj ipan cielo. Yej kikua ininbapa pan, yawi onoti nochipa wan Dios.

⁵⁹ Jesús ijkon tamachtij tiopan ipan altepe' Capernaum.

Tajtól yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios

⁶⁰ Kuá' kikakikej kén iga Jesús tamachtía, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kijtojkej:

—Inín yej kijtowa ayagaj kojasi; ¿A' wel kitajtolkuilij?

⁶¹ Jesús kimati' iga yej kitokatinemiáj kipopojoyaj, tatajtan:

—¿Ix mitzkuesowaj iga ijkon nitamachtij?

⁶² ¿Te ankijtoyawaj siga xine-itakan nej yej iPiltzin Taga', nemi nitejkawi kan achto nonoya?

⁶³ Espíritojwa' in yej kichíwa iga matonokan; iselti tonakayo akichíwa nité, iwán tajtolmej yej nimitzijlijkej wálaj ipan Espíritu iwán tamaka vida.

⁶⁴ E' ónogo' sekin de amejemen yej ayá' kicredowaj.

E' Jesús kimatiáj aja'yéj yej ayá' kicredowayaj, iwán a'yéj yawi kinextiti iga makikitzkikan.

⁶⁵ Iwán kijtoj:

—Inón iga nimitzijlijkeja iga ayagaj wel wí' kan nono', siga toTaj ayá' kiwajliga.

⁶⁶ Iwán íkuá'ya, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kikajtejkej, iwán ay'ya nemiáj iwán Jesús.

⁶⁷ Jesús kitajtan doce idiscipolojmej:

—¿Amejemen no anyajnékija?

⁶⁸ Simón Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿a'ya se' maniktokakan? Motájtól nenextiliáj kén iga wel manonokan nochipa wan Dios.

⁶⁹ Nejemén nicredójkeja, iwán nikmatij iga tej tiCristoj yej iPiltzin Dios yej isato'.

⁷⁰ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá'taj andocejmej nimitztapejpenkej? Iwán se de amejemen tiztími'.

⁷¹ Kuá' inín kijtoj, Jesús nemi tajtowa de Judas Iscariote, ipiltzin Simón, iga Judas yawi kinextiti iga makikitzkikan, malej iga yéj se de inón doce idiscipoloj Jesús.

7

Iyikniwan Jesús akicredowayaj

¹ Kuá' nochi inín panoj, Jesús nemiá ipan ítal Galilea; ayá' kinekiá maono ipan ítal Judea, iga ompa judiyojmej kimiktijnekiáj Jesús.

² E' como asitiayay iyilwi ranchojtztzin*, se ilwi' yej kichíwayaj judiyojmej,

³ iyikniwan kijlijkej:

* 7:2 7:2 Xikita glosario "Tabernaculos o iyilwi ranchojtztzin".

—Amo xikawí nigaj; xaj Judea iga yej mitztokaj yej ompiga onokej, nq makitakān yej tikchíwa yej ayí'pa mo-ita.

⁴ Siga agaj kineki makixmatikan, ayá' kichíwa tejté ichtákasan, e' siga tikneki mamitzixmatikan, yej tikchíwa, xikchíwa kan nochi mamitzita.

⁵ Niga iyikniwan ayá' kicredowayaj.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Aya asi nohoraj, e' iga amejemen malej iga námol hora, nochi yekti.

⁷ Yej ayá' necredojtokej, amejemen awel mitzijiyaj, e' nej, kena ne-ijiyaj, iga niknextiliáj iga kichijtokej yej ayekti.

⁸ Amejemen xakan ilwitaj; nej ayá' nia iga aya asi nohoraj.

⁹ Kuá' tami' inín kijtoj, Jesús kawí' Galilea.

Jesús yawi ipan iyilwi ranchojtitzin

¹⁰ E' kuá' yájkija iyikniwan, Jesús yajki nq ilwitaj, malej iga ayagaj kita', ken kuá' ichtakayajki.

¹¹ Judiyojmej kitepowayaj Jesús ilwitaj, iwán kijtowayaj:

—¿Ix kan an ono' in inón taga'?

¹² Iwán poxsan mia' tatapowayaj de Jesús. Sekin kijtowayaj: “Inín taga' pox kichíwa yej yekti”, e' sekin kijtowayaj: “Inín ayá' kichíwa yej yekti; takajkayawa.”

¹³ E' la gente ichtákasan tajtowayaj de Jesús iga kimajmawiliyay judiyojmej yej mandarowayaj.

¹⁴ Kuá' nawiya día iga nentoya ilwi',[†] Jesús kala' tiopan-ijti' iwán pe' iga tamachtiá.

¹⁵ Judiyojmej madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:

—¿Kén kichíwa in inín taga' iga pox wel tamachtiá? Ayá' momachtij.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Ken nimitzmachtiáj ayéj nejsan nikijtowa, iga ijkón kijtowa yej neñitan.

¹⁷ Siga agaj kineki makichíwa ken kineki Dios, yawi kixmatiti siga yej nitamachtiá wí' de Dios o nejsan nikijtowa.

¹⁸ Siga nogánajsan niknekiá manimoweyimati, nejsan nimotajtowiliaya. E' nikneki mamoweyimatilti yej neñitan. Inón iga yej nikijtowa, ijkonya nokta iwán ayá' nitakajkayawa.

¹⁹ '¿Ix ayejtaj Moisés mitzmakakej la ley? Iwán nisé de amejemen ayá' kichíwa ken ijkuilijto'. ¿Te iga annemiktijneki?

²⁰ La gente kijtojkej:

—¡Tinemi wan Tzitzimi'! ¿A'yéj mitzmiktijneki?

²¹ Jesús kijtoj:

—Igasan nikchij yej yekti ipan día kuá' mosewilo, ayá' ankiye'itakej.

²² E' Moisés mitznextilijkej iga ximocircuncidarokan,[‡] (malej iga ayéj achto Moisés yej tatekimá' iga mamocircuncidarolo, yajkij amo-ikyapatajwan), inón iga amejemen ankiircuncidarowaj se choochin malej iga ipan día kuá' mosewilo.

²³ Iwán inán amejemen iga san ankichíwaj ken kijtowa iley Moisés, ankiircuncidarowaj se choochin ipan día kuá' mosewilo, ¿te ígataj mitzkuesowaj iga nitaachitiltij ipan día kuá' mosewilo?

²⁴ Amo xitajuzgarokan san ken ankitaj, kuá' agaj ankijuzgarowaj, xitaye'juzgarokan.

[†] 7:14 7:14 Lev 23:33-36   [‡] 7:22 7:22 Xikita glosario “Circuncisión”.

Jesús kijtowa kan wɔlaj

²⁵ Sekin yej chantitoyaj Jerusalén, pewakej tatajtankej:

—¿Ix ayéj inín in yej kitemojtinemij iga makimiktikan?

²⁶ Ta' xikitakan, ne tajaťojto' kan onolo', iwán ayagaj kijliá nité, in yej mandarowaj, ¿ix an kimela'kređójkeja iga inín taga' in Cristo?

²⁷ E' tejemén tikmatij de kan wí'; iwán kuá' mawiki Cristo, ayagaj yawi kimatiti de kan wí'.

²⁸ Kuá' Jesús kikagui' inín, tamachtijtoya tiopan-ijti', iwán tajtoj recio:

—iWántaj ankijtowaj iga anne-ixmatij wán ankimatij kan niwɔlaj! E' ayá' niyokawɔlaj, sino que netítan se yej ayí' takajkawawa, yej amejemen ayá' ankixmatij.

²⁹ Nej sí nikixmati iga ipan yéj nikisa', iwán yéj netítan.

³⁰ Iwán kinekiáj makikitzkikan, e' ayagaj kimatɔlilij iga Dios aya kine'.

³¹ Mia' yej kicređojkej ipan yéj, iwán kijtojkej:

—Kuá' mawiki Cristo, ¿ix majya yawi kichiwati milagro que inín taga' kichijwa?

Fariseojmej kitekimaka policiyajmej iga makipresojuwikan Jesús

³² Fariseojmej kikakikej yej la gente kipojtoyaj de Jesús; iwán fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej kitítankej policiyajmej[§] yej tacuidarowaj weyitiopan iga makikitzkikan Jesús.

³³ Iwán Jesús kijtoj:

—Ayá' niwejkawas iga amowan nia nonoti, iwán niati sej kan ono' yej netítan.

³⁴ Amejemen annetemoškej, e' ayá' anneasiskej, iga awel anyaskej kan nej nonos.

³⁵ Judiyojmej pewakej iga mosesepantajtani:

—In inín, ¿kan an yaťi iga ay'ya wel tikasiskej? ¿Ix an yaťi kimachtiti judiyojmej yej chantitokej ipan ital griegojmej, inomej yej papayintinemij iwán kimachtij no griegojmej?

³⁶ ¿Ix te an kijtojneki in inón yej kijtoj: “Annetemoškej, e' ayá' anneasiskej, iga awel anyaskej kan nia nonoti”?

Weyamej yej kipiá q'ti yej isato'

³⁷ Kuá' ási'ya día iga tami ilwi', inón día nokta yej máj weyi-ilwi'; inón día, Jesús moketza' iwán tajtoj recio:

—Siga agaj ataneki, mawiki kan nono' iwán maťi.

³⁸ Xicređokan notáťtol iwán ipan amoalmajmej kistos ken weyamej yej kichijwaj iga xonokan nochipa wán Dios. Ijkón kijtowa kan ijkuilijto' itáťtol Dios.

³⁹ Iga inón kijtoj Jesús, kijtoj iga yej kicređoj itáťtol, kipiás iyEspíritu Dios; ikuá' aya wítziá iyEspíritu Dios, iga Jesús aya kiweyimatiltiyaj ipan cielo iga aya ojpa-isa.

Moyojyokatilo

⁴⁰ Sekin yej ompa onoyaj kuá' kikakikej inín, kijtojkej:

—Inín taga' profeta nokta yej tikchixtoyaj.

⁴¹ Sekin kijtowayaj:

—Ininya in Cristo.

E' sekin kijtojkej:

[§] 7:32 7:32 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

—¿Ix wel Cristo ma de Galilea?

⁴² Kan ijkuilijto' kijtowa iga Cristo yawi kįsati ipan ipilowampa ipilowan rey David iwán naceroj Belén, ipansan inón altepe' kan ichan David.

⁴³ Inón iga moyojyokatilo' iga itechko Jesús.

⁴⁴ Sekin kinekiáj makipresojwikan Jesús, e' ayagaj mixewij.

Tekiwajmej akicredowaj Jesús

⁴⁵ Policiyajmej yajkij kan onokej fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej, iwán kitajtankej:

—¿Te iga ayá' ankiwajligakej?

⁴⁶ Policiyajmej kijtojkej:

—¿Ayí' nikakij agaj matajto ken inín taga'!

⁴⁷ Iwán fariseojmej kijtojkej:

—¿Amejemen noya mitzkajkayajkej?

⁴⁸ ¿Ix ágaja de tojefejmej o de tejémejpa fariseojmej kicrédoja ipan yéj?

⁴⁹ E' inímej yej kitokaj Jesús akįxmatij iley Moisés, inón iga Dios yawi kicastigaroti.

⁵⁰ Nicodemo yej se vej yajka tayowa kitatoya Jesús, yej no katka fariseo, kijtoj:

⁵¹ —Toley tatekimaka iga awel tikijtowaj iga mamiki se taga' siga ayá' achto tikakij wan tikmatij te kikometeroj.

⁵² Iwán kijlijkej:

—¿In tej no ticalileo? Ximomachti kan ijkuilijto', iwán tikitas iga nisé profeta ayá' wala de Galilea.

Siwa' yej najnamolnemi

⁵³ Iwán sejsé de yejemej yájkija ichamej.

8

¹ E' Jesús yajki ipan tepe' yej itoqa' Olivos.

² Ipan se' día, yowalti' yajki tiqpan. Iwán nochi gente kitechoj, iwán Jesús motalij iwán pewa' tamachtij.

³ Iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej, kiwajliguilijkej Jesús se siwa' yej kimawetziltijkej wan se taga' yej ayá' iwán namiktito' iwán kitalkej itajkoyan la gente,

⁴ iwán kijlijkej Jesús:

—Tamachtiáni, inín siwa' nikmawetziltijkej iwán se taga' yej ayá' iwán namiktito'.

⁵ Iley Moisés tetekimaka iga ikįmpa siwa' matiktemiktįkan. ¿In tej, ken tikijtowa?

⁶ Inón kijlijkej kansan makimawetziltįkan, iga ikįn wel makitelwįkan. Iwán Jesús mokototzoj iwán pewa' tajkuiloj ipan tajli iga imájpil.

⁷ E' como kitajtantóyajsan, moketza' iwán kijtoj:

—Agaj de amejemej yej momachiliá iga ayí' kichij yej ayękti, inón achto makipatanaltili te'ti inín siwa'.

⁸ Iwán sej mokototzoj iwán majo' tajkuiloj ipan tajli.

⁹ E' yejemej kua' inín kikakikej, momachilijkej iga aye'nemij, iwán sejsé sejsé kįstiajki. Achto kįskej yej wewękėja. Iwán kua' nóchiya kįskej, Jesús káwi'san iwán siwa' iga ompay kįkajtejkej.

¹⁰ Iwán Jesús moketza' iwán como kita' iga petz siwa'san onoya, kijlij:

—Siwa', ¿kan onokej in yej mitzmiktįnekiáj? ¿Ix ayagaj kijtoj iga ximiki?

11 Siwá' kijtoj:

—Ayagaj, noTeko.

Jesús kijtoj:

—Nej nọ ayá' nikijtowa iga ximiki; inán xaja iwán ayo' xikchíwa yej ayekti.

Jesús yej tetawía pan toalmaj

12 Jesús tajtoj sej iwán la gente, iwán kijtoj:

—Nej yej niktawía nochi gente pan iyalmajmej; yej netoka ayí' nemis kan takomichkan, majwa' kipiás yej kitawía ipan iyalmaj iwán kipiás nokta vida.

13 Fariseojmej kijtojkej:

—Tejsan timotajtowiliá, iwán iga mogánajsan timotajtowiliá, avalerowa.

14 Jesús kijtoj:

—Malej iga nejsan nimotajtowiliá, e' kena valerowa, iga nikmati kan niwalaj iwán nikmati kan nia, e' amejemen ayá' ankimatij kan niwalaj niga kan nia.

15 Amejemej antajuzgarowaj ken kiye'ita taga'. Nej ayagaj nikjuzgarowa,

16 e' siga nitajuzgarowa, nikchíwa ken kajasi iga ayá' nikchíwa noselti, sino que iwán noTaj yej netitan, iwán nitajuzgarowa.

17 Ipan amoley ijkulijto', iga kuá' ome kitakej te mochij iwán sansé kijtowaj yej kitakej, inón yej kijtowaj, ijkonya.

18 Nej nimotajtowiliá, iwán noTaj yej netitan mochíwa se' yej netajtowiliá.

19 Iwán kitajtankej:

—¿Kan ono' moTaj?

Jesús kijtoj:

—Amejemej ayá' ane-ixmatij, iwán ayá' nọ ankixmatij noTaj, siga ane-ixmatíaj, nọ ankixmatíaj noTaj.

20 Inín tajtolmej kijtoj Jesús kuá' nemi tamachtía weyitiopan, itenoj cajontzin kan moakiá tomün iga ofrenda. E' ni agaj ayá' kikitzkij, iga Dios aya kine'.

Kan nej niq amejemen awel anyawij

21 Jesús kijlij sej judiyojmej:

—Nej niati, iwán amejemej annetemoskej, e' anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichíwaj. Kan nej nia, amejemej awel anyawij.

22 Iwán judiyojmej kijtojkej:

—¿Ix anka keklamiki iga momiktij, anka inón iga kijtowa iga awel tiáskej kan yéj yawi?

23 Jesús kijtoj:

—Amejemen nigaj amochan ipan inün tajli, nej nochan ajko. Amejemej de inün tajli, iwán nej ayéj de inün tajli.

24 Inón iga nimitzijlijkej iga amejemej anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichíwaj. Siga amejemej ayá' ankređoskej iga nej niCristoj,* anmikiskej wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichíwaj yej ayekti.

* **8:24 8:24** Español: Soy yo; judiyojmej kimatiáj iga Dios nọ motokawij: "Yo Soy". Ex 3:14; 6:2. Jesús kuá' kijtowa "Yo Soy", monextiá iga yéj el Cristo yej Dios kititan.

25 Iwán kitajtankej Jesús:

—¿A'taj yej in tej?

Jesús kijtoj:

—Inõnsan ken nimitzijlijkej achto.

26 Ónogo' komati yej wel nimitzijliáj yej ayompa ankichiwaj. E' yej neṭitan ayá' takajkayawa iwán nikijliá la gente kensan nikagui' kijtowa yej neṭitan.

27 E' yejemej ayá' kimatikej iga nemi tajtowa de Dios yej iTaj.

28 Inón iga Jesús kijtoj:

—Kua' amejemej anyawij aneajkokuitij ipan cruz, nej yej iPiltzın Taga', íkua' ankimatiskej a'yéj nej. Ayá' nikchíwa yej nej nikneki, nikijtowa kensan noTaj neṅextilij.

29 Iga yej neṭitan ono' nowan; noTaj ayá' nešemaka, iga nochipa nikchíwa yej yejpa kiyé'ita.

30 Kua' Jesús kijtoj inimej tájtól, mia' kicređoj ipan yéj.

Ipilowan Dios iwán yej kichijtokej yej ayékti

31 Jesús kijlij judiyojmej yej kicređojkej ipan yéj:

—Siga amejemej amoconfiarojtoskej ipan notájtol, anmochíwaskej anomela'discipolojmej.

32 Iwán ankixmatiskej yej melá' nokta, iwán ken kua' ayo' nité mitzilpitoskej.

33 Yejemej kijtojkej:

—Nejemej ipilowan ipilowampa Abraham iwán ayj' nimochíwaskej agaj iyesclavoj;† ¿te iga tej tikijtowa iga neṅitomaskej?

34 Jesús kijlij judiyojmej:

—Nimitzijliáj iga inochi yej kichíwa yej ayékti, ilpito' iga inón yej kichíwa yej ayékti.

35 Se esclavo ayá' nochipa onos ipan se kajli. E' se tepiltzın, kena, kajasi maono nochipa pan se kajli.

36 Inón iga, siga nej yej iPiltzın Dios nimitzxitomaj, amejemen anmela'xitontoskej.

37 Nikmati iga amejemej ipilowampa Abraham. E' annemiktijnekij iga ayá' ankichiwaj ken nikijtowa.

38 Nej nikijtowa yej neṅextilij noTaj, iwán amejemej ankichiwaj yej amotaj mitzneṅextilijkej.

39 Yejemej kijtojkej:

—Notájmejwa' Abraham.

Iwán Jesús kijtoj:

—Siga katka amejemej ipilowan Abraham, ankichíwayaj ken yéj kichij.

40 E' inán amejemen annemiktijnekij iga san nimitzijlijkej yej melá', yej Dios neṅextilij. ¡Abraham ayj' íjkón kichij!

41 Amejemej ankichiwaj ken kichíwa amotaj.

Iwán yejemej kijtojkej:

—Nejemej ayéj nipejpemej. Nikpiáj seşan notajmej, inõnwa' Dios.

42 Jesús kijtoj:

—Siga melá' iga Dios amotaj, amejemej annenekíáj, iga nej neṭitan Dios. Ayá' niyokawajaj, sino que Dios neṭitan.

† 8:33 8:33 Xikita glosario "Esclavo".

⁴³ ¿Te iga ayá' an kentenderowaj yej nikijtowa? Iga ayá' nokta ankikakisnekij notájtɔl.

⁴⁴ Amejemej amotaj tztizimi', iwán ankichiwasnekij ken amotaj kineki. Tztizimi' nochipa tamiktiá iwán takajkayawa. Ayí' kijtowa yej melá' nokta, wán kuá' takajkayawa momela'nex̄tíá ken iga yéj nokta. Yéjwa' takajkayawa nokta iwán kichíwa iga matakajkayawalo.

⁴⁵ E' nej nimitziyliá yej melá' iwán amejemej ayá' anneçredowaj.

⁴⁶ ¿A'yéj de amejemej wel nenex̄tíliá iga nikchij yej ayékti? Iwán siga nej nikijtowa yej melá', ¿te iga ayá' anneçredowaj?

⁴⁷ Yej itatki Dios, kikaki itájtɔl Dios. E' iga amejemej ayéj de Dios, inón iga ayá' ankikakij notájtɔl.

Cristo onoyay kuq' aya onoya Abraham

⁴⁸ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Ómpaya ken nikijtowaj iga tej tisamaritānoj* iwán tikpiá iyespíritoj tztizimi'.

⁴⁹ Jesús kijtoj:

—Ayá' nikpiá nisé maļespíritoj. Nej nikweyimatiłtiá noTaj iwán amejemeñ annealimpamatij.

⁵⁰ Nej ayá' niktemowa iga maneweyimatiltikan, e' ono' se yej kineki iga maneweyimatiltikan, iwán yéj tajuzgarowa.

⁵¹ Nimitznojma-ijliáj siga agaj kichíwa ken nej nikijtowa, nikeman ayá' mikis.

⁵² Iwán judiyojmej kijtojkej:

—An sí nikmatij iga tikpiá maļespíritoj. Abraham iwán nochi profetajmej mikikej iwán tej tikijtowa: “Siga agaj kichíwa ken nej nikijtowa, nikeman ayá' mikis.”

⁵³ ¿In tej, ix majya sej que to-ikyapatajwewej Abraham? Porque yéj migui', iwán profetajmej nō mikikej, ¿a'taj yéj timomachiliá in tej?

⁵⁴ Jesús kijtoj:

—Siga nejsan nimoweyimatiltiá, ijkón ayá' movalerowa. E' noTaj yej neweyimatiltiá, inonsan yej ankijtowaj iga amoDios.

⁵⁵ E' amejemej ayá' ankixmatij. Nej sí nikixmati; iwán siga nikijtoj iga ayá' nikixmati, nō tewān nitakajkayawas ken amejemej. E' nej sí nikixmati iwán nikchíwa ken yéj kijtowa.

⁵⁶ Abraham, yej amo-ikyapatajmej, pağui' iga kitasnekiá iga niwitiá; iwán kita', iwán poxsan yɔlpagui'.

⁵⁷ Judiyojmej kijlijkej Jesús:

—Aya tikpiá niga cincuenta años, ¿iwán tikijtowa iga tikita'ya Abraham?

⁵⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga kuá' aya teyá Abraham, nej nonoyay.

⁵⁹ Iwán kikuikkej te'ti iga kitemiktiayaj Jesús; e' Jesús miyan, iwán kisa' ipan weyitiopan; panoj tatzalan iwán yajki.

9

Jesús kachitiltiá se pacha

¹ Kan panotiaya Jesús, kita' se taga' yej itékiya iga pacha.

² Iwán idiscipolomej kitajtankej:

‡ 8:48 8:48 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

—Tamachtiani, ¿te iga an itékiya ga pacha inín taga'? ¿Ix iga itaj o iye' kichijkej yej ayékti, o iga yéj nokta kichij yej ayékti?

³ Jesús kijtoj:

—Ayéj iga yéj kichij yej ayékti, niga itaj niga iye' kichijkej yej ayékti, sino que iga ipan yéj mamonéxti yej Dios wel kichíwa.

⁴ Mie' nono' amowan nia nikchíwati itekipánol yej neṭitan, iga kuá' yawi tayowatiati, ayágajo' wel tekipanoj.

⁵ Mie' nono' ipan inín tajli nej kenkuá' niktáwía la gente pan iyálmajmej.

⁶ Kuá' Jesús tami' inín kijtoj, chijcha' talpan wan kichij alín soki' iga ichíjchal, iwán inón soki' kitálilij ipan iyix yej pacha.

⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xaj ximo-ixpákati ipan ayawalwéj yej itóka' Siloé —Siloé kijtojneki “yej kitítankej”.

Pacha yajki iwán mo-ixpaga', iwán kuá' mokuepa', welja tachaya.

⁸ Iwán yej najna'san ichamej iwán yej kixmatiajya iga pacha, kijtojkej:

—¿Ix ayéj inín yej motáliaya iga kitajtaniá tomín?

⁹ Sekin kijtojkej:

—Kena, yéjya.

Sekin sej kijtojkej:

—Ayéj yéj, e' ijkómpasan ken yéj.

E' yej katka pacha kijtoj:

—Nejya yej katka nipacha.

¹⁰ Iwán kitajtankej:

—¿Te mitzchíwilijkej iga wel xitachá?

¹¹ Yéj kijtoj:

—Inón taga' yej itóka' Jesús, kichij alín soki' iwán neṭalilij ipan noyix iwán ne-ijlij: “Xaj ipan ayawal yej itóka' Siloé iwán ximo-ixpaka.” Nej niajki iwán kuá' nimo-ixpaga', welja nitachá'.

¹² Iwán kitajtankej:

—¿Kān ono' inón taga'?

Iwán yéj kijtoj:

—Anikmati.

Fariseojmej kitajtaniy pacha yej achitiá'

¹³ Iwán yej katka pacha kiwigakej iyixtaj fariseojmej.

¹⁴ E' kuá' Jesús kichij soki' iga kachitaltij pacha, inón día katka kuá' mosewilo,

¹⁵ inón iga fariseojmej sej kitajtankej yej katka pacha kén iga ixtapowi'. Yej katka pacha kijtoj:

—Neṭalilij soki' ipan noyix, iwán nimo-ixpaga' inán welja nitachá.

¹⁶ Sekin fariseojmej kijtojkej:

—Inón taga' yej kichij ijkón, ayéj Dios kititan, iga tekipanowa malej iga día kuá' mosewilo.

E' sekin kijtojkej:

—¿Kén wel kichíwas milagro se taga' yej ayompa nemi?

Iwán ayá' sansé kijtowayaj,

¹⁷ iwán sej ki-ojpatajtankej inón yej katka pacha:

—Tej, ¿te tikijtowa de inón yej mitzixtapoj?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej nikijtowa iga yéj profeta.*

18 E' judiyoymej ayá' kicredowayaj iga inón taga' pacha katka, iwán inán welja tachá, este que kinotzkej itaj iwán iye'.

19 Iwán kitajtankej:

—¿Ix inín in amopiltzín yej ankijtowaj itékiya iga pacha? ¿Kén iga inán welja tachá?

20 Itaj iwán iye' pacha kijtojkej:

—Nikmatij iga inín nopiltzín, itékiya iga pacha.

21 E' ayá' nikmatij ken kichij iga inán welja tachá, niga no nikmatij a'yéj kixtapoj. Yéj xiktajtanikan, yéjwa' yóleja, wel imatika mitziyliáj ken kichij iga inán ay'ya pacha.

22 Itaj iwán iye' ijkín kijtojkej iga kimajmawiliayaj judiyoymej, iga judiyoymej motajoltíjkaja iga kikixtiayaj ipan tiopan yej kijtowaya iga Jesús el Mesías.

23 Inón iga itaj iwán iye' kijtojkej: “Yéj xiktajtanikan, yéjwa' yóleja.”

24 Iwán judiyoymej sej kinotzkej yej katka pacha, iwán kijlijkej:

—Xinenojma-ijlikan iyixtaj Dios; nejemej nikmatij iga inón taga' kichijto' yej ayékti.

25 Yej katka pacha kijtoj:

—Nej anikmati siga kichijto' yej ayékti o ayá', yej sí nikmati iga nej katka nipacha iwán inán welja nitachá.

26 Sej kitajtankej:

—¿Te mitzchijwili? ¿Kén iga mitzixtapoj?

27 Yéj kijtoj:

—Nimitzi líjkejakej, e' amejemej ayá' ancredowaj, ¿te iga ankinekij iga sej manikoja-ijto? ¿Ixtaj no ankinekij xiktokakan?

28 Judiyoymej kajawakej yej katka pacha, iwán kijlijkej:

—Tej sí tiktoka nokta in inón taga'. E' nejemej niktokaj Moisés.

29 Nejemej nikmatij iga Dios tajtoj iwán Moisés, e' inón taga' anikmatij kan wáaj.

30 Taga' yej katka pacha kijtoj:

—¡Nej inín sí anikojasi! Amejemej ayá' ankimatij kan wáaj iwán nej ne-ixtapoj.

31 Tikmatij iga Dios ayá' kikaki yej kichíwa yej ayékti, kikákisan yej kiweyimati lítiáj iwán kichíwaj ken kineki Dios.

32 Nikeman ayí' mokaki iga se yej itékiya iga pacha, agaj wel makixtapo.

33 Siga katka inín taga' ayá' wáaj de Dios, awel nité kichíwaya.

34 Iwán judiyoymej kijtojkej:

—Tej yej motékiya iga tikchíjto'ya yej ayékti, ¿tikneki xinemachtikan?

Iwán kikixtijkej ipan tiopan.

Yej tacháj mochíwaj ken pachamej

35 Jesús kimati' iga kikixtijkej ipan tiopan inón yej pacha katka, iwán kuá' Jesús kasi', kitajtan:

—¿In tej, ix ticredowa ipan iPiltzín Dios?

36 Yej pacha katka kijtoj:

—Nokoko, xine-ijli a'yéj on iga nej manicredo ipan yéj.

37 Jesús kijtoj:

* 9:17 9:17 Xikita glosario “Profeta”.

—Tikíta'ya, nej yej nemi nitátapowa mowañ.

³⁸ Iwán inón taga', motankuáketza' iteñoj Jesús, iwán kijtoj:

—Nicrodowa, noTęko.

³⁹ Jesús kijtoj:

—Nej niwáľaj ipan inín tajiľ iga maniknexti katiapa yej yeťti iwán katiapa yej ayeťti. Nej niwáľaj iga yej pachamej matachakañ, iwán yej iga tacháj, mamochiwakañ ken pachamej.

⁴⁰ Iwán sekin fariseojmej yej onoyaj iteñoj Jesús, kuá' inín kikakikej, kitajtankej:

—¿In nejemej, no nipachamej?

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Siga amejemej katka ampachamej, Dios ayá' mitzitayaj iga ankichijkej yej ayeťti. E' iga ankijtowaj iga antacháj, Dios mitzitaj iga ankichijtokej yej ayeťti.

10

Kaň mixkuĩtilo pan borregoymej

¹ Jesús sej kijľij fariseojmej:

—Nimitznojma-ijľiáj iga yej ayá' kalaki ipan ipuertajyo kólal kaň onokej borregoymej, majwa' kalaki se' lado, inonwa' yej tachteki, iwán tamaga iga kikui yej ayéj itatki.

² E' yej kalaki ipan puerta, inonwa' in pastor yej kicuidarowa borregoymej.

³ Yej tacuidarowa pan puerta, kitapowiliá puerta iga makalaki pastor, iwán borregoymej kitajťolkakij. Pastor kinotza ipan itokamej, iwán kikikixtiá kólalko.

⁴ Iwán kuá' kikikixťija inochi borregoymej, in pastor tapanowa, iwán borregoymej kitokaj iga kitajťolkakij.

⁵ E' ayá' kitokaj se' yej akixmatij, majwa' senchollowaj, iga ayá' kitajťolkakij yej nąmól.

⁶ Jesús kinextilij kaň mamixkuĩťikañ, e' yejemej akimatikej te kijtojneki.

Jesús yej kiyę'cuidarowa borregoymej

⁷ Inón iga Jesús sej kijľij fariseojmej:

—Nimitznojma-ijľiáj iga nej ken nipuertaj kaň kalaki borregoymej.

⁸ Inochi yej wáľkej achto que nej, inómejwa' yej tachtekij iwán tamagaj iga kikuij yej ayéj itatkimej; e' borregoymej ayá' kitajťolkakikej.

⁹ Nej nipuertaj, yej ipan nej kalaki, momanawiá, ken tikita inón borrego yej kisa iwán kalaki iwán kasi saka'.

¹⁰ 'Yej tachteki wı' iga san tachtekiki, tamiktiá iwán tapolowa, e' nej niwáľaj iga xiye'onokañ nochipa, wañ amo mamitzpoloqañ nitę.

¹¹ Nej yej nikyę'cuidarowa borregoymej. Pastor yej kiyę'cuidarowa borregoymej este motęmaka iga mamiki.

¹² E' yej tekipanowa iga san tataniá, kuá' kita wı' se weyi koyo',* ompa kikajťewa borregoymej, iwán cholowa, iga ayéj pastor iwán iga ayeť itatki borregoymej. Iwán weyi koyo' kitáťalochťiá borregoymej, iwán sempapayiniľ.

¹³ Inón taga' cholowa iga yej kinékisan tomin, ayéj borregoymej.

* 10:12 10:12 Español: lobo. Lobo ken weyi koyo'.

14 'Nej yej nikyɛ'cuidarowa borreɟojmej, inɔn iga nikixmati noborreɟojmej iwɔn noborreɟojmej nɔ ne-ixmatij.

15 Ijkɔn ken noTaj ne-ixmati nej nɔ nikixmati noTaj; iwɔn nej nimotemaka iga manimiki iga noborreɟojmej.

16 Nikpiá nɔ se' noborreɟojmej, yej ayá' ono' ipan inɔn kólal, iwɔn nia nɔ nikuajligati ipan inɔn kólal. Ijkɔn yejemej nɔ netajtɔlkakiskej, iwɔn onos sesan kólal iga borreɟojmej iwɔn sesan pastor.

17 'Inɔn iga noTaj neçokiliá, iga nimotemaka iga nimiki iga noborreɟojmej iwɔn sej ni-ojpa-isas.

18 Ayagaj wel nemiktiá, sino que nej nimoyokatemaka iga nimiki. Nej wel nimotemaka iga manemiktikan iwɔn wel sej ni-ojpa-isa. Ijkɔn netekimá' noTaj.

19 Kua' judiyojmej kikakikej inɔn tajtɔlmej, sej moyojyokatijkej.

20 Mia' kijtowaɟaj:

—¿Te iga ankichiwiliáj caso, yejwa' kipiá malespíritoj iwɔn lɔkojtito'?

21 E' sekin kijtowaɟaj:

—Ayagaj yej kipiá malespíritoj wel ijkɔn tajtowa. ¿Ix wel se malespíritoj kixtapowa pachamej?

Judiyojmej ta-ijiyaj

22 Inɔn vej sektaj, iwɔn Jerusalén nemi kilwichiwiliayaj weyitiɔpan.

23 Jesús onoya weyitiɔpan, iladoj kalten yej itɔka' Salomón,

24 iwɔn judiyojmej kiyawalojkej Jesús, iwɔn tatajtankej:

—¿Este kɛman nikmela'matiskej a'yéj in tej? Siga tej tiCrísto xinenojma-ijlikan nokta.

25 Jesús kijtoj:

—Nimitzijlíjkeja iwɔn ayá' annecredojkej. Yej ankitaɟ nikchiwa iga ijkɔn nokta netekimaka noTaj, inɔn kimela'nextiá a'yéj in nej.

26 E' amejemej ayá' ankicredowaj iga ayéj anoborreɟojmej, ijkɔn ken nimitzijlíjkeja.

27 Noborreɟojmej netajtɔlkakij, iwɔn nej nɔ nikixmatij iwɔn netokaj.

28 Nej nikchiwa iga nochipa maonokan iwɔn noTaj, iwɔn ayagaj nekuilij.

29 Nochi noborreɟojmej nemá' noTaj, yéj máj kipiá poder que nochi, iwɔn ayagaj wel kikuiliá yej kipiá ipan ima'.

30 Nej iwɔn noTaj sesan.

31 Iwɔn judiyojmej sej kikuikej te'ti iga kiptanaltiliáj Jesús.

32 Iwɔn Jesús kijtoj:

—Nikchija mia' yej yekti amo-ixtaj iga ipoder noTaj; ¿iga katiapa de inɔn yej nikchij annetemitijnekiɟ?

33 Judiyojmej kijtojkej:

—Ayá' niawij nimitztewitij iga tikchij yej yekti, sino que iga timaltajtoj iga Dios; tej titaga' iwɔn tikijtowa iga tiDios.

34 Jesús kijlij judiyojmej:

—Ipan amoley ikuilijto' yej Dios kijtoj: “Amejemen andiosmej.” †

35 Tikmatij iga yej kijtowa itájtɔl Dios ijkɔnya nokta, iwɔn Dios kitɔkawij diosmej inɔmej yej kikakikej itájtɔl.

36 Siga Dios netapejpen iwɔn neɟitan ipan inɔn tajli, ¿kén ankijtoskej iga nimaltajtoj iga nikijtoj iga nej iPiltɟin Dios?

37 Siga ayá' nikchíwa yej kichíwa noTaj, amo xinecredokan.

38 E' siga nikchíwa yej kichíwa noTaj, malej ayá' annecredowaj nej, e' xicredokan yej nikchíwa, iga xikmela'matikān nokta iga noTaj ono' nowān iwān nej nono' iwān noTaj.

39 Sej kiwigasnekiáj preso, e' Jesús choloj.

40 Iwān Jesús yajki ipan weya' Jordán ikisáyampa tōnati', iwān ompa kawī', kan Juan tekitabautizarowaya.

41 Mia' gente yajkij kitatoj, iwān kijtowayaj:

—Melá' iga Juan ayá' kichij nisé milagro, e' nochi ken kijtoj Jesús, ompaya nokta.

42 Mia' kicredoj Jesús ompa kan onoyaj.

11

Miki Lázaro

1 Onoya se taga' yej wetitoya yej itōka' Lázaro. Isiwa-iknimej itōka' María iwān Marta, Lázaro iwān isiwa-iknimej ichamej Betania.

2 Inīn María yej isiwa-iknīn Lázaro yej wetitoya, inīnya María yej kitoyawilij aceite yej ajwiya' ipan iyixi toTēko iwān kiwaqiltij iga itzónkal.

3 Inomej ome siwatkej tatitankej iga ijkīn makijiltij Jesús:

—NoTēko, moamgoj yej tikpoxchokiliá, wetitō'.

4 Kuā' Jesús inōn kikagui', kijtoj:

—Inīn kokolis ayá' kimiktij, inōnwa' iga mamoweyimatilti Dios kuā' monextiá yej yéj wel kichíwa iwān iga nō mamonexti iga nej iPiltzīn Dios.

5 Malej iga Jesús kipoxchokiliaya Marta, María iwān Lázaro,

6 kuā' kijlijkej iga Lázaro wetitō', Jesús káwigo' ome día ompa kan onoya.

7 Iwān kijlij idiscipolomej:

—Tiakan sej Judea.

8 Idiscipolomej kijlijkej:

—Tamachtiani, ikīn judiyojmej mitztemiktijnekiáj, zinān sej tiajneki ompiga?

9 Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá'taj ankimatij iga día kipiá doce hora? Siga se nejnemi ipan día, ayá' mokxiwiteki iga tawilpan.

10 E' siga se nejnemi tayowakan, mokxiwiteki iga ayá' tawilpan.

11 Iwān Jesús kijtoj:

—Toamgoj Lázaro kóchi'ya, e' nia nikixititi.

12 Discipolomej kijtojkej:

—NoTēko, siga kóchi'ya, inōn kitojneki iga yawi achitiati.

13 E' Jesús inīn kijtoj iga Lázaro mígui'ya, iwān idiscipolomej kejlantoyaj anka kochtōya.

14 Iwān Jesús kinojma-ijtoj:

—Lázaro mígui'ya.

15 Nipaki iga ayá' ompa nonoya, iga ijkōn máj yēkti iga amejemej xinecredokan. E' tiakan matikitatij.

16 Iwān Tomás yej kijliáj Kuatej, kijlij sekin yej nō discipolomej:

—Tiakan nō iga matimikikan wān Jesús.

Jesús wel ki-ojpa-ixitiá yej mikto'

17 Kuā' asi' ompiga, Jesús kimati' iga Lázaro kiwígaya nawi día iga kitōkakej.

18 Betania onoya iteņoj Jerusalén, mo-itztotaj ken eyi kilómetro;

19 iwán mia' judiyoymej yajkiј kipaxalowiłitoј Marta iwán María iga kiyolchikawatoј, iga migui' iyiknĭn.

20 Kuą' Marta kimati' iga Jesús nemi asi, yajki komemawito, e' María kawı' kalijti'.

21 Iwán Marta kijli Jesús:

—NoTeķo, siga nigaj katka tonoya, noknĭn ayá' mikiá.

22 E' maleј ijkón, nej nikmati iga Dios yawi mitzmakati nochi yeј tej tiktajtaniłĭj.

23 Jesús kijtoј:

—Moknĭn yawi ojpa-isati.

24 Marta kijtoј:

—Kena, nej nikmati iga yawi ojpa-isati kuą' yeј miktókeja ojpa-isaskej ipan último día.

25 Iwán Jesús kijtoј:

—Neјwa' in yeј nitaojpa-ixitiá iwán yeј nitamaka vida. Yeј kicredowa ipan nej, maleј iga mamiki, ojpa-isas,

26 iwán nochi yeј isatokej iwán kicredowaj ipan nej, ayá' mikiskeј nikeman. ¿Ix ticredowa yeј nikijtowa?

27 Marta kijtoј:

—Kena noTeķo, nej nicredowa iga tej el Cristo yeј iPiltzĭn Dios, yeј wĭtziá ipan inĭn tajli.

Jesús chọka iteņoj kan motoga' Lázaro

28 Kuą' tami' inĭn kijtoј, Marta yajki kinotzato María yeј iykniĭmpa iwán ki-ichtaka-ijliј:

—In Tamachtiani nígaja ono' iwán mitznotza.

29 Kuą' María inón kikagui', nimanĭn moketza' iwán yajki kan ono' Jesús.

30 Jesús aya asiá ipan inón altepe', onoya ompa kan Marta kixnamikito.

31 Kuą' kitakeј María moketza' iwán kistewa', judiyoymej yeј onoyaj chan María iga kiyolchikawaj, kitokakeј, yeјemeј kijtoјkej anka yawi kan motoga' Lázaro iga chokati.

32 Kuą' María asi' kan ono' Jesús, motankuaketza' iteņoj iwán kijliј:

—NoTeķo, siga nigaj tonoya, noknĭn ayá' mikiá.

33 Kuą' Jesús kita' iga chokato' María iwán judiyoymej yeј iwán walkej, Jesús poxsan moknoĭmati' este kualo' iyalmaj.

34 Iwán Jesús tataјtan:

—¿Kan ankitokakeј in Lázaro?

Yeјemeј kijtoјkej:

—NoTeķo, xiwĭki xikitaki.

35 Iwán Jesús choga'.

36 Judiyoymej kijtoјkej:

—Ta' xikitakan ken iga kipoxchokiliaya Lázaro.

37 E' sekin de yeјemeј kijtoјkej:

—In inĭn yeј kitachaltij yeј pacha, ¿ix awel katka teјté kichij iga Lázaro amo mamiki?

Ojpa-isa Lázaro

38 Jesús sej choga' iyalmaj, kitechoј animajxapo', inón xapo' tentzaktoya iga se weyite'ti.

39 Jesús kijtoј:

—Xikānakan inōn te'ti.

E' Marta yej iyikn̄in yej migui', kijlij Jesús:

—NoTēko, anka machaya an in nokn̄in, iga kiwigaya nawi día iga migui'.

40 E' Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá' nimitzijlij, siga ticredowa tia tikitati iweyipoder Dios?

41 Iwān kenakej te'ti kan kitalkaj yej mikto'. Iwān Jesús ajkotachá' ipan cielo iwān kijtoj:

—NoTaj, nimitzmaka gracias iga tinekagui'.

42 Nej nikmati iga nochipa tinekaki, e' nikijtoj in̄in iga in̄imej gente yej nij onokej makicredokan iga tej tineṭitan.

43 Kuā' tami' in̄in kijtoj, tzajtzi'pa iga kijtoj:

—¿Lázaro, xikisa ompa!

44 Lázaro yej miktoyay, kisa', majma-ilpitoya iwān ijikxiilpitoya iga tzótzol iwān xaygatzaktoya iga tzótzol. Jesús kijtoj:

—Xikxixitomakan iwān mayáwiya.

Motajtoltiáj iga kipresojwiáj Jesús

45 Iwān mia' judiyojmej yej senyajkij iwān María kuā' kitakej yej kichij Jesús, kicredojkej ipan yéj.

46 E' sekin de yejemej yajkij kitatoj fariseojmej, iwān kipowilijkej yej kichij Jesús.

47 Iwān fariseojmej iwān ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej wan yej kimandarowaj judiyojmej iga motatapowijkej iwān kijtojkej:

—¿Tē tikch̄iwaskej? In̄in ṭaga' nemi kich̄iwa mia' milagro.

48 Siga ijkonsan tikajtewaj, nochi gente yawi kicredoti ipan yéj, iwān yej mandarowaj Roma w̄itzej iga kixixit̄inakij toweyitiopan iwān topaís.

49 E' s̄e de yejemej yej itōka' Caifás yej inōn año onoya iga ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

—Amejemej ayá' ankimatij nité,

50 niḡa ankimatij iga máj yēkti mamiki s̄e ṭaga' iga nochi gente, e' amo mapoliwi nochi tokniwan.

51 E' Caifás ayejsan iga yéj kiyoka-ijtoj; iga yéj katka ijefej sacerdotejmej inōn año, kijtoj ijkon iga Dios kitajtolmá' iga Jesús yawi mikiti iga inewi judiyojmej.

52 Ayejsan iga judiyojmej, sino que yawi mikiti iga makinechko nochi ipilowan Dios yej papaȳintokej noyan pan tajli.

53 Inōn iga este ikuā', yej kimandarowaj judiyojmej motajtoltijkej iga makimikt̄ikan Jesús.

54 Inōn iga Jesús ay'ya monextiya iyixtaj judiyojmej, sino que kisa' ipan inōn ital Judea iwān yajki itenoj desierto ipan s̄e altepe' yej itōka' Efraín. Iwān ompa kaw̄i' iwān idiscipolomej.

55 Ay'ya wejka iga judiyojmej kich̄iway ilwi' yej kijliáj Pascua,* iwān mia' gente de mia' altepemej yajkij Jerusalén iga kich̄iway yej moneki† iga wel makiweyimait̄tik̄an Dios, in̄in kich̄iwayaj kuā' aya p̄ewa iyilwi la Pascua.

56 Kitemojtinemiáj Jesús, iwān kuā' onoyaj tiopan, mos̄esepantajtaniáj:

—¿Kén ankijtowaj? ¿Ix w̄i' an ilwitaj, o ayá'?

57 Fariseojmej iwān ijefejmej sacerdotejmej tatekimakakej iga si agaj kimati kan ono' Jesús, makijto, iga makik̄itzk̄ikan.

* 11:55 11:55 Xikita glosario "Pascua". † 11:55 11:55 Maṭtiayaj wan kitajtanilijkej perdón. Lev 15

12

Se siwa' kixxiptzowa Jesús

¹ Poliwiao' seis día iga mochiwa ilwi' yej kijliáj la Pascua. Jesús yajki Betania kan chantitoya Lázaro, inón yej ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

² Ompa kichijkej tákual iga komemawijkej Jesús; Marta kitajtaliaya tákual, iwán Lázaro se de inomej yej takuajtoyaj iwán Jesús ipan mesa.

³ Iwán María kiwajli' ken medio litro aceite yej ajwiya' yej chijto' de se xochi' yej itoka' nardo, yej poxsan patiyoy iwán kitoyawilij Jesús ipan iyixi, iwán kiwakiltlij iga itzónkal. Iwán noyan kaliiti' taajwiayaya.

⁴ Iwán Judas Iscariote, yej ipiltzín Simón, se de idiscípuloj Jesús yej yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan, kijtoj:

⁵ —¿Te iga ayá' monamá' inín yej ajwiya' iga mamopalewi yej amotapialiáj? Inín ipatiyo ke' se kitaniá ipan trescientos días.

⁶ E' Judas kijtoj inín, ayéj iga kineki mamopalewi yej amotapialiáj, sino que iga tachteki, como yéj kinechkowaya tomín, kichtekiá yej ompa kenaya.

⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikajtewa, iga yéj nemi machtowia iga netajtalilia yej netaliliskej kuá' netokaskej.

⁸ Yej amotapialiáj, nochipa onos amowan, e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej.

Motajoltliáj iga makimiktikan Lázaro

⁹ Mia' judiyojmej kimatikej iga Jesús ono' Betania, iwán yajki ompiga, ayejsan iga kitatoj Jesús, nō kitatoj Lázaro yej Jesús ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

¹⁰ Iwán ijefejmej sacerdotejmej motajoltijkej iga nō yawij kimiktij Lázaro,

¹¹ iga itechko yéj, mia' judiyojmej kikajtejkej iga kitokaj sacerdotejmej iga kitókaja Jesús.

Jesús asi weyi-áltepe' Jerusalén

¹² Mia' gente yajki Jerusalén iga kilwichiwiliáj la Pascua; ipan se'ya día kimatikej iga Jesús yawi asiti ipan inón áltepe'.

¹³ Iwán kimajmatekkej soya' iwán yajki kixnamikitoj Jesús, tzajtztiajkij: —¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTēko Dios! ¡Maye'tajtolo iga iRrey Israel!

¹⁴ Jesús kasi' se burro iwán tejkaj ipan, ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtōl Dios:

¹⁵ Amo ximajmawikan yej anchantitokej ipan áltepe' Jerusalén; xikitakan iga wj' moRrey, tejkatiwí' ipan se burro.

¹⁶ Kuá' inón kichij Jesús idiscípulojmej ayá' kentenderowayaj, e' máj máj kuá' Jesús yájkia ipan cielo, kejlankaj iga nochi inón ijkuilijtoya de yéj, inón iga ijkōn mochi.

¹⁷ La gente yej onoyaj kuá' Jesús kinōtza' Lázaro xapoko iwán kitakej kén iga ki-ojpa-ixitij, kipowayaj yej kitakej.

¹⁸ Inón iga la gente kixnamikitoj Jesús, iga kimatikej iga kichij inón milagro.

¹⁹ Iwán fariseojmej mosepan-ijlijkej:

—Ankitákeja, awel te tikchiwaj. Ta' xikitakan, nochi gente kitoka Jesús.

Sekin griegojmej kitemowaj Jesús

²⁰ Yajkij nō sekin griegojmej iwān inomej gente yej yajkij Jerusalén ilwitaj iga kiweyimatiltjtoj Dios.

²¹ Injmej griegojmej kitechojkej Felipe, yej de Betsaida, estado de Galilea, iwān kitajtankej:

—Ej, nikneki manikitakan Jesús.

²² Felipe yajki kijlito Andrés iwān iyomextimej yajkij kijlitoj Jesús.

²³ Iwān Jesús kijtoj:

—Ási'ya hora iga iPiltzin Taga' yawij kiweyimatiltjtij.

²⁴ Nimitzijliáj siga sē iyol trigo ayá' wetzi ipan tajli iwān miki, seguirówasan iga ono sēsan; e' siga miki yawi piwiti komati iyol.

²⁵ Yej igānajsan mochokiliá, yawi poliwiti, e' yej ipan inin tajli motemaka iga makisufriro iga nej netoka, nochipa yawi onoti wān Dios.

²⁶ Siga agaj kineki matekipano iga nej, manetoka; iwān kan nej nonos, ompa nō onos yej tekipanowa iga nej. Siga agaj tekipanowa iga nej, noTaj yawi kiyē'itati.

Jesús kijtowa iga yawi mikiti

²⁷ 'Inán pox nitayokoxto'; ¿te nia nikijtoti? ¿Ix manikijto: "NoTaj, xinemanawi ipan inin yej yawij nechwiljtij inán"? E' iga inon nokta niwalaj.

²⁸ NoTaj, xikchiwa iga makiweyimatiltikan motoka'.

Iwān moká' sē tájtol ipan cielo yej kijtoj:

—Nikchija iga mamoweyimatilti, iwān sej nia nikweyimatilti.

²⁹ Yej ompa takaktoyaj, kijtowayaj iga tatikuini', iwān sekin kijtowayaj:

—Sē ángel kinotza'.

³⁰ Iwān Jesús kijtoj:

—Ayéj iga nej mokagui' inin tájtol, sino que iga amejemej.

³¹ Amanya nokta, Dios yawi kijuzgaroti nochi yej onokej ipan inin tajli, iwān aman yawi kikixtjtij tzitzimi' yej mandarowa ipan inin tajli.

³² Iwān kuá' neajkokuiskej ipan cruz, nochi yawi necredoti.

³³ Iga inin yej Jesús kijtoj, kijtoj kén iga yawi mikiti.

³⁴ Iwān la gente kijtoj:

—Kan ijkuilijto' la ley kijtowa iga Cristo nochipa onos. ¿Te igataj tikijtowa iga iPiltzin Taga' yawij kajkokuitij ipan sē cruz? ¿A'yéj in inon iPiltzin Taga'?

³⁵ Iwān Jesús kijtoj:

—Yej tawiá ónoso' iwān amejemej, e' ayá' wejkwawas iga onos amowan. Xinemikan miej ankipiajo' inon yej tawiá, iga amo mamitztechokan yówal; iga yej nejnemí takomichkan akimati kan yawi.

³⁶ Xicredokan ipan yej mitztawiáj, miej ónogo' amowan, ijkón anemiskej kan taxotlpan.

Kuá' tami' inon kijtoj, Jesús yajki kan awel kasikej.

Judiyojmej akicredowaj ipan Jesús

³⁷ Malej iga Jesús kichija mia' milagro iyixtaj yejemej, ayá' kicredojkej ipan yéj

³⁸ iga mamochiwa ken kijkuiloj el profeta Isaías:

NoTeko, ¿a'yéj kicredoj notájtol?

¿A'yéj kinextilij toTéko ipoder? *

³⁹ Inón iga awel kicredowayaj iga ijkín nò kijuuloj Isaías:

⁴⁰ Dios kipajpachatilij iwán kiyoltakuawilij, iga amo matachakan iga iyixmej, niga makentenderokan iga iyalmajmej, niga mawitzekan notenoj iga manikachitiltikan.†

⁴¹ Isaías kijtoj inón iga kita' iweyipoder Jesús, iwán tajtowaya de yéj.

⁴² E' malej ijkón, mia' judiyojmej kicredojkej Jesús, este yej máj tayakantokej, e' ayá' momela'nextiyajaj iga kimajmawiliyayaj fariseojmej iga amo makikixtikán tiopan.

⁴³ Akicredojkej ipan Jesús iga máj kinekiáj iga la gente makiye'itakan, que Dios makiye'ita.

Itájtól Jesús yawi kijuzgaroti la gente

⁴⁴ Jesús tajtoj recio:

—Yej kicredowa ipan nej, ayá' ipansan nej kicredowa, nò ipan noTaj yej nejtitan.

⁴⁵ Yej nej ne-ita, nò kita yej nejtitan.

⁴⁶ Nej yej nitawia, niwalaj ipan inín tajli iga yej necredowa amo maonokan takomichkan.

⁴⁷ E' siga agaj kikaki notájtól iwán ayá' kichíwa ken nikijtowa; ayéj nej yej nikjuzgarowa iga nej ayá' niwalaj iga nitajuzgaroko, sino que iga nitalasalvaroko.

⁴⁸ Yej aneje'ita iwán ayá' nejtajtolkui, óno'ya a' kijuzgarowa: notájtól yej nikijtoj, inón yawi kijuzgaroti ipan último día.

⁴⁹ Iga yej nikijtowa, ayá' nejsan niktENCHIWA; noTaj yej nejtitan netekimaka iwán neNEXTILIA te manikijto.

⁵⁰ Nikmati iga inón yej tatekimaka noTaj, kichíwa iga yej kicredowaj nochipa maonokan wan yéj. Yej nikijtowa, nikijtowa ken noTaj netekimaka.

13

Jesús kixipaka idiscipolomej

¹ Kuá' mostápaya iyilwiyo la Pascua, Jesús kimatiáj iga así'ya hora iga yawi kikajtewati inín tajli iga yáwiya kan ono' toTaj. Yéj nochipa kichokilij yej kitokatinemiáj, yej onoyaj ipan inín tajli, iwán iga mikis nešis iga kixochokiliá inimej yej yéj itatki.

² Nemi cenarowayaj. Ompa nò onoya Judas Iscariote yej ipiltzimpa Simón. Tzitzimi' áchtoya kijlij Judas ipan iyalmaj iga makinexti Jesús iga makikjtzkikan.

³ Jesús kimatiáj iga toTaj kima'ya nochi poder, kimatiá iga yéj kiñtan iwán yawi sej kan ono' Dios.

⁴ Moketza' kan nemi cenarowa, kikixtij isotantzótzol iwán motajko-ilpij iga toalla.

⁵ Iwán kakij a'ti ipan se xikal iwán pewa' kixipaka idiscipolomej, iwán kijixxiwatztiajki iga tzótzol yej iga tajko-ilpitoya.

⁶ Kuá' asi' itennoj Simón Pedro, Pedro kijtoj:

—NoTéko, ¿ix kajasi iga tej xine-ikxipaka?

⁷ Jesús kijtoj:

* 12:38 12:38 Is. 53:1 † 12:40 12:40 Is. 6:10

—Inán ayá' tikentenderowa yej nemi nikchíwa, e' kēman tikentenderoj.

⁸ Pedro kijlij:

—Ayá' nimomakas iga xine-ikxipaka.

Jesús kijtoj:

—Siga ayá' nimitzixipaka, awelwa' timochíwa tinodiscipolój.

⁹ Simón Pedro kijtoj:

—NoTēko, ámosanwa' xine-ikxipaka; nō xinemapaka iwán nō xinekuapaka.

¹⁰ E' Jesús kijtoj:

—Yej máltijo' kinékisan mamō-ikxipaka iga inoyan ejto'. Iwán amejemen an-ejtokej, malej iga ayá' amonochin.

¹¹ Kijtoj iga ayá' inochin ejtokej, iga kimatiá a'yéj yawi kinextiti iga makikitzkikan.

¹² Kuá' tami' ta-ijikxipaga', Jesús sej kakij isotantzótzol, iwán sej kixnan mesa iwán kijtoj:

—¿Ix ankentenderowaj yej nimitzchwilijkej?

¹³ Amejemen anne-ijliáj iga nej amoMaestroj iwán iga amoTēko, iwán ómpaya iga ijkón anne-ijliáj.

¹⁴ Siga nej amoMaestroj iwán amoTēko, nimitzixipakakej, ijkonsan nō amejemen ximosepan-ikxipakakan.

¹⁵ Nej nimitznextilijkej ken xikchíwakan, iga ijkonsan nō xikchíwakan ken nimitzchwilijkej.

¹⁶ Nimitznojma-ijliáj iga nisé tekipanowani awel mochíwa majya sej que ipatrón, iwán nisé yej kititankej ayá' majya sej que yej tatitan.

¹⁷ Siga ankentenderowaj inin yej nimitzijlijkej iwán ankichíwaj, anyolpaktoskej.

¹⁸ 'Inin ayá' nemi nimitzijliáj amonochin, iga nikye'ixmati aja'yéj niktapejen. E' yawi mochíwati yej kijtowa kan ikuilijto': "Yej takua nowan, ne-ijiyay."

¹⁹ Áchtoya inin nimitzijliáj iga kuá' mochíwas, amejemen xikmatikan a'yéj nej.

²⁰ Nimitznojma-ijliáj iga yej ki-omemawía yej nej niktitani, nej neomemawía, iwán yej neomemawía, ki-omemawía yej neñitan.

Judas yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan

²¹ Kuá' tami' inin kijtoj, Jesús poxsan moyolmiktij, iwán kinojma-ijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj, iga se de amejemen yawi nenextiti iga manekitzkikan.

²² Iwán discipolójmej mosēsepantachilijkej iga ayá' kimatiáj de a'yéj nemi tajtowaya.

²³ Se de idiscipolój, yej Jesús kipoxchókiliaya, takuajtoyaj itenój;

²⁴ iwán Simón Pedro kimantza' iga kitajtan de a'yéj nemi tajtowa.

²⁵ Iwán inon discipulo máj kina'tejoj Jesús, iwán kitajtan:

—NoTēko, ¿a'yéj?

²⁶ Jesús kijtoj:

—Nia nitapaloṭi iga tájkol pan, iwán yej nikmakas, inonya nokta.

Iwán tapaloj iga tájkol pan iwán kimá' Judas Iscariote, yej ipiltzin Simón.

²⁷ Kuá' Judas kiku' pan, Tzitzimi' kala' ipan iyalmaj. Iwán Jesús kijtoj:

—Yej tia tikchíwati, xikchíwaya sémiya.

²⁸ E' ni agaj yej kixnantoyaj mesa akimati' te iga ijkón kijlij.

²⁹ Judas kinentiya kuetaxbołsaj kan kenaya tomin, sekin kijtojkej anka Jesús nemi kijliá iga makikowa tejté yej moneki ipan ilwi' o makimaka tejté yej ayá' motapialíaj.

³⁰ Kuá' Judas kíkui'ya in pañ, kisa'. Íkuá'wa' takómiya.

Yej Jesús tatekimaka

³¹ Kuá' Judas kisa'ya, Jesús kijtoj:

—Inañ monextiá iweyipoder iPiltzin Taga', iwán iweyipoder Dios monextiá ipan yéj.

³² Siga iPiltzimpa Taga' kinextiá iweyipoder Dios, Dios kinextij iweyipoder iPiltzin, iwán inañwa' yáwiya kinextiti.

³³ Nopilowantzitzin, ayo' máj nonos amowan. Amejemen anețemoskej; e' inonsan yej nikijlij judiyojmej, inonsan no nimitzijliáj amejemen: Ayá' wel anyaskej kan nej nia.

³⁴ Nimitzmakaj inin nuevo mandamiento: ximosepanchokilikan. Ijkón ken nej nimitzchokiliáj, amejemen no ximosepanchokilikan.

³⁵ Siga anmosepanchokiliáj, nochi kimatis iga amejemen annodiscipolomej.

Pedro kijtoj iga akixmati Jesús

³⁶ Simón Pedro kitajtan Jesús:

—NoTeko, ¿kan tia?

Jesús kijtoj:

—Kan nej nia; inañ awel tinetokas, e' keman tinetokas.

³⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿te iga inañ awel nimitztokas? Nej niksentalija noalmaj iga manimiki iga tej.

³⁸ Jesús kijtoj:

—¿Ix melá' iga tiksentalija moalmaj iga timikis iga nej? Nimitzno-
jma-ijliá iga kuá' ayapa takuika kayo, tia tikijtoți eyi vej iga ayá'
tine-ixmati.

14

Jesús kijtowa iga yéj ojti yej yawi kan ono' toTaj

¹ Kijtoj Jesús:

—Amo xitayokoxtokan, ximoconfiarokan ipan Dios iwán ipan nej no.

² Ipan ikal noTaj pox ono' kan wel mochantilo, siga ayéj ijkón, nimitzjilayaj katka. Niáo'wa' nikhjiwati kan ximochantikan.

³ Kuá' niája iwán nimitzchwiliskeja kan amonoskej, niwi' sej iga nimitzkuikij, iga kan nonos nej, ompa no xonokan amejemen.

⁴ Amejemen ankimatij kan nia, iwán ankixmatij ojti.

⁵ Tomás kijtoj:

—NoTeko ayá' nikmatij kan tia; ¿kén nikmatiskej in inón ojti?

⁶ Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón ojti, nej yej anitakajkayawa, wañ nitamaka vida. Ayagaj wel asi kan ono' toTaj Dios siga ayá' moconfiarowa ipan nej.

⁷ Siga katka xine-ixmatikan, no ankixmatíaj noTaj; iwán inañ ankixmatija, iwán ankitákeja.

⁸ Felipe kijtoj:

—NoTeko, xinenextilikanwa' in toTaj, iwán ayo' máj nimitztajtantoskej.

⁹ Jesús kijtoj:

—Felipe, ikay ninemi iwán amejemen, ¿iwán áyataj tine-ixmati? Yej ne-íta'ya, kita' nō toTaj; ¿te ígataj tine-ijliá iga manimitznextilikān toTaj?

¹⁰ ¿Ayá' ticredowa iga nej nisetito' wān toTaj iwán toTaj setito' wān nej? Yej nimitzijliáj, ayá' nejsan niktenchiwa, toTaj yej iwán nisetito', netajtōlmaka. Nochi yej nichchiwa, yéjwa' in yej kichijto'.

¹¹ Xinecredokan iga nej nisetito' wān toTaj, iwán toTaj setito' wān nej; siga ayá' annecredowaj, xicredokān ipan yej ankitaj nichchiwa.

¹² Nimitznojma-ijliáj, yej necredowa, yawi nō kichiwati yej nej nichchiwa; iwán yawi kichiwati majya sej que nej nikchij, iga nej nia kān ono' toTaj.

¹³ Iwán nochi yej ankitajtaniliskej toTaj iga annoconfiarowaj nopan, nej nimitzmaskej, iga ipoder toTaj mamonexti ipan nej yej iPiltzin.

¹⁴ Nej nichchivas nochi tesan amejemen annetajtaniliskej iga annoconfiarowaj nopan.

Jesús kijtowa iga kititanis el Espíritu Santo

¹⁵ Jesús nō kijtoj:

—Siga amejemen annechokiliáj, xikchiwakan ken nimitztekimakaj.

¹⁶ Iwán nia niktajtaniliti toTaj iga mamitztitanilikān se' yej mamitz-palewikān, iwán mamitzylchikawakan iga nochipa maono amowan:

¹⁷ inin iyEspíritoj Dios yej ijkōnya nokta ken tanextiliá. Yej akixmatij Dios awel kipiaskkej iyEspíritoj, iga ayá' kitaj iwán akixmatij; e' amejemen ankixmatij iga yéj ono' iwán amejemen iwán nochipa onos ipan amejemen.

¹⁸ Ayá' nimitzsenkokajtewaskej; niwí' sej iga nonos iwán amejemen.

¹⁹ Alin poliwi iga la gente ay'ya máj ne-itas, e' amejemen anne-itaskej; iwán iga nej nisato', amejemen nō an-isatoskej.

²⁰ Íkuā' amejemen ankimatiskej iga nej nisetito' wān noTaj, iwán nej nisetito' iwán amejemen, iwán amejemen ansetitokej wān nej.

²¹ Yej kimati iwán kichija ken nitatekimaka, nesí iga nechokiliá nokta, iwán noTaj kichokilij inōn yej nechokiliá iwán nej nō nichchokiliá, iwán nimonextij iyixtaj kēn nokta in nej.

²² Judas (ayéj yej kitokawíáj Iscariote) kijtoj:

—NoTēko, ¿te iga tia timonextiti no-ixtajmej iwán ayéj iyixtajmej la gente yej amitzxmatij?

²³ Jesús kijtoj:

—Yej nechokiliá, netajtolkaki; iwán noTaj yawi kichokiliti, iwán noTaj iwán nej niwítzej iga nisen-onokij wān yéj.

²⁴ Yej ayá' nechokiliá, ayá' netajtolkui; yej inān nemi nimitzijliáj ayéj nejsan nikyoka-ijtowa, sino que noTaj yej netān netajtolmaka.

²⁵ 'Nemi nimitzijliáj nochi inin miej nóno' amowan;

²⁶ e' iyEspíritoj Dios yej mitzylchikawaj, yej toTaj mitztitaniliskej iga makikui notekipānōl, yawi mitznextilitij nochi, iwán mitzejlantiskej inewi yej nimitzijlikkej.

²⁷ 'Nej niaya, e' nichchivas iga xonokān tamelá. Ijkōn iga amonoskej tamelá, ayéj ken onokej inōmej yej ayá' kixmatij Dios. Amo xi-moyōlmiktikān niga ximajmawikān.

²⁸ Annekakikeja iga nimitzijlikkej iga niaya, iwán niwí' sej iga nonoki iwán amejemen. Siga melá' iga annekekij, ampakiáj iga ankimatij iga nia kān ono' toTaj iga yéj majya sej que nej.

²⁹ Inín áchtoya nimitzijliáj iga kuá' mochíwas, ximoconfiarokan pan nej.

³⁰ 'Ay'ya máj nitajtoj iwán amejemen; iga wí'ya Tzitzimi' yej mandarowa ipan inín tajli. Malej iga nej ni alín awel te nechíwiliá,

³¹ ijkón nokta yawi mochíwati, iga la gente yej ayá' kixmatij Dios, makimatikan iga nikpoxneki toTaj iwán nikchíwa ken iga yéj netekimá'. Ximoketzakan, matiákanya.

15

Imekayo uva iwán imajma'

¹ Kijtoj Jesús:

—Nejwa' kenkuá' imela'mekayo uva,* iwán noTaj kenkuá' yej kicuidarowa inón imekayo.

² Nomajma' yej ayá' takilyowij, kimajmachijchíwaj; e' yej kita iga taki, kitejtekiá imajmatzitzin kajkán kineki iga máj mataki.

³ Amejemen kenkuá' imajma' uva yej kitejtekiłijkeja imajmatzitzin iwán anye'onókeja iga inón yej nimitzmachtijkej.

⁴ Ijkón xisetitokan iwán nej, ken nej nisetito' iwán amejemen. Ken ima' uva awel taki iséltisan siga ayá' salijto' ipan imekayo; ijkonsan no amejemen, awel ankichíwaj nité yej yekti, siga ayá' ansetitokej wan nej.

⁵ 'Nejwa' in uvajmeka', iwán amejemen imajma'. Yej setito' wan nej, nej nisetito' iwán yéj iwán poxsan taki. Siga ayá' amonokej nowan, awel ankichíwaj nité.

⁶ Yej ayá' setito' iwán nej, yawij kitajkalitij, iwán wakis ken tikita imajma' kuawi' yej monejnechkowa iwán kitatiáj.

⁷ 'Siga amejemej ansetitokej iwán nej, iwán ankichíwaj kensan nimitznextilijkej, xiktajtanikan yej ankinekij iwán noTaj mitzmasukesj.

⁸ NoTaj poxsan kiweyimatiltiáj kuá' amejemen ankichíwaj yej yekti, iwán ijkón nesi iga annemela'tokaj.

⁹ Nej nimitzpoxchokiliáj ken noTaj nepoxchokiliá; nochipa xikchíwakan ken nimitzijliáj iga nimitzpoxchokiliáj.

¹⁰ Siga ankichíwaj ken nimitzijlijeje, nochipa nimitzchokiliskej, ijkón ken noTaj nechokiliá iga nikchíwa yej yéj netekimaka.

¹¹ 'Nimitzijliáj nochi inín iga xipaktokan ken nej, ijkón anmela'paktoskej.

¹² Inínwa' in nimitztekimakaj iga xikchíwakan: ximosepanchokilikan ken nej nimitzchokiliáj.

¹³ Ayagaj máj wel kinextij iga kichokiliá iyamigojmej sino que yejsan momaka iga mamiki iga yejemej.

¹⁴ Amejemen anmochíwaskej anoamigojmej siga ankichíwaj yej nimitztekimakaj.

¹⁵ Ay'ya nimitzijliskej iga annosiervojeje, iga siervo ayá' kimati yej kichíwa ipatrón. Nimitzijliáj iga anoamigojmej, iga nimitznextilijkeja nochi yej noTaj ne-ijlij.

¹⁶ Ayéj amejemen yej annetapejpenkej; sino que nej yej nimitztapejpenkej iga nimitzijliáj iga xakan iwán xikchíwakan yej yekti ken tikita se uvajmeka' yej pox taki iwán itakilka ayá' nimanin palanis. Ijkón toTaj mitzmasukesj nochi yej ankitajtaniliskej iga annoconfiarowaj pan nej.

* 15:1 15:1 Xikita glosario "Uva".

17 Inín yej nimitztekimakaj iga xikch̄iwakān: iga ximosepanchokilikān sewo' iwān se'.

Yej ayá' k̄ixmatij Dios kijiyaj Jesús iwān yej kitokaj

18 'Siga yej ayá' k̄ixmatij Dios mitzijiyaj, xikmatikān iga nej achto ne-ijiyakej.

19 Siga amejemen aya katka ank̄ixmatiaj Dios, yej ayá' k̄ixmatij Dios mitzchokiliayaj, ken kichokiliáj yej de yejémempasan. E' nej nimitztapejpenkej kan amonoyaj itzalan yej ayá' k̄ixmatij Dios, inón iga yejemej mitzijiyaj iga ay'ya ankich̄iwaj ken yejemej.

20 Xikejlamikikān inín yej nimitzijlijkej: "Nisé tekipanowāni máj mandarowa que ipatrón." Siga nej ne-ijiyakej, amejemen nō yawij mitzijiyatij; siga inomej kichijkej ken niknextilijkej, nō kich̄iwaskej ken ank̄nextiliskej.

21 Nochi inín yawij mitzch̄iwil̄itij iga ann̄etokaj, iga ayá' k̄ixmatij yej net̄itan.

22 'Siga ayá' niw̄tzia iga nikpowiliayaj notajt̄ol, ayá' kimatiáj siga kichijtokej yej aȳekti, e' inān awel kijtowaj iga ayá' kichijtokej yej aȳekti.

23 Yej nej ne-ijiya, nō kijiya noTaj.

24 Ayá' nesia siga kichijtokej yej aȳekti siga nej ayá' nikchijka iyixtajmej milagromej yej ayagaj wel kich̄iwa, e' kitákeja yej nikchij; e' malej ijkón, ne-ijiyaj iwān nō kijiyaj noTaj.

25 E' inín mochij iga mamoch̄iwa ken ijkulijto' ipan iley yejemej: "Ne-ijiyakej malej ayá' nemi nikch̄iwa yej aȳekti."

26 'Nia niktajt̄anil̄iti toTaj iga mamit̄t̄itanili iyEsp̄iritoj. Inón iyEsp̄iritoj mitzpal̄ewiáj iwān mitz̄olchikawaj iga mitzn̄extilíáj yej mela'ciertoj de nej.

27 iwān amejemen nō ankipowaskej de nej, iga este kuá' pewa' iga nij ninemi, ansenemikej nowān.

16

1 Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Inín nimitzijliáj iga amo xikajt̄ewakān iga ximoconfiarokān ipan nej.

2 Yawij mitzk̄ixt̄itij ipan amotiopamej, iwān kuá' agaj de yejemej mitzmikt̄iskej, yejemej kejlantoskej iga ijkón kich̄iwaj, nemi kich̄iwaj ken Dios kineki.

3 Inín kich̄iwaskej iga aya k̄ixmatij toTaj niga nej.

4 Nimitzijliáj inín, iga kuá' ijkón moch̄iwas, xikejlamikikān iga nej nimitzijlj̄keja.

Yej kich̄iwa el Esp̄iritu Santo

'Inín animitzijlijkej achto iga nonoya amowan.

5 E' inān nia iga manono iwān yej net̄itan; iwān nisé de amejemen ayá' netajtani kan nia.

6 Majwa', amok̄n̄omatikej iga yej nimitzijlijkej.

7 E' ayá' nimitzk̄ajkawaj: yēkti iga mania, iga siga ayá' nia, el Esp̄iritu Santo yej mitz̄olchikawaj ayá' w̄i' iga maonoki amowan; e' siga nia, nia nimitz̄t̄itanil̄itij.

8 Kuá' yéj w̄i', yawi kin̄extil̄iti la gente iga kichijtokej yej aȳekti iwān kin̄extil̄iskej iga ono' s̄e ōjti kan ye'nemilo iwān iga Dios yawi tajuzgaroti.

9 Kichijtokej yej aȳekti iga ayá' moconfiarowaj nopan;

¹⁰ kimatiskej katiapa in ye'ojti iga nej nia kaṅ ono' toTaj, iwán amejemen ay'ya anne-itaskej.

¹¹ Kimatiskej iga Dios yawi tajuzgaroṭi, iga yej mandarowa noyan ipan inin tajli ono'ya iga yawij kicastigarotij.

¹² Majo' nimitzijlijneki, e' amejemen inán aya wel ankentenderowaj.

¹³ Kua' wí' iyEspíritoj Dios, yéj mitzmachtiskej nochi yej mela'ciertoj, iwán ayá' tajtoj kensan yéj kineki, yawi kijtoṭi inewi yejsan kikakis, iwán yawi mitzmatilitij nochi yej mochiwas.

¹⁴ Yéj yawi neweyimatiliti, iga kikuis yej nej notájtol, iwán mitznexitliskej amejemen.

¹⁵ Inewi yej kipiá toTaj, notatki nō; inón iga nikijtoj iga el Espíritu kikuis notájtol iwán mitznexitliskej amejemen.

Yej moknoṃmatij, pakiskej

¹⁶ Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij iga nia kaṅ ono' toTaj.

¹⁷ Iwán sekin idiscipolomej mosepantajtankej se' iwán se':

—¿Ix te an te-ijlijneki iga te-ijliá? “Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij”, iwán te iteki on, “Nia kaṅ ono' toTaj.”

¹⁸ ¿Te an kijtojneki in inón “alín tiempo”? Ayá' tikmatij de te nemi tajtowa.

¹⁹ Jesús kimati' iga kitajtannisnekiáj, iwán kijlijkej:

—Nej nimitzijlijkej iga poliwi alín iga ayo' anne-itaskej iwán panoj se' alín tiempo sej anne-itaskej. ¿Ix inín in yej anotajtantokej amejemen?

²⁰ Nimitznojma-ijliáj iga anyawij anchokatij iwán anmoknoṃmatiskej, e' yej akixmatij Dios yawij pakitij. E' malej iga anmoknoṃmatitoskej, anyawij ampakitij.

²¹ Kua' se siwa' yawi taonoliti, pilkualoto', iga ási'ya hora; e' kua' naceroja xolo' kelkawayá iga pilkualo', iga pakto'ya iga kita'ya ixolo'.

²² Ijkon nō amejemen amoknoṃmatij inán; e' nej nimokuepas iga nimitzitakij sej, iwán anyolpakiskej, iwán ayagaj wel mitzkawaltiskej iga ampakij.

²³ Ipan inón día ay'ya anejtjaniskej nité. Nimitznojma-ijliáj iga toTaj yawi mitzmakatij inewi yej xiktajtaniłikan iga anmoconfiarowaj ipan nej.

²⁴ Este inán ayá' nemi ankitajtanił nité ipan notoka'; xiktajtaniłkan, iwán mitzmakaskej iga ximela'pakikan.

Jesús kitaniłiá nochi yej ono' ipan inin tajli

²⁵ Jesús kijtoj:

—Nimitzijlijkej nochi inin kaṅ ximixkułikan, e' yawi asiti hora iga ay'ya nimitzmachtiskej kaṅ ximixkułikan, iga nimitzmela'tatapowiskej de toTaj.

²⁶ Inón día amejemen ankitajtaniłiskej ipan notoka', iwán ayá' nikijtowa iga nia niktajtaniłiti toTaj iga amejemen,

²⁷ iga toTaj mitzpoxchokiliáj. Mitzchokiliáj iga amejemen annechokiliáj, iwán ankičredoṃkej iga nej niwajaj de Dios.

²⁸ Nikisa' iyixtaj toTaj iga niwajaj ipan inin tajli, e' inán nikajtewa inin tajli iga nia sej kaṅ ono' toTaj.

²⁹ Iwán idiscipolomej kijtojkej:

—Inán sí nemi anne-ijliáj yej wel nikitenderowaj, ayejo' kaṅ manixkułikan.

³⁰ Inán nikitaj iga nochi tikmati, iwán ay' kineki iga agaj mamitztajtani, inón iga nicredowaj iga tiwajaj kan ono' Dios.

³¹ Jesús kijtoj:

—¿Inán ankirédowaja?

³² Pues ásiya la hora, iwán inanya nokta kuá' amejemen ampapayiniskej iwán nijnijiga anyaskej, iwán anñesenkokajtewaskej. E' ayá' noselti nonos, toTaj ono' nowan.

³³ Nimitzijliáj inín iga xonokan tamelá iga ansetitókeja nowan. Ipan inín tajli amejemen yawij mitziknochjwatij; e' xiksentalikán amoalmaj ipan nej, nej niktanlija nochi yej ono' ipan inín tajli.

17

Jesús oradowa iga idisciplojmej

¹ Kuá' tami' inín kijtoj, Jesús tachá' cielojkóbapa iwán kijtoj:

—NoTaj, ási'ya hora. Xikweyimatilti moPiltzín, iga nej yej moPiltzín nq manimitzweyimatilti.

² Puej tej tikchij iga moPiltzín makipiá poder ipan inewi gente, puej tej tikmá' iga wel makijto iga nochi yej tej tikmá' nochipa maonokan wan tej.

³ Iga se maono nochipa mowan, kineki mamitzixmati, tej yej moséltisan timela'Dios, iwán nej Jesucristo yej tej tiktitan.

⁴ 'Nej nimitzweyimatiltija nij ipan inín tajli, iwán niktámija yej tinejtitan manikchjwaki.

⁵ NoTaj, inán xinemaka inón poder yej nikpiaya kuá' nonoya mowan kuá' aya teyá tajli.

⁶ 'Inimej yej tiktapejpen ipan inín tajli iwán tinemá' iga manetokakan, nikmatiltijkeja a'yéj tej. Tejpa katka motatki, iwán tej tinemá', iwán kichijkej ken kijtowa motájtól.

⁷ Inán kimatij iga inewi yej nikpiá, tej tinemá'.

⁸ Puej nikpowilij motájtól yej tej tinemá', iwán yejemen kiyé'kuikej. Kicredójkeja iga tej nokta tinejtitan.

⁹ 'Nimitztajtaniliá iga yejemen; ayá' nimitztajtaniliá iga yej ayá' mitzixmatij, sino que iga inomej yej tinemá' iga tej motatki.

¹⁰ Inewi yej notatki, tej nq motatki, iwán yej motatki, notatki nq; neyeyimatiltiáj iga yejemen moconfiarowaj ipan nej.

¹¹ 'Nej ay'ya máj nonos ipan inín tajli; e' yejemej kena, káwijo' ipan inín tajli, iwán nej nia iga manono mowan. NoTaj yej mitzajasi iga mamitzweyimatiltikán, iga mopoder xikomemawi yej tinemá', iga maonokan sesan iyalmajmej kensan tej iwán nej.

¹² Kuá' nonoya iwamej ipan inín tajli, nicuidarowaya iga mopoder inomej yej tej tinemá', iwán nikomemawiyaj. Iwán nisé de yejemen apoliwi', petz inón yej wajaj iga yawi mela'poliwiti, iga mamochjwa ken kijtowa kan ijkuilijto' motájtól.

¹³ 'Inán nia kan tej tonó'; iwán nikijtowa inín miej nóngo' ipan tajli, iga yejemej nq mapakikán ken nej nipakto'.

¹⁴ Nej nikpowilijkeja motájtól, e' yej amitzixmatij kijiya yej mitzixmatij, iga yejemej ayo' kichijaj ken yej ayá' mitzcredowaj, kensan nej nq ayá' nikchjwa ken yej ayá' mitzcredowaj.

¹⁵ Ayá' nimitztajtaniliá iga xikixti ipan inín tajli, sino que xikmanawikán iga Tzitzimi' amo makina'techo yejemej.

¹⁶ Ijkón ken nej ayá' níkhíwa ken yej amitzcredowaj, yejemen nq ayá' kichíwaj ken yej amitzcredowaj.

¹⁷ Motájtól mela'ciertoj; xíkhíwa iga kuá' kikakij, makisentalíkan iyalmajmej iga makichíwakan ken tej tikneki.

¹⁸ Ken nej tinejtán kan onokej yej ayá' mitzixmatij, ijkón nq niktítanij yejemen kan onokej yej ayá' mitzixmatij.

¹⁹ Niksentaliá noalmaj iga maníkhíwa ken tej tikneki. Níkhíwa iga yejemen, iga yejemej nq makisentalíkan iyalmajmej iga makichíwakan ken kijtowa motájtól yej mela'ciertoj.

²⁰ 'Ayá' nimitztajtaniliá iga yejémejsan, nq iga yej necredóskejo' kuá' kikakiskej motájtól yej kipowaskej.

²¹ Nimitztajtaniliá iga yejemej maonokan sesan iyalmajmej kensan tej tinoTaj, tisetitokej. Iwán makipiakan sesan iyalmajmej ipan tejemej, iga yej aya mitzixmatij makicredokan iga tej tinejtán.

²² Nikmakakej inonsan poder yej tej tinemá', iga maonokan ken sesan, ijkón ken tej iwán nej tisetitokej.

²³ Nej nono' ipan yejemen, iwán tej tono' ipan nej, iga yejemej mamela'setiakan, iwán ijkón yej ayá' mitzixmatij, makimatikan iga tej tinejtán, iwán tikpoxchokiliá yejemej kensan nej tinechokiliá.

²⁴ 'NoTaj, inimej yej netokaj, tej tinemá', níkhíwa maonokan kan nej nonos, iga makitakan inón weyipoder yej tinemá'; iga tinechokilij desde kuá' aya mochíwa inún tajli.

²⁵ NoTaj, yej nochipa tikchíwa yej yékti, yej amitzcredowaj, ayá' mitzixmatij; e' nej nimitzixmati, iwán inimej yej netokaj kimatij iga tej tinejtán.

²⁶ Níkhíwa ijkón nia níkhíwtoti, iga ken tej tinechokiliá, ijkónsan nq yejemen makichíwakan sekin iwán masetitokan wan nej.

18

Kikítzkiáj Jesús

¹ Kuá' tami' inún kijtój, Jesús kisa' iwán idiscipolomej iga yajkij iyikampa atzín yej itoká' Cedrón. Ompa onoya se huerto kan Jesús kala' iwán idiscipolomej.

² Iwán Judas yej yawi kinéxtiti Jesús iga makikítzkiakan, nq kixmatia inón huerto iga mia' vej Jesús ompa monechkoj iwán idiscipolomej.

³ Iwán Judas asiko iwán komati soldadojmej iwán sekin policiyajmej* yej tacuidarowaj weyitiopan yej kitítankej ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej, kinentiayaj iyepadajmej,† iwán mechomej iwán candilmej.

⁴ E' Jesús kimatiaya te yawij kichíwilitij, iwán tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

⁵ Yejemen kijtójkej:

—Jesús de Nazaret.

Jesús kijtój:

—Nejya nokta.

Judas yej nemi kinéxtia Jesús iga makikítzkiakan, ompa nq onoya iwán yejemej.

* **18:3 18:3** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan". † **18:3 18:3** Xikita glosario "Espada".

⁶ Kuá' Jesús kijtoj: “Nejya nokta”, tziñcholojkej iwán wejwetzikej este ipan tajli.

⁷ Jesús sej tatajtan:
—¿A'yéj ankitemowaj?
Yejemən kijtojkej:
—Jesús de Nazaret.

⁸ Jesús kijtoj:
—Nimitzijlįkeja iga nej nokta. Siga nej anñetəməwaj xikajtəwákanya inimej iga mayakan.

⁹ Inín mochij iga mamochiwa yej Jesús kijlij iTaj: “Yej tinəmə', nisé ayá' nikipoloj.”

¹⁰ Iwán Simón Pedro kipiaya se espada, kikixtij, iwán kitekilij inakas yej iládojpa iyə'ma' se yej ito'ka' Malco, yej itekipanowanı ijefej sacerdotějmej.

¹¹ E' Jesús kijlij Pedro:
—Xikaki sej moespada' pan ikajlq'. Siga toTaj kinekis iga mane-ikno'chıwakan, ¿ix ayá'taj mane-ikno'chıwakan?

Jesús ono' iyıxtaj ijefej sacerdotějmej.

¹² Iwán soldadojmej iwán icomandantejmej iwán judiyojmej ipoliciyamej, kiki'ztıkijkej Jesús iwán kilpijkej.

¹³ Kiwigakej ichan Anás yej imontaj Caifás, yej inón año onoya iga ijefej sacerdotějmej.

¹⁴ Inín Caifás inonsan yej kijlij judiyojmej iga máj yekti mamiki sesan taga' iga inochi gente.

Pedro kijtowa iga akıxmati Jesús

¹⁵ Simón Pedro iwán se' discípulo kitokatiyay Jesús. Inón se' discípulo kixmatiá ijefej sacerdotějmej, inón iga kala' iwán Jesús ipan ipatıoj ijefej sacerdotějmej.

¹⁶ E' Pedro kawı' kaltənoj. Inón iga inón sewo' discípulo yej kixmati ijefej sacerdotějmej kisa' iwán tajtoj iwán takotziñ yej tacuidaroytoya pan kalten, iwán ijkón iga wel kala' Pedro.

¹⁷ Takotziñ kitajtan Pedro:
—¿Ayéj tej se idiscıpoloj Jesús?
Pedro kijtoj:
—Ayéj, ayéj nej.

¹⁸ Puej sektaj katka, tekipanowanimej iwán policiyamej yej tacuidarowaj weyitiopan, titálkej, iwán ompa moskojtoyay. Pedro nq ompa ejkatoya iwamej iga moskojtoya.

Ijefej sacerdotějmej kitajtani Jesús

¹⁹ Ijefej sacerdotějmej pewa' kitajtani Jesús iga de te tamachtıya iwán aja'yéj idiscıpolojmej.

²⁰ Jesús kijtoj:

—Nej nitajtoj iyıxtaj nochi gente; nochipa nitamachtij tiopamej iwán ipan weyitiopan yej ono' Jerusalén kan monechkowaj nochı judiyojmej, iwán até nikichtaka-ıjtoj.

²¹ ¿Te iga nej tinətajtani? Xiktajtani yej nekakikej, iwán yejemən makıjto'kan te nikıjtoj. Yejemən kimatij te nikıjtoj.

²² Kuá' Jesús kijtoj inın, se policıya yej kicuidarowa weyitiopan, yej ompa onoya, kixaygatatzıñ, iwán kijlij:

—¿Ijkón tiktenkuepiliá ijefej sacerdotějmej?

23 Jesús kijtoj:

—Siga ayompa nitajtoj, xikijto te nikijtoj yej ayekti; e' siga ompay ken nikijtoj, ¿te iga nemi tinemaga?

24 Iwán Anás kiŕitan Jesús, ilpitiajki kan mandarowa Caifás, yej ijéfejpa sacerdotejmej.

Pedro sej kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

25 Mieĵ Pedro ómpasan ejkatoya iga moskojtoya titenoj, kitajtankej:

—¿In tej ayéĵ se idiscípuloj Jesús?

Pedro kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá', ayéĵ nej.

26 Iwán kitajtan itekipanowani ijéfejpa sacerdotejmej iparienteĵ inón taga' yej kinagastajkoloĵka Pedro:

—¿Ix animitzita' iga iwán tonoya ipan huerto?

27 Pedro kijtoj sej iga akixmati, iwán ikuá'ya takuĵga' kayo.

Jesús ono' iyixtaj Pilato.

28 Iwán kikiĵtijkej Jesús ichan Caifás iga kiwiĵakeĵ ipan palacio kan ono' gubernador yej itoĵka' Pilato. Íkuá' tanestiwitziayay, judiyojmej ayá' kalakikeĵ ipan palacio igaki' wel kimopaj[‡] iga ompa onokeĵ yej ayéĵ judiyojmej, iwán iĵkón awel cenarowayaj pan iyilwi la Pascua.

29 Inón iga Pilato kisa' iga tajtoj iwameĵ; iwán kijtoj:

—¿In inĵ taga' te kichij yej ayekti?

30 Yeĵemeĵ kijtojkej:

—Siga inĵn katka ayá' kichij yej ayekti, ayá' katka nimitzwajliguiliayaj.

31 Pilato kijtoj:

—Xikuĵgakan amejemen iwán xichiwilĵkan iĵkón ken tatekimaka amoleymeĵ.

Judiyojmej kijtojkej:

—E' neĵemeĵ nijudiyojmej nemandarówajsan[§] nō iwán awel nitatekimakaj iga agaj mamikí.

32 Iĵkón moĵhij yej Jesús kijtoj iga ken iga yawi mikiti.

33 Pilato sej kala' ipan palacio, kinotza' Jesús iwán kitajtan:

—¿Ix teĵya in irrey judiyojmej?

34 Jesús kijtoj:

—¿Ix pan teĵsan iĵkón tinetajtani o agaj mitztatapowij de nej?

35 Pilato kijtoj:

—Tikmati iga ayéĵ nijudiyoj. Yej mogenteĵpa iwán ijefeĵmej sacerdotejmej mitzkawakoj nij no-ixtaj. ¿Tetaj tikchij yej ayekti?

36 Iwán Jesús kijtoj:

—Kan nirreinarowa ayéĵ ipan inĵn tajli. Siga iĵkón katka, yej netokaj wel nemanawiaĵaj iga amo manekitzkikan judiyojmej. E' norreĵnoj ayá' ono' nigaj.

37 Iwán Pilato kijtoj:

—¿In teĵtaj se rey?

Jesús kijtoj:

[‡] 18:28 18:28 Seĵ judío yej onoya wan agaj yej ayéĵ judío awel kikuaya inón cena yej kijliá la Pascua iga kijtojkej iga yej ayéĵ judío, Dios akiye'ita, wan ken kimopa iga sen-onokeĵ iwán. Inón iga akalakiáj ipan palacio iga Pilato ayéĵ katka judío. [§] 18:31 18:31 Romanojmej mandarowayaj ipan itaj judiyojmej.

—Nej nirrey, ken tej tikijtowa. Nej inón iga ninaceroj iwán niwáaj ipan inón tajli iga nikijtoke yej melá' nokta. Nochi yej kixmatij iwán kijtowaj yej mela'ciertoj, neťajtołkakij.

³⁸ Pilato kijtoj:

—¿Te iteki in yej mela'ciertoj?

Mojtowa iga miki Jesús

Kua' tami' kitajtajtan, Pilato sej kisa' iga tajto to iwán judiyojmej, iwán kijtoj:

—Nej ayá' nikasiliá siga inón taga' kichij yej ayekti.

³⁹ E' amejemen nochipa ankitekimajkawaj se preso kua' iyilwiyo la Pascua, zinán, ix ankinekij manikmajkawa irrey judiyojmej?

⁴⁰ Iwán sej nochi tzajtzikej:

—¡Inón amo xikmajkawa! ¡Xikmajkawa Barrabás!

E' Barrabás se yej tachteki.

19

¹ Iwán Pilato tatekimá' iga makimagakan Jesús.

² Soldadojmej kitalilijkej ipan itzontekon Jesús se corona* de witzti yej kiyawalchijkej iwán kakiltijkej se tzótzol yej este ken tata'chapoti'.

³ Iwán kina'techojkej iga kijlitoj:

—¡Nimitzweyimatiltiáj tej iRrey judiyojmej!

Iwán kixaygatatzinkej.

⁴ Pilato kisa' sej, iwán kijtoj:

—Ta' xikitakan, nikixtij iga xikmatikan iga ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

⁵ Iwán kisa' Jesús iwán icoronaj yej chijto' iga witzti ipan itzontekon iwán kakijtiaya tzótzol yej chilti' yej este ačapoti'. Pilato kijtoj:

—¡Nija ono' in inón taga'!

⁶ Kua' kitakej ijefejmej sacerdotejmej iwán policijajmej, pewakej iga tzajtzikej:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

Pilato kijtoj:

—Puej xikuigákanya iwán xikmiktikan ipan cruz amejemen, nej ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

⁷ E' judiyojmej kijtojkej:

—Nejemen nikpiáj se ley, inón ley kijtowa iga yawi mikiti, iga igánajsan mojliaya iga yéj iPiltzin Dios.

⁸ Kua' inón kika' Pilato, majya majmawi'.

⁹ Kala' sej al palacio iwán kitajtan Jesús:

—¿Kántaj in tej močan?

E' Jesús até kijtoj.

¹⁰ Iwán Pilato kijtoj:

—¿Iwán aya'taj tinenotza? ¿Ix ayá' tikmati iga nej wel nitatekimaka iga mamitzmiktikan ipan cruz iwán wel nq nimitzmajkawa?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Awel tikchjwa nité ipan nej siga Dios ayá' kineki; inón iga yej nij nekawakoj mo-ixtaj, máj kichijkej yej ayekti que tej.

* 19:2 19:2 Xikita glosario "Corona".

12 Desde ikuḁ' Pilato kitēmowaya ken iga makimajkawa Jesús; e' judiyojmej tzejtzikej:

—¡Siga tikmajkawa, tej ayéj iyamiḁoj el rey César!† ¡Nochi yej mochiwa rey, mochiwasneki iyenemiḁoj el rey César!

13 Kua' Pilato inḁn kika', tatekimá' iga makikixtikan Jesús, iwán Pilato motalij ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, ompa kan ipan hebreo itoka' Gabata, yej kijtojneki piso de te'ti.

14 Inḁn mochiḁ kua' kipolowaya se día iga mochiwa iyilwi la Pascua, ken tajkodía. Iwán Pilato kijlij judiyojmej:

—¡Nigaj ono' amorrey!

15 E' yejemen tzejtzikej:

—¡Mamiki! ¡Mamiki! ¡Xiclaváropa ipan cruz!

Pilato tatajtan:

—¿Ix nikmikiá ipan cruz amorrey?

E' ijefej sacerdotejmej kijtoj:

—Nejemen ayá' nikpiáj se' rey, petz iséltisan rey César.

16 Iwán pilato kentregaroj Jesús iga makimiktikan ipan cruz, iwán yejemej kiwigakej.

Jesús kiclavárowaj ipan cruz

17 Iwán Jesús kisa', kiwigaya icruz iga yajki kan itoka' Kuaomi', ipan hebreo kijliáj Gólgota.

18 Ompa kiclavárojkej Jesús ipan cruz. Nḁ kiclavárojkej itenḁj ome tajtaga' ipan sejsé icruz, se de cada lado, Jesús onoya tatajkoyan.

19 Pilato tatātan iga makitalilitij se tajkuilol ipan icruz, yej kijtowaya: “JESÚS DE NAZARET, IRREY JUDIYOJMEJ.”

20 Kan kiclavárojkej Jesús ipan cruz, na'san weyi-áltepe' Jerusalén, inḁn iga mia' judiyojmej kitajtoltijkej inḁn tajkuilol yej ijkuilijtoya ipan hebreo, ipan griego iwán ipan latín.

21 Inḁn iga ijefejmej sacerdotejmej kijlijkej Pilato:

—Amo xikijkuilo “iRrey judiyojmej”; máj yekti xikijkuilo “Inḁn mojliá iga iRrey judiyojmej.”

22 E' Pilato kijtoj:

—Yej nikijkuiloja, ijkonya makawi.

23 Kua' kiclavárojkeja Jesús ipan cruz, nawi soldadojmej mor-repartirowilijkej itzotzolmej Jesús. Ijkón nḁ kichíwayaj wan isotantzótzol, e' como inḁn tzótzol ayá' sasalijtoya, sesan iga ijkityoya desde ajko wan este tani,

24 soldadojmej mosepan-ijlijkej:

—Amo matiktatzayanakan; matik-rifarokan iga matikitakan a'yéj kikuis.

Ijkón mochiḁ ken ijkuilijto' itajtḁl Dios kan kijtowa: “Motatajkolowilijkej notzótzol iwán kirrifarojkej nosotantzótzol.”‡ Ijkón kichijkej soldadojmej.

25 Iye' Jesús iwán isiwa-iknḁn iye' onoyaj itenḁj cruz kan Jesús onoya, nḁ onoyaj María yej isiwa' Cleofas iwán María Magdalena.

26 Kua' Jesús kita' iye' iwán iná' ono' idiscipoloy yej máj kichokiliaya, kijlij iye':

—Nomáj, inepa xikita ken mopiltzin.

27 Iwán kijlij inḁn idiscipoloy:

† 19:12 19:12 Xikita glosario “César”. ‡ 19:24 19:24 Sal 22:18

—Xikneki noye' ken moye'.

Iwán desde íkuá', íchan inón discípulo ki-omemawij María.

Miki Jesús

²⁸ Kuá' nochi panoj inín, Jesús kimati' iga nóchiya mochij, iwán iga mamochiwa ken ijkuilijto', kijtoj:

—Natanekei.

²⁹ Ompa onoya se jarro yej tentoya iga xoko'vinoj, iwán kapachojkej tejté yej ken ichka' ipan xoko'vinoj, iwán kilpijkej ipan se ima' kuawi' yej itoká' hisopo[§] iwán kitenwiltijkej iga makichichina.

³⁰ Kuá' Jesús konij xoko'vinoj, kijtoj:

—Móchija nochi.

Iwán motzompiloj, íkuá'ya migui'.

Se soldado kisolowa Jesús isekatan iga ilanzej

³¹ Kipolowaya se día iga mochíwa iyilwi la Pascua, iwán judiyojmej ayá' kinekiáj iga animajmej makawikan ipan icruzmej ipan día sábado, iga inón día kipoxweyimatiáj. Inón iga kijlijkej Pilato iga matatekimaka iga makipostekilikan iyikximej yej onokej ipan icruzmej iga máj nimanin mamikikan iwán makitemowikanya.

³² Iwán soldadojmej yajkij, iwán kipostekilijkej iyikximej yej achto taga', iwán se' taga' yej onoya nō ipan icruz iná' Jesús.

³³ E' kuá' kina'techojkej Jesús, kitakej iga mikto'ya, inón iga ayá' kijixipostekikej.

³⁴ E' se soldado kisoloj isekatenoj iga ilanzej, iwán kisa' esti iwán a'ti.

³⁵ Inín kipowa yej kita', iwán ijkonya ken kijtowa, yéj kimati iga ijkonya nokta yej kijtowa iga amejemen nō xicredokan.

³⁶ Inín mochij iga mamochiwa ken ijkuilijto': "Ayá' kipostekilijkej nisé iyomiyo."

Iwán se' kan ijkuilijto' itájtōl Dios kijtowa: "Kitaskej yej kisolojkej."

Kitokaj Jesús

³⁸ Kuá' nochi inín mochij, José yej íchan altepe' Arimatea, kitajtanilij Pilato iga wel makiwiga icuerpoj Jesús iga makitoka. José nō kitokaya Jesús, malej iga ichtákan iga kimajmawiliaya judiyojmej. Pilato kijlij iga wel kiwiga' icuerpoj Jesús, iwán José yajki kikuito.

³⁹ Asi' nō Nicodemo yej se yówal yajka tajtotoya iwán Jesús, kiwajli' ken treinta kilos yej ajwiya', nelijto' iga mirra iwán áloes.*

⁴⁰ Ijkón iga José iwán Nicodemo kikuikej icuerpoj Jesús, iwán kikiimilojkej iga venda yej kakalijto' iga yej ajwiya', ken iga kitekichíwayaj judiyojmej iga kitokaj animajmej.

⁴¹ Ompa kan kimiktijkej Jesús ipan cruz onoya se huerto, iwán ipan huerto onoya se animajtexapo[†] yej kichíjkejo', kan aya agaj kitokaj.

⁴² Ompa kakijkej icuerpoj Jesús, iga inón animajtexapo' na'san onoya, iwán pēwasnekiáy inón día kuá' mosewiáj judiyojmej.

20

Ojpa-isa Jesús

§ 19:29 19:29 Xikita glosario "Hisopo".

* 19:39 19:39 Mirra iwán áloes kikuikej iga kembalsamərowaj animaj.

† 19:41 19:41 Xikita dibujo pan página 266.

¹ Ipan domingo, María Magdalena yajki isájpasan posantoj, kuꝗ' takómi-o'; iwán kita' iga ay'ya teyá weyite'ti yej kitentzaktoya animajtexapo'.

² Iwán motalojtiajki kan ono' Simón Pedro iwán se' discípulo, inón yej Jesús kipoxchokiliaya, iwán kijlijkej:

—¡Kichtékkeja toTeko ompa kan onoya ipan animajtexapo', iwán inán atikmatij kan kiwigakej!

³ Pedro iwán sewo' discípulo yajkij kan ono' animajtexapo'.

⁴ Iyomextimej mosentalojtiajkij; e' sewo' motaloj máj nimanín que Pedro iwán máj achto asi' kan ono' animajtexapo'.

⁵ Iwán motolój iga kitachilij, iwán kita' iga ompa ono' tzotzolmej yej iga kíkimilijtoya Jesús, e' inón discípulo ayá' kala' este ta-ijti'.

⁶ Iwán Simón Pedro asi' nō iwán kala' ipan animajtexapo'. Yéj nō kita' iga ompa ono' tzotzolmej,

⁷ iwán tzótzol yej iga kikuꝗkimilijkej Jesús, ay'ya onoya sekan iwán se' tzotzolmej, iyokay kimilijtoya.

⁸ Iwán kala' ipan animajtexapo' se' discípulo yej achto asi' iwán kita' nō yej mochij iwán kicredoj.

⁹ Puej aya kentenderowayaj yej kitojwa itájtōl Dios iga Jesús ojpa-isas kan miktos.

¹⁰ Iwán inōmej discipolójmej yajkij sej ichamej.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

¹¹ E' María chokatikaw'i fuera itenōj animajtexapo' iwán motolój iga tachá' xapo-ijti'.

¹² Iwán kita' omēn angelejmej yej este ijichkati' itzotzolmej, ejewatokej kan kitalkaj icuerpoj Jesús; se ewato' kan katka ikuꝗpan iwán se' iyikxitan.

¹³ Angelejmej tatajtankej:

—In tej, ¿te iga tichokato'?

Yéj kijtoj:

—Iga kiwigakej noTeko, iwán anikmati kan kikawatoj.

¹⁴ Tami' kijtoj inín, kuꝗ' tachá' itepotztajpa, ompa kita' Jesús, e' ayá' kimatiá siga Jesús.

¹⁵ Jesús kitajtan:

—In tej, ¿te iga tichokato'? ¿A'yéj tiktemowa?

Yéj kijtoj anka yej kicuidarowaya huerto, iwán kijlij:

—Nokój, siga tej tikuiga' animaj, xine-ijli kan tikawato iga mania manikuiti.

¹⁶ Iwán Jesús kijlij:

—¡María!

Yéj mokuēpa' iwán kijlij ipan hebreo:

—¡Raboni! —yej kijtojneki Tamachtiani.

¹⁷ Jesús kijtoj:

—Xinēmajkawa iga aya nitejkawi kan ono' noTaj. E' xaj iwán xikijli nokniwan iga nia kan ono' noTaj iwán amoTaj nō amejemēn, noDios iwán amejemēn nō amoDios.

¹⁸ Iwán María Magdalena yajki kimatiltito discipolójmej iwán kijtoj:

—Nikita' toTeko.

Iwán kijlijkej nochi yej toTeko kijtoj.

* 20:1 20:1 Xikita dibujo p.

Jesús kixnextiliá idiscipolomej

¹⁹ Inonsan domingo, kuá' tayoway, discipolomej nechkatoyaj iwán kaltzaktoyaj iga kimajmawiliayaj judiyojmej. Jesús kala' iwán moketza' itajkoyan discipolomej, iwán kijtoj ijkín:

—¡Tamelá xonokan!

²⁰ Tami' kijtoj inín, kinextilijkej kan kisolojkej, ipan imamej iwán isekatenoj. Iwán yejemen pakikej kuá' kitakej toTeko.

²¹ Iwán Jesús kijtoj sej:

—Tamelá xonokan. Ijkón ken toTaj nejtitan, nej nq nimitztitanij amejemen.

²² Iwán Jesús kipitza' yejemen, iwán kijtoj:

—Manimitzmakákanya iyEspírotos Dios.

²³ Yej amejemen ankiperdonarowiliskej agaj yej kichij yej ayékti, Dios nq kiperdonaroj; yej ayá' ankiperdonarowiliskej, inón Dios nq ayá' kiperdonaroj.

Tomás kita toTeko iga ojpa-isa'ya

²⁴ E' Tomás se de inomej doce idiscipolos, yej kijliayaj Kuatej, ayá' ompa onoya kuá' asi' Jesús.

²⁵ Iwán sekin discipolomej kijlijkej:

—Nikitákeja toTeko.

E' Tomás kijtoj:

—Siga ayá' nikitáliá imamej kan panoj clavojmej, iwán ayá' nikakiá nomájpil kan kisoloj clavojmej, iwán siga anikakiá momá' kan kisolojkej isekatan, ayá' nicredowa.

²⁶ Kuá' panoj ocho días, discipolomej sej nechkatoyaj kalijti', iwán íkuá' Tomás ompa nq onoya. Malej iga tzajtzaktoya kalten, e' Jesús kala', moketza' tajkoyan kan onokej yejemen iwán ijkín kijtoj:

—Tamelá xonokan.

²⁷ Iwán kijlij Tomás:

—Xikaki nigaj momájpil, iwán xikita nomamej; iwán xikuajliga momá' iwán xikaki nosekatan. Amo xiyoltakuakti', sino que xicredo ipan nej.

²⁸ Iwán Tomás kijtoj:

—¡TinoTeko iwán tinoDios!

²⁹ Jesús kijtoj:

—Tomás, inán ticredowa iga tine-ita'. ¡Pakij yej necredowaj malej iga ayá' ne-itaj!

Tejas in inín libro

³⁰ Jesús kichijo' mia' milagro iyixtaj idiscipolomej, e' ayá' ijkulijto' ipan inín ama'.

³¹ E' inín mo-ijkulioj iga xicredokan iga Jesús in Cristo, iPiltzin Dios, iga anxicredowaj ipan yéj, wel nochipa xonokan wan Dios.

21*Jesús kixnextiliá siete idiscipolomej*

¹ Kuá' tami' inín, Jesús kixnextilij sej idiscipolomej ipan lagunajten. Inón laguna itoká' Tiberias. Ijkín kichij:

² Sekaṇ onoyaj Simón Pedro, Tomás yej kijiḷayaj Kuṭej, Natanael yej de Caná del estado de Galilea, ipilowaṇ Zebedeo iwán sewo' máj oṃen discipolomej.

³ Simón Pedro kijtoj:

—Nia nitopojmaṭi.

Yejemej kijtojkej:

—Nejemej nō niawij mowaṇ.

Tejkajkej ipan se ákaḷ, iwán yajkij; e' inón yówal ayá' kikítzkijkej nisé.

⁴ Kuá' tanestiwiṭziayay, Jesús neṣiko ipan aṭen, e' idiscipolomej ayá' kimatiáj siga yéj.

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nokniwaṇ, ¿ix acha ankikítzkijkej topoj?

Yejemeṇ kijtojkej:

—Ni se.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikmōtakan amorreḗej ilādoj moye'kampa amoákaḷ iwán ankikítzkjskej.

Ijkon kichijkej, iwán ay'ya wel kikixtiayaj reḗej iga komati topoj kipiaya.

⁷ Iwán inón discípulo yej Jesús kipoxchokiliaya, kijlij Pedro:

—¡Inōnwa' toṭeko!

Kuá' kika' Simón Pedro iga toṭeko, motaajakij, iga ayá' kakijtoya itzótzol, iwán momōta' aṭampa.

⁸ Sekin discipolomej asikej ipan playa iwán ákaḷ, kitilantiajkij reḗej yej kipiaya komati topojmej, puej onoyaj ken cien metros iga aṭen.

⁹ Kuá' temójkeja ipan ákaḷ kasitoj Jesús kipiá paṇ iwán nemi kixka se michin pan tékol.

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Xikuajligakan achi topoj yej ankikítzkíjkejo'.

¹¹ Simón Pedro tejkaj ipan ákaḷ iwán kiwawatatzoj este ipan playa inón reḗej yej kiwajligaya ciento cincuenta y tres wejweyi topoj; malej iga komati, e' reḗej ayá' tzayani'

¹² Iwán Jesús kijtoj:

—Xitakuákija.

Iwán nisé de idiscipolomej amixewiaya iga kitajtaniaj a'yéj in yéj, iga kimatiáj iga toṭeko.

¹³ Iwán Jesús tana'techoj, kikui' paṇ iwán kimajmakakej yejemeṇ; ijkonsan nō kichij iwán topoj.

¹⁴ Iga inin eyi veja iga Jesús kixnextilij idiscipolomej kuá' ojpa-isa'.

Jesús tajtowa iwán Simón Pedro

¹⁵ Kuá' tami' takuajkej, Jesús kitajtan Simón Pedro:

—Simón, ipiltzín Jonás, ¿ix tinechokiliá máj que inimej?

Pedro kijtoj:

—Kena noṭeko, tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Iwán Jesús kijtoj:

—Xinecuidarowiliwa' noborregojtztzín.*

¹⁶ Sej kitajtan, iga inin ome vejya:

—Simón, ipiltzín Jonás, ¿ix tinechokiliá?

Pedro kijtoj:

* **21:15 21:15** Kuá' Jesús kijtoj "naborregojtztzín", kijtojneki nochi yej ipan kicredowaj iwán kitokaj.

—Kena noTɛko, tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Jesús kijtoj:

—Xicuidaro noborregojmej.

¹⁷ Iga inín eyi veja kitajtan:

—Simón, ipiltzín Jonás, ¿ix tinechokiliá?

Pedro moknoqmati' iga eyi veja kitajtanij iga si kichokiliá; iwán kijlij:

—NoTɛko, tej nochi tikmati; tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Jesús kijtoj:

—Xicuidaro noborregojtzitzín.

¹⁸ Nimitznojma-ijliá iga kuá' tichokótzino', timotaajakiaya iga tiaya kan tej tikneki; e' kuá' tiwéweja, tikmelawas momá' iwán se' mitztaajakiltij iwán mitzwígas kan ayá' tikneki.

¹⁹ Iga inín kijtoj, Jesús nemi kijtowa kén iga Pedro yawi mikiti iwán ijkón kiweyimatiltij Dios. Iwán Jesús kijtoj:

—¡Xinɛtoka!

Discípulo yey Jesús kipoxchokiliá

²⁰ Kuá' Pedro tachá' itepotztajpa, kita' iga kitokatiwajaj inón yey Jesús kipoxchokiliaya, inonsan yey ewatoya itenoj kuá' cenarojtoyaj iwán kitajtan: “NoTɛko, ¿a'yéj in yey yawi mitznexítij iga mamitzkítzkikan?”

²¹ Kuá' Pedro kita', kitajtan Jesús:

—NoTɛko, in inín ¿tɛ yawi kipasarojti?

²² Jesús kijtoj:

—Siga nikneki ma-isato este kuá' nej niwí', inón tej atikmati. Tej xinɛtoka.

²³ Iwán mopowa' iga inón discípulo ayá' mikis. E' Jesús ayá' kijtoj iga ayá' mikis, sino que kijtoj: “Siga nikneki ma-isato este kuá' nej niwí', inón tej atikmati.”

²⁴ Nejsan in inón discípulo yey nikpowa nochi inín yey nikita', iwán nikijkuiloj. Iwán nikmati iga ayá' nitakajkayawa.

²⁵ Ónogo' máj yey Jesús kichij; siga mamó-ijkulo katka sejsé sejsé, anka ipan inewi tajli akitoloj amamej yey mo-ijkuloj. Ijkónyawa'.

Ken kichijkej iyapostolejmej Jesús Hechos

Jesús kijtowa iga wi' el Espíritu Santo

¹ Teófilo yej nimitzpoxye'ita, ipan yej achto noljbroj, nimitzijkuilowilij nochi ken iga Jesús kichij wān tamachtij este iga pewa' itekipánol,

² iwān este iga tejkaj ipan cielo. Kuā' aya yawi ipan cielo kitapejpen iyapostolejmej* wān iga el Espíritu Santo kitekimakakej te makichiwakan.

³ Kuā' Jesús ojpa-isa' kǎn miktoya, yéj imatika mǎxnéxtij iyixtaj yejemej, iwān cuarenta día kǎxnéxtilijtoya iga makitakǎn iga melá' iga isato'. Kitatapowiajay kén iga reinarowa† Dios.

⁴ Míej Jesús sen-onoyaj iwān iyapostolejmej kijlij iga aya makǎsakan Jerusalén, kijtoj:

—Xikchakǎn este iga maasi yej toTaj kijtoj iga yawi mitzmakatij, ijkón kensan nimitzijlijkej.

⁵ Melá' iga Juan tabautizaroj‡ iga a'ti, e' amejemen ayo' ke' poliwi iga Dios yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo.

Jesús tejkawi ipan cielo

⁶ Yej ompa nechkatoyaj iwān Jesús, kitajtankej:

—NoTéko, ¿ix amanya tikchǎwas iga sej isélti mamomandaro topaís Israel?

⁷ Iwān Jesús kijtoj:

—Inonwa' ayá' kajasi iga amejemen xikmatikǎn kǎman mochǎwas, petz toTaj kimati kǎman yawi kichǎwati. Inón yéjsan wel kichǎwa.

⁸ E' kuā' el Espíritu Santo onos ipan amejemen, ankipáskeja poder, iwān ankǎsaskej iga antatapowaskej de nej. Anyatij Jerusalén iwān noyan ipan estado de Judea, iwān este Samaria,§ iwān este kǎn máj wejwejka ipan nochi tajli.

⁹ Kuā' tami' kijtoj inón, mǎej kitajtachǎlijtoyaj, Jesús pe' tejkaj iga yajki ipan cielo; iwān se mixti kitzakuako iwān ayo' máj kitakej.

¹⁰ Iwān mǎej ajajkotachǎxtoyaj iga Jesús nemi tejkawi, ikua'ya nešikoj itenojmej omǎn tajtaga' yej este ijista' itzotzolmej,

¹¹ iwān kijlijkej:

—Tajtaga' de Galilea, ¿te iga antajtachǎxtokej ipan cielo? Inǎnsan Jesús yej amo-ixtaj tejkaj ipan cielo, yawi sej wǎtzeti kensan inǎn ankitakej yajki.

Apostolejmej kitapejpenaj Matías iga ipatka Judas

¹² Iwān kǎskej ipan tepe' yej itoka' Olivojyoy iga yajkij Jerusalén. Ayá' pox wejka nejnenkej, ken se kilómetro, ke'san la ley tatekimakaya iga wel manejnemilo ipan día kuā' mosewilo.

¹³ Kuā' asikej Jerusalén, tejkajkej ipan segundo piso ipan kajli kǎn kǎwiaj. Ompa onoyaj Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo yej Alfeo ipiltzǎn, Simón yej ipartidoj nacionalista, iwān Judas yej iyiknǎn Jacobo.

* **1:2 1:2** Xikita glosario "Apóstol". † **1:3 1:3** Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa". ‡ **1:5 1:5** Xikita glosario "Bautizar". § **1:8 1:8** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

14 Nochi yejemej nochipa monechkowayaj iga oradowayaj iwán iyikniwán Jesús iwán María yej iye'pa Jesús iwán sekin siwatkej.

15 Inomej días Pedro moketza' tajkoyan kan nechkatokej ken ciento veinte yej kitokaj toTeko, wan kijtoj:

16 —Nokniwan, sanyasan mochiwaya yej ijkuiljito' yej el Espíritu Santo áchtoya kitajtolmá' David, iga tajtoj de Judas yej kojkuiltij inomej yej kikitkijkej Jesús.

17 Judas tejémempa katka, iwán tisentekipanojtoyaj iwán.

18 Yéj kikowa' se tajli iga inón tomín yej kimakakej iga kichij yej ayékti, iwán ompa tzontoktiajki, este talaxpoxoni', kisa' nochi ikuitáxkol.

19 Kuá' yej chantitokej Jerusalén kimatikej, kitokawijkej inón tajli Acéldama, yej ipan itajtolmej yejemen kijtojneki Tajli yej Esyoj.

20 Iga ipan Salmos kijtowa ijkín:

Íkal makawi iselti,
ayo' agaj mamochanti ompa.

Iwán kijtowa nq:

Se' makikui yej yejpa katka itekipánql.

21 'Nigaj iwán tejemej onokej tajtaga' yej nemiáj nochipa iwán tejemej kuá' toTeko Jesús onoya towán,

22 este iga Juan kibautizaroj iwán este iga tejkaj ipan cielo. Yékti iga se de yejemej mamosetili wan tejemej iga nq makipowa iga ojpa-isa' toTeko Jesús.

23 Iwán kitapejpenkej omén de yejemej: Matías wan José yej nq kipiaya se' ome itoká': Barsabás iwán Justo.

24 Ijkín kitenewijkej Dios:

—NoTeko, tej yej tikixmati nochi noalmajmej, xinexetilkan de inimej omén katiapa tiktapejpena

25 iga matekipanó ken apóstol, yej katka itekipánql Judas yej kipoloj iga kichij yej ayékti iwán yajki kan kajasi.

26 Iwán kichijkej rifa iwán kitaniy Matías. Iwán desde íkuá' mosetiliya iwán inomej once apóstolejmej.

2

Asi el Espíritu Santo

1 Kuá' asi' iga mochiwa ilwi' yej kijliáj Pentecostés,* nochi yej kitokaj Jesús, sékansan onoyaj.

2 Kuá' kikakikej wejtikujniko yej wálay ipan cielo ken se ejeka' yej pox tajpalej. Iwán nawatitoya noyan kalijti' kan ejewatoyaj.

3 Iwán nesiko ken tilenguaj, xoxotato ipan sejsé sejsé de yejemej.

4 Iwán el Espíritu Santo asi' ipan yejemen, iwán pe' tajtojkej ipan sese'pa tájtól kensan el Espíritu Santo kitajtoltiayaj.

5 Inomej días Jerusalén onoyaj judiyojmej yej kitekiweyimatiltiayaj Dios, yej noyan wálkej ipan paismej.

6 Kuá' kikakikej tatikujnto', monechkolq' iwán ayo' kimatiáj te kichwayaj, iga kikaktokej nemi tajtowaj ipan sejsé itajtolmej yejemej.

7 Madmiradojkej, iwán este moyolmajtijkej, iwán mojlaiyaj:

—In inimej, çayejtaj de Galilea in yej nemi tajtowaj?

* 2:1 2:1 Xikita glosario "Pentecostés".

⁸ ¿Kéntaj welij tikakij nemi tajtowaj ipan sejsépa totájtól?

⁹ Nigaj onokej yej walkej Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto iwán tajli yej itoqa' Asia,

¹⁰ Frigia iwán Panfilia, Egipto, wan altepemej África yej ono' iyikan Cirene. Nò yej walkej Roma yej nigaj chantitokej; sekin de yejemej mela'judiyojmej, sekin yej kicredojkej ken kicredowaj judiyojmej.

¹¹ Onokej nò yej walkej Creta iwán Arabia; e' tonochin tikakij ipan totajtólmej tepowiliáj yej Dios kichíwa yej pox yekti.

¹² Inochin moyolmajtijtoyaj este ay'ya kimatiáj te kichíwayaj, iwán motajtaniáj:

—¿Nochi inín, té an kijtojneki?

¹³ E' sekin kipinajtiayaj iwán kijtowayaj:

—Inímejwa' tawamej.

Pedro kitatapqwiá la gente

¹⁴ Iwán Pedro moketza' iwán inomej once apostolejmej; kijtoj recio:

—Judiyojmej iwán nochi yej anchantitokej Jerusalén; xikmatikan iwán xikye'kakikan inín yej nia nimitzijliti.

¹⁵ Inímej ayá' tawamej ken amejemen ankijtowaj, ¿ix ayá' ankitaig yowáltigo'? Las nuevejo'.

¹⁶ Ininwa' nemi mochíwa yej el profeta[†] Joel kiyaya kijtoj ijkín:

¹⁷ Kijtoj Dios; kuá' ayo' wejka iga nitajuzgaroki, nia nikmakati noEspíritoj nochi gente, amookichpilowan iwán amosiwapilowan nia niktajtólmatij, iwán chokomej kitaskej yej nej Dios niknextiliskej, iwán yej wewetkej temikiskej.

¹⁸ Inomej días nikmakas noEspíritoj tajtaga' wan siwatkej yej netokaj, iwán yawij tajtotij de nej.

¹⁹ Nia niknextiti nopoder ajko ipan cielo, iwán tani ipan tajli onos yej tanextiliá: esti, ti'ti iwán mixti de pòkti.

²⁰ El sol ay'ya tawij, iwán metzti[‡] mochíwas ken tikita esti, inón mochíwas kuá' aya así inón día kuá' poxsan majmawiloj iga wí' toTeko.

²¹ E' nochi yej kitenewiá itoqa' toTeko, momanawiskej.

²² 'Noknímej yej nò an-israelitajmej, xikakikan yej nia nimitzijliti: Dios kiye'ita' Jesús yej ichan Nazaret. Iwán amo-ixtaj Jesús kichij mia' milagro, iwán yej pox yekti iga Dios kipalewíj. Inín amejemen ankimátija.

²³ Dios kejlantoya desde ikya iga Jesús makiknochiwakan wan mawetzi pan imamej yej kijiayaj. Amejemen ankikitzkijkej iwán ankikawatoj ipan imamej tajtaga' yej poxsan ayompa nemij, wan kimiktijkej Jesús ipan cruz.

²⁴ E' Dios sej kixitij, ijkón iga kikixtij kan miktoya, porque Jesús wel ojpa-isa' kan miktoya.

²⁵ El rey David tajtoj ijkín de Jesús:

Nochipa toTeko ono' no-ixtaj; iga yéj ono' noná', nité anekuekuechkaltía.

²⁶ Inón iga nipoxyolchikajto' iwán nitakuika iga nipakto',

[†] 2:16 2:16 Xikita glosario "Profeta". [‡] 2:20 2:20 Metzti: luna.

malej iga se día nimikis, niye'ono' iga nimoconfiarowa ipan Dios.

²⁷ Ayá' tinəkajtewas kan ono' yej miktokej;

ayá' nō tiknekis iga nej yej nochipa nimitzweyimatiá, mapalani non-akayo.

²⁸ Tinēnextilij ojtimej yej newiga kan wel niye'onos,

iwán poxsan niyolpakis iga tono' nowan.

²⁹ Pedro nō kijtoj:

—Nokniwan, nochi kimati iga to-ikyapatajwewej David migui' iwán motoga', iwán este inán tikmatij kan toktō'.

³⁰ E' David yajki profeta, iwán kimatitoyay iga Dios kinojma-ijlij iga ipan se de ipilowan ipilowampa yawi kjsati Cristo[§] yej yawi mochiwati rey.

³¹ Inón iga David, este ikay kenkuá' kitztoyay, kijtoj iga Cristo yawi ojpa-isati iwán ayá' kawis kan onokej yej miktokej iwán ayá' palanis inakayo.

³² Pues Dios ki-ojpa-ixitij ininya Jesús, iwán inón nonochimej nikhela'itakej.

³³ Jesús yajki ipan cielo iga Dios kiwiga' iwán motalij iladoj iye'ma', iwán toTaj Dios kimá' iyEspíritu Santo kensan kijtoj. Inín yej inán amejemen nemi ankitaj iwán ankikakij wj' de yéj.

³⁴ E' ayéj David yej tejka' ipan cielo; puej yéjsan kijtoj ijkín:

ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,

³⁵ este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

³⁶ 'Amonochimej an-israelitajmej, xikmatikan iga inón Jesús yej ankimiktijkej ipan cruz, Dios kitajlij iga mamochiwa toTeko iwán iga mamochiwa Cristo.

³⁷ Kuá' inón kikakikej, pox moknomatikej iwán kitajtankej Pedro iwán sekin apostolejmej:

—Nokniwan, ¿tē wel manikchiwakan?

³⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti wan xikna'techokan Dios iwán ximobautizarokan sejsé de amejemen ipan itoka' Jesucristo, iga mamitzperdonarowilikan yej ankichijkej yej ayekti; iwán Dios mitz-makaskej iyEspíritu Santo.

³⁹ ToTeko Dios mitzijliáj, iga inín mitz-makaskej amejemen iwán amopilowan, iwán inomej yej wejka onokej; sanké' toTeko kinotzas.

⁴⁰ Ayejsan ijkón tanotza' Pedro, majo' nō tanotza' ijkín:

—Ximomanawikan iga Dios amo mamitzknochiwakan ken kinkochiwaskej inomej yej kimiktijkej Jesús.

⁴¹ Yej kitajtolkuilij Pedro, mobautizarojkej; yej íkuá' kicredojkej Jesús, asi' este ken tres mil.

⁴² Iwán inochin kichiwaj yej kensan apostolejmej kinextiliayaj, iwán sesan iyalmajmej kipiayaj, sekan kichiwaj la Santa Cena* wan sen-oradowajaj.

Ken iga nemij yej achto kitokaj Jesús

⁴³ Iwán inochin madmiradojkej iga kitayaj iga Dios kinextiaya ipoder ipan apostolejmej kuá' kichiwaj mia' milagro.

§ 2:30 2:30 Xikita glosario “Cristo”. * 2:42 2:42 Xikita glosario “Santa Cena”.

⁴⁴ Iwán inochin yej kicredojkej toTeko sesan iyalmajmej kipiayaj iwán nochi yej itatkimej kisémpiyaj.

⁴⁵ Iwán kinamakayaj nochi yej itatkimejpa, iwán itominyo mopartrowiliyay ke'san iga se kipolowa.

⁴⁶ Iwán nochipa monechkowayaj weyitiopan,[†] iwán sentakuayaj ichamej sekin, inochin paktoyaj iwán ayagaj moweyimatiá.

⁴⁷ Kiweyimatiltiyaj Dios iwán nochi gente kiyey'itaya yej kichijtokej; iwán toTeko cada día kichiyaya iga makomatiakan yej momanawijkej iga moconfarojkej ipan Jesús.

3

Kachitialiá se yej awel nejnemi

¹ Pedro iwán Juan nemi senyayaj weyitiopan tiqta' las tres, iga inón hora nokta kitenewiyaj Dios.

² Ompa tiopan onoya se taga' yej itékiya nokta iga awel nejnemi, nochipa katka kikawatij tiopan, ipan kalten yej itoka' Mõnsajti' iga kitajtaniliaya tomjn yej ompa kalakiáj.

³ Kuá' inón yej awel nejnemi kita' Pedro iwán Juan iga nemi kalakij tiopan, kitajtanilijkej tomjn.

⁴ Entonces Pedro iwán Juan kitachilijkej inón yej awel nejnemi, iwán Pedro kijlij:

—Xinetchilikan.

⁵ Yej awel nejnemi tachixtikisa', yéj kijtoj anka yawij kimakatij tejté.

⁶ E' Pedro kijtoj:

—Anikpiá plata niga oro, e' yej nikpiá nia nimitzmakati: Jesucristo yej de Nazaret nochi wel kichywa iwán yéj nejtitan, inón iga nimitzjiliá, ximoketza wan xinejnemi.

⁷ Pedro, kikitzkilij iye'má' iwán kiketza', iwán íkuá'san tojtomi' inochi iyixxi.

⁸ Iwán inón yej awel nejnejmi witóni'pa iga moketza', iwán pe'ya nejnen, senkalákkeja tiopan iwán Pedro wan Juan, wíwitoninemiá iwán kiweyimatiltijtinnemiá Dios.

⁹ Nochi kitakej iga nejnemiaya iwán kiweyimatiltiaya Dios.

¹⁰ Kixmatiáj iga inonya taga' yej motaliaya ipan tiopan ikaltenyo yej itoka' Mõnsajti' iga kitajtaniá tomjn, iwán poxsan madmiradojkej wan moyolmajtijkej iga inón kitakej.

Pedro kitatpowiá la gente ipan tiopan icorredoryo

¹¹ Inón yej awel nejnejmiá, ayo' kinekiá makikajtewa Pedro iwán Juan, iwán nochi gente madmiradojkej iwán yajkij weyitiópampa kan ikaltenyo yej itoka' Salomón kan yejemen onoyaj.

¹² Inón kita' Pedro, kijtoj:

—Noknijmej yej nō an-israelitajmej, ¿te iga anmoyolmajtiáj? ¿Te iga nejemen annetachiliáj kenkuá' nejemej nikachitiltijkej inin taga'? ¿Ix nikachitiltijkej iga nejemej niwelitij o iga niye'nemij iyixtaj Dios?

¹³ Ayéj ijkón, majwa' inõnsan iDiqs to-ikyapatajwan Abraham, Isaac iwán Jacob kichij inin iga kipoxye'ita Jesús yej iPiltzin. Inón Jesús yej amejemen ankijiyakej iwán ankikawatoj ipan imá' Pilato yej gobernador. Kuá' Pilato kinekiá makimajkawa, amejemen ayá' ankinekikej.

[†] 2:46 2:46 Xikita glosario “Weyitiopan”.

14 Amejemej katka xiktajtowilikan iga makimajkawakan Jesús yej ayá' kichij yej ayékti, majwa' ankijtojkej iga makimajkawakan se' taga' yej tamiktij.

15 Ijkón iga ankimiktijkej inón yej temaka vida. E' Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya, inón nejemej niknojma-itakej.

16 Iga nimoconfiarowaj iga Jesús wel nochi kichíwa, achitiá' inún taga' yej inán ankitaj iwán ankixmatij. Igasan nimoconfiarowaj ipan Jesús inón nokta iga mela'achitiá' in inún taga' yej ono' amo-ixtaj.

17 'Nokñwan, nikmati iga kuá' amejemen iwán yej mitzmandarowaj ankimiktijkej Jesús, ayá' ankimatiáj te nemi ankichíwayaj.

18 E' ijkón Dios kichij iga mamochíwa ken ikya kijtojkej profetajmej iga Cristo yawij kinkochíwatij.

19 Inón iga xikajtewákanya iga ankichíwaj yej ayékti wan xikná'techokan Dios, iga mamitzperdonarowilikan yej ankichijkej yej ayékti. Iwán toTeko kichíwas iga xiye'onokan.

20 Iwán Dios nō mitztitaniliskej Jesús yej el Cristo yej íkyaya kitapejpen iga mitztitaniliayaj.

21 Malej iga inán Jesucristo káwiso' ipan cielo este que Dios makiyeyje'tali nochi, ken kijtoj ipan iprofetajmej yej ye'nemikej yej ikay onoyaj.

22 Ijkón Moisés kijlij to-ikyapatajwan: "ToTeko Dios yawi mitztitanilijitij se profeta yej de amejemempa, ijkón ken nej nejtitan. Xikchíwakán nochi yej yéj mitzijliskej,

23 iga nochi yej ayá' kitajtolkuis inón profeta, ay'ya wel onos kan onoskej ipilowan Dios."

24 'Iwán nochi profetajmej desde Samuel iwán yej despueja tajtojkej, nō kijtojkej yej inán nemi mochíwa.

25 Yej Dios kijlij profetajmej iga kichíwas, inón iga amejemen xiye'onokan. Dios kichij se pacto iwán to-ikyapatajwewetkej, kuá' ijkón kijlij Abraham: "Nej nikchíwas iga pan mopilowan ipilowampa, nochi gente yej onokej ipan inún tajli maye'onokan."

26 Kuá' Dios ki-ojpa-ixitij iPiltzin, amejemej achto mitztitanilijkej iga mamitzolchikawakan iwán iga xikajtewakan iga ankichíwaj yej ayékti.

4

Pedro iwán Juan onokej iyixtaj yej mandarowaj

1 Mie' Pedro iwán Juan tatapojtóyajo' iwán la gente, asikej sacerdotajmej iwán saduceojmej* iwán ijefej policijajmej† yej kicuidarowaj weyitiopan.

2 Kuesitoyaj iga Pedro iwán Juan tanextilijtoyaj iga kena, ojpa-isaskej yej miktokej iwán inón monextij kuá' ojpa-isa' Jesús.

3 Kikitzkijkej Pedro iwán Juan e' iga tióta' ya katka kiwigakej ipan cárcel, iwán senyówal ompa onoyaj, kikixtijkej este iga tanesi'.

4 E' mia' yej kikakikej yej kipojtoya Pedro, kicredo'kej; iwán yej kitokaj Jesús masi' ken cinco mil, petz tajtága'san iyoka siwatkej.

5 Ipan se'ya día, monechkojkej Jerusalén ijefejmej judiyojmej, totajwewetkej yej mandarowaj iwán yej tamachtiáj ipan la ley.

6 Ompa nō onoya Anás yej kimandarowa sacerdotajmej, Caifás, Juan, Alejandro, iwán inewi iyikniwan sacerdotajmej yej mandarowaj.

* 4:1 4:1 Xikita glosario "Saduceo". † 4:1 4:1 Xikita glosario "Policijajmej yej tacuidarowaj weyitiopan".

7 Iwán kikuitoj Pedro iwán Juan, iwán kitälkej tajkoyan, iwán ijkín kitajtankej:

—¿A' mitzijlijkej iga wel antamachtíaj ijkín? ¿A'yéj mitzmakakej poder iga wel antaachitíaltíaj?

8 Iwán el Espíritu Santo kitajtölmá' Pedro, kijtoj:

—Amejemen yej anmandarowaj, iwán notajwewetkej de Israel:

9 ya que amejemen annetajtaniy te iga nikchíwiliykej yej yékti inín taga' yej wétitoya iwán ankinekij xikmatikan kén iga achitíá',

10 niknojma-ijtowa amo-ixtaj iga makimati nochi israelítajmej, iga inín taga' yej to-ixtaj ono', achitíá' iga ipoder Jesucristo de Nazaret, inón Jesús yej amejemej ankimiktijkej ipan cruz iwán Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

11 Amejemej yej ken ankalchíwaj, inín Jesús ken se'ti yej ankitajkalkej, e' inín te'ti kitakej iga majya sej yékti iwán kikuikej iga ipan pewa' iga mochij kajli.

12 Petz Jesús wel temañawíá; iga Dios tetítanilij Jesús iwán ateyi se' ipan inín tajli, yej ipan wel timoñawíáj.

13 Kuá' yej mandarowaj kitakej iga Pedro iwán Juan pox tajtölmaj, madmirádojkej iga kimatíaj iga Pedro wan Juan, ñamolmej yej ayá' pox momachtijkej; wan kicredojkej iga nemiáj wan Jesús.

14 Ompa ejkatoya iwán yejemen inón taga' yej achitíá', inón iga awel te kijliayaj.

15 Entonces kitekimakakej Pedro iwán Juan iga makisakan kan monchekowaj yej mandarowaj iga kinekiáj yejémensan makawikan iga matatapowakan.

16 Kijtowayaj:

—¿Te yej tiawik tikchíwilitij inímej tajtaga'? Nochi de Jerusalén kimatij iga kichijkej inín milagro, inón awel tikijtowaj iga ayá'.

17 E' iga ayo' máj mapíwi inín tájtöl ipan altepe', matikmajmajtikan iga ayo' agaj makipowilikan de Jesús.

18 Iwán kinotzkej, kitekimakakej iga ayo' nokta matajtokan niga mata-machtikan de Jesús.

19 Pedro iwán Juan kijtojkej:

—Amejemen, ¿kén ankítaj?, ¿ix máj yékti iyjxtaj Dios manimitzta-tölkuijikan amejemen o maniktajtölkuijikan Dios?

20 Puej nejemej awel nikajtewaj iga nikijtowaj yej nikitakej iwán nikakikej.

21 Iwán yej mandarowaj kimajmajtijkej Pedro wan Juan iwán kimajkajkej. Akasikej kén iga wel makiknochíwakan iga nochi gente kiweyimatiltiaya Dios iga inón taga' yej achitíá'.

22 Inón taga' yej ipan yéj mochij milagro iga achitíá', kipiayay máj de cuarenta años.

Yej kitokaj Jesús kitajtaniliáj Dios iga makipalewikan

23 Kuá' Pedro iwán Juan kimajkájkeja, yajkij kan onokej yej kicredowaj Jesucristo, iwán kipowilijkej inewi yej kijtojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán wewetkej yej mandarowaj.

24 Kuá' inón kikakikej, inochin kisentewijkej Dios, kijtojkej:

—NoTeko, tej tiDios yej tikchij cielo, tajli, lámaz iwán inewi yej ono'.

25 Tej iga moEspíritu Santo tikajtölmá' David yej mitztoke, kijtoj: ¿Te iga kuejkuesiwilo ipan paismej,

iwán la gente kejlámikij iga kichiwaj yej ayękti yej niga kipalewiáj?

²⁶ Reyejmej yej onokej ipan inún tajli inochin monechkojkej, yej mandarowaj ipan altepemej mosenechkojkej, yajkij icontraj toTęko wan icontraj Cristo yej kitán.

²⁷ 'Melá' iga nigaj ipan inún altepe' mosenechkojkej Herodes‡ iwán Poncio Pilato iwán la gente de Israel iwán yej ayéj de Israel, motálkej icontraj moPiltzin Jesús yej tej tiktapejpen iga marreinaro.

²⁸ Iga inón, yejemej kichijkej nochi yej tej tikejlantoya iga ijkón yawi mochiwati.

²⁹ NoTęko xikita iga nemiktijnekiw iwán xinępalewikán iga amo manimajmawikán iga manikpowakán motájtol.

³⁰ Iwán iga mopoder maachitiakán yej wetitokej iwán mamochiwa weyi milagrojmej ipan itoká' moPiltzin Jesús yej ayí' kichij yej ayękti.

³¹ Kuá' tamí' orádojkej, ompa kán nechkatoyaj takuekuechka'; iwán inochimej kipiayaj nokta el Espiritu Santo, iwán ay'ya majmawikej iga kipowaj itájtol Dios.

Nochi yej kipiayaj isentatkimej

³² Nochi yej kicredojkej toTęko sęsan iyalmajmej kipiayaj. Ayagaj motatkinekiá tejté yej kipiaya, majwa' inewi yej kipiayaj, kijtowayaj iga nochi isentatkimej.

³³ Iwán apostolejmej kipowilijkej nochi gente iga toTęko Jesús ojpa-isa', iwán kicredojkej. Dios poxsan kipalewiayaj inochimej.

³⁴ Ateyá ni agaj de yejemen yej amakipiá tejté, iga inochimej yej kipiayaj itálmej o ikalmej kinamakayaj, iwán itominyo kiwigayaj

³⁵ iwán kimakayaj apostolejmej, iwán yejemej kimajmakayaj nochi tokniwan sanké' kipolowayaj.

³⁶ Ijkón kichij se levita§ yej itoká' José, yej naceroj ipan tajkótal* yej itoká' Chipre. Apostolejmej kitálilijkej José se' itoká', kitokawijkej Bernabé, yej kijtojneki Yej Tayolchikawa;

³⁷ inún taga' kipiaya se itál iwán kinamá', iwán itominyo kikawilito apostolejmej.

5

Ananías iwán Safira kichiwaj yej ayękti

¹ E' se taga' yej itoká' Ananías iwán Safira yej isiwá', kinamakakej itálmej.

² Inún taga' kikui' achi inón tomín, iwán achi kikawilitoj apostolejmej ken tikita achonya nokta iga kinamakakej. Iwán isiwá' nochi kimatiá.

³ Iwán Pedro kijtoj:

—Ananías, ¿te iga kala' Tzitzimi' ipan moalmaj iwán tikne' xikajkayawa el Espiritu Santo iga tikui' achi itominyo inón tajli yej tiknamá'?

⁴ ¿Ix ayéj motatki katka in tajli? Iwán siga tiknamá', ¿ix ayéj motatki nę in tomín? ¿Te iga ijkón tikchij? Ayéj nejemej anęekajkayajkej, Dioswa' in tikne' xikajkayawa.

⁵ Kuá' inón kiká' Ananías, mikiwétzi'ya. Iwán nochi yej kimatikej, poxsan majmawikej.

‡ 4:27 4:27 Xikita glosario "Herodes". § 4:36 4:36 Xikita glosario "Levita". * 4:36 4:36 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

6 Iwán asikej sekin chokomej, kikimilojkej iga tzótzol iwán yajki kitókatoyaj.

7 Panoj ken eyi horas, kalakito isiwa' Ananías, yéj aya kimatiá iga mígui'ya iwéj.

8 Pedro kitajtan:

—Ta' xine-ijli, ¿iga achón iga ankinamakakej in amótal ké' ankijtowaj?

Iwán siwa' kijtoj:

—Kena, achón.

9 Iwán Pedro kijlij:

—¿Te iga anmotajtołtijek iga ankinekikej xikajkayawakan iyEspíritoj toTeko? Ta' xikita, ne wıtzey yej kitókatoyaj mowéj; inán tej no yawij mitwıgıtatij.

10 Iwán ikua'san miktiwetzi' iyikxıténoj Pedro. Kuá' kalakkej chokomej kasitoy siwa' mıkto'ya, iwán kikıxtijek iwán kitókkej iténoj iwéj.

11 Iwán inochimej yej kicredojtoyaj Jesucristo iwán nochi yej kimatikej yej mochi, poxsan majmawikej.

Dios kichıwa mia' milagro

12 Iga Dios kılalewıj apostolejmej, kichıwayaj mia' milagrojmej iyıxtaj la gente. Inochın yej kicredowayaj toTeko monechkowayaj weyitiopan, iténoj puerta yej itóka' Salomón.

13 Ni agaj yej ayá' kicredowaya Jesucristo mıxewıaya iga masen-onokan iwamej, e' la gente poxsan kiyé'ıtayaj inómej toknımej.

14 Yej kicredowayaj toTeko, majya miakiayaj, tajtaga' iwán siwatkej.

15 Este kikıxtıayaj ipan calle yej wıtitokej, kitekayaj ipan tapech iwán ipan peta', iga kuá' panoj Pedro, malej itónal maasi ipan sekin de yejemej.

16 Iwán mia' no yej najna'san iyáłtepemej, yayaj Jerusalén, kiwigayaj iyenfermojmej iwán yej kıkınochiıtoyaj małespıritojmej iwán nochi achıtıakej.

Pedro wan Juan kiwigaj preso

17 Iwán ijefej sacerdoıejmej iwán nochi saduceojmej yej iwán onoyaj, kıxtıayaj apostolejmej.

18 Iwán kikıtzkıjkej apostolejmej iwán kıpıresoıwijkej.

19 E' se iyágel* toTeko yajki tayowakan kitapowılıtıoj cárcel, iwán kikıxtıjkej, kılıjıkej:

20 —Xakan, xımoketzatıj weyitiopan iwán xıktatapowıtıj la gente ken iga wel manejnemıkan ipan iyoyıwı Dios.

21 Iga inón kıkakıkej, ipan se'ya día isáıpasan kalakkej weyitiopan iwán pewakej tamachtıjkej.

E' ijefej sacerdoıejmej iwán yej iwán ompa onoyaj, kinechkıjkej nochi yej kimandarowaj israılıtajmej, iwán tatekimakakej iga mamokuitı apostolejmej kankı' onokej carcelıjtı'.

22 Kıtıtankej policıayajmej yej tacuıdarowaj weyitiopan. E' kuá' asıtoj ipan cárcel, akasıkejo', iwán mokuepkej iga tamatıłıtıoj.

23 Kıjtojkej:

—Nıkasıtıoj cárcel ye'tzakto' iwán ipan kalten ejekatokej policıayajmej. E' kuá' nıktapıjkej, ompa ayagaj onoya.

* 5:19 5:19 Xikita glosario "Ángel".

²⁴ Kuꝥ' inón kikakikej ijefej sacerdotejmej iwán ijefej policijajmej yej tacuidarowaj weyitiopan iwán inomej sacerdotejmej yej nq mandarowaj, mojlíayaj: atikmatij kēman tamatis inín.

²⁵ Íkuꝥ' asito sē taga' iwán kijtoj:

—Tajtaga' yej ankakikaj ipan cárceľ onókeja weyitiopan, némiya tamachtíaj.

²⁶ Ijefej policijajmej iwán policijajmej yej takuidarowaj, yajkij kikuitoj tamelá iga kimajmawiliayaj la gente iga wel kitemiktiáj.

²⁷ Kuꝥ' kaxitítoj, kiwigakej iyíxtaj yej kimandarowaj judiyojmej, iwán ijefej sacerdotejmej kijlij apóstolejmej:

²⁸ —Nejemen nimitzijlíkeja iga ayo' nokta xitamachtíkan yej kichij Jesús. ¿Iwán tē anchihíkej? Amejemen antamachtítinénkeja noyan Jerusalen iwán ankinekij xinepantíkan iga nejemej níkmiktíkej inón taga'.

²⁹ Iwán Pedro iwán sekin apóstolejmej kijtojkej:

—Máj yēkti manikchíwakan ken kijtowa Dios, que manikchíwakan ken kijtowaj tajtaga'.

³⁰ IDios to-ikyapatajwan, ki-ojpa-ixitij Jesús; inón yej aniclavarojkej ipan sē cruz iga ankímiktíkej.

³¹ Dios kiwiga' ajko iwán kitalij iládoj iye'ma', kitalij iga mamandaro iwán matasalvaro. Ijón israelítajmej wel makikajtewakan iga ayompa nemij iga Dios makiperdonaro yejemej.

³² Inón nejemej níknójma-itakej iwán nimitzpowiliáj, iwán nq mitznēxtiliáj el Espíritu Santo. Inón Espíritu, Dios kimaka yejsan kichíwa ken yéj kijtowa.

³³ Kuꝥ' inón kikakikej, kuejkuesiwekej iwán kinekiáj makímiktíkan.

³⁴ Iwán ompa kan nechkatoyaj yej mandarowaj onoya sē fariseo† yej itoká' Gamaliel yej tamachtíaj ipan iley Moisés, inón taga' poxsan kiye'itayaj. Moketza' iwán kijtoj iga achi alín makísakān apóstolejmej.

³⁵ Iwán Gamaliel kijlij yej mandarowaj:

—Nokniwan de Israel, cuidáj tejté anchihíwiliáj inimej tajtaga'.

³⁶ Xikejlamíkikan ken ikyā kichij Teudas, yéj kiyolmakatoya iga mandaro. Iwán kitokakej ken cuatrocientos tajtaga'; e' yéj kimiktíkejšan, iwán nochi yej kitokayaj papayínikej iwán ompa nochi tami'.

³⁷ Máj despuéj, kuꝥ' nemi mocensarolo, Judas yej de Galilea poxsan mia' kinechkoy yej kitokayaj; e' yéj nq kimiktíkej, iwán yej kitokayaj inochimej papayínikej.

³⁸ Inón iga nimitzijliáj iga xikajtewakan kama manemikan inimej tajtaga', amo tē xikchíwilkān. Porque siga nemi kichíwaj kensan yejemen kinekij, yáwisan tamiti.

³⁹ E' siga kichíwaj yej Dios kineki iga mamochíwa, amejemen awel tē anchihíwílskej. Achi xitamajmawilkān, amo santá' ankikuejkesojtoskej Dios.

⁴⁰ Iwán nochi kitajtolkułlij inón taga'. Iwán kinqtzkej apóstolejmej, kimagakej iwán kitekimakakej iga ayo' máj matatapowakan ipan itoká' Jesús; iwán kimajkajkej.

⁴¹ Iwán apóstolejmej kiskeja iyíxtaj yej mandarowaj, poxsan paktiajkij iga Dios kita' iga wel kijyqwíaj kuꝥ' kíknochíkej iga moconfiarojkej ipan Jesús.

† 5:34 5:34 Xikita glosario "Fariseo".

⁴² Iwán nochipa tamachtiaꝝaj iwán kipowayaj itájtɔl Jesucristo. Yayaj ipan weyitiopan, iwán nɔ tamachtijtinemiáj ipan kajlimej.

6

Kitapejpenaj siete diqconojmej

¹ Iwán inón vej yej kitokaj Jesucristo nemi máj miakiayaj. Iwán yej tajtowaj hebreo* nochipa tamajmakayaj tákual. Iwán yej tajtowaj griego motelwijkej wan yej tajtowaj hebreo. Kijtojkej iga kuá' momajmakayaj tákual, ayá' kiye'atenderowaj siwatkej yej tajtowaj griego yej mikikeja iwewejmej.

² Iwán inomej doce apostolejmej kinechkojkej nochi yej kitokaj Jesús iwán kijtojkej:

—Akajasi iga manikajtewakan iga nikpowaj itájtɔl Dios iga san tákual manikmajmakakan tokniwan.

³ Inón iga nokniwan, xiktapejpenakan siete tajtaga' yej ankitaj ye'nemij, iwán yej kimatij te kichiwaj, iwán yej kipiáj nokta el Espíritu Santo iga yejemen makichiwakan inin tekipanɔl.

⁴ Nejemen niktenewijtoskej Dios, iwán nitamachtijtoskej ipan itájtɔl.

⁵ Iwán nochi kiye'itakej yej kijtojkej apostolejmej. Iwán kitapejpenkej Esteban, se taga' yej poxsan moconfiarowaya ipan Dios, iwán kipiaya nokta el Espíritu Santo. Nɔ kitapejpenkej Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas iwán Nicolás de Antioquia yej ayéj judío, yéj íkyaya kicredoj ken iga tanextiliayaj judiyojmej.

⁶ Iwán kiwigakej itenoj apostolejmej, yejemej kitalijkej imamej ipan izontekomej inomej siete tokniwej iwán ki-oradowilijkej.

⁷ Iwán itájtɔl Dios mia'ya nemi kicredowaya, iwán yej kitokaj Jesús poxsan miakiakej ompa Jerusalén. Este nɔ mia' sacerdotejmej yej judiyojmej kicredojkej Jesús.

Kipresowiáj Esteban

⁸ Dios kimá' poder Esteban iga makichjwa milagrojmej iga la gente makicredokan Jesús.

⁹ E' sekin judiyojmej yej asij tiopan yej itoká' “Esclavojmej yej itekomej kimajkájkeja”, iwán sekin yej de Cirene, de Alejandria, de Cilicia, de Asia, pewakej iga motenkitzkiáj iwán Esteban.

¹⁰ E' awel kitanilijkej iga el Espíritu Santo kipalewij Esteban iga kimá' tájtɔl yej ómpaya nokta ken kijtoj.

¹¹ Iwán inomej kixtawakej sekin iga makijtokan iga Esteban maltajtowa iga iley Moisés, iwán maltajtowa iga Dios.

¹² Ijkón kichijkej iga makuejkuesiwikan la gente iwán nochi wewetkej yej mandarowaj iwán yej tamachtiaꝝaj ipan la ley iwán ki-onkawijkej Esteban; kikitzkijkej iwán kiwigakej iyixtaj kan monechkowaj yej kimandarowaj nochi judiyojmej.

¹³ Iwán nɔ kitemojkej yej tapantiaꝝaj, kijtojkej:

—Inin taga' atami iga maltajtowa iga inin toweyitiopan kan moweyimati Dios, iwán tajtowa icontraꝝaj iley Moisés.

* 6:1 6:1 Xikita glosario “Hebreo”.

14 Nikakikej kijtojto' iga Jesús de Nazaret yawi kixit̄inati in̄in weyi-tiopan iw̄an yawi kipatati ken tiktekich̄iwaj ken Moisés ten̄extilij iga matikch̄iwakan.

15 Yej mand̄arowaj iw̄an nochi yej ompa ewatoyaj, kūa' kitach̄ilijkej Esteban, kitakej iga ix̄aya' kenya sē ángel.

7

Esteban motajtowiliá

1 Ijefej sacerdotejmej ijk̄in kitajtan Esteban:

—¿Ix melá' iga ijk̄on?

2 Iw̄an yéj kijtoj:

—Nokniw̄an iw̄an annotajwewetkej, xinekakikan yej nia nimitzijlitij. In̄on toDios yej nochi wel kich̄iwa, kix̄nextilij to-ikyapatajwewej Abraham kūa' onoya ipan tajli yej itok̄a' Mesopotamia, kūa' aya yawi mochant̄iti altepe' Harán.

3 Iw̄an Dios kijlij: “Xikajtewa mótal iw̄an mokniw̄an iw̄an xaj ipan in̄on tajli yej nej nia nimitzn̄extiliti.”

4 Iw̄an Abraham k̄isa' pan país yej itok̄a' Caldea iw̄an yajki mochant̄ito altepe' Harán. Kūa' Abraham mi'ya' itaj, Dios sej kik̄ix̄tij ompa iw̄an kiwajli' kan in̄an amejemen anch̄antitokej.

5 E' ayá' kimá' ital yej ma-itátkipay; ni al̄in nokta ayá' kimá' kan wel matak̄sa. E' Dios kijlij iga yawi kimakati yej mochiwas itatki, iw̄an kūa' mikisya, kawis iga ipilow̄an ipilow̄ampa, malej íkūa' Abraham aya kipiaya ipilow̄an.

6 Iw̄an Dios kijlij iga yej ipilow̄an ipilow̄ampa yatij mochant̄iti ipan se' tajli yej ayéj itatkimej. Ompa yawij onotij iga esclavojmej iw̄an kink̄och̄itoskej cuatrocientos años.

7 Iw̄an Dios n̄o kijlij: “Nej nia nicastigar̄oti yej mitzesclavojtiliskej. Iw̄an mopilow̄an ipilow̄ampa yawij k̄isatij ompa, iw̄an witzej neweyimat̄iltikij nigaj.”

8 Dios motajtol̄tij iw̄an Abraham, kimá' in̄on costumbre yej mojlíá circuncisión* iga man̄esi iga motajtol̄tij iw̄an. In̄on iga kūa' Isaac kipiaya ocho días iga nac̄eroj, Abraham kicircuncid̄aroj, iw̄an ijk̄onsan n̄o kich̄ij Isaac iw̄an ipiltz̄in yej itok̄a' Jacob. Iw̄an ijk̄onsan n̄o kich̄ij Jacob iw̄an ipilow̄an, in̄omej doce ipilow̄an yej mochiijkej iga tetajmej ipan nación de Israel.

9 In̄omej ipilow̄an Jacob yej yajkij to-ikyapatajw̄an kijiyakej itzoyomej yej itok̄a' José, iw̄an kinamakakej, iw̄an in̄omej yej takojkej kiwigakej Egipto. E' Dios onoya iw̄an José

10 w̄an kim̄anawij kua' kink̄och̄iwayaj. Dios kin̄extilij ken wel mackich̄iwa iga wel makiye'ita Faraón el rey de Egipto. In̄on iga Faraón kit̄alij José iga mamoch̄iwa gobernador ipan Egipto iw̄an n̄o mand̄arow̄aya ch̄an Faraón.

11 Iw̄an poxsan apistajtiá' iw̄an tayokoyayaj noyan ipan ital Egipto iw̄an Canaan, w̄an totajw̄an akasiajo' tē kikuayaj.

12 Kūa' Jacob kimati' iga Egipto ono' trigo, kit̄itan ipilow̄an yej to-ikyapatajw̄an matakowatij. Ijk̄on iga achto vej yajkij Egipto.

* 7:8 7:8 Xikita glosario “Circuncisión”.

13 Entonces kuꝥ' se' vej yajkij yejemen, José motenxíttonya iyixtaj iyikniwan, wan íkuꝥ'ya el rey Faraón kimati' katiapa itaj wan iyikniwej José.

14 Iwán José tatitan makikuitij Jacob vej ítajpa iwán inochi iyikniwan; iga inochimej masi' setenta y cinco.

15 Ijkón iga Jacob yajki mochantito Egipto iwán ompa migui', iwán ompa mikikej nõ ipilowan vej to-ikyapatajwan.

16 Iwán iyomiyomej Jacob kiwigakej ipan tajli vej itokꝥ' Siquem, iwán kitokakej ipan animajtexapo' vej Abraham kikowilij ipilowan Hamor.

17 'Kuꝥ' ayo' wejka iga mochiwas vej Dios kijlij Abraham iga yawi kichiwati nokta, judiyojmej poxsan piwikej Egipto.

18 Ompa Egipto pe' mandaroj se' rey vej akixmatia José.

19 Inón rey kikajkayaj totajwan iwán kinkochijkej, kitekimakakej iga makisenkokajtewakan seli' chooilin iga mamijmikikan.†

20 Íkuꝥ' naceroj Moisés. Yéj kuꝥ' séligo', Dios poxsan kiye'ita'. Itaj iwán iye' kiskaltijkej eyi mes ompa ichamej.

21 Kuꝥ' tatekimakakej iga kikajtėjeja iselti iga mamiki, isiwapiltzin el rey de Egipto kasi' iwán kiskaltij ken ipiltzin.

22 Inón iga Moisés momachtij ken momachtiaj egipciojmej. Yéj mandarowaya poxsan iwán nochí ken tatekimakaya mochiwaya.

23 'Kuꝥ' kipiaya cuarenta años, Moisés yajki kipaxalowilito iyikniwan, inomej vej de Israel.

24 Ompa kita' se egipcio kimagatoya se vej iyikniwejpa. Iwán kimānawito iwán kimiktij inón egipcio vej tamagatoya.

25 Yéj kijtoj anka iyikniwan kimatiskej iga Dios kititan iga makimānawikan, e' yejemen ayá' kimatikej.

26 Iwán ipan se'ya día, Moisés kasito omen israelita nemi momagaj, iwán kitakawaltiyaj, kijlijkej: “¿Te iga anmomagaj? Esi de amejémempasan.”

27 Kuꝥ' kika' inón vej tamagatoya, este kiyagatopej Moisés, kijlij: “Tej ayagaj mitztalij iga tijefej o tijeuz iga xinetakawaltikan.

28 ¿Ix tikneki nõ xinemikti ken yalwa tikmiktij inón egipcio?”

29 Kuꝥ' Moisés inón kika', choloj iwán yajki mochantito ipan tajli vej itokꝥ' Madián. Ompa onoya ken vej wejkachanej iwán kipiá' omen ipilowan.

30 'Kuꝥ' pánoja cuarenta años, Moisés onoya ipan desierto‡ iná' tepe' vej itokꝥ' Sinaí. Ompa kixnexitlij se ángel ipan se witztako' vej wewelqntoya.

31 Moisés momajtij iga inón vej kitztoya, iwán kuꝥ' kitechoj iga makiye'ita, kika' itájtol toTejo, kijlij:

32 “Nej vej iDiospa amo-ikyapatajwewetkej, Abraham, Isaac, iwán Jacob.” Iwán Moisés kuekuechkatoya iga majmawiá, iwán ayo' mixewiaya iga kitachiliaya.

33 Iwán toTejo kijlij: “Xikixti moga' vej tikakijto', porque nij kan titaksato', nej nono'.

34 Nikitzto' ken iga kinkochiwan nogentej vej onokej Egipto, nikaki iga este tejtenaj. Inón iga niwalaj iga nikmanawikoj. Inán xiwiki iga nia sej nimitztitaniti Egipto.”

† 7:19 7:19 Ex 1:22 ‡ 7:30 7:30 Xikita glosario “Desierto”.

35 'Malej iga yejemen kimalilijikej Moisés, kuə' kijlijkej: "¿A'yéj mitztalıj iga tijefej o tijuez?" E' Dios kiŕitan ken jefe iga makimanawiti igentej. Kiŕitan iyáŋgel makixnextilíti Moisés ipan witztaŕo'.

36 Moiséswa' in yej kikiŕtij Egipto to-ikyapatajwan. Yéj kichij milagro ompiga Egipto iwán ipan inón Chılıti lámar iwán ipan desierto kan nemiáj cuarenta años.

37 Inonsan Moisés kijlij israelitajmej: "Dios yawi mitztitanilítij se profeta yej de amejémepsan, ken nej neŕitan. Xikakikan yej yéj mitzijliáj."

38 Inın Moisés yej onoya iwán la gente ompiga ipan desierto, iwán el áŋgel yej kinotza' ipan tepe' Sinaí. Iwán onoya wan to-ikyapatajwan, Moisés yej kimakakej itájtol yej tamaka vida iga tejemej sej matemakakan.

39 'E' inomej totajwan ayá' kinekikej makichiwakan ken kijtowa, majwa' kinekiáj sej mamokuepakan Egipto.

40 Iwán kijlijkej Aarón: "Niknekij xinechwilikan diosmej iga mateo-ijkulitijtiakan tejemej. Porque atikmatij te kichij inón Moisés yej teŕixtij Egipto."

41 Iwán kichijkej ken se torojtzin iga idiosmej iga makiweyimatiłtikan, iwán kikuikej mia' yolŕamej iga kimiktilijkej tepostorojtzin iwán yejemen pakikej iga kichijkej inón.

42 Iwán Dios kikaŕtej yejemen, kisémakákeja iga makiweyimatiłtikan sitalimej. Ijkin ijkuilijto' ipan ilibroŕ profetaŕmej: Amejemen de Israel, ¿ix amejemen ankimiktijkej yolŕamej iga annemakakej ofrenda

kuə' amonoyaj ipan desierto cuarenta años?

43 ¿Ayá'! Majwa' ankinentiayaj ikuetaxtiopan dios Moloc,

iwán ankinentiayaj sitalin yej kijliáj dios Renfán.

Inomej imágenes yej amejémensan ankichijkej iga xikweyimatiłtikan.

Inón iga niawij nimitzkixtij kan amonokej; nimitzwigaskej este iyikampa país de Babilonia.

44 'Ipan desierto to-ikyapatajwan kipiayaj se kuetaxtiopan^S kan kanayaj inón ome patachte'ti kan ijkuilijtoya la ley. Inón kuetaxtiopan kichij Moisés kensan Dios kinextilij iga makichíwa.

45 To-ikyapatajwan kimakakej inón kuetaxtiopan ipilowan iwán kaxitijkej este nigaj. Senwalkej iwán Josué iga kitalkuilijko se' gente yej nigaj chantitoyaj. Inomej gente Dios kikiŕtij iga kimakakej ital totajwan. Ijkonya iga kawiko inón kuetaxtiopan este iga mandaroŕ el rey David.

46 Dios poxsan kiye'ita' el rey David iwán yéj kine' makichiwili se ikal Dios yej iDiospa Jacob, kan wel maono.

47 E' rey Salomón in yej kichij Dios ikal.

48 Malej iga Dios yej kipoxpía poder, ayá' mochantiá ipan tiopamej yej kimachíwajpa tajtaŕa'. Ken kijtoj se profeta:

49 Ipan cielo nimotalıá iga nimandarowa,

iwán ipan tajli nimokxitetoniá.

¿Katiábapa nókal nechwiliskej?

¿Kan wel nimosewıj?, kijtowa toTeŕko.

50 ¿Ixtaj ayéj nej nikchij iga nomá' nochi yej ono'?

51 Esteban kítojo' no:

^S 7:44 7:44 Xikita glosario "Kuetaxtiopan".

—E' amejemen nochipa anyoqtakuaktikej, amonakas iwán amoalmaj ken yej ayá' kixmatij Dios. Nochipa ankichiwaj yej ayá' kineki el Espíritu Santo. Amejemen kensan amo-ikyapatajwan.

⁵² Amo-ikyapatajwan kinkoqchijkej nochi profetajmej, este kimijmiktijkej yej kijtojkej iga yawi witzeti Cristo, yej ye'nemi. Iwán kuá' walaq, amejémensan sej ankentregarojkej iwán ankimiktijkej.

⁵³ Malej iga angelejmej mitzmakakej iley Dios, e' amejemen ayá' ankichijkej ken kijtowa.

Miki Esteban

⁵⁴ Kuá' kikakikej yej kijtojtoya Esteban, poxsan kuejkuesiwiwej este kigueuetzekaltijkej itamej iga kijiyaj Esteban.

⁵⁵ E' yéj kimela'piaya el Espíritu Santo, ajkotachá' ipan cielo iwán kita' kan Dios tawijto', wan kita' ompa ejkato' Jesús iladoj iye'má' Dios.

⁵⁶ Iwán kijtoj:

—i'Ta' xikitakan! Nikitzto' tapojto' cielo, iwán ompa ono' Jesús* iladoj iye'má' Dios.

⁵⁷ E' yejemej monajnagastzakkej iga imamej, tzajtziwej iwán kisenpolojkej Esteban.

⁵⁸ Kiwawatatzojtikixtijkej ipan altepe' iga kitemiktitoj. Iwán inomej yej nemi tatemiktiáj kikawatoyaj isotantzotzolmej† iyixkitenoj se taga' yej itoka' Saulo iga makicuidarowilikan.

⁵⁹ Mij nemi kitemiktiáj, Esteban kitenewij Dios, kijtoj:

—NoTeko Jesús, xikqmemawi noespíritoj.

⁶⁰ Iwán motankuaketza', iwán tajtoj recio, kijtoj:

—NoTeko, amo xikwelkuñli yej ayekti yej nemi neqchiwiliáj.

Kuá' tami' inón kijtoj, mígui'ya.

8

Saulo kitemowa iga kinkoqchiwa yej kicredowaj Jesús

¹ Saulo kiye'ita' iga kimiktijkej Esteban.

Inonsan dia pewayej iga paréj kitemojkej iga kinkoqchiwaj yej kicredojtokej Jesús yej ichamej Jerusalén. Nochi papayinikej, ono' yej yajki ipan ital Judea iwán Samaria. Apostolójmejsan kajkej Jerusalén.

² Sekin tajtaga' yej kicredojtokej Dios, kitokkej Esteban, iwán poxsan chokakej.

³ Iwán Saulo kinkoqchiwaya yej kicredojtokej Jesús, kalakiá ipan sejsé kajli iga kiwawatatzojtikixtiaya tajtaga' iwán siwatkej iwán kiwigayaj preso.

Mopowa ye'noticiay Samaria

⁴ E' yej cholojkej Jerusalén, noyan san kan yajki kipowayaj itajtól Dios yej asalvarowa,

⁵ Se de yejemen yej itoka' Felipe, yajki se altepe' yej ono' ipan ital Samaria,* iwán ompa pewa' kipowa' itajtól Cristo.

⁶ Ompa monechqolowaya iwán nochi kikakiáj yej kijtowaya Felipe, iwán nq kitayaj iga kichiwaya milagro.

* **7:56 7:56** Esteban kijtoj "iPiltzn Taga", tōka' yej Jesús kijtoj kuá' motokawij. Lc 5:24 † **7:58 7:58** Anka iga sektaj kinentiayaj sotantzótzol, wan kikixtijkej iga máj wel matatemiktikan. Ayéj iga onoyaj ipetzakamej. * **8:5 8:5** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

7 Mia' yej kipiaya maġspíritoj achitiakej, iwán maġspíritojmej kuá' kġsayaj ipan inomej este tzaġtzitíkġsayaj. Iwán nò achitiakej yej takuawayaxtoyaj iwán yej koġxomej.

8 Inón iga poxxan paġtoyaj ipan inón altepe'.

9 E' onoya nò se taġa' yej itoġa' Simón yej motamatiliá iwán kikajkayaj-toya la gente de Samaria, kinekiá iga makita la gente iga yéj ayéj námol.

10 Kitajtolkakiá yej máj aya yolej este yej máj yóleja, kġtowayaj:

—Inín Simón kinentiá nokta iweyipoder Dios.

11 Kitajtolkuġliayaj iga inón itamatilis, íkyaya kikajkayajtokej.

12 E' kuá' kicređojkej inón ye'notġiciaj yej Felipe kipowa' ken iga reinarowa Dios, iwán iga mamosalvaroġan ipan itoġa' Jesucristo, mobautizaroġkej tajtaġa' iwán siwatkej.

13 Kicređoj nò inón Simón, iwán mobautizaroġ, iwán kitokatinemiáy Felipe, madmiradoġtoya iga kitaya iga kichġwaya milagros.

14 Kuá' apóstolejmej yej onoyaj Jerusalén kimatikej iga yej ichamej Samaria kicređojkeja itáġtol Dios, kiġtankej mayaġan ompiga Pedro iwán Juan.

15 Asitoj ompiga, orađojkej iga inomej yej kicređojkej Jesús iga makipiakan el Espírġtu Santo.

16 Porque aya wġtziá iyEspírġtoj Dios niga ipan se de yejémempa, onóyajsan bautizado ipan itoġa' toTeko Jesús.

17 Iwán Pedro iwán Juan kitalkej imamej ipan inomej, iwán inomej kipiákeja iyEspírġtoj Dios.

18 Kuá' Simón kita' iga walaġ iyEspírġtoj Dios iga apóstolejmej kitálġkejsan imamej ipan inomej, Simón kinekiá makixtaġa apóstolejmej;

19 kġtoġ:

—Xinemakaga nò inón poder iga a'san ipan maniktalili noma' makipiá nò iyEspírġtoj Dios.

20 Iwán Pedro kġlij:

—Ximiki waġ motomġn iga tikowasneki imakoġa Dios.

21 Tej ayá' mitzajasi iga xikpiá; iyixtaj Dios tej tikchġto' yej ayekti.

22 Xikajtéwaya iga tikchġwa yej ayekti, iwán xiktajtanili Dios siga wel mitzelkawilġ inón yej tikejlaġ ipan moalmaj.

23 Nimitzita iga ipan moalmaj titapox-ixita, iwán tikchġto' yej ayekti, inón kenkuá' mitzilpito'.

24 Iwán kġtoġ Simón:

—Amejemen xikteġewġkaġ Dios iga nej iga amo mamochġwa inón yej anne-ijliġkej.

25 Kuá' apóstolejmej tami' taġapowakej ipan itáġtol Dios, mokuepkej Jerusalén. Ipan ojti kipoġtiwalkej ye'notġiciaj ipan mia' altepetzitzġn yej onokej ipan ital Samaria.

Felipe iwán se taġa' de Etiopía

26 Después se iyángel toTeko kġlij Felipe:

—Ximoketza, iwán xaj tanġbapa ipan ojti yej kġsa Jerusalén iwán yawi altepe' Gaza.

Inón ojti panowa ipan desierto.

27 Iġkón Felipe moketza' waġ yajki ompiga; iwán ipan ojti masi' iwán se taġa' yej ichan ipan taġli Etiopía. Inón taġa' poxxan tayakantoya, yéj

kenilijtoya itomın la reina de Etiopía yey itoqa' Candace. Inón tağa' yajka Jerusalén iga kiweyimatiltitoyá Dios.

²⁸ Inón tağa' némiya yağa ichan; ewatiya ipan ikuacarretaj, kileerojtiaya inón libro yey kikuiloj el profeta Isaías.

²⁹ IyEspíritoj Dios kijlij Felipe:

—Xiktecho inón kuacarretaj iwán xisenyawı itenoj.

³⁰ Kuá' Felipe kitechoj, kıká' iga kileerojtiaya inón libro yey kikuiloj Isaías, iwán kitajtan:

—¿Ix tikmati te kijtojneki in yey tikleerojtiá?

³¹ Iwán kijtoj inón tağa':

—¿Kén nıa nikmatiti si ayagaj ne-ijliá te kijtojneki?

Iwán kijlij Felipe iga matejkawi iga mamotalı itenoj.

³² Kan kileerojtiaya ijkın ijkuilijto:

Kiwıgakej kimiktıtoj ken se borrego;†

iwán ken borregoıtzın kuá' kitejtekiıá itzojmiyo, atzajtzi, ijkonsan yéj nı atajtoj.

³³ Kalımpamatikej, ayá' kitajtoıkuılij yey kijuzgarowa.

¿Iwán a' tajtowa iga ipilowan?,

ıga kimiktıjkej ipan inın tajlı.

³⁴ Iwán inón tağa' de Etiopía kitajtan Felipe:

—Achi xine-ijlı de a'yéj tajtowa inın profeta. ¿Ix ıga yéjsan o ıga sewo'?

³⁵ Iwán Felipe pewa' tajtoj de inón yey kileerojtiaya inón tağa' de Etiopía, iwán kipowilij ye'notıciaj de Jesús.

³⁶ Kan nemi yawıj, asitoj kan ono' a'ti. Kijtoj inón tağa':

—Nıj ono' a'ti; ¿ıx awel tinébautızaroj?

³⁷ Felipe kijtoj:

—Sıga tikmela'credowa ıga inewı moılmaj, wel.

Iwán kijtoj:

—Nıcredowa ıga Jesucristo iPiltzın Dios.

³⁸ Iwán kiketaltıj ikuacarretaj; iwán iyomextimej yajkıj a-ıjti'. Iwán ómpaya Felipe kibautızaroj inón tağa'.

³⁹ Kuá' kıskeja a-ıjti', iyEspíritoj toTeıko kiwıga' Felipe. Inón tağa' ayo' máj kita' Felipe; e' tağa' kıkui' iyojwi este paıtiajki.

⁴⁰ Felipe asito sej este ipan altepe' yey itoqa' Azoto, iwán panotıajkı ipan sejsé altepe' ıga kipojınemi' ye'notıciaj de Jesús este que asi' altepe' Cesarea.

9

Saulo pewa ıga kitoka Jesús

¹ Saulo kijtojtóyasın ıga yawı kimiktıti yey kitokaj Jesús. Inón ıga yajkı kitato ijfefej sacerdotejmej,*

² kitajtanito amamej kan makıjto ıga yejemej kitekımakaj ıga mayawı Damasco ıga makıtemoti ipan itıopamej judıyojmej yejsın kitokaj iyojwi Jesucristo. San a' casıs, kiwıgas preso este Jerusalén, tajtağa' o sıwatkej.

³ E' kuá' nemi yaya ipan ojti ıga asıtıayay Damasco, wııaj ipan cielo se ti'ti yey kiwejtawıko.

⁴ Saulo wetzi' este talpan, kıká' a'pa ijkın kijlij:

† 8:32 8:32 Xıkita glosario "Borrego". * 9:1 9:1 Inın ijfefej sacerdotejmej, ichan Jerusalén.

—Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknoçhíwa?

⁵ Saulo kijtoj:

—¿A'yejtaj in tej?

Iwán kijlij:

—Nej niJesús. Nejwa' in yej nemi tine-iknoçhíwa. Iga ijkón tikçhíwa, tejsan momatika nemi timo-iknoçhíwa, ken kuá' se toro kítiliksa ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtia.

⁶ Iwán Saulo este kuekuechka' iga majmawi, kijlij:

—NoTeko, ¿tetaj tikneki manikçhíwa?

ToTeko kijlij:

—Ximokéztaya, xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijliti tē tia tikçhíwati.

⁷ Inomej tajtaga' yej nemi yayaj iwán Saulo pox momajtjítikajkej iga kikakikej a'pa tajtoj, e' akitakej ni agaj.

⁸ Iwán Saulo moketza' kan wetztoya, kuá' mixtapoj, ayo' wel tachaya. Iwán kimawilantiajkij. Ijkón kaxititōj Damasco.

⁹ Ompa onoya eyi día, awel tachaya, atakuaj niga konij nitē.

¹⁰ Ompa Damasco onoya se yej itōka' Ananías yej kitoka Jesucristo, wan toTeko kixnēxtilij, kijlij:

—¡Ananías!

Iwán yéj kijlij:

—Nigaj nono' noTeko.

¹¹ Iwán toTeko kijlij:

—Xi-ójkuiya, xaj ipan calle yej itōka' Melakti'. Ompa çan Judas, xiktemōti se de Tarso yej itōka' Saulo, yéj inán nemi neñeñewiá.

¹² Nikixnēxtilija iga kalakito se taga' yej itōka' Ananías iwán kitālilij ima' iga sej matachá.

¹³ Kuá' inón kika' Ananías, kitenkuepili:

—NoTeko, e' inón taga', mia' tokñimej ne-ijlijkej kén iga yéj poxsan kinknoçhij inomej yej Jerusalén mitztokaj.

¹⁴ Iwán inán wälaj nō este nigaj. Este kiwajli' se ama' kan ijefej sacerdotejmej kitekimá' iga wel makiwigakan preso yej mitzweyimatiltiáj.

¹⁵ E' toTeko, kijlij:

—Xaja, iga yéj niktapejpen iga makipowa notájtōl. Makipowiliti yej ayéj de Israel iwán irrejejmej, iwán nō yej de Israel.

¹⁶ Nej nia niknēxtiliti iga yéj yawij poxsan kinknoçhíwatij iga neñtoka.

¹⁷ Iwán Ananías yajki ipan inón kajli kan onoya Saulo. Kuá' kala', kitālilij ima', iwán kijlij:

—Saulo, tinokñin, toTeko Jesús yej mitzixnēxtilij ipan ojtī kan nemi tiwítziá, neñtan iga wel sej xitachá, nō iga xikpiaya el Espíritu Santo.

¹⁸ Íkuá'san kojkopé' ipan iyixmej tejté ken topoj iyajwayo; ijkón iga welya sej tachá'. Iwán yajki mobautizaroto;

¹⁹ tamí' inón, takuaj wan kikui' sej itájpāl.

Saulo kipowa itájtōl toTeko ipan Damasco

Iwán achō' ompa kawī' wan tokñiwan yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Damasco.

²⁰ Íkuá'san pewa' iga kipowa itájtōl Jesucristo ipan itiopamej judiyojmej, kijtojtinemiá iga Jesús, Díos nokta iPiltzīn.

²¹ Iwán nochi yej kikaktōyaj madmiradowayaj, kijtowayaj:

—¿Ix ayejtaj inín tağa' yej Jerusalén kitəmojtinemiá iga makiknoqchiwa yej kitənewiáj itoqa' Jesús? ¿Ix ayéj yejsan nq yej wəłaj nigaj iga makijilpitiwiğa katka itənoj ijfejmej sacerdotejmej?

²² E' Saulo máj kiyolmakaya iga kipowa toTəko itájtol ipan altepe' Damasco. Kinojma-ijtowaya iga makimatikan iga Jesúsya nokta in el Cristo yej Dios kitapejpen; judiyojmej este akojasiáj ken iga makitənkuepilikan.

Saulo kicholowiliá judiyojmej

²³ Kuə' pánoja mia' día, judiyojmej motajtoltijkej iga makimiktikan Saulo;

²⁴ e' yéj kimati' iga kimiktijnekiáj. Kichixtoyaj kajkan kisalo ipan altepe' semilwi' iwán senyówal iga makimiktikan;

²⁵ e' yej kitokaj Saulo, tayowakan kakijkej ipan se panchikiwéj, iwán kipipilojtitemowijkej ipan muro yej iga kolaltitoya altepe', ijkón iga choloj.

Saulo asi Jerusalén

²⁶ Kuə' Saulo asito Jerusalén, kinekiá mamosenechkokan iwán yej nq kitokaj Jesús; e' inochimej kimajmawiliayaj iga akicredowayaj siga yéj nq kitókaya Jesús.

²⁷ E' Bernabé kiwiga' kan ono' apostolejmej. Iwán kipowa' kén iga ipan ojti toTəko kixnəxtilij Saulo, iga toTəko kinotza', iwán kén iga kuə' onoya Damasco, Saulo amajmawi' iga kipowa' itájtol Jesús.

²⁸ Ijkón Saulo kaw'i' Jerusalén, yayaj iwamej kansan kinekiá.

²⁹ Amajmawiá iga kipowaya itájtol toTəko, este motənkiztziaya iwán judiyojmej yej tajtowayaj griego. E' yejemen kinekiáj makimiktikan.

³⁰ Kuə' yej kitokaj Jesús kimatikej iga kimiktijnekiáj Saulo, kiwigakej Cesarea iwán kititankej iga mayawi Tarso.

³¹ Iwán tokniwan yej kicredojtoyaj Jesús yej onoyaj noyan Judea, Galilea iwán Samaria, tamelá onoyaj iga ay'ya kiknoqchiwayaj, majya kisentaliayaj iyalmajmej ipan Dios. Ye'nemiáj ken tatekimaka toTəko iwán nemi miakiayaj iga el Espiritu Santo kipalewiayaj.

Eneas yektiá

³² Kuə' Pedro kipaxəlowilijtinemiá yej kitokaj Jesús, yajki nq kitato yej chantitokej altepe' Lida.

³³ Ompa kasito se tağa' yej itoqa' Eneas yej wetztoya ipan itapech ocho años, awel moketzaya iga takuawayaxtoya.

³⁴ Iwán Pedro kijlij:

—Eneas, Jesucristo mitzachitiáltija. Ximoketza iwán xi'yətáliya kan tiwetztoya.

Eneas nimanín moketza'.

³⁵ Iwán nochí kitakej yej chantitokej altepe' Lida wan ipan tajli de Sarón, iwán kitokákeja toTəko Jesús yej el Mesías.

Dorcas ojpa-isa

³⁶ Ipan altepe' Jope onoya se siwa' yej kitoka Jesucristo, itoqa' Tabita. Ipan griego kijtojneki Dorcas.† Yéj nochipa kichijtoya yej yekti; kipalewiaya yej ayá' motapialiayaj.

³⁷ Iwán inqmej días wetiá' wan migui'. Kuə' kalitjkeja, kiwigakej ajko ipan se' piso.

† 9:36 9:36 Ipan mela'tájtol Dorcas kijtojneki Masatzjn.

38 Iwán Jope ayá' wejka iga Lida; kuá' yej kitokaj Jesús kimatikej iga Pedro ono' Lida, kitítankej omèn iga ijkín makijlítij:

—¿Ix wel sémisan tiaj Jope nowamej?

39 Iwán Pedro motemá', yajki iwamej. Kuá' asikej Jope, kiwigakej kan ono' animaj, iwán nochi yej wewejmikikej chojchokatókejpa iga kiyawalojkej Pedro, kinextilijkej wipilmej iwán kuachtimej yej Dorcas kichij kuá' aya miki.

40 Iwán Pedro kikijkixtij nochi yej ompa onoyaj iwán motankuáketza' iga kitenewij Dios; iwán kitachilij animaj, kijtoj:

—Tabita, ximoketza.

Iwán kitapoj iyix, kita' iga ompa ono' Pedro, motalij.

41 Iwán Pedro kimakitzkij iga kiketza'. Iwán kinotzkej yej kitokaj Jesús, wan yej wewejmikikej, iga makitakan iga Tabita isa' sej.

42 Inón momati' noyan ipan altepe' Jope, iwán mia' kicredojkej ipan toTeko Jesucristo.

43 Iwán Pedro wejkaj achi kawí' ipan inón altepe' chan se yej itoka' Simón, yej kichíwa kuajkuantas iga kuetax.

10

Pedro iwán Cornelio

1 Ipan altepe' Cesarea onoya se taga' yej itoka' Cornelio yej ikapítan cien soldado romanojmej, inómejwa' kijliayaj Italiano.

2 Inón taga' wan nochi yej ono' ichan kicredowayaj wan kimajmaw-iliayaj Dios. Nq kipalewiaya mia' judiyojmej yej amotapialiayaj iwán nochipa kitenewiaya Dios.

3 Se tiota' ken las tres, kixnextiliko se iyángel Dios, kinojma-ita' kalakiko kan yéj ono', kijlij:

—¿Cornelio!

4 Iwán yéj kitachilijtikisa' el ángel wan kimokatajtan:

—¿Anka tejté iga?

El ángel kijtoj:

—Dios mitzkaki kuá' tiktenewia iwán mitzita kuá' tikpalewia yej ayá' motapialiáj.

5 Inán xiktítani sekin tajtaga' iga mayakan Jope, iga makinotzatij Simón, yej itoka' nq Pedro,

6 ono' chan sewo' Simón yej tekipanowa iga kuetax, yej chantito' lamartenoj. Yéj yawi mitzijliti yej tia tikchíwati.

7 Kuá' yajkiya el ángel yej tajtojtoya iwán, Cornelio kinotza' omèn itekipanowanimej iwán se soldado yej kiye'itaya, yej nq kicredowa Dios.

8 Iwán kuá' támi'ya kipowilij nochi kén iga kita', kitítan iga mayakan altepe' Jope.

9 Ipan se'ya día miej nemi yawij ipan ojtí iwán asitiáyaja Jope, Pedro tejka' iyixko kajli* ken tajkodía iga kitenewiá Dios.

10 Iwán poxsan mayanaya, kinekiá magui' matákuaya. Kuá' nemi kichíwiliáj itákual, Dios kinextilij Pedro tepa iteki en visión.

11 Kimela'ita' iga cielo tapowí', pilojtiwjtziá te tani se ken tikita weyimántial, ijilpitiwjtziá ipan nawi inakas.

* 10:9 10:9 Ikalmey judiyojmej itechoj kikuiáj iga mejekawiyaj kuá' pox tadotoni wan iga oradowajaj.

12 Ipan inón weyimántial onoya sese'pa yolqamej; yej kipiáj nawí iyikximej, yej moelwawatatzowaj iwán yej patanij.†

13 Iwán kikagui' se tájtól yej kijlij:

—Pedro, ximoketza, xikmikti iwán xikua.

14 E' Pedro kijtoj:

—NoTeko, awel, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtól iga amokua.

15 Iwán inón yej kinotza', sej kijlij:

—Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayekti.

16 Ijkón mochij eyi vej, iwán inón weyimántial sej tejkaj ipan cielo.

17 Kuá' Pedro tayokoxtoya iga akimatiá te kijtojneki inón yej Dios kinextilij, asitoj tajtaga' yej Cornelio kititan. Tatajtantiwalkej kan ichan Simón, este asikej ipan ikalten.

18 Tanotzkej, tatajtankej:

—¿Ix nigaj ono' se yej itoqá' Simón yej nq itoqá' Pedro?

19 Kuá' Pedro kejlántogo' inón yej kita', el Espíritu Santo kijlij:

—Ta' xikaki; eyi tajtaga' mitztemowaj.

20 Ximokéztaya, iwán xitemo. Amo te xikejlamiki, xaj iwamej iga inomej nej niktitan.

21 Iwán Pedro temoj, kitechoj inomej tajtaga' yej Cornelio kititan. Kijlij:

—Nejwa' in yej annetemowaj; ¿te iga anwalkej?

22 Iwán yejemen kijtojkej:

—Niwalkej iga netitankej el capitán Cornelio. Yéj poxsan ye'nemi iwán kiweyimatiltiá Dios. Nochi judiyojmej kipoxye'itaj Cornelio iwán kipoxnekij. Se iyánel Dios kitekimá' iga mamitznotzaki iga xajki' íchan, iga makikaki yej tej tia tikijliti.

23 Iwán Pedro kijlij iga makalakikan kalijti', iwán ompa kawikej iga kochkej.

Kuá' tanési'ya, Pedro yajki iwán yejemen; yajki nq sekin yej kitokaj Jesús yej ompa ichamej Jope.

24 Ipan se' día asitoj Cesarea kan Cornelio kichixtóyaja iwán sekin iyiknıwampa wan iyamıgojmej yej iwán moye'itaj, yej yéj kijlij iga ompa maonokan.

25 Kuá' Pedro asito, Cornelio kınxamıkito, iwán motankuaketzta' iyixtaj iga katka makiweyimatilti.

26 E' Pedro kiketza', kijlij:

—Ximoketza. Nej nq nitaga' kensan tej.

27 Iwán tıtapojtiajkij te kalijti', ompa kasitoj mia' yej nechkatokej.

28 Iwán Pedro kijtoj:

—Amejemen ankımátija iga nej yej nijudiyoj, noley nenextiliá iga awel manimonechko iwán yej ayéj judío, nıga manikalaki íchan; e' Dios nenextilij iga amo manıkijli ni agaj iga akajasi iga makına'techo Dios.

29 Inón ıga kuá' nenotzatoj, niwalaj; ayá' nikijtoj ıga ayá' nıa. Inán nikmatisneki te ıga annenotzakej.

30 Cornelio kijtoj:

—Kipiá nawı días, ken las tres tıotakpan, nigaj nochan nimayunarojtoya iwán niktenewıjtoya Dios ken tiktekichıwaj,‡ iwán ne-ıxnextilıko se taga', nikita' ıga kinentiá itzótzol yej este pepetanı.

† 10:12 10:12 İley Dios kijtowa ıga judiyojmej awel kıkııaj sekin inımpa yolqamej. Lev 11 ‡ 10:30 10:30 Judiyojmej teki-orıđowııaj a las nueve yowalti' wan a las tres tıotakpan.

31 Iwán nenotza', ne-ijlij: "Cornelio, Dios mitzkaki kuá' tiktenewiá iwán mitzitzto' iga tikpalewiá yej amotapialiáj.

32 Inán xiktítani yej mayakan Jope iga makikuitij Simón yej itoka' nō Pedro. Ono' chan sewo' Simón yej kicutirowa kuetax, yej chantito' lamartenoj. Kuá' ásisya, mitztatapowij."

33 Inón iga imanin nimitztatitanilij, iwán yektiá iga tiwalaj. Inán nigaj nonokej nonochin iyxtaj Dios wan nikneki manikakikan nochi yej Dios mitztekimá' iga xine-ijlikan.

Pedro kipowa itájtōl Jesús chan Cornelio

34 Iwán Pedro pewa' tajtoj:

—Inán sí nikmela'mati iga Dios ayá' sesan kiye'ita,

35 kiye'ita yej kimajmawiliáj iwán kichíwa yej yekti, judío o a'san nesi yej ono' ipan tajli.

36 Dios kinotza' ipilowan ipilowampa Israel, kipowilijkej iga wel onoj tamelá iyxtaj siga moconfiarowaj pan Jesús yej Mesías, yej tonochin toTeko.

37 Amejemēn ankimatij yej mochij noyan ipan ital judiyojmej, pewa' Galilea kuá' Juan kipowa' itájtōl Dios iwán tabautizaroj.

38 Ankimatij nō ken iga Dios kimá' Jesús de Nazaret iyEspíritu Santo iga wel makichijtinemi yej yekti iwán makachitaltijtinemi nochi yej tzitzimi' kinkochijtoya. Jesús kichíwaya inón iga Dios onoya íwan.

39 'Nejemej sí nikitakej inochi yej kichijtinemi' Jesús ipan estado de Judea wan ipan altepe' Jerusalén. Ompa kimiktijkej, kiclararójkejpa ipan kuacruz.

40 Inín Jesús, Dios ki-ojpa-ixitij ipan tercer día, iwán kichij iga mane-ixnēxtilikan nejemej.

41 Ayá' inochin kixnēxtilijkej, ne-ixnēxtilijkej nejēmēnsan yej ikay netapejpenkej iga manikpowakan iga isato' Jesús. Nejemej nisentakua'kej iwán nisen-átikej iwán yéj, kuá' ojpa-ísa'ya kan miktoya.

42 Iwán netitankej iga manikpowakan, manikijlitij nochi iga Dios kitālij Jesús iga makijuzgaro yej isatokej iwán yej miktokaj.

43 Iwán te ikay profetajmej tajtowaj iga Jesús, kijtowaj iga nochi yej kisentaliáj iyalmaj ipan Jesús, kiperdonarowa yej kichijkej yej ayekti.

Dios kimaka iyEspíritoj yej ayéj judiyojmej

44 Tatapojtóyao' Pedro, kuá' wālj el Espíritu Santo ipan inochin yej takaktōyaj.

45 Iwán judiyojmej yej kitokaj Jesús yej wālkej wan Pedro, san tajtachixtikajkej iga Dios nō kimá' iyEspíritu Santo yej ayéj judiyojmej,

46 iga kikakiáj iga tajtojtokej ipan sesé'paya tájtōl iwán kiweyimatijlitijtoyaj Dios.

47 Iwán Pedro kijtoj:

—¿Ix wel agaj kijtowa iga amo mamobautizarokan ipan a'ti inimej yej Dios kimajma'ya nō iyEspíritu Santo kensan tejemej temajmá'?

48 Iwán tatekimá' iga mamobautizarokan ipan itoka' Jesucristo. Kuá' tami' mobautizarojkej, kijlijkej Pedro iga makáwi-o' achō' días māj iwán yejemej.

1 Apóstolejmej iwán yej kitokaj Jesús yej onoyaj Judea, kimatikej iga nō kicređójkeja itájtōl Dios yej ayéj judiyojmej.

2 Kuā' Pedro asi' Jerusalén, judiyojmej yej tatekimakaj iga mamocircuncidarokān* yej ayéj judiyojmej, pē' ta-ijxko-ijlijkej,

3 kijtojkej:

—Tejemejpa tijudiyojmej, ¿te iga tikpaxalowilīto inōmej yej ayéj judiyojmej, iwán este titakuaj iwamej?

4 Iwán Pedro kipowa' inochi yej mochi este kān pēwa', kijtoj:

5 —Nej nonoya Jope, iwán kuā' niktēnewijtoya Dios, yéj ne-ixnextilij tejté. Nikita' ken sē weyimántial, temōtiwāļaj ipan cielo, ijilpitiwāļaj ipan nāwi inajnakastan, temoj este kān nej nonoya.

6 Niktachlijtikāwi' iga manikita' tē kipiaya, ompa nikita' yōlkamej yej kipiá nāwi iyikxi, yej tekuaj, yej moelwawatatzowaj iwán yej patānij.

7 Iwán niká' sē tájtōl ne-ijlij: “Ximoketza Pedro, xikmikti iwán xikua.”

8 E' nej nikijlij: “Awel noTēko, iga nej ayi' nikua yej kijtowa motájtōl iga amokua.”

9 Iwán sej niká' inón tájtōl yej wāļaj ipan cielo, ne-ijlij: “Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayēkti.”

10 Ijkón nikita' eyi vej, iwán nochi sej tejkaj ipan cielo.

11 Íkuā'san asikej kalijti' kān nonoya eyi tajtaga' yej wāļkej Cesarea iga nețemōkoj.

12 IyEspīritoj Dios ne-ijlij iga manía, e' amo manimajmawi. Nō yajkaj inimej seis yej kitokaj Jesús, iwán nikalakkej čān sē taga'

13 yéj nepowilijkej ken iga ichān kita' sē iyāngel Dios ejkatoya iwán kijlij: “Agaj xiktītani ipan altepe' Jope iga makinotzatiј Simón yej nō itōka' Pedro;

14 yéj yawi mitzijlīti ken iga wel ximomanawi, tej iwán inochi mofamīlija.”

15 Kuā' pē' niktatapowijkej, el Espīritu Santo wāļaj iyakapamej, kensan tejemej nō kuā' achto asi' ipan tejemej.

16 Íkuā'ya nikejļān yej kijtoj toTēko: “Juan tabautizarowa iga ā'ti, e' amejemen mitzbautizaroskej iga el Espīritu Santo.”

17 Siga Dios kimakakej yejemej yej tejemej nō temakakej yej ticređojkej toTēko Jesucristo, ¿te noteki in nej iga amo manikčīwa ken kineki Dios?

18 Iwán kuā' yej de Jerusalén yej kitokaj Jesús kikakikej inón, ate-o' kijtojkej, iwán kiweyimatiltijkej Dios, kijtojkej:

—iMataj nō yej ayéj judiyojmej Dios kine' iga nō makikajtewakān iga kichīwaj yej ayēkti iga nō maonokān nochipa itēnoj!

Yej ichamej altepe' Antioquia yej kitokaj Jesús

19 Kuā' kimiktijkeja Esteban, pēwakej kinkōchijkej yej kitokaj Jesús, sekin cholojkej iwán yajkij Fenicia, Chipre iwán Antioquia.† Ompa kipowilijkej itájtōl Dios yejsan judiyojmej, e' yej ayéj judiyojmej ayá' kipowilijkej.

20 E' sekin yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Chipre iwán Cirene asikej pan altepe' Antioquia iwán nō kitatapowijkej yej ayéj judiyojmej, kipowilijkej ye'noticiaj de Jesús yej toTēko.

21 Ipodej toTēko onoya wān yejemej. Iwán mia' kicređojkej toTēko iwán kikajtejkej ken ikya kicređojtoyaj.

* 11:2 11:2 Xikita glosario “Circuncisión”. † 11:19 11:19 Fenicia ken estado, Chipre tajkōtāl iwán Antioquia altepe'. Xikita mapa pág. X

²² Kua' tokniwan de Jerusalén yey kicredojtokej toTeko, kimatikej nochi inin yey mochi, kititankej Bernabé iga mayawi Antioquia.

²³ Kua' ompiga asito, kita' kén iga Dios kiye'ita' inomej, iwán poxsan yolpagui'. Kinonotzkej iga makicredokan toTeko iga nochi iyalmajmej iwán makichiwakan ken yéj kineki.

²⁴ Bernabé poxsan te-ijiknin, kipiaya el Espíritu Santo, iwán poxsan moconfiarojtoya ipan Dios. Iwán mia'ya gente kicredojkej toTeko iga yéj kitatapowij.

²⁵ Iwán Bernabé yajki Tarso iga kitemoto Saulo; iwán kua' kasi' kiwiga' Antioquia.

²⁶ Ompa monechkojtoyaj se año iwán tokniwan iwán kimachtijkej mia' gente; ompa Antioquia achto vej kitokawijkej cristianojmej yey kitokaj Jesucristo.

²⁷ Inón tiempo sekin profetajmej[‡] kiskej Jerusalén iga yajki Antioquia.

²⁸ Se de yejemej yey itoka' Agabo moketztkisa' kan nechkatoyaj yey kitokaj Jesús, iwán kijtoj ken iga Dios iyEspíritoj kitajtolmá' iga yawi apistajtiati noyan. Inin mochi kua' gobernarojtoya rey Claudio.[§]

²⁹ Entonces yey kitokaj Jesús yey ichamej Antioquia kijtojkej iga yawij kititanilitij tomín iga kipalewiáj yey kitokaj Jesús yey chantitokej Judea, ke'ya iga se wel kimaka.

³⁰ Iwán ijkón kichijkej, iwán inón tomín kikapawatoj Bernabé iwán Saulo, kimakakej iyancianojmej* inomej yey kicredowaj Jesucristo yey onokej Judea.

12

Miki Jacobo iwán kipresojiwáj Pedro

¹ Inón vej el rey Herodes* pewa' iga kikitzkij sekin yey kitokaj Jesucristo iga kinkochiwaj.

² Iwán iga espada kimiktijkej Jacobo yey Juan iyiknin.

³ Iwán kua' el rey kita' iga nochi judiyojmej kiye'itakej iga kimiktijkej Jacobo, tatekimá' iga no mamokitzki Pedro. Inón mochi kua' nentoya ilwi' yey kijliáj Pascua[†] kua' mokua pan yey ayá' kipiá levadura.[‡]

⁴ Kua' kikitzkijkeja Pedro, Herodes kipresojiwaj, ompa kicuidarojtoyaj nawí grupo soldadojmej, ipan cada grupo onoya nawí soldadojmej. Herodes kejlantoya iga kiwigaya iyixtaj la gente kua' pánojya iyilwiyo la Pascua.

⁵ Iwán Pedro onoya preso, e' paréj kicuidarojtoyaj. E' tokniwan yey kitokaj Jesucristo ayá' siawiáj iga kitenewijtoyaj Dios iga makipalewi Pedro.

Dios kikixtiá Pedro ipan cárcel

⁶ Inonsan yówal antes iga Herodes makiwiga Pedro iyixtaj la gente, Pedro kochtoya itajkoyan ome soldado, majma-ilpitoya iga ome cadena, iwán sekin soldadojmej kicuidarojtoyaj ikaltenyo cárcel.

[‡] 11:27 11:27 Xikita glosario "Profeta". [§] 11:28 11:28 Claudio katka itoka' rey o emperador, wan kijliáj César iga kigobernaroj nochi ital Roma. Xikita glosario "César". ^{*} 11:30 11:30 Xikita glosario "Anciano". ^{*} 12:1 12:1 Xikita glosario "Herodes". [†] 12:3 12:3 Xikita glosario "Pascua". [‡] 12:3 12:3 Xikita glosario "Levadura".

⁷ Iwán wejķisako se iyáŋgel toTeķo, este tawilpanya onoyaj çarcelijti'. Iwán inón áŋgel kichijchin Pedro ipan iyáķkol iga kixitij iwán kijlij:

—Nimanın ximokéztaya.

Iwán inomej cadena yej iga ma-ilpitoya, xixxitomi'.

⁸ Iwán el áŋgel kijlij:

—Ximotajko-ilpiya iga mocintoron iwán xikajákiya moga'.

Kua' Pedro kichija iķķón, el áŋgel kijlij:

—Xikaki mosotantzóztol iwán xinétoka.

⁹ Pedro ķisa' iwán kitokatiya el áŋgel, e' ayá' kitawelcredowaya yej el áŋgel nemi kichıwa. Yéj kijtowaya anka kitēmiktoya.

¹⁰ E' kua' kita' kipatiliķeja yej áchtopa guardia, kua' kita' se'ya kipatiliķej, iwán kua' asıķeja ķan kalten de tepos yej ono' callejtenoj, inón kalten yokatapowi', ķıskej, iwán kua' kipatiliķej se calle, el áŋgel ómpaya kıkajtej Pedro.

¹¹ İkuā'ya Pedro kimati', iwán kijtoj:

—Inán sí niknojmamati' iga toTeķo kiķtan iyáŋgel iga manemanawi ipan imā' Herodes iwán de inochi yej judiyojmej kinekiáj manēķiwilıķan.

¹² Mieķ inón keķlantoya, Pedro yajki çan María, yej iye' Juan yej itōķa' nõ Marcos, ompa nechkatoyaj mia' yej kitenewijtoyaj Dios.

¹³ Kua' Pedro kaltzotzon ipan puerta yej ono' ojtenoj, se takotzın yej itōķa' Rode yajki kitato a'yéj tanotztoya.

¹⁴ Kua' kitajtolķagui' iga Pedro, ayá' kikaltaoj, sino que iga yolpagui', motalojtiajki kalijti' iga tamatılıtıto iga Pedro óno'ya ipan kalten.

¹⁵ Iwán kijlijkej:

—Tej anka ay'ya titajlantō'.

E' yéj kijtowaya iga kena. Iwán yejemen kijtojkej:

—Anka ayéj yéj; anka iyáŋgel.

¹⁶ E' Pedro tanotztóyasan ipan kalten. Iwán kua' kikaltaowilıķeja iwán kitakej, momajtıķej.

¹⁷ E' Pedro tamanotza' iga ayo' matajtojtokan, iwán pe' kipowa' kén iga toTeķo kıkıxtij ipan cárcel; iwán kijtoj:

—Inın xikmatılıtıķan nõ Jacobo[§] iwán yej kitokaj Jesús.

Después ķisa' ompa; yajki se' lado.

¹⁸ Kua' tanesi', soldadojmej ay'ya nokta kojasiáj te kichıwayaj iga ayá' kimatiáj ķan yajki Pedro.

¹⁹ Herodes tatekimá' iga makitemotij, e' como ayá' kasıķej, kua' támi'ya kitajtajtankej in soldadojmej, tatekimá' iga makimijmiktıķan soldadojmej igaki' itechkomej choloj Pedro. Iwán Herodes ķisa' Judea iwán yajki moçantıto Cesarea.

Miki Herodes

²⁰ Herodes kikuesowilijtoya la gente yej çantıtoyaj altepemej Tiro iwán Sidón, e' inomej gente kikowayaj te kikuaj ipan ipaıs el rey Herodes. Inón iga sekin de yejemej yajķij kitatoj se taga' yej itōķa' Blasto yej kipiaya itekipánol ķan mandarowa Herodes, iwán yéj kitajtowilıķej iga maonokan tamelá.

§ 12:17 12:17 Ayéj in apóstol Jacobo yej mi'ya (v 2), inın iyıķnın Jesús. Mt 13:55; Jn 7:3-5; Hch 1:14

²¹ Se día Herodes kitatitanilij inomej, iwán inón día Herodes kakij ye'tzótzol iga manesi iga rey; iwán motalij ipan iweyi asiento kan mandarowa iwán tajtoj iyixtaj la gente.

²² La gente pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Inin yej nemi tajtowa, se nokta dios, ayéj namoltaga'!

²³ Iwán ikua'san walaj se iyáangel toTeško, kichij iga Herodes mamenfermaro iga ayá' kiweyimatiltij Dios. Iwán máj máj okuilyowi' iwán migui'.

²⁴ E' itájtol toTeško majya momatiá, iwán nóyanya momatitiaya.

²⁵ Kuá' Bernabé iwán Saulo tami' itekipanqlmej, yajkij Jerusalén, senyajkij iwán Juan yej itoqa' no Marcos.

13

Bernabé wan Saulo yawij wejka iga kipowatij itájtol Dios

¹ Ipan altepe' Antioquia kan monechkowayaj yej kitokaj Jesucristo onoya profetajmej* iwán yej tamachtijayaj. Onoya Bernabé iwán Simón (yej kijliayaj Pisti'taga'), iwán Lucio de Cirene, Manaén (yej moskaltijkej sekan iwán Herodes el gobernador de Galilea) iwán Saulo.

² Se día, kuá' inomej monechkojtayaj iga kiweyimatiltiáj toTeško, iwán mayunarojtayaj, kijtoj el Espíritu Santo:

—Xinetapejpenilikan Bernabé iwán Saulo, iga makichiwatij tekipanql yej iga niknotzakej.

³ Iwán kuá' támi'ya oradojkej, iwán mayunarojkej, kitálijilijkej imamej ipan itzontekomej, iwán kinawatijkej Bernabé iwán Saulo.

Apostolejmej kipowaj itájtol Cristo ipan tajkótal Chipre

⁴ Iwán iyEspíritoj Dios kititankej Bernabé iwán Saulo iga mayakan altepe' Seleucia iwán ompa tejkajkej ipan weyi akal iga yajkij tajkótal† Chipre.

⁵ Kuá' asikej Salamina kan moketza akalmej, pewakej iga kipowaj itájtol Dios ipan itiopamej judiyojmej. Juan ompa no nemiá iga kipalewijnemiá inomej.

⁶ Nejnenkej noyan ipan inón tajkótal este asikej ipan altepe' Pafos. Ompa kasikej se judío yej itoqa' Barjesús. Motamatiliá iwán takajkayajtinemiá, kijtowaya iga Dios kitajtolmakaya.

⁷ Inón yej motamatiliá moye-itaya iwán el gobernador Sergio Paulo. Inón gobernador poxsan kuayamani', wan kinotzkej Bernabé iwán Saulo, iga kinekiá makikaki itájtol Dios.

⁸ Yej motamatiliá, ipan tájtol griego no itoqa' Elimas. Elimas ayá' kiyé'ita' inomej iwán akine' iga el gobernador makicredo itájtol Dios.

⁹ Iwán Saulo yej no itoqa' Pablo, poxsan kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, kitachilijtiká'

¹⁰ iwán kijlij:

—¡Tejya yej poxsan titakajkayajto' iwán tikchijto' yej ayekti, tej motaj Tzitzimi' yej kijiya nochi yej yekti! ¿Te iga tiktzakuiliá iga sekin amo makicredokan Dios?

¹¹ Inán yawi mitzcastigaroti toTeško; tia tipachatiati. Wejkawas iga atikitas tonatí'.

* 13:1 13:1 Xikita glosario "Profeta". † 13:4 13:4 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

Iwán ikuḁ'san pachatiá'; mela'takompachijitikaŵi'. Kitemojtinemi' a'yéj wel makimawilantiá.

¹² Kuḁ' el gobernador kita' inón yej mochij, kicreḁoj iga madmirḁoj kén iga kipowakej itájtḁl toTeḁo.

Pedro waḁ Bernabé onokej Antioquia yej ono' ipan estado de Pisidia

¹³ Iwán Pablo iwán yej senemiáj tejkajkej ipan weyi ḁkaḁ ompa Pafos, yajkij asitoy ipan ḁtepe' yej itoḁa' Perge, yej ono' ipan estado de Panfilia. E' Juan kikajtej yejemej, mokuepa' Jerusalén.

¹⁴ Pablo iwán sekin kisikej Perge, iwán asitoy ipan ḁtepe' Antioquia, yej ono' ipan estado de Pisidia. Kuḁ' asi' día kuḁ' mosewilo, yajkij ipan itioḁamej judiyoymej, kalakkej iwán motalkej.

¹⁵ Kuḁ' moleéroja iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej, yej mandarowaj tiḁpan kinotzkej Pablo iwán sekin, kijlijkej:

—Nokniḁej siga tejté anne-ijlijnekij yej nigaj nonokej iga annenonotzaj, xine-ijliḁan inán.

¹⁶ Iwán Pablo moketza' iwán tamaḁotza' iga amo agaj matatapoḁto, iwán kijtoj:

—Xineḁakikaḁ, amejemeḁ tajtaga' de Israel iwán yej ankimajmawiliáj Dios:

¹⁷ IDios israelitajmej kitapejpen to-ikyapatajwaḁ, iwán kichij iga mapiwikaḁ poxsan ipilowaḁ kuḁ' chaḁtitoyaj ipan tajli yej itoḁa' Egipto. Iwán imaḁtika kikixtijkej ompiga.

¹⁸ Dios kijyowij cuarenta años ken kichijtinemiáj ipan desierto,

¹⁹ iwán kipoloy siete naciones yej onoyaj ipan ital Canaán, iwán inón tajli kimá' to-ikyapatajwaḁ.

²⁰ Iwán máj máj, cuatrocientos cincuenta años mandaroḁtiwaḁkej juezmej este iga profeta Samuel onoko.

²¹ Iwán la gente kinekikej iga makipiakaḁ se rey iga makimandaroḁkan. Iwán Dios kitaḁlij Saúl iga mamandaro cuarenta años, yej ipiltziḁpa Cis. Inón Cis irrazaḁ Benjamín.

²² Después Dios kikixtij Saúl, iwán kitaḁlij David iga rey. Dios ye'tajtoj iga David, kijtoj: “Nikasi' David, yej ipiltziḁpa Isai, se taga' yej nikpoxye'ita iwán yéj yawi kichiwati ken nej nikneki.”

²³ Jesús yajki se de ipilowaḁ ipilowaḁpa David. Jesús yej Dios kitapejpen iga makimaḁnawi israelitajmej kensaḁ kijtoj.

²⁴ Kuḁ' aya wí' Jesús, Juan kipowiliaya itájtḁl Dios nochi israelitajmej. Kijliayaḁ iga makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobau-tizaroḁkan.

²⁵ Kuḁ' Juan ay'ya wejka iga mikis, kijtoj: “Nej ayéj inón yej amejemeḁ ankeḁlantokej; yéj wí'o'. Nej ayá' neajasi iga manixxitomili imekayo iga'.”

²⁶ 'Nokniwaḁ yej ipilowaḁpa Abraham, iwán amonochin yej ankimajmawiliáj Dios: iga amejemeḁnya nokta mitztiḁtanilijkej inin tájtḁl yej mitzmaḁnawiáj.

²⁷ Iga yej chaḁtitoyaj Jerusalén iwán yej ompa mandarowayaḁ ayá' kimatikej a'yéj in Jesús. Niga kentenderowayaḁ itajtḁlmej profetajmej, yej moleerowa nochipa pan día kuḁ' mosewilo; ijkón kuḁ' kimiktijkej Jesús kichijkej ken kijkuilojkej profetajmej.

²⁸ Malej akasilijkej te iga makimiktikaḁ, e' kiteki'tajtanilijkej Pilato iga matatekimaka iga makimiktikaḁ Jesús.

29 Kuḗ' kichíjkeja nochi kensan ijkuijito' itájtɔl Dios kan tajtowa de yej, kitemowijkej ipan cruz, iwán kitókátoja.

30 E' Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

31 Iwán mia' días Jesús kixnɛxtilij yej iwán senemiáj Galilea iwán Jerusalén. Inán yejemej yej kitátapowíaj la gente ken iga kitakej.

32 'Inán nejemej nemi nimitzpowiliáj ye'notíciaj de inón yej Dios kijlij to-ikyapatajwan.

33 Tejemej ipilówampa yejemej, Dios kichija yej kijtoj iga ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya, ijkón ijkuijito' ipan salmos dos: "Tej tinopiltzín; aman nej nikchij iga wel xono."

34 Dios kijtoj iga yawi ki-ojpa-ixititi kan mikto' iga amo mapaláni, ijkón kijtowa kan ijkuijito' pan itájtɔl Dios: "Nia nimitzmakatij yej yekti ken nikijlij David."

35 Inón iga nɔ ipan se' salmo, kijtowa ijkín: "Tej Dios, ayá' tiksemakas iga mapaláni inakayo motekipanowáni yej tikpoxneki."

36 Melá' iga David kimandaróy la gente de inón tiempo, ken kitekimá' Dios iwán máj máj migui', kitókatoj kan tóktokej itajwan, iwán paláni inakayo.

37 E' inakayo inón yej Dios kixitij kan miktoya, ayá' paláni'.

38 Nokniwan, inín yej nimitzmatíltiáj: Jesús wel mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayekti.

39 Iley Moisés awel tepalewíá kuḗ' tikchiwaj yej ayekti, e' Dios teperdonarowiliáj yej tikchijkej yej ayekti iga ticredowaj ipan Jesús.

40 Xikchiwakán iga amo mawíki ipan amejemen yej kijkuijlojkej profetajmej, kan kijtojkej ijkín:

41 Ta' xikitakán amejemen yej ankajawilmatij itájtɔl Dios, ximomajtikán, iwán xipoliwíkanya;

iga nej yej niDios, nikchiwa ipan inimej días,

yej ayí' ankitaj, este ayá' anikredoskej, malej iga agaj mitzpowiliskej.

42 Kuḗ' Pablo iwán yej iwán nemiáj kiskej ipan itiopamej judiyojmej, la gente kitajtanilijkej iga ipan se'ya día kuḗ' mosewilo makitátapowíkan de inómpasan.

43 Kuḗ' mojmoyawílo'ya tiópan, mia' judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej e' kicredojkej ken tamachtíaj judiyojmej, kitokatiajkij Pablo iwán Bernabé. Iwán yejemej kinonotzkej iga amo makikajtewakán iyojwi Dios yej teneki.

44 Ipan se'ya semana, ipan día kuḗ' mosewilo, monechkoj nochi gente de inón altepe' iga kikakitoj itájtɔl Dios.

45 E' kuḗ' judiyojmej kitakej komati gente nechkatokej, kixitakej iwán pewakej kipopowakej Pablo iwán kajawakej.

46 Iwán Pablo iwán Bernabé ayá' majmawikej iga tajtojkej; kijtojkej:

—Yekti katka achto amejemen manimitzpowilíkan itájtɔl Dios, amejemen yej anjudiyojmej; e' ayá' ankikakisnékijo' iwán ayá' ankinekij xonokán kan nochipa onoloj wan Dios. Inán niawij niktátapowítij yej ayéj judiyojmej.

47 Iga ijkón netekimakakej toTeko, kijtoj:

Tej nimitztapejpen iga xiktawi nochi yej ayéj judiyojmej,

iga xikpowilítij nochi yej ono' ipan inín tajli iga mamomanawíkan.

⁴⁸ Kuá' kikakikej yej ayéj judiyojmej pakikej, pəwakej kijtojkej iga itájtɔl toTəko pox yekti. Iwán kicredojkej inochin yej ijkonya onóyaya iga yejemen yej yawij onotij nochipa wən Dios.

⁴⁹ Iwán ijkón iga itájtɔl Dios mopowa' noyan ipan inón tajli.

⁵⁰ E' judiyojmej tajtojkej iwán sekin siwatkej yej kiye'itaj iwánkí' kimajmawiliáj Dios. Judiyojmej nɔ tajtojkej iwán tajtaga' yej tayakantokej yej ompa ichamej, kitejtekimakakej iga makitaloçhtikan Pablo iwán Bernabé este que makısakan ompa.

⁵¹ Iwán Pablo iwán Bernabé kitzejtzelojkej iyikxitalpinolmej iga makıtakan iga ayompa kichijkej judiyojmej, iwán yajkij asitoj Iconio.

⁵² E' yej kitokaj Jesús, pox paktoyaj iwán kipiayaj el Espíritu Santo.

14

Pablo iwán Bernabé nokej altepe' Iconio

¹ Ipan altepe' Iconio, Pablo iwán Bernabé senyajkij ipan itiopan judiyojmej iwán tətəpowakej de Jesús, iwán pox mia' kicredojkej. Kicredojkej nɔ sekin yej ayéj judiyojmej.

² E' judiyojmej yej ayá' kicredojkej Jesús kijijlije yej ayéj judiyojmej iga amo makiye'itakan yej kitokaj Jesús.

³ Inón iga Pablo iwán Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj, amajmawikej iga tətəpojkej, iga yejemen moconfiarojtoyaj ipan toTəko. Iwán toTəko kipałewiayaj iga manəsi iga təneki Dios, iwán kimá' poder iga kichıwayaj miá' milagro.

⁴ E' la gente yej çantitokej altepe' Iconio, vojyokatitoyaj; sekin kitajtowiliayaj judiyojmej iwán sekin apostolejmej.

⁵ Iwán judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej motajtołtijkej iwán yej mandərowaj, motajtołtijkej iga makajwakən iwán makitemiktikan apostolejmej.

⁶ E' kimatikej Pablo iwán Bernabé; cholojkej, yajkij altepemej Listra iwán Đerpe, yej ono' ipan itəl Licaonia. Nentinemikej ipan altepetzitzın yej ómpasan najná' ono',

⁷ ompa nɔ kipojtinenkej itájtɔl Jesucristo.

Kitewiáj Pablo ipan altepe' Listra

⁸ Ompa Listra kasitoj sə taga' ewato', koxo. Awel nejnemi iga itékiya.

⁹ Kuá' Pablo nemi tətəpowaj, inón taga' takaktoya. Pablo kitachilij iwán kita' iga inón taga' moconfiaroj iga wel maachitiá.

¹⁰ Iwán kitzajtzilijpa iga kijlij:

—Ximoye'ketza.

Iwán taga' moketza', este tziçuini' iwán pəwa'ya iga nejnen.

¹¹ Kuá' kitakej yej kichij Pablo, pə' tzejtziğe; tajtojkej ipan itájtɔl yej de Licaonia, kijtojkej:

—iMataj temójeke in diosmej ken tajtaga'! ;Nija onokej iwán tejemen!

¹² Iwán Bernabé kitokawijkej dios Júpiter, iwán Pablo kitokawijkej dios Mercurio,* iga yéjwa' in yej tajtowaya.

* **14:12 14:12** Júpiter iwán Mercurio katka idijsmej romənojmej. Grięgojmej kitokawijkej inómejsan dijsmej Zeus wən Hermes.

¹³ Iwán isacerdotej Júpiter yej kipiaya itiopan ipansan taten áltepe', kiwiguilijkej torojmej iwán qoskamej de xochi'. Iwán sacerdote iwán la gente kinekiáj makiweyimatiłtikan, makimijmikitiłkampa torojmej.

¹⁴ Kuą' inón kimatikej apostolejmej Bernabé iwán Pablo, kitzatzayankej itzotzolmej, yajkij kan nechkatokej la gente, este tajkoyan, iwán tzałtzikej:

¹⁵ —¡Ayombrej amejemen! ¿Te iga ijkón nemi ankichiwaj? Esi nejemen nō nitajtagamej kensan amejemen, inón iga niwalkej nimitziłkijoj iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ajayekti iwán xiktokákanya inón Dios yej isato', yej kichij cielo, tajli iwán lámaz iwán nochi yej ono' ipan inın tajli.

¹⁶ Ikya Dios kisemá' nochi gente iga manemikan ken yejemej kinekij,

¹⁷ malej iga nochipa tenextiliayaj a'yéj in yéj iga techiwiliayaj yej yekti. Dios tewetziliłtia kiawa' iga mamochiwa yej tiktokaj. Temaka komati yej matikuakan iga matipakikan.

¹⁸ E' malej apostolejmej ijkón kijtojkej, alın poliwiá iga awel kikawaltiyaj iga makimiktikan torojmej iga makiweyimatiłtikan.

¹⁹ Iwán asikej sekin judiyojmej de Antioquia iwán de Iconio, inomej kiyolyamankej la gente yej ompa ichamej iga makitemiktikan, iwán kitewijkej Pablo. Yejemej kijtojkej anka kimiktijkeja iwán kiwawatatzojkej, kikixtijkej ipan áltepe'.

²⁰ Kuą' yej kitokaj Jesucristo kiyawalojkej Pablo, yéj moketza' iwán yajki sej ipan áltepe'. Kuą' tanesi', Pablo iwán Bernabé yájkija áltepe' Derbe.

²¹ Kuą' kipójkeja itájtłł Jesús ipan áltepe' Derbe, ompa mia' kicredojkej. Iwán yajkij sej áltepejmej Listra, Iconio iwán Antioquia.

²² Ompa kanimarojtinenkej tokniwan yej kitokaj Jesús, kijlijtinenkej iga nochipa mamocnfiarokan pan toTeko; kijlijkej iga poxsan kicnochiwaskej iga wel makalakikan kan reinarowa Dios.

²³ Iwán nō kitálkej ancianojmej† yej mamandarokan sejsé kan monechkowaj yej kitokaj Jesucristo. Kuą' támi'ya oradojkej iwán mayunarojkej, kikajtėjeja ipan imá' toTeko yej ipan kicredojkej.

Pablo wan Bernabé yawij sej Antioquia yej ono' ipan itłł Siria

²⁴ Nō panojkej pan estado de Pisidia iwán asikej ipan estado de Panfilia.

²⁵ Kipojkej itájtłł Jesucristo ipan áltepe' Perge, iwán yájkija áltepe' Atalia.

²⁶ Ompa tejkajkej ipan weyi ákal iga mokuepkej sej áltepe' Antioquia. Ipan inón áltepe', tokniwej yej kitokaj Jesucristo kititankej Pablo wan Bernabé iga mayakan wejka iga makipowatij itájtłł Dios, iwán kitajtanilijkej Dios iga makicuidarokan. Inón vej tami' kichijkej inón tekipánłł, inón iga mokuepkej sej.

²⁷ Kuą' Pablo wan Bernabé asikej Antioquia, kinechkojkej yej kitokaj Jesucristo iwán kipowilijkej nochi ken Dios kichij iwán yejemen, iwán kén iga Dios kichij iga yej ayéj judiyojmej nō makicredokan.

²⁸ Iwán Pablo iwán Bernabé wejka iga ompa onoyaj iwán tokniwan yej kitokaj Jesucristo.

15

Monechkło Jerusalén

† 14:23 14:23 Xikita glosario "Anciano".

¹ Inón tiempo asikej Antioquía sekin tajtaga' yej wálkej ipan tajli de Judea. Ij^kin kijlijkej yej kitokaj Jesucristo:

—Awel anmomanawiskej siga ayá' anmocircuncidaroskej* ij^kón ken tatekimaka iley Moisés.

² Pablo iwán Bernabé motenkítzkijkej iwán inomej yej wálkej Judea. Después Pablo iwán Bernabé iwán sekin tokniwan kitapejpenkej iga mayakán Jerusalén iga matajtotij iwán apostolejmej iwán yej iyan-
ciaoymej† inomej yej kicredowaj Jesucristo ipan inón altepe'.

³ Tokniwan yej kitokaj Jesús yej chantitokej Antioquía, kititankej; wan kuá' panojkej ipan italmej Fenicia iwán Samaria kipojkej ken iga yej ayéj judiyojmej kikajtejkej ken ikya kichijwayaj iga kitokákeja Dios. Iwán kuá' inón kikakiáj tokniwan yej kitokaj Jesús, poxsan pakikej.

⁴ Kuá' Pablo iwán Bernabé asikej Jerusalén ki-omemawijkej yej kitokaj Jesús, apostolejmej iwán ancianoymej. Pablo iwán Bernabé kipojkej nochi yej Dios kichij iwán yejemen.

⁵ E' sekin fariseojmej yej nō kicredojtokej Jesús, moketzkej iwán kijtojkej: —Nō mamocircuncidarokan yej kicredowaj Jesús yej ayéj judiyojmej iwán mamotekimaka iga makichiwakan ken kijtowa iley Moisés.

⁶ Iwán monechkojkej apostolejmej iwán ancianoymej iga tajtojkej de inón.

⁷ Kuá' wéjkaja iga t̄atapowakej, Pedro moketza', iwán kijtoj: —Nokniwan, amejemen ankimátija ken iga Dios ikya netapejpen iga manikpowili yej ayéj judiyojmej ye'noticiaj yej tasalvarowa iga nō makicredokan Dios.

⁸ Iwán Dios, yej kixmati nochi iyalmaj, tanextilij iga nō kinekij inomej gente iwán kimakakej iyEspíritoj kensan tejemen nō temakakej.

⁹ Dios ayá' tejémensan teye'ita, nō yejemen kiye'itaj. Iga yejemen moconfiarojkej ipan Jesús, kajkej ken tikita yej ayá' kichijkej yej ayékti.

¹⁰ Inán, ¿te iga ayá' ankitawelcredowaj yej Dios kichij, iwán ankiteki-
makaj tokniwej yej kitokaj Jesús iga makichiwakan yej niga tejemej awel tikchijwaj, niga to-ikyapatajwan awel kichijkej?

¹¹ Majwa' tejemej ticredowaj iga toTēko Jesús temanawij iga tepoxnegui', ayéj iga tikixtawaj; ij^konsan nō yejemen momanawíaj iga kicredowaj.

¹² Iwán ayagaj tajtoj. Tajtakatikajkej kuá' pe' t̄atapowakej Bernabé iwán Pablo. Kipojkej kén iga Dios kipalewijkej iga makichiwakan milagroymej ipan inomej yej ayéj judiyojmej iga mamixkuítikan iwán makicredokan.

¹³ Kuá' tami' t̄atapowakej Bernabé iwán Pablo, Jacobo kijtoj:

—Nokniwan, ta' xinekakikan:

¹⁴ Simón Pedro tepowilij kén iga Dios ocho vej ki-omemawij inomej yej ayéj judiyojmej iga nō mamochiwakan itatki.

¹⁵ Injñ nemi mochíwa ij^kón ken kijkuilojkej profetajmej. Ij^kin kijtowa kan ijkuilijto':

¹⁶ Nej amotēko Dios,

iwán niwí' sej.

Nikchíwas iga marreinaroj sej

sē ipiltzjn yej ipilówampa David.

¹⁷ Iga nochi manetemoqan,

* 15:1 15:1 Xikita glosario "Circuncisión". † 15:2 15:2 Xikita glosario "Anciano".

iga yej ayéj judiyojmej makitənewi notəka'.

¹⁸ Ijkón kijtowa toTəko, yej desde ikay kijtoj iga mochiwas.

¹⁹ Jacobo nə kijtoj:

—Inón iga nej nikijtowa iga yej ayéj judiyojmej amo matiktekimakakan iga makichiwakan yej akipaləwíaj; yejemej kikajtəjkeja yej ikya kichiwaya iga kitókaja Dios.

²⁰ Majwa' matikijkuilowilikan iga amo makikuakan naka' yej momiktili-apa idolomej, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito', iwán amo makikuakan inakayo yolkamej yej mokechmekánajpa, iwán amo nə makikuakan esti.

²¹ Porque desde ikya ono' ipan sejsé altepe' yej tanəxtiliá ken ijkuilijto' ipan iley Moisés, cada día kuá' moşewilo moleerowa ipan itiopamej judiyojmej.

Kititaniłaj se ama' yej ayéj judiyojmej

²² Apostolejmej iwán anciąnojmej iwán nochi yej kitokaj Jesucristo kijtojkej iga mamotapejpena sekin de yejəməmpasan iga masenyakan Antioquía iwán Pablo iwán Bernabé. Iwán kitapejpenkej Judas, yej itəka' nə Barsabás, nə kitapejpenkej Silas. Yejemen achi māj tayakantokej ipan yej kitokaj Jesús.

²³ Iwán yejemen kiwigakej ama', ijkín kijtowa:

“Nejemej apostolejmej, anciąnojmej iwán amokniwan yej nə kitokaj Jesús, nimitztitaniłaj saludos amejemen anokniwan yej ayéj anjudiyojmej, yej anchantitokej Antioquía iwán yej anchantitokej ipan italmey Siria iwán Cilicia.

²⁴ Nikmatikej iga yájkajki' ompiga sekin de nijpamej, e' ayéj nejemej niktitankej. Yajki mitzyolpatatoy iga mitzijlitoj iga ximocircuncidarokan wan xichijtokan ken kijtowa iley Moisés.

²⁵ Nejemen nitatapowakej, iwán nikye'itakej iga niktapejpenkej sekin yej kitokaj Jesús yej yawij mitzitatij, senyawij iwán tokniwej yej nikpoxnekij, Bernabé iwán Pablo.

²⁶ Injmej tajtaga' kisentalkkej iyalmajmej malej kanaj kimijtjnékija iga kitokaj toTəko Jesucristo.

²⁷ Inón iga nimitztitaniłaj Judas iwán Silas. Yejemej imatikamej yawij mitztatapowitij de inın yej nimitzijlijkej.

²⁸ Iyespíritoy Dios nenəxtilijkej iwán nejemej nikye'itaj iga amo mamitstekimakakan iga xichiwakan nochi yej tatekimaka iley Moisés, xichiwakansan inın yej niawij nimitzijlitij:

²⁹ Ayo' xikuakan naka' yej momiktiliajpa idolomej, iwán amo nə xikuakan esti, niga inakayo nə animal yej mokechmekánapa, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito'. Siga ankichiwaj ken nimitzijliáj, anye'nemiskej. Xiye'onokan.”

³⁰ Iwán inomej yej kitapejpenkej yajki Antioquía, ompa kinechkojkej tokniwej yej kitokaj Jesucristo iwán kimakakej ama'.

³¹ Kuá' yej kitokaj Jesús kileerojkej inón ama', poxsan yolpakikej iga kiyolchikajkej.

³² Wan como Judas iwán Silas nə profətajmej, kanimaroykej iwán kiyolchikajkej yej kitokaj Jesús kuá' kitatapowijkej.

³³ Kuá' inomej yej walkej Jerusalén wejkájkeja iga onokej Antioquía, yej kitokaj Jesús kinawatijkej iga maye'yakan sej kan onokej yej kititankej.

³⁴ E' Silas kijtoj iga makáwi-o' ompa.

³⁵ Nō Pablo iwán Bernabé kawikej Antioquía. Yejemen wān komati toknimej tamachtijkej itájtōl toTēko.

Pablo yawi sej wejka iga kipowati itájtōl Jesucristo

³⁶ Kua' achā wejkatij iga ompa onokej, Pablo kijlij Bernabé:

—Matiākan matikpaxalowilítij yej kitokaj Jesús noyan ipan altepemej kajkan tikpojkej itájtōl toTēko iga matikitakan ken onokej.

³⁷ Iwán Bernabé kinekiá iga mayawi nō Juan, yej itōka' nō Marcos;

³⁸ e' Pablo ayá' kine' iga mayawi Marcos iwamej, iga Marcos ikya takajtej ipan tajli de Panfilia, ay'ya tapalewuj iga kipowaj itájtōl Dios.

³⁹ Iwán awel motajtolkuilijkej iwán mokaakajtejkej. Bernabé yájkisan iwán Marcos. Tejkajkej ipan weyi ákal iga yajkij tajkótāl[‡] Chipre,

⁴⁰ e' Pablo kitapejpen Silas. Iwán yej kitokaj Jesús kitajtanilijkej toTēko iga maye'yakan iwán makipalewikan.

⁴¹ Iwán panojkej ipan tajli de Siria iwán Cilicia iga kanimarojtinkej kajkan monechkowaj tokniwān yej kitokaj Jesucristo.

16

Timoteo yawi wān Pablo wān Silas

¹ Pablo iwán Silas asikej ipan altepemej yej itōka' Derbe iwán Listra, ompa kasikej se yej itōka' Timoteo yej nō kitoka Jesús, ipiltzin se siwá judia yej nō kitoka Jesús, e' itaj irrázajpa griego.

² Iwán tokniwān de Listra iwán de Iconio ye'tajtowayaj de Timoteo.

³ Pablo kine' iga Timoteo mayawi iwán, e' achto kicircuncidarōj iga makiye'itakan judiyojmej yej de ompigapa, iga nochi kimatiáj iga itaj Timoteo irrázajpa griego.

⁴ Iwán kajkan panōtiayaj ipan altepemej, kijliayaj iga makichiwakan tokniwān kensan kijtojkej apōstolejmej iwán ancianojmej* yej onokej Jerusalén.

⁵ Iwán tokniwān yej kitokaj Jesús kimela'sentalijkej iyalmajmej ipan yéj, iwán cada día máj komatiayaj.

Dios kinextiliá Pablo iga mayawi ipan estado yej itōka' Macedonia

⁶ IyEspíritoj Dios akimakaltij iga mamopowa itájtōl Dios ipan el estado de Asia. Inōn iga panojkej ipan estado de Frigia iwán estado de Galacia.

⁷ Iwán asikej kan tanto' estado de Misia. Kejlankej iga mayakan estado de Bitinia, e' iyEspíritoj Jesús akimakaltij iga mayakan ompiga.

⁸ Iwán sanpanojkej Misia iwán asikej altepe' yej itōka' Troas kan moketza akalmej.

⁹ Ompa tayowakan Pablo kita' se visión. Kita' iga ejkato' se taga' del estado de Macedonia, kijlij: "Xaj Macedonia iga xinepalewujtij."

¹⁰ Kua' Pablo kita' inōn visión, nimanín nimajabiarojkej,[†] iga nikmatikej iga Dios nemi nenotzaj iga ompiga manikpowatij itájtōl Jesucristo.

Pablo iwán Silas onokej Filipos

[‡] 15:39 15:39 Xikita glosario "Tajkótāl o Isla" * 16:4 16:4 Xikita glosario "Anciano". [†] 16:10 16:10 Lucas, yej kijkuiloj inñ libro de Hechos, senemiá iwamej inñ vej.

11 Ompa Troas nitejkajkej ipan weyi ákal iga niajkij ipan tajkótal‡ yej itoqa' Samotracia. Iwán ipan se'ya día nasikej altepe' Neápolis.

12 De ompa niajkij Filipos, inón weyi-altepe' yej ono' ipan estado de Macedonia, ompa ayá' nipoxwejkajkej.

13 Se día kuá' mosewilo, nikiskej ipan weyi-altepe' iwán niajkij ipan aßen kan nochipa oradólo. Nimotajtalkej, iwán nikpowilijkej itájtol Jesucristo siwatkej yej ompa monechkojkej.

14 Iwán ompa onoya se siwa' yej wálawaj altepe' Tiatira yej itoqa' Lidia, yej kinamakaya axokotzótzol yej este xolakti'. Inón siwa' nõ kiweyimatiyaia Dios. Takaktoya, iwán toTeko kichij iga inón siwa' makitajtolkuí Pablo.

15 Iwán mobautizároj iwán inochi ifamíliaj. Después kine' maniákan ichan; neteki'ijlijkej:

—Siga ankitaj iga nicrédoja toTeko Jesús, xákan nochan iwán ompa xikawikan.

Iwán neteki'ijlijkej iga ompa manikawikan.

16 Iwán se día kuá' nemi niayaj kan ni-oradóti, nimasikej iwán se takotzin yej kipiaya espíritu yej tanextiliaya yej mochíwaso'. Kipiaya itekomej yej kikojtoyaj. Iga takotzin taadivinárowaya itekomej kitaniayaj komati tomín.

17 Inón takotzin netokatiayaj kan nemi niayaj iwán Pablo; kijtojtiaya recio:

—Inimej tajtaga' yej kiservirowaj mela'Dios yej ono' pox ajko, yejemen mitziliáj katiapa ojti xiktokakan iga ximosalvarokan.

18 Ijón kichijtoya mia' días este que Pablo kuejkuesiwi', iwán kijlij inón espíritu yej onoya ipan inón takotzin:

—Nimitztekimaka ipan itoqa' Jesucristo iga xikisa ipan inín takotzin.

Iwán íkuá'san kisa' inón espíritu.

19 Kuá' itekomej inón takotzin kitakej iga ay'ya wel kitataniñiskej, kikitkijkej Pablo iwán Silas, iwán kiwigakej tajkoaltepe', kan ono' yej mandárowaj.

20 Kuá' asikeja iyixtaj juezmej, kijtojkej:

—Inimej judiyojmej nemi kikuejkuesowaj togentej.

21 Iwán tanextiliáj iga mamochíwa ken yejemej kichíwaj, inón tejemen awel tikchíwaj iga tejemej tirromanojmej.‡

22 Iwán la gente ki-onkawijkej Pablo iwán Silas. Iwán yej mandárowaj tatekimakakej iga makixtilikan itzotzolmej iwán makimagakan iga kuatako'.

23 Kuá' póxsanya kimagakej, kakijkej ipan cárcel. Iwán yej kicuidárowa presoymej kijlijkej iga makiye'cuidarokan iga amo choloskej.

24 Kuá' inón kika' yej kicuidárowa presoymej, yajki kakitoj kan máj ta-ijti' ipan cárcel, kijlxixi-ípijkej iga cadena ipan kuawi' yej pox eti'.

25 E' tajkoyówal, Pablo iwán Silas orádojtoyaj iwán kitakuikilijtoyaj Dios, iwán sekin presoymej yej ompa onoyaj takaktoyaj,

26 iwán paréj wejmolínako tajli. Iwán mojolínkej itaketzalyomej cárcel. Iwán íkuá' tapowikej nochi kaltemej, iwán xixitomikej nochi cadena yej iga ijilpitoyaj presoymej.

‡ 16:11 16:11 Xikita glosario "Tajkótal o Isla". § 16:21 16:21 Xikita glosario "Roma".

²⁷ Kuą' isatęwa' yej kicuidarowa pęsojmej, kita' iga tapójtó'ya cárcel, iwán kikixtij iyepadaj,* momiktiáyaya, iga yéj kijtoj anka cholójkeja pęsojmej.†

²⁸ E' Pablo kitzajtzilij:

—Amo ximomikti, nigaj nonokej nonochin.

²⁹ Iwán yej kicuidarowa pęsojmej kitajtan ti'ti, iwán motalojtkalak-ito kan onokej Pablo iwán Silas, kuekuechkatijki, motankuąketzato itenojmej.

³⁰ Iwán kikixtij Pablo iwán Silas, iwán yej kicuidarowa cárcel tatajtan:

—¿Tę nikchıwas iga manimosalvaro iga Dios amo mane-iknqchıwa?

³¹ Yejemej kijtojkej:

—Xicredo toTęko Jesucristo iwán timosalvaroј, tej, mosiwa' wan mopilowan.

³² Iwán kipowilijkej itájtł Dios inón yej kicuidarowa pęsojmej iwán inochin nq yej onokej ompa ichan.

³³ Iwán inqnsan yówal inón yéj kicuidarowa pęsojmej kipakilij ikajłq' Pablo iwán Silas kan kimagakej. Después mobautizaroј iwán nochi yej ono' ichan.

³⁴ Iwán kiwıga' ichan kitamakatoј. Inón yej kicuidarowa pęsojmej iwán inochi yej ono' ichan pakikej iga kicredójkeja Dios.

³⁵ Kuą' tanési'ya, yej mandarowaj kititankej policiyajmej iga kijłtoj yej kicuidarowa pęsojmej iga makimajkawakan Pablo iwán Silas.

³⁶ Iwán yej kicuidarowa pęsojmej kijlij Pablo:

—Yej mandarowaj netekimakakej iga manimitzmajkawakan. Iwán welja anyę'yawij.

³⁷ E' Pablo kijlij policiyajmej:

—Nejemen niciudadanojmej romano.‡ Iwán iyıxtaj la gente neyokamagakej iwán neakijkej ipan cárcel kuą' aya mojtowa siga ayompa nikchijkej. ¿Iwán inán kinekij manęmajkawakan ichtákasan? ¡łkón awel! Mawıtzekan yejemej iga manękixtikán.

³⁸ Iwán policiyajmej inón yajkij kijłtoj yej mandarowaj. Kuą' yej mandarowaj kimatikej iga Pablo iwán Silas nq ciudadanojmej romano, majmawikej.

³⁹ Iwán yej mandarowaj yajkij kitatoј Pablo iwán Silas iga kijłtoj iga amo makiwelkułikan iga kipęsojwijkej. Kijlijkej iga makısákanya ipan inón altepe'.

⁴⁰ Kuą' kįskej ipan cárcel, yajkij çan Lidia. Ompa tątapojkej iwán tokniwan iga kanımarojkej, iwán yąjkija.

17

Mokuejkuesqlo altepe' Tesalónica

¹ Pablo iwán Silas panojkej ipan altepemej yej itoқа' Anfıpolis iwán Apolonia. Iwán asikej Tesalónica. Ompa onoya se itioпан judiyojmej.

² Pablo, ken iga nochipa kichıwaya, yajki tiopan iga tątapowatoј iwán inomej gente. Eyi semanas ijłón kichıjtoya cada día kuą' mosewilo.

* **16:27 16:27** Xikita glosario "Espada". † **16:27 16:27** Inón tiempo, se yej kicuidaroј pęsojmej kimiktijkej siga kikajtej iga macholoќan pęsojmej. ‡ **16:37 16:37** Ciudadano romano se yej naçeroј Roma, o yej kipıa' ama' kan neši iga kipertenecerowa Roma. La ley de Roma kimańawıya iciudadanojmej.

³ Kuꜥ' tꜥtꜥpowaya, itájtɔl kitaksaltiꜥaya ꝑꜥn ijkuilijto' itájtɔl Dios, ꝑꜥn kijtowa iga Cristo yawi kíknoꝑꝑiwatij iwꜥn yawi mikiti iwꜥn yawi sej ojpa-isati. Pablo kijlijkej:

—Injnsan Jesús yej nemi nimitzijliáj, yéjyawa' in Cristo.

⁴ Iwꜥn sekin judiyojmej kicreꝑojkej iwꜥn senemikej iwꜥn Pablo iwꜥn Silas. Nɔ kicreꝑojkej mia' griegojmej yej kiweyimatiáj Dios. Iwꜥn nɔ kicreꝑojkej mia' siwatkej yej tayakꜥtokej ipan inɔn ꜥltepe'.

⁵ E' judiyojmej yej akicreꝑowayaj ipan Jesús ta-ixitakej, iwꜥn kitemojkej tajtaga' yej ayá' ye'nemij yej akipiáj te kichiwaj, kinechkojkej mia' gente de inɔn ꜥltepe' iga kiyokachijkej iga oꝑowaj iwꜥn iga takuejkuesowaj. Iwꜥn yajkij ꝑꜥn Jasón iga makikixtikꜥn Pablo iwꜥn Silas iga makiwígꜥꜥan iyixtaj la gente.

⁶ E' como ayá' kasikej ompa, kiwawatatzojtiajkij Jasón iwꜥn sekin tokniwej iyixtaj yej mandꜥrowaj ipan inɔn ꜥltepe'; ijkin tzajtzikej:

—Pablo wꜥn Silas tayoꝑꝑɔlxelojtinemij noꝑꜥn ipan inin tajli, inꜥn este níꝑꜥa nɔ asikej,

⁷ iwꜥn Jasón ki-omemawij ichꜥn. Nochi yejemej ayá' kichiwaj ken tatekimaka torrey César,* iga kijtowaj iga ono' se' rey yej itɔꝑꜥ' Jesús.

⁸ Kuꜥ' inin kikagui' la gente iwꜥn yej mandꜥrowaj este ꝑɔlchichiyakej.

⁹ E' Jasón iwꜥn sekin kixtajkej iga wel makimajꝑꜥwákꜥno' iwꜥn kimajkajkej.

Pablo iwꜥn Silas asij ꜥltepe' Berea

¹⁰ Iwꜥn tayowꜥꜥan yej kitokaj Jesús nimanin kíkixtijkej Pablo iwꜥn Silas iga mayꜥꜥan Berea. Kuꜥ' asitoj ompiga yajkij itiꝑꜥan judiyojmej.

¹¹ Inimej judiyojmej poxsan te-ijikniwej ayéj ken de Tesalónica, iga ꝑɔlꝑꜥkikej iga kicreꝑojkej yej kipowa' Pablo, iwꜥn nochipa momachtiaꝑꜥan ipan itájtɔl Dios iga makimatikꜥn siga ijꝑꜥnya ken kinextilijkej.

¹² Ijꝑꜥn iga mia' judiyojmej kicreꝑojkej, iwꜥn nɔ mia' tajtaga' iwꜥn siwatkej yej tayakꜥtokej yej irrázajpa griego.

¹³ E' kuꜥ' judiyojmej de Tesalónica kimatikej iga Pablo nɔ nemi kipowa itájtɔl Dios ipan ꜥltepe' yej itɔꝑꜥ' Berea, yajkij ompiga iga kijichtakawitoj la gente iga amo makiye'itakꜥn Pablo.

¹⁴ E' tokniwꜥn kitixtankej Pablo iga mayawi lamartenoj, miew Silas iwꜥn Timoteo ꝑꜥwikejo' Berea.

¹⁵ Yej kojmakatoj Pablo kikawatoj este ipan ꜥltepe' Atenas. Iwꜥn ompay mokueꝑkej; Pablo kijlij yej kojmakatoj iga makijlikꜥn Silas iwꜥn Timoteo iga sémiya ompigaya makasitij.

Pablo ono ꜥltepe' Atenas

¹⁶ Miew Pablo kichixtoya Silas iwꜥn Timoteo ipan ꜥltepe' Atenas, tatatzkay iyalmaj iga ompa kita' poxsan idolojmej.

¹⁷ Inɔn iga kitꜥtꜥpowiaꝑꜥan sekin yej kiweyimatiáj Dios. Iwꜥn nochipa kitꜥtꜥpowiaꝑꜥa gente yej monechꝑꜥowayaj plaza.

* 17:7 17:7 Xikita glosario “César”.

18 Iwán sekin yej momachtiayaj yej kijliayaj epicúreos,[†] iwán sekin yej momachtiayaj yej kijliayaj estoicos,[‡] pewa' t̄atapowakej iwán Pablo. Kijtowayaj:

—¿Ix te ʔan te-ijlijneki in in̄n taga' yej pox tajtowa?

Iwán sekin kijtowayaj:

—Nesi ken tepowiliá de sé'paya diosmej.

Ijkón kijtojkej iga Pablo kit̄atapowiayaj itájt̄ol Jesús iwán kijtowaya no iga ojpa-isalo.

19 Iwán kiwigakej kan kit̄okawiaj Areópago, kan nochipa monchekowayaj sekin yej tamachtiayaj, iwán kitajtankej Pablo:

—¿Ix wel nikmatiskej te iteki yej nemo' annenextiliaj?

20 Iga nemi annepowiliaj yej ayi'pa nokta nikakij, iwán nikneki manikmatikan te nokta kijtojneki.

21 Iga nochi yej ichan Atenas iwán t̄iltikmej yej ompa chantitoyaj poxsan kiyolmakayaj iga makikakikan yej ayapa i' mokaki.

22 Iwán Pablo moketza' iyixtaj yej monechkojkej iwán kijtoj:

—Amejemen de Atenas, nej nikita iga poxsan ankređojtokej ipan diosmej.

23 Kuá' nej nipanoj iwán nitachá' kan amejemen anmonechkowaj iga ankiweyimat̄iliaj amodiosmej, nikasi' no se altar[§] kan ijkuiljito' in̄n tájt̄ol: “DIOS YEJ AYÁ' MO-IXMATI”. Pues de in̄n Dios yej amejemen ankiweyimat̄iliaj malej iga ayá' ankixmatij, in̄onyawa' nokta nemi nimitzpowiliaj.

24 Dios yej kichij in̄n tájli iwán nochi yej ono' ipan, yéj itatki cielo iwán tájli. Ayá' mochantiá ipan tiopamej yej tajtaga' kichijwaj.

25 Yéj akipolowa nité iga matikpalewikan. Iga yejwa' in yej kichijwa iga matonokan iwán wel matimijneltikan iwán yéj temaka nochi yej tejemej tikpiáj.

26 Ipan se taga' Dios kichij iga mapiwilo noyan ipan in̄n tájli. Iwán yéj kijtoj keman se nación yawi noti iwán kan yawij mochantitij.

27 Dios ijkón kichij iga makitemokan malej ken tamamatemojtinemijpa iga makasikan, malej iga Dios ayá' wejka ono' ipan sejsé de tejemej.

28 Iga Dios tonokej, tinejnemij, iwán tonoskej. Achi ijkón kijoja se yej de amejemempa yej wel kichijwa monsjatájt̄ol, kijtoj: “Tejemen no ipilowan Dios.”

29 Siga tejemen ipilowan Dios, awel tikuiskej iga toDiosmej tejté yej chijto' de oro o de plata o de te'ti, yej kichijwa taga' kensan yéj kejlamiki.

30 Desde ikayay Dios ayá' kinkochij la gente ken iga kajasiá iga yejemej aya kimatiáj itájt̄ol. E' in̄n tatekimaka iga nochi gente noyan kan onolo', makikajtewakán iga kichijtokej yej ayekti.

31 Iga Dios kitapejpen se día kuá' yawi kijuzgaroti inochi gente kensan iga kichijkej. Dios kitapéjpenya se taga' yej yawi tajuzgaroti, in̄n monextij kuá' ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

32 Kuá' kikakikej iga ojpa-isaj yej miktokej, sekin kajawilmatikej iwán sekin kijtowayaj:

—Anka se' día niawij nimitzkakitij de in̄nsan sej.

[†] 17:18 17:18 Epicúreos kitokakej se taga' yej kimachtij iga wel se nochipa pa'ki. [‡] 17:18 17:18 Estoicos kitokakej se taga' yej kimachtij iga se amo makichiwasan ken kineki iyalmaj, sino maye'nemi. [§] 17:23 17:23 Xikita glosario “Altar”.

³³ Iwán Pablo k̄isa' k̄an nechkatoyaj.

³⁴ E' sekin kitokakej Pablo iwán kicređojkej itájtł Jesú. Sę de yejemej itōka' Dionisio, yéj de inōmej yej mandarowaj yej monechkojkej ipan se tepe' yej kijliáj Areópago, iwán se siwa' yej itōka' Dámaris, iwán sekin máj nō kicređojkej.

18

Pablo ono' altepe' Corinto

¹ Kuā' nochi in̄n panoj, Pablo k̄isa' Atenas, iwán yajki Corinto.

² Ompa kasi' se taga' judío yej itōka' Aquila, yej nacerōj ipan itał Ponto. Aya kipiaya dias iga asikej, walkej de Italia iwán isiwa' yej itōka' Priscila. K̄iskej Italia iga rey Claudio César tatekimá' iga mak̄isakan Roma nochi judiyojmej. Iwán Pablo yajki kipaxalowilitoj.

³ Iwán como inōmpasan tekipánł kipiaya ken yejemen iga kich̄iwayaj kajli de kuetax, inōn iga ompa k̄awi' iwán yejemej iga sentekipanowaj.

⁴ Iwán cada día kuā' mosewilo, Pablo yaya itiopan judiyojmej. Ompa kipowaya itájtł toTeko iga kinekíá makiyolyamana judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej.

⁵ Kuā' Silas iwán Timoteo asikej iga walkej ipan estado de Macedonia, Pablo kikajtej se' tekipánł iga kipezpozawasan itájtł Dios; kijliaya judiyojmej iga Jesús nokta in el Cristo yej yejemej kich̄ixtoyaj.

⁶ E' yejemej motalkej a contra iwán kuajkuantas kijlikej Pablo. Iwán Pablo kitzejzeloj itzótzol iga makimatikan iga ayompa kich̄iwej iwán kijtoj:

—Siga ampoliwiskej iyixtaj Dios, amejemen amotechko; nej ayo' nikmati. Amansan nia nikpowiliti ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej.

⁷ Pablo k̄isa' tiopan iwán yajki chan se taga' yej itōka' Ticio Justo, yej ichan tiopantenoj, yéj nō kiweyimatiltiaya Dios.

⁸ Iwán Crispo, yej mandarowa tiopan, iwán inochi yej ono' ichan kicređojkej toTeko. Iwán nō mia' de Corinto, kuā' kikakikej itájtł Dios, kicređojkej wan mobautizarojkej.

⁹ Iwán se yówal toTeko ijk̄in kijlij Pablo ipan visión:

—Amo ximajmawi; xa xikpowa notájtł iwán amo xitensewi.

¹⁰ Iga nej nono' mowan, iwán ayagaj wel tejté mitzch̄iwillij yej ayękti, ipan in̄n weyi-altepe' ono' mia' yej yawij negređotij.

¹¹ Iwán Pablo ompa k̄awi' Corinto se xiwi' iwán tajko iga kipowilijtoya la gente itájtł Dios.

¹² E' kuā' Galión gubernarowaya ipan estado de Acaya, judiyojmej ki-ōnkawijkej Pablo. Kiwigakej k̄an tajuzgarolo,

¹³ iwán kijliwej el gobernador:

—In̄n taga' kiyolyamana la gente iga se'pa makiweyimatiltikan Dios, ayo' ken kijtowa toley.

¹⁴ Pablo tajtowayay kuā' Galión kijlij judiyojmej:

—Siga kich̄iwej tejté yej pox ayękti, ijk̄on sí nimitztajtolkuiliayaj amejemen yej anjudiyojmej;

¹⁵ e' como iga san tajtłmej iwán tōkamej iwán de amoleymej, ómpaya amejemen xikitakan, nej inōn awel nikjuzgarowa.

¹⁶ Iwán kikixtijkej ompa k̄an tajuzgarolo.

¹⁷ Wən nochi griegojmej kikitckijkej Sóstenes yej mandərowa tiəpan iwən kimagakej ómpasan iyixtaj gobernador. E' Galión mochij kenkuə' ayá' kitzto'.

Pablo mokuəpa sej ąltepe' Antioquía

¹⁸ Pablo káwigo' mia' días ompa Corinto. Después monawatijkej iwən yej kitokaj Jesús iwən tejkaj ipan weyi ákal iwən yajki itəl Siria, senyajki iwən Priscila iwən Aquila. Ompa ąltepe' Cencrea mokuətetexoj Pablo. Ijkón kichij yej kijtoj iyixtaj Dios iga tejté kichiyaya.*

¹⁹ Kuə' asikej ąltepe' Éfeso, ómpaya kəwikej Priscila iwən Aquila. Pablo yajki tiəpan iwən tətəpowə' iwən judiyojmej yej ompa monechkowayaj.

²⁰ Yejemən kijlijkej iga makáwi-o' ompa, e' yéj ayo' kine'.

²¹ Sino que monawatij iwəmej, kijtoj:

—Nia Jerusalén, iga ompa manətecho ilwi'; e' siga Dios kineki niwı' sej nimitzitakij.

Después tejkaj ipan weyi ákal, yajki, kisa' Éfeso.

²² Kuə' asi' ąltepe' Cesarea, Pablo yajki Jerusalén kisaludərotoj tokniwən yej kitokaj Jesús, iwən yájkiya ąltepe' Antioquía.

²³ Kuə' achə wejkej iga ompa ono', yajki kipaxəlowilıto tokniwən yej onokej itəl Galacia iwən yej onokej itəl Frigia, iwən ipan sejsé ąltepe' kipałewijkej iga máj mamocfiərokan yej kitokaj Jesucristo.

Apolos kipowa itąjtəl Dios ąltepe' Éfeso

²⁴ Inón tiempo asi' ompa Éfeso sə judío yej itəka' Apolos. Yéj íchən katka ipan ąltepe' yej itəka' Alejandría. Poxsan wel predicərowaya iwən poxsan kimatiá itąjtəl Dios.

²⁵ Yéj machtitoya ipan toTəko iyojwi iwən kipoxyolmakaya iga taye'nəxtiliá itąjtəl Dios kan tajtowa de Jesús, malej iga kimatiasan ken iga tabautizəroj Juan.

²⁶ Apolos pəwa' iga tajtoj tiəpan-ijti' ken kuə' nochi kimati; e' kuə' kikakikej Priscila iwən Aquila kén iga tamachtijtoya, kinətzkej, iwən kiwigakej kan isəltimej iga kinəxtilijkej yej aya kimatiá de iyojwi Dios.

²⁷ Kuə' Apolos kine' mayawi ipan estado de Acaya, tokniwən de Éfeso yej kitokaj Jesús kichiwilijkej sə əma' iga tokniwən de ompiga maki-omeməwikan Apolos. Kuə' Apolos asi' Acaya pə' tamachtij. Ijkón poxsan kipałewijkej tokniwən yej Dios kichəkilij iga makicredəkan.

²⁸ Porque Apolos motənkitckij wən judiyojmej yej akicredəojkej ipan Jesús, iwən awel kitenkuepiliayaj. Iwən iyixtaj la gente Apolos kinəxtiliayaj iga itąjtəl Dios kijtowa iga Jesús in el Cristo yej yejemej kichixtoyaj.

19

Pablo ono' Éfeso

¹ Miəj Apolos onoya Corinto, Pablo panoj ipan tepeyoj iwən asi' ąltepe' Éfeso, ompa kasi' mia' yej kitokaj Jesús.

² Iwən Pablo tatajtan:

—¿Ix Dios mitzmakakej iyEspírito Santo kuə' ankicredəojkej ipan Jesús?

* **18:18 18:18** Anka Pablo kijlij iyixtaj Dios iga mawejkəwa iga akoniaya vino niga motzonkixtiaya, e' atikmatij tə iga.

Yejemej kijtojkej:

—Nejemen ayá' níkakiáj siga ono' el Espíritu Santo.

3 Pablo kitajtan tokniwan:

—¿Kéntaj anmobautizarojkej?

Yejemen kijtojkej:

—Kensan tabautizaroj Juan el Bautista.

4 Pablo kijtoj:

—Kena, Juan kibautizaroj yejsan kikajtejkej iga kichiway yej ayékti, e' kijliayaj iga makicredokan ipan itoka' yej wí'o' tatepotztaj, ken tikijtowaj ipan Jesús yej el Cristo.

5 Kuá' inón kikakikej, mobautizarojkej ipan itoka' toTeko Jesús;

6 iwán kuá' Pablo kitálij ima' ipan sejsé de inomej, iyEspíritoj Dios wálaw ipan yejemej, iwán sešé'paya iga tajtojkej ay'yéj ipan itajtólmej, iwán kijtojkej kensan Dios kitajtólmakakej.

7 Iga inochimej, ken doce tajtaga'.

8 Pablo yayajtoya tres meses itioan judiyojmej, ompa kipowaya itájtól Dios iwán ayá' majmawiá. Iwán kuá' tajtowaya, kiyolyamanaya la gente iga kinéxtiliayaj ken iga reinarowa Dios.

9 E' sekin moyoltakuawilijkej iwán ayá' kicredojkej, majwa' iyixtaj la gente kijtojkej iga kijiayaj itájtól Jesucristo. Pablo kikajtej yej máltajtowaj, iwán kiwiga' yej kitokaj Jesús kan tamachtía se yej itoka' Tiranno, iwán ompa kitatapowiyayaj cada día.

10 Iwán ijkón kichijtoya dos años, ijkón yej chantitoyaj ipan tajli de Asia kikakikej itájtól toTeko Jesús, yej judiyojmej iwán yej ayéj.

11 Iwán Dios kipalewij Pablo iga kichij milagrojmej.

12 Malej se panyitoj o se tzótzol yej Pablo kichijchimiá, kitáliayaj ipan yej wetitokej iwán achitiayaj, iwán malespíritojmej kisayaj.

13 E' sekin judiyojmej yej nejnenka' yej kikixtiliáj la gente malespíritojmej, no kiyejyekojaj iga kitenewiáj itoka' toTeko Jesús iga makikixtikán malespíritojmej, kijtowayaj:

—Ipan itoka' Jesús yej Pablo kipowa, nimitztekimakaj iga xikísakan.

14 Ijkón kichíwayaj siete ipilówampa Esceva, se judío yej ijéfejpa sacerdotejmej.

15 E' kuá' kichijkej, malespíritoj kijtoj:

—Jesús níkixmati, iwán no níkmati a'yéj in Pablo; e', ¿a'yéj in ajemen?

16 E' inón taga' yej kipiaya mal espírito mopatanaltij iyakapamej, iwán como yéj máj tajpalej, nochi kitánilij, iwán paréj kimagakej iwán cholojtíkiskeja ipejpetzkaamej iwán espatitiájkija.

17 Nochi kimatikej yej chantitokej Éfeso, judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej iwán pox momajtijkej. Ijkón iga itoka' toTeko Jesús majya kiwiyematiltijkej.

18 Iwán mia' yej kicredowayaj Jesús, wíziayaj iga motenxitomayaj iga kichijkej yej ayékti.

19 Iwán mia' yej motamatiliáj kiwigakej ilibrojmej, kitájtioj iyixtajmej la gente. De inomej libro ipatiyo masi' ken cincuenta mil tomín de plata.

20 Ijkón iga itájtól toTeko noyan momatitiaya iwán nesía iga kipiá poder.

21 Kuá' pánoja nochi inin, Pablo keñan iga yawi estado de Macedonia iwán Acaya iwán yawi este Jerusalén. Kuá' pánoja noyan ipan altepemej keñan no iga yawi Roma.

²² Iwán kitítan Macedonia omen yey kipalewiáj, Timoteo iwán Erasto, e' Pablo achó' kawi' Asia.

Mokuejkuesqlo altepe' Éfeso

²³ Inón tiempo Éfeso monechqolo' iwán mokuesojkej iga mopowa' yey aya i' mopowaya de iyowji Jesucristo.

²⁴ Mokuesojkej itechko se taga' yey itoka' Demetrio, yey kitekipanowaya plata. Inín taga' kichíwaya kaltzitzin de plata kensan tachaya itiopan se diosa yey itoka' Diana, iwán poxsan tataniayaj yey tekipanowayaj iwán Demetrio.

²⁵ Iwán inomej kinechkoj, iwán sekin yey nq kipiáj inómpasan tekipánol. Demetrio kijlijkej:

—Nokniwan, amejemen ankimatij iga ipan inín tekipánol titataniáj.

²⁶ E' amejemen ankita y iwán ankikakij iga Pablo kijtojinemi iga diosmej yey kichíwaya taga' ayéj diosmej; iwán mia'ya gente kicredoltijkej, ayejsan nigaj Éfeso sino que casi noyan ipan inín tajli de Asia.

²⁷ Inón poxsan ayekti, wel tikpolowaj totekipánol, iwán itiopan kan ono' weyi dios Diana ay'ya agaj kiweyimatis. Inán nochi yey chantitokej ipan tajli de Asia iwán inewi de inín tajli kiweyimatiáj, e' siga ijkón ken kijtowa Pablo, nochi kelkawaskej Diana.

²⁸ Kua' inón kikakikej yey ompa nechkatoyaj, kuesiwiki poxsan, iwán tzajtzikejpa iga kijtojkej:

—iMamoweyimatilti Diana yey idiiosmej efesiojmej!

²⁹ Iwán nochi ipan weyi-altepe' ayo' kimatiáj te kichíwayaj. Kikitzkitoj Gayo iwán Aristarco omen tajtaga' de Macedonia yey senemiáj iwán Pablo. Iwán kiwawatatzotijakij este ipan wékal kan motekinechqolo.

³⁰ Pablo kinekiá makalaki ompa iga matajto iwán la gente, e' tokniwan yey kitokaj Jesús ayá' kikalaktijkej.

³¹ Nq sekin yey mandarowaj Asia yey iyamigojmej Pablo, tatitankej iga amo mayawi kan chapantolo'.

³² Ompa kan nechkatolo', sekin tzajtziáj iga kijtowayaj tejté iwán sekin tzajtziáj iga se'pa kijtowayaj iga kuejkuesitoyaj, iwán mia' ayá' kimatiáj te iga ompa nechkatoyaj.

³³ E' sekin yey ompa chapantoyaj kimatiltijkej Alejandro te nemi mochíwa, iwán yey judiyojmej kitopejkej iga kitálkej tatakoyan. Iwán Alejandro kajko' ima' iga ayo' matzajtzitolo iga makitajtowilikán judiyojmej iyxtaj la gente.

³⁴ E' kua' kimatikej iga Alejandro nq judío, nochi tzajtzitoyaj ken dos horas. Kijtojtoyaj:

—iMamoweyimatilti Diana idiios efesiojmej!

³⁵ Iwán tajkuilowani yey ompa ichan, kua' kiyoltálija yey tzajtzitoyaj, kijtoj:

—Nokniwan de Éfeso, amejemen ankimatij iga noyan momati iga inín altepe' kicuidarowa itiopan weyi diosa Diana iwán imagen yey wálay ipan cielo.

³⁶ Ayagaj wel kijtowa iga ayá'. Inón iga ay'ya xi-oyotokan, amo xikchíwakán nité siga aya ankimatij te nemi mochíwa.

³⁷ Iga inimej tajtaga' yey ankiwajligakej, até nemi kijtowaj yey ayekti, niga nemi maltajtowaj de tejemen todios Diana.

³⁸ Siga Demetrio iwán yej íwán tekipanowaj, kitelwijneki agaj, inonya iga ono' juezmej iwán kan tajuzgarolo iwán wel motajtowiliáj itenojmej yejemej iga makimakakan yej kinekij.

³⁹ E' siga se'pa yej ankitajtani, mamochiwa kuá' monechkowaj yej mandarowaj ipan inin altepe'.

⁴⁰ Porque iga ijkín tikchiwaj, wel tepantiáj iga tikuejkuesowaj la gente iga inón yej mochij aman. Iwán awel timotajtowiliskej siga tetajtanskej te iga nemi mokuejkuesolo.

⁴¹ Kuá' tami' inin kijtoj, mojmoyawilo'ya.

20

Pablo yawi Macedonia iwán Grecia

¹ Kuá' pachíwi'ya iga mokuejkuesolo', Pablo kinotza' yej kitokaj Jesucristo iga kinonotzkej. Iwán kinajnapalój tokniwán iga monawatijkej, iwán yákiya estado de Macedonia.

² Kipaxalowiltoj altepej yej onokej Macedonia iga kitatapowijtinemi' yej kitokaj Jesús iga amo makikajtewakán iyoywi Dios, iwán asito ipan país de Grecia.

³ Ompa onoya tres meses, ay'ya ke' poliwiá iga majkiltiaya pan weyi ákal iga yawi Siria, kuá' kimati' iga sekin judiyojmej kinekiáj makikitzkikan. Inón iga ayo' yajki Siria, ikxinejnen iga yajki sej Macedonia.

⁴ Iwán senyajakij inimej tajtaga': Sópater yej ichan Berea, iwán Aristarco iwán Segundo yej ichamej Tesalónica, Gayo yej ichan Derbe, iwán Timoteo iwán yajki no Tíquico iwán Trófimo yej chantitokej ipan ital Asia.

⁵ Inimej tokniwán tayakankej iga yajki nechatoj ipan altepe' Troas.

⁶ Nejemej, kuá' pánoja iyilwi kuá' mokua pan yej akipiá levadura, nimajkiltijkej Filipos ipan weyi ákal. Iwán este ipan cinco días nikasitoy ipan altepe' Troas tokniwán yej ompí nechatoj. Ompa nikajkej siete días.

Pablo kipaxalowiliá altepe' Troas iga monawatiá

⁷ Ipan ocho día de la semana nimonechkojkej wán tokniwán yej kitokaj Jesús iga sekan nikujajkej la Santa Cena.* Pablo kimachtijtoya tokniwán. E' como kimatiá iga yawi kīsati mostapa, inón iga tatapojtoya este tajkoyówal.

⁸ Ompa ajko ipan se' piso kan ninechkatoyaj, paréj taxojxotatoya.

⁹ Iwán se chokotzin itoka' Euticoawatoya ipan ventana este ipan tercer piso. E' como Pablo pox wejkaj iga tatapojtoya, chokotzin pox kochisnekiá iwán mokochkuilij iwán wetzi'. Iwán kuá' kiketzejtoj, mikto'ya.

¹⁰ Iwán Pablo temoj, kiná'tejoj wán kinapalój. Iwán kijtoj:

—Amo ximajmawikan; isato'.

¹¹ Iwán Pablo tejkej sej ajko iwán kikui' pan wán kitatajkolój, iwán kimajmá' tokniwán, iwán tamachtijtoya este ijkón taneši', iwán yákiya.

¹² E' inón chokotzin yej wetzi', kiwigakej ichan isatijajki, iwán nochipakikej.

Pablo kisa Troas iga yawi altepe' Mileto

* 20:7 20:7 Xikita glosario "Santa Cena".

13 Nejemej nitapanojkej iwán niajkij ipan weyi ákal este ipan altepe' yej itoqa' Asón iga ompa nikuitewaskej Pablo, iga yéj kine' matalnejnémipa, áchtoya ijkón nimojlijkej.

14 Iwán ompígaya Asón, nimasikej wán Pablo, ómpaya tejkaj ipan weyi ákal iwán niajkij este ipan altepe' Mitilene.

15 Ompa nikiskej, iwán ipan se'ya día nipanojkej itenoj tajkótal† yej itoqa' Quío. Iwán ipan se' día nasikej ipan altepe' yej itoqa' Samos, ompa kan moketza ákalmej. Nō nimoketzkej altepe' Trogilio, iwán ipan se'ya día nasitoj altepe' Mileto.

16 Ijkón nikchijkej iga Pablo ayá' kine' mawejkawa poxsan ipan tajli yej itoqa' Asia, ayá' kine' mayawi Éfeso iga kinekiá magui' maásiya Jerusalén iga maono ompa siga wel kuá' mochíwas ilwi' yej kijliáj Pentecostés.‡

Pablo monawatiá wán yej ichamej Éfeso

17 Kuá' asikej Mileto, Pablo tatján iga mawítzekan yej tayakantokej yej kitokaj Jesucristo yej chantitokej Éfeso.

18 Kuá' asikej, Pablo kijtoj:

—Amejemen ankimatij ken iga ninemi' este kuá' achto nasi' Asia.

19 Nochipa nonoya amowan iwán nikchij ken netekimaka toTeko, iwán ayá' nimoweyimati. Ne-iknochijkej wán este nemiktijnekiáj sekin judiyojmej.

20 E' ayá' nikajtej iga nimitznextiliáj nochi yej mitzpalewiáj. Nimitz-machtijkej tajkoaltepe' kan anmiakejmej anntakaktoyaj iwán nō amochajchamej.

21 Niknexitliaya judiyojmej iwán nō yej ayéj judiyojmej iga makikajtewákanya iga kichíwaj yej ayekti wán makiná'techokan Dios iwán makicredokan toTeko Jesucristo.

22 Inán netekimaka el Espíritu Santo iga manía Jerusalén, e' nej ayá' nikmati te yawij nechíwilitij ompiga.

23 Nikmátisan iga el Espíritu Santo ne-ijliá iga ipan nochi altepemej kansan niati yawij nepresojuwítij iwán yawij ne-iknochíwatij.

24 E' nej nité ayá' neyolmiktia malej iga manimiki; san nikneki manikyé'tami notekipánol yej toTeko Jesús nemá'. Inón tekipánol iga manikpowa ye'notíciay yej tenextiliá iga Dios tepoxchokiliá, iwán nipaki iga inón nikchíwa.

25 Iwán inán nikmati iga nisé de amejemen yej nimitzpowilijkej ken reinarowa Dios, nikeman ayo' anne-itaskej.

26 Inón iga nikneki manimitzijlikan iga ayéj nej notechko siga agaj ayá' kicredoj.

27 Nej nochi nimitzijlijkej ken Dios kineki iga xikmatikan, nité ayá' iyantikáwi'.

28 Inón iga xikitakan ken iga xiye'nemikan. Ijkonsan nō xikitakan iga maye'nemikan tokniwan yej kitokaj Jesucristo. Porque amejemen el Espíritu Santo mitztalkej iga xikitakan tokniwan yej toTeko Jesucristo kikowa' iga iyesyó.

29 Pues nej nikmati iga kuá' nimitzkajtewáskeja, wítzeskej sekin yej kinekiskej mamitzpopjolokan amejemen yej ankitokaj toTeko. Ayompa

† 20:15 20:15 Xikita glosario "Tajkótal o Isla". ‡ 20:16 20:16 Xikita glosario "Pentecostés".

mitzmachtjskej iga xikisakan pan ye'ojti, ken tikita mitzkuajnekij ken lobojmejš kikuaj borregojmej.

³⁰ Iwán onoskej de amejemensan yej yawij mitzmachtjtij, e' taka-jkayawáskejpa kansan makitokakan tokniwan yej kitokaja Cristo.

³¹ Inón iga ximocuidarokan iwán xikejlamikikan iga eyi años, semilwi' iwán senyówal este nichokaya iga nimitznontztoyaj sejsé de amejemen.

³² 'Inán nokniwan nimitztaliáj ipan ima' Dios iga mamitzomemawikan iga yej poxsan mitzchokiliáj. Amo xikelkawakan itájtól yej tepalewiá iwán te-ijliá iga Dios poxsan techokiliá iwán mitzmaskej yej yékti kuá' tonoskej sekan wan nochi tokniwej yej yéj kitapejpen.

³³ Ayí' nikne' manikuji agaj itomün niga itzóztól.

³⁴ Majwa', amejemen ankimatij iga nej nitekipanoj iga wel manikpiá yej nepolowa iwán iga yej iwán nisenemiáj.

³⁵ Ijkón nochipa nimitznextilijkej iga se matekipano. Ijkón wel tik-palewiáj yej akipiáj nité, amo matikelkawakan itájtól toTéko Jesús, kan kijtoj: "Máj pa'ki yej tamaka, que yej kimakaj."

³⁶ Kuá' tami' inón kijtoj, Pablo motankuaketza', iwán sen-orádojkej iwámej.

³⁷ Nochi chokakej, kikechnapalojkej, iwán kipipitzojkej Pablo.

³⁸ Iwán poxsan moknomatikej iga Pablo kijtoj iga ayo' máj kitaskej. Iwán kojmakatoj este kan tejkej ipan weyi ákal.

21

Pablo yawi Jerusalén

¹ Kuá' nikajtéjkeja tokniwan yej kitokaj Jesucristo, nitejkajkej ipan weyi ákal iwán niajkij ipan áltepe' yej itoka' Cos. Ipan se'ya día niajkij ipan se'ya áltepe' yej itoka' Rodas. Iwán después nasitoy ipan áltepe' yej itoka' Pátara.

² Ompa Pátara nikasikej se weyi ákal yej yawi Fenicia, iwán ípan nitejkajkej iwán niájkija.

³ Kuá' nemi nipanowaj nikitakej tajkótál* yej itoka' Chipre, inón tajkótál kawí' noepochkampamej, iwán niajki este Siria. Iwán nitemojkej áltepe' Tiro porque inón weyi ákal kan niayaj ompa kitatemowijkej.

⁴ Ompa nikasitoy tokniwan yej kitokaj Jesucristo, iwán nikajkej iwámej siete días. Iwán el Espíritu Santo kitajlantijkej inomej tokniwan iga makijlikan Pablo iga amo mayawi Jerusalén.

⁵ E' kuá' pánoja siete días, nikiskej ompa. Iwán nochi tokniwan iwán isiwámej iwán ipilowan, neojmakotj este playa. Ompa ni-motankuaketzkej iga ni-orádojkej.

⁶ Iwán nimonawatijkej este nimonapalojkej iwán nitejkájkeja ipan weyi ákal; iwán tokniwan yájkija ichámej.

⁷ Nikiskej Tiro iwán nasitoy ipan áltepe' yej itoka' Tolemada, ompa tamati' iga ninemiáj ipan weyi ákal. Ompa niksaludarotoy tokniwan yej kitokaj Jesucristo, iwán se día ompa nikawikej iwámej.

⁸ Ipan se'ya día, Pablo iwán yej iwán nonoyaj nikiskej wan nasikej áltepe' Cesarea. Ompa niajkij chan Felipe yej kipowa ye'noticiaj de

Jesucristo, yejwa' sę de inomej siete diaconojmej yej kitapejpenkej apostolejmej; iwán nikajkej ichan.

⁹ Felipe kipiaya nawi itakomej yej Dios kitajtōlmakayaj.

¹⁰ Iwán kua' mia'ya días ompa nonokej, asito sę profeta yej walaJ Judea, itōka' Agabo,

¹¹ walaJ nepaxalowilikoJ. Iwán kikui' icintoron Pablo, mokxi-ilpij iwán moma-ilpij iwán kijtoj:

—IyEspiritoj Dios kijtowa iga Jerusalén judiyojmej ijkin yawij kilpitij yej itatki inin cintoron, iwán yawij kentregarotij ipan ima' yej ayéj judiyojmej.

¹² Kua' inon nikakikej nejemej iwán inomej yej ompa ichamej Cesarea, nikijlijkej Pablo iga ayo' mayawi Jerusalén.

¹³ E' Pablo kijtoj:

—¿Te iga anchokaj?, ijkon annehokismakaj. Nej niksentalija nokta noalmaj ayejsan iga mane-ilpikan sino que no niksemaka noalmaj iga manemiktikan ompiga Jerusalén iga niktoka toTeKO Jesús.

¹⁴ Iwán como awel nikyolyamankej, ijkon nikajtejkej iwán nikijlijkej:

—Mamochiwa ken kineki toTeKO.

¹⁵ Kua' nochi panoj inin, nimajabiarojkej wan niajkij Jerusalén.

¹⁶ Senyajakij nowamej sekin tokniwan de Cesarea yej kitokaj Jesús. Yaya no sę taga' yej naceroj tajkotol Chipre yej itōka' Mnasón. Mnasón ikyay kicredojto' Jesús iwán ompa nikajkej ichan.

Pablo kipaxlowiliá Jacobo

¹⁷ Kua' nasikej Jerusalén, yej kitokaj Jesucristo neqmemawijkej iwán poxsan pakikej.

¹⁸ Ipan se'ya día niajkij wan Pablo iga nikpaxalowilitoj Jacobo, ompa no nechkatoyaj nochi ancianojmej.†

¹⁹ Pablo tasaludaroj iwán kipowa' nochi ken iga Dios kichij iga kicredojkej no kesiá yej ayéj judiyojmej kua' yéj kipowa' itajtōl Dios.

²⁰ Kua' kikakikej inon, kiweyimatiltijkej Dios, iwán kijlijkej Pablo:

—Ta' xikitawa' noknin, nigaj ono' miles yej judiyojmej yej kicredojkeja ipan Jesús, iwán yejemej kijtōwajo' iga mamochiwa ken tatekimaka iley Moisés.

²¹ Inomej kimatiltijkej iga tej tikmachtijtjinemi nochi tokniwan yej ayéj judiyojmej, teyki' tikijtowa iga ayo' mamochiwa ken tatekimaka Moisés, iwán titatekimaka iga ayo' makicircuncidarokan ipilowan, niga ayo' makichiwakan ken tejemej tiktekichiwaj.

²² ¿Tej, té tikijtowa? Porque la gente yawij monechkotij kua' kimatiskej iga nigaj tono'.

²³ Máj yekti ijkin xikchiwa ken nimitzijliáj: Onokej nigaj iwán nejemej nawi tokniwan yej yawij kichiwatij ken motajtōltijkej wan Dios.

²⁴ Xikujakan inimej nawi tokniwan, iwán xikchiwa ken kijtowa la ley iga ximochipawakan.‡ Iwán tej xixixtawa iga yejemej mamokuatagalokan. Ijkon yawij kitatij iga ayéj cierto yej mitzpantiáj; kitaskej iga tej tikchiwa ken kijtowa iley Moisés.

²⁵ E' iga inomej yej ayéj judiyojmej, yej no kicredojkej ipan Jesús, nejemej nikijkulowilijkeja iga ininsan makichiwakan: Amo makikuakan naka' yej momiktiliapa idolojmej, iwán amo no makikuakan esti, niga inakayo

† 21:18 21:18 Xikita glosario “Anciano”. ‡ 21:24 21:24 Atikmatij té kichijkej, anka kichijkej ken iga tanextiliá ipan Números 6:1-21.

yolka' yej mokechmekánapa, iwán amo agaj mamoteka iwán yej ayá' íwán namiktito'.

Pablo kikitziáj ipan weyitiopan iga kipresojiáj

²⁶ Iwán Pablo yajki iwán inomej nawi tajtaga', iwán ipan se' día kichijkej ken kijtowa iley Moisés iga mamochipawakan^s iyixtaj Dios iwán kala' weyitiopan-ijti'. Después yajki kijtoto kēman yawi tamiti iga inón kichijoskej, iga sejsé de yejemej yawi kimakati iyofrendaj.

²⁷ E' kuá' asiaya siete día, sekin judiyojmej yej walkej ipan tajli de Asia ki-takej iga Pablo ono' weyitiopan iwán kiyokachijkej iga makuejkuesiwikan nochi gente, iwán ki-onkawijkej Pablo

²⁸ iwán tzajtzikej:

—¡Nokniwan de Israel, xinepalewikan! Porque inin taga' tamachtinemi noyan iga ayá' tiye'nemij tejemen tijudiyojmej, iga ayekti iley Moisés iwán ay' kiye'ita toweyitiopan. Iwán ayejsan iga inón, sino que inán nō kakij weyitiopan-ijti' sekin griegojmej.* Iga ijkón kichiwaj yej ayekti kan moweyimatiltiá Dios.

²⁹ Ijkón kijtowayaj iga kitakej senemiáj iwán se yej itōka' Trófimo yej ichan Éfeso, yejemej kijtojkej anka senkalakkej ipan weyitiopan.

³⁰ Iwán la gente kuejkuesiwiwej, motalojkej iga kikitziáj Pablo. Kiwawatatzojtikixtijkej weyitiopan-ijti', iwán nimanin kitzajtzakkej kaltemej.

³¹ Kimiktiáyaja Pablo kuá' kimatiltijkej comandante yej kimandarowa soldadojmej iga nochi gente de Jerusalén kuejkuesitokej.

³² Iwán comandante kinechkōj isoldadojmej iwán soldadojmej yej máj tayakantokej. Iwán motalojtiajkij kan monechkōlo'. Kuá' kitakej iga némiya asij soldadojmej, ayo' máj kimagakej Pablo.

³³ Iwán comandante yej kimandarowa soldadojmej kikitziáj Pablo iwán tatekimá' iga mamō-ilpi iga ome cadena. Iwán tatajtan a'yéj in, iwán te kichij.

³⁴ E' la gente tzajztitoyaj, iwán ayá' sansé kijtowayaj, sekin kijtowayaj se', iwán sekin se'pa kijtowayaj. Iwán akójasiá te kijtojtoyaj la gente iga oyojtoyaj. Iwán tatekimá' iga makiwigakan Pablo iwékal soldadojmej kan chantitokej.

³⁵ Kuá' asitōj kan iyescalerajyo wékal, soldadojmej kajkoktiajkij Pablo iga amo te makichiwikan iga poxsan kuesitoyaj.

³⁶ Porque itepotztajmej nochi tzajtzitwitziáj. Kijtowayaj:

—¡Mamikiya!

Pablo motajtowiliá iyixtaj la gente

³⁷ Kuá' némiya kakiáj Pablo ipan iwékal soldadojmej, kijlij comandante:

—¿Ix wel nitajtoj mowan?

Iwán comandante kijtoj:

—¡Mataj wel nō titajtowa griego!

³⁸ Mataj tej ayéj inón egipcio yej ikya kipewaltijka guerra iwán kiwiga' ipan desierto cuatro mil yej tamiktiáj.

³⁹ Pablo kijtoj:

^s 21:26 21:26 Xikita v 24. * 21:28 21:28 Inimej taga' kijliáj griegojmej iga walkej de se' país yej itōka' grecia iwán judiyojmej ayá' kiye'itakej. Nō kijliayaj griego a'san neši yej tilti'. Yej ayéj judío awel kalakis tiopan, siga makalaki, kimiktijkej.

—Nej nijudiyoj. Nej ninaceroj Tarso, se altepe' yej ayéj námol yej ono' ipan ital Cilicia. E' nimitztajtaniliá iga achi manitajto iwán la gente.

⁴⁰ Iwán comandante kijlij iga wel. Entonces Pablo moketza' ompa kan onoya ipan iyescalerajoyo wékal. Iwán kajko' ima' iga la gente ay'ya matzajztitokan. Iwán ni agaj ayo' tajtoj iwán Pablo tajtoj ipan hebreo, kijtoj:

22

¹ —Nokniwán iwán tetajwán, xikakikan ken iga nia nimotajtowiliti amo-ixtaj.

² Kuá' kikakikej iga nemi tajtowa ipan hebreo, ay'ya nokta semi te kijtojkej, san takaktikajkej. Iwán Pablo kijtoj:

³ —Nejwa' nijudiyoj. Ninaceroj altepe' Tarso yej ono' ipan ital Cilicia, e' nimoskaltij nigaj Jerusalén iwán nemachtij Gamaliel. Ijkón nimomachtij ken iga motoka la ley yej Dios tamá', kimá' to-ikyapatajwán. Nochipa nikyolmaka iga manikchiwa ken kineki toDios, ijkón kensan inán amejemen ankichijwaj.

⁴ Ikya nej niktemojtinemiáj iga nikmiktijayaj yej kitokaj iyojwi Jesús iwán nikpresojwiayaj tajtaga' iwán siwatkej.

⁵ Ijefej sacerdotejmej iwán wewetkej yej tayakantokej ipan topaís kimela'matij iga inín nikchiwaya. Yejemej nemakakej ama' iga manikuiguili yej mandarowaj Damasco. Niajki ompiga iga niktemo to yej kitokaj Jesús iga manikuajligakan Jerusalén iga manikiknochiwakán.

Pablo kipowa ken iga moyolpata'

⁶ 'E' kuá' nemi nia ipan ojti iwán nasitijayaj Damasco, ken tajkodia newejtawiko se ti'ti yej wálaj ipan cielo.

⁷ Iwán niwetz'i este talpan. Iwán nikagui' a'pa ijkín ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga tinetemojtinemi iga tine-iknochiwa?"

⁸ Iwán nej niktajtan: "¿A'yéj in tej, noTeko?" Iwán ne-ijlij: "Nej niJesús de Nazaret yej nemi tine-iknochiwa."

⁹ Yej iwán niseniyayaj kitakej inón ti'ti iwán majmawikej; e' ayá' kikakikej itájtol yej nenotza'.

¹⁰ Iwán niktajtan: "¿NoTeko, te nikchiwas?" Iwán toTeko ne-ijlij: "Ximoketza, iwán xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlijti nochi te tia tikchiwati."

¹¹ E' como inón ti'ti nepachatilij, yej iwán ninemiáj newilantiajkij este Damasco.

¹² 'Ompa onoya se taga' yej itoka' Ananías, yéj nochipa kichiwa ken kijtowa iley Moisés, nochi judiyojmej yej ompa ichamej Damasco yej tajtowayaj iga inón Ananías.

¹³ Ananías wálaj ne-itako. Kuá' asi' ne-ijlij: "Noknin Saulo, seiya xitachá." Iwán ikuá'san sej nitachá', iwán nikita'ya Ananías.

¹⁴ Iwán ne-ijlij: "IDios to-ikyapatajwán mitzapejpen ikay iga xikmati te kichijasneki iwán tej, iwán iga xikixmati Jesús yej ayí' kichiwa yej ayékti iwán iga xikaki imatika tajtowa.

¹⁵ Porque tej tia titajtoti de yéj iyixtaj nochi gente iwán tikpowas yej tikita' iwán yej tiká'."

¹⁶ Ne-ijlij: "¿Teo' máj tikchá? Ximoketza iwán ximobautizaro, xiktajtanili toTeko Jesús iga mamitzelkawili yej tikchij yej ayékti."

Pablo kipowa ken iga kititankej kan onokej yej ayéj judiyojmej

¹⁷ 'Kua' niájkiya Jerusalén, niajki weyitiopan iga ni-oradóto, iwán nikita' se visión.

¹⁸ Nikita' toTeKo iwán ne-ijlij: "Xikísaya nimanín Jerusalén, porque ayá' mitztajtolkuiskej kua' titajtoj de nej."

¹⁹ Nej nikijlij: "NoTeKo, yejemej kimatij iga nej niaya ipan nochi itiopamej iga nikpresojwiayaj iwán nikmagayaj yej mitzcređojtokej.

²⁰ Iwán kua' kimiktijkej Esteban yej kipowaya motájtól, ompa nonoya iwán nō nikjtowaya iga makimiktikan. Iwán inomej yej tamiktijkej, nej nicuidarowilijtoyaj itzotzolmej."

²¹ E' toTeKo ne-ijlij: "Xaja, porque nia nimitztitaniti wejka iga siktatapowitij yej ayéj judiyojmej."

Kikitzkiáj Pablo

²² Ompa tamati' iga santakaktoyaj la gente, pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Mamíkiya! ¡Inín taga' akajasi iga maono!

²³ Majsan tzajtziáj, kitzejzelowayaj itzotzolmej iwán kipatanaltiyaj talpínol.*

²⁴ Comandante tatekimá' iga Pablo makakikan ipan iwékal soldadojmej, iwán tatekimá' iga makimagakan iga wel makijto te iga nokta ijkón kitzajtziáj.

²⁵ E' kua' kilpitókeja in Pablo iga yáwija kimagatij, kijlij capitán yej kimandarowa sekin soldadojmej:

—¿Ix yekti iga anneyokamagaj kua' aya ankimatij siga ayompa nikchij? Nej niciudadano romano. †

²⁶ Kua' inón kikagui' capitán, yajki kitato comandante, iwán kijlij:

—¿Tetaj nemi tikchíwa? Matajki' inínwa' taga' se ciudadano romano.

²⁷ Entonces inón comandante yej máj mandarowa yajki kitajtanito Pablo, kijlij:

—¿Ix melá' iga tej ciudadano romano?

Pablo kijtoj:

—Kena.

²⁸ Entonces inón comandante kijtoj:

—Nej newiguulij komati tomín iga manimochíwa ciudadano romano.

Pablo kijtoj:

—E' nej ijkón nokta ninacerōj iga notaj nō ciudadano.

²⁹ Iga inón kijtoj, yej kimagayaj Pablo kikajtéjkeja iwán este inón comandante momajtij iga kimati' iga Pablo cuidadano romano iwán iga kilpitoyaj iga cadena.

Pablo iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej

³⁰ Ipan se'ya día, comandante kinekiá makimati te iga judiyojmej kitelwijkej Pablo, iwán kixiton kan ilpitoya iga cadena, iwán kinechkoj yej kimandarowa sacerdotejmej iwán nochi judiyojmej yej mandarowaj. Entonces kikixtij Pablo kan ilpitoya, iwán kiwigakej kan nechkatokej.

23

¹ Pablo kitachlij yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kijtoj:

* **22:23 22:23** Ijkín kichijkej iga manesi iga akiye'itayaj yej kijtoj Pablo. † **22:25 22:25** Ciudadano romano se yej nacerōj Roma o yej kipiá' ama' kan nesi iga kipertenecerowa Roma. La ley de Roma kimanawiyaya iciudadanojmej.

—Nokniwān, nej nikmati ipan noalmaj iga este inān, niye'nemi iyixtaj Dios.

² Entonces Ananías yej kimandarowa sacerdotejmej tatekimá' iga yej onoyaj iná' Pablo makitentatzinakān.

³ E' Pablo kijtoj:

—Dios yawi mitzmagati tej. Ígasan timoweyimati iga tiye'nemi, sien ayá'. Siga tej ompa tewato' iga titajuzgarowa kensan kijtowa la ley, ¿te iga titatekimaka iga manemagakān?, ayá' ijkón kijtowa la ley.

⁴ Yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Iwān ijkón tiktenkuepiliá ijefej sacerdotejmej yej kiservirowa Dios?

⁵ Iwān Pablo kijtoj:

—Nokniwān, nej anikmatía siga inín in yej kimandarowa sacerdotejmej. Pues ijkón kijtowa kān ijkulijto': "Amo xikmalijli yej kimandarowa mogentej."

⁶ Entonces Pablo kita' iga ompa onoyaj saduceojmej* iwān sekin fariseojmej.† Iwān tajtoj recio:

—Nokniwān, nej nō nifariseo, iwān notajwān nō fariseojmej. Nemi annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.

⁷ Kua' inón kijtoj Pablo, fariseojmej iwān saduceojmej pe' iga mokuekuejkuesojkej iwān moyojyokatijkej.

⁸ Porque yej saduceojpa kijtowaj iga ay'ya ojpa-isaskej yej mikikej. Kijtowaj iga ateyi angelejmej niga espiritojmej; e' yej fariseo kena kicredowaj inimej.

⁹ Iwān nochi tzajtzikej iga tajtajtojkej; iwān sekin fariseojmej yej tamachtíaj ipan iley Moisés moketzkej iwān kijtojkej:

—Inín taga' ayá' nemi kichíwa yej ayekti. ¿Qué tal si se espíritu o se ángel kimá' iga ijkón matajto? Amo tiaskej icontraj Dios.

¹⁰ E' como némiya máj kuejkuesiwilo, comandante majmawi' iga wel kitatajkoztayanaj Pablo. Iwān kitekimá' isoldadojmej iga makiwigakān sej Pablo ipan iwékal soldadojmej.

¹¹ Iwān inonsan yówal Pablo kixnextilij toTēko iwān kijlij:

—Pablo, amo ximajmawi. Kensan titajtoj Jerusalén iga nej, ijkonsan nō tia titajtoṭi Roma.

Kejlamikij iga kimiktiáj Pablo

¹² Kua' tanési'ya, sekin judiyojmej motajtołtijkej iga yawij kimiktítij Pablo. Iwān kijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta yawij takuatiṭij niga koniskej nité este que makimiktíkān Pablo.

¹³ Máj de cuarenta tajtaga' yej ijkón kijtojkej.

¹⁴ Yajkij kitatoj ijefejmej sacerdotejmej iwān yej kimandarowaj judiyojmej, kijlitoj:

—Nejemej nimotajtołtijeja iwān nikijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta niawij nitakuatiṭij siga aya nikmiktíaj Pablo.

¹⁵ Inān amejemen iwān nochi yej anmandarowaj, xikijlikān comandante iga moṣta mamitzwajliguilikān Pablo, ximopajpantiṭikān iga ankimatisnekij máj yej kichij; iwān nejemej nikchixtóskeja iga niawij nikmiktítij ipan san-oṭti.

* 23:6 23:6 Xikita glosario "Saduceo". † 23:6 23:6 Xikita glosario "Fariseo".

16 E' ipiltzın isiwa-iknın Pablo, kimati' iga kimiktıjnékija Pablo. Yajki kimatılıtıto este kan preşojtito'.

17 Entonces Pablo kinotza' se capitán yey kimandarowa soldadojmej iwán kijlij:

—Xikuıga inın chokotzın kan ono' comandante, porque yey yawi kijlıti tepa iteki.

18 Entonces in capitán kiwıga' inón chokotzın kan ono' comandante iwán kijlij:

—Pablo, yey ono' preso, ne-ılij iga manimitzwajıguılı inın chokotzın, porque tepa mitzıljıneki.

19 Inón comandante kiwilantıajki inón chokotzın iga kiwıga' kan iyokamej, iwán kitajtan:

—¿Te tine-ıljıneki?

20 Inón chokotzın kijtoj:

—Judıyojmej motajoltıjkej iga yawıj mitztaıtınilıtıj iga mošta xikuıga Pablo iná' yey kimandarowaj judıyojmej, kansanki' makimatılıtıkan te nokta kichıj.

21 E' amo xiktajtolkuılı. Porque máj de cuarenta tajtaga' yey yejémempa kojchaskej. Kıjtójkeja iyıxtaj Dios iga atakuşkej nıga konıskej nité este que makimiktıkan Pablo, iwán inán kichıxtokej iga makimatıkan te tia tikıjıti tej.

22 Iwán comandante kijtoj iga welja yawi chokotzın; e' kijlij iga amo agaj makıjlı nité yey kijtojtoyaj.

Pablo kııtıanıj iyıxtaj el gobernador Félix

23 Entonces inón comandante kinotza' ome yey no kimandarowa soldadojmej iga makitekımaka mamalıstarokan doscientos soldadojmej yey nejnentıaşkej iwán setenta soldado yey mayakan ipan kawıyoj, iwán doscientos yey makiwıgakan ilanzajmej[‡] iga mayakan altepe' Cesarea tayowakan las nueve.

24 Iwán kijlijkej no iga makıxılajtıkan se kawıyoj kan Pablo tejkıtıáj. Iwán tatekımá' iga makıtakan iga Pablo maye'asıti itenoj gobernador Félix.

25 Iwán inón comandante kııtıan wan yejemej se ama':

26 “Annogobernadormeı Félix yey nimitzpoxye'ıtaj, mitzsaludarowa Claudio Lisias.

27 Inın taga' kıkıtzkıjkej judıyojmej iga kimıktııyaja. Iwán kuá' nıkmati' iga no ciudadano romano, nıajki iwán nosoldadojmej iwán nıkmıawıj.

28 Iwán nıkuıga' itenoj yey kimandarowaj judıyojmej iga manıkmati te ıga kıkıtzkıjkej.

29 Iwán nıkmati' iga kıkıtzkıjkej iga san itechko ıleymej, e' akajasi iga mamomıkti nıga mayawi kuákalko.

30 E' kuá' nıkmati' iga judıyojmej motajoltıjkeja iga yawıj kimıktııj, inán ompıga nımitzıtıanılıá. Iwán nıkıljıj yey tateıwıáj iga makıjıtokan motenoj te kıkuesowaj. Xıye'ono.”

31 Iwán soldadojmej kıchıjkej kensan kıtekımakakeı iwán tayowakan kıwıgakeı Pablo, este ipan se altepe' yey itoka' Antıpatrı.

32 İpan se'ya día inomeı soldadojmej yey ikxınejnentıajkıj ómpaya mokuepkej, yájkıja sej iwékal soldadojmej, iwán yey nemıáj ipan kawıyoj yajkıj iwán Pablo.

‡ 23:23 23:23 Xıkıta glosarıo “Lanza”.

³³ Kuą' asikeja Cesarea, ąma' kimakakej el gobernador, iwán ompa nq kikawatoj Pablo.

³⁴ Kuą' el gobernador tami' kilegroj inón ąma', tatajtan ąan ichan Pablo. Kuą' kimati' iga Pablo ichan estado de Cilicia,

³⁵ kijlij:

—Nimitzkakis kuą' wıtzeskej yej mitztelwijkej.

Iwán tatekimá' iga makakıtijo' kuákalko ipan ipalaćioj Herodes.

24

Pablo motajtowiliá iyıxtaj Félix

¹ Kuą' pánoja cinco días, Ananías, yej kimandarowa sacerdotejmej yajki Cesarea iwán sekin ancianojmej* iwán se yej tatajtowiliá yej itoąa' Tértulo. Inımej yajki itenoj el gobernador iga kitelwıtoj Pablo.

² Kuą' ómpaya kiwajligakej Pablo, Tértulo pewa' iga tatełwiá. Ijkın kijlij Félix:

—Señor gobernador, nimitzmakaj gracias, porque iga tej inán nonokej tamelá. Iwán iga tikmati ken iga titamandarowa, nọyan ye'onolo'.

³ Nochi inın yej tikchıwa poxsan nikye'itaj iwán poxsan nimitzagraderowaj tej weyi tekiwaj Félix.

⁴ E' aniknekij máj manimitzatrasarokan, nimitztajtaniliáj achi xinekakikan.

⁵ Pues nikasikej inın taąa' tajojyokatijtinemi nọyan ipan inın tajli iwán kichıwa iga mamoyojyokatikan judiyojmej, iwán yéjwa' in yej ken tzontekon de inomej yej kitokaj Jesús de Nazaret, yej motokawıáj nazarenos.

⁶ Nq kichijnekiá yej pox ayekti iyıjtiko noweyitiopamej de nejemen, inón iga nikıtzkijkej iwán niknekiáj manikjuzgarokan ken kıjtowa inón ley yej Moisés nemakakej.

⁷ E' comandante Lisias kala' iwán neteki'tılınilijkej iga nekuılijkej,

⁸ kijtoj iga yej kitelwiáj Pablo mawıtzekan motenoj. Inán tej momatika wel tiktajtani iga xikmati te iga niktelwiáj.

⁹ Iwán judiyojmej yej ompa onoyaj kıjtowayaj iga ijkın nokta.

¹⁰ Iwán el gobernador kimanořza' Pablo iga matajto, iwán Pablo kijtoj:

—Kena, nipaki iga manimotajtowili mo-ıxtaj, nej nikmati iga tej desde ikyay tono' iga juez ipan inın país.

¹¹ Tej momatika wel titatajtani iga kipiao' doce día iga nasi' Jerusalén iga nikweyimatıjtiko noDiş.

¹² Iwán ayagaj neasito nimokuesojto' iwán agaj, niga nikuejkuesojtoya la gente, niga ipan weyitiopan, niga ipan itiopamej, niga ąanağ ipan altepe'.

¹³ Inımej gente awel mitznexıtiliáj ąan neasitoğ nemi nikchıwa inón yej nepantiáj.

¹⁴ E' kena, nikıjtowa iga niktoka iyojwi Jesucristo, inón yej yejemej kıjtowaj iga ayompa tamachıá. Nikservırowa iDiş notajwan iwán nicredowa nochi yej ijkuilijto' ipan la ley iwán yej kıkıulojkej profetajmej.

¹⁵ Iwán nikchıxtok', kensan inımej yej nepantiáj kichıxtokej, iga keman Dios yawi ki-ojpa-ıxitıtiğ yej miktokej, yej kichijkej yej yekti iwán nq yej kichijkej yej ayekti.

* 24:1 24:1 Xikita glosario "Anciano".

16 Inón iga nikneki nochipa maniyólchipaktito iyixtaj Dios iwán iyixtaj la gente.

17 'Mia' xiwi' ninentinemi' wejwejka, inán niwálay ipan nopajs nikuajli' tomín iga nikmakaj yej amotapialiaj iwán nikmakako ofrenda noDios.

18 Inón nikchijtoya kuá' sekin judiyojmej yej ichamej ipan estado de Asia neasitoy weytiopan-ijti', nemi nimochipawa† ken kijtowa iley Moisés, e' ayá' nimiakejmej niga ni-ogyojtoyaj.

19 Inomej judiyojmej katka nigaj maonokan iga manetelwikan motenoj siga kitakej iga nemi nikchiwa yej ayekti.

20 Siga ayéj ijkón, inimej makijtokan siga neasilijkej tejté yej ayekti kuá' nonoya itenoj yej kimandarowa judiyojmej.

21 O anka netelwiaj iga nikijtoj recio iyixtaj yejemej: "Aman annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej."

22 Kuá' inón kika' Félix, iga kipoxmati de iyojwi Jesucristo, kijtoj:

—Ijkonó' makawi este que maasi in comandante Lisias iga yáwi-o' nepowiljiti ken kita' yej ankichijkej.

23 Iwán Félix kitekimá' capitán iga Pablo ompa makipiakan, e' achi makichiwa ken kinekis wan kuá' asij yej kipaxalowiliáj wel mapanokan iga makiyólchikawakan.

Pablo tajtowa iyixtaj Félix iwán Drusila

24 Kuá' pánoja achi mia' días, Félix iwán Drusila yej isiwa'pa yej no judío, walkej kan ono' Pablo. Entonces Félix tatitan iga makinotzatiy Pablo iwán kikakikej yej kijtoj iga kén se wel mamocofiaro ipan Jesucristo.

25 Tatapowa' ken iga se taga' maye'nemi, iwán ken iga se wel mamoyoltakuawili iga amo makichiwa yej ayekti, iwán ken iga Dios yawi tajuzgaroti keman. Kuá' inón kika' Félix, momajtij. Kijtoj:

—Inán xaja. Kuá' até nikchijos nimitzatatitanilij sej iga xiwiki.

26 Félix kinekiá iga Pablo makimaka tomín iga wel makimajkawa. Inón iga kinotza' mia' vej iga matatapowa iwán.

27 Kuá' pánoja ome años kisa'ya Félix iga gobernador iwán kawí' Porcio Festo. E' Félix kinekiá makiye'itan judiyojmej, inón iga kikajtej preso Pablo.

25

Pablo iyixtaj Festo

1 Festo asi' altepe' Cesarea iga móchija gobernador. Iwán kuá' pánoja eyi días kisa' Cesarea iga yájkia Jerusalén.

2 Ompa yej ijefejmej sacerdotejmej iwán judiyojmej yej máj tayakantokej yajkij kan onoya Festo iga kitelwitoj Pablo.

3 Kijlijkej iga achi matatekimaka iga Pablo makiwigakan Jerusalén. Inomej kejlantoyaj iga Pablo makimiktikan ipan ójtisan.

4 E' Festo kijtoj iga Pablo presojtito' Cesarea. Iwán kijtoj iga awejkawas imatika yaj ompiga.

5 Ijkin kijtoj:

—Mayakan nowan yej mitzmandarowaj, iwán siga inón taga' kichij tejté yej ayekti, ompigaya makitelwikan.

† 24:18 24:18 Hch 21:24

⁶ Festo onoya Jerusalén ken ocho o diez días iwán mokuropa' Cesarea. Ipan se'ya día yajki motajito kan tajuzgarowa iwán tatekimá' iga mamokuiti Pablo.

⁷ Kuá' asi' Pablo, kiyawalojkej inomej judiyojmej yej wálkej Jerusalén. Kijtojkej iga kichij kuajkuantas yej ayekti kansan makimawetziltikan, e' awel nokta kinextijkej iga kichij tejté.

⁸ Pablo ijkín motajtowilij:

—Nej ayá' nemi nikchiwa nité yej ayekti, niga icontraj ileynej judiyojmej, niga icontraj weyitiopan, niga icontraj rey César yej kigobernarowa Roma.

⁹ E' Festo kinekiá makiye'itakan judiyojmej. Entonces kitajtan Pablo:

—¿Ix tiajeki Jerusalén iga ompiga manikita ix ijkonya ken nemi mitzpantiáj?

¹⁰ Pablo kijtoj:

—Nija nono' kan rey César mitztalij iga xitajuzgaro, kajasi iga nigaj manejuzgarokan. Tej tikmati iga judiyojmej ayá' nemi nikchiwiliá yej ayekti.

¹¹ Siga nikchij yej ayekti yej kajasi iga manemiktikan, puej manemiktikan; e' siga nemi nepantiajsan, ijkón ayagaj wel maneyokawiga ipan imamej judiyojmej. Niktajtani iga manejuzgaro imatika rey César.

¹² Festo tajtoj iwán yej tanonotzaj iga makimati te kichiwias, wan kijlij Pablo:

—Tiktajtan iga mamitzuzgaro rey César, pues nia nimitztitaniti ompiga kan ono' yéj.

Pablo iyixtaj rey Agripa

¹³ Kuá' panoj sekin días, rey Agripa* iwán Berenice yej isiwa' yajki Cesarea iga kipaxalowilijto Festo.

¹⁴ Como ompa onoyaj mia' días, Festo kipowilij Agripa te iga Pablo ono' preso, kijlij:

—Nigaj ono' se taga' yej Félix kikajtej preso.

¹⁵ Kuá' nonoya Jerusalén ne-itatoj yej kimandarowaj sacerdotejmej iwán ancianojmej† yej kimandarowaj judiyojmej. Netajtaniliayaj iga manikijto iga kajasi iga mamomikti Pablo.

¹⁶ Nej nikijlij iga yej mandarowa Roma ayá' tatekimaka iga mamomikti agaj siga yej kitelwiáj aya motajtowiliá iyixtaj yej tatelwiáj.

¹⁷ Inón iga kuá' inomej wálkej nigaj, ay'ya máj te nikijtoj sino que kuá' tanesi' niajki kan nitajuzgarowa, iwán nitatekimá' iga makiwajligakan inón taga'.

¹⁸ E' kuá' ómpaya onokej yej tatelwiáj, ayá' kijtojkej nité ken nej nikelantoya.

¹⁹ Sino que kitelwiayaj iga kén iga yéj kicredowa Dios, iwán iga se yej itoka' Jesús yej migui'. Iwán Pablo kijtowa iga inón Jesús isato'.

²⁰ E' como nej ay'ya nikmatiá te nikchiwaya, niktajtan Pablo siga kinekiá iga mayawi Jerusalén iga ompiga makijuzgarokan iga inón yej kitelwiáj.

²¹ E' yéj kitajtan iga makijuzgaro el rey César, iwán nitatekimá' iga mapresojito este kuá' niktitanis iyixtaj César.

²² Iwán Agripa kijtoj:

—Nej nq nikakisneki ken iga tatapowa inón taga'.

* 25:13 25:13 Xikita glosario "Herodes". † 25:15 25:15 Xikita glosario "Anciano".

Iwán Festo kijtoj:

—Mosta tikakis.

²³ Ipan se'ya día asitoj Agripa iwán Berenice iwán sekin yej mandarowaj ipan weyi-altepe' nò kitokatiayaj yej kimandarowaj soldadojmej. Kil-wichiwilijtiakij este ijkón kalakkej kan mandarolo. Iwán Festo tatekimá' iga makiwajligakan Pablo.

²⁴ Festo kijtoj:

—Rey Agripa, iwán amejemen yej nij amonokej, nija ono' in inín taga'. Mía' judiyojmej yej de Jerusalén iwán nò yej de nigaj Cesarea kitelwijkej iwán este tzajtzikej iga netajtanilijkej iga mamomikti.

²⁵ E' nej anikasilij tejté yej ayekti yej kajasi iga mamomikti, e' como yéj kitajtan iga makijuzgaro rey César Augusto, inón iga nia niktitaniljti yéj.

²⁶ E' como anikasi te nikiykuilowiliá rey César iga anikasiliá nité yej ayekti kichij inín taga', inón iga nimitzwajliguilijkej amejemen. Nimitzwajliguiliá tej nokta Rey Agripa. Tej xikita siga kichij tejté yej ayekti, ijkón welja tejté nikiykuilowilij.

²⁷ Porque akajasi iga maniktitani se preso siga anikmati te nokta kichij.

26

Pablo motajtowiliá itenoj el rey Agripa

¹ Iwán Agripa kijlij Pablo:

—Wel ximotajtowili.

Iwán Pablo kajko' ima', iwán pe' tajtoj, kijtoj:

² —Nipaki iga nono' motenoj rey Agripa, iga wel manimotajtowili de inochi yej nepantiáj judiyojmej.

³ Porque tej tikmati nochi ken nochipa kichiwaj judiyojmej iwán nò tikixmati ileymej. Inón iga nimitztajtaniliá acho' xinəkaki.

Pablo kipowa ken iga nemiá kuá' aya kicredowa Jesucristo

⁴ 'Nochi judiyojmej ne-ixmatij este kuá' aya niyolej. Kimatij ken iga ninemi' ipan nótal wan ipan Jerusalén.

⁵ Iwán kimatij iwán wel kinojma-ijtowaj siga kinekij, iga nejwa' nokta nifariseoj este iga nichokótzino'. Inómejpa fariseojmej yej máj kichiwaj ken nemachtiáj noleymej nejemej nijudiyojmej.

⁶ Inán nigaj nono' iga nejuzgarowaj iga san nikchixto yej Dios kijlij no-ikyapatajwan iga yawi ki-ojpa-ixititi yej miktokej.

⁷ Nonochimej de Israel, nikchixtokej iga yawi mochiwati inón yej kijtoj Dios. Inón iga judiyojmej kiweyimatiá Dios iwán kichiwaj ken yéj kineki, semilwi' iwán senyówal. Inán gobernador Agripa, sekin judiyojmej nej netelwijkej iga nikchixto' nò ipan inón yej kijtoj Dios.

⁸ ¿Ix amejemen ayá' ankicredowaj iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej?

Pablo kipowa ken kinkochiwaya yej kitokaj Jesucristo

⁹ 'Nej nò ikya nikijtowaya iga manikchiwa nochi yej wel iga manik-nokchiwakán yej moconfiarowaj ipan Jesús de Nazaret.

¹⁰ Inón ijkón nikchij Jerusalén. Ijefejmej sacerdotejmej kiyé'itakej wan kijtojkej iga manikpresojwikán yej kitokaj Jesucristo; iwán kuá' kimiktiayaj nò nikijtowayaj iga mamomikti.

11 Iwán mia' vej nej nikiknočhiwayaj kánsan makikajtewakán iga moconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón nikchiwaya noyan ipan tiopamej iwán poxsan nikijiyayaj iwán niktemowayaj este ipan altepemej vej onokej ipan se'ya país.

Pablo sej kipowa ken iga kicredoj Jesucristo

12 'Iga inón nokta nej niayaj weyi-altepe' Damasco. Niknentiáyaya ama' kán netekimakakej ijefejmej sacerdotejmej ken manikchiwa.

13 E' ipan ojtí, tej tinorrey, ken tajkodía, nikita' ipan cielo kisa' se' ti'ti vej tawía majya sej que tonatí', netawij nej iwán vej iwán nisenyayaj.

14 Iwán nisenwetzikej nonochin este talpan, iwán nikagui' se' tájtól, nenotza' ipan hebreo; ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknochiwa? Tejsan momatika nemi timo-iknochiwa, ken kuá' se' toro kitiliksa ipuntaj kuawi' vej iga momajmajiá."

15 Iwán nej nikijlij: "¿Ayéj in tej, noTeko?" Iwán toTeko kijtoj: "Nej niJesús vej tej nemi tine-iknochiwa.

16 Inán ximoketza. Nimitzixnexitlij iga xikchiwa ken nimitzijiá iwán iga xiknojma-ijto vej inán tikita' iwán vej niao' nimitznexitlijti.

17 Kán inán nimitztitani xaj, nia nimitzmañawiti ipan imamej judiyojmej iwán vej ayéj judiyojmej.

18 Nimitztitani kán onokej yejemej iga ken kuá' xikixtapokán iga ayo' manemikán kán takomichkán sino que manemikán ipan tawilpan, iwán ayo' makimandarotokán Tzitzimi', sino que makitokakán Dios; iwán iga mamocfiarokán ipan nej iwán ijkón nikperdonarowiliáj vej kichijaw vej ayekti. Ijkón onoskej ken itatki Dios."

Pablo kichijwa ken kita'

19 'Inón iga rey Agripa, nej nikhij ken ne-ijlij inón vej nikita' vej wálaj ipan cielo.

20 Iwán pewa' iga nikpowa' itájtól Dios ipan altepe' Damasco. Después niajki Jerusalén iwán noyan ipan itál Judea. Iwán niktatapowijkej nō vej ayéj judiyojmej. Nej nikijlijkej iga makikajtewakán iga kichijaw vej ayekti, iwán makicredokán Dios, iwán makichiwákanya vej yekti iga manesi iga kipatákeja iwídamajmej.

21 Inón iga judiyojmej nekiztkijkej ipan weyitiopan, iwán kinekiáj manemiktikán.

22 E' Dios nepalewíj, iwán este inánsan niktatapowíáj la gente, vej motapialiáj iwán vej ayá' motapialiáj. Nikpowa kensan kijtojkej profetajmej iwán Moisés iga yawi mochijwati.

23 Yejemen kijtojkej iga Cristo kinknochiwayaj iwán kimiktijayaj iwán yéj vej achto ojpa-isas, iwán yawi kipowati itájtól vej ken kuá' tetawía iga wel mamosalvarokán judiyojmej iwán vej ayéj judiyojmej.

Pablo kiyolyamānasneki el rey Agripa iga makitoka Cristo

24 Kuá' inón kijtoj Pablo iga motajtowilij, Festo kijtoj recio:

—iTej, Pablo, anka ay'ya titajlanto'! Iga póxsanya timomachtij, inón iga ay'ya titajlanto'.

25 E' Pablo kijtoj:

—Ayéj iga ay'ya nitajlanto', rey Festo; majwa' nemi nikijtowa vej ayá' nemi niktēchiwa wān vej mela'ciertoj.

²⁶ Nigaj ono' rey Agripa, yéj kimati nochi de inímej, inón iga animajmawi iga nikijtowa iyixtaj iga nikmati iga yéj nō kimati nochi, porque inín ayá' mo-ichtakachij.

²⁷ In tej rey Agripa, ¿ix ticredowa yej kijtojkej profetajmej? Nej nikmati iga ticredowa.

²⁸ Agripa kijtoj:

—Alín poliwiá iga tineyolyamana iga nō maniktoka Cristo.

²⁹ Pablo kijtoj:

—Dios makijto iga alín o komati, amo tejsan, sino que inochi nō yej nigaj nekaktokej mamochiwakan ken nej, e' amo ma-ilpitokan iga cadena.

³⁰ Kuá' tami' inón kijtoj Pablo, el rey iwán el gobernador iwán Berenice, mokejktetztejkej iwán nochi yej ompa ewatoyaj

³¹ iwán yajkij iyokamej iga motatapowitoj, mosepan-ijlijkej:

—Inín taga' ayá' kichij nité yej ayékti yej kajasi iga mamomikti niga mamopresojwi.

³² Iwán Agripa kijlij Festo:

—Inín taga' wel katka momajkawaya siga ayá' kijtojka iga makijuzgaro rey César.

27

Pablo yawi weyi-áltepe' Roma

¹ Kuá' motajtolitíjkeja iga nejtániskeja Italia, Pablo iwán sekin presojmej kitítankej iwán se capitán yej itōka' Julio yej kimandarowaj sekin isoldadojmej rey César.

² Nitejkajkej ipan weyi ákal kan moketzaj ákalmej, inón áltepe' itōka' Adramitio. Inón weyi ákal némiya kīsaya iga yawi atēn Asia. Tejkaj nowamej se yej itōka' Aristarco yej ichan Tesalónica, yej ono' ipan estado de Macedonia.

³ Ipan se'ya día nasikej se áltepe' yej itōka' Sidón kan moketzaj weyi ákalmej ompa inón capitán yej itōka' Julio, kiye'ita' Pablo, kimá' permiso iga makipaxálowiliti iyamigojmej, iga yejemej maki-omemawikan.

⁴ Después nikiskej Sidón, iwán nipanojkej na' tajkótāl* Chipre iga ompígapa ayá' nikixtajmakaj ejeka' yej paréj tajpalej.

⁵ Nipanojkej ipan lámā, itēnoj áltepejmej yej itōka' Cilicia iwán Panfilia. Iwán nasitōj ipan áltepe' yej itōka' Mira yej ono' ipan itāl Licia.

⁶ Iwán yej kimandarowa soldadojmej kasi' se weyi ákal de Alejandría yej yawi Italia. Iwán ipan inón netejkawilitíjkej.

⁷ Mia' días noyolpamej niajkij. Wan nasikej Gnido e' ijkōnya í'pasan niajkij iga poxsan ejekataj. E' como nikixnamikiajpa ejeka' inón iga nipanojkej iyixtaj áltepe' Salmón, nikyawalojkej tajkótāl yej itōka' Creta.

⁸ Iwán ijkōn í'san niajkij, nikweya'kuikej atēn este que nasikej ipan se áltepe' yej itōka' Buenos Puertos, yej ono' itēnoj áltepe' yej itōka' Lasea.

⁹ E' como nikpolojkej mia' tiempo iga í'san niwalkej ay'ya wel máj niawij ipan weyi ákal iga asitiwí' invierno kuá' poxsan ejekataj. Inón iga Pablo tanōtōza'.

¹⁰ ijkín kijtoj:

—Nokniwan, nikita siga majsan tiawij, wel motzinkuepa weyi ákal. Poliwis weyi ákal iwán yej kiwiga, iwán wel nō tejemej ti-amikij.

* 27:4 27:4 Xikita glosario "Tajkótāl o Isla".

11 E' capitán wey kimandarowa soldadojmej akitajtolkuilij Pablo, máj kitajtolkuilij wey iteko weyi ákal iwán capitán wey kinentiaya ákal.

12 Iwán ompa Buenos Puertos kan moketza akalmej, kitakej iga awel onoskej kua' pox ejekataj. Iwán nochi kijtojkej iga anka máj yekti iga makisakan ompa iwán mayakan altepe' Fenice kan moketza weyi akalmej. Fenice ono' ipan tajkotal Creta wan kipiá ome kan wel kisaj akalmej, se al noroeste iwán se al suroeste iwán ompa wel kipanoltiskej kua' ejekataj wan sektaj.

Ejeka' wey pox tajpalej ipan lámar

13 Iwán nemi pewayá se tonalejekatzin, inón iga kijtojkej welja sej ojkuiaj. Ojkuikej, yajkij aten wey ono' Creta.

14 E' aya wejka yawij kua' tzinti' se ejeka' wey poxsan tajpalej wey itoka' Nordeste wan kitopej ákal.

15 Iwán como inón weyi ákal kixnamiktiáyapa ejeka', ay'ya wel máj niajkij, niájkisan ken iga ejeka' kitopejtía weyi ákal.

16 Nipanojkej iyikan se tajkotaltzin wey itoka' Claudia. Ompa weyi ákal ayá' poxsan kiwitekiá ejeka'. Weyi ákal kitilantiwitziaya se akaltzin kan se wel momanawia iwán yoli' nikakijkej akaltzin akalijti' iga amo maawetzi akaltzin.

17 Kua' nikakijkeja in inón akaltzin, kitajko-ilpijkej inón weyi ákal iga maréjal amo makitapaná. Iwán kitemowilijkej tzotzolmej wey ajko pajpatajtiayaj ipan weyi ákal iga amo poxsan makitopewa ejeka' iga majmawikeja iwán iga amo kuakawiti weyi ákal ipan xalyoj wey itoka' Sirte. Iwán yajkij san ken inón weyi ákal kitopejtiajki ejeka'.

18 Ipan se'ya día, nentóyasan ejeka' wey tajpalej iwán pewa' iga kipajpatanaltijkej ipan lámar wey kiwigaya weyi ákal.

19 Ipan eyi días, nejemej nikikixtilijkej inekiyomej weyi ákal iwán nikpatanaltijkej ipan lámar.

20 Mia' día tamixtzaktoya anikitáyajo' tonati' niga sitalimej, iwán ayo' nikmatiaj siga nimomanawiyaj iga póxsanya nentoya ejeka' iwán tiawa'.

21 Kua' kiwigaya mia' días iga ayo' nitakuayaj, Pablo moketza' tajkoyan kan onolo', kijtoj:

—Nokniwan, maséj annecredojkej ken nimitzijlijkej iga amo matikisakan Creta iga san timoknoqhíwakoj iwán timotapolowilijkoj.

22 Inán nimitzijliáj iga amo ximajmawikan, ayagaj yawi mikiti, weyi ákal, kena yawi xixitini.

23 Pues yowan ne-ixnextilikoya se iyángel Dios, inón Dios wey noTeko wey niktoka.

24 Iwán el ángel ne-ijlij: “Amo ximajmawi Pablo, iga tiati itenoj el rey César, iwán iga tej Dios yawij kimawitij no inomej wey mowan amonokej ipan weyi ákal.” Ijkón ne-ijlij el ángel.

25 Inón iga nimitzijliáj xipakikan, nej nimoconfiarowa ipan Dios iga yawi mochíwati ijkón ken ne-ijlij.

26 E' ejeka' yawi tetajkalitij ipan se tajkotal.

27 Nikujáyaja catorce días iga nemi niawij. Nonoyaj ipan lámar wey itoka' Adriático, nijnijiga newigayaj ejeka'. Tajkoyówal wey tekipanowaj ipan weyi ákal kitakej iga na'ya kiwiga talten.

28 Kimõtakej ipan lám̄ar yej iga wel makimedĩroq̄an iwejkatanka; kipiaya treinta y seis metros. Achi máj nejnenkej sej kimedĩrojkej. Ompa sí kipiáyan veintisiete metro.

29 Iga majmawiáj iga wel motawĩtekitij ipan te'ti, kimajkawilijkej nawi anclás† itzĩnkóbapa weyi áq̄al iga ayo' manejnemi. Iwán ijkón majmatoyaj, kichakej este que mataneši.

30 Marinerojmej‡ kinekiáj macholok̄an. Inón iga pewa' iga kitemowiáj áq̄altzĩn k̄an momañawilo, kichichijtoyaj ken kuá' yawij kimajkawatij ancla ikuapan weyi áq̄al.

31 E' Pablo kijlij capitán yej itoq̄a' Julio iwán isoldadojmej:

—Siga marinerojmej ayá' kawiskej ipan weyi áq̄al, amejemen awel anmomañawiskej.

32 Iwán soldadojmej kitekilijkej reat̄ajmej yej iga ilpitoya áq̄altzĩn iga mawétziya ipan a'ti.

33 Isajpa kuá' tanestiwi'o', Pablo tanõntza' iga nochi matakuaq̄an, kijtoj: —Kiwígaya catorce días iga anemi ankochij niga ankikuaj nité.

34 Inón iga nimitzijliáj iga xitakuq̄an, iga ijkón wel anmomañawiskej. Nimitzijliáj iga nisé amotzónkal yawi poliwiiti.

35 Kuá' inón kijtoj, Pablo kikui' se pan iwán kimá' gracias Dios iyixtaj yej ompa onokej, kiposte' iwán pe' iga takuaj.

36 Iwán nochi moyolkuik̄ej iwán takuajkej nõ.

37 Iga nochi yej nonoyaj ipan weyi áq̄al doscientos setenta y seis.

38 Kuá' ixwikeja, kimojõtakej trigo lamarijti' iga maajkatiá weyi áq̄al.

Awetzi weyi áq̄al

39 Kuá' tanesi', marinerojmej ayá' ta-ixtalijkej. Kitakej iga ono' playa k̄an xomoltito' lám̄ar. Iwán kijtojkej siga ompa wel kinejma'wigayaj weyi áq̄al.

40 Kitekilijkej ancla irreatajyo iga welya mayawi weyi áq̄al, anclajmej ómpaya kawikej, iwán kikaxanilijkej renojmej yej iga kitenkuelpaltíajpa weyi áq̄al. Kitejkawĩtilijkej weyi áq̄al itzotzolyo yej yawi ikuapan. Ijkón iga niktechojtiajkij playa.

41 Nasitoj k̄an máj tajpalej iga mosekantiá õme corriente iwán weyi áq̄al kuakawoj itzontekon ipan xalyoj yej ono' atampa. Niga weljo' molin. Iwán yej itzĩnkóbapa, pe' xixitĩni' iga tajpalej maréjal.

42 Soldadojmej kimiktijnekiáj presojojmej iga amo agaj maapatanticholo.

43 E' yej kimandarowa soldadojmej akine' iga makimiktik̄an Pablo. Inón iga tatekimá' iga amo makimiktik̄an presojojmej, majwa' tatekimá' iga yej wel apatani, yejemen achto mamomõtak̄an a-ijti' iga wel maasikanya ipan taji.

44 Iwán sekin, majkiltijkej ipan tabljajmej o ipan itat̄ajkolka weyi áq̄al. Ijkón nochi asikej ipan tat̄en.

28

Pablo ipan tajkót̄al Malta

1 Kuá' nonochimej nimomañawijkeja, nikmatikej iga inón tajkót̄al* itoq̄a' Malta.

† 27:29 27:29 Ancla se tepos yej chijto' ken áq̄awalõn yej tejtentito' imajma', kilpilíaj reata iwán kimõt̄aj atampa iga kiket̄zaltíaj áq̄al. ‡ 27:30 27:30 Marinerojmej: ijkón kijliáj tajtaga' yej kinentiyaj áq̄al. * 28:1 28:1 Xikita glosario "Tajkót̄al o Isla".

² Yej ompa ichamej poxsan neomemawijkej nejemen. Kitalkkej ti'ti, iwán ne-ijlikej iga manimoskokan nonochimej, iga tiawataj iwán sektaj.

³ Iwán Pablo kipejpen kuajkuáwil yej waktó', iwán nemi kakaŷa tiko. Ompa kistewa' se kowa' ipan kuajkuáwil iga kimachilij iga nemi totóniá, iwán kimatankuaj Pablo.

⁴ Iwán yej ompa ichamej, kuá' kitakej iga kowa' pipilojtiká' ipan imá' Pablo, mojlíkej yejémensan:

—Anka inón taga' tamiktij, malej momanawij ipan lám̄ar, e' anka todios yej tajuzgarowa akineki iga ma-isátoo'.

⁵ E' Pablo kitzejtzeloj imá', iwán kowa' wetzi' tiko wan até kichiwilij.

⁶ Inomej gente kejlantoyaj iga yawi posawayati imá' o miktiwetzis. Kichakej, e' kuá' kitakej iga até nemi kichiwiliá, kipatakej ken iga kejlamiá wán kijtojkej iga Pablo se dios.

⁷ Ompa kan inón sucederoj, na'san onoya itál se taga' yej itoka' Publio. Yéj yej kimandarowaya inón tajkótál. Neomemawijkej nejemen, iwán niye'onoyaj ichan eyi días.

⁸ Iwán itaj Publio wetztoya iga kawantoya, iwán kimakatoya k̄salis. Pablo yajki kitato, iwán kuá' tami' ki-orádoj, kitálilij imá' iwán kachitiltij.

⁹ Iga inón kichij, wálkej nō sekin yej ichamej inón tajkótál yej wetitokej, asikej kan ono' Pablo iwán achitiakej.

Pablo asi altepe' Roma

¹⁰ .

¹¹ Nonoyaj eyi mej ipan inón tajkótál. Iwán pox neŷe'itakej, iwán kuá' niáwija nimajkiltitij, nemajmakakej nochí yej niknekiskej ipan ojti. Nikuikkej weyi ákal yej nō ompa onoya kuá' sektaj. Inón weyi ákal wálaj altepe' Alejandria wán motokawij Cástor iwán Pólux.

¹² Iwán nasitōj kan moketza akálmej, itoka' Siracusa, ompa nikawikej eyi día.

¹³ Iwán niajkij taten taten este que nasikej kan moketzaj akálmej, ompa itoka' Regio. Ipan se'ya día, nentoya t̄nalejeka', iwán ipan se'ya día nasitōja ipan altepe' Puteoli.

¹⁴ Ompa nimasikej iwán sekin yej kitokaj Jesucristo. Yejemen ne-ijlikej iga manikawikan iwamej se semana. Iwán despuéj niájkija Roma.

¹⁵ Yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Roma ne-ixnamikikoj ipan ojti, iga kimatitoyaja iga niawij nasitij. Ne-ixnamikitoj iwamej kan kijliáj Foro de Apio iwán Tres Tabernas. Kuá' Pablo kita' tokniwan, pagui' iwán kimá' gracias Dios.

¹⁶ Kuá' nasikeja Roma, el capitán kentregarōj presojmej ijefej yej tacuidarowaj. E' Pablo kiyokatijkej, kitalkkej sešan soldado yej makitzto.

Pablo kipowiliá itájtōl Jesús yej ichamej Roma

¹⁷ Kuá' kiwígaya eyi día iga nasikej, Pablo kinechkoj judiyojmej yej ompa ichamej Roma yej máj tayakantokej iwán kijlikej:

—Nokniwan, malej iga nej ayá' nikchiwilij yej ayektí judiyojmej, niga nikmalijlij ken tamachtiaŷaj to-ikyapatajwan, e' nek̄itzkijkej Jerusalén iwán nekajtejkej ipan imamej romanojmej.

¹⁸ Iwán kuá' netajtankej, kinekiáj manemajkawakan iga ayá' neasili-kej tejté yej kajasi iga manemiktikan.

19 E' judiyojmej akinekikej manemajkawakan, inón iga niktajtan, manejuzgaro el rey César, malej iga nej anikpiá nité yej nikijtowa icontraj nogentej.

20 Inón iga nimitznotzkej. Niknekiá manimitzitakan iwán manimitztaapowikan iga tikmatij iga tejemej yej ti-israelitajmej tikchixtokej iga timomanawiskej kuá' wí' toTeko, inón nikpowa, iwán inón iga ne-ilpitokej iga cadena.

21 Iwán kijlijkej:

—Nejemej ayá' nemi nemakaj nisé ama' yej mawiki de Judea yej matajto iga tej, iwán nisé tokniwan judiyojmej anemi wí' ne-ijlikij iga tikchij yej ayekti.

22 Niknekij manikakikan te tikijtowa tej iga nikmatij iga nóyansan maltajtowaj de inín nuevo grupo yej nemi tikchiwa.

23 Ijkón iga kitalkkej se día iga yawij monechkotij. Iwán poxsan asilo' kan Pablo onoya, iwán desde yowalti' iwán este tiqta' tajtojtoya ken iga Dios reinarowa. Kinekiá makiyolyamanakan ipan iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej iga makicredokan Jesús.

24 Iwán sekin kitajtqlkuikej Pablo iwán sekin ayá'.

25 Iwán como ayá' sesan iyalmajmej kipiayaj, pewakej iga kijkiskej. Iwán Pablo kijtoj:

—Ómpaya ken el Espíritu Santo kijlij to-ikyapatajwan ipan profeta Isaías, kijtoj:

26 Xaj xikijlitij inomej gente:

Ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki.

Ankitaskej, e' ayá' ankixmatiskej.

27 Iga inimej poxsan moyoltakuawilijkej,

ayá' ye'takakij,

ijixtzaktokej;

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga matakakikan iga inakasmey,

niga ipan iyalmajmej wel makentenderokan,

niga mawitzekan notenoj iga manikachititalikan.

28 Inán sí, xikmatikan iga yawi mopowiliti itajtöl Dios iga mamosalvarokan yej ayéj judiyojmej. Yejemèn kena yawij kikakitij.

29 Kuá' Pablo tami' kijtoj inón, judiyojmej poxsan mosepankuesojtiajkij.

30 Pablo kawí' ome años ipan inón kajli yej kitakejtoya iwán yéj ki-qmemawiaya nochí yej yawi kitatij.

31 Iwán ayagaj te kijliaya iga kipowaya ken iga reinarowa Dios iwán tanextiliaya itajtöl toTeko Jesucristo.

Ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Roma Romanos

Pablo kijkuilowiliá tokniwan yej kitokaj Cristo yej ichamej Roma

¹ Nej niPablo, nikchiwa ken netekimaka Jesucristo.* Dios nenotza' iwán netapejpen iga manimochiwa iyapóstol† iga manikpowa ye'noticiaj yej tasalvarowa.

² Dios ipan profetajmej‡ ikay tamatiltij iga asis inin ye'noticiaj, ijkón ijkulijto' ipan itájtól Dios,

³ ompa pan ye'noticiaj tajtowa de toTéko Jesucristo yej Dios iPiltzín, yej naceroko pan ipilówampa ipilowán el rey David.

⁴ Iwán Dios kijtoj iga Jesucristo yéj iPiltzín iwán kimá' poder, ken iyEspíritoj Dios tanextilij iga ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

⁵ Jesucristo netapejpen iga manimochiwa iyapóstol iga manía ipan nochi paismej iga makicredokan, iwán makichiwakan nochi ken Dios kineki.

⁶ Iwán amejemenwa' in sekin de inomej yej Dios kinotza' iga ximochiwakan itatki Jesucristo.

⁷ Nimitzijkuilowiliáj amonochin amejemen yej anchantitokej ipan weyi-altepe' Roma. Amejemen yej Dios mitzneki, iwán mitztapejpenkej iga ximochiwakan itatki. Dios yej toTaj wán toTéko Jesucristo mamitzmakakan yej yékti iwán makichíwa iga xonokan tamelá.

Pablo paxalojneki Roma

⁸ Acho nikmaka gracias Dios ipan itoka' Jesucristo iga nochi amejemen, iga noyan mojtowa iga anmoconfiarojtokej ipan Cristo.

⁹ Dios kita iga ayí' nikajtewa iga niktajtaniliá iga mamitzpalewikan amejemen. Nikyolmaka iga nitekipanowa iga Dios iga nikpojtó' ye'noticiaj de iPiltzín.

¹⁰ Nochipa niktajtaniliá Dios siga yéj kineki, wel manía manimitz-paxalowilitij.

¹¹ Iga pox nimitzitasnekij iga wel manimitz-palewikan pan Dios itájtól, iga máj ximoconfiarokan pan Dios;

¹² ken tikjtojaw, matimosepan-palewikan iga majya sej matimoconfiarokan ipan toTéko.

¹³ Nokniwan, xikmatikan iga mia' vej nikne' manimitzitatij, e' este inán awelsan nia. Niajneki pan amoaltepe' Roma iga manikpowa itájtól Dios iga makicredokan mia', kensan nikchij kajkan nikpowilij sekin yej ayéj judiyojmej.

¹⁴ Nikmachiliá ken nikdeberowa Dios, inón iga manikuiguili Dios itájtól nochi gente, yej griegojmej iwán yej ayéj, yej tejté iteki o ayá'.

¹⁵ Inán pox nikyolmakato' iga manikpowati ye'noticiaj iga nochi yej anchantitokej Roma.

Itájtól Dios tasalvarowa

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Cristo". † **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". ‡ **1:2 1:2** Xikita glosario "Profeta".

16 Ayá' nipiṇawa iga nikpowa ye'notíciáj, iga inón tájtɔl ipoder Dios iga kisalvarowa nochi yej yéj kicredowa; achto judiyoymej iwán nɔ yej ayéj.

17 Ipan inín ye'notíciáj tenextiliá iga san ticredowaj iwán timoconfiarowaj ipan Cristo, teye'ita Dios. Kan ijkuilijto' ijkín kijtowa: "Yej kichíwa ken kineki Dios, Dios kiye'ita iwán yawi onoti nochipa wan yéj."

Tonochimej ayompa tikchijtokej

18 Inón iga Dios kinextiá desde ipan cielo iga kikuesowilijto' inomej yej kichijtokej yej ayékti, iga ijkón kichíwaj, kitzakuiliáj iga sekin makixmatikan Dios.

19 Yejemej kimatij yej wel momati de Dios, iga Dios imatika kinextilíjkeja;

20 puej Dios awel tikitaj, e' wel tikixmatij pan yej kichij. Este kuá'san Dios kichij inín tajli, ompa monojma-ita' iga yéj nokta Dios iwán nochi wel kichíwa; inón iga yejemej awel motajtowilisej.

21 Puej malej iga kimatiayaj iga ono' Dios, e' ayá' kiweyimatiltijkej ken Dios, niga kimakakej gracias. Majwa' kejlámikij yej ajayékti, iwán yolpoliwiwej ken se yej ayá' ye'tajlamiki.

22 Kijtowaj iga nochi kimatij, e' xetoktikej.

23 Kikajtejkej yej mela'Dios, yej nochi wel kichíwa, wan ayi'pa miki, iga kiweyimatiltiáj idolojmej yej tamachíwal. Ono' ídolo yej tacháj ken taga', e' taga' míkisan, ono' ídolo yej tacháj ken toto', ono' ídolo yej tacháj ken yej moelwawatatzowaj iwán ono' ídolo yej tacháj ken yolkaŋmej yej nawi iyíkxi.

24 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichíwakan yej pox ayékti, yej kejlámikij iga makichíwakan. Iwán yejémensan mosepanchíwilijkej yej poxsan ajayékti yej este tipinawaj iga tikitaj.

25 Inomej ayá' kikuikej iyojwi Dios, majwa' mokajkayajkej ipan yej ayéj ye'oiti iga kiweyimatiltijkej yej Diospa kichij, en lugar iga makiweyimatiltikan Dios, yej nochi kichij, yej kajasi iga mamoweyimatilti nochipa. Ijkónyawa'.

26 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichíwakan ken kineki iyalmajmej, iga siwatkej ayo' motekayaj iwán taga', iga motekáyaja iwán yej siwa' nɔ iga kichíwaj yej ayékti.

27 Iwán ijkonsan nɔ tajtaga' kikajtejkej iga motekaj iwán siwa', iga motekaj iwán itaga-iknín, iga kichíwaj yej ayékti. Poxsan moelwíjkej se' iwán se', iwán Dios kicastigaroj inomej iga mosepanchíwiliáj yej ayékti.

28 Iwán yejemen ay'ya kinekikej nité wan Dios. Dios kisenkokajtej inomej iga makichíwakan kensan kineki iyalmajmej iga makichíwakan yej ayékti.

29 Nochipa kichíwaj nochi yej ayékti, masij wan yej ayá' iwán namiktitokej, motekaj iwán itaga-iknín, kipoxnekij tomín, namólnemij, ta-ixitaj, tamiktiáj, mokesowaj, takajkawaj iwán kejlámikij iga kichíwaj yej ayékti.

30 Tapopowaj, tapantiáj, kijiay Dios, taajawaj, moweyimatij, mokichmatij, pox welitij iga kichíwaj yej ayékti, akichíwaj ken kitekimakaj itajmej.

31 Xetoktikej, kijtowaj tejté iwán akichíwaj, ayéj te-ijknimej, poxsamej iwán ayá' ta-ikneliáj.

32 Yejemej kimatij yej Dios tatekimaka iga mamochíwa, kimatij iga yej kichíwaj yej ayékti, kajasi iga mamikikan, e' malej ijkón, majsan kichíwaj, wan este kiye'itaj kuá' kitaj agaj kichíwa yej ayékti.

2

Dios tajuzgarowa ken kajasi

¹ Ku꤁' tikijliá se' iga kichij yej ayekti, mogánajsan timotikomqta iga tej nꝰ tikchijto' ijkón ken se' nemi tikjuzgarowa. Inón iga ay'ya wel timotajtowilij, a'san neši in tej.

² E' tikmatij iga Dios kichíwa ken kajasi ku꤁' kijuzgarowa inꝰmej yej ijkón kichíwaj.

³ Tej yej tikijliá sekin iga kichíwaj yej ayekti iwán tej nꝰ tikchíwa ijkón, tej an tikjotowa anka wel timijanas iyixtaj Dios ku꤁' tajuzgaroj

⁴ ¿Anka tikijya yej Dios mitzmaka iga Dios pox tachokiliá wan ayá' nimanín kuesiwi? ¿Ix atikmati iga pox ta-icneliá iga mitznextiliá iga xikajtewa iga tikchíwa yej ayekti?

⁵ E' tej timoyoltaku꤁wiliá, iwán ayá' tikneki tikajtewa iga tikchíwa yej ayekti. Inón iga nemi tikuesowa Dios iwán mogánajsan nemi timochíwiliá iga mamitzjuzgarokan ku꤁' keman Dios wí' iga tacastigaroki ken kajasi.

⁶ Iwán yawi kixtawati sejsé kensan kichij.

⁷ Ono' yej nochipa kitemowaj iga kichíwaj yej yekti iga Dios makiye'ita. Dios yawi kitáliti inꝰmej iga iyixtaj maye'onokan nochipa iwán nochipa onoskej wan yéj.

⁸ E' Dios kuesiwi iwán yawi kicastigaroti yej ayompa kichijtokej iwán iga ayá' kinekij makichíwakān ken Dios kineki, majwa' kichíwaj yej ayekti.

⁹ Yawij kiknꝰchíwatij iwán yawij moyolmiktítij nochí yej kichíwaj yej ayekti; achto judiyojmej iwán nꝰ yej ayéj.

¹⁰ Dios yawi kitáliti iga iyixtaj maye'onokan, iwán mapaktokan wan maonokan tamelá nochí yej kichíwaj yej yekti; achto judiyojmej iwán nꝰ yej ayéj.

¹¹ Iga Dios ayá' sešsan kiye'ita.

¹² Inochi yej kichíwaj yej ayekti, yej ayá' kixmatikej iley Moisés ijkón mikiskej; iwán yej kixmatikej iley Moisés iwán kichíwaskej yej ayekti; iga inón ley yawij kijuzgarotij.

¹³ Iga Dios awel kiye'itas inꝰmej yej iga san kikakij iley Moisés, yéj kiye'ita yej kichíwaj ken kijtowa inón ley.

¹⁴ Ku꤁' inꝰmej gente yej ayéj judiyojmej, kichíwaj ken kijtowa la ley, malej iga ayá' kixmatij inón ley. Yejémensan iseltimej kichíwaj ken la ley tatekimaka;

¹⁵ Iga ken nemij kinextiáj iga ijkulijto' se ley ipan iyalmajmej, iwán momachiliáj siga kichijkej yej yekti o ayekti.

¹⁶ Inín mochíwas inón díá ku꤁' Dios kimakas iga Jesucristo makijuzgaro inewi yej kichtakachijkej nochí tokniwan, kensan kijtowa ye'notúciaj yej nej nikpowa.

Judiyojmej iwán iley Moisés

¹⁷ Tej yej timokichmati iga tijudiyoj, iwán tikchíwa ken kijtowa iley Moisés, iwán timoweyimati iga tiye'ono' iwán Dios.

¹⁸ Tej yej tikijtowa iga tikmati katiá yej Diōspa kineki iga mamochíwa, iwán la ley mitznextiliá iga wel tikye'tapejpena katiapa yej yekti.

¹⁹ Timomachiliá iga wel tikye'ojkúiltiá yej ayá' ye'nemij iwán ken tiktawíá yej onokej ken kan takomichkan.

20 Tikijtowa iga wel tikmachtiá yej ayá' kixmatij itájtɔl Dios, iwán yej némi-o' pəwa kixmati iyojwi Dios, iga san tikpiá la ley iwán timomachiliá iga tej yej wel titamachtiá nokta.

21 Tej yej tikmachtiá se', ¿ix ayá' achto tej ximomachti? Tej titamachtiá iga amo matachtekilo, ¿in tej, te iga titachteki?

22 Tej tikijtowa iga ayékti iga yej namiktito' mayawi wən se', ¿in tej, te iga ijkón tikchjwa? Siga tej tikijya idolojmej, ¿te iga titachteki ipan itiopamej idolojmej?

23 Timoweyimati iga tikpiá la ley, e' tikajawilmati Dios iga ayá' tikchjwa ken tatekimaka la ley.

24 Yej igawa' ijkón kijtowa kan ikuilijto': "Amotechko amejemen iga yej ayéj judiyojmej kipopowaj Dios."

25 Mela'wa' siga timocircuncidarowa,* mitzpaléwiá achi, e' siga tikchjto'san ken tatekimaka iley Moisés; e' siga ayá' tikchjwa nochi, ken tikita ayá' timocircuncidaroj.

26 Iwán siga yej ayá' ono' circuncidado makichjwa ken tatekimaka la ley, inón mo-itas ken tikita yej mocircuncidaroj, malej iga ayá' ono' circuncidado.

27 Iwán yej ayá' ono' circuncidado, iga ayá' tekto' ikajlɔ', iwán makichjwa ken tatekimaka la ley, yéj yawi mitzjuzgarɔti iga ayá' tikchjwa ken kijtowaj la ley, malej iga tikpiá la ley iwán tono' circuncidado.

28 Sə ayéj judío iga san ijkón nesi, malej sə mamocircuncidarɔ, iga mamoteki ipan ikajlɔ'.

29 Majwa' yej mela'judiyoj kicredowa Dios este ipan iyalmaj, wən yej ono' circuncidado ayejsan ipan ikajlɔ' sino que nɔ este ipan iyalmaj, iwán inón awel kichjwa la ley, sino que iyEspíritoj Dios. Yej ijkón ono', Dios kiyé'ita malej iga tajtaga' ayá' kiyé'itaj.

3

1 ¿Tə motaniliá siga sə majudiyoj?, ¿o tə motaniliá siga sə maono circuncidado?*

2 Poxsan, iwán ono' mia' yej wel nimitznextiliá iga ijkón nokta; achto nimitzjiliáj iga Dios kiyé'ita' judiyojmej iwán kimá' iley.

3 ¿Tə kichij siga sekin de yejemej kikajtəwaj iga moconfiarowaj ipan Dios? ¿Ix iga inonsan Dios kikajtəwas iga kichjwas yej kijtoj?

4 ¡Ayéj ijkón! Majwa' Dios kichjwa nochi kensan kijtoj, malej iga nochi tajtaga' matakajkayawakan; iga kan ikuilijto' itájtɔl Dios kijtowa: Pan motájtɔl nesis iga ompay ken tikijtowa, iwán tiktanlij yej mitztelwjskej.

5 Kua' tikchjwaj yej ayékti, tiknəxtiáj iga Dios kajasi makuesiwi iwán matəcastigarɔ. ¿Ix wel iga inón tikijtowaj iga Dios kichjwa yej ayékti kua' təcastigarowa? (Nemi nitajtowa ken sə taga' tajlamiki.)

6 ¡Ayéj ijkón! Siga Dios katka kichjwaya yej ayékti, ¿kén wel kijuzgarɔj nochi yej onokej ipan inón tajli?

7 Ono' sekin nɔ yej ayá' yə'tajlamikij yej kijtowaj: "Kua' nej nitakajkayawa, máj nesi iga kajasi iga Dios mamoweyimatilti iga yéj ayí' takajkayawa. Wel an nikijtowa, ¿te iga Dios mane-itao' ken sə yej ayékti kichjwa?"

* 2:25 2:25 Xikita glosario "Circuncisión".

* 3:1 3:1 Xikita glosario "Circuncisión".

⁸ Siga ijkón, ¿te iga ayá' tikijtoskej iga matikchíwakan yej ayékti iga mawíki yej yékti? Ken nejemej sekin nepantiáj iga ijkón nitamachtíáj. Inómej yej ijkón nepantiáj, kajasi iga Dios makicastigaro.

Ateyi nisé yej maye'nemi

⁹ ¿Kéntaj? ¿Ix tejemen judiyojmej yej máj tiye'nemij que yejemej? ¡Ayéj ijkón! Nimitznextilíjkeja iga kensan judiyojmej kensan yej ayéj, no kichijtokej yej ayékti.

¹⁰ Kan ijkulijto' itájtól Dios kijtowa:

Ateyi nisé yej ye'nemi, nisé nokta;

¹¹ Iteyi ni agaj yej kimatisneki yej yékti, niga yej kitemowa Dios iga makitoka iyowji.

¹² Inewi kúskej ipan ye'ojti, iwán inochi momela'pojpolojkej.

Ateyi yej kichíwa yej yékti, ateyi nisé nokta.

¹³ Itoskamej ken tikita animajxapo' yej tentapojto';

iga ompa kúsaj ken iga takajkawaj.

¹⁴ Itajtólmej yej kúsaj ipan itémej kualo ken tikita kowa' iyayo.

¹⁵ San kijtojtokej yej ajayékti iwán san tayólmiktijtokej.

¹⁶ Nimaninsan kuesiwij este wel tamiktiáj;

¹⁷ san kan iga yawij, tapolowaj iwán tayólmiktiáj,

¹⁸ iwán ayá' kixmatij ojti yej tenextiliá iga matonokan tamelá.

¹⁹ Ni alín ayá' kimajmawiliáj Dios.

¹⁹ Nochi inín ijkulijto' ipan itájtól Dios. Tikmatij iga yej kipiáj iley Dios makichíwakan ken kijtowa. E', como ayá' kichíwaj, ayagaj wel kijtowa iga ye'nemi, iga ipan inín ley nesí iga tonochín ayompa tinemij wan kajasi iga Dios matecastigaro.

²⁰ Ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga san kichíwa ken kijtowa la ley, iga la ley tenextiliásan iga tonochín tikchíwaj yej ayékti.

Se wel momanawia iga san moconfiarowa ipan Jesucristo

²¹ E' inán Dios tenextiliá ken iga wel tiye'onoj iyixtaj yéj, ayéj iga tikchíwaj ken kijtowa la ley; inín wel timomachtíáj kan ijkulijto' pan la ley iwán kan kikuilojkej profetajmej.

²² Yej moconfiarowa ipan Jesucristo, Dios nochi kiye'ita, a'san nesí yej kicredowaj ipan yéj.

²³ Tonochín tikchijkej yej ayékti iwán inón iga timoyokatijtokej wan Dios.

²⁴ E' Dios kiyokachij iga matiye'onokan iyixtaj iga san techokiliá. Te-iknelij iwán temanawij iga Jesucristo migui' iga tejemej.

²⁵ Dios kititan iPiltzín iga mikiko; kitoyaj iyesyó iga totechko iga wel mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayékti. Inón teperdonarowiliá iga san ticredowaj ipan Cristo. Ijkón Dios kichij yej yékti iga kiperdonaróroj yej ikay la gente kichijkej yej ayékti.

²⁶ Inán iga Cristo migui' tenextiliá iga nochi yej ayékti kichijkej la gente, kiperdonarowilíjkeja. Iwán momela'mati iga ijkónya nokta ken Dios tajuzgarowa, iga ayo' kejlanto' yej ayékti yej kichijkej yej inán moconfiarowaj ipan Jesucristo.

²⁷ ¿Kántaj kawí iga pox timokichmatij iyixtaj Dios? Tami'ya. ¿Te iga an? Ayéj iga tikchijkej ken kijtowa la ley, majwa' iga ticredójkejsan.

²⁸ Ijkón tikawij; se wel ye'ono iyixtaj Dios iga kicredowa Jesucristo, ayéj iga kichíwa ken kijtowa la ley.

29 ¿In Dios, ix iDiqssan judiyojmej? ¿Ix ayéj iDios nq yej ayéj judiyojmej? Kena, yejemen nq.

30 Iga Dios sesan ono' iwán kichjwas iga nochi maye'onokan iyixtaj yéj iga san moconfiarowaj ipan, até kichij siga judiyojmej o ayéj.

31 Iga timoconfiarowaj ipan Cristo, ¿ix ay'a te iteki la ley? ¡Ayéj ijkón! Majwa' tiknxtiáj te nokta iteki la ley.

4

Matimixkuítikan pan yej kichij Abraham

1 ¿Inán te tikiqtoskej, te motanilij to-ikyapatajwewej Abraham?

2 Siga Dios kiyé'ita' Abraham iga san yej kichij, kajasi iga mamoweyimati, e' Abraham ayí' moweyimati' iyixtaj Dios.

3 Puej ¿te kijtowa kan ijkuilijto' itájtql Dios? "Dios kiyé'ita' Abraham ken se yej akichij yej ayékti iga moconfiaroj ipan Dios."

4 E' siga se tekipanowa, itomün ayá' san kipetzmakaj, majwa' kajasi iga makimakakan iga tatánija.

5 E' siga agaj yej niga te kichjwa iga maye'nemi iwán kicredowa ipan Dios iga yéj wel kiyé'itas, Dios kiyé'ita iga san kicredowa ipan yéj.

6 Ijkonsan nq kijtowa David iga mapaki yej Dios kiyé'ita, malej iga ayá' kichij nité iga makiye'ita.

7 David kijtoj:

Yolpaktókeja yej Dios kiperdonarowilija yej kichijkej yej ayékti iwán kelkawilija yej ayompa kichijkej.

8 Yolpaktó' taga' yej toTeko ay'a kejlamikiliá inón yej ayékti kichij.

9 ¿Ix yolpaktókej inómejsan yej onokej circuncidado, o nq yolpaktókej yej ayá' onokej circuncidado? Tikitákeja iga Dios kiyé'ita' Abraham ken se yej akichij yej ayékti iga moconfiarojsan ipan Dios.

10 E' ¿keman ijkón kita'? ¿Ix kuá' Abraham onoyay circuncidado, o kuá' aya? Áchtosan, kuá' aya mocircuncidarowa.

11 Iwán Abraham mocircuncidaroj iga manesi iga Dios ki-omemáwija ken se yej ye'nemi, iga san moconfiaroj ipan Dios. Ijkón iga Abraham mochij ken tetajwéj de inochi yej moconfiarowaj ipan Dios, malej iga ayá' onokej circuncidado; ijkón Dios kita nochi inomej ken kuá' ayá' kichijkej yej ayékti.

12 Abraham nq tetajwewej de inomej yej onokej circuncidado, e' yej nq moconfiarowaj kensan totajwewej Abraham moconfiaroj kuá' aya onoya circuncidado.

Dios kichjwa yej kijtoj iga se moconfiarówasan ipan

13 Pues Dios kijlij Abraham iwán ipilówampa ipilowan iga yejemen yawij kimakatij nochi tajli iga mamochjwa itatkimej. E' inún mochij ayéj iga Abraham kichijtoya ken kijtowa la ley, sino que iga moconfiaroj ipan Dios, iwán Dios kita' Abraham kenkuá' ayá' kichij nité yej ayékti.

14 Siga katka yejsan kichjwaj ken kijtowa la ley kimakaskej yej Dios kijtoj, báldejsan iga timoconfiarowaj ipan Dios. Iwán ay'a valeroj yej Dios kijtoj iga temakas.

15 Iga atikchjwaj ken kijtowa la ley, kajasi iga matecastigarokan; e' kan ateyi la ley, ayagaj itechko iga akichjwa ken tatekimaka la ley.

16 Inón iga yej Dios kijlij Abraham iga kimakaskej nochi ipilowan ipilowampa, san kipetzmakaskej iga Abraham moconfiaroj ipan yéj. Ijkón nochi ipilowan ipilowampa Abraham kimatij iga kimakaskej yej Dios kijtoj; ayéj iga yejsan kichiwaj ken kijtowa la ley, sino que nq iga nochi yej kicredowaj ken kicredoj Abraham. Yéj mochij tetaj iga nochi tejemej.

17 Itájtól Dios tajtowa de Abraham: “Tej nimitztálij iga itetajwewej mia' naciomej.” Inín itájtól, Dios kimá' Abraham iga Abraham kicredoj ipan Dios yej wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokkej, iwán iga itájtól kichíwa yej aya teyi.

18 Malej iga nesía iga isiwa' akitaya ipiltzín, Abraham kicredoj iga mochíwas nochi yej Dios kijlij. Ijkón iga mochij “tetaj iga mia' paismej”, ijkón ken Dios kijlij: “Poxsan p̄wis ipilowan mopilowan.”

19 Abraham ayá' kikajtej iga moconfiaroj ipan Dios, malej iga kipiayaj ken cien años, iwán yéj kimatiá iga yéj iwán Sara ayo' wejka iga mikiaja wan poxsan yolejkej iga makipiakan ipilowan.

20 Yéj ayá' kijtoj iga akicredowa yej Dios kijlij, majwa' moconfiaroj poxsan ipan itájtól Dios iwán kiweymatiltij,

21 kimela'mati iga Dios wel kichíwa inewi yej kijlij.

22 Inón iga Dios kita' Abraham ken se yej ye'nemi iyixtaj iga moconfiaroj ipan yéj.

23 Iwán ayejsan iga Abraham inín mo-ijkuloj iga Dios kita' ken se yej ye'nemi iyixtaj;

24 sino iga tejemen nq. Puej Dios nq te-ita ken yej tiye'nemij iyixtaj iga timoconfiarowaj ipan yéj, yej ki-ojpa-ixitij Jesús toTeko.

25 Dios kine' iga makimiktikan Jesús iga yej tikchijkej yej ayékti, iwán ki-ojpa-ixitij iga matiye'onokan iyixtaj yéj.

5

Wel tiye'onokej iyixtaj Dios

1 Inán welja teye'ita Dios iga timoconfiarowaj ipan yéj, tonókeja tamelá wan yéj iga yej kichij toTeko Jesucristo iga tejemen.

2 Inán iga timoconfiarojkej ipan Cristo, tikmatij iga Dios te-iknehá iga welya tiye'onoj iyixtaj. Iwán tipakij iga tikmatij iga wí' día kuá' tikitaskkej yej yékti yej Dios temakas.

3 Iwán ayejsan iga inón tipaktokkej, sino que nq tipakij kuá' te-iknochíwaj, iga tikmatij iga kuá' te-iknochíwaj ompa timomachtíaj ken iga wel matikijyowíkan kuá' te-iknochíwaj.

4 Iwán iga tikijyowíaj kuá' te-iknochíwaj, Dios teye'ita, iwán siga teye'ita Dios, wel tikmatij iga kēman tonoskej iwán.

5 Iwán iga tikmatij iga kēman tonoskej iwán, ayá' tipinawaj iga tikmatij iga temá' iyEspiritoj yej tenextiliá ken iga yéj tepoxchokiliá.

6 Kuá' awel timomanawíajaj toganaj, íkuá'wa' in Cristo migui' iga tejemen yej tikchíwaj yej ayékti.

7 Ayí' agaj kiyolmaka iga mamiki iga se', niga wel miki iga se yej ye'nemi; anka wel on se yej wel mamiki iga se yej mela'ye'nemi nokta.

8 E', Dios tenextiliá iga tepoxchokiliá iga Cristo migui' iga tejemen, malej iga tikchijtokej yej ayékti.

⁹ Inán Dios teye'ita iga Cristo kitoyaj iyesyó kuá' migui' iga tejemen; majya sej Cristo wel temañawij kuá' Dios kuesiwis wan kicastigarój yej ayompa nemij.

¹⁰ Siga kuá' tejemej aya teye'itaya Dios, Cristo kichij iga teye'itaya iga mi' iga tejemej, kuantí máj iga inán teye'itaya, nó tesarwarowa iga Cristo ojpa-isa' sej.

¹¹ Ayejsan iga inón, sino que nó tipáktókej ipan Dios iga ticredowaj pan toTeko Jesucristo, iwán iga Cristo kichij iga matonokan tamelá wan Dios.

Adán iwán Cristo

¹² Ijkón inán, iga itechko se taga' yej akichij ken Dios kine', ómpaya pewa' iga mochjwa yej ayékti ipan inún tajli, inón iga mikilo, iwán inán nochi miki iga nochi kichijwaj yej ayékti.

¹³ Áchtosan kuá' aya onoya ley, mochijtoyaj yej ayékti ipan inún tajli; e' kuá' ateyi ley, ayagaj wel kitelwía iga kichijto' yej ayékti.

¹⁴ Desde iga onoya Adán este iga Dios kimá' ley in Moisés, mikikej nochi gente. Mikikej malej iga ayá' kiyokachijkej yej Dios kijtoj iga amo mamochjwa; Adán, kena, kiyokachij yej Dios kijtoj iga amo mamochjwa.

Wel mojtowa iga Adán achi ijkómpasan ken Cristo.

¹⁵ E' yej kichij Adán awel tikijtowaj iga ijkómpasan iwán inón yej Dios tepetzmakokawij. Iga itechko Adán mia' mikikej, e' majya sej Jesucristo iselti kichij iga Dios mateye'ita iwán temakokawij iga tesarwarowa.

¹⁶ Inón yej Adán kichij yej ayékti, awel tikijtowa iga ijkómpasan ken imakoka Dios yej temaka iga tesarwarowa. Iga se yej Adán kichij yej ayékti, mojtowa iga kajasi iga nochi mamocastigaro; e' imakoka Dios kichjwa iga wel teye'ita, malej iga tikchijkej mia' yej ayékti

¹⁷ Puej siga itechko sesan taga' yej kichij yej ayékti, nochi gente miki; iga yej kichij se' taga' yej itóka' Jesucristo, majya sej wel tepalewía iga ayí' timikiskej iga Dios te-ikneliá.

¹⁸ Ijkón ken itechko Adán iga kichij yej ayékti, nochi gente mikij, ijkonsan nó iga Cristo yej kichij yej pox yékti, kichij iga Dios makiye'ita nochi gente wan maonokan iwán nochipa.

¹⁹ Ken tikijtowaj igasan se taga' ayá' tacredoj iga kichij yej ayékti, nochi kimopa'; ijkonsan nó iga se taga' yej itóka' Jesús tacredoj, kichij iga Dios makiye'ita pox miakejmej.

²⁰ Dios kimá' iley Moisés iga matikmatikan iga tikchijwaj yej ayékti. E' malej iga pox nesí iga mochjwa yej ayékti, majya sej Dios kinextij iga te-ikneliá.

²¹ Ijkón iga nochi tejemen tikchijwaj yej ayékti, iwán inón iga nochi timikij; e' inán iga Dios pox te-ikneliá iwán teye'ita iga timoconfiarowaj pan toTeko Jesucristo, nochipa tonoskej wan yéj.

6

Tisenmikikeja iwán Cristo, ijkonsan nó iwán tisen-ojpa-isaskej

¹ ¿Te tikijtoskej? ¿Ix tikteki'chijtoskej yej ayékti iga Dios majo' mateperdonaro?

² ¡Ayá'! Tejemen ken kuá' timikikeja iga tikajtéjkeja iga tiktekichijwaj yej ayékti; ¿kén weljo' matikchijtokansan yej ayékti?

³ ¿Ix ayá' ankimatij iga yej timobautizarojkej* iga ticređojkej ipan Cristo Jesús, nō ken kuá' tisenmikikeja iwán?

⁴ Iga kuá' timobautizarojkej, ikuá' timosentokkej iwán. Ijkón ken toTaj ki-ojpa-ixitij Cristo iga iweyi poder, ijkón inán teojpa-ixitij iga matiye'nemikanya pan iyowji.

⁵ Siga kuá' timobautizarojkej, tisenmikikeja iwán Cristo, ijkonsan nō iwán tisen-ojpa-isaskej.

⁶ Tikmatij iga to-ikyapanemilis moclavaroj wán Cristo ipan cruz, iga inón yej teyoltilanaya iga matikchiwakan yej ayekti mamikiya iga ayo' máj matikchitokan yej ayekti.

⁷ Yej mi'ya, ayo' kichíwa yej ayekti.

⁸ Siga tisenmikikeja iwán Cristo, tikmatij nō iga tonoskej iwán.

⁹ Tikmatij iga kuá' Cristo ojpa-isa'ya kan miktoya, ayo' sej mikis nikeman.

¹⁰ Cristo migui' sesan vej iga makiperdonaro nochi yej mochíwa yej ayekti; e' inán iga sej isato', kichijto' ken Dios kineki.

¹¹ Ijkonsan nō amejemen ximomachilikan kenkuá' anmiktókeja iga ayo' wel ankichijwaj yej ayekti, e' xisatokan iga xikchiwakan ken kineki Dios, iga ansetitokej wán Cristo Jesús yej toTeko.

¹² Amocuerpoj kēman mikis, e' inán mitztekimakasnekij iga xikchiwakan yej ayekti, inón iga amo ximoyolyamanakan iga xikchiwakan yej ayekti ken mitzyoltilanaj amocuerpoj.

¹³ Ni alín amocuerpoj amo makichíwa yej ayekti. Majwa' xikchiwakan yej Dios kineki iga manesi iga anmikikeja wán an-ojpa-isákeja sej. Ximomakakan iga nochi amocuerpoj makichíwa yej yekti ken Dios kineki.

¹⁴ Ijkón ay'ya wel mitztekimakaj amocuerpoj iga xikchiwakan yej ayekti iga ayo' mitztekimakatokej la ley, sino que inán amonokej iga Dios mitzikenliáj.

Matimixkuitikan ipan toknimej yej tekoyojkej, yej kijliáj esclavo†

¹⁵ ¿Kén tikijtoskej? ¿Ix tiawij tikchíwatij yej ayekti iga ay'ya tetekimaka la ley, iwán iga san Dios te-ikneliá? ¡Ayéj ijkón!

¹⁶ Amejemen ankimatij siga ankitēmowaj iga agaj mamochíwa amoteko, amonoskej ken iyescłavojmej iwán ankichíwaskej ken yéj mitztekimakaj; siga mitztekimakaj iga xikchiwakan yej ayekti, anmikiskej. E' siga ankichíwaskej iga Dios maono iga amoTeko, ankichíwaj ken yéj kiyé'ita.

¹⁷ Nikmaka gracias Dios, malej iga ikay ankitetikichijtoyaj yej ayekti, e' inán ankimela'cređojkeja iga inochi amoalmaj kensan mitzmachtijkej.

¹⁸ Inán ken kuá' anxitomikeja iga ay'ya anchijtokej yej ayekti, inán ankichíwaja ken mitztekimakaj amoTeko Dios.

¹⁹ (Nimitzjikuilowiliáj ijkón iga ximixkuitikan ipan toknimej yej esclavojmej iga amejemen máj wel xikentenderokan nochi.) Ijkón ken ikya ankiyolmakakej iga ankichijkej kuajkuantas yej ayekti iga amocuerpojmej, ijkón inán ximomakakan iga xiye'nemikan, iwán xonokan petz san iga Dios.

²⁰ Kuá' amejemen an-ilpitóyajo' iga nochipa ankichijtoyaj yej ayekti, ayá' katka ankichíwayaj ken kineki Dios;

²¹ e' ¿te anmotanilijkej ipan yej ikya ankichijkej, yej inán mitzpinajtiáj? Nité. Yej nemij ipan inón ojti, yawij mikitij.

* 6:3 6:3 Xikita glosario "Bautizar". † 6:14 6:14 Xikita glosario "Esclavo".

22 E' inán ayo' an-ilpitokej iga ayo' ankitekichijtokej yej ayekti, majwa' ankichiwaja ken kineki Dios. Inín sí, mitzpalewiáj iga inán annemiskej ken kineki Dios, wán después nochipay amonoskej iwán Dios.

23 Yej kichíwa yej ayekti, motañiliá iga mamiki, e' yej temakokatiá Dios, inón iga nochipa matonokan iwán iga tisetitokeja wán Cristo Jesús yej toTeko.

7

Mixkuñtilo ipan yej ñamiktitokej

1 Nokñiwán yej ankixmatij la ley, ankimatija iga la ley kimandarowa se miej iga isátogo'.

2 Wel timixkuñtiáj ipan se siwa' yej ñamiktito'; la ley kijtowa iga awel yawi wán se' taga' miej ónogo' iwewej, e' siga miki iwewej, la ley kixitoma iga wel mamonamikti wán se'.

3 Siga se siwa' kitoka se' taga' miej isátogo' iwewej, kijliskej iga najñamolnemi; e' siga miki iwewej, siwa' xitomi de la ley, iwán wel monamiktia iwán se' taga' iwán ayá' mojtowa iga najñamolnemi.

4 Ijkonsan ño amejemen nokñiwán, ken ansenmikíkeja wán Cristo, ay' mitzjuzgarowaj la ley. Inán amejemen itatki se'ya, inónwa' toTeko yej ojpa-isa' kan miktoya, inón iga matikchijtokanya ken Dios kineki.

5 Mij tikchijtoyaj yej ayompa kensan kinekiá toalmaj, la ley tetajlantiko iga máj tikelewijkej yej ayekti iga matikchíwakan iga tocuerpoj, iwán ijkón tewíga' kan matimikikan.

6 E' inán iga tisenmikikej wán Cristo, ay'ya tejuzgarowa la ley. Inán timoyolpatákeja iwán tikchíwaj ken kineki iyEspíritoj Dios, iga ay'ya tonokej ipan imá' inón ley yej ikayay ijkulijto'.

Ipan nej chantito' yej ayekti

7 ¿Tetaj tikijtoskej inán? ¿Ix ayekti in la ley? ¡Ayá! Ayéj ijkón. E' nej ayá' katka nikixmatia yej ayekti siga ayéj iga la ley. Nej ayá' nikmatia siga ayekti iga manikpiasneki yej ayéj notatki siga la ley ayá' ijkín kijtowaya: "Amo xikpiasneki yej ayéj motatki."

8 E' el pecado momatij de la ley, iwán itechko yej tatekimaka la ley, pan nej kixitij iga manikyolmaka iga manikchíwa nochi yej ajayekti. Siga ateyi la ley, el pecado ken mikto' iga até wel kichíwa.

9 Ikya nej aya nikixmatia la ley wán nitawelonoya; e' kuá' nikixmati' la ley, ken kixitij iga manikchíwa yej ayekti, iwán nimigui' iga neyokatij wán Dios.

10 Iwán nikasi' iga inonsan ley yej katka manemaka vida, majwa' nemiktij iga neyokatij wán Dios.

11 Iga el pecado momatij de yej tatekimaka la ley, nekajkayaj iwán iga inonsan yej tatekimaka, nemiktij iga neyokatij wán Dios.

12 Inán tikijtowaj iga la ley nokta walaj de Dios, iwán nochi yej tatekimaka pox yekti, Dios kiye'ita wán tanextilia ken iga se maye'nemi.

13 La ley yekti, e' inantaj, ¿ix iga itechko la ley iga nimigui'? ¡Ayéj ijkón! Nej notechko iga nimigui' iga nikchij yej ayekti kuá' la ley nenextilij yej yekti; iwán ijkón iga ipan la ley ñesi iga yej ayekti nikchíwa, poxsay sej ayekti ñesi.

14 Tikmatij iga la ley wí' de Dios; e' nej ninakayoj wán nochipa neyoltilana iga nikchíwa yej ayekti.

¹⁵ Nej anikojasi yej nikchĭwa, iga ayá' nikchĭwa yej nikneki, majwa' nikchĭwa yej nikijya.

¹⁶ Malej iga ayá' nikchĭwa yej yeĕti yej nikchĭwasneki, kena, nikmati iga pox yeĕti la ley.

¹⁷ Ijĕn ayo' nej yej nikchĭwa, sino que yej ayĕti yej ĉantito' pan noalmaj neyoltilana.

¹⁸ Iwán nej nikmati iga ayá' ĉantito' yej yeĕti pan noalmaj, iga nochipa neyoltilana iga manikchĭwa yej ayĕti; puej nej nikchĭwasneki yej yeĕti, e' awel nikchĭwa.

¹⁹ Anikchĭwa yej yeĕti ken nikneki, majwa' nikchĭto'san yej anikneki.

²⁰ Iwán siga nikchĭwa yej ayá' nikneki, ayo' nej yej nikchĭwa, sino que yej ayĕti yej ĉantito' pan noalmaj.

²¹ Ijĕn inán nikmati; malej iga nej nikneko' manikchĭwa yej yeĕti, nej nikchĭto'san yej ayĕti.

²² Ipan noalmaj nikye'ita iley Dios;

²³ e' nikita iga ĉantito' ipan nej ken tejté yej neĕekimakato' yej akineki manikchĭwa ken nikejlamiki; inonwa' yej ayĕti yej ĉantito' pan nej yej neĕesojwijo'.

²⁴ ¡Nimoknoĕmati ken nono'! ¿A' neĕanawij de inĭn nocuĕrpoj yej ken mĭkto'ya?

²⁵ ¡Gracias nikmaka Dios iga toĕko Jesucristo neĕanawij!

Ijĕn inán, nikneki iga manikchĭwa yej kĭjtowa iley Dios, e' ipan nocuĕrpoj ono' se' ken tejté yej neĕekimakato' iwán neĕĉĭwaltiá yej ayĕti.

8

IyEspĭritoj Dios teojmaka

¹ Inón iga, Dios ayĭ' kicastigaroj yej ŕetitokej wán Cristo Jesús, yej ayo' nemij ken yejemej kinekij, sino que nemij ken kineki iyEspĭritoj Dios.

² Iga tisetitokej wán Cristo Jesús, iyEspĭritoj Dios temaka vida iga ay'ya tikĉĭwaj yej ayĕti; teŕsalvaroj iwán ay'ya teĕekimaka inón ley yej kĭjtowa iga timikiskej iga tikĉĭwaj yej ayĕti.

³ Iga Dios kichij iga tejemej yej ileyra Moisés awel kichĭwaya. Inón ley awel tepalewiá iga tikĉĭwaj yej tatekimaka, iga nochipa toalmaj kineki matikĉĭwakán yej ayĕti. Dios kitĭtan iPiltzĭn yej mochij taga' yej neŕiá kensan tejemej, yej ayĕti tikĉĭwaj,* iga mamiki iga totechko. Dios ipan icuĕrpoj iPiltzĭn kipoloj nochi yej ayĕti tikĉĭwaj.

⁴ Inón kichij iga tejemej wel matikĉĭwakán ken kĭjtowa la ley, puej ayo' tikĉĭjtokej ken tiknekij tejemej sino que ken kineki iyEspĭritoj Dios.

⁵ Puej yej kichijtokej yej kiyoltilantokej yej ayĕti, kejlantokej iga kichĭwaj ken yej yejemejpa kinekij; e' yej kichijtokej ken kineki iyEspĭritoj Dios, kejlantokej iga kichĭwaj ken kineki Dios.

⁶ Siga matikĉĭjtokán ken teyoltilana yej ayĕti, inón temiktiá, e' siga matikĉĭjtokán ken kineki el Espĭritu Santo, nochipa tonoskej wán Dios iwán tonoskej tamelá.

⁷ Iga yej kejlamíkĭsjan yej ayĕti, inómejwa' kĭjiyay Dios; iga akichĭwaj ken kineki iley Dios, niga welitij kichĭwaj.

⁸ Inón iga, yej kichijtokej yej kiyoltilanaj yej ayĕti, Dios awel kiyĕ'ita.

* 8:3 8:3 Ayéj iga Jesús kichij yej ayĕti; Heb 4:15 kĭjtowa iga Jesús ayĭ' kichij yej ayĕti.

⁹ E' amejemen ay'ya ankichijtokej ken mitzyoltilañaj yej ayekti, sino ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios ono' ipan amejemen. Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Cristo, inón ayéj de Cristo.

¹⁰ Malej iga amocuerpoj mikis iga ankichiwaj yej ayekti, e' siga Cristo chantito' pan amejemej, amoespíritoj isato' iga anye'onokej iyixtaj Dios.

¹¹ Iwán siga chantito' pan amejemej iyEspíritoj Dios, inón yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya; inonsan nō Dios yej ki-ojpa-ixitij, nō mitzojpa-ixitiskej iga iyEspíritoj yej chantito' pan amejemej.

¹² Ijkón nokniwan, inán Dios kineki iga matikchiwakan ayéj ken toalmaj kineki iga matikchiwakan yej ayekti.

¹³ Siga amejemen ankichijtokej ken amoalmaj kineki iga xikchiwakan yej ayekti, anyawij anmikitiy iga anyokatitoskej de Dios; e' siga iyEspíritoj Dios mitzkawaltiaj iga ayo' xikchiwakan yej ayekti, nochipa amonoskej wan Dios.

¹⁴ Ipilowan Dios momakaj iga kitokaj ken kinextilia iyEspíritoj Dios.

¹⁵ Puej iyEspíritoj Dios yej mitzmakakej, ayéj se espíritu yej mitzesclavojtiliaj iga sej ximajmawikan, sino que Espiritu yej kichywa iga ximochiwakan ipilowan Dios. Iwán inñ Espiritu kichywa iga matikijlikan Dios: ¡Nopáj!

¹⁶ Inñsan Espiritu mosetilia iwán toespíritoj iwán kijtowa iga tejemen ipilowanya Dios.

¹⁷ Iwán iga tejemen ipilowan Dios, kajasi iga nō matemakakan yej itatki Dios, yej kijtoj iga temakas, iwán tosentatki mochivas wan Cristo, siga inán iwán tiksensufrirowaj, wel nō tonoskej ipan cielo kan ono' yéj.

¹⁸ Puej nikmati iga inán tejemej yej tiksufrirowaj, ni alñ ayá' kaxilia iwán inón, kuá' kēman tisen-onoskej wan Jesús.

¹⁹ Inochi yej ono', yej kichij Dios kichixtokej iga magui' maásiya inón día kua' Dios kichivas iga manesi aja'yéj ipilowan.

²⁰ Iga inochi yej ono', yej kichij Dios yéj kijtoj iga amo maye'onokan,† ayéj iga kinekij, sino iga Dios ijkón kijtoj; e' weljo' sej kēman moye'talij

²¹ Iga nochi yej kichij Dios ay' yawij mikitij niga palaniskej, wan paktoskej nō kensan ipilowan Dios.

²² Tikmatij iga inán nochi yej Dios kichij tenatokej iwán kimachiliaj ken se siwa' yej pilkualoto' iga taonoltia.

²³ Iwán ayejsan nochi yej Dios kichij yej kualtokej, sino que tejemen nō, e' tikpiaja iyEspíritoj Dios yej achto temá'. Iwán tikmatij iga inón kijtojneki iga temákasō' máj. Tikmachiliaj iga poxsan tikuatotokej, iwán tikchixtokej iga kēman techivas ipilowan Dios, íkuá' timomachiliskej íjkanya iga tikpiaskej sé'paya tocuerpoj.

²⁴ Iga tikchixtokej Dios tikmatij iga timomanawijkejya; e' siga se kichixto' yej kitzto'pa, inón ayo' kichixto'. Yej se kitzto'ya, ztējaso' iga makichixto?

²⁵ E' siga tikchixtokej yej aya tikitaj, melawa' iga atisiawij iga tikchixtokej.

²⁶ Ijkonsan nō iyEspíritoj Dios tepalewia kuá' timosemakasnékija. Iga kuá' titajtowaj wan Dios ayá' tikmatij te tiktajtaniliaj, e' iyEspíritoj Dios tetajtowilia iyixtaj Dios, te ken tēnapa iga kijtowa yej tejemej atikojasij kén tikjtowaj.

²⁷ Iwán Dios yej kixmati te tikejlantokej, kimati te nemi kijtowa iyEspíritoj Dios; iga iyEspíritoj Dios kitajtowiliá yej kicredowaj Dios, ijkón iga Dios kineki iga maye'onokan.

Nochipa tiktaniáj iga Cristo tepalewiá

²⁸ Tikmatij iga Dios tekipanowa iga nochi maye'kisa inomej yej kichokiliáj, inomej yej Dios kitapejpen iga mamochiwa ken yéj nochipa kejlanto'.

²⁹ Iga yejemej yej Dios ikayay kixmati', áchtoya no kitapejpen iga mamochiwakan kensan Jesucristo yej iPiltzin Dios, iga Jesucristo mamochiwa tekoko pan nochi tokniwan.

³⁰ Iwán yej desde áchtoya Dios kitapejpen, kinotza' no, iwán yej kinotza', no ki-omemawij, iwán yej ki-omemawij, no kitajij iga maono itenoj yéj.

³¹ Inán, ¿te tikijoskej de inín? Siga Dios de tejemempa, ¿a'yéj yej wel techiwilij yej ayekti?

³² Dios kine' iga mamiki iPiltzin iga nochi tejemej; ¿kén iga ayá' yawi no temakati nochi yej yéj kipiá?

³³ ¿A'yéj wel kitelwij yej Dios kitapejpen? Ayagaj, iga Diqswa' in yej kijtowa a'yéj ye'nemi;

³⁴ ¿A'yéj wel teçastigaroj? Ni agaj, iga Crítojwa' in yej migui' iga tejemen, ayejsan iga inón, sino que ojpa-isa' iwán ono' iladoj iye'ma' Dios iga tetajtowilijto'.

³⁵ ¿A'yéj wel kikawaltij iga Cristo matechokili? Ayagaj, niga nité wel kikawaltij iga Cristo matechokili. ¿Ix wel kuá' teçastigarowaj, o kuá' tejté teyolmiktijto', iwán kuá' tetemojinemij iga mateçastigarokan, o kuá' apistaj, o kuá' ayo' tikpiáj totzótzol, o kuá' temiktijnekij?

³⁶ Ken kijtowa kan ijkuilijto':

Iga san nimitztokaj, nochipa nemiktijnekij.
Ne-itaj ken borregojmej[‡] yej yawij kimiktijti.

³⁷ E' ipan nochi inín, nochipa tiye'kisaj iga tepalewiá Cristo yej techokiliá.

³⁸ Inán nikmela'mati iga ateyi nité yej wel kikawaltij iga Dios matechokili. Niga matemektikan, niga kuá' tsatokej, niga angelejmej,[§] niga Tzitzimi' iyangelejmej, niga yej ono' inán, niga yej wi'o',

³⁹ niga yej ajko ono', niga yej ono' taltampa. Nité yej Dios kichij, awal kikawaltiá iga Dios mateneki ken yéj tenextilij ipan Cristo Jesús yej toTeko.

9

Ken iga Dios kitapejpen la gente de Israel

¹ Nej niktoka Cristo, iwán iyEspíritoj Dios nenextiliá pan noalmaj iwán ne-ijliá iga ayá' nemi nitakajkayawa; nemi nimitzijliáj nokta iga

² poxsan nimoknomati, iwán nochipa kualoto' noalmaj.

³ Niknekiá katka manikpalewikan nokniwan israelitajmej yej de nejemempasan. Este katka Dios ayo' maneye'ita iwán manikajtewa iyojwi Cristo, e' siga katka inón kipalewiayaj yejemej iga makina'techokan Dios.

⁴ Yejemej israelitajmej, iwán Dios kitapejpen iga mamochiwakan ipilowan. Dios kinextilij ipoder iga onoya iwamej kuá' kichij pacto iwán yejemej. Dios kimá' iley Moisés. Dios kinextilij ken iga makiweyimatiltikan kuá' monechkowaj tiqpan, iwán kijlij yej yawi kimakatij.

[‡] 8:36 8:36 Xikita glosario "Borrego". [§] 8:38 8:38 Xikita glosario "Ángel".

⁵ Yejemej ipilowan ipilowampa to-ikyapatajwewetkej, ipan inomej walaj Cristo, iwán yéj Dios yej kimandarowa nochi, nochipa mamoweyimatilti. Ijkónyawa'.

⁶ Ayéj iga Dios ayá' kichij ken kijlij israelitajmej; iga ayéj nochi gente yej israelitajmej imela'pilowan Dios, iga ayá' nochi moconfiarowaj ipan Dios ken iyikyapatajwewejmej Israel* yej nō itōkə' Jacob.

⁷ Niga nochi ipilowan Abraham ayéj nochi imela'pilowan; sino que Dios ijkín kijlij: "Petz mopiltzin Isaac yawi kipiwiiti mopilowan."†

⁸ Inún te-ijlijneki iga ijkón ken Isaac naceroj iga Abraham moconfiaroj ipan yej kijtoj Dios; tejemej nō ipilowan Dios ayéj iga tejemej ipilowan Abraham, majwa' iga timoconfiarowaj ipan yej kijtoj Dios.

⁹ Dios kijlij Abraham yej yawi mochiwati: "Se xiwi' sej niwi', iwán ikuə' Sara kitasya se ipiltzin."‡

Dios wel kichíwa ken kiyé'ita

¹⁰ Amo xikəlkawakan yej mochij wan kuətejmej yej ipilowan Rebeca wan Isaac yej to-ikyapatajwewej;

¹¹⁻¹³ kua' aya katka onoyaj kuətejmej, niga kichíjkaja yej yekti niga yej ayekti, e' Dios kijlij Rebeca: "Yej təkoko yawi kichiwati ken kineki tətzoŷo'." Inón nō senyawí wan se' kan ijkuilijto', kijtowa: "Nikne' Jacob, e' Esaú nikijiya'." Ijkón neši iga Dios wel kitapejpena ken kineki, ayéj iga agaj kichíwa tejté, sino que iga Dios kiyokanotza'.§

¹⁴ Inán ¿té tikijtoskej? In Dios, ¿ix kichíwa yej ayekti? ¡Ayéj ijkón!

¹⁵ Iga Dios kijlij Moisés: "Nia nikchokilíti yej nej nikneki manikikneli, iwán nikiknelij yej nej nia nikiknelíti."*

¹⁶ Inón iga ayejsan iga agaj makineki, niga mamoteki'topewa iga makalaki, tájma'wa' Dios yej yéj kikneliá.

¹⁷ Iga kan ijkuilijto' kijliá Faraón: "Nimitztalij iga rey iga nimitznextilij nopoder iwán iga ipan inún tajli noyan mane-ixmatikan."

¹⁸ Inón iga Dios kikneliá a'ya iga yéj kiknelijneki, iwán kiyoltakuawiliá, a'ya iga yéj kiyoltakuawilijneki.

¹⁹ Iwán tej tine-ijlij: "Siga ijkón, ¿te iga Dios kijtowa iga itechko taga'? ¿A'yéj wel kijtowa iga amo mamochíwa ken Dios kineki?"

²⁰ ¡E' tej taga! ¿Te moteki in tej iga ximokueso iwán Dios? ¿Ix wel an se komi' makijli yej kichij: "¿Te iga ijkín tinechij?"†

²¹ Pues yej kichíwa komi' wel kichíwa ken yéj kineki, iwán ipan inonsan konsoki' wel nō kichíwa yej námol awel kikui, iwán se' yej a'san neši wel kikui.

²² ¿Iwán te tikijtoskej?, Dios kine' matanextili ken tacastigarowa iwán iga nochi makitakan ipoder, inón iga Dios ayá' kikuesowilij yej kajasiá iga makicastigarokan yej onóyaja ga poliwiskej.

²³ Ijkón kichij iga kinextij iweyipoder ipan tejemen yej te-iknelij, yej desde áchtosan tətapejpen iga matonokan kan yéj ono'.

²⁴ Dios tenotza', akita siga tjudiyojmej o ayéj.

²⁵ Ken ijkuilijto' ipan ama' yej kijkuiloj Oseas: Yej ayéj katka nopilowan, nia nikijliti iga nopilowan.

* 9:6 9:6 Israel; taga' yej nō itōkə' Jacob. † 9:7 9:7 Gn 21:12 ‡ 9:9 9:9 Gn 18:10 § 9:11-13 9:11 Gn 25:23; Mal 1:2,3 * 9:15 9:15 Ex 33:19 † 9:20 9:20 Is 29:16

Yej aniknekiá, niknekiš.‡

²⁶ Iwán ompa kan mitzijlijkej: “Amejemen ayéj nopilowan”, ompa yawij mitzijlitij ipilowan Dios yej isato'.§

²⁷ E' iga israelitajmej, Isaías kijtoj ijkín: “Malej iga israelitajmej pox miakej ken tikita xajli yej ono' lamartenoj, petz alín kawiskej yej yawij mosalvarotij.

²⁸ Ayá' wejkatish toTeko yawi kijuzgaroti nochi yej onokej ipan inín tajli.”*

²⁹ Ken Isaías ikya kijtoj:

Siga toTeko yej nochi wel kichíwa, ayá' katka kikajteyawa alín toknímej iga tejemej matonokan,

tipoliwikaja ken yej chantitoyaj altepe' Sodoma† iwán Gomorra.‡

Judiyojmej akentenderojkej

³⁰ ¿Te tikijtoskej? Iga yej ayéj israelitajmej yej ayá' kitemowayaj iga maye'onokan iyixtaj Dios, yejémejwa' in yej máj ye'onokej iyixtaj Dios iga moconfiarowaj.

³¹ E' israelitajmej yej kitokayaj la ley, yej katka maye'onokanya iyixtaj Dios, awal kichijkej ken kijtowa inón ley.

³² ¿Te iga? Iga ayá' kitemojkej iga maye'onokan iyixtaj Dios iga san moconfiarowaj ipan Cristo, majwa' kinekiáj iga Dios makiye'ita yej kichíwayaj. Inón iga ken mokxiwitekikej ipan te'ti, iwán inonwa' te'ti kijtojneki Cristo.§

³³ Ken kijtowa kan ikuilijto':

Nej niktaliá ipan altepe' Sion* se te'ti kan mokxiwitekilo, se te'ti yej tawetziltiá.

Yej moconfiarowa ipan inón te'ti ayá' mopinajtij.†

10

¹ Nokniwan, noalmaj kineki iga israelitajmej mamosalvarokan, iwán kuá' niktenevia Dios, inón niktajtaniá.

² Niyé'tajtowa iga yejemej, poxsan kiweyimatiltiáj Dios, e' ayá' kimatij ken iga makiye'chíwakán.

³ Iga ayá' kimatij ga Diosan yej kichíwa iga se maye'ono iyixtaj yéj, majwa' yejémensan kitemowayaj imatikamej iga maye'onokan iyixtaj Dios, e' ayá' kichíwaj ken yéj kijtowa.

⁴ Iga walaj Cristo, kitamiko iley Moisés, inán nochi yej moconfiarowaj pan Cristo ye'onoskej iyixtaj Dios.

⁵ Iga se maye'ono iyixtaj Dios iga kichíwa ken kijtowa la ley, Moisés ijkín kijkuiloj: “Yej kichíwa ken kijtowa la ley, iga inón mosalvaroj.”*

⁶ E' yej kisentaliá iyalmaj pan Dios iga maye'ono iyixtaj, ayí' tatajtani: “¿A'yéj tejkawis ipan cielo? —inín kijtojneki iga matiktemowikan Cristo,

⁷ niga ayí' tatajtani: ¿A'yéj temoj kan onokej iyalmajmej yej miktokej?” —inín kijtojneki iga matikojpa-ixitikan sej Cristo ken kuá' míkto'o'.

‡ 9:25 9:25 Os 2:23 § 9:26 9:26 Os 1:10 * 9:28 9:28 Is 10:22, 23 † 9:29 9:29 Dios kitatij yej chantitoyaj altepemej Sodoma iwán Gomorra iga kichijkej yej ayekti. Gn 19. ‡ 9:29 9:29 Is 1:9

§ 9:32 9:32 Is 18:14 * 9:33 9:33 Sion se' itoká' Jerusalén. † 9:33 9:33 Is 28:16 * 10:5 10:5 Lv 18:5

⁸ ¿Wan tetaj kijtojneki? "Itájtłł Dios mona'san ono', iga ono' ipan moten iwán ipan moalmaj." Ininwa' in itájtłł yej ípan matimoconfiarokan, yej nejemej nikpowaj.†

⁹ Siga tikiytowa iga Jesús toTeko, iwán ipan moalmaj ticredowa iga Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya, mitzsalvaroj.

¹⁰ Puej iga toalmaj ticredowaj, iwán ijkón iga tiye'onoj iyixtaj Dios, e' iga toten tiknojma-ijtowaj iga Jesús toTeko iwán ijkón iga Dios tesalvarowa.

¹¹ Kan ijkuilijto' itájtłł Dios kijtowa: "Nochi yej kisentaliá iyalmaj pan yéj, ayá' mopinajtij."‡

¹² Dios kiye'ita judiyojmej wan yej ayéj judiyojmej; puej tonochin tikpiáj sesan toTeko, iwán a'san neši kipaléwiá yej kitajtaniliá.

¹³ Iga ijkón kijtowa itájtłł Dios kan ijkuilijto': "Nochi yej kitenewiá itoka' toTeko yawi mosalvaroti."§

¹⁴ E' ¿kén yawij kitenewitij toTeko Jesucristo siga ayá' nemi kicredowaj ipan yéj? ¿Iwán kén kicredoskej ipan yéj siga aya nemi kikakij de yéj? ¿Iwán kén yawij kikakitij siga ayagaj nemi kitatapowiáj de yéj?

¹⁵ ¿Kén yaskej kipowatij ye'noticiaj siga ayagaj kititanij? Ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtłł Dios: "¡Pox monsañ kuá' asij yej kipowaj ken iga matonokan tamelá, yej tematiltikoj ye'noticiaj!"*

¹⁶ E' ayá' nochi kicredojkej ye'noticiaj. Ken kijtowa profeta Isaías: "NoTeko, ¿ix agaj netajtłłkuilijkej yej nikpojkej?"†

¹⁷ Ijkón yej moconfiarowaj ipan Cristo, achto kikakij itájtłł. Iga makikakikan, kineki agaj makipowa inón ye'noticiaj.

¹⁸ E' nimitztajtani: ¿Ix an kikakikej in itájtłł Dios? ¡Kena, kikakikej! Kan ikay ijkuilijto' kijtowa:

Itájtłł yejemen mokagui' noyan ipan tajli,
iwán itájtłł así'ya este ipan itajtamiyan inín tajli.‡

¹⁹ E' sej nitatajtani: In israelitajmej, ¿ix an aya kimatij? Moisés áchtoya kijtoj:

Nia nichiwati iga xiyolkuesiwi iga se país yej ayéj niga país;
nichiwás iga ximokuejkuesokan wan se país yej pox yoltakuakti'.§

²⁰ Isaías sej mixewiá iga kijtowa:

Yej ayá' netemowayaj, neasikej;
iwán nikixnextilijkej yej ayá' netemowayaj.*

²¹ Iwán kuá' tajtowa de israelitajmej, Isaías kijtowa: "Semilwi' nimapatajtoya iga niknotztoyaj yej pox yoltakuaktikej iwán akinekij manetokakan."†

11

Dios ayá' kisenkokajtey israelitajmej

¹ Inán nitatajtani: ¿Ix an Dios kitepo'má' israelitajmej? ¡Ayéj ijkón! Nej nō ni-israelitaj yej ipilowampa Abraham ipilowan, iwán itríbuja Benjamin.

† 10:8 10:8 Dt 30:12-14 ‡ 10:11 10:11 Sal 34:22 § 10:13 10:13 Jl 2:32 * 10:15 10:15 Is 52:7

† 10:16 10:16 Is 53:1 ‡ 10:18 10:18 Sal 19:4 § 10:19 10:19 Dt 32:21 * 10:20 10:20 Is 65:1

† 10:21 10:21 Is 65:2

² Dios ayá' nemi kitepo'maka yej yéj kitapejpen, inón yej pox ikyay kixmati. ¿Ix ayá' ankimatij kan ijkuilijto' ipan itájtɔl Dios yej kichij Elías, kén iga yéj kua' kitenewij Dios kitelwij israelitajmej? Kijtoj:

³ “NoTeko, kimijmiktijkeja moprofetajmej, inewi moaltar kixixitinkej, iwán nejsan nikawi' noselti, e' nej nɔ nemiktijnekija.”*

⁴ E' Dios kijlij: “Nikpiao' siete mil tajtaga' yej netokaj, yej ayá' motankuaketzaj iyixtaj idolo yej kijliáj dios Baal.”†

⁵ Puej ijkonan nɔ inán, acho' kawikej sekin israelitajmej yej Dios kinkelij iwán kitapejpen.

⁶ Iwán siga san kitapejpen iga yéj ijkon kinkelij, ayejwa' iga se kichij yej yekti; porque siga se makichiwapa yej yekti, ayejwa' iga ta-ikneliá Dios.

⁷ Inán, ¿kén tikijtskej? Israelitajmej ayá' kasikej yej kitemowayaj, e' yej Dios kitapejpen, kena kasikej. Sekin moyoltakuawilijkej.

⁸ Ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtɔl Dios: “Dios kikuatapololtij inomej; kimá' iyixmej, e' kixtzakua' iga amo matachakan iwán kimá' inakasmey, e' ayá' takakij, iwán este inán ijkon onokej.”‡

⁹ David nɔ kijtowa:

Kua' nemi ilwichiwaj, mamawetzikan ken totɔ' yej kawi ipan kuakakax iga makikitzkikan iga makicastigarokan. §

¹⁰ Iyixmej, mapajpachatiakan, iga amo matachakan, matepotzwijkoliwikan iwán ijkon makawikan.*

Kén iga mosalvarowaj yej ayéj judiyojmej

¹¹ Nimitztajtani inán: ¿Ix an mela'wetzikej in israelitajmej wan ayá' moketzaskej? ¡Ayá'!, e' kua' israelitajmej ayá' kichijkej ken kijtowa Dios, iga inón mosalvarojkej yej ayéj israelitajmej, iga inán mamixkuwikan israelitajmej iga makicredokan nɔ.

¹² Iwán siga pan yej ayompa kichijkej judiyojmej, moye'chijkej nochi tokniwan yej onokej ipan inún tajli, iwán siga kan wetzikej judiyojmej, moye'chijkej yej ayéj judiyojmej, ¡majya sej moye'chiwaskkej siga judiyojmej inochimej sej makitokakan Dios!

¹³ E' nimitzijlijnekij tejté amejemen yej ayéj anjudiyojmej. Nej iyapóstol Dios iwán yéj netitan iga itájtɔl manikpowili yej ayéj judiyojmej, pox nikye'ita iwán nikyolmaka iga nikchiwa yej netekimakakej.

¹⁴ Nikneki iga tokniwan yej de nejemenpasan judiyojmej makichiwaskkikan yej amejemen ankichiwaj iga ankixmatij Cristo, iwán ijkon wel mamosalvarokan.

¹⁵ Puej siga kua' judiyojmej moyokatijtoyaj wan Dios, ompa pewa' iga yej ayéj judiyojmej wel moyoltaliáj wan Dios, ¿ix aya'taj majya sej kua' yejemej mamokuepakán? Iga ijkon kichiwaskkej, ken ojpa-isaskej sej kan mikttoyaj.

¹⁶ Puej siga agaj kimaka iga ofrenda Dios yej áchtopa pan yej mochíwa iga itixyo trigo, inón kijtojneki iga nochi tixti nɔ Dios kiye'ita. Iwán siga agaj kimaka iga ofrenda Dios inelwayo se kuawi', nɔ nochi imajma' inón kuawi' Dios kiye'ita.

¹⁷ Sekin judiyojmej yej ken imela'majma' olivojkuawi',† kima-jmatzontekkej iga Dios ay' kiye'ita'. Iwán tej ken se imajma' olivojkuawi'

* **11:3 11:3** 1 R 19:14 † **11:4 11:4** 1 R 19:18 ‡ **11:8 11:8** Is 29:10 § **11:9 11:9** Sal 69:22

* **11:10 11:10** Sal 69:23 † **11:17 11:17** Xikita glosario “Olivo”.

vej momati ipan kuayoj vej ípan mitzinjertarøjkej. Ijkón iga tej tixwato' ipansan inón inelwayo iwán wel tono' iga san inón iyayo.

¹⁸ E' amo ximomachili iga tej majya sej que imela'majma' olivo, vej kitojneki judiyojmej. Siga timomachiliá iga tej majya sej, xikejlamiki iga ayéj mopan ixwato' inelwayo, sino tej tixwato' pan inelwayo mela'olivoj.

¹⁹ Anka tikijtoj: "Kena, e' imajma' kitzojtzontekkej iga nej mane-injertarokan ipan olivojkuawi'."

²⁰ Ijkón; e' kitzojtzontekkej iga ayá' moconfiarøjkej ipan Dios, iwán tej ompa tonó' iga san timoconfiarøj ipan Dios. Inón iga amo ximoweyimati, sino que achi xikmajmawili Dios.

²¹ Siga Dios ayá' kíknelij imela'majma' olivo, welsan nò tej ijkón mitzchwilij.

²² Ta' xikita kén iga Dios pox ta-ikneliá, e' nò kikuesowa vej ayá' kichíwa ken yéj kijtowa. Ijkón kichij wán inomej vej wetzikej, e' tej pox mitziknelij. Dios mitzikneliao' miéj timoconfiarowa ipan yéj; e' siga ayá', tej nò yawij mitzontekitij.

²³ E' siga judiyojmej sej kicredowaj, yejemej sej ki-injertarøskej pan olivojkuawi'; iga Dios kipiá poder iga sej makichíwa.

²⁴ Siga tej vej ayéj tijudiyoj, mitzontekkej ipan kuayojolivoj, iwán mitzinjertarøjkej ipan ye'olivojkuawi', malej iga tej ayéj de inómbapa kuawi', imajya sej judiyojmej, vej imela'majma' olivojkuawi', yawij ki-injertarotij kan achto onoyaj!

Kén iga yawij mosalvarotij judiyojmej

²⁵ Puej nokniwan, nikneki xikmatikan vej aya momatiá, vej Dios kichíwasneki, iga amo ximomachilikan iga poxsan antamatij: israelitajmej ayá' momela'yoltakuawilijkej inochimej, e' ijkón onoskej este que mamasi vej ayéj judiyojmej, vej yawij kicredotij ipan Cristo.

²⁶ Kua' inón mochíwas, íkua' nochi israelitajmej mosalvarøskej, puej kan ijkuilijto' kijtowa:

Yej tasalvarowa yawi wítzeti de Sion,‡

iwán vej ayékti kichijkej israelitajmej, yawij kiperdonarotij.§

²⁷ Iwán inín nikchíwas wán yejemen, kua' nikperdonarowilij vej kichijkej vej ayékti.

²⁸ Iga judiyojmej akicredojkej ye'noticiaj, kiyakej Dios, ijkón inán mitzotapowilijkej amejemen vej ayéj anjudiyojmej iga wel xicredokan ye'noticiaj. E' Dios kinéki-o' in judiyojmej iga Dios kitapejpen iyikyapatajmej.

²⁹ Puej vej Dios temaka, ayo' sej tekulíá, niga vej kinotza', ayá' ompay kisenkokajtewa.

³⁰ Amejemen ikya ayá' ankichijkej ken kinéki Dios, e' iga judiyojmej ayá' kichijkej ken Dios kinéki, inón iga inán amejemen Dios mitzikneliáj.

³¹ Ijkónsan nò yejemen inán ayá' kichíwaj ken Dios kinéki, e' iga san Dios makinextili iga wel kíkneliáj yejemen, kensan nò amejemen mitziknelijkej.

³² Dios kikajtej nochi iga makichíwakán vej ayékti, iga inán Dios nochi wel makikneli.

³³ ¡Poxsan weyi itamatilis Dios iwán Yéj pox kojasi vej kichíwa! Ayá' wel tikojasij ken yéj kejlámiki, niga wel tikentenderowaj vej yéj kichíwa.

³⁴ Puej, ¿a'yéj kimati vej toTeko kejlámiki? ¿O a'yéj kimachtij?*

‡ 11:26 11:26 Sion se' itoká Jerusalén.

§ 11:26 11:26 Is 59:20,21

* 11:34 11:34 Is 40:13,14

³⁵ ¿Ix ono' an agaj yej achto kimá' tejté toTęko iga yéj inán kenkuą' kixtawa yej kimakakej?

³⁶ Nochi itatki Dios, iga yéj nochi kichij iga yejsan. ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios! Ijkónyawa'.

12

Niksentalikan amoqlmaj ipan Dios

¹ Nokniwan, Dios te-ikneliá, inón iga nimitztajtaniłiáj iga amejemen nochipa xiye'nemikan ipan iyojwi. Iga ijkón ankichiwaj, ken tikita ankimakaj Dios se ofrenda yej isato'. Inón Dios kiye'ita, ijkón nokta kajasi iga matikye'weyimatiłtikjan.

² Ayo' xikchiwakan ken kichijtokej toknimej yej ayá' kixmatij Dios, majwa' ximomakakan iga Dios mamitzyolpatakan iga se'ya ken antajlamikij, ijkón ankimatiskej yej Dios kineki iga xikchiwakan, yej pox yekti, yej kiye'ita Dios.

³ Nikmati iga Dios poxsan ne-iknelij iga nełalij iga iyapóstol, inón iga nimitzijiłiáj iga sejsé de amejemen, amo agaj mamomachili iga majya sej que se'. Majwa' sejsé de amejemen ximomachilikjan ken amonokej, ke'san Dios mitzchiwaltiáj iga ximoconfiarokan ipan yej.

⁴ Ijkón ken tejemej ayá' tikpiáj petz tokxi wan toma', sino que tikpiajo' máj sekin miembros iwán nochi inomej ayá' sesan itekipanolmej kipiáj,

⁵ ijkonsan no tejemen, malej iga timiakejmej, e' pan Cristo sesan timochiwaj, iwán tonochin tisetitokej ipansan se.

⁶ Dios temá' sese'pa yej wel tikchiwaj, kensan yej kiye'ita temá'. Siga Dios tetajtłmaka iga matikijtokan itajtł, matikchiwakan san ke' iga timoconfiarowaj pan yej.

⁷ Siga Dios temá' iga wel matikchiwakan tejté iga agaj, matikye'chiwakan. Siga Dios temá' iga wel titamachtiáj, inón nokta matikchijtokan.

⁸ Siga Dios temá' iga wel titayolchikawaj, inón matikchijtokan. Siga Dios temá' iga wel matitamakokawikan tejté, matikyolmakakan iga tikchiwaj. Yej ono' iga ken tzontekon pan tejté kan Dios kitalıj, makiye'chiwa itekipanol; yej kipałewiá yej amotapialiáj, mapaki iga kichiwa.

Kén makichiwa yej kitoka Cristo

⁹ Ximomela'sepanchokilikjan wan amoknimej. Xikijiyakan yej ayękti iwán xikchiwakan yej yekti.

¹⁰ Ximosepanchokilikjan wan amoknin ken sesan amotaj; xikita moknin majya sej que tej.

¹¹ Amo ximosemakakan, xikyolmakakan yej ankichiwaj, te xiyolpaktokan iga xikchiwakan yej Dios kineki.

¹² Mieł ankichixtokej toTęko, xipaktokan. Kuą' tejté mitzyolmikiáj, xikijyowikan iwán amo xikajtewakjan iga ankiteñewiáj toTęko.

¹³ Xikpałewikan tokniwan yej kitokaj Dios yej amotapialiáj. Xikomemawikan wejkachanej yej akipiáj kan kochij.

¹⁴ Xiktajtaniłikan Dios iga maye'onokan yej mitzikonochiwaj iwán ayá' xikmalijlikjan.

¹⁵ Xipakikan wan yej paktokaj, iwán xisenchokakan wan yej nemi chokaj.

16 Xonokan ken sesan amoqalmaj wan amokniwan. Amo ximowey-imatikan, ximomachilikan kensan inomej yej ayá' motapialíaj. Amo pansan amejemen ximomachilikan iga poxsan antamatij.

17 Siga agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amo no ijkón xikchwilikan. Nochipa xiktemokan yej yekti iga xikchwilikan nochi tokniwan.

18 Xikchwakán este kan máj anwelitij iga xonokan tamelá iwán nochi.

19 Nokniwan yej nimitzpoqxokiliáj, amo ximomatikan kua' agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, xikajtewilikan iga Dios makicastigaro yej mitzchwilijkej yej ayekti; iga ijkín kijtowa kan ijkuilijto': "Nejwa' in yej nitacastigarowa; nej nia nimomatiti wan inón yej kichij yej ayekti, kijtowa toTeKo."*

20 Iwán no kijtowa: "Siga yej mitzijiya mayana, xiktamaka, siga ataneki, xikamaka; iga inón tikchwas, este xajxaygatatawías iga pinawas."†

21 Amo ximoyolyamana iga xikchiwa yej ayekti, majwa' xiktanili yej ayekti iga xikchiwa yej yekti.

13

1 Nochi toknin makichíwa ken tatekimaka tekiwajmej. Iga ateyi nisé tekiwaj yej ayá' kitalij Dios, iwán yej inán mandarowa, Dios kitalij.

2 Inón iga yej ayá' kichíwa ken tatekimaka tekiwajmej, ayá' nemi kichíwa ken Dios tatekimaka. Yej akichíwa ken tatekimaka tekiwajmej, inón yawij kicastigarotij.

3 Tekiwajmej ayá' onokej iga makimajmajtikan yej kichíwaj yej yekti, yejemen onokej iga yej kichíwaj yej ayekti. Siga ayá' tikneki xikmajmawilijto tekiwajmej, xitawelono, iwán tekiwajmej mitzye'itaskej.

4 Tekiwajmej nemi kichíwaj ken Dios kineki iga xitawelono. E' siga ayá' tiye'nemi, ijkón sí ximajmawi; tekiwaj ayá' báldejsan mandarowa, wel no tacastigarowa. Tekiwaj kichijto' ken Dios kineki iga kicastigarowa yej kichíwa yej ayekti.

5 Inón iga matiktajtqlkuikan tekiwajmej, ayejsan iga amo matecastigaro, sino que tikmatitokej ipan toqalmaj iga matiye' nemikan nokta.

6 Inón iga amejemen ankixtawaj yej kijliáj impuestos,* iga Dios ompa kitalij tekiwajmej iga makichíwakán itekipanqlmej ken kajasi.

7 Nochi yej mo-ixtawa, xixixtawakan, san katiapa impuesto yej ono', xik-respetarokan nochi yej kajasi.

Matimosepanchokilikan

8 Amo agaj xikdeberokan ni alín, majwa' ximosepanchokilikan; iga yej kichokiliá iyiknin, kichija ken tatekimaka la ley.

9 Ijkín tatekimaka Dios: "Siga tinamiktito', amo xaj wan se'; amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitanamqlpanti, amo xikpiasneki yej se' itatki"; e' siga "tikchokiliá moknin kensan tej timochokiliá", nemi tikchiwa nochi ken tatekimaka la ley.

10 Yej kichokiliá iyiknin awel kichiwiliá yej ayekti; inón iga, siga tiknekij toknin, pan inón tikchíwaj ken kijtowa nochi la ley.

11 Xikchíwakán nochi inín iga ankimatij na'ya wí' toTeKo. Akajasi iga matikochtokán, majwa' matisatokán iga majya na' ono' iga temānawiki Dios que kua' iga achto ticredojkej itájtql.

* 12:19 12:19 Dt 32:35 † 12:20 12:20 Pr 25:21, 22 * 13:6 13:6 Xikita glosario "Impuestos".

¹² Ken tikita pox tayówaya, iwán ayo' wejkáj iga tanësis; inón iga matikajtëwakan iga tikchíwaj yej ayëkti, yej kichíwa yej ayëkti ken kuá' ono' kan takomichkan. Matikchíwákanya yej yëkti ken kichíwa yej nemi kan tawilpan iwán nochi kita.

¹³ Matiye'nemíkanya ken se nejnemi kuá' tanësto'. Amo matitawanakan niga matiakan ilwitaj kan tawanalo, niga mati-ajapanemikan iwán amo matikchíwakan nité yej ajayëkti, amo matitakuejkuesokan, niga matita-ixitakan.

¹⁴ Iga ijkón ankichíwaj, toTëko Jesucristo mitzpalëwiáj iga anyë'nemij, iwán amo xikejlamikikan iga ankichíwaj yej ayëkti ken mitzyoltilanaj amoqlmaj.

14

Amo xikpopowa moknïn

¹ Siga se aya momela'confiarowa ipan* Cristo, xikomemawíkan iwán amo ximotënkítzíkikan iwán igasan ayá' kichíwa yej amejemen ankiye'itaj.

² Sekin kijtowaj iga wel kikuaj nochi tákual, e' sekin yej aya momela'confiarowaj ipan Dios, kikuaj petz verdura.

³ Yej kikua nochi, amo makipínajti yej akikua nochi, iwán yej akikua nochi, amo makijto iga ayompa kichijto' yej kikua nochi, iga Dios ijkón kiye'ita inón toknïn.

⁴ In tej, çte moteki iga tikijtowa iga ayompa kichijto' yej se' itekipanowani? Siga kichij yej yëkti o ayëkti, inonwa' kimati itëko. Iwán toTëko Dios kena kiye'itas inón toknïn, iga Diqssan yej wel kichíwa iga matiye'onokan iyixtaj.

⁵ Ono' sekin yej máj kiye'itaj se día† que se' día, iwán sekin kimatij iga nochi día kensan nochi día. Sejsé makimela'matito iga ijkonya ken kejlanto'.

⁶ Yej máj kiye'ita se día que se', inonwa' iga kiweyimatíltiá toTëko; iwán yej ayá' máj kiye'ita nisé día, nõ kiweyimatíltiá toTëko. Wan yej nochi kikua yej mókuapa, kuá' kikua, kiweyimatíltiá toTëko iga kimaka gracias Dios; wan yej kikuasan petz verdura, akikua naka' iga kiweyimatíltiá toTëko iwán kimaka gracias Dios.

⁷ Ayagaj de tejemej ono' iga yéjsan mamoweyimati, niga agaj matëweyimatílti kuá' timikíkeja.

⁸ Puej siga tisatokej, matonokan iga matikweyimatíltikan toTëko, iwán siga timikij, mamoweyimatílti toTëko. Inón iga siga tisatokej o timiktoskej, tejemej itatki toTëko.

⁹ Inón iga Cristo migui' iwán sej ojpa-isa', iga mochij iTëko yej miktokej iwán yej isatokej.

¹⁰ In tej, çte iga tikijtowa iga ayompa kichijto' moknïn? ¿O te iga tikpínajtiá? Tonochïn tiawij tonotij iyixtaj Cristo kuá' yéj yawi tejuzgaroti.

¹¹ Kan ijkulijto' itájtol Dios kijtowa ijkín:

Nikojma-ijtowa nokta iga inïn mochíwas, kijtowa toTëko, iga no-ixtaj yawij motankuáketzati nochi,

* **14:1 14:1** Español: “débil en la fe”, kijtojneki iga anka némi-o' pëwa iga moconfiarowaj ipan Jesucristo yej achto katka judiyojmej iwán awel kikuayaj nochi tákual iga ijkón kijtowa iley Moisés.

† **14:5 14:5** Judiyojmej motekisewiayaj el sábado wan kipiyaj sekin máj día iga kilwichiwiliayaj Dios, e' ayá' nochi yej kitokayaj Jesús ijkón kichíwayaj.

iwán nochi kitenewij notoka' iga yawij kiweyimatiłtitił.‡

12 Inón iga sejsé de tejemej tiawij tikijtotij iyixtaj Dios yej tikchijkej.

Amo xikwetziltili mognin ipan iyojwi Dios

13 Inón iga ayo' matikijtočan iga toknín ayompa kichijto'. Majwa' xiksentalikan amoalmajmej iga amo xikchiwakan nité yej makixipolo mognin niga makixixti ipan iyojwi toTeko.

14 Nej nikmati iga toTeko Jesús nenextilij iga ateyi tákual yej ayá' nokta mokua; e' siga agaj kejlamiiki iga iley Moisés te-ijlia' iga se tákual ayekti iga mokua, amo makikua.

15 Iwán siga yej tej tikua, iga inón tikyolmikiťiá mognin, ayekti tikchijwa iga ompa neši ayo' tikneki mognin. Cristo migui' iga inón mognin, iwán amo xikchijwa iga san yej tikua, mapoliwi mognin.

16 Amo xikchiwakan iga mamaltajtoło iga inón yej amejemen ankiye'itaj iga ankichijwaj.

17 Iga inán Dios reinarowaš pan tejemen, ayéj máj importante tákual niga yej mooniá, majwa' matiye'nemikan, matonokan tamelá iwán matipaktokan. Inón kichijwa iyEspíritoj Dios pan tejemen.

18 Yej ijkón kichijwa iga kitoka Cristo, Dios kiye'ita iwán toknimej no.

19 Inón iga matiktemokan yej kichijwa iga matonokan tamelá, iga ijkón wel timosepampalewiá iga máj matimoconfiarokan ipan Cristo.

20 Amo matikawaltikan yej Dios nemi kichijwa ipan se' toknín, iga san yej tikua. Nochi tákual yekti, e' siga tikua tákual wan se' mitzita yej kimati iga ayekti mamokua, iga inón tikchijwa, toknín tikchijwaltiá yej ayekti.

21 Yekti iga amo mamokua naka', niga mamooni vino, nité amo xikchijwa yej mognin makichijwalti yej ayekti. Amo matikchiwakan nité yej makixipolo toknín ipan iyojwi toTeko.

22 Ken iga timoconfiarojto', tej ijkón xikchijto iyixtaj Dios. ¡Mapakto inón taga' yej kimatito' iga yej nemi kichijwa ijkonya nokta!

23 E' siga agaj kikua tejté iwán ayá' kimela'mati iga yekti mamokua, yéj itechko siga kichijwa yej ayekti iga kikua, iga ayá' sesan iyalmaj iga kikua. Iwán nochi yej se kichijwa kuá' kimatito' iga amo makichijwa, inón ayekti nokta.

15

Xikchiwakan ken kiye'ita amognin

1 Tejemej yej timoconfiarowaja ipan toTeko, matikpalewikan toknijwan yej aya momela'confiarowaj ipan toTeko. Amo matikchiwakan yejsan tejemej tiknekij.

2 Sejsé de tejemej matikchijwilikan yej toknín kiye'ita iga maye'ono, iwán matikpalewikan iga mamocoñfaro máj pan Dios.

3 Niga Cristo ayá' kichij yej yéj kine'; majwa' mochij ken kan ijkuilijto' Dios itajtł: "Yej mitzmaliłijkej, inán nej no nemaliłijkej."*

4 Puej nochi yej ikyay ijkuilijto' itajtł Dios, mo-ijkuiljoj iga matimomachtikan iwán tepalewiá iga amo matimosemakakan. Inón tajtł teyolchikawa wan tenextiliá iga keman Dios temakas yej kijtoj.

‡ 14:11 14:11 Is 45:23

§ 14:17 14:17 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

* 15:3 15:3

⁵ Diqswa' in yej tepalewía iga amo matimosemakakan iwán teyolchikawa, yéjwa' in yej niktajtaniliá iga mamitzpalewikan iga xikpiakan sesan amoalmaj, ijkón ken kineki Cristo Jesús,

⁶ iga amonochin xisentakukakan iga xikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTeko Jesucristo.

Mopowiliá ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

⁷ Inón iga ximosepan-omemawikan, ijkón kensan Cristo no teomemawij, iga ijkón Dios makiweyimatiltikan.

⁸ Puej nimitzijliáj iga Cristo wáaj iga makipalewi judiyojmej iga mamochiwa ken Dios ikya kijlij iyikyapatajwan, iga ijkón Dios kinextij iga kichjwa yej kijtoj.

⁹ Cristo wáaj no iga yej ayéj judiyojmej makiweyimatiltikan Dios iga kikelniáj, ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtól Dios:

Inón iga nia nikpowati motájtól ipan pajsmej, iwán nimitzakukilij iga nimitzweyimatiltij.†

¹⁰ Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:

Xisempakikan amejemen yej ayéj anjudiyojmej, xipakikan iwán inomej yej itatki Dios.‡

¹¹ Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:
Nochi pajsmej, xiktakukilikan toTeko,
iwán nochi xikweyimatiltikan Dios.§

¹² Isaías no kijkuiloj:

Kisas ipan ipilowan ipilowampa Isaí,*
se yej yawi kigobernaroti yej ayéj judiyojmej;
yej ayéj judiyojmej moconfiaroskej ipansan yéj.†

¹³ Niktajtaniliá Dios yej tepalewía iga wel timoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas, mamitzyolchikawakan iwán makichiwa iga xonokan tamelá iga pan yéj ankisentalijkej amoalmaj. Inón iga wel máj annoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas iga mitzpalewíaj iyEspíritoj Dios.

¹⁴ Nokniwan nej nikmati iga amejemen poxsan ante-ijiknimej iwán ankimátija itájtól Dios iwán welya anmosepannoqtaj.

¹⁵ E' ipan inin ama' nimixewij sej iga nimitzijkuilowilijkej inimej tajtolmej iga amo xikelkawakan. Inin nikchiwa iga Dios ne-iknelij iwán nemá' inin tekipánol

¹⁶ iga nej itekipanowan Jesucristo. Nikuiguiliá itájtól Dios yej ayéj judiyojmej iga inón notekipánol. Ijkón yej ayéj judiyojmej Dios makikui iga ofrenda yej makiye'ita. El Espíritu Santo mitztapejpenkej iga xonokan ken ofrenda iga Dios.

¹⁷ Iga nej Cristo Jesús netapejpen iwán niyolpaki iga nikchiwa itekipánol Dios.

¹⁸ Yej nikijtowa, petz yej Cristo kichij iga nepalewij iga manikchiwa, iwán manikpowa itájtól iga ijkón yej ayéj judiyojmej makichiwakan ken kineki Dios. Yej ayéj judiyojmej kicredoijkej yej nikijtoj wan yej nikchij.

¹⁹ Yejemen kicredoijkej iga kitakej milagro wan yej ayi'pa mo-ita yej mochij iga ipoder iyEspíritoj Dios. Noyan nikpowa'ya itájtól Cristo yej tamanawia, nipewa' Jerusalén iwán niajka este ipan itaj Ilirico.

† 15:9 15:9 Sal 18:49 ‡ 15:10 15:10 Dt 32:43 § 15:11 15:11 Sal 117:1 * 15:12 15:12 Cristo de la familia de David yej ipiltzin Jesé yej no itokaj' Isaí. Mt 1:6, 1 Sam 16:10-13 † 15:12 15:12 Is 11:1,10

²⁰ Ijkón nochipa nikne' manikpowa itájtɔl Dios yej tamañawíá káñ aya j' kikakij itóka' Cristo, iga amo manitekipano káñ se'ya kipewaltij tekípáñɔl.

²¹ Majwa', mochiñ ken kijtowa káñ ijkuijito' Dios itájtɔl:

Yawij kitatij inomej yej ayí' kimatikej de yéj,
iwán kentenderoskej yej ayí' kikakikej de yéj.‡

Pablo yajneki Roma

²² Inón iga nokta ayá' nemi nia nimitzpaxálowilítij, malej iga mia' vej niajnekiá.

²³ E' inán iga niktámija notekípáñɔl nigaj káñ ninemi, ay' tɛ netzakuihá, iwán íkyaya nikneko' iga manono amowan.

²⁴ Kuá' niaj España, niaj nimitzpaxálowilítij. Nikneki iga ompa manipano iga matisenyolpakikáñ, malej iga nimanñinsan, iwán kuá' ni-ójkuisya, nikijtowa iga achi xinepalewíkan.

²⁵ Inán nia Jerusalén, nikuiga tomñ iga tokñiwan yej amotapialiá yej onokej.

²⁶ Iga yej chantitokej estado de Macedonia iwán Acaya kejláñkej iga kinechkojkej achi tomñ iga kititaniliá tokñiwan yej amotapialiá yej onokej Jerusalén.

²⁷ Kiyé'itakej iga kichíwaj inín, iwán yejemej nokta kimatantokej in judiyojmej; iga judiyojmej yej kicredowaj Jesús kimakokatijkej nɔ itájtɔl Dios yej ayéj judiyojmej, inán yejemej nɔ makipalewíkan iga tomñ judiyojmej.

²⁸ Inón iga, kuá' tamis nikchíwas inín, iwán nikmakáskeja tomñ, niajya España, e' ompa nipanɔj iga nimitzpaxálowilískej.

²⁹ Nikmati iga kuá' niaj ompiga Roma, ayo' tepoloskej nité iga Cristo tesenyolchikawas.

³⁰ Nokñiwan, iga timoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo, iwán iga iyEspíritoj Dios kichíwa iga matimochokilikáñ, nimitztajtanihá iga achi xinepalewíkan iga xiktajtanihikan Dios iga nej.

³¹ Xiktajtanihikan Dios iga manemañawi ipan inomej yej akicredowaj Dios yej onokej Judea. Xiktajtanihikan nɔ iga inín tomñ yej nikuiguiliá tokñiwan yej onokej Jerusalén wel manewelkuhikan.

³² Iwán siga Dios ijkón kineki, nia nipakti-asiti wan amejemen iga nimitzitaskej, iwán ompay timoyolchikawaskej.

³³ Dios yej kichíwa iga matonokáñ tamelá, maono wan amejemen. Ijkónyawa'.

16

Pablo tanɔñotza

¹ Nimitzmatíliá yej iga xikye'itakáñ la hermana Febe. Yéj kitalkej* iga makipalewi yej kicredowaj Dios yej chantitokej altepe' Cencrea.

² Xikye'omemañwíkan ken kajasi iga mamochiwili yej tiksentakaj toDios, iwán xikpalewíkan siga tejté kipolowa, iga yéj mia'ya kipalewij, iwán nej nɔ nepalewij.

³ Xikijhikan la hermana Priscila wan el hermano Aquila† iga nikelámikij; iwámej nisentekipanojkej iga nikpojkej itájtɔl Cristo Jesús.

‡ 15:21 15:21 Is 52:15 * 16:1 16:1 Español: diaconisa, xikita glosario "Diácono wan diaconisa".

† 16:3 16:3 Hch 18:2

⁴ Yejemej ayá' majmawikej iga mamikikan kuá' nemanawijkej. Inón iga nikmakaj gracias, ayejsan nej, nochi tokniwan kajkan monechkolo yej ayéj judiyojmej, yej kitokaj Dios.

⁵ Ijkonan nq xikijlikan tokniwan yej monechkowaj çan Priscila iwán Aquila iga nikelamikir. Nq xikijlikan noamigoj Epeneto iga nikelamiki, yéj achto yej kicredoj Cristo ipan estado de Acaya.

⁶ Xikijlikan nq María iga nikelamiki iga yéj poxsan tekipanoj iga amejemen.

⁷ Xikijlikan nq nikelamiki Andrónico iwán Junias, yejemen nq judiyojmej kensan nej, iwamej nonoyaj carcelijti'. Poxsan kiye'itakej apostolejmej, iwán yejemej máj achto kicredojkej Cristo que nej.

⁸ Xikijlikan nq nikelamiki Amplias, yéj noamigoj yej nq kitoka toTeko.

⁹ Xikijlikan nq nikelamiki Urbano, yej iwán nisentekipanojkej iga nikpojkéj itájtól Cristo Jesús, iwán Estaquis yej nikpoxchokiliá.

¹⁰ Xikijlikan nq nikelamiki Apeles, yej monéxtija iga kisentáljto'ya iyalmaj pan Cristo. Iwán xikijlikan nq nikelamiki tokniwan yej onokej íçan Aristóbulo.

¹¹ Xikijlikan nq nikelamiki Herodión yej nq judío kensan nej, iwán yej onokej íçan Narciso, yej kitokaj toTeko.

¹² Xikijlikan nq nikelamiki Trifena iwán Trifosa, yej tekipanowaj iga kipowaj itájtól toTeko, iwán la hermana Pérsida, yej poxsan tekipanoj ipan iyojwi toTeko.

¹³ Xikijlikan nq nikelamiki Rufo yej toTeko kitapejpen iwán xikijlikan nq nikelamiki iye', iye' Rufo ken tikita noye' nq.

¹⁴ Xikijlikan nq nikelamiki Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes iwán tokniwan yej onokej iwamej.

¹⁵ Xikijlikan nq nikelamiki Filólogo iwán Julia, Nereo wan isiwa-iknjin, iwán Olimpás iwán nochi tokniwan yej kitokaj toTeko yej onokej iwamej.

¹⁶ Ximopipitzokan iga ximosaludarokan ken Dios kiye'ita. Nochi tokniwan yej kitokaj Cristo, nq mitzejlamikir.

¹⁷ Nokniwan, nimitztajtaniáliáj iga amo xikwelkuilikan itajtólmej yej tayoyokatiáj iwán tapojpolowaj, iga tamachtiaj ayéj ijkon ken mitzmachtijkej. Amo ximotokakan iwamej,

¹⁸ iga inomej ayá' kichiwaj ken kiniki toTeko Jesucristo, majwa' kichiwaj ken kinikir yejemej, iwán kiyolyamanaj tokniwan yej aya kojasiy iyojwi Dios, iga tajtólmej yej te tzojtzopéli'san este teye'asi, e' takajkawaj.

¹⁹ Nochi kimati iga ankichijkej ken mitztekimakakej. Inón iga nipaki iwán nikneki iga xikye'tapejpenakan iga ankichiwaj yej yékti, e' xikajewakan yej ayékti.

²⁰ Iwán Dios yej kichiwá iga matonokan tamelá ay' ké' poliwi, yawi kitanilíti Tzitimi' iwán kitalij amokxitan. ToTeko Jesucristo mamitzyołchikawakan.

²¹ Mitzejlamikir nq Timoteo yej iwán nisentekipanowa, iwán nq Lucio, Jasón wan Sosípater, yej judiyojmej nq kensan nej.

²² Nej notoka' Tercio, yej nemi nikijkuilowa itajtólmej Pablo pan inin ama', nq nimitzejlamikir ipan itoka' toTeko.

²³ Mitzejlamikir nq Gayo. Nej Pablo nono' íçan Gayo, iwán nij íçan motekinechkowaj nochi tokniwan yej nij kitokaj Cristo. Nq mitzejlamikir Erasto yej kena tomın iga tekiwajmej de inin altepe', iwán mitzejlamikir nq toknin Cuarto.

²⁴ ToTęko Jesucristo mamitzyqlchikawakan amonochjn. Ijkonyawa'.

Pablo kiweyimati toDios

²⁵ Inan matikweyimatiltikan Dios yej kichjwa iga maj ximoconfiarokan ipan yej. Dios mitzpalewiáj iga ankičredojkej kuá' nimitzpowilijkej itájtql Jesucristo yej tamanawia. Injn ijkonsan ken Dios kinextij yej kichjwasnekiá yej aya momatiá, inon iyantoya este pox ikay este iga aya ono' injn tajli,

²⁶ e' inán momatiya. Dios yej nochipa ono', tatekimá' iga profetajmej makijkuilokan itájtql Dios iga mamomatiya ipan nochi paismej iga makicredokan iwán makichiwakan ken yej kineki.

²⁷ ¡Dios ateyi se' ken yej, iwán yej nochi kimati tę kichjwa; mamoweyimatilti nochipa iga yej kichjwa Jesucristo! Ijkonyawa'.

Áchtopa ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Corinto Corintios

Pablo kijekuillowiliá yej chantitokej altepe' Corinto

¹ Neĵ niPablo, neĵotza' Dios iga kine' manimochiwa iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj se yej yéĵ nokta kititan. Neĵ iwán tokniĵn Sóstenes,

² nimitzijekuillowiliáĵ inĵn ama' amejemen yej ankitokaj Dios yej amochan altepe' Corinto, yej itátkipa Dios iga ansetitokej iwán Cristo Jesús. Dios mitznótzakej iga xiye' nemikaĵ, kensan yej noĵan kiteneĵiáĵ itóka' toTeko Jesucristo, yej iTekomej wan toTeko no tejemeĵ.

³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzmakakaĵan yej yeĵti, iwán xonokaĵan tamelá.

Cristo teyolchikawa

⁴ Nochipa nikmaka gracias Dios iga amejemen, iga Dios mitzmakokawijej Jesucristo.

⁵ Iga ansetitokej iwán Jesucristo, Dios mitzmakakej nochi yej poxsan yeĵti, mitzpalawijej iga ankipowaj itájtol wan ankiye'entenderowaj.

⁶ Inón iga yej mopowa de Jesucristo momela'nextij ipan amejemen.

⁷ Inón iga, mieĵ anchixtokej iga mawiki toTeko Jesucristo, ayá' mitzpoloskej nité yej Dios temaka.

⁸ Yéĵ yawi mitzpalawijtotij iga xonokaĵan ipan iyojwi este que yéĵ mawiki, iga kuá' wĵ' toTeko Jesucristo amo agaj mamitzijlikaĵan iga ayá' anye'nemij.

⁹ Dios nochipa kichiwa yej kijtowa, iwán yejwa' in yej mitznótzkej iga xonokaĵan iwán toTeko Jesucristo yej iPiltziĵn Dios.

¿Ix yokatito' in Cristo?

¹⁰ Nokniwan, nimitzijliáĵ ipan itóka' toTeko Jesucristo iga xikpiakaĵan seĵan amotájtol, amo xiyojyokatitokaĵan. Majwa' xonokaĵan tamelá iwán seĵan xikeĵlantokaĵan ken seĵan amoalmajmeĵ.

¹¹ Nokniwan, inĵn nimitzijliáĵ iga iyikniwan Cloé ne-ijliĵkej iga anmokuejkesojtokej.

¹² Inón nikijtojneki iga sejsé de amejemen seĵe'pa ankiĵtowaj; sekin kĵtowaj: "Neĵ niktoka Pablo"; sekin kĵtowaj: "Neĵ niktoka Apolos"; sekin kĵtowaj: "Neĵ niktoka Pedro"; iwán sekin: "Neĵ niktoka Cristo."

¹³ ¿Ix yoĵyokatito' in Cristo? ¿Ix kimiktijkej Pablo ipan cruz iga amejemen? ¿O ix anmobautizaroĵkej† ipan itóka' Pablo?

¹⁴ Nikmaka gracias Dios iga nisé de amejemen ayá' nikbautizaroĵ, nikbautizaroĵsan Crispo iwán Gayo;

¹⁵ iĵkón ayagaj wel kĵtowa iga mobautizaroĵ ipan notóka'.

¹⁶ Kena, noĵ nikbautizaroĵ ifamĵliaĵ Estéfanas, e' ayá' nikeĵlamiki si agaj máĵ nikbautizaroĵ.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". † **1:13 1:13** Xikita glosario "Bautizar".

17 Iga Cristo ayá' neŕitan iga manitabautizaro, sino que iga manikpowa itájtɔl iga mamosalvarolo, e' ayá' nikpowa iga manesi iga poxsan wel nitaj-towa, siga nikpowa iga nej maneye'itakaan, iwán ayéj Cristo makiye'itakaan, ijkón, báldejsan migui' Cristo ipan cruz.

Cristo nochi wel kichíwa

18 Yej poliwiškej akojasij te kijojneki kuá' mopowa iga Cristo migui' ipan cruz, kijtowaj iga xeŕo'tájtɔl; e' iga tejemej yej tiawij timomanawitij, kijojneki iga Dios nochi wel kichíwa.

19 Ken kijtowa kan ijkuilijto' ipan itájtɔl Dios:‡
Nia nikchíwati iga amo mamochíwa yej kejlantokej yej kijtowaj iga tamatij, ayá' niktajtɔlkuilij yej machtitokej.

20 Ono' yej kijtowaj iga tamatij, ono' yej kimatij iga wel tamachtiáj iwán ono' yej kijtowaj iga nochi kimatij ipan inín tajli, e' Dios kijtowa iga inímej tamatilismej, xeŕo'tajlamikilis.

21 Dios, yej kimati te kichíwa, kichij iga yej onokej ipan inín tajli amo makixmatikan iga itamatilismej; majwa' kine' Dios iga makimanawi yej moconfiarowa ipan iga inón ye'notíciay yej mopowa, malej iga yej ayá' kicredowaj inón ye'notíciay, nesi ken xeŕo'tájtɔl.

22 Judiyojmej kinekij makitakaan milagro, iwán griegojmej kitemowaj tamatilis;

23 e' nejemej nikpowaj itájtɔl Jesucristo yej migui' ipan cruz. Inímej tajtɔlmej ayá' kiyé'itaj judiyojmej, iwán yej ayéj judiyojmej kitaj ken xeŕo'nemilis;

24 e' iga yej Dios kinotza', judiyojmej iwán griegojmej, kimatij iga ipan Cristo monextiá iga Dios nochi kimati iwán nochi wel kichíwa.

25 Malej iga itájtɔl Dios wel nesi ken xeŕo'nemilis, e' majya sej tamati que nochi; iwán yej ipan Dios nesi ayá' kipiá poder, inón yej majya sej wel kichíwa que inochi yej kichíwa taga'.

26 Nokniwan, xikmatikan iga Dios mitznótzkej, malej iga ayá' mia' de amejemen yej antamatiáj ken momachtilo ipan inín tajli, iwán ayá' mia' yej anmandarowaj, niga mia' de amejemen ayéj ipilówampa yej motapialiáj.

27 E' Dios kitapejpen yej iyixtaj la gente nesi iga xetokti' iga makipinajti yej tamatij; Dios kitapejpen yej iyixtaj la gente ayéj te iteki iga makipinajti yej kipiáj poder.

28 Dios kitapejpen yej ipan inín tajli ayá' te itekimej iwán kipinajtiáj, ken tikijtowaj yej nité nokta itekimej, iga inímej makalimpamatikan yej tayakantokej.

29 Ijkón ayagaj mokichmatis iyixtaj Dios.

30 E' Dios mitzsetilijkej wan Cristo Jesús, iga ipan Cristo wel matikmatikan yej yekti; iwán iga matiye'onokan iyixtaj Dios, tiyokatitókeja iga timochíwaskej itátkipa Dios iwán ayo' te-ilpito' yej ayekti.

31 Ijkin ijkuilijto': "Siga agaj moweyimatisneki, mamoweyimati iga yej kichij toTeko."

2

Mopowa iga Cristo migui' ipan cruz

1 Nokniwan, kuá' nimitzitatoyaj iga nimitzpowilijtoj itájtɔl Dios, ayá' nitajtoj ken se yej pox ye'tajtowa iga manesi iga nipoxtamati.

² Kuꝗ' nonoya iwán amejemen, ayá' nikne' manimitzmatiltikan de se', petz de Jesucristo, inón Jesucristo yej migui' ipan cruz.

³ Kuꝗ' nasi' amotenoj, nikmachilij iga ayá' nitajpalej iwán nikuekuechka-toya iga nimajmawi.

⁴ Iwán kuꝗ' nimitztatapowijkej iga nimitzpowilijkej itájtɔl Dios, ayá' nikne' manimitzqolyamanakan iga tajtɔlmej ken tajtowaj yej tajtɔlmatij. Majwa' iyEspíritoj Dios mitzqolyamankej iga ipoder.

⁵ Iga amo ximoconfiarokan ipan yej kimati tajtaga', majwa' ipan yej Dios wel kichjwa.

Dios monextiá iga iyEspíritoj

⁶ E' kuꝗ' nitatapowaj iwán yej kimela'tókaja iyojwi Dios, nitajtowa ken se yej pox tajtɔlmati, e' ayéj iga itamatilis námɔl taga' iwán yej gobernarowaj ipan inín tajli, iga inomej tamatilisimej yawij poliwitij.

⁷ Majwa' nitajtowaj de inón tamatilis yej Dios kiyantoya este ikay kuꝗ' aya kichjwa inín tajli, iwán tenextilij iga wel nochipa matisen-onokan iwán kan tawijto' iweyipoder.

⁸ Nisé yej mandarowaj ipan inín tajli kimatiá inín; siga katka kimatiáj, ayá' kimiktijkaj ipan cruz toTeko yej nochi temakato' vida.

⁹ E', ken kijtowa itájtɔl Dios:

Iga yej kitokaj iyojwi, Dios kimakas yej ayí' agaj kita iwán yej ayí' mokaki, ni agaj akejlantoya.

¹⁰ Inón Dios tenextilij iga iyEspíritoj, iga iyEspíritoj Dios kita inewi, este no kixmati inewi yej Dios kimati.

¹¹ Iga tajtaga', ¿á'yéj wel kimati yej ono' ipan iyalmaj se' taga'? Petz iyEspíritoj inón taga' kimati. Ijkonsan nɔ, petz iyEspíritoj Dios kimati yej kejlanto' Dios.

¹² Iwán tejemen ayá' temakakej espíritu yej ono' ipan inín tajli, majwa' Espíritu yej wí' ipan Dios iga matikmatikan yej Dios temá' iga tepoxchokiliá.

¹³ Nejemej nitajtowaj de inín iga tájtɔl yej iyEspíritoj Dios nenextilijkej, ayéj tajtɔlmej yej kisa ipansan nejemej. Ijkón iyEspíritoj Dios nepalewiáj iga nikmachiáj yej kipiáj iyEspíritoj Dios.

¹⁴ Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Dios, ayá' kineki yej wí' ipan iyEspíritoj Dios, iga yéj kita ken xeto'nemilis. Iwán nɔ awel kentenderowa, wel kentenderówasan yej kipiá iyEspíritoj Dios.

¹⁵ E' yej kipiá iyEspíritoj Dios wel kijuzgarowa inewi yej mochiwa ipan inín tajli iwán yéj ayagaj wel kijliá: "Tej ayompa tikchijto'."

¹⁶ Pues ipan itájtɔl Dios kijtowa: "¿Á'yéj kimati te kejlanto' toTeko? ¿Á'yéj wel kimachiá Dios?" Cristo tepalewiá iga matitajlamikikan ken yéj.

3

Yej sentekipanowaj iga Dios

¹ Nokniwán, awel nimitztatapowijkej ken yej kimela'tókaja iyojwi Cristo, sino ken annámɔlmej, iga kenkuꝗ' aya anyolejkej ipan inón ojtí.

² Nimitzmachtijkej ken iga máj wel xikentenderokan, ken tikita ankɔkonemej yej anchíchijo' iga amejemen kenkuꝗ' aya wel antakuayaj. Iwán este inán ijkón amonokej,

³ Iga ankichiwajo' ken kineki amoqlmaj. Mij anmokeujkuesowajo', anmo-ixitaj, anmoyojoykatiáj, nemi ankichiwaj ken yej ayá' kixmatij Dios, iga ankichiwaj ken kichíwa namoltaga'.

⁴ Iga kuá' se kijtowa: "Nej niktoka Pablo", iwán se' kijtowa: "Nej niktoka Apolos", iga ijkón nemi ankichiwaj ken kichíwa namoltoknín.

⁵ Puej, ¿a'yejtaj in Pablo? ¿A'yéj in Apolos? Nejemen petz itekipanowanimej Dios yej nimitzpowilijkej itájtól toTeko yej anki-credojkej. Sejsé de nejemej nikchijkej notekipanolmej ken toTeko ne-ijlijkej.

⁶ Nej niktoga' iwán Apolos kaapachoj, e' Diqswa' in yej kiweyaltij.

⁷ Inón iga, niga yej kitoka niga yej kaapachowa ayéj té iteki; e' Diqswa' in yej kichíwa nochi, pues yéj kiweyaltia' tata'.

⁸ Yej tokaj iwán yej taapachowaj inomej petz tekipanowanimej, iwán Dios kixtawaj sejsé de yejemen san ke' kichijkej.

⁹ Nejemej nisentekipanowaj iga Dios, iwán amejemen ken tikita inón tajli yej Dios nemi kitekpanowa.

Wel nõ nikijtowa iga amejemen kenkuá' kajli yej Dios nemi kichíwa.

¹⁰ Nej ken ni-albáñil yej kine' Dios iga maniktali basejmej, iwán se' nemi kalchíwa ipan inón basejmej. E' sejsé makita ken iga kichíwas iga amo ayompa kisas.

¹¹ Ayagaj wel kitaliá se' base kan chíto'ya, inónwa' Jesucristo nokta;

¹² Iyixko inón base, se' wel kichíwa kajli de oro, plata o de te'ti yej mojmõnsajti', de kuawi', de saka' o de ojta'.*

¹³ Itekipánol de sejsé nesiti kuá' tajuzgaroj Dios; iga inón día wí' wán ti'ti, iwán ti'ti yawi kinextiti katiábapa tekipánol yej kichij sejsé.

¹⁴ Siga agaj kichij se' kajli yej ayá' tatas, yawij kixtawatij.

¹⁵ E' siga inón kajli yej kichij tatas, yawi kipolotí nochi yej kichijka, malej iga yéjsan momanawij kenkuá' se' cholojtíkisa ipan tiwelón.

¹⁶ ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemen íkal Dios, iwán iyEspíritoj Dios chantito' ipan amejemen?

¹⁷ Siga agaj kixitina íkal Dios, Dios nõ kipolój yej taxitina, iga itiopan Dios yéj itatki, iwán inónwa' kajli amejemen.

¹⁸ Amo agaj mamokajkayawa. Siga agaj de amejemen momachiliá iga tamati ipan námol tamatilis de inín tajli, mamomachili ken yej ayá' kimati nité, iga wel makimati yej Dios tanextiliá.

¹⁹ Pues yej toknimej de inín tajli kijtowaj iga pox tamatij, inón Dios kita ken xeto'nemilis. Itájtól Dios kijtowa: "Dios kimawetziltia' yej tamatij kuá' kinekij matakajkayawakan."

²⁰ Nõ kijtowa: "ToTeko kimati iga ayá' valerowa ni alín yej kejlantokej yej tamatij."

²¹ Inón iga amo agaj mamoweyimati iga kitoka yej tanextiliá taga'. Nochi yej ono', amejemen amotatki.

²² Pablo, Apolos, Pedro, inín tajli, la vida, la muerte, yej ono' inán iwán yej wí'o', nochi amejemen amotatki.

²³ Iwán amejemen itákipa Cristo iwán Cristo itatki Dios.

* **3:12 3:12** Injemej yej iga mochíwa kajli ken oro, plata o te'ti yej mojmõnsajti', kuawi', saka' o ojta' kijojneki ken iga kichíwa se' iyixtaj Dios, siga valerowa o ayá'.

4

Itekipánql apostolejmej

1 Amejemen xine-itakan nejemej ken yej petz nikipalewíaj Cristo, yej netekimakakej iga manitanextilikán yej iyantoya, yej Dios kejlantoya iga kichiwás.

2 Iwán yej kitekimakakej iga makichíwa tejté, manesi iga inón nokta kichíwa.

3 Nej ayá' poxsan nikchíwiliá caso kén iga annejuzgarowaj o kén iga nejuzgarowaj yej mandarowaj pan inín tajli. Niga nej, ayá' nimojuzgarowa.

4 Malej iga noalmaj akimati siga nikchij yej ayekti, e' inón ayá' kijtjneki iga niye'óno'ya iyixtaj Dios. ToTékowa' in yej yawi nejuzgaroti.

5 Inón iga amo agaj xikjuzgarokán, miej aya asi hora; xikchakan este que mawiki toTeko. Yéj yawi kinextiti yej iyantoya kan takomichkan. ToTéko kinextij yej sejsé kejlanto' ipan iyalmaj. Iwán Dios kixtawas sejsé kensan iga kichij.

6 Nokniwan, inín nimitzijliáj iga xiye'onokán, nimitznextiliáj de nej iwán Apolos iga ompa ximixkuítikan iga xikchíwakán ken ijkuilijto' itájtql Dios. Amo xikijtqkan iga nej o Apolos majya sej que se'.

7 ¿A'yéj kichíwa iga tej majya sej que sekin? Nochi yej tikpiá, ¿ix ayéj Dios mitzmá'? Siga Dios mitzmá' nochi yej tikpiá, ¿te iga timokichmati, iga yej tikpiá kenkua' mogánaj tikasi'?

8 Nesi amejemen annotapialiaja, ankipiaja nochi yej ankinekij. Amomachíliaja ken anreymej, iwán nejemej ayo' anne-itasnekij. ¿Yekti katka iga melá' nokta xonokán iga anreymej iga achi nq manisenreinarokán wan amejemen!

9 Pues nej nikita iga nejemej yej ni-apostolemej, Dios netalkej ken yej ayá' valerowa. Nonokej ken inomej tajtaga' yej onókeja iga yawij kimiktijij iwán kitayawalqtiáj iga makita la gente iwán angelejmej.*

10 Nejemej ne-itaj ken nixeto'mej iga niktokaj Cristo, miej amejemen ankijtowaj iga poxsan ankimatij de Cristo. Nejemej ne-itaj san nikuękuetanij, e' amejemen pox antajpalejkej. Nejemej pox nepinajtiáj, e' amejemen mitzweymatij.

11 Este inán nimayantokej, natanekij, anikpiáj notzotzolmej; nemagaj iwán ayá' nikpiáj nokalmej,

12 iwán nisawij iga nitekipanowaj iga nitataniáj. Ne-ijijliáj kuajkuantas, e' nejemej nikye'ijliáj. Nemiktijnekij iwán nejemej nikijyowiáj.

13 Kua' agaj maltatowa iga nejemej, nejemej niktawelnqntzaj. Este inán ne-itaj ken inón tásol yej ayá' moneki, ken tejté yej nochi kitajkali.

14 Inín nimitzijkuilowiliáj ayéj iga nimitzpinajtiáj, sino que iga nimitznqntzaj iga ken annopilowan yej pox nimitzchokiliáj.

15 Pues malej iga xikpiakan diez mil yej mitzmachtíaj ipan itájtql Cristo, e' ayá' mia' amotaj ankipiáj, iga nej achto nimitznextilijkej ye'noticij yej tamánawia, nej ken amotaj iga anmoconfiarojkej ipan Cristo Jesús.

16 Inón iga nimitztajtaniáj iga ximixkuítikan ipan yej nej nikchíwa.

17 Inón iga nimitztitaniliáj Timoteo yej nikpoxchokiliá ken nopiltzjn, yej akikajtewa iga moconfiarowa ipan toTéko. Yéj yawi mitzejlantitij kén

* 4:9 4:9 Xikita glosario "Ángel".

iga nej ninejnemi ipan iyoywi toTeko, ijkón ken nitaneḡxtiliá noyan kan monechkowaj tokniwan.

¹⁸ Sekin de amejemen anmoweyimatij, ankijtowaj an ay'ya niaj nimitzitatij;

¹⁹ e', siga toTeko kineki, ayá' wejkatis niaj nimitzitatij. Íkuá', nia nikitati te wel kichijwaj yej moweyimatij, amo ígasan matajtoḡkan.

²⁰ Kuá' Dios reinarowa ipan agaj ivida, neši ipan yej kichíwa, ayéj petz tájtolsan.

²¹ ¿Te ankinekij amejemen? ¿Ix manimitzajawatij o manimitzye'itatij iga nimitzchokiliáj?

5

Sę yej kitoka Cristo kichíwa yej ayekti

¹ Momati iga se de amejemen moteka iwansan itakpaye'. Inón sí pox ayekti, niga yej ayá' kicredoḡtokej Dios kichijwaj ijkón.

² Iwán amejemen majwa' anmokichimatij. ¡Majwa' katka ximokomatitokan! Taga' yej ijkón kichijto' mamokixti kan anmonechkowaj.

³ Malej iga ayá' ompa nono' amowan, e' nimitzejlantokej kenkuá' ompa nono'. Iwán nikjuzgároja inón yej kichij yej ayekti, kenkuá' ompa nono'.

⁴ Amejemen ximonechkokan ipan itoká' toTeko Jesucristo, xikejlantokan iga kenkuá' nq ompa nonos iwán amejemej, iwán toTeko Jesucristo mitzneḡxtiliskej te wel ankichijwaj.

⁵ Iwán inón taga' yej moteka iwán itakpaye', xikajtewakan ipan ima' Tzitimi' iga makicastigaro icuerpoj iga wel mamosalvāro iyalmaj kuá' wí' toTeko Jesucristo.

⁶ Amejemen amo ximoweyimatikan iga yej mochij. ¿Ix ayá' ankimatij yej mojtowa: “Alín levadura* kiposawaltia nochi tixti kuá' mochíwa pan”?

⁷ Xikixtikān inón taga' yej ken tikita ikypa levadura iga amo mitzmopaskej. Ijkón anmochíwaskej ken pan yej mokua ipan iyilwi la Pascua,† yej mochíwa iga tixti yej akipiá levadura, ijkonwa' nokta in amejemen. Iga Cristo kimiktijkej iga totechko, iga yej mochij ken Cordero‡ yej kimiktijkej ipan iyilwi la Pascua.

⁸ Inón iga, kuá' tikchijwaj ilwi' yej kijliáj la Pascua, amo matikuakan pan yej kipiá levadura. Iga inón nikijtojneki iga amo matinamolnemikan. Majwa' matikchijtokampa yej yekti wan matikijtokan yej mela'ciertoj, ijkón timochíwaj ken pan yej akipiá ikypa levadura yej kijtojneki yej tikchijwaj yej ayekti.

⁹ Ipan se' ama' yej nimitzijkuilowilijkej, nimitzijlijkej iga amo ximotokakan iwán yej motekaj wan yej ayá' iwán namiktito'.

¹⁰ Ayá' nikijtojneki iga ximoyokatikan wan nochi inomej yej ipan inún tajli kichijtokej yej ayekti, ken yej kipoxpiasnekij tomjn, yej tachtekij, yej kiweyimatiá' idolojmej; pues iga ximoyojoyokatikan iwamej, amejemen katka xikisakan ipan inún tajli.

¹¹ Nimitzijlijkejwa' iga amo ximotokakan iwán inomej yej kijtowaj iga kitokaj Cristo iwán kichíwajo' yej ayekti, kipoxpiasnekij tomjn, kiweyimatiá' idolojmej, tapopowaj, tawánajo', o tachtekij. Iwán inomej niga xitakuakan iwamej.

* 5:6 5:6 Xikita glosario “Levadura”. † 5:7 5:7 Xikita glosario “Pascua”. ‡ 5:7 5:7 Cordero ken tikita borregoḡtjin. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”.

¹² Iga awel nikijliáj iga kichijtokej yej ayékti yej akitokaj Cristo. Amejemen xikjuzgarokan yejsan no kitokaj Cristo.

¹³ Porque yej akitokaj Cristo, Dios yawi kijuzgaroti inomej. Xikixtikān inon taga' yej kichijto' yej ayékti iga amo xisen-onokan iwān.

6

Amo matiqañ iyixtaj juez yej akicredowa Dios

¹ Kuā' agaj de amejemen kitelwijneki agaj, ¿te iga motelwitiñ iná' yej mandarowaj yej ayá' kixmatij Dios, kuā'pa wel mayawi iwān tokniwān yej kitokaj Dios?

² ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kitokaj Dios yawij kijuzgarotij nochi yej onokej ipan inin taji? Siga amejemen anyawij ankijuzgarotij yej onokej ipan inin taji, ¿ix awel amejemen ankijuzgarowaj kuā' achi mokuejkuesolo?

³ ¿Ix ayá' ankimatij iga tejemej no tiawij tikjuzgarotij angelejmej? ¿Te iga yej nij mochiwa awel ankijuzgarowaj?

⁴ Kuā' amokuejkuesowaj, ¿te iga anmotelwitiñ iná' yej ayá' kixmati Dios?

⁵ Nikijtowa inin iga xipinawakan. ¿Ix ateyi nisé de amejemen yej wel makijuzgaro kuā' mokuejkuesowaj sekin yej kitokaj Cristo?

⁶ ¿Ix yekti iga se toknin tatelwía iná' yej tajuzgarowaj yej ayá' kicredojto' Dios?

⁷ E' ayékti nokta iga amejemen ximokuejkuesokan, iga ijkón ankichiwaj anmopojpolowaj. ¿Te iga ayá' matikijyowikan kuā' tejté tēchiwiliáj yej ayékti? ¿Te iga ayá' ximomakakan iga mamitztachtekiñ?

⁸ E' amejemen, majwa' ankichiwaj yej ayékti, iwān ankitachtekiáj amokniwān.

⁹ ¿Ix ayá' ankimatij iga yej ayá' ye'nemij ayá' kalakiskej kan reinarowa* Dios? Amo mamitzakajyawakan; akalakiskej yej motekaj iwān yej ayá' iwān namiktito', akalakiskej yej kiweyimatiñiáj idolojmej, niga yej namiktitokej wān motékajo' wān se', niga tajtaga' yej mosiwatiliáj, niga tajtaga' yej motekaj wānsan itaga-iknin yej mosiwatiliá,

¹⁰ niga yej tachtekiñ, niga yej kixopiasnekij tomīn, niga yej tawānāñ, niga yej tamaliñiáj, niga yej taxixikowaj, inimej ayá' kalakiskej kan reinarowa Dios.

¹¹ Ijkón katka ankichiwaj sekin de amejemen; e' inān Dios mitzperdonarójkeja, mitzapejpenkej iga ximochiwakan ipilowan, iwān anye'onókeja iyixtaj Dios iga yej kichij toTēko Jesucristo iwān iyEspírito Dios.

Matinemikan ken kineki Dios

¹² Mojtowa: "Se wel kichíwa yej kineki." Inon sí kena, e' ayá' nochi teye'chiwa. Kena, se wel kichíwa ken kineki, e' nej animomaka iga tejté yej ayékti mane-ilpito.

¹³ Ómpaya ken ankijtowaj, iga tákual iga tojti iwān tojti iga tákual; e' Dios yawi kipoloti iyomexti. E' ayá' tikpiáj tocuerpoj iga se mamoteka wān yej ayá' iwān namiktito'; tocuerpoj tikpiáj iga matikchiwakan ken kineki toTēko, iga tocuerpoj itatki toTēko.

¹⁴ Ijkón ken Dios ki-ojpa-ixitij toTēko, tejemej no yawi teojpa-ixititi iga ipoder.

* 6:9 6:9 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

15 ¿Ix ayá' ankimatij iga sejsé de amejemen imiembroj icuerpoj Cristo? ¿Awel tikuij tájkol de inón icuerpoj Cristo iga matiksetilikan iwán icuerpoj siwa' yej moteka wán sesé? ¿Amo ijkón matikchiwakán!

16 ¿Ix amejemen ayá' ankimatij iga kua' se taga' mosekantiliá iwán se siwa' yej moteka wán sesé, inomej omen mochijawaj sesan cuerpo? Pues itájtól Dios kijtowa: "Iyomextimej mochijawaskej ken sesan cuerpo."†

17 E' kua' agaj moná'techowa iwán toTéko, sesan mochija iwán toTéko ipan iyálmaj.

18 Amo nokta nikeman ximosentekakan wán yej ayá' iwán annamiktitokej. Tejté se' yej mochija yej ayekti yej se kichija, ayá' iganaj kichiwaltia icuerpoj yej ayekti, e' yej moteka iwán yej ayá' iwán namiktito', inón sí iganaj kichiwaltia icuerpoj yej ayekti.

19 ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemen amocuerpoj itiofan iyEspíritoj Dios; inonsan Espíritu yej Dios mitzmakakej iwán yej ono' ipan amejemen? Amejemen ayéj amotatki in amocuerpoj,

20 iga pox patiyoj iga Dios mitzkojkej. Inón iga matikweyimatiltikan Dios iga tocuerpoj iwán iga toespíritoj, iga iyomexti itatki Dios.

7

Nõnõtzal iga yej monamiktiaj

1 Inán nia nimitzijlitij de inón yej amejemen anñetajtankej kua' anne-ijkuilowilijkej. Yekti katka iga taga' amo mamonamikti;

2 e' iga amo agaj mamoteka wán yej ayá' iwán namiktitokej, sejsé taga' makipia se isiwá', iwán sejsé siwa' makipia se iwewej.

3 Taga' mamoteka iwán isiwá' ken kitajtani iyálmaj, ijkonsan nõ siwa' mamoteka iwán iwéj ken kitajtani iyálmaj.

4 Siwa' icuerpoj ayejsan yéj itatki, nõ itatki iwewej. Ijkonsan nõ taga' icuerpoj ay' yej yejsan itatki, sino que nõ itatki isiwá'.

5 Amo ximo-iyaniilikan amocuerpoj, petz kua' amomextin ankijtoskej iga ayá' amosentekaskej se tiempo iga an-orádojtoskej. Iwán sej ximosentekakan iga amo santá' ayá' ankijyowiskej iwán wel mitztañiliáj Tzitzimi' iga xikchiwakán yej ayekti.

6 Inín nimitzijliáj yej wel xikchiwakán, ayéj iga nimitztekimakaj.

7 Nej niknekiá iga nochi xonokán ken nej iga ayá' ninamiktito'; e' Dios kichij iga ayá' sansé iga tiwalkej, sekin monamiktiaj iwán sekin sej ayá'.

8 Inín nikijliáj yej aya monamiktiaj iwán nõ iga yej wewejmikikej, yekti katka yejemej amo mamonamiktikan, ijkón ken nej.

9 E' siga awel kijyowiáj iga iselti onokej, mamonamiktikan, iga máj yekti mamonamiktikan iga amo makichiwakán yej ayekti iga inón san kejlantokej.

10 E' yej namiktitokeja, nitatekimaka iga siwa' amo makikajtewa iwéj. Inín ayéj nej nokta nitatekimaka, sino que toTéko.

11 E' siga siwa' kikajtewa iwéj, yéj ayo' mamonamikti, o sej makitoka iwéj. Iwán ijkonsan nõ taga' amo makikajtewa isiwá'.

12 Iwán iga sekin nõ nikijliáj, inón sí nej nikijtowa, ayéj toTéko, siga se toknín yej kicredowa toTéko, e' isiwá' ayá' kicredowa toTéko iwán kineki manamiktitoo' iwán, toknín amo makikajtewa isiwá'.

† 6:16 6:16 Gn 2:24

13 Siga se siwa' iwéj ayá' kicređojto' toTęko, iwán yéj kineki manamiktítoo' iwán, yéj amo makikajtęwa iwéj.

14 Pues taga' yej ayá' kicređojto' Dios, Dios kiye'íta'ya iga namiktito' iwán siwa' yej kitoka Dios; iwán siwa' yej ayá' kicređojto' Dios, Dios kiye'íta'ya iga namiktito' iwán iwéj yej kitoka Dios. Siga ayéj ijkón, amopilowan mochjwaskej ken ipilowan inqmej yej ayá' kicređojtokej Dios, e' inán Dios kiye'ítaja amopilowan.

15 E' siga taga' o siwa' yej ayá' kicređojtokej Dios, kinekij mamokawakan, ijkón makichjwakan. Iga ijkón taga' o siwa' yej kikajtejkej, káwiya isęti, iga Dios tenqza' iga matonokan tamelá.

16 Porque tej siwa', ¿kén tikmatis siga wel tikmanawj mowéj?, o tej taga', ¿kén tikmatis siga wel tikmanawj mosiwa'?

17 Sejsé de amejemen maono ken Dios kimá', ijkón kensan Dios kinqza'. Ijkón nitatekimaka noyan kajkan monechkowaj yej kitokaj Dios.

18 Siga Dios kinqza agaj yej ono' circuncidado,* inón ijkón maono circuncidado; iwán siga Dios kinqza agaj yej ayá' ono circuncidado, amo mamocircuncidaro.

19 Até kichij siga ono' circuncidado o ayá'. Inán yej máj moneki, matikchjwakan ken Dios tetekimaka.

20 Sejsé de amejemen maono kensan onoyaj kuá' Dios mitznqzkej.

21 Siga ti-esclavoj† kuá' Dios mitznqza' amo xitayokoya; e' siga wel timaxitomi, inón máj yekti.

22 Yej katka esclavo kuá' kicređoj itajtól toTęko, inán xitómi'ya iwán kichjwaya ken kitekimaka toTęko; iwán ijkonsan nq siga se taga' ayéj katka esclavo kuá' Dios kinqza', inán móchija kenkuá' iyescłavoj Cristo, iga kichjwa yej Cristo kineki.

23 Dios mitzkowa' kuá' Cristo mi' ipan cruz, inón iga amo matimomakakan iga taga' matechjwa iyescłavoj.

24 Inón iga nokniwan, sejsé de amejemen xonokan iyixtaj Dios kensan amonoyaj kuá' Dios mitznqzkej.

25 E' iga inqmej yej aya monamiktiáj, ayá' tę ne-ijlij toTęko; e' wel nikijtowa tejté, ken se yej ipan wel anmoconfiarowaj iga toTęko ne-iknelij.

26 Nej nikijtowa iga taga' makawi ken iga ono', iga inán nemi tipanowaj ipan kuajkuajtas yej ayękti.

27 Siga tinamiktito' wan mosiwa', amo xikajtęwa; siga ayá' tikpiá mosiwa', amo xiktemo.

28 E' siga timonamiktiá, ayá' tikchjwa yej ayękti; siga se takotzjin monamiktiá, ayá' nq kichjwa yej ayękti. E' yej monamiktiáj panqskej ipan kuajkuantas yej kiyolmiktiskej, iwán nej ayá' niknekiá ximoyolmiktikan.

29 Nokniwan, ininwa' in yej nimitzijljnekij: Ay' ke' poliwi iga wı' toTęko. Inón iga inán yej namiktitokej maonokan ken tikita yej ayá' siwayojkej.

30 Yej chqatokej manemikan ken tikita ayá' chqatokej. Yej nemi ilwimatij mamomachjlikan ken kuá' ayá' paktokkej, iwán yej takowaj maonokan ken tikita ayéj itatkimej yej kikokej.

31 Yej motapialiáj ipan inın tajli, maonokan ken kuá' akipiáj nité iga ayá' inón kiyoltilantó', iga yej tikitztokej ipan inın tajli ayo' ke' poliwi iga támisya.

* 7:18 7:18 Xikita glosario "Circuncisión". † 7:21 7:21 Xikita glosario "Esclavo".

³² Nej nikneki amo xitayokoxtokan. Kuə' sɛ ɥaɣa' aya ɳamiktito', keɟlamiki iga kichɔwa ken kineki toTɛko iwán kineki iga maye'ono iyixtaj;

³³ e' kuə' ɳamiktito'ya, tayokoya iga keɟlamiki yej ono' ipan inɔn tajli iwán iga makichɔwa iga mapakto isiwa'.

³⁴ Siwa' yej ɳamiktito' se'pa iga tajlamiki, iwán yej aya wewejoy se'pa nɔ iga tajlamiki. Yej aya wewejoy keɟlamiki iga kichɔwa ken kineki toTɛko, iga nochi ividaj yokatito' iga matekipano iga Dios, e' yej wewejoy keɟlamiki yej ono' ipan inɔn tajli iwán iga makichɔwa iga mapakto iwéj.

³⁵ Nimitzijliáj inɔn iga xiye'onokan, ayá' nimitztekimakaj iga amo ximonamiktikan, sino que iga xiye'nemikan iwán nochipa xikchijtokan ken kineki toTɛko.

³⁶ E' siga agaj kita iga ayɛkti iga isiwapiltzɔn yej takotzino' némiya chantakotzintiá, makinamikti siga inɔn máj kiye'ita, makichɔwa ken kiye'ita; wel kinamiktiá, iga inɔn ayá' kichɔwa yej ayɛkti.

³⁷ E' se', ayágajpa kitekimaka, igánajsan kichɔwasneki ken yéj kineki, ipan iyalmaj keɟlanto' nokta iga isiwapiltzɔn ayá' yawi monamiktiti, ijkón yekti kichɔwa.

³⁸ Inɔn iga yej kinamiktiá isiwapiltzɔn, kichɔwa yej yekti; e' yej ayá' kinamiktiá, inɔn máj kichɔwa yej yekti.

³⁹ Siwa' yej ɳamiktito', ipan la ley kenkuə' ilpito' miej iwéj ónogo'; e' siga iwewej miki, inɔn siwa' wel monamiktiá iwán san a' kinekis, yej makicredojo Dios.

⁴⁰ E' inɔn máj ye'onos siga ayo' monamiktiá. Ijkón nej nikijtowa, iwán nej nikijtowa iga nɔ nikpiá iyEspíritoj Dios.

8

Tákual yej mochɔwa iga idolojmej

¹ Inán nia nimitzijlijitij iga tákual yej mochɔwa iga yolqamej yej kimiktiliáj idolojmej; melá' iga inɔn nochi tikmatij, e' kuə' sɛ kimati tejté, wel iga inɔn moweyimati. E' iga matikchokilikán toknimej, máj timopalewiáj ipan iyojwi toTɛko.

² Siga agaj momachiliá iga kimati tejté, inɔn nité aya kimela'mati.

³ E' siga agaj kichokiliá Dios, Dios kixmati yéj.

⁴ E', iga tákual yej kichijkej iga yolqamej yej kimiktijkejpa idolojmej, tikmatij iga idolo ayá' isato', iwán ono' sesan Dios, ateyi se'.

⁵ Sekin kijtowaj iga ono' yej kijliáj diosmej ipan cielo iwán ipan tajli. Malej iga maono mia' yej kijliajpa idiosmej iwán itekomej,

⁶ iga tejemej ateyi se', ono' sesan Dios, yej tóTajpa, yej kichij nochi yej ono', iwán tejemej tonokej iga yéj. Ono' sesan toTɛko yej itoká' Jesucristo, iga yéj ono' nochi, este tejemej nɔ techij.

⁷ E' ayá' nochi kimatij inɔn. Sekin yej inán kitokaj Dios, kitekiweyimatiltiyaj idolojmej, kikuajo' tákual yej mochɔwa iga inakayo yolqamej yej kimiktiliáj idolojmej, iga akimatij katiapa yekti iwán katiapa yej ayɛkti iwán momachiliáj iga ayompa kichɔwaj kuə' kikuaj.

⁸ Iga san yej tikauj, ayá' kichɔwa iga wel tikna'techowaj Dios. Ayá' máj tiye'onoskej iga tikauj, niga ayo' tiye'onoskej siga ayá' tikauj.

⁹ Inán iga amejemen ankimatij iga wel ankikuaj nochi, xiye'nemikan iga amo ankichɔwaltiskej yej ayɛkti amokniwan yej aya táwel kentenderowaj inɔmpa, iga aya motawelconfiarowaj ipan Dios.

10 Ta' xikaki, siga tej yej tikmátiya inĩmpa, timotáliá iga tikua tákual yej chijto' iga inakayo yolkamej yej kimiktijijkej idolojmej, iwán mitzita se toknĩn yej aya motawelconfiarowa ipan Dios, inõn toknĩn wel nõ mĩxewiá iga kikua tákual yej kimiktijijkej idolojmej, malej iga kejlãmiki iga ayompa kichĩwa iga kikua.

11 Iwán iga inõn tikchĩwa tej yej tikmátiya, tikpojpolowa moknĩn yej aya kimati inĩmbapa; iwán Cristo nõ mi' iga yéj.

12 Iwán iga ankipojpolowaj toknĩwán yej aya motawelconfiarowaj ipan Dios, ijkõn nemi ankichĩwaj yej ayékti iyixtaj Cristo.

13 Inõn iga, siga notechko noknĩn kichĩwa yej ayékti iga san yej nikua, máj yékti amo manikua naka', iga amo agaj manikpojpolo.

9

Yej kajasi iga makimakakan se yej tekipanowa iga Dios

1 Nej wel nikchĩwa ken nikneki. Nej iyapõstol Jesucristo iwán kajasi iga nõ mane-itakan ken se apõstol iga nikita' Jesús yej toTẽko. Ipan amejemen neši yej nikchij iga annõtajtõlkuikej kuá' nimitzpowlĩjkej itájtõl toTẽko.

2 Anka sekin ayá' ne-itaj ken iyapõstol Dios, e' amejemen kajasi iga ijkõn xine-itakan; iga amejemen ankitokaj iyojwi toTẽko, ompa neši notekipánõl iga nej iyapõstol Dios.

3 Ijkĩn nikijliá inõmej yej nepopowaj:

4 Nej kajasi iga manemakakan tákual iwán yej nikoniá,

5 iwán nej kajasi iga manikpiá nosiwa' yej kicredojo'to' Dios iga mayawi nowan kan nipaxalõti, ijkõn ken kichĩwaj sekin iyapõstolejmej Dios, iwán iyiknĩmej toTẽko, iwán Pedro.

6 ¿Ix amejemen ankijtowaj iga Bernabé iwán nej, nejémensan nokta yej awel nikajtewaj námõl tekipánõl iga manikpowakan petz itájtõl Dios?

7 ¿A'yéj ono' iga soldado iwán iga itomĩn kikowa itákual? ¿A'yéj kitõka uva iwán ayá' kikua itákilka? ¿A'yéj kicuidarowa borregoymej iwán ayá' koniá chĩchĩwala' yej kikixtiliá borregoymej?

8 Iwán amo ankijtoskej iga inĩn nejsan nemi nikijtowa, iga iley Moisés nõ ijkõn kijtowa.

9 Ijkĩn ijkuiiljo'to' ipan iley Moisés: "Amo xikten-bosal'ti toro iga amo matakua kuá' nemi tekipanowa iga kitátaxa trigo kuá' nemi koya." Dios inĩn kijtoj ayéj iga petz kejlanto' tõrojmej,

10 sino que kijtoj iga matimixkuijkan. Inĩn ley mo-ijkuijoj iga matiye'onokan; ijkõn ken yej ki-aradowa tajli iwán yej kitátaxa trigo iga koya, kimatij iga motañiliskej tejté kuá' támisya itekipánõl.

11 Iwán siga nejemen niktokkej itájtõl toTẽko ipan amoalmajmej, ¿ix awel achi xinemakakan yej nepolowaj, iga ken kuá' achi manitapixkakan?

12 Siga sekin ankimakaj yej mitztajtaniiláj, nejemen máj kajasi iga xinemakakan.

E' nejemen malej iga kajasi manimitztajtaniilikan, e' ayá' nimitztajtaniilijkej nité. Majwa' nikijyowiáj kuá' ateyi yej moneki, iga amo nité makitzakuili iga mopowa itájtõl Cristo.

13 Amejemēn ankimátija iga yej tekipanowa weyitiqpan,* ompa takuaj. Ken tikijtowaj, yej kimiktiáj yolkamej ipan altar† iga kimakaj Dios iga ofrenda, kikuaj inakayo inomej yolkamej.

14 Ijkonсан nō, toTēko kijtoj iga yej kipowaj itájtōl Jesucristo, ipan inōn tekipánōl matakuākan.

15 E' nej ayi' niktajtan tejté iga nikpowa itájtōl Dios, nimitzijkuilowiliáj inīn ayéj iga xine-ixtawakan. ¡Máj yekti manimiki que agaj manēkawalti ken nikchijto'!

16 E' nej ayéj iga nimoweyimati iga nikpowa ye'noticiaj yej tamānawiá, iga inōn nokta nejtātankej. ¡Lástima iga nej siga ayá' nikpowa ye'noticiaj!

17 Inōn iga, siga nikchīwa iga nikyōlmaka, nia nimotānilīti tejté; e' siga nikpowa iga san neitekimakaj, málejsan nokta Dios nemá' inīn notekipánōl.

18 ¿Tē nimotānilíá? Pues nimotānilíá iga nipāki kuā' nikpowa itájtōl Dios iwán ayá' nicobrārowa nité, malej kajasi manitakua ipan inōn tekipánōl.

19 Malej iga nej ayagaj katka iyesclāvoj, e' nimochij ken kuā' iyesclāvoj inochi iga manikpalewi máj tokniwān iga makitokakan Cristo.

20 Kuā' nono' iwán judiyojmej nimochīwa ken nō nijudiyoj, iga wel manikyōlyamāna yejemej; ken tikijtowaj, yej kichijtokej ken tatekimaka iley Moisés, nej nō nikchīwa ken yej kichīwa ken tatekimaka la ley iga manikyōlyamānakan yejemej, malej iga la ley ayá' nemandārowa.

21 Iwán iga manikpalewi yej ayá' kixmatij ken tatekimaka iley Moisés, nō nimochīwa ken yejemej, malej iga iley Dios nemandārowa, puej nej nemandārowa iley Cristo.

22 Kuā' nono' iwán yej aya táwel moconfiārowaj ipan Dios, nimochīwa nō ken yejemej, iga wel nō manikpalewīkan iga mamosalvarōkan. Ken tikijtowaj, nej nimochīwa ken sejsé de inomej, iga wel manikmānawi sekin.

23 Nochi inīn nikchīwa iga mamō-ixmati itájtōl Dios yej tasalvarōwa, iga wel nō manikita yej yekti ken kijtowa inīn ye'noticiaj.

24 Amejemēn ankimatij iga kan motalōlo nochi motalowaj, e' sésanwa' in yej kitāniá. Ijkon nō amejemēn, ximotalōkan iga nō xiktānīkan yej Dios temaka.

25 Nochi yej momachtiáj iga motalōskej, kikajtewaj nochi yej wel kichīwiliáj yej ayekti. Iwán yejemej kichīwaj inōn iga san makitānīkan se corona‡ yej chijto' iga iyiswayomej laurel, yej nimanīn palāni; e' tejemej tiawij tiktānjitij yej ayi' nokta tamis.

26 Iwán nej ayá' san nimonāmqōltalowa; ayá' nitamaga ken inōn yej san tanajnamōlmaga.

27 Majwa', nikiknōchīwa nocuerpoj iwán niktekimaka iga makichīwa ken nej nikneki, iga amo santá' nikāwis mal iyixtaj Dios, kuā'pa nej nikmachtij sekin ken iga mamōconfiāro ipan toTēko.

10

Tanōnotzalo iga amo matikweyimatiłtikān idolo

1 Nokniwān, nikneki xikmatikan iga to-ikyapatajwān yayaj inochin itampa se mixti, iwán inochin kipatilijkej Tatá'lámār.

* 9:13 9:13 Xikita glosario "Weyitiqpan". † 9:13 9:13 Xikita glosario "Altar". ‡ 9:25 9:25 Xikita glosario "Corona".

² Iwán iga inochin senemiáj itampa mixti, iwán iga sempanojkej ipan lám̄ar, ken kuá' mosenbautizarojkej iga makisentokakan Moisés.

³ Iwán inochin kikuayaj tákual yej Dios kimakayaj,

⁴ iwán inochin koniayaj a'ti yej Dios kimakayaj. Iga inochin koniayaj a'ti yej k̄isaya ipan inón weyite'ti yej yaya iwamej. Iwán inonwa' weyite'ti, Cristo.

⁵ E' mia' israelitajmej akichijkej ken Dios kineki, iwán inón iga mikikej ipan desierto.

⁶ Inochi inón mochij iga matimixkuítikan, iga amo matikchiwakan yej ayekti ken yejemen kichijkej.

⁷ Inón iga amejemen amo xikweyimatikan idolojmej, ken sekin de yejemen kichijkej. Kijtowa kan ijkuilijto' itájt̄ol Dios: "Yejemen motalkej iga takuaj iwán atij, iwán mijt̄otijkej."*

⁸ Amo matimotekakan wan yej ayá' iwán tinamiktitokej ken sekin de yejemen kichijkej iwán veintitrés mil mikikej ipansan se dia.

⁹ Amo matikyokachiwakan yej ayekti kansan matikitakan ke' te-ijyowia toTeko, ken sekin de yejemen kichijkej, iwán mikikej iga kowá' kitajtankua-
kjej.

¹⁰ Niga xikpopowakan Dios, ken sekin de yejemen kipopojkej, iwán ipan cielo w̄alaj se ángel yej tamiktiá iwán inochin kimijmiktijkej.

¹¹ Nochi inin yej mochij iwán to-ikyapatajwan iwán mo-ijkuiloy, iga ompa matimixkuítikan tejemej yej inán tonokej kuá' ayo' wejka w̄i' toTeko.

¹² Inón iga yej momachiliá iga ye'nemi, mamocuidaro iga amo mawetzi.

¹³ Amejemej ampanowaj ipan inómpasan prueba ken sekin kimachiliáj. Iwán wel annoconfiarowaj ipan Dios, yéj ayá' kineki iga xikpiakan prueba yej ayá' wel ankijyowiaj. Majwa' Dios mitzpalewiskej iga wel xikisakan ipan prueba.

¹⁴ Inón iga nokniwan, ni alin amo xikejlamikikan iga xikweyimatiltikan idolojmej.

¹⁵ Nimitzijliáj inin iga ankimatij te nemi nimitzijliáj, iwán amejemen wel ankitaj siga yej nikijtowa ómpaya o ayá'.

¹⁶ Kuá' tikoniáj vino ipan vaso iwán tikmakaj gracias Dios iga Cristo kitoyaj iyeyo iga tejemen, tisen-onokej wan Cristo. Iwán kuá' tiksenkuaj pan yej tiktat̄ajkolowaj, timochiwaj sesan ipan icuerpoj Cristo.†

¹⁷ Malej iga timiakejmej, tonochin tikuj inonsan pan, inón iga timochiwaj ken sesan cuerpo.

¹⁸ Ta' ximixkuítikan ipan país de Israel: yej kikuaj inakayo yol̄kamej yej kimiktiáj ipan altar iga iyofrendaj Dios, kenkuá' kisenkuaj wan Dios.

¹⁹ Inin nikijtowa, ayéj iga ídolo kipiá poder niga inakayo yol̄ka' yej kimiktialiáj idolojmej mochíwa majya sej que nám̄ol naka'.

²⁰ Nimitzijliajwa' iga kuá' yej ayá' kixmatij Dios kimiktialiáj yol̄ka' se ídolo, inonwa' kimiktialiáj maļespiritojmej, ayéj Dios; iwán nej ayá' nikneki iga amejemen xitokakan maļespiritojmej.

²¹ Siga antakuaj iwán amatij kan kilwichiwiliáj maļespiritojmej, akajasi iga n̄o xitakuakan iwán x̄atikan kan keļlamikij iga mi' toTeko Jesucristo iga tejemen.‡

²² ¿Ix tikneki matikuejquesokan toTeko iga se' tikweyimatiltiáj? ¿Ix tejemen máj titajpalejkej que yéj?

* **10:7 10:7** Ex 32:19 † **10:16 10:16** Xikita glosario "Santa Cena". ‡ **10:21 10:21** Xikita glosario "Santa Cena".

Xikch̄iwak̄an inewi iga mamoweyimati Dios

²³ Ijkonya ken mojtowa, iga se wel kich̄iwa yej kineki, e' ayá' nochi teyē'ch̄iwa. Kena, se wel kich̄iwa yej kineki, e' ayá' nochi tepalēwiá iga tiktokaj toTēko.

²⁴ Matikpalēwikan sekin, amo tejémensan matimopalēwikan.

²⁵ Amejemen xikuak̄an de inochi yej monamaka kan monamaka naka', niga xitatajtanikan iga amo xikeejlantokan siga yekti o ayekti iga mokua.

²⁶ Iga nochi tajli iwán nochi yej ono' ipan, itatki toTēko.

²⁷ Siga agaj yej ayá' kicredojo' Dios mitzijliá iga xitakuati iwán, iwán amejemen anyajnekij, xikuak̄an nochi yej mitzmasukesj, niga xitatajtanikan iga amo xikeejlantokan siga yekti o ayekti.

²⁸ E' siga agaj mitzijliáj: "In̄n anímal kimiktijikej idolojmej", in̄n amo xikuak̄an, iga amo xikyolmiktikan yej kijtoj, iga yéj kimatito' iga ayekti.

²⁹ Nemi nitajtowa ken kejlanto' se', ayéj ken tej tikejlan'to'.

E' agaj wel tajatani: "¿Te iga se' mane-jili iga ayompa nikch̄iwa kuá' nej nikye'ita?"

³⁰ Siga nikmaka gracias Dios iga yej nikua, ¿te iga nepopowaj iga nikua'?

³¹ Puej siga antakuaj o amatij o ankich̄iwaj tejté iteki, xikch̄iwak̄an nochi iga mamoweyimatilti Dios.

³² Amo xikch̄iwak̄an tejté iga agaj mamopojpolo: niga judiyojmej, niga yej ayéj judiyojmej, niga yej kitokaj Dios.

³³ Nej nochi yej nikch̄iwa, nikch̄iwa iga nochi makiye'ita, ayéj iga nej manimoye'ch̄iwa, sino que iga mia' mamomanawikan.

11

¹ Amejemen ximixkuujikan ipan nej, ken nej n̄o nimixkuitiá ipan Cristo.

Ken iga moch̄iwa kuá' monechk̄olo tiopan

² Nokniwan, pox yekti ankich̄iwaj iga nochipa aneejlamikij iwán iga nemi ankich̄iwaj inochi kensan nimitzn̄extilijkej.

³ E' nikneki xikmatikan iga Cristo tzontekon iga nochi taga', iwán taga' tzontekon iga siwa', iwán Dios tzontekon iga Cristo.

⁴ Siga kan moweyimatiltiá Dios, se taga' mokuatzakua kuá' nemi tajtowa iwán Dios o kuá' kipowa yej Dios kitajtōlmaka, in̄n kalimpamati Cristo.

⁵ E' siga se siwa' ayá' mokuatzakua kuá' tatapowa iwán Dios o kuá' nemi kipowa yej Dios kitajtōlmaka, in̄n kalimpamati itzontekon; in̄n ken tikita motzonkixtij.

⁶ Siga se siwa' ayá' mokuatzakua, máj yéktiwa' mamotzonkixti. E' siga pinawa iga motzonkixtiá, puej mamokuatzákuawa'.

⁷ Taga' amo mamokuatzakua, iga Dios kichij taga' kensan yéj, iga makiweyimatilti Dios. E' siwa' mochij iga makiweyimati taga'.

⁸ Kuá' Dios kichij taga', ayá' kikixtij ipan siwa', sino que siwa' k̄isa' ipan taga'.

⁹ Siwa' mochij iga taga', ayéj taga' mochij iga siwa'.

¹⁰ In̄n iga siwa' mamokuatzakua iga manesi iga ipan yéj mandarowa taga', iwán iga angelejmej makiye'itakan.

¹¹ E' iga tejemej yej tiktokaj Cristo, awel ono' taga' siga ateyi siwa', siga ateyi siwa', ateyi taga'.

¹² Porque ijk̄on ken achto siwa' k̄isa' ipan se taga', ijk̄onsan nochi taga' nacerowa ipan siwa', e' Dios in yej kichij nochi.

¹³ Amejemen xikijtokan siga yekti siwa' makitenewi Dios ikuapetzkan.

14 Tejemensan timomachiliáj iga se taga' ayá' kajasi makiwejweyalti itzónkal,

15 e' siwa' kajasi iga makiwejweyalti itzónkal, iga inón itzónkal kipiá nokta iga makuatzakto.

16 Siga agaj akiye'ita yey nij nikijtoj, makimati que ni nejemej, niga yey kitokaj iyojwi Dios akixmatij se'pa ken niktekichiwaj.

Ayompa kichiwaj kuq' monechkowaj

17 E' iga inín nimitzijkuilowiliáj, awel nimitzye'ijliáj iga nikmati kuq' anmonechkowaj, ayá' anmoye'chiwaj.

18 Ne-ijliáj iga kuq' anmonechkowaj tiqpan iga ankiweyimatiáj Dios, anmoyojoyokatiáj; iwán anka melá' iga ijkón ankichijtokej.

19 Pues anka yekti iga ximoyojoyokatikan iga manesi katiapa yey kimela'credojto' Dios.

20 Kuq' anmonechkowaj iga ankichiwaj Santa Cena,* ayá' ankichiwaj ken kinekí toTeko.

21 Porque kuq' antakuaj, sejsépa machtowia iga kikua itákual; miej sekin mayantikawij, iwán sekin este tajtawanaj.

22 ¿Ix ayá' anchanejkej iga ompa xitakuakan iwán xatikan? Iwán ijkón ankalimpamatij yey kitokaj iyojwi Dios, iwán ankichiwaj iga mopinajtiáj yey akipiáj nité. ¿Té nimitzijliskej? ¿Ix manimitzye'ijlikan? Iga ijkón ankichiwaj, jawel nimitzye'ijliáj!

Ken iga mamochiwa la Santa Cena yey teejlantia iga migui' toTeko

23 Inín yey nemi nimitznextiliáj, toTeko nenextilij: inón yówal kuq' Jesús aya kikítzkiáj, kikui' pan iwán kimá' gracias Dios.

24 Kuq' támi'ya kimá' gracias Dios, kitatajkoloj, iwán kijtoj: “Xikuakan inín; ininwa' nocuerpoj yey motatajkolowa iga amejemen. Xiktekikuakan inín iga amo xine-elkawakan.”

25 Kuq' tami' takuajkej, kikui' vaso yey kipiá vino, iwán kijtoj: “Inín vaso kijtojneki iga nikchiwa iga noesyó nuevo pacto wan Dios. Nochipa kuq' ankoniskej, nochipa xineejlantokan.”

26 Inón iga nochipa kuq' ankikuaskej inimpa pan, iwán xikonikan inimpa vino, antanextilijtoskej iga migui' toTeko, este que yéj mawiki.

27 Inón iga yey kikua pan o koniá vino yey teejlantia iga mi' toTeko, e' ayá'pa kimajmawiliá Dios, kichiwaj yey ayekti iga kalimpamati icuerpoj iwán iyesyo Jesús.

28 Inón iga sejsé mamomachili siga ayá' kichijto' yey ayekti, miej aya kikua pan iwán aya koniá vino.

29 Dios yawi kicastigaroti agaj yey kikua pan wan koniá vino, siga akimajmawiliá Dios iga inonwa' pan kijtojneki icuerpoj toTeko.

30 Inón iga mia' de amejemen anwetitokej iwán ankuetantokej, iwán no sekin mikikeja.

31 E' siga achto matimomachilikan ken iga tinemij, toTeko ayá' wel tecastigaroj.

32 E' siga toTeko kita iga ayompa tinemij, tecastigarowa, iga matimokajkawakan ken tikchijtokej, iga keman amo matecastigarokan iwán inomej yey ayá' kixmatij Dios.

* 11:20 11:20 Xikita glosario “Santa Cena”.

³³ Inón iga nokniwān, kuā' anmonechkowaj iga ankichiwaj la santa cena, ximochákano'.

³⁴ Siga agaj mayāna, matakua ichān, iga Dios amo mamitzcastigarokān iga ayompa ankichiwaj kuā' anmonechkowaj. Kuā' nasīs, niao' nimitziijliti kēn anyawij ankichiwatij yej aya ankimatij.

12

IyEspíritoj Dios tepalewiá sejsé de tejemej

¹ Nokniwān nikneki xikmatikan yej aya ankimatij yej iyEspíritoj Dios temaka, yej sejsé de tejemej wel tikchiwaj.

² Amejemen ankimatij iga kuā' aya ankicredojoyaj Dios, mitzchíwaltiayaj iga xikweyimáultikan idoloymej yej niga wel tajtowaj.

³ Inón iga inān xikmatikan iga yej kimalijliá Jesús, ayá' nemi kita-jtolmaka iyEspíritoj Dios. Iwān ayagaj wel kijtowa: "Jesús noTēko" siga ayá' nemi tajtowa iga iyEspíritoj Dios.

⁴ Ono' sēsē'pa yej sē wel kichíwa iga tekipanowa iga Dios, e' inōnsan iyEspíritoj Dios yej tamaka.

⁵ Ono' sēsē'pa iga titekipanowaj iga Dios, e' inōnsan toTēko yej tiktokaj.

⁶ Ono' sēsē'pa yej wel tikchiwaj, e' inōnsan Dios yej tekipanowa ipan nochi tejemej.

⁷ Sejsé de tejemen Dios temachijlitiá iyEspíritoj, iga matikpalewikan nochi yej kicredowaj.

⁸ IyEspíritoj Dios kichíwa iga sekin wel makimatikan tē makijtoqān yej melá' nokta, iwān sekin iga inōnsan Espíritu wel kipalewiá iga se' makentendero yej Dios tanextiliá.

⁹ Sekin iga iyEspíritoj Dios wel moconfiarowaj poxsan ipan Cristo, sekin sej iga inōnsan Espíritu kichíwa iga wel mataachitiltikan.

¹⁰ Sekin sej wel kichiwaj milagrojmej, iwān sekin wel kijtowaj yej Diospa kimakaj iga makijtoqān. Sekin sej wel kimatij katiapa yej iyEspíritoj Dios iwān katiapa yej namolespíritoj. Ipan sekin sej Dios kichíwa iga wel matajtoqān ipan sēsē'pa tájtōl, iwān sekin sej wel kichíwa iga wel makijtoqān yej kijtojkej ipan sēsē'pa tájtōl.

¹¹ E' nochi inīn kichíwasan iyEspíritoj Dios yej tamajmaka sēsē'pa yej wel sē kichíwa, kensan yéj kineki.

Tonochin tonokej ipan sēsan cuerpo

¹² Ijkón ken tocuerpoj sēsan iwān kipiá mia' miembro, e' nochi inōmej miembro malej iga mia', mochíwa sēsan ipan sē cuerpo, ijkōnsan no Cristo.

¹³ Nochi tejemej, judiyojmej o yej ayéj, esclavojmej o yej ayéj, kuā' timobautizarojkej timochijkej ken sēsan cuerpo ipan sēsan Espíritu, iwān tonochin Dios temá' inōnsan Espíritu.

¹⁴ Sē cuerpo ayá' sēsan miembro kipiá, sino que kipiá mia'.

¹⁵ Siga ikxi katka makijto: "Nej ayéj nimayi', inón iga nej ayéj de inón cuerpo", iwān nochi tikmatij iga inón ayá' kikajtéwasya iga salijtos ipan inón cuerpo.

¹⁶ Iwān siga nakas makijto: "Nej ayéj niixti inón iga nej ayéj de inón cuerpo", malej ijkón ayá' kikajtéwasya iga salijtos ipan inón cuerpo.

¹⁷ Siga noyan ipan tocuerpoj maono petz ixti, ¿kēn titakakiskej? Siga tonoyān maono nakas, ¿kēn tita-ijnekuskej?

18 E' Dios kitálij sесе'pa miembro ken yéj kine' iga mamochiwa se cuerpo.

19 Awel maono cuerpo siga akipiá mia' miembro.

20 Malej iga tikpiáj mia' tomiembroj, e' sésanwa' in tocuerpoj.

21 Ixti awel kijliá mayi': "Ayá' nikneki xinepaléwi iga nochi wel nikchiwa nosélti"; niga no tzonteken awel kijliá ikximej: "Ayá' nikneki xinepaléwi iga nochi wel nikchiwa nosélti."

22 Majwa' inomej imiembroj tocuerpoj yej máj ayá' tajpalej, máj moneki.

23 Iwán tomiembroj yej ayá' máj kajasi iga mamó-ita, inón yej máj motzakua iga tzótzol. Iwán tomiembroj yej ayá' tiknekij manesi, inón yej máj moye'tzakua.

24 Tomiembroj yej máj tiknextiáj, inón yej ayá' máj tiktzakuj. Ijkón Dios kichij iga tomiembroj yej ayá' máj moye'ita, inón yej máj moneki,

25 iga amo mayojoyokatito ipan tocuerpoj, sino que sejsé tomiembroj mamosepan-itakan wán se'.

26 Siga kanaj ipan tocuerpoj kualo, tongoyan tikmachiliáj iga kualo; wán siga kanaj ipan tocuerpoj yekti kimachiliá, yekti tikmachiliáj tongoyan.

27 Pues amejemen icuerpoj Cristo, iwán amejemen sejsé mochíwa se imiembroj icuerpoj Cristo.

28 Ijkón Dios kimajmá' itekipanomej sejsé tokniwan yej kitokaj Cristo: achto apostolejmej; ono' yej kitajtolmaka Dios; de ompa kitoka yej tamachtíáj; de ompa yej kichíwaj milagro, de ompa yej taachitialiáj, yej tapaléwiáj, yej tanextiliáj te mamochíwa iwán yej tajtowaj ipan se'pa tájtol.

29 ¿Ix inochin apostolejmej? ¿Ix inochin kijtowaj tájtol yej Diospa kimakaj? ¿Ix inochin tamachtíáj? ¿Ix inochin kichíwaj milagro?

30 ¿Ix inochin wel kachitialiáj yej wetitokej? ¿Ix inochin wel tajtowaj ipan se'pa tájtol? ¿Ix inochin wel kijtowaj te kijtojneki yej mo-ijto ipan se'pa tájtol? Ayá'.

31 E' amejemen xiktajtanilikán Dios iga mamitzwelitaltikán iga xikchiwakan tejté yej pox yekti. E' nej nia nimitznextilitij se ojti yej majya se j yekti.

13

Matiknekikan toknimej

1 Siga nej katka manitajto ipan mia' tájtol ken tajtowaj tajtaga' iwán ken tajtowaj angelejmej, e' ayá' nikneki noknín, nimochíwa ken wewé' yej san petznawati o campana yej san petztzilini.

2 Siga nikijtowa tájtol yej Dios nemaka iga manikijto iwán manikmati yej Diossan kimati, iwán manikmati nochi yej taga' tamachtíá, wán pox nimoconfiarowa ipan Dios este wel nikena tepeyoj kan onokej, e' ayá' nikneki noknimej, nej ayéj te noteki.

3 Siga nitamajmaka nochi yej nikpiá, iwán siga nimomaka iga manetatikán, e' ayá' nikneki noknín, iga inón nikchiwa ni alín ayá' nepaléwiá.

4 Yej kichokiliá iyiknín, ayá' nimanín kuesiwi; pox te-ijiknín, ayá' ta-ixita iwán ayá' moweyimati.

5 Ayá' kuajkuantas kijtowa iwán ayá' kineki tejté inochi iga san yéj; ayá' kuesiwi niga ayá' inonya keejlanto' kuá' tejté kichíwiliáj.

6 Ayá' paki kuá' mochíwa yej ayékti, petz kipakilian yej mela'ciertoj.

⁷ Yej te-ijiknĭn, ayá' mosemaka iga moconfiarowa ipan Dios, nochi kimati iga Dios kipalewĭj, iwán siga kikuejkuesowaj, ayá' kuesiwi.

⁸ Yej te-ijiknĭn ayĭ' tamĭ iga kichokiliá iyiknĭn. Yawi asiti kuá' Dios ayo' agaj kimakas tájtłł iga makijto, niga tajtłłoj ipan se'pa tájtłł, nochi yej momati moelkawas.

⁹ Inán aya nochi tikmatij, iwán aya nochi tikpowaj yej Dios tetajtłłmaka;

¹⁰ e' kuá' nochi tikmatiskej, inón yej inán aya nochi tikmatij, yawi tamiti.

¹¹ Kuá' aya niyolej, nitajtowaya iwán nitajlamikiá ken yej aya yolej; e' kuá' niyolasi', nikajtej nochi yej nikchĭwaya kuá' aya niyolej.

¹² Ijkonsan nŏ inán tejemen ayá' tiktawelĭxmatij Dios; ken tikita itónal yej ayá' tawelnesi ipan teska'; e' ĭkuá' tikmela'ixmatiskej. Inán kakánajsan tikmatij, ĭkuá' sí nia nikhela'ixmatiti in Dios, ĭjkón ken yéj nokta ne-ixmati.

¹³ Inán ono' eyi yej matikchĭwakān; matimoconfiarokān ipan toTēko, matikchĭxtokān iga toTēko kichĭwas ken kijtoj iwán matikchokilĭkān toknĭn, inĭmej ayĭ' tamĭ, e' de inón eyi, yej máj importante, matikchokilĭkān toknĭn.

14

Yej tajtowa sé'bapa tájtłł yej ayá' moentenderowa

¹ Nochipa ximochokilĭkān, iwán xiktajtanilĭkān iyEspĭritoj Dios iga mamitzmakān sejsé de amejemen yej wel ankichĭwaj, e' máj yękti katka iga xikijtoqān yej Dios mitztajtlmakaj.

² Puej yej tajtowa ipan sé'bapa tájtłł, tajtowa wān Dios, ayéj wān toknĭmej, iwán ayagaj kentenderowa. Yej yéj kijtowa, kijtowa yej iyEspĭritoj Dios kijliá, e' inón ayagaj kimati.

³ E' yej kipowa yej Dios kitajtlmaka, inón kipowiliá sekin iga máj mamconfiarokān ipan Dios, kinŏntzaj iwán kiyolchikawaj.

⁴ Yej tajtowa ipan se'pa tájtłł yej ayá' moentenderowa, iséltisan mopalewiá iga máj mamconfiaro ipan Dios, e' yej kipowa yej Dios kitajtlmaka, inón sí kipalewiá nochi yej kitokaj Dios.

⁵ Nej niknekiá iga amonochĭn xitajtoqān ipan se'pa tájtłł yej ayá' anken-tenderowaj; e' yej máj nikneki iga wel xikijtoqān yej Dios mitztajtlmakaj; máj yękti iga inĭn xikchĭwakān que iga xitajtoqān ipan se'pa tájtłł, inĭn nŏ yękti katka, e' siga agaj makijto te kijtokeki yej ankijtowaj. Ijkón yej kitokaj Cristo, máj mamconfiarokān ipan.

⁶ Siga kuá' nimitzpaxalowiliáj nimitznŏtzaj ipan se'pa tájtłł yej ayá' moentenderowa, ni alĭn ayá' nimitzpalewiáj. Wel nimitzpalewiáj siga manimitzijlĭkān tejté yej Dios nenextilij, o manimitznextilĭkān tejté yej aya ankimatij, o manimitzijlĭkān tejté yej Dios netajtlmaka o manimitz-machtĭkān, inón sí mitzpalewiáj.

⁷ Matimĭxkuĭtĭkān ipan tejté yej iga tocarŏlo, ken aka o arpa;* siga monānāmolpitza o siga monānāmolztotzona ayá' moye'kaki ināwatĭlka.

⁸ Iwán kān momijmiktilo, siga tapĭtzal ayá' ye'naŭwati, soldadojmej ayá' moketzaj iga yawij tamijmiktĭtĭj.

⁹ Ijkonsan nŏ mochĭwa wān amejemen, siga antajtowaj ipan tájtłł yej ayá' moentenderowa, ¿kén yawi momatiti te nemi ankijtowaj? ĭljkón kenkuá' san antabojbobolotzaj!

* 14:7 14:7 Xikita glosario "Arpa".

¹⁰ Ono' mia' ken iga tajtolo ipan inin tajli, iwán nochi yej tajtowaj kimatij te nemi kijtowaj.

¹¹ E' siga anikaki te nemi kijtowa ipan itajtól kuá' nemi nenotza, iga ijkón iyixtaj inón toknín nimochiwa ken wejwachanej wán iga nej nō inón toknín mochiwa ken wejwachanej.

¹² Inón iga siga amejemen pox ankiyolmakaj iga xikpiakan yej iyEspíritoj Dios temaka, yej sejsé de amejemen wel ankichiwaj, xikpiasnekikan yej wel kipałewiáj yej kitokaj Dios.

¹³ Inón iga yej tajtowa ipan tájtól yej akixmati, makitajtanili Dios iga makipałewi iga wel makijto te kijtójneki inón tájtól.

¹⁴ E' siga niktenewiá Dios ipan tájtól yej anikixmati, melá' iga nemi niktenewiá Dios ipansan noespíritoj, e' ayá' nikentenderowa te nemi nikijtowa.

¹⁵ ¿Tetaj nikchiwas? Manitajto wán Dios iga noespíritoj, e' nō manikmatij te nemi nikijtowa. Manitakuika nō iga noespíritoj, e' nō manikmatij te nemi nikijka.

¹⁶ E' siga tikweyimatiłtijo' Dios ipansan moespíritoj, toknín[†] yej takakto' awel kijtowa "ijkónyawa" kan nemi titajtowa wán Dios iga tikmaka gracias ipan se'pa tájtól, iga ayá' kentenderowa.

¹⁷ Anka ómpaya ken tej nemi tikweyimatiłtiá Dios iga tikmaka gracias, e' se' ayá' tikpałewiá iga máj mamconfiáro ipan Dios.

¹⁸ Nikmaka gracias Dios iga wel nitajtowa ipan se'pa tájtól máj sej que amejemen;

¹⁹ E' kan monechkowaj tokniwán anka yekti manikjtosan cinco tájtól yej wel mamontendero que manikijto diez mil tajtolmej ipan tájtól yej ayá' moentenderowa.

²⁰ Nokniwán, ximochiwakan ken ankokonemej iga yejemej aya kichiwaj yej ayekti, e' amo xitajlamikikan ken yej aya yolej. Xiyé'tajlantokan ken yej yoleja yej kimatiya te kichiwa.

²¹ Kijtowa kan ijkulijto' la ley: "Nia niknotzati nogentej de Israel ipan se'pa tajtolmej, nikchiwas iga mitznqtzaskej yej de se' país, e' malej ijkón ayá' netajtolkuiskej, kijtowa toTeko."

²² Yej tajtowa ipan se'pa tajtolmej yej ayá' moentenderowa, inón kichiwa iga mamadmirađokan yej ayá' kicredowaj Dios, ayéj iga yej kicredojtókeja.

²³ Siga nochi yej kitokaj Dios monechkowaj sékansan, iwán nochi tajtowaj ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa iwán kalakij sekin yej ayá' mitzixmatij o ayá' kicredojtókej Dios, ¿ix ayá' an kijtóskej iga anłokojtiákeja?

²⁴ E' siga se yej aya kicredojtó' Dios kalakiti kuá' nemi ankijtowaj yej Dios mitztajtolmakaj, iga inón kikakis, yawi mokułiti iga kichijto' yej ayekti.

²⁵ Ijkón yej iyanto' ipan iyalmaj yawi kinextiti, iwán yawi motankuaketzati iga kiweyimatiłtij Dios, iwán yawi kijtoti iga Dios, kena ono' iwán amejemen.

Xikchiwakan nochi ken kajasi

²⁶ Iwán inán xikakikan yej nimitzijliáj: Kuá' anmonechkowaj, sekin wel antakuikaj, sekin wel antamachiáj, o ankijtowaj yej Dios ikuá' mitznextiliáj, o xitajtokan ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa, o

[†] 14:16 14:16 Anka inin toknín, se yej akentenderowa se'pa tájtól yej Diospa kimaka.

xikijtoƙan te kijtojneki yej sekin kijtojkej ipan sé'bapa tájtɔl; e' nochi inón xikchɪwakān iga máj ximoconfiaroƙan ipan Dios.

²⁷ Kuá' antajtowaj ipan se'pa tájtɔl yej ayá' moentenderowa, matájtosan ome o eyi, e' sejsesa matajto; iwán se de amejemen makijto te kijtojneki inón yej kijtojkej.

²⁸ Siga ateyi yej wel kijtowa te kijtojneki inómbapa tájtɔl, inomej amo matajtoƙan ipan se'pa tájtɔl ƙan anechkatokej, sino que sejsé matatapowa iwán Dios ipansan iyalmaj.

²⁹ Siga ono' yej kijtowa tájtɔl yej Diospa nemi kimaka, matajtoƙan este ome o eyi, e' kuá' se de inomej nemi tajtowa, sekin sanmatakakikan iga makitakan siga melá' iga Diospa itájtɔl o ayéj.

³⁰ Siga se yej ewato', Dios kimaka itájtɔl iga makijto, inón yej achto tajtojojya, ómpasan matamati iga tajtowa.

³¹ Ijón amonochin amejemen yej mitztajtoľmakaj Dios, wel ankijtowaj itájtɔl sejsé sejsé iga amonochin ximomachtikan, iwán amonochin ximanimarokan.

³² Inomej yej Dios kimakaj tájtɔl iga makijtoƙan, yejemej kimatij te hora yawij tajtoťij,

³³ iga Dios ayá' kiyé'ita kuá' nijnijiga oyowalo, sino que yéj kichɪwa iga matonokan tamelá.

Matikchɪwakān ken kichɪwaj noyan ipan tiopamej ƙan monechkowaj yej kitokaj Dios,

³⁴ siwatkej amo matatapojtoƙan kuá' nechkatolo' tiopan-ijti', ayékti iga ijón makichɪwakān, sino que makichɪwakān ken tatekimaka iley Dios.

³⁵ Siga kinekij makimatikan tejté, makitajtanikan iwewejmej ichamej, iga ayá' kajasi iga siwa' matajto kuá' nechkatolo' tiopan-ijti'.

³⁶ Xikmatikan, iga ayéj amejemen yej achto ankixmatikej itájtɔl Dios, niga ayéj amejemensan yej mitzpowilijkej.

³⁷ Siga agaj momachiliá iga Dios kitajtoľmaka, o momachiliá iga tajtowa iga iyEspiritoj Dios kipalewiá, makimati iga yej nemi nimitzijkuilowiliáj, inonwa' netekimaka toTeko.

³⁸ E' siga ayá' kiyé'ita yej nemi nikijkuilowa, amejemen no amo xiktajtoľkakikan.

³⁹ Inón iga nokniwan xikyolmakakan iga xikijtoƙan tájtɔl yej Dios mitzmakaj, iwán amo xikijtoƙan iga amo matajtoľo ipan se'pa tájtɔl yej ayá' moentenderowa.

⁴⁰ E' nochi xikye'chɪwakān ken Dios kiyé'ita.

15

Ojpa-isa Cristo ƙan miktoya

¹ Inán nokniwan, nikneki xikejlamikikan itájtɔl Dios yej tasalwarowa yej nimitzpowilijkej; inin ye'noticiaj yej ankređojkej iwán inán ankređojtokejsan.

² No iga inin itájtɔl Dios anmosalwarowaj, siga ankređojtokejsan ijón kensan nimitzpowilijkej. Siga ay'ya, baldejsan ankređojkaj.

³ Achto nimitznextilijkej ye'noticiaj yej nenextilijkejsan no. Nimitzpowilijkej iga Cristo migui' iga totechko, ijón kijtowa ƙan ijkuilijto' itájtɔl Dios.

⁴ Iwán kitokakej, iwán sej ojpa-isa' kuá' asi' eyi días, ijón kijtowa ƙan ijkuilijto' itájtɔl Dios;

⁵ iwán achto kixnɛxtilij Pedro, iwán despuéj mɛxnɛxtij iyixtaj doce apóstolejmej.

⁶ Despuéj kixnɛxtilij máj de quinientos toknɛwɛn íkuɔ'san, iwán mia' de yejemej onókejo', e' sekin mikíkeja.

⁷ Después kixnɛxtilij Jacobo, iwán despuéj nɔ kixnɛxtilij nochi iyapóstolejmej.

⁸ Iwán nej yej últimoja ne-ixnɛxtilij, nej ken kuɔ' sɛ xɔlɔ' yej naceroj kuɔ' aya iyonolis.

⁹ Nej nɛkmachɛlɛ́a yej máj ni-ajmpa de inochi apóstol, iwán aneajasi iga mane-ijlɛ́kan apóstol, iga nej nicastigarowayaj yej kicređojtokej Dios.

¹⁰ Inán ken iga nono', nono' iga Dios ne-iknɛlɛ́j, iwán ayá' báldejsan iga ne-iknɛlɛ́j, majwa' nitekipanoj máj que sekin apóstolejmej; malej iga ayéj nej, sino que ipoder Dios yej nepalewía.

¹¹ Ijkón, até kichij siga nej o sekin apóstolejmej yej kipojkej itájtɔl Dios; nonochimej nikpojkej itájtɔl Dios yej amejemen ankicređojkej.

Ojpa-isaskej yej miktokej

¹² E' siga nimitzpowilijkej iga Cristo ojpa-isa' kan miktoya, ¿te iga sekin de amejemen kijtowaj iga ayá' ojpa-isaskej yej miktokej?

¹³ Siga ayá' ojpa-isaj yej mikij, Cristo nɔ ayá' ojpa-isa' kan miktoya.

¹⁴ Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa' kan miktoya, báldejsanwa' iga nikpowaj itájtɔl, iwán báldejsan nɔ iga annoconfiarowaj ipan yéj.

¹⁵ Siga ijkón, nitakajkayawajwa' ipan yej Dios kichij, iga nikijtojkej iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Siga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, ayejwa' cierto iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo.

¹⁶ Siga yej mikij ay'ya sej ojpa-isaj, niga Cristo nɔ ayá' ojpa-isa'.

¹⁷ Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa', báldejsan iga annoconfiarojtokej ipan yéj, iwán áyasanwa' mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayekti.

¹⁸ Siga ijkón, yej mikíkeja iwán nɔ kicređojkej Cristo, mela'poliwíkejawa'.

¹⁹ Siga timoconfiarowaj ipan Cristo iga matepalewɛ́kan petz ipan inɛn vida, tejemej máj kajasi iga matełastimajmatikan que inochi gente iga ticređojkej yej ayompa.

²⁰ E' Cristo kena ojpa-isa' kan miktoya, yéj yej achto ojpa-isa' kan miktolɔ'.

²¹ Ijkón ken ipan sɛ taga', yej itɔka' Adán, pɛwa' iga mikilo ipan inɛn tajli, nɔ ipan sɛ taga' pɛwa' iga ojpa-isalo.

²² Ijkón ken Adán itechko inochi gente mikij, ijkón nɔ inán nochi yej kitokaj Cristo ojpa-isaskej.

²³ E' sejsɛpa iga ojpa-isatiáj: Cristo yej achto ojpa-isa', iwán kuɔ' Cristo mawiki, ojpa-isaskej yej yéj itatki.

²⁴ Iwán tamis nochi yej ono' kuɔ' Cristo kitɛnɛlɛ́ja nochi iyenemɛ́gojmej yej espiɛritojmej yej kipoxpɛ́aj poder. Kuɔ' Cristo inóchiya kimandarowa, inón poder yej Cristo kipiá yawi kipanɔlɛ́lɛ́ti Dios yej toTaj.

²⁵ Iwán Cristo yawi mandarojtoti, este que makitɛnɛ́li inochi iyenemɛ́gojwɛn, iwán inochi makitaksato;

²⁶ Iwán yej últimoja iyenemɛ́goj, yej Cristo yawi kitɛnɛ́lɛ́ti, inɔnwa' mikilis.

²⁷ Dios kitɛlɛ́j Cristo iga makitaksato nochi iyenemɛ́gojmej. E' kan ijkuilijto' itájtɔl Dios kijtowa iga Cristo kitaksatos nochi, mamomati iga

kuá' kijtowa "nochi", ayá' kijtowa iga Cristo nq kitaksato' Dios, iga Dioswa' in yej nochi kigobernarowa.

²⁸ Iwán kuá' Cristo nóchiya kitaksato' iyenemigojmej, entonces imatika Cristo yej tePiltzin, momakas iga makimandaró Dios, yej kitalij iga Cristo makitaksato nochi iyenemigojmej. Ijkón Dios nóchiya kimandaró.

²⁹ Achi manitajto de sé'paya, sekin mobautizarowaj ipan itóka' yej miktokej, ¿te iga ijkón kichiwaj? Siga yej miktokej ayá' ojpa-isaj ¿téjastaj mobautizarowaj ipan itóka' yej miktokej?

³⁰ Iwán siga ayá' ojpa-isalo, ¿te iga nochipa nikijyowíaj yej wel nemiktíaj?

³¹ Nochipa nemiktíjneki, inón sí melá' nokniwan, kensan melá' nq iga nipaki iga ankidređojtokej toTeko Jesucristo.

³² Ken tikijtowaj nej nimokízkija iwán tekuanimej ipan altepe' Éfeso; ¿té nimotanilij iga ijkón nikchij? Siga cierto katka iga yej mikij ay'ya ojpa-isaj, ómpayawa' yej kijtowaj, "Matitakuakan, iwán matatikan, porque kemas tiáwíjsan timikitij."

³³ Amo ximokajkawakan. Ken mojtowa: "Siga timotokaj wan yej ayá' ye'nemij, tenextilíaj yej ayekti iwán tikajtewaj iga tikchijtokej yej yekti."

³⁴ Amejemen xiye'tajlamikikan iga wel xiye'nemikan iwán amo xikchíwakan yej ayekti. Nej nikmati iga sekin de amejemen ayá' ankíxmatij Dios, inín nikijtowa iga xipinawakan.

Ken iga ojpa-isaskej yej miktokej

³⁵ Anka agaj an tatajtanis: "¿Ix kén an ojpa-isaskej yej miktokej? ¿Ix kémpa an icuerpojmej kipiasej?"

³⁶ ¡Xeto'tajlamikilis! Kuá' motoka tejté íyol, inón palani nochi inakayo, íxwasan íyx.

³⁷ Yej motoka ayéj yej ixwáto'ya iga maojpa-ixwa, sino que íyol, wel de trigo o de se'pa íyol.

³⁸ Iwán ipan inón íyol, Dios kichíwa ken yéj kineki, iwán sejsé yawi nesiti kensan ikuayo.

³⁹ Ayá' nochi cuerpo ijkómpasan; icuerpoj gente se'pa tachá, iwán animalmej se'pa nq, iwán de totómej se'pa nq, iwán de topojmej se'pa nq.

⁴⁰ Ijkónsan nq ono' cuerpojmej yej ono' ipan cielo wan yej ono' ipan tajli; e' cuerpojmej yej onokej ipan cielo se'pa iga ye'nesij, ayéj ken yej onokej ipan tajli.

⁴¹ Tonatí' se'pa ga tawíá, la luna nq se'pa ga tawíá, sítalimej sese'pa nq iga tawíaj; iwán sejsé sítalin sese'pa iga tawíá.

⁴² Ijkónsan nq kuá' ojpa-isaskej yej miktokej. Motoka tejté yej palani, iwán ojpa-isas yej ay'ya miki.

⁴³ Motoka cuerpo yej ayá' moye'ita, iwán kuá' ojpa-isa, pox monsj. Motoka yej kuetanti', iwán ojpa-isa yej tajpalej.

⁴⁴ Motoka se'pa cuerpo yej nakayoj, e' iga ojpa-isas, se'pay; onos ken kajasi iga maono ipan cielo. Ijkón ken ono' cuerpo yej nakayoj, nq ono' cuerpo yej kajasi iga maono ipan cielo.

⁴⁵ Ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itajtól Dios: "Yej áchtopa taga', itóka' Adán, kimakakej vida"; ono' se' Adán yej nq itóka' Cristo, yej tamaka vida iga nochipa matonokan wan Dios.

46 E' ayá' wáľaj achto cuerpo yey kajasi iga maono ipan cielo, achto tikpiáj cuerpo yey nakayoj; iwán despuéj yey tikpiaskej ipan cielo.

47 Yey achto taga', chijto' de Ƨálpínol; iwán se' taga', yey toTeko, wáľaj ipan cielo.

48 Tonochimej yey tonokej ipan Ƨáľli tikpiáj tocuerpoj ken kipiá' Adán, yey chijto' iga Ƨáľli. Nochi yey ono' ipan cielo kipiáj cuerpo ken kipiá' Cristo, yey wáľaj ipan cielo.

49 Ijkón ken tonokej ken inón achto taga' yey chijto' iga Ƨáľli, ijkón no tonoskej ken inón yey wáľaj ipan cielo.

50 Nimitzijljneki nokniwán, iga yey nakayoj iwán omiyoj awel kalakij Ƨán reinarowa Dios; iga yey paláni awel yawi ipan cielo Ƨán onokej yey nochipa onoskej.

51 E' nikneki xikmatikan yey ayagaj kimatiá: Ayá' tonochimej timikiskej, e' nochi tiawij timochiwatij sé'paya,

52 nimanínsan, ken kuá' timichpaj, mopatas ken tonokej. Inín mochíwas kuá' mokakis yey último tapítzas. Nawatis tapítzal iwán yey miktkej yawij ojpa-isatij iwán ayo' mikiskej; iwán tejemej timochíwaskej sé'paya.

53 Pues tonakayo yey paláni, mopatas iga yey ayí' palánis, iwán tocuerpoj yey miki, mopatas iga yey ayí' mikis.

54 Iwán kuá' tonakayo mopatas iga yey ayí' paláni, iwán kuá' tocuerpoj yey miki mopatas iga ay'ya mikis, entonces ikuá'ya mochíwas ken kijtowa Ƨán ijkulijto': "Ay'ya agaj mikis iga Dios Ƨitánilij yey temikitiá.

55 Mikilis ayá' tetániliá. Mikilis até wel tetchíwiliá."

56 Yey ayompa kichijtokej kajasi iga mamikikan. Kuá' atikchíwaj ken tatekimaka la ley, tikmatij iga ayompa tinemij.

57 E' poxsan tikmakaj gracias Dios iga yey kichij toTeko Jesucristo, ijkón mikilis ay'ya tetánilij iga Cristo mi' iga tejemen.

58 Inón iga nokniwán, nochipa ximoconfiarojtokan, xitekipanojtokan nochipa ipan itekipánol toTeko, iga amejemen ankimatij iga inón tekipánol yey ankichíwaj ayéj báldejsan.

16

Ken iga mamonechko tomjn iga makipaléwikan tokniwán

1 Iwán kuá' ankinechkoskej tomjn iga toknimej yey kitokaj toTeko, xikchíwakan kensan nikilijkej makichíwakan tokniwán yey kitokaj Dios yey onokej ipan provincia de Galacia.

2 Cada domingo, sejsé de amejemen makana aljn tomjn según ken iga sé Ƨitaniá, iwán makento iga ijkón kuá' nasis ayá' íkuá'o' monechkojtos tomjn.

3 Xiktapejpenakan sekin iga mayakan Jerusalén, makiwigakan inón tomjn yey ankimakaskej tokniwán yey onokej Jerusalén. Kuá' nasis, nikmakas sejsé iyamamej yejemej iga ijkón toknimej de Jerusalén maki-matikán iga amejemen amotatjtanimej.

4 Siga kajasis iga manía, anka niáj nq iwamej.

Pablo kipaxálowilijneki sekin altepemej

5 Kuá' nipaxálojtinemis, nipanq ipan estado de Macedonia, iwán násisya amoaltepé' Corinto.

6 Anka achi nikawis iwán amejemen, o anka ompiga nikpanoltj nochi mej kuá' tasektaj, iwán wel annepaléwiskej iga anneojmakaskej.

7 Ayá' níkneki san manimitztzewakān kuá' nipanōj, sino que níkneki maniwejkāwa iwán amejemen sīga toTēko kineki.

8 E' nia níkwāwiti nigaj Éfeso, este mapano iyilwiyo Pentecostés.*

9 Iga nigaj ken kuá' nekaltapowiljkeja iga mia' wel kicredowa itájtōl toTēko kuá' níkpowiliáj, malej ono' mia' yej ne-ijiyaj.

10 Siga asis ompīga Timoteo, xikitakān iga mayōlpakto iwán amejemen, amo tē makiyōlmikti iga yěj nō tekīpanowa iga kīpowa itájtōl toTēko ken nej níkchīwa.

11 Inón iga ni agaj amo makalīmpamati, majwa' xīkpalewīkān iga mayē'wīki iga mane-itaki, iga nigaj níkchīxtokej iwán sekin toknīwān.

12 Toknīn Apolos níkteki'īlij iga mamitzpaxālowilītij iwán toknīwān, e' inán aya kineki mayawi;† yátiki' kuá' welitis.

Pablo tasaludagrowa

13 Xisatokān, iwán ximoconfiarōjtokān ipan Cristo. Xiyē'nejnemīkān ipan iyojwi Dios iwán amo ximosemakakān.

14 Nochi yej ankichīwaj, xīkchīwakān iga ankichōkiliáj amoknīwān.

15 Inán noknīwān, amejemen ankimatīj iga Estéfanas ifamīliaj, yejemej achto yej kicredōkēj yē'notīciaj ipan estado de Acaya, iwán kīpalewīáj toknīwān yej moconfiarōwaj ipan toTēko.

16 Ijkōnsan nō nimitztajtanīliáj iga xīktajōlkakīkān Estéfanas iwán nochi toknīwān yej tekīpanowaj iga toTēko.

17 Nīpāki iga wālkej Estéfanas, Fortunato wān Acaico, yejemej nepalewīkēj kān amejemen awel ankichīkēj iga ayá' nigaj amonokej.

18 Yejemej neyōlchīkajkej, kēnsan amejemen nō mitzyōlchīkajkej, inón iga yejemej kajasi iga xīkyē'itakān.

19 Toknīwān yej kitokaj toTēko yej onokej ipan provincia de Asia mitztītanīliáj saludos. Aquila iwán Priscila iwán inochi yej ichān monechkowaj nō mitztītanīliáj saludos ipan itōkā' toTēko.

20 Nō inochi toknīwān yej de nijpa mitztītanīliáj saludos. Ximopīpitzōkān iga ximosaludagōkān ken Dios kiyē'ita.

21 Nej, Pablo, nimitztītanīliáj inīn saludo yej nomatika níkiykuilowa.‡

22 Siga agaj ayá' kichōkiliá toTēko Jesucristo, inón Dios yawi kīcastigarōti. ¡Mawīki toTēko!

23 ToTēko Jesucristo mamitzyōlchīkawākān.

24 Amonochīn amejemen nimitzchōkiliáj iga tīsetitokej wān Cristo Jesús. Ijkōnyawa'.

* **16:8 16:8** Xikita glosario "Pentecostés". † **16:12 16:12** O: e' inán Dios akineki mayawi; yátiki' kuá' welitis. ‡ **16:21 16:21** Nesi iga Pablo kīykuiloj inīmejsan tájtōl imatika, anka se tajkuilowāni kīykuiloj ipan āma' nochi lo demás yej Pablo kījōtīajki.

Ómeya ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Corinto Corintios

Pablo kijkuilowiliá yej chantitokej altepe' Corinto

¹ Nej niPablo, Dios kine' iga manimochiwa iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj se yej yéj nokta kititan. Nej iwán Timoteo nimitzijkuilowiliáj inín ama' iga amejemen yej amonokej Corinto iwán estado de Acaya yej ankiçredojsitokej Dios.

² Dios yej tóTajpa iwán toTeko Jesucristo mamitzjolchikajtokan iwán makichíwa iga xonokan tamelá.

Dios teyolchikawa

³ Matikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTeko Jesucristo, iga yéj yej teTaj nokta yej te-ikneliá iwán nochipa teyolchikajto'.

⁴ Dios teyolchikawa kuá' timoknoomatij iga tejemen wel no matiyolchikawakan yej no moknoomatij, tikyolchikawaj no yejemen, ijkón kensan Dios teyolchikawa.

⁵ Siga poxsan tiksufrirowaj ijkón ken Cristo kisufriroj, ijkonsan no Cristo poxsan teyolchikawa.

⁶ Niksufrirowaj iga amejemen xiyolchikajtokan iwán iga ximosalvarokan. Siga Dios neyolchikawaj, inón iga amejemen xiyolchikajtokan iwán wel xikijyowikan kuá' mitziknoçhiwaskej ken nejemej ne-iknoçhiwaj.

⁷ Nimoconfiarowaj ipan amejemen, iwán nikmatij siga amejemen no ankisufrirowaj, no Dios mitzyolchikawaj.

⁸ Nokniwan, niknekij manimitzmatiltikan iga onoya yej neyolmiktijtoyaj kuá' nonoyaj ipan provincia de Asia. Nipanojkej ipan se weyi prueba yej este ay'ya wel nikijyowiayaj, iwán nikijtojkej anka niáwija nimikitij.

⁹ Nimomachiliáyaj iga yáwija nemiktij. E' inín yej nikmachilijkej, nenextilikej iga amo manimoconfiarokan ipan nejemej, sino que manimoconfiarokan ipan Dios yej ki-oppa-ixitiá yej miktokej.

¹⁰ Dios nemanawijkej iwán nemi nemanawíaj kan nemiktijnekij, iwán nimoconfiarowaj iga nochipa nemanawiskej

¹¹ siga amejemen ankitajtaniliáj Dios iga manepalewikan. Siga mia' oradowaj iga nejemej, mia' no yawij kimakatij gracias Dios iga kichíwa yej motajtaniliá.

Te iga Pablo ayá' yajki Corinto

¹² Nipakij iga nikmatij ipan noalmajmej ayá' nikchijkej yej ayékti iyixtaj la gente, iwán nochipa nikchijkej yej yékti amo-ixtaj, iwán inín ayéj noseltimej nikchijkej, sino que Dios nepalewijkej iwán ayá' nimitzkajkayajkej. Wel nikchijwaj ijkón ayéj iga niktokakej ken kiye'ita tajtaga', sino ken Dios ne-iknelijkej.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

¹³ Ipan amamej yej nimitzijkuilowilijkej ayá' nikijkuilojkej tejté yej awel ankileerowaj iwán awel an kentenderowaj, majwa' niknekiy iga xikmela'entenderokan

¹⁴ Ijkón ken an kentenderójeja kakanaj. Ijkón kuá' mawiki toTeško Jesús, amejemen ampaktoskej iga nejemen, kensan nq nejemen nipaktoskej iga amejemen.

¹⁵ Iga nikmatij iga ijkón anneye'itaj, nej nikelantoya iga achto amejemen niayaj nimitzitatij, iwán ijkón nimitzpaxalowiliayaj ome vej, iga ome vej xipakikan.

¹⁶ Nikejlantoya nimitzpaxalowiliayaj kuá' némi-o' nia estado de Macedonia, iwán sej kuá' némiya sej niwí'. Ijkón amejemen wel annepalewiyayaj iga mania Judea.

¹⁷ ¿Amejemen an ankijtowaj anka ayá' achto nikye'ejan yej nia nikchiwati? ¿O ix ankijtowaj iga nej ken inomej yej akixmatij Dios, yej kijtowaj, "kena", malej iga ipan iyalmaj kijtojt' iga "ayá'?"

¹⁸ Ayéj ijkón. Dios kimati iga kuá' nejemej nikijtowaj, "kena", inón nikchiwaskej.

¹⁹ Porque Cristo Jesús, yej iPiltzin Dios, yej nejemej, Silvano, Timoteo wan nej nimitzpawilijkej itájtól, ayí' kijtoj "kena" kuá' kijtojneki iga "ayá'", iwán nochipa kichiwa yej kijtowa.

²⁰ Nochi yej Dios kijtoj iga kichiwas, Cristo kichiwa. Inón iga, kuá' tikweyimatiltiáj Dios ipan itoká' Jesucristo, tikijtowaj, "Inkónyawa".†

²¹ Dios kichij iga amejemen iwán nejemej matimoconfiarojtokan ipan Cristo. Iwán yéj tetapejpen

²² iwán temarcaroj iga manesi iga tejemen imela'tátkiya iwán kitálij iyEspíritoj ipan toalmaj, yej kijtojneki iga Dios yáwi-o' temakati máj.

²³ E' si aya nia Corinto ken nikelantoya, inón nikchij iga nimitzikneliáj, Dios manemikti siga nimitzkajkawajaj.

²⁴ Ayéj iga manimitztekimakakan katiapa yej xicredokan, iga amejemen anxicredojtókeja ipan Cristo. Niáwijsan nimitzqolchikawatij iga amo ximoknoomatikan.

2

¹ Inón iga nikijtoj iga aya manimitzpaxalowilitij iga anikneki ximoknoomatikan.

² Porque siga nimitziknoomatiltiáj, ¿a'ya yéj yawi kichiwati iga maniyolpaktó? Ayagaj máj, petz amejemensan.

³ Inón iga nimitzijkuilowilijkej inón se' ama' ken iga nikchij, porque ayá' niknekiá mania iga san xine-iknoomatiltikan amejemen, majwa' amejemen xineyolchikawakan. Nej nikmatiaya siga nej manipaki, amonochin nq ampakiskej.

⁴ Kuá' nimitzijkuilowilijkej inón ama', poxsan nimoyolmikijtoya este nichokaya. Iwán nimitzijkuilowilijkej ayéj iga ximoknoomatikan, sino que iga xikitakan iga poxsan nimitzchokiliáj.

Kiperdonarowaj yej kichij yej ayékti

⁵ E' siga agaj ne-iknoomatiltij, ayejsan nej nechiwilij, amejemen nq amonochin, e' ayá' poxsan; nikijtowa "ayá' poxsan" iga anikneki manikpoxjuzgaro.

† 1:20 1:20 "Amén" kijtojneki "ijkónyawa".

6 E' achõnsan ke' ankiknoçhijkej inõn toknõn ken anmotajtõltijkej kuq' anmonechkojkej, ayo' máj xikiknoçhìwakan.

7 Inån xikperdonarõkan iwån xikyõlchikawakan, amo santá' poxsan moknoçmatis iwån menfermarõj iga poxsan moyõlmiktiá.

8 Inõn iga nimitztajtaniiliáj iga xikojpanexiltikån iga ankichõkiliáj inõn toknõn.

9 Nimitzijkuilowilijkej iga manikita siga inochi ankichìwaj ken nimitztekimakakej.

10 Siga amejemen agaj ankiperdonarowiliáj tejté, nej nõ nikperdonarowiliá. Iwån nikperdonarowiliá, siga kichij nokta tejté yej kinekiá mamõperdonarõ, inõn nikchij iga nimitzikenliáj amejemen iyixtaj Cristo,

11 ijõn Tzitzimi' ayá' yawi tetaniliti, iga tikmatij yej yéj nochipa kichìwaskineki.

Pablo moyõlmiktijtoya kuq' onoya Troas

12 Kuq' nasi' ipan weyi-ãltepe' Troas iga manikpowa ye'notõciaj iga Cristo tasalvarowa, toTeko kichij iga wel ompa manitekipano,

13 e' nimoyõlmiktijtoya iga ayá' nikasi' toknõn Tito. Inõn iga niknawati-tewa' toknìwån iwån niajki estado de Macedonia.

Wån Cristo ti-onkõsaj ipan nochi

14 E' gracias a Dios iga nochipa wel tiye'kõsaj iga Cristo tepalewiá. Dios tepalewiá iga tikpowaj itãjtõl iga sekin makixmatikån Cristo, inõn ken tikita tejté yej noyan ajwiyaya.

15 Iga tejemèn ken tikita iyajwiyaxka incienso yej Cristo kimaka Dios, iwån kijnekuij yej momanawjskej wån yej mopoipolowaj.

16 Iga yej mopoipolowaj, inõn iyajwiyaxka, machá ken yej mikto', e' iga yej momanawiaj, inõn iyajwiyaxka incienso kichìwa iga se nochipa maono wån Dios. Ayagaj nokta wel kichìwa inõmpa tekipãnõl.

17 Nejemen ayá' niknamakatinemij itãjtõl Dios, ken kichìwaj sekin; majwa' niknojma-ijtowaj iyixtaj Dios iga nejemen itãtitanimej Dios iga nisõtitokej iwån Cristo.

3

Ken iga Dios teye'ita

1 Kuq' inõn nikijtowaj, çix ankikakij iga nemi nimoweyimatij noseltímejsan? Ono' yej kineki ama' yej makijto iga se ye'nemi iga maki-õmemawjkan, çix ankinekij manimitznextiltikån ama' kan netajtowiliáj o amejemen manimitztajtaniilikån ken sekin kichìwaj?

2 Amejemènwa' in annocartajmej, amejemen an-ijkuilijtokej ipan noalmajmej iwån nochi wel kita wån kilegowa.

3 Amejemènwa' ken icartaj Cristo yej nejemen nikijkuilõjkej, ayéj iga tinta, sino que iga iyEspíritõj Dios yej isato'; ayá' mo-ijkuilõj ipan patachte'ti, sino que ipan iyalmajmej toknõmjej.

4 Wel nikijtowaj iga melá' nokta nochi inõn, iga Cristo nepalewiáj iga nimoconfiarowaj ipan Dios.

5 Ayéj iga nimõkichmatij iga nomatikamej wel nikchìwaj tejté, sino que inochi yej nikchìwaj, Dios nepalewiáj.

6 Yéj kichij iga wel manitamachtikån ipan nuevo pacto, e' ayéj iga matikchìwakan tejté yej tatekimaka kan ijkuilijto', majwa' matikchìwakan

ken tenextiliá iyEspíritoj Dios. La ley yej ijkuilijto' kijtowa: Siga tikchíwaj yej ayékti, inonsan nokta ley kijtowa iga matimikikan; e' iyEspíritoj Dios temaka vida.

⁷ Siga inón ley yej ijkuilijtoya ipan patachte'ti, walaĵ iwán poder iwán este pepetaniá, este israelitajmej ni alín awel kixaygatachiliayaj Moisés iga poxsan petaniá este ta-ixsewiaya,* maleĵ iga inón yej pepetaniá sewiasan. E' inón ley yej temiktiá kuá' tikchíwaj yej ayékti, walaĵ iwán weyi poder,

⁸ ĵmajya sej kipiá poder in ye'notíciay yej tewajliguiliá iyEspíritoj Dios!

⁹ Siga kipiá' poder iga walaĵ inón ley yej teĉastigarowa kuá' tikchíwaj yej ayékti, ĵmajya sej kipiá poder inón yej kichíwa iga tiye'onókeja iyixtaj Dios!

¹⁰ Iwán inón poder yej xotaya ipan ixaya' Moisés ken kuá' ay'ya walerowa ken inón yej inán poxsan kipiá poder, inón yej nuevo pacto.

¹¹ Siga walaĵ iwán weyi poder inón ley yej tamiasan, majya sej kipiá poder inón pacto yej teĉsalvarowa iwán nochipa onos.

¹² Iwán iga tikmatij iga mela'ciertoj nochi inón, ayá' timajmawij iga tikpowaj itájtł toTęko.

¹³ Iwán ayá' timoxaygatzakuaj iga se tzótzol ken kichíwaya Moisés iga israelitajmej amo makitakān kén iga sewiá inón yej xotatoya, yej ayá' wel nochipa xotatos.

¹⁴ E' yejemej ayá' kentenderowayaj. Este inānsan kuá' kileĝrowaj inón ikyapa pacto áyasan kentenderowaj, iga kenkuá' kixtzaktokej inón tzótzol. Inón yej kixtzaktokej aya kopewi, inón kopewi siga timoconfiarowaj ipan Cristo.

¹⁵ Este inānsan kuá' kileĝrowaj iley Moisés, ayá'san kentenderowaj, ken kuá' inón tzótzol kixtzaktokej.

¹⁶ E' kuá' se kicređowaya toTęko, inón tzótzol kopéwiya.†

¹⁷ Porque toTękowa' in Espíritu, iwán kan momati iyEspíritoj toTęko, ay'ya majmawilo.

¹⁸ Inón iga nochi tejemej yej ticređojtokej Cristo, ay'ya ti-ixtzaktokej iga tzótzol iwán neši ipoder Dios ipan toxaya', toxaya' ken tikita se espejo. Iwán iyEspíritoj toTęko kipatatiá tovidajmej este que timochíwaj kensan Yéj.

4

¹ Dios ne-ikneĵijkej iwán kine' iga manikpowakān itájtł, inón iga ayá' nimosemakaj.

² Nejemej ayá' nikchíwaj yej mochíwa ichtákasān, yej wel nepinajtiáj; iwán ayagaj nikajkayawasnekij. Niga nitanextiliáj sé'paya itájtł Dios. Majwa' iyixtaj Dios nikijtowaj yej cierto iwán yej ne-ixmatij kimatij iga ayá' nitakajkayawaj.

³ E' siga ye'notíciay yej tasalvarowa yej nikpowaj, ayá' moentenderowa, inón akentenderowaj yejsan yawij poliwitij.

⁴ Iga Tzitzimi', yej mandaroĵto' ipan inón tajli, ken kuá' kixtzaktokej yej akicređowaj itájtł Dios. Iwán ijkón akitaj ken tetawiá in ye'notíciay yej tajrowa de Cristo; Cristo in yej kinextiá ken nokta in Dios.

⁵ Kuá' nikpowaj itájtł Cristo, ayá' nitajtowaj de nejemej, sino que nikpowaj iga Cristo nokta toTęko. Jesús teĉĉokiliá wān wān neĵitankej iga manimitzpalewikan.

* 3:7 3:7 Ex 34:29 † 3:16 3:16 Ex 34:34

⁶ Kua' Dios pewa' kichij inin tajli, kijtoj: "Maxota ti'ti kan takomichkan."*
 Yéjsan no kitálij yej xota ipan toalmaj, iga ijkón matikixmatikan ipoder
 Dios yej xota ipan ixaya' Jesucristo.

Matinemikan ken yej moconfiarowaj ipan toTeko

⁷ Inin tájtól yej Dios temá' ken tejté yej pox valerowa, e' tejemen ken
 tikita námól akomi', iga manesi iga inón poder wi' ipan Dios, ayéj ipan
 tejemej.

⁸ Inón iga malej iga ono' yej teyolmiktia', e' inón panówasan; iwán siga
 timoyolmiktijtokej, e' malej ijkón ayí' timosemakaj.

⁹ Malej ono' yej temiktijnekij, Dios ayá' tesenkokajtewa. Malej ono' yej
 tewetziltiáj este talpan, e' ayá' tepolowaj.

¹⁰ Kansan tiáskej, nóyansan temiktijnekij ken Jesús kichiwilijkej, iga no
 manesi iga ipan tejemej ono' Jesús.

¹¹ Tejemen miej aya timikij nochipa temiktijnekiskej iga ticredojtokej
 toTeko Jesucristo, iwán ijkón nesi iga Jesucristo ono' ipan tejemej.

¹² Ijkón malej ono' yej nemiktijnekij iga nikpowaj itájtól Dios, inón
 amejemen mitzpalewiáj iga xonokan nochipa wan toTeko.

¹³ Kan ijkuilijto' itájtól Dios kijtowa: "Nicrodej itájtól Dios, inón iga
 nitajtoj." Ijkonsan no nejemej, nicredowaj wan nikpowaj ye'noticiaj.

¹⁴ Porque tikmatij iga Dios yej ki-ojpa-ixitij toTeko Jesús kan miktoya,
 inón Dios no teojpa-ixitiskej ken kichij wan Jesús iwán yawi tewigati itenoj.

¹⁵ Inochi yej nejemen niksufrirojkej, mochiwa iga amejemen
 xiyé'onokan. Porque miej máj komati de amejemen ankiaredowaj Cristo,
 máj no miakia' yej kimakaj gracias Dios, iwán máj no kiweyimatiltiáj Dios.

¹⁶ Inón iga ayí' nimosemakaj, malej iga nocuerpojmej nemi wewejtia', e'
 noalmajmej cada día nemi máj nuevojtia'.

¹⁷ Yej inán tiksufrirowaj pánojsan; e' iga tiksufrirowaj alín, inón ayá'
 tiketij'matij kua' tikmatij iga tonoskej se día ipan cielo, iwán nikeman ay'ya
 timikiskej.

¹⁸ Inón iga ayá' tiktachliáj yej mo-ita, sino que yej awel mo-ita, iga yej
 mo-ita panówasan, e' yej awel mo-ita, inón nochipa onos.

5

¹ Tikmatij iga tocuerpoj ken se kajli kan inán tonokej ipan inin tajli iwán
 yáwisan xitini, e' Dios tepialia' se kajli yej ayí' xitinis, iwán inón kajli ayéj
 tamachíwal.

² Inón iga miej nigaj tonokej ipan inimpa tókal, titenaj; e' tejemenwa'
 magui' matiákanya ipan inón kajli yej Dios tepialia' ipan cielo.

³ Ijkón kua' tikpiaskej sé'paya tocuerpoj, toespíritoj ayéj iga akipiás
 icuerpoj, majwa' toespíritoj ken taajakijtos iga amo matonokan topetzkan.

⁴ Mie' tonokej ipan inin kajli yej tocuerpoj, titenaj iwán tisiawij, e'
 ayéj iga tiknekij matimikikan iga tikajtewaj inin tocuerpoj. Tiknekijwa'
 matikpiakan inompa tocuerpoj yej nochipa onos.

⁵ Dios inón nokta kichiwias iga makipata tocuerpoj, iwán tema'ya
 iyEspíritoj, ompa tenextilia' iga melá' iga kichiwias iga nochipa tonoskej.

⁶ Inón iga timoconfiarojtokej nochipa. Tikmatij iga miej matonokan nigaj
 ipan inin tocuerpoj, wejka tonokej iga toTeko.

⁷ Iwán malej awel tikitaj, e' timoconfiarowaj ipan yéj.

* 4:6 4:6 Gn 1:3

⁸ Amo matimokno^omatikaⁿ, malej iga tiknekij matikajte^owakanya katka iga nij tonokej ipan in^on tocu^oerpoj, iga matimochant^otija kan ono' toTe^oko.

⁹ In^on iga nochipa matiktemokan iga tikch^owaj yej toTe^oko kiye'ita, siga nij tichant^otokej o siga tichant^otokej kan ono' toTe^oko.

¹⁰ Porque tonoch^on tiawij tonotij iyixtaj Cristo kan tajuzgarowa, iga sejs^oe de tejem^on matemakakan yej timot^oanilijkej, kensan iga tikch^oijkej ipan in^on vida, yej yekti o yej ayekti.

Wel tiye'onoj iyixtaj Dios

¹¹ In^on iga nejemen nikmajmawili^oaj wan nikweyimatij toTe^oko, iw^on itajt^ool nikpowili^oaj la gente iga no makicredokan Dios. Dios nemela'ixmatij nejemen, iw^on nikneki iga amejemen no xine-ixmatikan.

¹² In^on ay^oe iga nejemensan nemi nimoweyimatij, sino que niknekij xiyolpakikan iga nejemej. Ijk^on xikmatikan te ankijliskej inomej yej moweyimatij iga momachili^oaj iga sekin kiye'itaj, malej iga ipan iyalmajmej ateyi yej Dios kiye'ita.

¹³ Siga nesi iga nilokojmej, in^on iga nitekipanowaj iga Dios. Iw^on siga niye'tajlamikij, in^on iga amejemen manimitzpalewik^on.

¹⁴ Iga Cristo nechokilij, nikch^owaj ken yejsan tatekimaka, puej nikmela'matij iga Cristo migui' iga tonoch^on, in^on iga ken tonoch^on timikikej.*

¹⁵ Iw^on Cristo migui' iga tonoch^on, in^on iga yej tonokej ay'ya matonokan iga tejem^on, sino que matonokansan iga Cristo, yej migui' iw^on ojpa-isa' iga tejem^on.

¹⁶ In^on iga nejemej desde in^on, ay'ya nikjuzgarowaj ni agaj petz iga ken nesi. Malej iga ikya ijk^on nikjuzgarojkej in Cristo, in^on ay'ya ijk^on nikeljamikij de yej.

¹⁷ Yej setito' iw^on Cristo, ken se'ya tokn^on moch^owa. Yej ikya kichijtoya, tami'ya; ta' xikita, in^on pewa se'paya vida.

¹⁸ Inochi in^on kich^owa Dios iw^on teye'itaya iga migui' Cristo, iw^on yej tenotza' tejem^on iga itajt^ool matikpowilik^on nochi yej aya kimatij, iga no wel maye'onokan iyixtaj Dios.

¹⁹ In^onwa' in yej Dios ne-ijl^oijkej iga manikpowakan; Dios nemi kich^owa ipan Cristo iga maye'onolo iyixtaj, iw^on kiperdonarowiliskej inochi yej ayekti kichijkej.

²⁰ Nejemen itatitanimej Cristo iw^on imatika Dios mitzn^otzaj ipan nejemen. Ipan itoka' Cristo nimitzijli^oaj xicredokanya iga Dios wel mamitzye'itakan.

²¹ Cristo ayi' kichij nit^oe yej ayekti; e' iga san totechko, Dios kit^olij ipan inochi yej tejem^on tikch^oijkej yej ayekti. Ijk^on iga tisetitokej wan Cristo wel tonoj iyixtaj Dios ken ku^oa' ay^oa' tikch^oijkej yej ayekti.

6

¹ Nejemen nisentekipanowaj wan Dios, nimitzijli^oaj iga in^on ankimatij iga Dios mitzikneli^oaj, amo baldejsan xikmatikan.

² Porque Dios kijtowa:

Ku^oa' asi' hora iga manimitzikneli, nimitzkagui';

ku^oa' nokta tiknektoya iga manimitzmanawi, nimitzpalewij.*

In^on Dios kineki mamitzm^omawikan; aman wel mitzmanawi^oaj.

* 5:14 5:14 Ro 6:2-11 * 6:2 6:2 Is 49:8

³ Nejemej aniknekij agaj makipopowa notekipanolmej. Inón iga ayá' nikchijwaj nité yej agaj makikixti ipan iyojwi toTeko.

⁴ Majwa' nimomela'nextiáj iga nejemen itekipanowanimej Dios, niki-
jyqwiáj kuá' ne-iknochijwaj, kuá' ayá' nikpiáj nité, iwán kuá' ono' tejté
yej neyolmiktiáj.

⁵ Nemağakej iwán nepresojuwikej. Ne-iknochijkej kuá' neşesempolojkej.
Poxsan nitekipanowaj, a veces senyówal ayá' nikochij iwán a veces ayá'
nitakuaj.

⁶ Malej iga nipanowaj ipan nochi inín, niye'nemij. Nikixmatij itájtol Dios
iwán nikijyqwiáj nochi yej neyolmiktiáj. Nite-ijiknimej, iga ipan nejemej
ono' iyEspíritoj Dios wan nikmela'chokiliáj nokta toknimej.

⁷ Dios nepalewiáj iga nikpowaj ye'noticij. Kuá' nimotekitizkiáj wan
agaj, iga nikmanawíáj ye'noticij, nikjtowaj yej mela'ciertoj.

⁸ Ono' kan neye'itaj, kanaj nepopowaj, kanaj ye'tajtolo iga nejemej, kanaj
ayá' ye'tajtolo iga nejemej, kanaj ne-ijliáj iga nitakajkawaj, malej iga
nejemej nikjtowaj petz yej cierto.

⁹ Malej ne-ixmatij, e' ne-itaj ken ayá' ne-ixmatij. Kanaj nemiktijnekij, e'
malej ijkón, nonókejo'. Ne-iknochijwaj, e' ayá' nemela'miktiaja.

¹⁰ Nésiki' nimoknoomatij, e' nochipa niyolpaktokej. Malej animotapialiáj,
e' mia'ya ye'onokej iyixtaj toTeko iga nejemej nikpowlijkej de Cristo.
Nésiki' ayá' nikpiáj nité, siempa nikpiáj nochi.

¹¹ Nokniwan yej anchantitokej Corinto, nimitznojma-ijlijkej yej cierto;
nochi yej nikpiayaj ipan noalmajmej, ankimatija.

¹² Nejemej ayá' nikajtewaj iga nimitzchokiliáj, e' neşi amejemen ayá'
ijkonsan nò iga annehokiliáj.

¹³ Nimitzteki'tajtaniliáj ken tikita nej amotaj, iga xinechokilikan kensan
nejemen nimitzchokiliáj.

Tejemen ken kuá' itiopan Dios

¹⁴ Amo ximosetilikan iwán yej ayá' kicredojukej Cristo. ¿Ix wel sen-onos
se yej kichijwa yej yekti wan se yej kichijto' yej ayekti? ¿o ix wel sen-onos
tawilyo' wan takomitilyo'?

¹⁵ ¿Ix Cristo wel moye'ita wan Tzitzimi'? Niga yej kicredojukej Dios awel
kipiá şesan iyalmaj wan yej ayá' kicredojukej Dios.

¹⁶ Iwán kan itiopan Dios awel nò ono idolojmej, porque tejemen ken kuá'
itiopan Dios yej isato' iwán yéj kijtoj:

Nia nichantitoti iwán yejemen wan nia ninemiti iwán yejemen;
nej nimochijwas iDios

iwán yejemen yawi mochijwatij notatki.

¹⁷ Inón iga ijkín kijtowa toTeko:

Xikşakan kan amonokej itzalán yejemej, ximoyokatikan;
amo xikchijchimikan yej ayekti.

Iwán nej nia nimitzomemawitij.

¹⁸ Iwán nej nimochijwas amotaj,

iwán amejemen anmochijwaskej nopilowan.

Kijtowa toTeko yej nochi wel kichijwa.

7

¹ Nokniwan, inín yej Dios kijtowa iga kichijwa iga tejemej. Inón iga
matikajtewakan yej ayekti ken yej welpa temopa iga tikchijwaj iwán

tikejlamikij. Matikchiwakan iga maj matiyē'nemikan ken kineki Dios iga tikmajmawiliáj.

Pablo kiye'ita ken kichijkej yej chantitokej Corinto

² ¡Nejemej nimitztajtaniliáj iga achi xineejlantokan! Ayagaj nemi nikchiwiliáj yej ayekti, niga nikchiwaltiáj yej ayekti, niga ayagaj nemi nikajkayawaj.

³ Inín nikijtowa ayéj iga nemi nimitzijiáj iga ankichijtokej yej ayekti; ken nimitzijlįkeja iga nejemej nimitzchokiliáj, malej iga matisen-onokan o matisenmikikan.

⁴ Poxsan nimoconfiarowa ipan amejemen iwán niyolpaki iga amejemen. Poxsan nipaki malej ne-iknochįwaj.

⁵ Desde que nasikej estado de Macedonia, ayá' nemi nimosewiáj. Majwa' niksufrirowaj iga nýansan nikasikej yej ne-ijiyaj iwán nimajmawikej.

⁶ E' Dios yej kiyolchikawa yej mosemakasnekij, neyolchikajkej kuá' asi' Tito.

⁷ Iwán ayejsan iga asi', sino que iga nikmati' iga amejemen poxsan ankiyolchikajkej. Tito ne-ijlijkej iga amejemen poxsan ankinekij xine-itakan, iwán ne-ijlijkej iga anmoknoomatij iwán anneyokoyaj, iwán iga inón nikagui', poxsan niyolpagui'.

⁸ Malej iga inón ama' yej nimitzijkuilowilijkej mitziknoomatįltijkej, e' inán ayá' nimoyolmiktia iga nikchij. Achto kena neyolmiktij iga nikita' iga inón yej nimitzijkuilowilijkej poxsan mitziknoomatįltijkej, e' pánojsan.

⁹ Inán niyolpaki, ayéj iga anmoknoomatikej, sino que iga kuá' anmoknoomatikej, kichij iga anmoyolpatakej iga ankejlamikikej ken Dios kineki. Amejemen anmoknoomatikej ijkón ken iga kiye'ita Dios. Iwán nejemen ayá' nimitzchįwilijkej nité yej ayekti iga ijkón nimitzijkuilowilijkej.

¹⁰ Kuá' se moknomati iwán kichįwa ken Dios kiye'ita, inón kichįwa iga moyolpata iwán ijkón wel mosalvarowa, iwán inón ayá' teyolmiktia. E' yej moknomati iga tejté yej ono' ipan inín tajli; inón sí, temiktia.

¹¹ Yektiá iga amejemen anmoknoomatikej ken iga Dios kiye'ita, įiwán xikitakan inán este kan an-asikej! Inán ankiyolmákaja iga ankichįwaj yej nimitztekimakakej, iwán annejajtowilijkej. Nq ankuesiwikej iga yej mochij yej pox ayekti, wan anmajmawikej. Ankinekij magui' xine-itakanya, wan ankiknochijkej yej kichij yej ayekti. Ijkin ankinextijkej iga amejemen até nemi ankichįwaj yej ayekti.

¹² Inón iga kuá' nimitzijkuilowilijkej inón ama', aya'san nikejlantoya ipan yej kichij yej ayekti, niga ipan yej kichįwilijkej yej ayekti, sino que iga manesi iyixtaj Dios iga anneyokoyaj nejemej.

¹³ Iga inón poxsan anneyolchikajkej nejemej.

E' ayejsan iga anneyolchikajkej, nq nipaki iga Tito yolpako' iga amejemen ankipalewijkej iga amo mamoyolmiktijtjo.

¹⁴ Nej nikilįkay Tito iga nikye'ita ken ankichįwaj, iwán Tito ijkón nokta kita' iga ankichijtokej. Kensan nochi yej nejemej nimitzijlijkej mela'ciertoj, ijkonsan nq Tito kita' iga nochi yej nikilįj de amejemen, nq mela'ciertoj.

¹⁵ Iwán yéj maj mitzchokiliáj kuá' kejlamiki iga amejemen amonochįn ankichijkej yej mitztajtaniliayaj, iwán kejlamiki ken iga ankiye'itakej, iwán anki-omemawijkej.

¹⁶ Niyolpaki iga nochipa wel nimoconfiarowa ipan amejemen.

8

Monechkowa tom̄n iga yej amotapialiáj

¹ Inán nokniwān, niknekiḡ manimitzpowiljkan ken iga toknimej yej kicredowaj Dios, yej onokej estado de Macedonia kinextilijkej sekin kén iga Dios te-ikneliá.

² Malej iga yejemen pox onoya yej kiyolmiktijkej, e' yejemen poxsan paktokej; iwán malej iga amotapialiáj, e' kimakaj komati tom̄n iga iyofrendajmej, ken tikita yej motapialiáj.

³ Iwán nej ompa nonoya iwán nikita' iga kimakakej iyofrendajmej iga inochi iyalmajmej este kan máj welitij kimakakej, este inejnewiyoy.

⁴ Neḡeteki'ijlijkej igaki' achi manikuigakan tom̄n yej monechkowaj iga kinekij nō makipalewikan tokniwān yej onokej Jerusalén.*

⁵ Iwán kichijkej este póxsanya de lo que nejemen ayá' nikmatitoyaj. Acho kijoḡkej iga kichiwasek ken kineki toḡeko iwán nō kijoḡkej iga kichiwasek ken nejemej niknekiḡ. Ijkón kichijkej ken iga Dios kiye'ita.

⁶ Kuá' nikitakej in̄n yej kichijkej toknimej de Macedonia, nikijlijkej Tito iga manimitztajtaniḡkan sej iga xiktamiḡkan iga ankinechkowaj ofrenda yej yéj pe' kinechkowaj wān amejemen.

⁷ Amejemen nochi wel ankichijwaj; poxsan anmoconfiarowaj ipan Dios, anye'tajtowaj, anmachtitokej, iwán ankiyoḡmakaj iga ankipalewiáj toknimej wān annehokiliáj nejemej; ijkonsan nō xikyolmakakan iga xikmakakan ofrenda.

⁸ In̄n nimitzijiáj ayéj iga nimitztekimakaj; sino que iga xikitakan ken iga sekin toknimej ofrendarowaj iwán iga manesi iga amejemen melá' iga ante-ijknimej.

⁹ Porque amejemen ankimátija iga toḡeko Jesucristo ye'onoya ipan cielo iwán kuá' walaj pan tajli, mochij ken yej amotapialiá iga mitzchokiliáj, iwán iga yéj amotapialiḡ, mochij iga amejemen xiye'onokan ipan cielo.

¹⁰ In̄n nimitzijiáj iga amejemen ximoye'chiwakān. Yasexiwi' amejemen achto yej an-ofrendarojkej, iwán ankichijkej iga inochi amoalmaj.

¹¹ Ijkón ken ankiyoḡmakakej kuá' ampejkej iga ankinechkowaj tom̄n, ijkón xiktamiḡkan inán. Xikmakakan ke'san iga anwelitij.

¹² Porque siga agaj kiyolmakato' iga ofrendarojneki, Dios kikui inón ofrenda yej kimaka ke' iga se kipiá. Dios ayá' kitajtaniá se yej ayá' kipiá.

¹³ Ayéj an iga agaj ankipalewiskej iga tom̄n, amejemen ay'ya anyawij ankipiatij nité.

¹⁴ Nikijtowa inán amejemen ankipiáj iwán wel ankimakaj achi yejemen; anka kēman se' vej wel amejemen sej ayá' ankipiaskej iwán yejemen sej wel mitzpalēwiáj, iwán siga katka ijkón ankichiwasek, ajachonsan ankipiaskej.

¹⁵ Iga ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itájtōl Dios: "Yej kipejpen máj komati, nochi kitamij; yej alintz̄in kipejpen, kimá' iga kikuajkej."†

Pablo kijtowa iga makiye'itakan Tito

¹⁶ Nikmaka gracias Dios iga Tito nō mitzyoḡkoyayaj kensan nō nej nimitzyoḡkoyaj.

¹⁷ Tito kiyolmakatoya iga mamitzpaxalowiljkan, inón iga motemá' kuá' niktajtaniḡ iga mayawi, wān inán yawi mitzpaxalowilij.

* 8:4 8:4 Ro 15:26 † 8:15 8:15 Ex 16:18

¹⁸ Nimitztítaniliáj se toknɨn wɔn Tito. Inɨn toknɨn kiye'itaj inochi yej kicredowaj Cristo iga yéj tekipanowa iga kipowa itájtɔl Dios yej tasalvarowa.

¹⁹ Iwɔn toknɨwɔn yej kicredowaj Cristo kitapejpenkej inɨn toknɨn iga iwɔn manisenyakɔn Jerusalén iga manikuɨgakɔn tomɨn yej kimakakej toknɨwɔn. Inɔn tomɨn niawij nikawilítij toknɨwɔn yej onokej Jerusalén. Iga ijkón nikchɨwaskej moweyimatiltiá toTéko iwɔn yawi nesiti iga tejemej tikyolmakaj iga titapalewiáj iga tomɨn.

²⁰ Iga ayá' niknekij agaj manepopowakɔn iga kén nemi nikchɨwaj wɔn inɨn komati tomɨn yej ankinechkojkej.

²¹ Niknekij manikchɨwakɔn yej yekti, ayejsan iyixtaj Dios, sino que nɔ iyixtaj nochi.

²² Nɔ iwɔn yejemej nimitztítaniliáj se' toknɨn yej nikixmatij iga ye'nemi iyixtaj Dios iwɔn poxsan kiyolmaka iga tapalewiá. Inɔn máj kineki mamitzpalewikɔn iga poxsan moconfiarowa ipan amejemen.

²³ Siga agaj tatajtani iga Tito, xikijlikɔn iga iwɔn nisenemi iwɔn nisentekipanowaj iga manimitzpalewikɔn amejemen. Siga tatajtani iga inomej omen toknɨwɔn, xikijlikɔn iga kitɨtankej toknɨwɔn yej kicredowaj Cristo iwɔn inomej nɔ kiweyimatiltiáj Cristo.

²⁴ Inɔn iga xiknextilɨkɔn iga ankichokiliáj toknɨwɔn yej yawij asitij, iga manesi te iga nipakij iga amejemen iwɔn te iga nikjtowaj iga poxsan ante-ijiknimej.

9

Pablo tajkuilowa sej iga monechkowa tomɨn iga yej amotapialiáj

¹ Iga ankimakaskej tomɨn toknɨmej yej kicredojskej Cristo, ayo' kajasi manimitzijkuilowilɨkɔn

² iga nikmátiya iga amejemen poxsan ankiyolmakaj iga ankipalewiáj toknɨmej. Nikíjlɨja toknɨwɔn yej chantitokej estado de Macedonia iga amejemen yej amonokej estado de Acaya yasexiwi'ya ankiyolmakatokej iga ankitɨtani tomɨn, yejemen nɔ majanimarɔjkej iga kikakij ken ankichɨwaj.

³ E' malej ijkón nimitztítaniliáj Tito wɔn ome toknɨmej iga makitakɔn ix ankinechkójskej tomɨn. Ijkón nesís iga ompay ken nitajtojskej de amejemen iga poxsan ante-ijiknimej.

⁴ Xikejlamikikɔn iga kén katka nepinajtiayaj, iwɔn amejemen máj ampɨnawayaj siga sekin toknɨmej de Macedonia mayakɔn nowɔn iwɔn manimitzasitij aya ankinechkowaj tomɨn.

⁵ Inɔn iga nikye'itakej iga mayakɔn yejemen achto que nej. Ijkón yejemen wel mitzpalewiáj iga xiknechkokɔn tomɨn. Iwɔn iga ijkɨn ankichɨwaskej yawi nesiti iga ankimakakej iga inochi amoalmajmej, ayá' ankitejteki'makakej.

⁶ Xikejlamikikɔn inɨn: Yej kitɔka alɨn táyɔl, alɨn kipixka; yej kitɔka komati, komati kipixka.

⁷ Sejsé makimaka ke' iga ipan iyalmaj kimachɨliá kimakasneki. Amo makimaka siga ayá' kimakasneki, niga makitekimakákampa. Dios kineki yej pákto'pa kuá' kimaka iyofrendaj.

⁸ Dios wel mitzmakokawiáj nochi yej yekti iga xikpiakɔn nochipa yej ankineki, este kawí-o' máj iga wel agaj xikpalewikɔn.

⁹ Kijtowa kɔn ijkuilijto', kɔn tajtowa iga yej tapalewiá iga tomɨn: Kimá' komati yej amotapialiáj;

Iwán nochipa kichijtos yej yekti.*

¹⁰ Dios temaka semilla yej motoka iwán nō temaka nochi yej tikujaj. Yéj kichijwas iga piwis yej ankipiáj iga wel xikmakakan yej amotapialíaj.

¹¹ Amejemen anmotapialísej iga wel nochipa xitapalewíkan. Iwán kichijwas iga tokniwán makimakakan gracias Dios kuá' niktentregarowa inón tomín yej anñetaniáliáj nejemej.

¹² Iga nikuiguiliáj inín tomín tokniwán, ayéj petz kipalewísej iga kipiasej yej kipolowaj, sino que kichijwas iga yejemej máj makimakakan gracias Dios.

¹³ Iwán yejemej kiweyimatiłtísej Dios, puej iga ankipalewiáj ankinextiliáj iga ankichijwaj ken kijtowa itájtłł Cristo. Nō yejemej yawij kiweyimatiłtítij Dios iga komati ankimakakej yejemej wán iga yej ankimakakej sekin.

¹⁴ Nō yawij páktotij iga kitenewísej Dios iga amejemen iga poxsan mitzchokiliáj iwán iga Dios poxsan mitziknelíaj.

¹⁵ ¡Matímakakan gracias Dios iga yej temá'. Poxsan yekti este ateyi tájtłł iga tikijkuilowaj!

10

Dios kimá' Pablo itekipánłł

¹ Nej niPablo nimitztajtaniáliáj iga xinekakíkan. Nimitztajtaniáliáj ipan itoká' Cristo yej ayá' moweyimati iwán tečokiliá. Malej sekin kijtowaj iga nej pox nimajmawi iga ayá' nimixewiá iga nimitzajajwaj kuá' nono' wán amejemen, e' ki' nimitzjkuilowiliáj tájtłł yej taajajwatiapa kuá' wejka nono'.

² Nikmati iga ono' yej nepopowaj iga nikchijwajki' kensan kichijwaj yej akixmatij Dios. Kuá' nasis anka nikajajwaskej in inomej, e' amo xichijwakán ijkón iga nō manimitzajajwakán.

³ Melá' iga nichantitokej ipan inín tajli, e' ayá' nikchijwaj ken kichijwaj yej ayá' kixmatij Dios.

⁴ Ayá' nimomanawíaj iga tejté yej ono' ipan inín tajli, sino que Dios nemakaj yej iga wel nikxixitínaj nochi yej ajayekti, ijkón niktaniliáj yej kijiay itájtłł Dios, iwán ijkón tamis iga nepopowaj nejemej.

⁵ Niktenkuepiliáj yej moweyimatij iga makipolokán. Iwán niktaniliáj nochi yej akinekij iga tokniwej makixmatíkan Dios. Yej ayompa kejlámikij, nikyolyamanaj iga makicredokán Cristo.

⁶ Kuá' niktaskej iga amejemen ankichijwaja nochi ken kijtowa Cristo, niawij nicastigarotij nochi yej ayá' tacredowaj.

⁷ Amejemen ankciredowaj yejsan wel ankitaj. Si agaj momela'confiarowa iga kitoka Cristo, makimati nō iga nejemej nō niktokaj Cristo kensan yéj.

⁸ Anka achi nipanowa kuá' nipoxtajtowa iga toTeko nemá' iga manimandaro ipan amejemej. E', inón nemá' iga manimitzpalewíkan iga máj ximoconfiarokán ipan Yéj, ayéj iga manimitzpojpolokán.

⁹ Anikneki xikijtokán iga nimitzmajmajtjneki kuá' nimitzijkuilowiliáj.

¹⁰ Sekin kijtowaj iga ipan notajkuilolmej nitaajajwajpa, e' kuá' nono' amo-ixtaj nésiki' awel nitaajajwa wán ken iga nitajtowa, ayá'ki' ken yej tajtłłmati.

* 9:9 9:9 Sal 112:9

¹¹ Inún makimatitokan inomej toknimej iga kuá' niáj nimitzitatij, ijkonsan iga niyoltakuakti' kensan neši ipan notajkuilolmej yej nimitztitaniliáj este wejka kan nono'.

¹² Nejemej nikeman ayá' nimomachiliskej ken inomej yej moweyimatiltiáj imatikamej. Ayá' ye'tajlamikij iga moweyimatij iseltimejsan, wan mocomparadowaj wan yejémensan.

¹³ Nejemej ayá' nimokichmatij iga yej ayá' nikchijkej. Siga ipan tejté niawij niyolpakitij, niyolpakiskej ipan tekipánol yej Dios nemakakej iga manikchiwakan. Iwán iga inón tekipánol Dios kichij iga manasikan altepe', Corinto te kan amonokej.

¹⁴ Ayá' niawij nimokichmatitij poxsan, sino que ke'san iga nikchijkej. Siga ayéj katka nejemej achto nimitzpaxalowilijkej, awel manimokichmatikan, e' nejemej yej achto nimitzpowilijkej ye'noticiaj de Cristo.

¹⁵ Ayá' nō nia nimoweyimatitij iga tekipánol yej sekin kichijkej, majwa' niknekij máj manitekipanokan wan amejemen, según ken iga nemi anmoconfiarojtiawij ipan Dios. Inón yej niknekij manikchiwakan.

¹⁶ Nō niknekij manikpowakan ye'noticiaj iyikampa Corinto kan aya agaj i' yawi. Ijkón ayagaj wel ne-ijliskej iga nimokichmatitinemij iga se'tekipánol.

¹⁷ Siga agaj kineki mamoweyimati, mamoweyimati iga yej kichij toTēko.

¹⁸ Yej imatika moweyimati akajasi iga mamoye'ita, e' yej toTēko kiyē'ita, inón kajasi iga makiweyimatiltikan.

11

Pablo kijtowa iga ono' yej ayéj mela'apostolejmej

¹ Maséj achi xine-ijyowikan, malej anka neši iga nixetokti'. Ijkonya xine-ijyowijtokan.

² Dios kichij iga manimitzyokoyakan amejemen. Nikneki iga amejemen nochipa xiktokakan Cristo; amejemen ken tikita se yej takótzino' yej yawi monamiktiti, yej aya yawi wan se', wan nej ken yej nia nimitznamiktiti wan sesan yej itoká' Cristo.

³ Iwán nimajmawi iga inón kowawéj yej kikajkayaj Eva, wel nō mitzkajkayawaj, iwán ay'ya anye'tajlamikiskej iwán ankikajtewaskej iga anomela'confiarowaj ipan Cristo.

⁴ Amejemen ankitajtolkuij nochi yej asij wan mitztatapowiáj de se' Jesús, ayéj yej nejemej nimitzpowilijkej. Iwán ankikuij se'pa espíritu ayéj iyEspíritoj Dios yej achto ankipiakej, iwán ankiye'kakij se' tájtol, ayéj inón ye'noticiaj yej anikredojej achto.

⁵ E' nej, ni alún ayá' nimoalimpamati kuá' antajtowaj de inomej apostolejmej yej poxsan moweyimatij.

⁶ Malej ayá' pox wel nitajtowa ken yejemej, e' nikmati máj que yejemej. Inón amejemen mia' vej nimitznextilijkej.

⁷ Kuá' nimitzpowilijkej ye'noticiaj de Dios iwán ayá' nimitztajtani-ijkej tomin, çix an nikchij yej ayékti iga nimoalimpamati', iga achi nitepaltekipanoj iga manitakua, iga ijkón wel nimitzpalawijkej?

⁸ Nikuilij itomimej se' toknimej yej kitokaj Cristo; ne-ixtawakej iwán iga inón nimitzpalawijkej.

⁹ Kuá' nonoya wan amejemej wan niknekiá tejté, ayí' nimitztajtani-ijkej iga xinepalawikan. Tokniwan yej walkej estado de Macedonia

nɛwajliguilijkej yej nepolowaya. Nikchij iga amo manimitzkuejkuesoqan amejemɛn iwɔn ijkɔn nia nikchijtoti.

¹⁰ Nej nicredowa itajtɔl Cristo wɔn yej nikijtowa mela'ciertoj. Ijkɔn nikijtowa iga ayɔ' nikuɔlɔj itomimej yej ɕantitokej estado de Acaya.

¹¹ ¿Té iga ijkɔn nikijtowa? ¿Ix iga ayɔ' nimitzchɔkiliáj? Dios kimati iga kena nimitzchɔkiliáj.

¹² Nia nikchijtoti ken nemi nikchijwa iga amo wel mamoweyimatikan inomej yej ayompa tamachtiaj, ijkɔn yej moweyimatisnekij, makichiwakan nɔ ken nejemej.

¹³ Iga inimejwa' ayéj mela'apostolejmej, yejemejwa' tekipanowanimej yej takajkawaj, mopajpantiáj iga iyapostolejmej Cristo.

¹⁴ Inɔn momatiya iga ijkɔn, iga Tzitzimi' wel mochiwa iga manesi kenya nokta sɛ iyangel* Dios.

¹⁵ Ijkonan nɔ yej kipalewiáj Tzitzimi', mopajpantiáj ken yej kichijwaj yej yɛkti. E' kɛman kinkɔchijaswej iga kichijkej yej ayɛkti.

Pablo kinkɔchijwaj iga iyapostol toTɛko

¹⁶ Sej nimitzijiáj iga amo agaj mane-ijli iga ayɔ' niye'tajlamiki; iwɔn siga ayɔ' niye'tajlamiki, amejemɛn ijkɔn xineomemawikan, iga ijkɔn achi manikpowa yej nikchij.

¹⁷ Nia achi nimitzijiáj tejte, e' inin ayéj toTɛko ne-ijlij iga manikijto. Nikmati iga ayɔ' ye'nesi siga nomatikasan niye'tajtowa iga nej.

¹⁸ E' ono' mia' yej imatikamejsan ye'tajtowaj iga yejemej, ¿in nej, te iga awel nɔ ijkɔn nikchijwa?

¹⁹ Amejemɛn poxsan ankuayamanikej, e' anki-omemawiaj yej ayompa tamachtiaj.

²⁰ Este ankiyqwiáj yej mitztekimakaj ken an-esclavojmej,† mitzkuiliáj yej amotatkimej, mitzkajkawaj, mitzpinajtiaj o este ken mitzxygatatzinaj iga mitzijxko-ijliáj.

²¹ Nipinawa iga nikijtowa, e' nejemej ayɔ' nimixewijkej iga ijkɔn manimitzchijwilikan.

E' siga sekin mixewiaj iga moweyimatij, nej nɔ nia nikchijwati, malej inonwa' xeto'nemilis.

²² ¿In yejemej ix hebreos? Nej nɔ. ¿Ix israelitajmej? Nej nɔ. ¿Ix yejemej ipilowampa Abraham? Nej nɔ.

²³ ¿Ix tekipanowaj iga Cristo? Nej máj nitekipanoj que yejemej, malej nemi nitajtowa ken nixeto'. Nɛmagakej iga látigo‡ máj que yejemej, nɛpresojwijkej mia' vej, iwɔn nej mia' vej este nɛmiktijnekiáj.

²⁴ Cinco vej, judioyomej yej mandarowaj nɛmagakej treinta y nueve azotes iga látigo.

²⁵ Eyi vej nɛmagakej iga kuawi' iwɔn sɛ vej nɛtewijkej. Eyi vej awetzi' weyi ákal kan nemi niaya, iwɔn alin poliwiá iga ni-amikiá, nipanoj sɛ yówal wɔn sɛ día ni-ajkitinemiá ipan tajkolamar.

²⁶ Nej poxsan nijnijiga niajka, kanaj este ken ni-amikisnekiaya, kanaj este nɛtachtekijnekiaya, nɔ este nɛmiktijnekiáj tokniwan yej judioyomej iwɔn nɔ yej ayéj. Nɔ nɛmiktijnekiáj ipan weyi-altepe', ipan ojti iwɔn ipan lámar. Nɔ nɛmiktijnekiáj yej mopajpantiáj iga kitokaj toTɛko.

* **11:14 11:14** Xikita glosario "Ángel". † **11:20 11:20** Xikita glosario "Esclavo". ‡ **11:23 11:23** Látigo ken tikita chilillo yej chijto' iga kuetax.

²⁷ Poxsan nitekipanoj iwán nisiawi'. Mia' yówal anikochi', nimayana' wán ni-atanegui', niseşe'migui' iga ayá' máj nitzotzolyoj.

²⁸ Ayejsan iga ipan inón nipanoj, no nochipa neyolmiktía iga anka ayá' ye'onokej nochi tokniwán yej kitokaj Cristo.

²⁹ Kua' agaj ayá' tajpalej, nikmachiliá ken kua' nej no anitajpalej. Iwán nipinawa wán nikuesiwi kua' agaj kichiwaltía se' iga makichíwa yej ayékti.

³⁰ Iwán siga achi nimokichmatis, nia nimokichmatiti iga nimomachiliá iga nej awel nochi nikchíwa.

³¹ Dios yej iTaj toTeko Jesucristo yej kajasi iga mamoweyimatilti, kimati iga nej ayá' nemi nitakajkayawa.

³² Ipan áltepe' Damasco onoya gobernador yej kitálij el rey yej itoqa' Aretas. Kua' ompa nonoya, inón gobernador kitálij yej maticuidaro ipan ipuertajyomej imorojyo weyi-áltepe' iga manepresojuwikan.

³³ E', sekin neţemowijkej ipan panchikiwéj, nekixtijkej ipan iventanajyo imorojyo weyi-áltepe' iwán ijkón wel nicholój, iga ken kua' nonoyay ipan ima' gobernador.

12

Dios kinextiliá Pablo yej ayagaj kimati

¹ Até motaniliá yej igánajsan ye'tajtowa iga yéj, e' nej ijkón nia nikchíwati. Inán nia nimitzpowilítij visiomej yej nikita', iwán yej toTeko Jesucristo nematiltij.

² Nikixmati se taga' yej kitoka Cristo,* yej kiwigaya catorce años iga kiwigakej ipan tercer cielo kan pox ajko. Anikmati siga yajki wán icuerpoj o ipansan iyespíritoj; Dios kimati.

³ E' nikmati iga inón taga' yajki (anikmati siga wán icuerpoj o ipansan iyespíritoj, Dios kimati),

⁴ iwán kiwigakej kan pox tayekan, iwán ompa kika' tajtolmej yej iyanto', inomej tajtolmej nisé taga' amo makijto.

⁵ Nej wel katka nimokichmatis iga nejwa' in inón taga', e' awel noganaj nimokichmati, san nikijtowa iga nej ken se námol taga' yej ayá' wel nochi kichíwa.

⁶ Malej siga niknekiá manimokichmati, inón ayéj xeto'nemilis iga nemi nikijtowa yej cierto. E' ay'ya máj niye'tajtoj de nej, iga amo agaj makijto máj de lo que kitaj iga nikchíwa wán kikakij iga nikijtowa.

⁷ Inomej visiomej yej Dios nenextilij este poxsay sej iga nimadmiradoj. Iwán iga amo manimoweyimati, inán nikualo, ken tikita itatitan Tzitzimi' nesolowa iga witzti iga ne-iknochíwa.

⁸ Eyi vej niktajtanilij Dios iga makichíwa iga mapachiwi kan nikualoto',

⁹ e' ne-ijlij: "Iga nimitzinkneliá, ayá' mitzpolowa nité; kua' ay'ya titajpalej, nopoder monextiá ipan tej." Inón iga nimokichmati kua' ayá' nitajpalej, ijkón ipoder Cristo monextiá ipan nej.

¹⁰ Niyolpaki kua' nikuękueţanto', kua' kuajkuanas ne-ijliáj yej ajayékti, kua' kuajkuanas nepolowa, kua' nemiktijnekij, kua' ono' yej neyolmiktía; nochi inin niksufrirowa iga niktoka Cristo. Niyolpaki kua' nikuękueţanto' iga nikmachiliá iga máj nitajpalej.

Pablo moyolmiktía iga yej kitokaj Cristo yej ichamej Corinto

* 12:2 12:2-5 Kua' Pablo kijtowa "se taga' yej kitoka Cristo", neşi ken de yejsan nemi tajtowa.

11 Nimochij ken yej xetokti' iga nimokichmati, e' amejemen ken kuá' annetekimakakej iga ijkón manikchiwa. Amejemenwa' katka in xiye'tajtoqan iga nej, iga nej achonsan nivalerowa ken inomej apostolejmej yej moweyimatij; malej nejki' ayéj tē noteki.

12 Kua' nonoya amowañ, nimitznextilijkej iga nej nimela'apóstol iga ankitakej yej nikchij, milagrojmej wañ nochi yej mochi iga ipoder Dios wañ ayí' nimosemá' niga nikuesiwi'.

13 Yej nikchij iga sekin iglesias, nō nikchij iga amejemen. Poliwasian iga manimitztajtanilikān iga achi xinepalewikan iga tomīn. ¡Siga inōn iga nimitzyolmiktijkej, achi xineperdonarokān!

14 Inān nōchiya nikpiá iga niaj nimitzpaxalowilitij, iga inīn másisya eyi vej iga nia, iwān inān ayá' nō nimitztajtaniliskej iga xinepalewikan iga tomīn. Nej ayá' niktemowa yej amejemen ankipiáj, sino que amejemen nokta, iga tétajwa' in kinechkowa tomīn iga ipilowañ, ayéj tepilowañ iga tétaj.

15 Iwān nipaki iga manigastaro yej nikpiá, iwān este nej nemi nitami iga amejemen xiye'onokān. ¿Ix iga máj nimitzchokiliáj, amejemen máj alīn annehokiliáj?

16 Amejemen ankimatij iga ayá' nikneki ximoyolmiktikan iga xinemakakan tomīn. Malej ono' sekin yej kijtowaj iga nikyokachij iga nimitzmawetziltijkej ipan trampa.

17 E' nej ayá' nimitzkajkayajkej kuá' nimitztitanilijkej toknimej.

18 Tito niktajtanilij iga mamitzpaxalowilitij wañ se' toknīn. ¿Ix mitzka-kayajkej Tito iga mamitzkixtilikan tomīn? Amejemen ankimatij iga Tito wañ nej sansé iga ninejnemij iwān iga nitajlamikij.

19 Anka amejemen ankijtowaj iga nejemej nemi nimotajtowiliáj anmo-ixtaj, ayéj ijkón, majwa' nemi nitajtowaj iyixtaj Dios ken yej itátkipa Cristo. Noknimej, nochi yej nikchijkej, nikchijkej iga manimitzpalewikan iga máj ximoconfiarokān ipan Cristo.

20 Nimoyolmiktia iga kuá' niaj nimitzitatij, anka ayá' nimitzasitij ken nej niknekiá, anka amejemen ayá' nō anne-itaskej ken amejemen ankinekij. Nimajmawi iga nimitzasitij anka anmokejkwesojtoskej, o anka anmo-ixitjoskej, ankuejkwesitoskej, anmoyoyokatijtoskej, anmo-ijistakawijtoskej, anmopopojtoskej, anmoweyimatitoskej wañ ayá' tamelá amonoskej.

21 Nō nimoyolmiktia iga kuá' sej nimitzpaxalowilitij, anka noDios kichjwas iga manipinawa iwān nichokas iga mia' de amejemej ayá'san ankikajtewaj yej ikyay ankichijtiwalkej yej ayékti, majsan anmotekaj wañ yej ayá' iwān annamiktitokej. Ankichijwaj iyixtaj tokniwañ yej ayékti este ay' ampinawaj.

13

Pablo tanonotza

1 Iga niaj sej nimitzitatij, masis eyi vejya iga nimitzpaxalowiliáj. Xikejlamikikan ken kijtowa itajtōl toTēko: Iga agaj mamotelwi, kineki ompa maono ome o eyi yej makijtōkan iga kitakej yej ayompa mochi.

2 Iga sej nimitzpaxalowilitoyaj nimitznontzkej iga ayá' nia nimitzkneltij amejemen wañ sekin siga ayá' ankikajtewaj iga ankichijwaj yej ayékti. Malej wejka inān nono', sej nimitznontzaj ken kuá' nono' amotēnoj.

³ Amejemēn ankinekiy xikitakān siga kuā' nej nitajtowa, melá' iga Cristo neťajtōlmaka. Cristo ayéj iga awel mitzchīwiliáj tejté iga mamitzcas-tigarōkan, sino que ipan amejemēn monextiá iga kipiá poder.

⁴ Melá' iga kuā' kiclavarojkej Cristo ipan cruz, ayá' katka tajpalej, e' inán isato' iga ipoder Dios. Ijkōnsan nō ken onoya Cristo, nejemej ayá' nitajpalejkej, e' iga nisetitokej wān Cristo, nisatoskej iga ipoder Dios iga manimitzpalewīkan amejemēn.

⁵ Amejemēnsan ximomachīlikān siga anmoconfiārojtōkej ipan toTēko. ¿Ix ayá' ankimatij iga ipan amejemēn ono' Jesucristo? Siga ayá' anmela'confiārojtōkej ipan Cristo, ijkōn sí anmopojpolójkeja.

⁶ Nejemej nikijtowaj iga ankimela'matij iga nejemej ayá' nemi nimopolowaj.

⁷ Iwān niktajtāniliáj Dios iga amejemēn iga amo xikchīwakān nité yej ayekti. Ayéj iga nejemej manimonextikān iga niye'nemij, sino que iga amejemēn xikchīwakān yej yekti, malej iga manēsi iga nejemej aniwelitiakej.

⁸ Nejemej awel nikchīwaj tejté yej kitzakuiliá iga mamokaki itájtōl toTēko, welsan nikchīwaj tejté iga mapīwi itájtōl toTēko yej mela'ciertoj.

⁹ Inōn iga, si amejemēn máj antajpalejkej, nejemej nipakij iga ayá' nitajpalejkej. Iwān ni-oradowaj iga máj xiye'nemikān ipan iyojwi Cristo.

¹⁰ Nimitzijkuilowiliáj inīn āma' kuā' aya nia nimitzitatij iga weljo' ximoyolpatakān, ijkōn kuā' nasis ayá' nimitzajawaskej. Dios nemá' iga manimandāro iga manimitzpalewīkan ayéj iga manimitzpolōkan.

Pablo monawatiá

¹¹ Inōnsan nimitzijliáj noknīwān iga nimonawatiá iwān amejemēn. Nimitztajtāniliáj iga xipaktokān, xikchīwakān iga máj xiye'nemikān, sesan amoalmajmej wān sekin, iwān xonokān tamelá, iwān Dios yej tepoxchōkiliá onos wān amejemēn.

¹² Ximopipitzōkan iga ximosaludārōkan ken Dios kiye'ita.

¹³ Nochi toknīwān yej kitokaj Cristo mitzejlamikij.

¹⁴ ToTēko Jesucristo mamitzikneľikān, Dios mamitzchōkilikān iwān iyEspíritoj maono wān amejemēn. Ijkōnyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuiloj iga yej kitokaj Jesucristo yej chantitoyaj Galacia Gálatas

Pablo tasaludgowa

¹ Nej, niPablo, yej itatitan Jesucristo. Neťapejpen Jesucristo iwán Dios yej toTaj yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya. Ayá' neťapejpen niga neťitan taga' iga inin tekipánol.

² Nej iwán nochi tokniwan yej kitokaj Jesucristo yej nij iwán nonokej, nimitzjikulowiliáj inin ama' amejemen yej ankitokaj Jesucristo yej amonokej ipan estado de Galacia.

³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzmakakan yej yeťti iga xonokan tamelá.

⁴ Jesucristo kichij ken kine' Dios yej toTaj wan motemá' iga mi' iga totechko, iga matemanawi iga ay'ya matikchiwakan yej ayekti ken kitekichiway yej onokej inán ipan inin tajli.

⁵ ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios! Ijkónyawa'.

Ateyi se' ye'notíciay yej tamánawiá

⁶ Anikojasi te iga amejemen nimaninsan ankikajéjkeja Dios yej mitznótzkej iga Cristo mitzikneliáj, iwán nemi ankitokaj sé'paya tamachtilis yejki' tamánawiá.

⁷ Ayéj iga ono' se' ye'notíciay yej tamánawiá. Nimitzijliáj inin iga ono' sekin yej mitzkuejkuesowaj iwán kipatasnekij ye'notíciay de Cristo yej tamánawiá.

⁸ E' siga agaj mitzpowiliáj sé'paya ye'notíciay ayéj ken yej nimitzpowilijkej, inón Dios makiknochiwa nochipa, até kichij siga manimitzpowilikan nejemén o se ángel* yej wj' ipan cielo.

⁹ Ken nikítoja sej, inán sej nikijtowa: A'san neši mitzpowiliáj sé'paya ye'notíciay, ayéj ken nimitzpowilijkej, inón Dios kiknochiwas kan tawewelkato'.

¹⁰ Kuá' nikijtowa inin, ¿ix iga maneyé'itakan o iga maneyé'ita Dios? Ayá' nikneki maneyé'itakan. Siga niknéki-o' maneyé'ita la gente, nej ayo' katka nikchiwaya ken neťekimaka Cristo.

Cristo kitapejpen Pablo iga itatitan

¹¹ Xikmatikan nokniwan iga ye'notíciay yej tamánawiá yej nikpowa, ayéj tájtol yej kejlánkejpa tajtaga';

¹² Iga nej ayá' nemachtij se taga', niga agaj nenextilij, majwa' Jesucristo imatika nenextilij.

¹³ Amejemén ankimátija ken iga ninemiá kuá' nikchiwaya ken tanextiliáj judiyojmej. Amejemén ankimatij ken iga poxsan nikuejkuesitinemiá kuá' niktēmowaya yej kitokaj Dios iga manikpolokan.

¹⁴ Wan nej máj nikchij nochi ken tanextiliáj judiyojmej que sekin yej ikua'san nimoskaltijkej. Nej nokta yej máj nikchijtoya ken tamachtiyaj no-ikyapatajwewetkej.

---

* 1:8 1:8 Xikita glosario "Ángel".

15 E' Dios netapejpen este kuá' netalaxwíjtogo' noye' iwán nenotza' iga nepoxiknelij. Iwán kuá' yéj ijkón kine',

16 nej nenextilij iPiltzín iga manikpowa itájtól yej tamánawíá, manikpowili yej ayéj judiyojmej. Wán kuá' inín mochi, ayá' niáikiya niktáitanito agaj,

17 niga niajki Jerusalén iga manikitatij yej achto Cristo kitán kuá' aya nenotza. Majwa' niajki ipan itál Arabia, iwán niajki sej altepe' Damasco.

18 Ayá' niajki Jerusalén este que panoj eyi año; iwán ompa nikixmati' Pedro, iwán quince días nisen-onoyaj iwán.

19 E' ayá' nikita' sekin iyapostolejmej† Jesús, petz Jacobo yej iyiknín toTeko Jesús.

20 Inín yej nemi nimitzijkulowiliáj, nimitznojma-ijliáj iyixtaj Dios iga ayá' nemi nimitzkajkayawaj.

21 Máj máj niajki ipan itál estado de Siria iwán estado de Cilicia.

22 Iwán tokniwán yej kitokaj Cristo yej onokej ipan itál Judea aya ne-ixmatíá,

23 san kikakiáj iga kijtowaj: “Yej ikya tetemowaya iga te-iknochiwa, inán kipojtinemi ye'notíciáj yej ikya kinekiá mapoliwí.”

24 Iwán kiweyimatiltiyaj Dios iga neyolpata'.

2

Sekin itatitanimej Cristo komemawíáj Pablo

1 Kuá' panoj catorce año, sej niajki Jerusalén iwán Bernabé iwán nikuiga' nō Tito.

2 Niajki iga Dios nenextilij iga maníá ompiga. Ompa Jerusalén, nimonechkojkej wán sekin yej momati iga kimachtíayaj yej kitokaj Jesús. Nimonechkojkej noyokámejsan, wán nikijlijekej nokta ken iga nikpowa ye'notíciáj yej tamánawíá yej nikpowiliá yej ayéj judiyojmej wán yejemej netajtolkuikej. Ijkón nikchij iga amo agaj makíto iga báldejsan tekípánol yej nikchij wán yej nikchijto'.

3 E' yejemej ayá' kitekimakakej iga mamocircuncidaro* Tito malej iga ayéj judío. Tito nō nemiá nowán.

4 De inín nitajtojkej iga sekin yej mopajpantiáj iga kitokaj Cristo, ichtakalakkej kan nonoyaj, wán kinekiáj iga Tito mamocircuncidaro. Inimej kalakkej iga tapipiáj, iga makitakan ken iga Cristo Jesús temánawíá iga ay'ya te-ilpitokej iley Moisés. Yejemen kinekiáj sej matechíwakan ken esclavojmej† iga matikchíwakan nochi yej kijtowa la ley.

5 E' ni alín ayá' niktajtolkulijikej iga niknekikej iga mela'ye'notíciáj yej mitzmanawíáj nochipa maono wán amejemen.

6 Wán yej kixmatij iga tayakantokej, ayá' ne-ijlijekej iga manikpata ken iga nikpowa ye'notíciáj. Malej iga ayá' nikmatisneki te iteki in yejemej, iga Dios ayá' sesan máj kiyé'ita.

7 Majwa' yejemej até ne-ijlijekej iga kitakej Dios nemá' notekipánol iga manikpowili ye'notíciáj yej ayéj judiyojmej, kensan Dios kitekimá' Pedro iga makipowili judiyojmej.

8 Iga inonsan Dios yej kitán Pedro iga makipowili ye'notíciáj yej judiyojmej, nej nō netítan iga manikpowili yej ayéj judiyojmej.

† 1:19 1:19 Xikita glosario “Apóstol”. * 2:3 2:3 Xikita glosario “Circuncisión”. † 2:4 2:4 Xikita glosario “Esclavo”.

⁹ Jacobo, Pedro iwán Juan yej máj tayakantokej, kitakej iga Dios nemá' inín tekipánol, inón iga nemakitkizkijkej nej iwán Bernabé. Inín kichijkej iga manesi iga neye'itakej, iga manesi iga nō kiyé'itaj iga maniakān manitekipanotij kan onokej yej ayéj judiyojmej, miej yejemej yawij tekipanotij wān judiyojmej.

¹⁰ Neťajtānilijkejsan iga manikpalewikan yej amotapialiaj, inón nokta yej nochipa nikchijtiwí'.

Pablo kajajwa Pedro

¹¹ E' kuā' Pedro asi' ipan weyi-áltepe' Antioquía, nikijjxko-ijlij iga ayompa kichijtoya.

¹² Achten Pedro takuaya iwán yej ayéj judiyojmej, e' kuā' asikej sekin yej kitān Jacobo, Pedro moyokatij wān ayo' takuaya iwamej, iga kimajmawiliaya inomej judiyojmej.

¹³ Iwán sekin judiyojmej yej kitokaj Cristo kichijkej ken kichij Pedro malej iga kimatij iga ayompa. Este Bernabé nō kichij ken yejemej iga atakuaya wān yej ayéj judiyojmej.

¹⁴ Kuā' nikita' iga yejemej ayá' nemi kichiwaj ken tatekimaka mela'ye'noticiaj yej tamānawia, nikijlij Pedro iyixtaj nochi: “Ken tej tijudiyoj, iwán atikchijtoya ken tatekimaka iley Moisés; ¿te iga tiknextilia yej ayéj judiyojmej iga makichiwakan yej judiyojmej kitekichiwaj?”

Welsan timomānawiaj iga timoconfiarowaj ipan Cristo

¹⁵ Tejemej totékiya iga tijudiyojmej, iwán tikijtowaj iga ayá' tikchiwaj yej ayékti ken kichiwaj yej ayéj judiyojmej.

¹⁶ Tikmatij iga ayagaj wel ye'onos iyixtaj Dios iga kichywa ken tatekimaka iley Moisés. Wel tiye'onoj iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón iga nō tejemej timoconfiarojkej ipan Jesucristo iga matiye'onokān iyixtaj Dios iga timoconfiarowajsan, ayéj iga tikchiwaj ken tatekimaka la ley. Iga ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan ken tatekimaka la ley.

¹⁷ Inán siga tiknekij matiye'onokān iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Cristo, wān timomakaj de cuenta iga tejemej nō tikchiwaj yej ayékti, inón ayá' kijtojneki iga Cristo techwaltiaj yej ayékti. ¡Ayéj ijkōn!

¹⁸ Siga nikijtowa iga la ley ayá' nepalewia iwán sej nimoconfiarowa iga wel nikchywa ken la ley tatekimaka, iga ijkōn nikchywa nokta yej ayékti.

¹⁹ Kuā' nikchíwasnekiā ken la ley kijtowa, nikita' iga awel nikchywa ken Dios kiyé'ita. Wān iyixtaj la ley nimigui', iga wel manono iga Dios.

²⁰ Nej nimigui'ya pan cruz wān Cristo; inón iga ayo' nej in yej nisato', Cristo isato' nopan, iwán inán iga nono', nono' iga nimoconfiarowa ipan iPiltzjn Dios yej nechokilij iwán migui' iga nej.

²¹ Dios tepoxikneliā malej iga ayá' teajasi iwán awel niktepo'maka, wān siga agaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan ken kijtowa la ley, bāljejsanwa' migui' Cristo.

3

Dios temaka iyEspíritoj iga timoconfiarowaj ipan yéj

¹ ¡Amejemen yej anchāntitokej Galacia, ni aljn ayá' anye'tajlantokej! ¿Ayéj mitzkajkayajkej iga amo xikchiwakan ken kijtowa ye'noticiaj? Kuā' nimitzpowilijkej ye'noticiaj nimitznojma-ijlijkej ken iga kimiktijkej

Jesucristo ipan cruz, ankentenderojkej ken kuꝥ' katka amonoyaj kuꝥ' mochij.

² Ta' xine-ijlikan inín: ¿Ix Dios mitzmakakej iyEspíritoj iga ankichiwaj ken tatekimaka iley Moisés, o iga ankidređojkej kuꝥ' ankikakikej ye'notíciaj?

³ ¿Te iga ayá' anye'tajlantokej? Kuꝥ' ampewakej iga ankitokaj Cristo, mitzpalawijkej iyEspíritoj Dios, ¿inán ix ankinekij amoséltisan xikchiwakan ken kineki Cristo?

⁴ ¿Ix báldejsan ankijyowijkej iga mitziknočhijkej iga ankitokaj Cristo? Masej amo katka báldejsan.

⁵ Kuꝥ' Dios mitzmakaj iyEspíritoj iwán kichíwa ipan amejemen yej ayí'pa mo-ita, ¿te iga kichíwa? Ayá' kichíwa iga amejemen ankichiwaj ken la ley tatekimaka, sino que iga ankidređowaj ye'notíciaj yej ankikakikej.

⁶ Xikejlamikikan iga Abraham moconfiaroj ipan Dios, iwán iga moconfiaroj, inón iga Dios kita' ken yej ayá' kichij yej ayékti.

⁷ Inón iga amejemen xikmatikan iga yej moconfiarowaj ipan Dios, inómejwa' in ipilowan Abraham.

⁸ Wan Dios kijtowa kan ijkuilijto' itájtł iga kiye'itas yej ayéj judiyojmej iga moconfiarowaj ipan yéj; ikyay ijkín kijlij Abraham inín ye'notíciaj: "Iga tej nochi gente ipan tajli yawij ye'onotij."

⁹ Ijkón iga yej moconfiarowaj ipan Dios, Dios kichíwas iga maye'onokan ijkon kensan Abraham ye'onoya iga moconfiaroj ipan Dios.

¹⁰ Yej moconfiarowaj iga wel kichiwaj ken tatekimaka iley Moisés, Dios kinknočhíwas iga itájtł kijtowa: "Yej ayá' kichíwa nochi ken tatekimaka iley Moisés, inón Dios kinknočhíwas."

¹¹ Xikmela'matikan iga ayagaj ye'onos iyixtaj Dios iga kichíwa ken tatekimaka la ley; itájtł Dios kijtowa: "Yej moconfiarowa ipan Dios, Dios kiye'ita iwán yawi onoti nochipa wan yéj."

¹² Yej kitoka iley Moisés, nochipa makichíwa ken tatekimaka inón ley, ayéj iga moconfiarowa ipan Dios. Iga itájtł Dios kijtowa: "Siga tikneki iga nochipa xono, xikchíwa nochi yej tatekimaka iley Moisés."

¹³ Malej iga tejemej awel tikchíwaj nochi ken tatekimaka iley Moisés, Cristo temánawij kuꝥ' mi' ipan cruz; kinknočhijkej totechko. Ken ijkuilijto' ipan itájtł Dios: "Yej miki pipilójtó'pa ipan kuawi', inón toknín Dios kiye'ita iga kinknočhijkej."

¹⁴ Mi' Cristo iga Dios makichíwa iga wel maye'onokan yej ayéj judiyojmej, ijkon ken kijlij Abraham. Iwán tonochín iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús wel matikpiakan iyEspíritoj Dios yej kijtoj iga temakas.

La ley iwán yej Dios kijtoj iga temakas

¹⁵ Nokniwan, nia nimitznextiltij kan ximixkujtikan ipan yej kichíwaj tokniwan: Kuꝥ' se taga' motajtoltiá iwán agaj iwán kichíwaj se ama' kan neši iga motajtoltičkeja iwán kifirmarowaj, ayagaj wel kijtowa iga amo mamochíwa niga wel kitáliliá se' tájtł.

¹⁶ Puej Dios kijlij Abraham iwán ipiltzín* ipilówampa iga kimakas yej yékti. Kan ijkuilijto' ayá' kijtowa iga "ipilowan ipilówampa" kenkuꝥ' nemi kijliá mia' gente, sino que kijtowa: "ipiltzín ipilówampa", inón kijtojneki sesan, inonwa' Cristo.

* **3:16 3:16** Ipan griego kijtowa "semilla", yej wel kijtojneki sesan o mia'. Niga Pablo kijtowa iga kijtojneki Cristo.

17 Ininwa' in yej nikijtojneki: Dios motajtojlij iwán Abraham iwán Dios kijtoj iga kichíwas ken motajtojlijkej. Inón iga iley Moisés, yej wálaw kuá' pánoja cuatrocientos treinta años, awel kijtowa iga ómpaya matami ken iga motajtojlijkej. Siga ijkón, báldejsan yej Dios kijtoj iga kichíwas.

18 Siga Dios temaka yej pox yekti iga tikchíwajsan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj katka iga matimoconfiarokan ipan yej Dios kijtoj. E' yej Dios kimá' Abraham, kimá' iga kijlij iga kimakas, ayéj iga Abraham kitánijpa.

19 Iwán ¿téjastaj in iley Moisés? Inón kimakakej iga manesi iga mochíwa yej ayékti. Inón ley tami' este que wálaw inón "iPiltzín" yej Dios kijtoj iga wj'. Dios kimá' inón ley angelejmej iga yejemen makimakakan Moisés, wan Moisés kimá' judiyojmej.

20 E' kuá' Dios kijlij Abraham yej kimakas, Dios akitemoj agaj iga makipowili iga imatika nokta kijlij. Dios sesan wan wel kichíwa iséltisan ken kineki.

Tejas in la ley

21 ¿In inin ix kijtojneki iga iley Moisés ono' icontraj yej Dios kijtoj iga kichíwas? Ayéj ijkón. E' siga Dios temakaka se ley yej wel kichíwa iga matonokan, ijkón wel tiye'onoyaj iyixtaj Dios iga san tikchíwaj yej tatekimaka la ley.

22 E' ijkuilijto' ipan itájtól Dios iga nochi gente ilpito' iga kichijto' yej ayékti; ijkón iga petz yej kicredowa ipan Jesucristo wel makipiá yej Dios kijtoj iga tamakas.

23 Kuá' aya wj' yej ipan timoconfiarowaj, kenkuá' te-ilpitoya la ley, tikchixtojaj iga matikixmatikan yej ipan matimoconfiarokan.

24 La ley ken se yej teojmá' iga tewiga' kan ono' Cristo, iga mateye'ita Dios iga timoconfiarowajsan ipan Jesucristo.

25 E' inán iga ási'ya yej ipan timoconfiarowaj, ayo' teojmaka la ley.

26 Iga anmoconfiarowaj ipan Cristo Jesús, amejemen nochi ipilowan Dios.

27 Nochi amejemen anmosetilikej iwán Cristo iga anmobautizarojkej.† Inán anémija wan Cristo kenkuá' yéj amotzótzol.

28 Até kichij siga se judío o yej ayéj, esclavo o yej ayéj, taga' o siwa'; iga ansetitokej iwán Cristo Jesús, kenkuá' sesan amonokej.

29 Siga amejemen itatki Cristo, amejemen ipilowan ipilówampa Abraham, iwán amotatki nq mochíwas yej Dios kijlij Abraham iga kimakas.

4

1 Inin yej nikijtojneki: Mij aya yolej se tepiltzín yej kimakaskej nochi iga mochíwas itatki, nesi ken se namoltekipanowaní yej ono' ichan malej iga yéj nochi itatki.

2 Ono' yej kiskaltia inón tepiltzín iwán ono' yej kita nochi yej itatki, este kuá' kijtoj itaj iga kimakas yej kikuis.

3 Ijkonan nq tejemej, kuá' aya tikixmatiaj Cristo, ken kuá' aya tiyolejkej, tikchijtojaj ken kitekimakaj yej kitokaj yej ayéj mela' diqsmej.

4 E' kuá' asi' tiempo yej Dios kijtoj, kitán ipiltzín, yej onoko ipan se siwa' iwán kichij ken tatekimaka iley Moisés.

5 Wálaw iga texitomako kan tetekimakatoya la ley, iga Dios mateqmemawi ken ipilowan.

† 3:27 3:27 Xikita glosario "Bautizar".

⁶ Iwán inán iga amejemej ipilówanya Dios, kitítan iPiltzín iyEspíritoj ipan amoalmajmej; iwán iga iyEspíritoj wel tikiñliáj Dios: “¡TinoTaj, noPáj!”

⁷ Inán iga tej ipiltzín Dios, inán ayo' mitztekimaka la ley. Iwán iga tej ipiltzín Dios, yawi mitzmakati yej pox yękti iga ticredowa ipan Cristo.

Pablo kinonotza yej mokuepasnekij iga kichiwaj ken tatekimaka la ley

⁸ E' kuą' amejemen aya ankiñmatiáj Dios, an-ilpitoyaj iga ankitokayaj yej ayéj mela'dioşmej.

⁹ Inán iga ankiñmatij Dios, o matikijtokan, Dios mitzixmatij amejemen, ęte iga sejo' annoconfiaronekij ipan yej ayéj mela'dioşmej yej awel te kichiwaj iwán annotemakaj iga mamitzilpitokan iga ankitokasnekij sejt?

¹⁰ Ankinekij iga Dios mamitzye'itakan iga té ankiçiwaj ipan sekin día, meses, fecha iwán año.

¹¹ Nimajmawi iga báldejsan nochi yej nimitzmachtijkej.

¹² Nokniwán, nimitzijliáj iga ximochiwakan ken nej, iga nej nọ nimochij ken amejemen iga ayo' netekimakato' la ley. Amejemen ayá' annehiwilijkej nité yej ayękti.

¹³ Ankimátija, kuą' ocho nimitzpowilijkej ye'notiçiaj yej tamánawia, nikawi' wán amejemen iga ayękti nikhmachiliaya.

¹⁴ Iwán iga ayękti nikhmachiliaya, amejemen wel katka ayá' anneye'itayaj, e' malej ijkón amejemen ayá' annepinajtijkej nięa annehemakakej. Majwa' annehemawijkej ken se iyangel Dios; ken kuą' nemi ankehmemawiaj Jesucristo nokta.

¹⁵ ęTe iga inán ayo' ampakij? Wel nikijtowa inín iga nimitztajtowiliáj, siga wel katka este annehmakayaj amoyix.

¹⁶ Iwán inán, ęix anne-ijiyaja iga nimitzijlijkej yej ompay nokta?

¹⁷ Yej kinekij iga xikçiwakan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj iga mitzye'ojmakaj. Yejemej kinekij mamitzyokatikan iwán nejemej, iwán yejemejsan xikyę'itakan.

¹⁸ Yekti iga xiknekikan iga xikpalęwikan sekin, siga yej ankiçiwiliáj nokta yej yękti, e' xikçiwakan nochipa, ayéj kuą' san nono' amowan.

¹⁹ Amejemen yej nimitznekij ken nokta annopilowan, se nimoknoçhijto' iga amejemen, ken tikita se teye' kuą' kwaloto' iga taonoltiá; iwán ijkón nia nimoknoçhijtoti este que xikmela'tokakan Cristo.

²⁰ ¡Niknekiskiya magui' sémiya nokta manono amowan iga manimitzt-zojtzopeli'notzakán, puej ayo' nikmati te nikhçywa wán amejemen!

Mamixkuñtilo ipan Agar wán Sara

²¹ Amejemen yej ankiçiwaskanekij ken tatekimaka iley Moisés, xine-ijlikan inín: ęIx ayi' ankiçikikej ken kijtowa inón ley?

²² Kijtowa iga Abraham kipiá' ome isiwa', se yej imela'siwa' yej itoka' Sara, iwán se' yej isirvientaj Sara yej itoka' Agar. Sejsé isiwa' kita' se ipiltzín.

²³ E' ipiltzín sirvienta onoko iga taga' kine', mię ipiltzín yej ayéj sirvienta onoko iga moçij yej kijtoj Dios.

²⁴ Inín taťapowalis kan mamixkuñtilo. Inomej ome siwatkej kijtojneki ome pacto yej Dios kichij. Se de inón pacto moçij ipan tepe' Sinaí, iwán inón tenęxtiliá de Agar; nochi ipilowan Agar onoj iga esclavojmej iga kipiáj itęko yej la ley.

²⁵ Agar kijtojneki inón tepe' yej itoqa' Sinaí yej ono' Arabia, inón kijtojneki Jerusalén yej inán ono' ipan tajli, iga yej ompa chantitokej wan ipilowan kitekimakatokej iley Moisés.

²⁶ E' Sara kijtojneki se' Jerusalén yej ono' ajko ipan cielo, inonwa' ayéj esclava, iwán tejemej ipilowan.

²⁷ Iga itájtɔl Dios kijtowa:

Xipaki tej siwa' yej ayá' tipilowa;

xitzajtzi iga tipaki, tej yej ayí' tipilkualo.

Iga siwa' yej kikajtejkej yawi kipiati máj ipilowan,

máj que inón siwa' yej wewejoyoj.

²⁸ Nokniwan, tejemej ken tikita Isaac yej ipiltzín Sara; tejemej tepilowan yej Dios kijtoj iga onoskej.

²⁹ E' ijkón ken ikya ipiltzín Agar, yej onoko iga taga' kine', kinkochij ipiltzín Sara, yej onoko iga kine' iyEspíritoj Dios; ijkón nq inán, yej kichjwasnekij ken tatekimaka iley Moisés, te-iknóchijwaj tejemej yej tonokej iga iyEspíritoj Dios.

³⁰ E', ¿te kijtowa Dios ipan itájtɔl? Kijtowa: “Xikixti esclava iwán ipiltzín, iga ipiltzín esclava awel kikui yej itatkiiyas ipiltzín yej ayéj esclava.”

³¹ Inón iga nokniwan, tejemej ayéj ken ipilowan yej esclava yej kitekimakato' iley Moisés, majwa' tejemej ipilowan yej ayéj esclava iga timoconfiarowaj ipan Cristo.

5

¹ Cristo tɛxiton iga ayo' matetekimakato la ley. Inón iga xixitontokan, iwán ayo' ximotɛmakakan iga sej mamitztekimakatokan la ley.

² Ta' xinekakikān, nej niPablo, nimitzjiliáj siga amejemen anmocircuncidarowaj, ayá' mitzpalewiáj iga migui' Cristo.

³ Nimitzjiliáj sej iga nochi yej mocircuncidarowa, yawi onoti iga makichjwa nochi ken tatekimaka iley Moisés.

⁴ Amejemen yej ankijtowaj iga anye'onokej iyixtaj Dios iga san ankichjwaj ken tatekimaka la ley, anmoyokatijkej de Cristo iwán ankikajtejkej Dios yej te-ikneliá.

⁵ E' iga nejemej, iyEspíritoj Dios nenɛxtiliáj iga nejemej niawij niye'onotij iyixtaj Dios iga nimoconfiarowaj ipan Cristo.

⁶ Siga tisetitokej iwán Cristo Jesús, até kichij siga tonokej circuncidadoj o ayá', monékisan iga matimoconfiarokan ipan Dios, iwán siga timoconfiarowaj, tiknekískeja tokniwan.

⁷ Amejemen ómpaya ken ankichijtoyaj. ¿A'yéj mitzkawaltijkej iga ayo' xikchjwakan ken kijtowa mela'ye'noticiaj?

⁸ Ayéj Dios yej mitzkawaltijnekij, iga Dios nokta yej mitznótzaj.

⁹ Amo xikelkawakan iga “alín levadura* kiposawayaltia nochi tixti kuá' mochjwa pan.” Ijkón se yej ayompa tamachtia wel kichikokixtia komati tokniwan.

¹⁰ Nej nimoconfiarowa ipan toTɛko iga amejemen ankitokaskej ken nimitzmachtijkej, e' Dios yawi kicastigaroti yej mitzkuejkuesowaj, a'san nesís.

* 5:9 5:9 Xikita glosario “Levadura”.

¹¹ Nokniwān, siga nej katka manitatekimakátoo' iga mamocircuncidarolo, judiyojmej ayá' ne-iknočhiwayaj iwān ayá' kikuejkuesowayaj kuā' kikakij iga nikpowa te iga Cristo migui' ipan cruz.

¹² E' inoņmej yej mitzkuejkuesojtinemij iga ximocircuncidarokān, ĵmasejwa' nochi yejemej mamomela'tekikānya!

¹³ Nokniwān, Dios mitznōtzkej iga ayo' mamitztekimakatokān la ley. Malej iga ijkōn, amo xikchiwākān ayompa kensan kineki amoālmaj, mājwa' ximosepampalewīkān iga manesi iga anmonekij.

¹⁴ Iga nochi yej tatekimaka la ley wel močhiwa ipan inĵn yej ijkĵn kijtowa: "Xikčokili moknĵn kensan tej timochočkiliá."

¹⁵ Nimitzijliáj, siga anmotankuaj iwān anmokuaj amejēmēnsan, anyawij anmosepantamĵtĵj.

Matinemikān ken kineki iyEspíritoj Dios

¹⁶ Inĵn yej nimitzijliáj: Xinemikān ken kineki iyEspíritoj Dios, iwān amo xinemikān ayompa ken kineki amoālmaj.

¹⁷ Iga nochi yej ayēkti tikchiwasnekij, akiye'ita iyEspíritoj Dios, iwān iyEspíritoj Dios akiye'ita yej ayēkti tikchiwasnekij. Iyomextimej ayá' moye'itaj, inōn iga amejemej awel ankichiwaj yej ankinekij.

¹⁸ E' siga iyEspíritoj Dios mitzojmakaj, ayo' mitztekimakatokej la ley.

¹⁹ Nēsisan yej ayompa kichiwaj ken kinekij iyalmajmej, ijkĵn kichiwaj: kochij wān yej ayá' iwān nāmiktitokej, kichiwaj yej pox ayēkti, este ayo' pinawaj iga ayompa kichiwaj,

²⁰ kiweymatij ĵdolojmej, taachisarowaj, ta-ijiyaj, pox takuejkuesowaj, kikuĵlijnekij yej se' itatki, pox kuejkuesiwij, kinekij yejēmejsan mamoye'chiwākān, moyojyokatiáj iwān monechkowaj wānsan yej moye'itaj,

²¹ ta-ixitaj, tamiktiáj, sentawānāj kān pox tajtakuaj iga ilwichiwaj, iwān kichiwaj sékino' yej ijkōmpasan. Nimitznōnōtzaj amejēmēn kensan achto nimitzijlijkej, yej ijkōn kichiwaj, ayá' wel kalakiskej kān reinarowa† Dios.

²² E' iyEspíritoj Dios kichīwa ipan toālmaj iga matimochōkilīkān, matipaktokān, matonokān tamelá, amo nimanĵn matikuesiwīkān, matite-ijiknĵmej, matikye'chīwilīkān sekĵn, nochīpa matikchiwākān ken tikĵtowaj iga tikchiwaskej,

²³ matiyoltzopelikmej, iwān matimoyoltakuāwilīkān kuā' tikchiwasnekij yej ayēkti. Ateyi nisé ley yej tatekimaka iga amo matikchiwākān ijkĵn.

²⁴ Iwān yej tiktokaj Jesucristo, tikmikĵtĵkej ipan cruz nochi yej ayēkti yej kichīwasneki toālmaj.

²⁵ Ya que iyEspíritoj Dios kichij iga wel matiye'onokān, matikchiwākān nochi ken tenēxtiliá.

²⁶ Amo matimoweyimatikān, amo matimokuejkuesokān niga matimosepan-ixitakān.

6

Ximosepampalewīkān

¹ Nokniwān, siga ankitaj agaj kichij yej ayēkti, amejēmēn yej māj anki-matij ken kineki iyEspíritoj Dios, xikpalewīkān iga sej maye'nemi. Tamelá xiknōtzakān; amo ximoweyimatikān. Amo santá' tej nō tikchiwasnekis yej ayēkti.

† 5:21 5:21 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

² Ximosepampalewíkan kuá' ay'ya ankojasij ken ankichiwaj ipan tejté yej mitzyolmiktijtokej. Iga ijkón, ankichiwaj ken tatekimaka iley Cristo.

³ Si agaj momachiliá iga kipiá itekiyo kuá' ayéj tē iteki, inón igánajsan mokajkayawa.

⁴ Sejsé imatika mamó-ita ken iga nemi, iwán siga kita iga ómpaya ken kichijto', iyálmajsan makimatito iga ye'ono'. E' amo makijto iga yéj máj ye'nemi que se'.

⁵ Puej sejsé kimati tē tekípánol Dios kimá' iga makichíwa.

⁶ Yej nemi momachtiá ipan itájtol Dios, yej quipiá, achi makimakokati itamachtiani.

⁷ Amo ximokajkayawakan: ayagaj wel kajawilmati Dios. Yej kichiwiliá agaj tejté, inón yawi mokuapati iyakapan.

⁸ Siga agaj kichíwa yej ajayékti, iga inón yej kichij yawi mela'poliwiti. E' yej kichíwa yej yékti ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios yawi kichiwati iga nochipa maono iyixtaj Dios.

⁹ Inón iga nité yej matisiawikan iga tikchíwaj yej yékti. Siga ayá' timosemakaskej, wí' díá kuá' témakaskej yej teajasi.

¹⁰ Inón iga kuá' wel, matikchíwilíkan yej yékti nochi, iwán inón máj matikchíwilíkan tokniwan yej nō moconfiarowaj ipan Cristo.

Pablo tanonotza iwán tanawatiá

¹¹ Ta' xikitakan keje'pa letrajwewetkej nemi nimitzijuilowiliáj nomatika.

¹² Inomej yej mitztekimakaj iga ximocircuncidarokan, kichíwaj iga san makiye'itakan, iwán iga amo makijiyakan iga kitokaj Cristo yej mi' pan cruz.

¹³ E' niga yej onokej circuncidado ayá' kichíwaj nochi ken tatekimaka la ley. E' mitztekimakaj iga ximocircuncidarokan iga mamokichmatikan iga mitzchíwaltijkej iga ximotekikan.

¹⁴ E' nej iga nité yej nikchíwa ayá' nimoweyimati, petz nimoweyimati iga niktoka toTéko Jesucristo yej mi' ipan cruz. Jesucristo mi' iga nej, ijkón nochi yej ono' ipan inín tajli ay' neyoltilana ken kuá' miktó'ya iwán nej ken nō nimíktó'ya iga ay' nikchíwa ken mochíwa pan inín tajli.

¹⁵ Iga tisejtitokej iwán Cristo Jesús, até kichij siga timocircuncidarowaj o ayá', monékisan iga Dios mateyolpata.

¹⁶ Dios makichíwa iga maonokan tamelá iwán makiknełikan nochi yej kichíwa ken nemi nimitzijiáj, inómejwa' nokta in ipilowan Dios.

¹⁷ Inán nikeman anikneki agaj maneyolmikti; ipan nokajlo' nesi notákal iga ne-iknochijkej iga niktoka toTéko Jesús.

¹⁸ Nokniwan, niktajtaniliá toTéko Jesucristo iga makichíwa yej yékti ipan amejmen. Ijkónyawa'.

Ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Éfeso Efesios

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chantitokej altepe' Éfeso

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kititan, iga Dios ijkón kine'. Nimitzijkuilowiliáj inín ama' yej ankitokaj Dios iwán ankređowaj Jesucristo yej anchantitokej altepe' Éfeso.

² Dios yej toTaj iwán toTęko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwán makichiwakan iga pan amoalmaj xonokan tamelá.

Dios teyolchikawa iga tiktokaj Cristo

³ Matikweyimatiltikan yej iDios iwán iTaj toTęko Jesucristo iga Dios tema'ya ipan toespíritoj nochi yej yękti yej ono' ipan cielo iga tisetitokej iwán Cristo.

⁴ Dios tetapejpen áchtosan, este kuá' aya mochíwaya inín tajli, iga matisetitokan iwán Cristo, iga matimochiwakan de yéjpasan iwán iga matikchijtokan iyxtaj yej yéj kineki.

⁵ Dios iga tepoxchokilij, kejlán este ikay iga tetapejpen iwán kititan Jesucristo iga matimochiwakan nokta ipilowan, ijkón Dios kiye'ita.

⁶ Dios poxsan te-iknelij iga teqmemawij iga yej kichij ipiltzın yej poxsan kineki, ijkón kajasi iga matikweyimatiltijtokan.

⁷ Iga iyesyó Cristo kitoyaj kuá' migui', temānawij iwán tełkawilij yej ayękti tikchijkej, inón kichij iga tepoxiknelij.

⁸ Dios iga tepoxchokiliá, tematiltij yej matikchiwakan iwán iga matikixmatikan iyojwi.

⁹ Tenęxtilij yej iyantoya, yej yéj kejlantoya iga tejemen, ken yéj kiye'ita' iga ipan Cristo kine' mamochiwa.

¹⁰ Dios yawi kichiwati kuá' yéj nokta kinekis iga kisetiltij nochi yej ono' ipan cielo iwán yej ono' ipan tajli iga Cristo makimandaró.

¹¹ Iwán iga tisetitokej wan Cristo inán timotapialiaja, iga Dios temá' yej yéj itatki, tetapejpentoyay iga Dios ijkón nokta kejlantoya, iga kichíwa ken yéj kiye'ita.

¹² Ijkón Dios kichij iga nejemej nijudiyojmej áchtosan maniksentalikan noalmajmej pan Cristo iwán manikweyimatiltikan.

¹³ Amejemen nō ankikakikej mela'ye'noticiaj yej tasalvarowa iwán ankređojkej Cristo. Dios mitzmakakej iyEspírito Santo iga manésiya iga amejemen itátkiya yéj, yej ikay kijtoj iga yawi mitzmakati.

¹⁴ Iga Dios temá' iyEspíritoj, tenęxtiliá iga yéj yawi temakati majo' yej yéj itatki. Ikuá' kisalvarowa nochi tokniwan yej yejpa itatki iwán nochi kiweyimatiltiáj.

Pablo kitajtaniá Dios iga makipalewikan yej kitokaj Jesucristo

¹⁵ Inón iga nej, kuá' nikagui' iga amejemen annoconfiarowaj ipan toTęko Jesucristo iwán annochokiliáj wan yej kitokaj Dios,

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

16 ayá' nikajtewa iga nikmaka gracias Dios iga amejemen. Nochipa nimitzejlamikij kuá' nitajtowa wan Dios.

17 Niktajtaniliá iDios toTeko Jesucristo, toTaj yej kipoxpiá poder, iga mamitzmakakan iyEspíritos iga xikmatikan te xikchíwakan iwán xikxmatikan máj Dios.

18 Nq niktajtaniá Dios iga mamitztawikan pan amoalmajmej iga xikmatikan te iga mitznótzkej, iwán xikmatikan nq yej pox yekti yej Dios yawi kimakati inomej yej yéj itatki.

19 Nikneki xikmatikan iweyi poder yej akipiá kan tanto', inón tepalewiá kuá' tiksentalijtokej toalmaj pan Cristo. Inñsan iweyi poder yej Dios kinextij

20 kuá' kojpa-ixitij Cristo iga miktoya iwán kitalij iladoj iye'ma' ipan cielo.

21 Ompa kitalij Cristo iga máj mamandaro que nochi espíritosmej yej kipiá poder iwán nochi yej mandarowaj pan cielo, ipan inñ tajli yej inán ono' iwán yej wí'o'.

22 Dios kitalij Cristo iga makimandaro nochi, iwán nq kitalij iga maono ken tzontekon pan nochi tokñiwan yej kitokaj toTeko.

23 Yej tiktokaj Cristo, tejemej icuerpoj. Yej tiktokaj Cristo atikpolowaj nité iga yéj noyan ono wan nochi kipiá.

2

Dios teyokamawia

1 Cristo mitzojpa-ixitijkej iga anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankichijtoyaj yej ayekti.

2 Inón ankichijtoyaj ikya, kensan kichíwaj yej akixmatij Dios, san ken kineki Tzitzimi' yej mandarowa ipan ejeka', iwán yej nq kichíwaltiá yej ayekti inomej yej akichíwaj ken kineki Dios.

3 Ikya nochi tejemej ijkón nq tinemiáj, tikchíwayaj san ken kinekiá toalmaj, iwán san ken tikejlamikiáj, inón iga teajasiá iga Dios matecastigaro kensan sekin.

4 E' Dios pox te-ikneliá iga pox techokiliá,

5 malej iga tejemen timikttoyaj iyixtaj Dios iga tikchijtoyaj yej ayekti, Dios teojpa-ixitij wan Cristo. Dios ken temakokawia iga tiye'onoskej wan kiye'ita iga matemawia.

6 Dios teojpa-ixitij wan Cristo Jesús, iwán teewatoltij itenoj kan ono' ipan cielo.

7 Ijkón kichij iga makinexti pan mia' xiwi' yej wí'o', iga tepoxye'ita iwán pox te-ikneliá iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

8 Dios mitzmanawijkej iga mitzchokiliáj iga ipan anmoconfiarowaj; iwán inñ ayéj iga amoganaj ankichijkej, sino que Dios mitzyokamakokawijkej.

9 Inñ ayéj iga tejté tikchijkej iga tiktankej, iga amo agaj mamoweyimati.

10 Tejemen Dios teojpachij iga matisenimakan wan Cristo Jesús, iga matikchíwakan yej yekti, iga ijkón yéj áchtosan kejlan ken matinemikan.

Tonokej tamelá ipan Cristo

11 Inón iga amo kikelkawakan iga amejemen ayéj anjudiyojmej; judiyojmej mitzijliyaj "incircuncisos"* iga yejemej nochi tajtaga' mojlíáj "circuncidados" iga yejemen inón kitekichíwaj.

* 2:11 2:11 Xikita glosario "Circuncisión".

¹² Íkuá' amejemen aya ankixmatiáj Cristo, judiyojmej mitzitatej iga anwejkachanejkej, ayá' ankixmatiáj te motajtoltijkej Dios wan israelitajmej niga yej kijtoj iga yawi kichiwati. Amoselti amonoyaj ipan inin tajli iga ayá' ankixmatiáj Dios wan ayá' ankimatiáj siga wel anmomanawiyajaj.

¹³ E' inán iga ansenemij wan Cristo Jesús, amejemen yej amonoyaj wejka iga Dios, ankina' techójkaja iga migui' Cristo iga amejemen.

¹⁴ Cristo kichij iga matonókanya tamelá. Yéj kichij iga judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mamochiwakan ken sesan, iga Dios kixixitinya inón yej tayojyokatijtoya iga mo-ixitayaj.

¹⁵ Kuá' mi' Cristo, ompa tami' iley Moisés wan nochi yej tatekimaka. Yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mochij ken sesan taga' iga kisentokaj Cristo. Ijkón kichij iga matonókanya tamelá.

¹⁶ Kuá' mi' ipan cruz, Cristo kichij iga matami iga mo-ijiyayaj yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej iwán mochijkej ken sesan taga'. Inán wel tonochimej tonoskej tamelá iyixtaj Dios.

¹⁷ Cristo walaj iwán kipowa' ye'noticiaj ken wel matonokan tamelá iyixtaj Dios tonochimej, yej ayéj judiyojmej yej wejkatitoyaj iga Dios iwán judiyojmej yej ken na'san onoyaj wan Dios.

¹⁸ Iga Jesucristo mi' iga tejemén, tonochin yej tijudiyojmej iwán yej ayéj, inán wel tasij itenoj toTaj iga inonsan iyEspíritoj Dios.

¹⁹ Inón iga inán amejemen ay'ya anwejkachanejkej, niga ayo' amonokej ipan tajli yej ayéj amotatki. Inán ansetiakej iwán inomej yej itatki Dios iwán nq anmochijkeja ipilowan Dios.

²⁰ Wan amejemen inán ken se weyi kajli yej taksato' pan yej tenextilij apostolejmej wan profetajmej,† iwán Jesucristo nokta ken tikita achto te'ti kan tajtaksato' inón kajli.

²¹ Iga tisetitokej wan Cristo, ken yoli' yoli' tejkatiá kajli te que yekawi se tiopan yej yokachijto' iga toTeko.

²² Ijkonsan nq amejemen, iga ansetitokej wan Cristo, anmosenechkowaj iga mamitzchiwakan ken se kajli kan maono iyEspíritoj Dios.

3

Dios kititani Pablo iga makipowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

¹ Inón iga nej Pablo, nipresojtito' iga nikchiwa ken kineki Cristo Jesús; nitekipanowa iga xiye'onokan amejemen yej ayéj anjudiyojmej.

² Ankimátija iga Dios ne-iknelij iga nema' inin tekipánol iga manimitz-palewikan.

³ Dios nenextilij yej iyantoya iwán nematiltij, ijkón ken nimitzijkuilow-illjkeja achi ipan inin ama'.

⁴ Kuá' ankixpowaskej inin, ankimatiskej iga nikmátija yej iyantoya, yej Cristo kichiwako.

⁵ Inón yej to-ikyapatajwan ayá' kimatikej; e' inán Dios, iga iyEspíritoj kinextilij iyapostolejmej iwán iprofetajmej.

⁶ Ininwa' in yej aya momatiá: Jesucristo nq wel kimawanawia yej ayéj judiyojmej iga mamochiwakan sesan wan judiyojmej; iyomextin mochiwawaskej ken tikita sesan taga' iga Dios kimakas nochi yej kijlij judiyojmej iga yawi kimakatij.

† 2:20 2:20 Xikita glosario "Profeta".

⁷ Malej iga aneajasi, Dios ne-iknelij iwán netalij iga wel manitekipano iga manikpowa ye'notúciaj.

⁸ Nej yej máj até noteki que nochi yej kitapejpen Dios iga itatki; e' yéj kiye'ita iga manikpowili ye'notúciaj yej ayéj judiyojmej. Inón ye'notúciaj tematúltiá yej kichij Cristo iga tejemen, yej pox valerowa iwán ayagaj wel kaxiliá ipatiyo.

⁹ Dios, yej kichij nochi yej tikitaj, kine' iga maniknextili nochi gente ken yéj kichiwás, yej desde ikya ayagaj kimatiá.

¹⁰ Ijkón angelejmej* yej onokej ipan cielo iwán espíritujmej yej kipiáj poder, kitaj ipan toknimej yej kitokaj Dios, iga Dios nokta kipoxmati te kichíwa.

¹¹ Dios kichij ijkón kensan kejlantoya pox ikyay, inón kichij iga kitítan toTeko Cristo Jesús.

¹² Iga tiktokaj Cristo, inán ayá' tipnáwaj iga tikná'techowaj Dios, iga timoconfiarowaj ipan yéj.

¹³ Inón iga nimitzjiliáj, amo ximoknoṁmatikan iga nemi ne-iknoṁchíwaj iga amejemen. Inín iga amejemen xiye'onokan.

Ken iga tepoxchokiliá Cristo

¹⁴ Inón iga nimotankuáketza iyixtaj iTaj toTeko Jesucristo,

¹⁵ yej kimaka vida nochi yej ono' pan cielo iwán pan tajli.

¹⁶ Niktajtaniliá toTaj yej nochi wel kichíwa iga mamitzmakakan amotájpal iga iyEspíritoj iga amo ximosemakakan ipan iyojwi.

¹⁷ No niktajtaniá Dios iga Cristo maono ipan amejemej iga anmoconfiarowaj ipan yéj, iwán ijkón xikchokilikán Dios wán ximochokilikán iga inochi amoalmajmej.

¹⁸ Ijkón amejemen wán nochi yej kitokaj Dios, wel xikmela'matikan ken iga Cristo tepoxchokiliá.

¹⁹ Niktajtaniliá iga xikmatikan ken iga techokiliá, malej iga ayagaj wel kimati nochi ken iga Cristo techokiliá, ijkón anmomela'confiarojtoskej ipan Dios.

²⁰ Mamoweyimatúlti Dios yej pox wel nochi kichíwa, kichíwa majya sej que yej tiktajtaniá. Awel niga tikojasij yej Dios wel kichíwa ipan tejemej iga tepalewiá.

²¹ ¡Tonochimej yej tiktokaj Cristo Jesús matikweyimatuṁtikán Dios nochipa! Ijkónyawa'.

4

IyEspíritoj Dios tepalewiá iga sesan timochíwaj

¹ Inón iga nej nipresoṁtito' iga niktoka toTeko, nimitztajtaniá iga xiye'nemikan ken kajasi manemikan yej Dios kinotza, kensan mitznotzkej amejemen.

² Ximoalimpamatikan, xite-ijiknimej; amo nimanín xikuesiwikan, ximosepanchokilikán iga anmonekij,

³ xiktemokan nochipa iga xonokan tamelá, sesan amoalmajmej ken kineki iyEspíritoj Dios.

⁴ Tejemen yej tiktokaj Cristo tonokej ken sesan cuerpo, ono' sesan Espíritu, ijkón ken Dios mitznotzkej iga ipan sansé xikchixtokan yej mitzsalvarowaj.

* **3:10 3:10** Xikita glosario "Ángel".

5 Ono' sesan toTęko, ipansan sesan kan timoconfiarowaj iwán pan sesan toTęko timobautizarowaj.*

6 Ono' sę Dios yej nochi iTaj, yęj kimandarowa nochi, nochi kichıwa yej yęj kineki iwán ono' noyan.

7 E' sejsę de tejemej temá' iga wel matikchıwakan totekiyo' kenya iga Cristo kine'.

8 Inón iga itájtol Dios kijtowa:
Tejkaj ajko, kiwıga' nọ presojmej, yej iyenemıgojmej,
iwán kimakokawıj tajtaga' yej yękti.

9 ¿Tę kijojneki iga "tejkaj"? Kijojneki iga achto temoj ipan inın tajlı, te iyıjtıko yajka.

10 Yej temojka, yejsan sej tejkaj máj ajko iyıxko cielo, inón iga yęj inán noyan ono', ipan cielo iwán pan tajlı.

11 Yejsan kitalıj iga sekin maonokan apostolejmej, sekin yej Dios kitajtolmaka, sekin yej kipowılıaj itájtol Dios yej aya kıxmatij, sekin pastormej iwán nọ sekin yej tamachtıaj.

12 Ijkón yęj kichıj iga nochi yej kitokaj wel matekipanokan pan itekıpanol Dios, iga wel nọ makıpalęwıkan toknıwan,

13 te que tonochın matimochıwakan sesan ipan Dios iwán iga matikıxmatıkan iPiltzın. Ijkón ajachi ajachi tiye'tajlantıaskej iwán matiye'nemıkan iga tonoskej kensan Cristo.

14 Ayo' matinemıkan ken kıkone' yej nijnijiga kiwıgaj ejeka' kuá' nejnemıj. Ono' nokta yej tamachtıaj iga takajkayawaj iwán kinekıj matekajkayawakan iwán matewıgakan pan yej ayęj ye'ojti. Amo ijkón matechıwılıkan.

15 Iga timochokılıaj, matikıjtokan yej mela'ciertoj, ijkón nochi tikchıj-tiaskej ken Cristo tenęxtılıá, iga yęjwa' in toztontekon.

16 Cristo ken toztontekon nochi yej tıktokaj, wan tejemen ken icuerpoj. Sejsę tikpiáj totekiyo, wan tisen-onokej, tisentekıpanowaj wan nemi tikuij totájpal iga timosepanchokılıaj.

Yej kitoka Cristo, se'pay manemi

17 Inın inán nimitzıjlıaj iwán nimitztajtanılıaj ipan itoka' toTęko Jesús iga ay'ya máj xıchıjtokan ken kichıwaj yej ayá' kıxmatij Dios. Yejemen san kıxęto'chıwaj ken kineki iyalmajmej.

18 Yejemen ayá' ye'tajlamıkıj iga onokej ken kan takomichkan, yejemen ayá' kipiáj vida yej Dios temaka tejemen iga yoltakuaktıkej, inón iga ayá' nıga kıxmatij.

19 Yejemen ken ay'ya xaya'yojkej iga ayo' pınawaj, kimela'yolmakákeja iga kichıwaj yej pox ayejyękti iwán inonsan kiyoltılantokej.

20 E' amejemen, kuá' ankıcredojkej Cristo, ayęj ijkón mitzmachtıkej,

21 siga mela'wa' ankıkakıkej yej mitzpowılıjkej de Jesús, iwán siga mitzmachtıjkej kensan Jesús tanęxtılıá.

22 Xıkajtęwákanya ken ikya ankıchıjtoyaj; xıkıxtıkan ipan amoalmaj yej mitzyoltılantoyaj iga ankıchıjtoyaj yej ayękti, inón mitzpojpolojtoyaj iga anmokajkayajtoya).

23 Xımomakákanya iga Dios mamıtzyolpatakan wan ken iga antajlamıkıj,

24 iwán xıkchıjtókanya yej yękti ken kineki Dios iwán nęsisya iga mela' anye'nemıja.

* 4:5 4:5 Xıkita glosario "Bautizar".

²⁵ Inón iga ayo' xitakajkayawakan, sejsé de amejemen amo makikajkawawa iyiknín, iga tejémempasan iga pansan se cuerpo tisetitokej.

²⁶ Siga ankuesiwij, amo iga inón xikchjwakan yej ayekti iwán amo xikuesitokan semilwi'.

²⁷ Niga ximomakakan iga Tzitzimi' makalaki pan amoalmaj.

²⁸ Yej tachtekiá, ayo' matachteki, mapéwaya ga maye'tekipano iga matatani, iga wel makipalewi yej ayá' motapialia.

²⁹ Amo xikijtokan tájtól yej ajayekti. Majwa' xikijtokan yej ye'tájtól yej makipalewikán yej kitokaj toTeko.

³⁰ Amo xikchjwakan iga mamoknohati Dios iyEspíritoj. Mitzmakakej iyEspíritoj iga manésiya iga amejemen itátkiya yéj este kuá' wí' Cristo iga mitzsalvarokij.

³¹ Amo xiyolchichixtokan iga ankuesiwij, amo xitajtaweltajtokan, amo xiktzatzajtzilikan amoknín, niga xikmalijlikan agaj, iwán xikajtewakan nochí yej ayekti.

³² Majwa' xite-ijiknimej, ximo-iknelikan, ximoperdonawilikan yej anmochiwiliáj, ijkón ken Dios ipan Cristo Jesús mitzperdonawilijkej nochí yej ankichijkej yej ayekti.

5

Ken iga manemikan yej ipilowampa Dios

¹ Amejemen ipilowan Dios yej mitzpoxnemij; xiktemokan iga xikchjwakan kensan yéj kichjwa.

² Ximosepanchokilikan, kensan Cristo tepochilia, iwán motemá' iga mi' ga tejemen. Kuá' mi' Cristo, Dios kiyé'ita' ken kuá' se yolka' kimiktíliaj iwán ajwiyá' kuá' tata.

³ Amejemen yej Diospay itatki, ni alín ayo' xikijtokan iga agaj moteka iwán yej ayá' iwán namiktito', niga nokta xikijtokan yej ajayekti, niga xikejlamikikan iga ankipoxpianemij kuajkuantas.

⁴ Amo xikijtokan tájtól yej tipinawaj iga tikakij, niga xeto'tajtolmej, niga tajtolmej yej pox ayekti iga mamó-ijto, iga nochí inín ayá' kajasi iga xikijtokan, majwa' xikmakakan gracias Dios.

⁵ Ankimátija siga agaj moteka iwán yej ayá' namiktito', o kichjwa tejté yej ayekti o kipoxpianeki kuajkuantas, inonwa' kenkuá' kiweyimati ídolo iwán ayá' kajasi iga Cristo iwán Dios marreinao* ipan yéj.

⁶ Amo agaj mamitzkajkawakan iga xeto'tajtolmej, inón iga Dios yawi kicastigarotij yej ayá' tagatakakij.

⁷ Amejemen amo ximotokakan iwán inomej yej kichjwaj yej ayekti.

⁸ Amejemen ikya amonoyaj kenkuá' kan tamichkan, e' inán amonokeja kan taxotalpan iga ankixmatij toTeko; xinejnemikanya ken yej nemij nokta kan taxotato'.

⁹ Iga yej kipiá iyEspíritoj Dios pox te-ijiknín, ye'nemi, iwán atakajkawawa.

¹⁰ Xikixmatikan yej kiyé'ita toTeko.

¹¹ Amo ximotokakan wan yej onokej ken kan takomichkan iga kichjwaj yej ayá' teonkixtia, majwa' xiknextilikan iga ayompa kichijtokej.

¹² Te tipinawaj iga tikpowaj yej yejemen kichtakachjwaj.

* 5:5 5:5 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

¹³ E' kuá' nóchiya momati, nité ayo' iyantos, iga inón yey kitawíá, kinéxtiá siga se ye'nemi o ayá'.

¹⁴ Inón iga mojtowa:

Xisa, tej yey tikochto';
xi-ojpa-isa iga timikto',
iwán Cristo yawi mitztawíti.

¹⁵ Inón iga ximo-itakan ken iga annemij. Amo xonokan ken yey ayá' kixmati yey yékti, sino que ken yey kimati te mochíwa iga nochi maye'kisa.

¹⁶ Amo xiknempolokan kuá' wel agaj ankichiwiliáj yey yékti, iga inímej día pox ono' yey ayekti kichíwaj.

¹⁷ Amo ximoxeto'tilíkan; xikmatikan katiapa yey Dios kineki iga xikchíwakán.

¹⁸ Amo xitawánakán, iga yey tawána mopoipolowa, majwa' ximomakakan iga iyEspíritoj Dios mamitznentíkan.

¹⁹ Kuá' anmonechkowaj, xikuikakan yey ijkulijto' ipan salmos, iwán taku' yey kajasi iga mokuikiliá Dios wán tepalewíá iga timoconfiarowaj pan yéj. Xiktakuikilíkan iwán xikweyimatíltíkan toTéko iga nochi amoalmajmej.

²⁰ Nochipa xikmakakan gracias toTaj Dios iga nochi yey temaka, ipan itóka' toTéko Jesucristo.

Ken manemikan yey kitokaj Cristo

²¹ Ximosepancredokan iwán ijkón neşis iga ankimajmawiliáj Dios.

²² Siwá' yey weweyjoj makicredo iwéj, ijkón kensan kicredowa yey tatekimaka toTéko Jesucristo.

²³ Iga taga' tzontekon iga isiwá', ijkón kensan Cristo tzontekon iga nochi yey kitokaj. Cristo kimanawíá yey kitokaj wán yejemen ken icuerpoj.

²⁴ Ijkón ken yey kitokaj Dios kichíwaj ken kineki Cristo, ijkónsan nõ siwá' nochipa makichíwa ken kineki iwéj.

²⁵ Taga', xichokili mosiwá', ijkón ken Cristo kichokilij yey kitokaj Dios iwán mi' iga nochi tejemej.

²⁶ Cristo kichij iga tejemej matimochíwakán itátkisan; tepajpa' iga a'ti wán iga itájtól.

²⁷ Inón kichij iga tejemen yey tiktokaj matonokan ken isiwá' Cristo. Wán mate-ita iga tipoxye'nemij iga atikpiáj nité nokta yey yéj akiye'ita wán tonóskejsan iga yéj.

²⁸ Ijkón nõ se taga' makichokili isiwá' kensan yéj mochokiliá. Yey kichokiliá isiwá', yéj nõ mochokiliá.

²⁹ Iga ayagaj mo-ijiya igánajsan, majwa' motamaka iwán mocuidarowa, ken Cristo kichíwa wán yey ípan kicredowaj;

³⁰ Iga tejemen yey tiktokaj Cristo, icuerpoj nokta, tejemen inakayo iwán iyomiyomej.

³¹ Ijkón kijtowa itájtól Dios: "Inón iga taga' kikajtewas itaj iwán iye' iga mosetilij iwán isiwá', iwán inón ome mochíwas sesan."[†]

³² Yey inín temachtíáj, pox valerowa iwán ay' iyanto'; nej nikijtowa iga inín tajtowa de Cristo iwán tejemej yey tiktokaj.

³³ E' nõ nikijtowa iga xichokili mosiwá' kensan tej timochokiliá, iwán siwá' makiye'ita iwéj.

[†] 5:31 5:31 Gn 2:24

6

Pablo kinonotza tetajmej iwán tepilowan

1 Tepilowan, xitagatakakikan kuá' te mitzijliáj amotaj amoye', xikchíwakan iga toTeko ankitokaj, iga inín sí yekti.

2 Ono' diez mandamientos; sekin tenextiliá iga Dios kimakas tejté agaj yej ijkón kichíwa. Yej achto mandamiento yej ijkón tenextiliá, ijkín ijkullijto': "Xikye'ita motaj iwán moye',

3 ijkón tiye'onos, iwán tiwejkawas iga tonos ipan inín tajli."

4 Iwán amejemen tetajmej, amo xikuejkuesokan amopilowan, majwa' xiknonotzakan iwán xikojkuiltikan pan iyojwi toTeko.

5 Amejemen yej an-esclavojmej,* xikchíwakan yej mitztekimakaj amoteko yej ono' ipan inín tajli, xikye'itakan, xik-respetarokan iwán amo xikajkayawakan, xitekipanokan ken kuá' nemi antekipanowaj iga Cristo.

6 Xitekipanokan iga yejemej ayá'san kuá' mitzitztokej iga mamitzye'itakan, xikchíwakan ken kuá' Cristo itekipanol nemi ankichíwaj, xikyolmakakan iga xikchíwakan ken Dios kineki.

7 Xiyolpakikan iga antekipanowaj ken kuá' nemi antekipanowaj iga toTeko, ayéj iga agaj.

8 Ankimátija iga sejsé de amejemen, an-esclavojmej o ayéj, mitz-makaskej toTeko kensan ankichijkej yej yekti.

9 Amejemej itekomej esclavojmej, ijkonsan no xikchíwakan wan amoesclavojmej, amo xikijtokan: "Nia nimitzmagati siga atikchíwa motekipanol." Xikejlamikikan iga yejemej iteko, yejsan no amejemempa amoTeko yej ono' ipan cielo, yej ayá' sesan kiyé'ita.

Ken xikchíwakan iga Tzitzimi' amo mamitztanilikan

10 Iwán inán nokniwan, ximomela'confiarokan ipan toTeko iga yéj nokta mitzpaléwiáj iga iweyi poder.

11 Ximotaajakikan iga ken armadura yej kakiáj iga momanawíáj yej yawij kan momijmiktilo; e' inimpa ayá' mo-ita, inín ipoder Dios yej mitzmakaj iga amo mamitzkajkayawakan Tzitzimi'.

12 Iga ayá' nemi tikchíwaj iga matiktanilikan agaj yej nakayoj iwán omiyoj, sino que nemi tikchíwaj iga matiktanilikan Tzitzimi' iwán iyangelejmej yej onokej pan cielo, yej mandarowaj ipan inín tajli kan mochijto' yej ayékti.

13 Inón iga xikuíkanya nochi iga yej amomanawíáj, yej Dios mitzmakaj, iga wel ximomanawikan kuá' Tzitzimi' mitzchíwilijnekij yej ayékti, iwán kuá' nóchiya ankijyowijkej, anye'isatoskej ipan iyojwi Dios.

14 Xiyé'isatokan; nochipa xikijtokan yej mela'ciertoj iwán ijkón kenkuá' antajko-ilpitokej iga anmomanawíáj, iwán nochipa xikchíwakan yej yekti iwán ijkón kenkuá' anmoeltzakuj iga kuachtí de tepos.

15 Ken se soldado nochipa kakijto' iga, ijkón no amejemen nochipa xikpowakan itájtol Dios yej kichíwa iga maonolo tamelá.

16 No ximoconfiarokan pan Dios, iga ijkón ken kuá' ankipiáj amoescudoj† iga ximomanawikan kuá' Tzitzimi' kinekis mamitzmímakán iga mitz-inochíwaj.

17 Iwán no xikejlan tokan pan amoalmaj iga amejemej Diosya mitzmanawijkej, iníw' ken kuá' se kitaliá ikaskoj ipan itzontekon iga

* 6:5 6:5 Xikita glosario "Esclavo". † 6:16 6:16 Xikita glosario "Escudo".

momānawíá. Xiknentjikan itájtɔl Dios pan amoalmaj, inonwa' espada‡ yej iyEspíritoj Dios mitzmakaj.

¹⁸ Nochipa xikteñewikan Dios wañ xiktajtaniłikan ken iyEspíritoj mitzta-
jtɔlmakaj. Ijkonsan nochipa xikchijtokañ, wañ xiktajtaniłijtokañ Dios iga
nochi yej kicređojtokej pan yéj maye'onokañ.

¹⁹ Xiktajtaniłikan Dios nɔ iga nej, iga manetajtɔlmaka iwán kuā'
nitajtowa amo manimajmawi, iwán iga wel manikmati te manikijto kuā'
nikpowa ye'noticiaj yej nematiltij.

²⁰ ToTeko neñitan iga manikpowa ye'noticiaj, inón iga inán niprešojtito'.
Achi xiktajtaniłikan Dios iga manepalewi iga amo manimajmawi iga
nikpowa ye'noticiaj ken kajasi.

Pablo tanawatiá

²¹ Tíquico, yej tóknjmpa yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtewa iga
nepalewiá ipan itekipánɔl toTeko, yéj yawi mitztaťapowitij de nej iwán
yej te nemi nikchjwa.

²² Inón iga nimitztjtaniliáj Tíquico, iga mamitziłjlikañ ken nonokej iwán
iga mamitzyolchikawakan.

²³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo makichjwa iga xiye'onokañ iwán
xonokañ tamelá.

²⁴ Ken iga Dios kiyé'ita makichjwa ipan nochi yej ayí' kikajtewaj iga
kipoxnekij toTeko Jesucristo. Ijkónyawa'.

---

‡ 6:17 6:17 Xikita glosario "Espada".

Ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Filipos Filipenses

Kua' Pablo ono' carcelijti', kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej ichamej Filipos

1 Nej niPablo iwán toknijn Timoteo yej nikhjwaj ken netekimakaj Jesucristo, nimitzjkuilowiliáj yej amochan Filipos nochi yej ankitokaj Cristo Jesús, nochi pastormej* wan diaconojmej.†

2 ToTaj Dios iwán toTeko Jesucristo mamitziknelikan iwán machikijwakan iga xonokan tamelá.

Pablo kitajtaniliá iga yej kitokaj iyojwi Dios

3 Nochipa kua' nimitzejlamikij nikmaka gracias noDios,

4 iwán poxsan nipaki kua' niktajtaniliá Dios iga amejemen,

5 iga nikmati iga este kua' achto ankikakikej ye'noticiaj iwán este inán, annepalewiáj iga ankipowaj inón ye'noticiaj.

6 Nej nikmati iga Dios inán kipewaltij iga kichjwa iye'tekipánol ipan amejemen, iga ankitokaj iyojwi, iwán Dios inón ye'tekipánol kichijtos este maye'kisa kua' wi' Jesucristo.

7 Kajasi iga inón nikjutowa de amejemen iga nimitzpoxchokiliáj. Amejemen annepalewijkej ipan tekipánol yej Dios nemá' iga nikpowa ye'noticiaj yej tasalvarowa, inonsan tekipánol yej nemi nikhjwa nij kan nipresojtito' iga niknextiliáj yej aya kicredowaj iga mela'ciertoj inón ye'noticiaj.

8 Dios kimati iga poxsan nimitzitasnekij. Nimitzchokiliáj ijkonsan ken Jesucristo mitzchokiliáj.

9 Kua' ni-oradowa iga amejemen, niktajtaniliá Dios iga máj ximosepanchokilikan iwán wel nochi nokta xikmatikan

10 ken iga wel nochipa xiktapejpenakan yej máj yekti yej ankichjwaskej. Ijkón wel anye'nemiskej, iwán ijkón kua' wi' Cristo, ayagaj wel mitzijlskej iga ayompa ankichijkej.

11 Pues amejemej, iga mitzpalewiáj Jesucristo, ankichjwaskej yej yekti iga tokniwan makiweyimatiłikan Dios.

Nej nono' iga manikhjwa ken kineki Cristo

12 Nokniwan, nikneki xikmatikan iga yej nechjwilijkej yej ayekti, inón tapalewij iga máj mopowa' ye'noticiaj.

13 Nochi soldadojmej yej onokej ipan palacio, iwán sekin, kimatij iga nipresojtito' iga niktoka Cristo.

14 Iwan iga momati iga nipresojtito', mia' tokniwan kipowaj itajtłol Dios iga kiyolmakaj, ayá' majmawij, iwán máj moconfiarowaj ipan toTeko.

15 Melá' iga sekin kipowaj ye'noticiaj de Cristo iga ta-ixitaj iwán kijtowaj iga yejemej máj kimatij que nejemej, e' sekin kipowaj ye'noticiaj iga kiyolmakaj iwán kineki nyan mamomati.

* **1:1 1:1** Español "obispos". Xikita glosario "Obispo". † **1:1 1:1** Xikita glosario "Díacono wan diaconisa".

16 Sekin kipowaj itájtɔl Cristo iga san manəsi iga nɔ kichiwaj inɔmpa tekipánɔl, ayéj iga kimela'tokaj Cristo, kinekij maneyɔlmiktíkən iga kimatij nono' preso;

17 e' sekin kipowaj ye'notíciáj iga neçhókiliáj, iga kimatij niktajtowiliá itájtɔl Cristo yej tamanawia.

18 E' até kichij siga kiyé'powaj o ayá', e' yekti iga tajtowaj de Cristo; iga inón kichiwaj, nej niyɔlpaki.

Iwán majo' nia niyɔlpakiti

19 iga nej nikmati iga ipan inochi nia niye'kisati iga amejemen an-oráɔwaj iga nej, iwán iga nepaléwia iyEspíritoj Jesucristo.

20 Nej nikneki nokta iga ayí' manikchíwa tejté yej Cristo akiye'ita, ijkón anipinawas iyixtaj. Majwa' amo manimajmawi iga nikpowa itájtɔl Cristo iwán nochipa mamonexi ipoder ipan nej, até kichij siga nimikto' o nisato'.

21 Siga nono', manikchíwa yej Cristo kineki, iwán siga nimiki, niktániaya yej nemakas Cristo.

22 E' siga nisato' máj wel nitekipanowa iga toTéko, anikmati katiá niktapejpena.

23 Iyomextin wel niktapejpena: nikneki magui' manimíkiya iga manónoya iwán Cristo, iga nej inón máj yekti katka;

24 e' iga amejemen, máj yekti iga manisato.

25 E' nikmati iga majo' nisatos, nonos iwán amejemen iga nimitzpalewiskej iga máj xikyɔlmakakən iga ankitokaj toTéko, iwán xiyɔlpaktokən iga anmoconfiarowaj ipan yéj.

26 Iwán wel sej nonos iwán amejemen iga xiyɔlpaktokən iga yej kichij Jesucristo iga nepaléwij.

27 E' nimitzijliáj iga xiye'nemikən ijkón ken tenextiliá itájtɔl Cristo. Ijkón siga nimitzitatij o wejka nonos, nikneki manematiltíkən iga amejemen ankitokajo' Cristo, iwán sesan amoalmajmej iwán ansentekipanojtokej iga ankipowaj ye'notíciáj yej tamanawia,

28 iwán amo xikmajmawilikən yej mitzijiyaj. Ijkón neši iga yejemej yawij poliwitij, e' kinextiá iga amejemen anyawij anmosalvarotij, inɔnwa' kichíwas Dios.

29 E' iga ankitokaj Cristo, ayejsan iga ankipetzcredowaj, sino que nɔ mitziknoçhíwaj iga yéj ankitokaj.

30 Inán wel tisentekipanowaj iga tikpowaj ye'notíciáj. Ankitakej kén iga ne-iknoçhijkej wən inán ankimatij iga ne-iknoçhijtokejo'.

2

Matimixkuítikən ipan Cristo iga ayá' moweyimati

1 Nej nikmati iga Cristo mitzpalewiaj iga wel xikyɔlchikawakən sekin. IyEspíritoj Dios ono' amowan iga ante-ijiknimej iwán antachókiliáj,

2 inón iga nimitztajtaniá amonochin iga xikchíwakən iga manipoxpacto iga xonokən ken sesan, iwán ximopoxchókilikən, sesan amoalmaj iwán sesan xikejlantokən.

3 Amo xikchíwakən tejté kansan manəsi iga pox anwelitij, niga ximoweyimatikən, majwa' ximoalimpamatikən, iwán xikijtokən: "Se' toknin majya sej que nej."

4 Ni agaj makitemo yej yekti iga yéjsan, majwa' makitemo nɔ iga sekin maye'onokən.

⁵ Amejemen xitajlantokan ijkonsan ken Cristo Jesús.

⁶ Cristo, malej iga yéj nochipa ijkonsan ken Dios, ayá' moteki'tilij iga maono ken Dios,

⁷ majwa' kikaŕtej kan mandarojtoya wan mochij ken se taga' yej tapalewía iga walaŕj ken tejemej,

⁸ iwán kuá' onoyay ken nochi taga', moaljimpamati', iwán kichij kensan Dios kine', motemá' iga makimiktikan, este mi' ipan se cruz.

⁹ Inón iga Dios kitalij iga poxsan makiweyimatiŕtikán, iwán kitalilij se itoka' yej ateyi se' ijkompa iga kiweyimatij.

¹⁰ Iga kuá' makikakikan itoka' Jesús, nochi mamotankuaketza, yej onokej ipan cielo, pan taji iwán yej onokej taltampa,

¹¹ iwán nochi makijtukan iga Jesucristo yéj nokta toTeko, iwán mamoweyimatiŕti Dios yej toTaj.

Yej kitokaj Cristo ken tikita ŕitalimej

¹² Inón iga nokniwan, ijkón ken amejemen nochipa ankichijkej yej nimitzijlijkej kuá' nonoya amowan, inán iga ayá' nono' amowan, máj xikchiwakan yej nimitzijliáj, xikchijtukan yej yekti iga manesi iga Dios mitzsawaróŕkeja wan ankimajmawiliáj.

¹³ Iga Dioswa' in yej mitzejlantiáj iga xikchiwakan yej yekti, iwán yéj mitzapalewíáj iga xikchiwakan ijkón ken yéj kineki.

¹⁴ Nochi yej ankichijwaj, xikyechiwakan, e' amo xikteki'chiwakan niga ximokuękuesojtókanpa,

¹⁵ iga amo agaj wel makijto iga ankichijtokej yej ayekti. Wan amo ximoweyimatikan, iga amejemen ipilowan Dios, xiyechiwakan iyixtaj la gente yej kipoxchiwaj yej ayekti. Amejemen ken ŕitalimej yej ankitawíáj yej onokej kan takomichkan

¹⁶ iga ankipowiliáj itájtól Dios yej tanextiliá 16 ken iga wel nochipa maonolo wan Dios. Ijkón kuá' wj' Cristo, nej niyolpakto iga amejemen, iga nikmatis iga ayéj balde notekipánól iga nimitzpowilijkej ye'noticiaj.

¹⁷ Malej iga katka manemiktikan iga manimochiwa ken ofrenda yej ankimakaj Dios iga amocoñarowaj ipan, nej nipaki, iwán nikneki nq manipaki amowan.

¹⁸ Xipakikan nq amejemen, iga matisempakikan.

Timoteo iwán Epafrodito

¹⁹ Siga toTeko Jesús kineki, ayá' wej katis ompiga niktitanis Timoteo iga mamizitatij, iga manipaki iga nikmatis ken amonokej.

²⁰ Iga ateyi se' ken yéj yej makejlamiki kensan nej, yej melá' iga kitasneki iga amejemen xiyechiwakan;

²¹ iga nochi kitemowaj iga yejémejsan mamoyechiwakan iwán ayá' kiyołmakaj iga makichiwakan yej kineki Cristo Jesús.

²² E' amejemen ankimatija ken iga ye'nemi Timoteo iwán ankimatij iga nepalewíj iga nikpowaj itájtól Dios, yéj nepalewíj ken se tepiltzin kipalewíáj itaj.

²³ Inón iga nia nimitztiŕtanilitij Timoteo, e' manikmáti-o' siga nikisas ipan cárcel,

²⁴ wan nimoconfiarowa ipan toTeko iga ayá' wej katis niati nimitzitatij.

²⁵ Yekti iga Epafrodito aneŕtiŕtanilijkej iga manepalewi ipan yej nepolowa. Yéj pox tekipanoj nowan iga nikpojkej ye'noticiaj. Yekti inán manimitztiŕtanilijkan sej.

26 Yéj magui' mamitzitákanya amonochin iwán yéj poxsan mitze-
jlantokej, iga ankimatikej iga yéj wētitoya.

27 Melá'wa' nokta iga wētitoya, este mikisnekiaya; e' Dios kiknelij,
ayejsan yéj, nej nō ne-iknelij iga ayo' pox manimoknōmati.

28 Inōn iga nikneki manimitzītānilikan toknjin iga xipākikan kuā' sej
ankitaskej, iga ayo' máj manimoknōmato.

29 Xikye'omemawikan ken kajasi yej kitoka toTeko iwán xipākikan. Iwán
nochipa xikye'itakān yej ijkōn tekipanowa ken yéj

30 iga yéj kimiktiayaj iga san kitoka Cristo. Yéj kisentālij iyalmaj
iga mamiki iga san nepalewiá, kan amejemen awel annepalewiayaj
amomatika.

3

Pablo ye'ono' iyixtaj Dios iga moconfiarowa ipan Cristo

1 Inán nokniwan, xipākikan iga ansetitokej wan toTeko. Nej ayá' nisiawi
iga nimitzojpa-ijkuilowiliáj yej ankimátija, iga inōn wel mitzpalēwiáj.

2 Amo xiktajtōlkuikan yej nemij ken pelomej, wan yej ayompa kipowaj
itájtōl Dios, wan kinekij mamitzcircuncidarōkan.*

3 Tejémejwa' in yej tonokej nokta circuncidado yej tikweyimatiltiáj Dios
iga tepalēwiá iyEspiritoj iwán tipākij iga tiktokaj Cristo Jesús, iwán ayá'
timoconfiarowaj ipan yej tejémejpa tikchijwaj.

4 Malej iga nej kajasi nō iga manimoconfiaro ipan inōn. Ayagaj máj
kajasi ken nej iga manimoconfiaro ipan yej nikchij;

5 iga neçircuncidarōjkej kuā' kipiá ocho día iga ninacerōj, iga nej
ni-israelitaj yej itrībojpa Benjamín, nej nimela'hebreo,† iwán nej nō katka
nifariseo‡ iga nitamachtiaya ipan iley judiyojmej.

6 Poxsan nikchij ken nej nikne', iga nikmatía iga nemi nikchijwa
ken tatekimaka iley Moisés, este niktēmowaya yej kitokaj Cristo iga
nikiknoçhijwayaj. Iwán nikmatía iga niye'nemiá iga nikchijtoya ken
kijtowa la ley, este ayagaj wel tē ne-ijliaya.

7 E' nochi inin yej ikya iga nej pox valerowaya, inán nikita ken yej ay'ya
valerowa ni alin iga niktókaya Cristo.

8 Ayejsan iga inōn, nochi yej nikitaya pox yekti, inán nikita ken yej
avalerowa iga máj valerowa iga nikixmátija Cristo Jesús yej noTeko.
Nochi yej nikchijwaya nikájteja iga niktóga'ya Cristo, inōn inán nikitaya
ken tásol.

9 Iwán iga nisētito'ya iwán yéj, ayéj iga niye'nemi iga nikchijwa ken
tatekimaka la ley. Niye'ono' iyixtaj Dios iga nimoconfiarowa ipan Cristo.

10 Nej nikneki máj manikixmati Cristo, nikneki manikmachili inōn poder
yej kojpa-ixitij Cristo kan miktōya iwán nō maniksufriro ken yéj kisufriroj
iwán nikneki nō manimiki ken yéj,

11 iwán ijkōnsan nō Dios neojpa-ixitij kan nimiktos.

Pablo kiyōlmaka iga kichijwa yej kipólōwao'

* **3:2 3:2** Xikita glosario "Circuncisión". † **3:5 3:5** Hebreo: Kuā' mo-ijkuilōj Nuevo Testamento, mo-ijliaya hebreos judiyojmej yej kitokayaj ken ijkuilijto' iley Moisés wan nochi yej kitekichijwayaj judiyojmej, este nō tajtowayaj arameo yej kensan nō hebreo. ‡ **3:5 3:5** Xikita glosario "Fariseo".

¹² Ayá' níkiytowa iga nóchiya níkye'chij, niga níkiytowa iga póxsanya niye'nemi; e' ayá' níkajtewa iga níktoka Cristo Jesús iga kēman nēmakas yej yéj kíjtō, iga inón nokta Cristo achto nēnōtza'.

¹³ Noknīwan, ayá' níkiytowa iga ninēmiya ken Cristo kinēki; e' ay'ya níkejlamiki nochí yej pánoja, inán níkyōlmaka iga nemi níkhīwa yej nepolōwao'

¹⁴ Iga wel manasi kan níknēki iwán maniktāni yej Dios nēmakas ipan cielo iga nísetito' wan Cristo Jesús.

¹⁵ Nochi yej timomela'confiarōtokej ipan Cristo inón matikejlanōkan. Si agaj se'pa kejlāmiki, Dios yawi kitajlantiti nō.

¹⁶ E' íjkōn ken tinejntōyaja ipan iyojwi Dios, ómpasan matinemikan iwán matikipiakan sēsan toalmaj.

¹⁷ Noknīwan, ximixkūitikan nopan, iwán nō ximixkūitikan ipan inōmej yej nemij kēsan nimitzmachtijkej.

¹⁸ Nimitzijlíjkeja mia' vej, iwán inán sej nimitzijliáj este nichōkato', ono' mia' yej kalīmpamatij yej Cristo kichij iga mī' ipan cruz.

¹⁹ Kuá' nóchiya tamis, inīmej yawij poliwitij. Iga yejemej yej kitajtani iyalmajmej mokuēpa ken idiosmej, iwán moweyimatij ipan yej kajasiá iga mapināwakan. Yejemej kejlantōkejsan yej ono' ipan inīn tajli.

²⁰ E' tejemej točan ipan cielo, iwán tikchixtokej yej wī' ipan cielo iga tēmanawīki; inōnwa' toTēko Jesucristo

²¹ yej kichīwas iga tocuerpoj yej inán kuetāni wan mikisnēki, maono kēsan yéj icuerpoj yej ayí' mikis. Inón kichīwas Cristo iga yéj nochí wel kichīwa.

4

Nochīpa xīpākikan iga ansetitokej wan toTēko

¹ Inón iga noknīwan yej nimitzpozitasnēki, amejemēn yej anneyōlchikāwaj iwán nípoxpaki iga anyē'nemij. Xiksentālikan amoalmaj iga ankitokaj toTēko, amejemēn yej nimitzpozchōkiliáj.

² Níktajtaniliáj Evodia wan Síntique iga makipiakan sēsan iyalmajmej ken kajasi iga kitokaj toTēko.

³ E' tej noknīn Sícido, * yej atikajtewa iga tikchijto' inōmpasan tekīpánōl ken nej, nimitztajtaniliáj iga xīkpalēwi inōmej siwatkej yej nepalēwijkej kuá' níkpowa' itājtoł toTēko yej tasalvarowa. Nepalēwijkej nō Clemente iwán sekin yej tekīpanojkej iwán nej. Itōkamej íjkuilīto'ya ipan libro kan ono' itōkamej yej yawij mosalvarōtij.

⁴ Nochīpa xīpākikan iga ansetitokej wan toTēko. Sej níkojpa-ijtowa: **¡Xīpākikan!**

⁵ Nochi mamitziimatikan iga pox ante-íjknīmej. ToTēko ay'ya ke' poliwi iga wī'ya.

⁶ Nitē amo mamitziyōlmiktikan, majwa' nochí xíktajtanilikān Dios yej mitzpolowaj iwán xíkmakakan gracias kuá' antajtowaj iwán.

⁷ Íjkōn Dios yawi kichīwati iga xonokan tamelá. Ayagaj wel kēntēderowa ken Dios kichīwa iga matonokan tamelá, iwán kuá' toalmaj ono' tamelá, ay' tē kīmajmawiliá niga kejlāmiki yej ayēkti iga tēcuidarowa Cristo Jesús.

* **4:3 4:3** Sícido: tájtoł griego yej wel agaj itōká' wan kíjtōjnēki "fiel compañero".

Xikejlamikikan yejsan yekti

⁸ Nokniwan, yawiya tamiti yej nemi nimitzijkuilowiliáj; xikejlamikikan ipansan yej mela'ciertoj, yej kajasi mamoye'ita, nochi yej ómpaya nokta ken mochiwa, nochi yej Dios kiye'ita, nochi yej kiye'asi toalmaj, nochi yej ayagaj wel kipopowa. Xikejlamikikan ipan nochi yej yekti iwán yej kajasi makiweyimatiłtikán.

⁹ Xikchiwakan ijkón kensan nimitzmachtijkej. Xikchiwakan ken ankikakikej nikijtoj, iwán ankitakej iga nikchij: xikchiwakan ijkón, iwán toDios yej kichíwa iga maonolo tamelá, onos amowan.

Yej ichamej Filipos kipalewijkej Pablo

¹⁰ ToTeko poxsan neyolchikawa iga amejemen sej anneejlamikij. Ayá' nikijtowa iga anneekajtoyaj, e' nikmati iga ayá' wel annepalewiyaj.

¹¹ Ayá' nikijtowa iga poxsan nikneki xinepalewikan, iga nej nochipa nipakto' ke'ya iga nikpiá.

¹² Wel niye'ono kuá' ayá' nimotapialía iwán wel niye'ono kuá' nimotapialía. Kensan neši' nipakto', kuá' nixwito' o kuá' nimayanto', kuá' nikpoxpiá iwán kuá' ayá' nikpiá nité.

¹³ Nochi wel nikchiwa iga Crıstojwa' in yej nepalewía.

¹⁴ E' amejemen ompay ken ankichijkej iga annepalewiykej kuá' ni-moyolmiktijtoya iga kuajkuantas nepolowaya.

¹⁵ Amejemen yej anchantitokej Filipos nq ankimatij kuá' pewa' nikpowa' ye'noticiaj yej tasalvarowa, kuá' nikısa' estado de Macedonia, nisé iglesia nepalewij, petz amejemensan iga annetitanilijkej tomın.

¹⁶ Iwán kuá' nonóyao' Tesalónica, amejemen annetitanilijkej tomın. Ayá' sesan vej annepalewiykej pan yej nepolowaya.

¹⁷ Ayéj iga nikeljanto' xinemakakan tejté, niknékiwa' iga manesi iga ankichijtokej yej yekti iyixtaj Dios.

¹⁸ Pues nej nikpiaya nochi, ay' te nepolowa. Inón tomın yej annetitanilijkej iwán Epafrodito ken tikita incienso yej ajwiya' yej kitatiliáj Dios, iwán Dios inón kipoxye'ita.

¹⁹ Niktajtaniłía noDios iga mamitzmakakan nochi yej mitzpolowaj. Wel mitzmakaj iga ansetitokej wan Cristo Jesús, puej Dios poxsay sej motapialía.

²⁰ ¡Nochipa mamoweyimatıli toTaj Dios! Ijkónyawa'.

Tanawatiá

²¹ Ipan itokaj Jesucristo xikijlikan nochi yej kitokaj iyojwi Dios ga nikeljamikij. Tokniwan yej nigaj iwamej nisen-onokej, kinekij iga xiye'onokan.

²² Nochi yej nigaj onokej yej kitokaj Dios, yej tekipanojtokej çan rey César† de Roma, nq mitztitaniliáj saludos.

²³ ToTeko Jesucristo mamitzpalewikan amonochın amejemen. Ijkónyawa'.

† 4:22 4:22 Xikita glosario "César".

Ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantokej altepe' Colosas Colosenses

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chantokej altepe' Colosas

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kititan, iga Dios ijkón kine'. Nej iwán toknín Timoteo

² nimitzijkuilowiliáj inín ama' amejemen noknimej yej amonokej Colosas yej Dios mitztapejpenkej, iwán ayá' ankikajtewaj iga ankitokaj iyojwi Cristo. Dios yej toTaj mamitzyolchikawakan iwán makichíwa iga xonokan tamelá.

Pablo oradowa iga tokniwan de Colosas yej moconfiarowaj ipan Dios

³ Nochipa kuá' ni-oradowaj iga amejemen, nikmakaj gracias Dios yej itajpa toTeko Jesucristo.

⁴ Iga nematiltijkej iga amejemen anmopoxconfiarowaj ipan Cristo Jesús iwán ankichokiliáj tokniwan yej Dios kitapejpen.

⁵ Ijkón ankichíwaj iga ankimatij iga mitzpiialiaja kan keman amonoskej nochipa wan Dios ipan cielo. Inón ankimatikej kuá' mitzpowilijkej itájtól Dios yej ayá' takajkawawa, inón ye'noticiaj yej tasalvarowa.

⁶ Inín ye'noticiaj yej mitzpowilijkej ken tikita kuawi' yej nemi weyá iwán táktiyana, iga nemi momati nyan ipan tajli. Ijkonsan nq kuá' amejemen ankimatikej iga mela'ciertoj kuá' mitzpowilijkej ken iga Dios tepoxchokiliá.

⁷ Inín mitznexutilijkej toknín yej tikpoxchokiliáj yej itoka' Epafras yej iwán nisentekipanowaj; yéj akikajtewa iga mitzpaléwíaj ipan iyojwi Cristo.

⁸ Yéj netatapowijkej de amejemen, ken iga el Espíritu Santo mitznexutiliáj iga ximosepanchokilikán.

⁹ Inón iga nejemej, desde que nikmatikej iga anmoconfiarojkej pan Cristo, ayá' nemi nikajtewaj iga niktajtaniáj Dios iga mamitzpaléwíkan iga xikmatikan ken nokta yéj kineki, iwán ken iga xiye'nemikan, iwán iga wel xikmela'matikan yej el Espíritu Santo tanextiliá.

¹⁰ Ijkón annemiskej ken kajasi iga manemikan yej kitokaj toTeko iga nochipa ankichíwaj ken yéj kineki, iwán ankichíwaskej nochi yej yékti iwán máj ankixmatitiáskej Dios.

¹¹ Niktajtaniáj toDios iga iweyipoder mamitzajpalmakakan ipan amoalmajmej, ijkón wel ankijowjskej nochi yej mitzyolmikiáj iwán ayá' ansemakaskej ipan iyojwi Dios. Iwán ampaktoskej kuá'

¹² ankimakaskej gracias toTaj Dios, iga yéj kine' iga matisen-onokan iwán ipan cielo kan yéj reinarowa wan nochi toknimej yej yéj itatki.

¹³ Dios temañawij ipan ipoder Tzitzimi', iwán tewíga' iga matemandaró Dios iPiltzín yej kipoxchokiliá.

¹⁴ Yéj tesalvaroj kuá' migui' ipan cruz iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayékti.

Wel tiye'onokej iyixtaj Dios iga mi' Jesucristo

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol".

15 Ipan Cristo monex̄tiá ken in Dios yej ayí' mo-ita. Cristo onoyay este kuá' aya onoya in̄n tajli.

16 Dios kijtoj iga iPiltz̄in makich̄iwa nochi yej ono'. Kichij yej ono' ipan cielo iwán ipan tajli, yej wel mo-ita iwán yej ayá' wel mo-ita. Kichij nochi yej mandarowaj pan tajli iwán espiritojmej yej tatekimakaj iga kipiáj poder. IPiltz̄in Dios kichij nochi yej ono'. Iwán yej ono', tePiltz̄in kichij iga makiweyimatilt̄ikan.

17 Cristo onoyay kuá' aya onoya nité yej inán tikitaj. Iwán iga yéj nochi ojonókejsan.

18 Cristo ken tikita tzontekon iga tonoch̄in yej timoconfiarowaj ipan yéj, iwán tejemen ken tikita icuerpoj. Yéj onoyay kuá' pewa' iga moch̄iwa yej ono'. Yéj yej achto ojpa-isa' iga manesi iga yéj nokta yej máj tayakanto'.

19 Puej Dios kiyé'ita' iga nochi ipoder maono ipan Cristo.

20 Iwán iga yej kichij Jesucristo, inochi yej ono' seja wel maono tamelá wán Dios, yej ono' ipan in̄n tajli, iwán yej ono' ipan cielo. In̄n mochij kuá' Cristo esk̄isa' iga mi' ipan cruz.

21 Ikya amejemen wejka amonoyaj iga Dios iwán ankijiyayaj ipan amoalmajmej iga ankichijtojaj yej ayekti. E' inán Dios kichija iga yéj mamitzye'itakan

22 iga mi' Cristo kuá' onoya nigaj ipan tajli. Inón kichij iga amejemen xiye'onokan iyixtaj, este anyolchiptikej ken yej ayí' kichij yej ayekti.

23 Cristo in̄n kich̄iwas siga anmoconfiarojtoskej ípan, iwán amo xikajewakan iga xikchixtokan yej kēman mitzmakaskej, inón yej kijtowa inón ye'not̄iciaj yej tasalvarowa, yej ankikakikej. In̄nya in ye'not̄iciaj yej mopowa noyan, iwán nej Pablo nitekipanowa iga nikpowa inón ye'not̄iciaj.

Pablo tekipanowa iga mamó-ixmati itájt̄ol Jesucristo

24 Inán nipaki iga ne-iknoch̄iwaj iga amejemen, puej yej iga nej nemi ne-iknoch̄iwaj, iga inón nemi nikmaxitiá yej icuerpoj Cristo kinknoch̄iwaskej; icuerpoj Cristo kijtojneki nochi tokniwan yej kicredowaj Cristo.

25 Dios netalij iga manikpowa itájt̄ol, iwán yéj nemá' in̄n tekipánol iga amejemen xiye'onokan, iwán iga noyan mamomati itájt̄ol.

26 Inón ye'not̄iciaj yej ikayay nokta Dios kiyantoya, inán kimatiltija yej moconfiarowaj ipan yéj.

27 Dios kine' iga makinex̄tilikan yejemej inón tájt̄ol yej kajasi mamoye'ita, inón yej aya kimatiáj yej ayéj judiyojmej. Inón yej aya momatiá, tajtowa de Cristo, yej inán iwán ansetitokej, iwán ankimatij iga anyawij amonotij iwán pan cielo.

28 Nejemen nochi nikpowiliáj itájt̄ol Jesucristo, nitanonotzaj iwán nitaye'machtiáj ken Dios netajlantiaj iga nokta maye'nemilo iga niknekij nochi maye'onokan iyixtaj Dios iga masetitokan wán Cristo.

29 Iga inón nokta nipoxtekipanowa; nochi in̄n nikch̄iwa iga Cristo netajpalmaka.

2

1 Nikneki xikmatikan iga nej poxsan ni-oradowa iga amejemen, iwán iga tokniwan yej chantitokej altepe' Laodicea, iwán iga inochi yej ayí' ne-ita.

² Inŷn nikchjwa iga xiyolchikajtokaŷ iwán ximosepanchokiljkaŷ, ijkón wel xikmela'matikaŷ wej pox wekti, inón wej Dios ayagaj kimaŷiltiya, inonwa' Cristo.

³ Ipan wej ono' inochi itamatilis Dios wej ken tikita tejté wej jyaŷto' wej pox valerowa.

⁴ Inŷn nimitzjiliáj iga amo agaj mamitzkajkayawakaŷ iga tájtol wej wel mitzyolyamaŷaj.

⁵ Malej iga ayá' nono' iwán amejemeŷ, e' nochipa nimitzejlantokej, iwán nipaki iga nikmati iga anye'nemij iwán iga poxsan anmoconfiarojtokej ipan Cristo.

⁶ Inón iga, ijkón ken ankieređojkej Jesucristo iga amoTeđo, ijkón xinemiŷkaŷ ipan iyojwi.

⁷ Xiŷetitokaŷ waŷ Cristo, ken tikita kuawi' wej we'tokto' ipan tajli. Ximoconfiarojtokaŷ ipan Yéj, ijkón ken nimitznextilijkej, iwán nochipa xikmakakaŷ gracias Dios.

Cristo kipata ken iga tinemij

⁸ Amo agaj mamitzkajkayawakaŷ iga inaŷoltajtolmej tajtaga', inoŷpa tájtol ayá' mitzpalewiáj. Pwej wejemej tamachtiáj ken kitekichjwaŷ naŷoltajtaga', iwán ayá' nejnemij iwán Cristo. Injmej tamachtiáj ken tatekimaka Tzitzimi' wej mandarowa ipan inŷn tajli.

⁹ Cristo, malej iga kipiaya se icuerpoj ken tejemeŷpa, wejwa' nokta Dios no.

¹⁰ Amejemeŷ até mitzpolowaj iyixtaj Dios iga anŷetitokej iwán Cristo. Iwán Cristo kimandarowa nochi eŷpiritojmej wej kipiáj poder iwán mandarowaj.

¹¹ Iga anŷetitokej iwán Cristo, amejemeŷ amonokej circuncidado* ipan amoalmajmej; e' ayéj inoŷpa circunciŷión wej kichjwaŷ israelitajmej, sino que iga tikajteŷaja iga tikchjwaŷ wej ayekti. Inŷn circunciŷión wej kichjwa Cristo.

¹² Kuá' anmobautizarojkej,† ken kuá' anmikikej iwán anmotokkej iwán Cristo. Iwán an-ojpa-isakej iwán Cristo iga anmoconfiarojkej ipan ipoder Dios wej ki-ojpa-ixitij Cristo.

¹³ Ikya amejemeŷ ken kuá' anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankitekichijtoyaj wej ayekti, iwán ayá' amonoyaj circuncidado ken israelitajmej wej igentejpa Dios. E' inán Dios mitzolja-ixitijkej iwán Cristo iwán ipan wej, Dios teperdonarowilij inochi wej tikchijkej wej ayekti.

¹⁴ Dios kichij iga ayo' matikixtawakaŷ wej tideberowayaj iga ayá' tikchijkej ken ijkuilijto' ipan iley. Inón tamito kuá' Jesús kiclawarojkej ipan cruz.

¹⁵ Cristo kitanij, kitanilij maŷeŷpiritojmej wej kipiáj poder iwán mandarowaj, iwán kichij iga makalimpamatikaŷ iyixtaj mia' gente, kuá' Cristo kitanilij maŷeŷpiritojmej ipan cruz.

Xikchjwakaŷ ken toTeđo kineki

¹⁶ Inón iga amo xiknakasmakakaŷ wej mitzpopowaj iga wej wel ankikuaj o iga wej wel ankoniáj, iwán iga ayá' an-ilwichjwaŷ ken kichjwaŷ judiyojmej, o iga ayá' ankilwichjwiliáj kuá' seliá la luna, o wej ankichjwaŷ ipan día kuá' moŷewilo.

¹⁷ Nochi inŷn teŷextilijtoya wej wiŷziayao', inonwa' Cristo nokta.

* 2:11 2:11 Xikita glosario "Circunciŷión". † 2:12 2:12 Xikita glosario "Bautizar".

18 Amo mamitzkixtikān ipan iyojwi toTēko in inomej yej takajkayawaj iga kinekij manēsi iga ayá' moweyimatij, e' kiweyimatiltiáj angelejmej‡ ken idiōsmej. Yejemēn kijtowaj iga máj kimatij iga kitaj visiomej, moweyimatij imatikámejsan, e' báldejsan, iga tajlantokej ken namolmej.

19 Yejemej ayo' kitokaj Cristo. Crístojwa' in ken tzontekon iga nochi tejemej yej ticređojtokej itájtōl iwán tejejmejwa' in icuerpoj iwán yej ken kuá' tetamakato'. Wān malej iga timiakejmej, yej kichjwa iga sešan toalmaj matikipiacān iwán nemi tikomatiáj ijkōn ken Dios kineki.

20 Amejemēn ken kuá' anmikikeja iwán Cristo, iwán ay'ya mitztekimakaj espiritojmej yej mandarowaj ipan inin tajli. ¿Te ígataj ankichijwaj ken yej akicređojtokej Dios iga ankitajtolkuiliajo' kuá' mitzijliáj

21 ken inin: “amo xikui inin, amo xikua inin, amo xikchijchimi inin”?

22 Inewi inimej, tága'pa kijtowa iga mamochjwa, iwán yawi tamiti kensan tami totákual kuá' tikujaj.

23 Inimej mandamientojmej nésiki' melá' nokta iga yekti iga mamochjwa, iga tamachtiáj kēn se makiweyimatilti Dios, iga se amo mamoweyimati iwánki' se makiknochjwa icuerpoj, e' ayá' tepalewiá iga matikajtewakan iga tikchijwaj yej ayekti ken teyoltilana toalmaj.

3

1 An-ojpa-isákeja iwán Cristo kan anmiktoyaj, inōn iga xiktemokān iga xikchjwakan yej Cristo kiyē'ita, yej ono' ajko ipan cielo, ewato' kan mandarowa ilādoj iye'ma' Dios.

2 Xikejlantokān ipan inōn yej ono' ajko ipan cielo, amo yej ono' ipan tajli.

3 Iga amejemēn kenkuá' anmikikeja, iwán inān ansetitokej iwán Cristo yej ono' iná' Dios.

4 Kuá' wj' sej Cristo yej mitzmakekej vida, amejemēn nō ompa amonoskej iwán, ankitztoskej iweyipoder.

Ansetitokej wān Cristo

5 Inōn iga amejemēn xikawakan iga ankichijwaj nochi yej ayekti, amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito', amo xikchjwakan tejté yej ayekti, iwán amo xikejlamikikan yej ayekti, iwán amo xikpoxpiasnekikan tomjn, ijkōn kenkuá' nemi ankiweyimatiltiáj idolo.

6 Yej ijkōn kichjwaj, Dios poxsan kikuesowiliá iwán kicastigarōj yej ayá' kichjwa ken yej kineki.

7 Amejemēn nō ijkōn ankichijwayaj kuá' aya ankixmatiáj itájtōl Dios.

8 E' inān xikajtewakan inewi inimej: amo xikuesiwikan, amo agaj xikijiyakan, amo xikchjwakan yej ayekti, niga xikmalijlikān agaj, amo xikijtokān kuajkuantas yej ajayekti.

9 Amo ximosepankajkawakan, porque amejemēn ankikajtéjkeja ken ikya annemiáj.

10 Inān amejemēn Cristo mitzpatákeja iga se'ya anmonemilismej, iwán Dios, yej achto mitzchijkej, inān mitzchijtiawij iga amonoskej ken yej. Ijkōn ajachi ajachi ankimela'ixmatitiáskej nokta in Dios.

‡ 2:18 2:18 Xikita glosario “Ángel”.

11 Até kichij iga sę judío o ayéj, o yej ono' circuncidado o yej ayá', o yej wejkachanej, yej tamiktiayaj,* yej esclavo† o yej ayéj; Crıstojwa' in yej tonochın toTęko, iwán ono' iwán nochi tejemej.

12 Dios mitzpozchokiliáj, iwán mitztapejpenkej iga ximochiwakan itatki. Inón iga nochipa xiye'nemikan iwán xita-iknelikan, xite-ijknımej, amo ximoweyimatikan, xiyolyamanikmej iwán amo nimanın xikuesiwikan.

13 Siga anmokuejkuesowaj, ximosepan-ijyowikan, iwán ximosepamperdonarokan kua' tejté anmochiwiliáj, ijkón ken Cristo mitzperdonarojkej, ijkonsan nọ amejemęn xikchiwakan wın amoknımej.

14 E' de inochi inımej, máj yekti iga ximopozchokilikan, ijkón nochipa amonoskej ken kua' sesan amoalmajmej.

15 Cristo kichıwa iga xonokan tamelá kua' ankejlantokej ken iga Cristo kineki. Inón iga nokta mitztapejpenkej iga xonokan tamelá pan icuerpoj Cristo iga ansetitokej iwán. Iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

16 Iwán itájtıl Cristo maono nochipa ipan amoalmajmej, ijkón ankimatıkej ken iga anyawij anmosepamachtıtij iwán ken iga anmononotzaskej. Xikmakakan gracias Dios iga inewi amoalmajmej, xikuıkilikan yej ijkuiltıto' ipan salmos iwán takuı' yej nọ kajasi iga mokuıkiliá Dios.

17 Iwán nochi yej ankichıwaj o yej ankıjtowaj, xikchiwakan iga anmoconfiarowaj ipan toTęko Jesús iwán ipan itoká' xikmakakan gracias Dios yej toTaj.

Ken iga manemikan yej kitokaj Cristo

18 Siwatkej yej anweweyoyıkeja, xikchiwakan yej mitztekimakaj amowéj, iga ijkón kineki toTęko.

19 Tajtaga', xikchokilikan amosiwa' iwán amo xikuejkuesinotzakán.

20 Tepilowan, xicredokan amotaj iwán amoye', iga ijkón kiye'ita toTęko.

21 Tetajmej iwán teyemej, amo xikpoz-ajajwakan amopilowan, iga ijkón ankichıwiliáj, ay'ya kiyolmakaj iga kichıwaj yej ankitekımakaj.

22 Esclavojmej, xikchiwakan nochi yej mitztekimakaj amotekomej yej ankipiáj ipan inın tajlı, amo kua'san yejemej mitztachılıtokej iga san mamıtzıtakan iga ankichıwaj yej mitzıjlıáj, majwa' xikchiwakan kesıá kua' ayá' mitzıttokej iga ankımajmawiliáj toTęko.

23 Inewi yej ankichıwaj, xikyolmakakan kua' ankichıwaj, ken kua' toTęko nemi ankichıwiliáj, ayéj tajtaga'.

24 Iga ankımatıj iga toTęko Dios yawij mitzmakatıj yej kimakaskej yej tekıpanowaj iga toTęko Cristo.

25 E' yej kichıwaj yej ayękti, yawij kıknochiwatıj, iga Dios sansé iga kıjuzgarowa a'san nesı.

4

1 Amejemęn yej ankipiáj amoesclavojmej, xıkye'ıtakan iwán xikchiwılikan yej yekti amoesclavojmej. Xikejlamıkıkan iga amejemęn nọ ne-iga ipan cielo ankipiáj amoTęko Dios.

2 Nochipa xıtajtokan wın Dios, iwán xısatokan iga anye'tajlantokej, iwán xikmakatokan gracias Dios.

* 3:11 3:11 "Yej tamiktiayaj"; español "escita" yej katka gente yej poz tamiktıkej. † 3:11 3:11 Xıkta glosario "Esclavo".

³ Nə xiktajtaniłıkan Dios iga nejemej, iga toTəko makichıwa iga wel maono yej manikpowilıkan itájtól Cristo yej aya momatiá, inón nokta iga nıpreşojtıtı'.

⁴ İwán xiktajtaniłıkan Dios iga kuá' nıkpowa itájtól, nochi wel mane-entenderokan.

⁵ Xiye'nemikan iyıxtaj yej aya kıxmatıj itájtól Dios. Amo xıknempolokan amotiempo, majwa'

⁶ xıkpowakan itájtól toTəko. Xiye'tatapowakan iga mamitzkakisnekıkan yej nemi ankitatapowiáj, iwán xıkmatıkan te anyawıj ankıjtıtıj kuá' agaj tejté mitztajtani.

Pablo monawatiá

⁷ Toknın Tıquico yej nıkpoxchokiliáj, ayá' kıkajtewa iga nepalewiá ipan itekıpánól toTəko, yéj yawı mitzmatılıtıj ken nono'.

⁸ Inón nokta iga nıktıtani iga mayawi ompıga iga mamıtzıjlıkan ken iga nonokej, iwán mamıtzanımarokan.

⁹ Senyati iwán toknın Onésimo yej nıkpoxchokiliáj, yej de amejémmpasan, yej akıkajtewa iga moconfıarowa ipan toTəko. Yejemej yawıj mitzpowılıtıj yej nıjıga sucederowa.

¹⁰ Arıstarco, yej nı preşojtıtı' nowan, mitzejlamıki; kensan Marcos nı mitzejlamıki, yej iprımoj Bernabé. Mitzıjlıkeja sıga yaj yéj mitz-paxalowılıtıj, xıkomemawıkan.

¹¹ Nı mitzejlamıki Jesús, yej nı itoká' Justo. De inochi judıyojmej yej kıcıredoıtokej Dios, inımejsan in yej tekıpanowaj nowan iga kıpowaj ken iga reınarowa* Dios, iwán poxsan neyolchıkawaj.

¹² Nı mitzejlamıki Epafras yej de amejémmpa, yéj nı tekıpanowa iga kıpowa itájtól Cristo iwán nochıpa kuá' tajtowa wan Dios, kıtajtanılıá iga amejemen amo xıkajtewakan iyojwi Dios, iwán wel xıchıjtokan ken nokta Dios kineki.

¹³ Nej nıkita kén iga Epafras poxsan mitzyokoyaj iwán nı kıyokoyaj yej kıcıredowaj toTəko yej onokej altepe' Laodicea iwán yej onokej altepe' Hierápolis.

¹⁴ Nı mitzejlamıki Lucas yej médıco yej tikpoxchokiliáj, iwán nı mitzejlamıki Demas.

¹⁵ Xıkıjlıkan toknıwan yej onokej altepe' Laodicea iga nej nıkejlamıki. Nı nıkejlamıki Nınfas, iwán toknıwan yej monechkowaj íchan iga kıweymatılıtıj Dios.

¹⁶ Kuá' támi'ya ankileerıskej inın ama' yej nemi nımitzıjkuilowılıáj, xıktıtanıkan altepe' Laodicea iga makileerowılıkan toknıwan yej nı kıcıredowaj itájtól Dios iwán se' ama' yej nıktıtanılıj yejemen, amejemen seıj xıkıleerokan.

¹⁷ İjkın xıkıjlıkan Arquıpo: "Amo xıkajtewa motekıpánól yej Dios mitzmá'."

¹⁸ Nej Pablo, nomatika nımitzıjkuilowılıáj inımej tájtól:† Amo xıkılqawakan iga nej nıpreşojtıtı'. Dios mamıtzıjlıchıkawakan. İjkónyawa'.

* **4:11 4:11** Xıkita glosario "Kén iga Dios reınarowa". † **4:18 4:18** Neşı iga Pablo kıjkuıloj inımejsan tájtól imatika, anka seıj tajkuilowanı kıjkuıloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kıjtojıajki.

Áchtopa ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Tesalónica Tesalonicenses

Pablo wan yej iwan nemij, kijekuillowiliáj tokniwan yej onokej altepe' Tesalónica

¹ Nej niPablo, wan Silvano iwan Timoteo nimitzijekuillowiliáj inin ama' amejemen nokniwan yej ankitokaj Dios yej anchantitokej Tesalónica, yej ansetitokej iwan toTaj Dios iwan toTeko Jesucristo. Dios yej toTaj iwan toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwan makichiwakan iga tamelá xonokan.

Kén iga tokniwan de Tesalónica moconfiarowaj ipan toTeko

² Nochipa kua' nejemej ni-oradowaj nimitzejlamikij, iwan nikmakaj gracias Dios iga amejemen.

³ Nikmakaj gracias toTaj Dios iga yej ankichiwaj yej yekti, ijkón anmonexiáj iga anmoconfiarojtokej pan toTeko. Iwan no nikmakaj gracias Dios iga poxsan ante-ijknijemej, ankipalewijkej sekin, iwan iga ankichixtokej toTeko Jesucristo, inón mitzpalewiáj iga nochipa xikchixtokan.

⁴ Nokniwan, Dios mitzpoxchokiliáj, iwan nikmatij iga yéj nokta mitz-tapejpenkej.

⁵ Kua' nejemen nimitzpowilijkej ye'noticiaj yej tasalvarowa, ayejsan iga petz tajtol, sino que iga ipoder iyEspíritoj Dios yej nemakaj, inón yej nimitzpowilijkej melá' nokta. Ankimátija kén ninemikey amo-ixtaj iga amejemen nimitzpalewijkej.

⁶ Amejemen anmixkuítijkej ipan nejemej wan ipan toTeko, iga kua' ankiçredojej itájtól toTeko, iyEspíritoj Dios mitzpyolchikajkej malej iga onoyaj yej mitzijiay iwan poxsan mitzknöchijkej.*

⁷ Iwan ijkonsan no ipan amejemen mixkuítijkej tokniwan yej kitokaj Dios yej ichamej estado de Macedonia iwan estado de Acaya.

⁸ Pewa' ipan amejemen iga itájtól toTeko nijnijiga momati'. Ayejsan estado de Macedonia wan Acaya mopowa', sino que nóyanya momati, iwan no noyan momati kén iga amejemen anmoconfiarowaj ipan Dios, inón iga nejemej ay'ya te máj nikijtowaj.

⁹ Majwa', yejémensan nokta tajtowaj iga nimitzpaçalowiliáj iwan tatapowaj kén iga anneye'omemawijkej, iwan kén iga ankikajtėjeja iga ankiweyimatiáj idolojmej iga ankitókaja Dios iwan ampewakej iga ankichiwaj ken kineki mela'Dios yej isato'.

¹⁰ Yejemej no kipowaj kén iga amejemen ankichixtokej iga mawiki sej ipan cielo Jesús, yej iPiltzin Dios, yej Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya. Yéj nokta yej tesalvaroj kua' kicastigaroj yej kichijtokej yej ayekti.

2

Tekipánol yej Pablo kichij Tesalónica

¹ Nokniwan, amejemen nokta ankimatij iga ayéj báldejsan nimitz-paçalowilitoj.

* 1:6 1:6 Hch 17:5-9

² Amejemēn ankimátija iga achto ne-ijijlijeje kuajkuantas yej ajayekti iwán ne-iknohijjeje ipan áltepe' Filipos, e' Dios nepalewijeje iga ayá' nimajmawijeje iga manimitzpowilijkan ye'notíciaj yej tasalvarowa, malej iga mia' ne-ijiyaj.

³ Iga kuá' nimitzpowilijeje ye'notíciaj ayá' nimitzmachtijeje yej ayekti, niga nimitzkajkayajeje, niga ayá' nitatapojeje iga manimitzpojpolokan.

⁴ Majwa' Dios kiye'ita' yej nikchijeje iwán netalkeje iga manikpowakan ye'notíciaj yej tamanawia, ijkón iga nejemeje nitatapowaj. Ayéj iga la gente maneye'itakan, sino que maneye'itakan Dios, yej kixmati toalmaj.

⁵ Amejemēn ankimatij, ayí' nimitztzoztopeli'notzakeje iga manimitzyoljamanakan. Ayá' nikchijeje nité igan maniktanjikan tomín, kitzto' Dios.

⁶ Ayí' nikchijeje iga maneweyimatiltikan, niga amejemēn, niga agaj se'. Malej wel katka nimitztekimakayaj iga nō nimandarowaj iga neñitankeje Cristo.

⁷ Majwa', amejemēn nimitzchokilijeje, nejemeje ken se teye' yej kiskaltia iwán kicuidarowa ipilowantzizín.

⁸ Poxsan nimitzchokiliáj este ayejsan itájtōl Dios wel nimitzmakaj, sino este wel nimikij iga amejemēn. Poxsan nimitzizkijmatij.

⁹ Nokniwan, amejemēn ankimatij nokta ken iga pox nisiawijeje iga nitkipanojeje iga nitatanijeje iga nitakuajeje. Nitkipanojeje semilwi' wan senyówal, iga amo ni agaj de amejemēn manemakan iga manitakuakan miej nimitzpowiliyay itájtōl Dios.

¹⁰ Amejemēn anne-itakeje, iwán Dios nō ne-itakeje, iga nikchijeje ken Dios kineki iwán niye'nemiáj amo-ixtaj amejemēn yej ankitokaj Dios iga amo agaj makijto iga nikchijwaj yej ayekti.

¹¹ Iwán ankimatij nō kén iga sejsé de amejemēn nimitznōntzkeje, iwán nimitzyolchikajeje ken kichíwa se tetaj iwán ipilowan.

¹² Nimitzijlijeje iga xiye'nemikan ken kajasi iga nemij yej kitokaj Dios, yej mitznōtzkeje iga xonokan itenoj kan pox tayekan, kan yéj reinarowa.

¹³ Inón iga nochipa nikmakaj gracias Dios, iga kuá' ankikakikeje itájtōl Dios yej nejemeje nimitzpowilijeje, ankikuikeje ken nokta itájtōl Dios, ayéj ken itájtōl tajtaga'. Iga se'pay annemij, ñesi iga inón tájtōl tekipanowa pan amejemēn yej anikredowaj.

¹⁴ Nokniwan, ken mitziknohijeje yej ómpasan nō chantitokeje Tesalónica, ijkónsan nō kichiwilijeje tokniwan yej kitokaj Dios yej onokeje Judea yej moconfiarowaj ipan Cristo Jesús. Sekin judiyojmeje yej de yejemēmpasan de Judea kinknohijeje yej kicredowaj Cristo Jesús.

¹⁵ Inomeje judiyojmeje kimiktijeje toTeño Jesucristo, kensan ikay sekin judiyojmeje kimiktijeje profetajeje,* iwán inán nejemēn nō sekin judiyojmeje neteki'kixtijjeje pan iyáltepemeje. Inōmpa judiyojmeje ayá' kichijwaj ken kineki Dios wan kijiyaj nochi gente.

¹⁶ Iwán ayá' kinekij iga nejemeje maniktatapowikan yej ayéj judiyojmeje iga nō mamomanawikan. Iwán iga ijkón kichijwaj, máj kichijwaj yej ayekti. Inón iga inán, Dios poxsan kuesiwi' iwameje iwán yáwiya kicastigaroti.

Pablo yajneki seje Tesalónica

* 2:15 2:15 Xikita glosario "Profeta".

17 Nokniwan, kuꜛ' nekixtijkej kan amejemen amonokej, wejkaꜛ ayá' nimitzitayaj, malej ijkón nochipa nimitzpiayaj pan noꜛalmajmej, iwán poxsan niknekiáj manimitzitatij.

18 Niajnekiáj nejemej. Iwán nomatika nej niPablo, mia'ya vej niknekiá iga manía, e' Tzitzimi' nochipa netzakuilijkej.

19 Nimokichmatij iga amejemen ankirédowaj Cristo wan nipoxpakij iga nikmatij iga amejemen ansen-onoskej nowamej kuꜛ' wí' toTeko Jesucristo.

20 Niyolchikajtokej iwán niyolpaktokej iga amejemen anye'nemij.

3

1 Iwán como ayo' máj nikijyowijkej iga animitzitaj, nikijtojkej iga ni-omémejsan* manikawikan Atenas

2 iwán nimitztitanilijkej toknjin Timoteo iga mamitzitatij, yéj tekipanowa iga Dios iwán nepalewiáj nejemej iga nikpowaj ye'notúciaj yej tajtowa de Cristo. Timoteo mitzpaléwiáj iga xikmela'sentalikan amoꜛalmaj pan Jesucristo.

3 Ijkón ayagaj makikajtewa iga kitoka Dios iga kuajkuantas yej ayékti nemi mitzchíwiliáj. Puej amejemen ankimátija iga ipan iyojwi toTeko, te-iknochiwaj.

4 Kuꜛ' tisen-onoyaj, nimitzijlijkeja iga yawij te-iknochiwatij, iwán ijkón mochi ken ankimatitoyaja.

5 Inón iga, nej ayo' nikijyowij iga animitzitaj. Iwán niktítan Timoteo iga manikmati ix ankisentalijtókejsan amoꜛalmaj ipan Jesucristo. Nimitzyokoyayaj iga Tzitzimi' wel mitzchíwaltiáj yej ayékti iwán wel báldejsan nitekipanojkej.

6 E' inán Timoteo wálaja iga yajka ipan amoꜛaltepe' Tesalónica, iwán nematiltijkej iga ankisentaltókejsan amoꜛalmaj pan Jesucristo iwán anmosepanchókiliáj. Iwán ne-ijlij iga nochipa anneejlamikij iga annechókiliáj, iwánki' poxsan anne-itasnekij, ijkón ken nejemej no nimitzitasnekij.

7 Inón iga nokniwan, malej iga nemi tipanowaj pan kuajkuantas yej ajayékti iwán te-iknochiwaj, pox anneyolchikawaj kuꜛ' nikmatikej iga ammoconfiarójtókejsan pan toTeko Jesucristo.

8 Inán iga nikmátija iga ammoconfiarójtókejsan pan toTeko, anneyolchikawaj iga manikyolmakakan ipan notekipanolmej.

9 Poxsan nipaktokej iga amejemen, este anikásijo' tájtól iga nikmakaj gracias toDios iga amejemen.

10 Semilwi' iwán tayowakan niktajtaniilijtokej Dios iga wel nomatikamej manimitzitatij, iga achi máj manimitzpaléwikan iga ximoconfiarokan pan toTeko.

11 Niktajtaniiláj Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo iga manepaléwikan iga wel manimitzpalaxalowilitij.

12 Iwán niktajtaniiláj toTeko mamitzpaléwikan iga cada vej máj ximosepanchókilikan, iwán ijkón xikchókilikan nochi, ijkón kensan nejemej nimitzchókiliáj amejemen.

13 Niktajtaniiláj toTeko Jesús iga mamitzpaléwikan iga máj ximoconfiarokan iga inewi amoꜛalmajmej, iwán iga xiye'nemikan iyixtaj Dios yej

* 3:1 3:1 "Ni-omémejsan"; anka Pablo wan Silas. 1 Ts 1:1

toTaj. Ijkón anye'onoskej kuá' toTeko Jesús wí' iwán onos iwán nochi yej yéj kitapejpen.

4

Kén iga Dios kineki matinemikan

¹ Nokniwan, manimitzijlikano' tejté; nejemej nimitznexutiljkeja iga xinemikan ken Dios kiye'ita, iwán amejemen ijkónya ankichijtokej, inán ipan itoka' toTeko Jesús nimitzijliáj iga máj xikchijtiakan nochipa yej nimitznexutiljkeja.

² Iwán amejemen ankimátija kén iga nimitznexutiljkej, kensan tatekimá' toTeko Jesús.

³ Dios kineki iga xikchijtokan ken yéj kineki; amo agaj mamoteka wan yej ayá' iwán namiktito'.

⁴ Sejsé makiye'piá isiwa', ken kajasi iga maye'ono, ijkón ken Dios kineki.

⁵ Amo xikchiwakan yej ayékti ken kineki amoalmaj; ken kichiwaj yej akixmatij Dios.

⁶ Amo agaj makixixiko se' toknín, niga makikajkawawa pan nité, iga toTeko yawi kicastigaroti yej ijkón kichíwa, ijkón ken nejemen nimitzijlijeja.

⁷ Iga Dios ayá' tenotza' iga matikchijtokan yej ayékti, sino que matiye'nemikan iyixtaj yéj.

⁸ Inón iga yej kijiya yej nimitznexutiljkej, inón ayéj taga' kijiya, sino que Dios, yej temá' nō iyEspirito Santo.

⁹ Ayá' kajási-o' iga nimitzijkuilowiliáj iga ximosepanchokilikán iwán amoknimej, iga Dios nokta mitznexutiljkeja ken iga ximochokilikán.

¹⁰ Amejemen ijkón nochipa ankichiwaj wan nochi tokniwan yej ichamej estado de Macedonia yej kitokaj toTeko. Inán nimitzijliáj, nokniwan, iga majya sej ximochokilikán.

¹¹ Xikchiwakan iga xonokan tamelá iwán xikchijtokan sejsé amotekipánol. Xitekipanokan iga xitatanikan ken nimitzijlijkej,

¹² iga mamitzye'itakan yej akixmatij Dios, iwán iga amo mamitzpolokan nité.

Kén mochíwas kuá' wí' toTeko

¹³ Nokniwan, niknekij xikmatikan te mochíwas wan yej mikij, iga amo ximoknomatikan ken sekin yej ayá' kimatij yej Dios kichíwas.

¹⁴ Ijkón ken ticredowaj iga Jesús migui' iwán ojpa-isa', ijkónsan nō ticredowaj iga Dios iwán Jesús yawi ki-ojpa-ixititij inomej yej mikikej iwán kicredojkej ipan yéj.

¹⁵ Inón iga nejemej nimitzijliáj, ken tenextiliá toTeko, iga tejemej yej tonoskejo' te kuá' wí' toTeko, ayá' timachtowskej iga inomej yej mikikej.

¹⁶ Iga toTeko imarika yawi temoti ipan cielo iwán ipansan itajtól mokakis nokta iga mandarowa, iwán tajtoj se ángel* yej mandarowa, iwán nawatís itapítzal Dios. Iwán yej mikikej iwán kicredojkej Cristo, yejemej achto yawij ojpa-isatij.

¹⁷ Iwán yej tísatóskejo', yawij tesenwigatij iwán yejemej kan ono' mixti iga tikixnamikitij toTeko ipan ejeka'. Iwán ijkón nochipa tonoskej iwán toTeko.

* **4:16 4:16** Xikita glosario "Ángel".

18 Iga inimej tájtɔl, ximosepanyɔlchikawakan.

5

1 Nokniwan, e' iga kɛmanya nokta wi' toTɛko, ayejo' iga manimitzi-
kuiLOWILIKAN.

2 Amejemen ankimátija nokta iga toTɛko asiki kuá' ayá' tikchixtokej, ken
kuá' asi yej tachteki tayowakan.

3 Kuá' la gente kijtojtoskej: "Tamelaya tonokej iwán tiye'onokej", íkuá' ya
nokta poliwiɔlɔj niga momatitos, inón día asis ijkón ken kuá' sɛ siwá'
pilkualɔtɛwa. Iwán ayagaj wel cholɔj kuá' poliwiɔlɔj.

4 E' amejemen nokniwan ayo' amonokej ken kan takomichkan,* inón iga
toTɛko ayá' mitzwejasikij ken kuá' asi sɛ yej tachteki.

5 Iga nochi amejemen amonokej ipan tawilyo' iga mitzixtapójkeja toTɛko
itájtɔl. Ayá' tonokej tayowakan niga kan takomichkan.

6 Inón iga amo matikochikan ken sekin, sino que matisatokan iwán
matiyɛ'tajlantokan.

7 Yej kochij, kochij tayowakan, iwán yej tawanaj, tawanaj tayowakan.

8 E' tejemɛj ayá' tonokej ken kan takomichkan, tonokej ipan tawilyo'.
Inón iga nochipa matiyɛ'tajlantokan. Iwán matimoconfiarokan pan Dios
iwán matikchokilikan tokniwan; iga tikchiwaj inin, timochiwaj ken tikita
sɛ soldado yej kakiá ikuach de tepos iga moeltzakua iga momanawia. Iwán
iga tikmatitokej ipan toalmaj iga Cristo tesalvarowa, iga inón tikejlamikij,
ken tikita tiktaíaj sɛ casco yej iga sɛ soldado mokuatzakua.

9 Iga Dios ayá' tetapejpen iga mate-iknochiwakan, sino iga toTɛko
Jesucristo matemawari.

10 Jesucristo migui' iga tejemɛj iga wel matonokan wan yéj, atɛ kichij
siga kuá' wi', tisasoskej o timiktoskej.

11 Inón iga ximosepan-animarokan iwán ximosepampalewikán, ijkón
ken ankihijtokej.

Pablo kinonotza tokniwan

12 Nokniwan nimitzijliáj iga xikyɛ'itakan yej tekipanowaj iga Dios iga
mitzpalewiáj, yej mitzɔjkuíltiáj pan iyoywi toTɛko wan mitznonotzaj.

13 Amejemen poxsan xikyɛ'itakan yejemej iwán xikchokilikán iga inón
tekipanɔl yej kichiwaj. Tamelá xonokan wan amoknin.

14 Nokniwan nɔ nimitzijliáj iga xiknonotzakán yej atekipanojnekij
iga kinekij iga san mapankotzotajtokan, xikanimarokan yej mose-
makasnékija, xikpalewikán yej aya momela'confiarowaj pan toTɛko Jesús,
iwán xikijyowikan kuá' mitzkuejkuesowaj.

15 Amo agaj de amejemen mamomati kuá' mitzchiwiliáj yej ayekti.
Majwa' nochipa ximosepanchiwilikan yej yekti, ijkón xikchiwakan wan
nochi.

16 Nochipa xiyɔlpaktokan.

17 Nochipa xitajtokan wan Dios.

18 Xikmakakan gracias Dios iga inochi yej mitzpasarowaj, ijkón Dios
kineki iga xikchiwakan amejemen yej anicredojtokej Cristo Jesús.

19 Amo xikajtewakan iyEspiritɔj Dios, iga ijkón ken kuá' ankisewiáj yej
wewelɔnto' ipan amoalmaj.

20 Kuá' Dios agaj kitajɔlmaka, amo xikalimpatikan inón tájtɔl.

* 5:4 5:4 "Takomichkan": anka kijtojneki kan Tzitzimi' reinarowa.

21 Xikakikān inewi iwān xikitakān siga ómpaya ken kijtowa, iwān xiktapejpenakān yej yeḱti.

22 Xikajtewakān iga ankichiwaj nochi yej ayēkti.

23 Niktajtaniáá Dios yej kichíwa iga maonolo tamelá, makichíwa iga xikchijtokān yej yéj kineki. Iwān mamitzpalewíkan ipan nochi amovíday, ipan amoespíritoj, ipan amoalmaj iwān amocuerpoj iga kua' wí' toTeko Jesucristo, ayagaj kijtōj iga ankichiwaj yej ayēkti.

24 Yej mitztapejpenkej nochipa kichíwa ken kijtowa, iwān nochi inín kichíwas.

Pablo monawatiá

25 Nokniwān, xiktajtaniłíkan Dios iga manepalewíkan.

26 Ximopipitzokān iga ximosaludarokān ken Dios kiyē'ita.

27 Nimitztekimakaj iga inín ama' xikleerowilíkan nochi tokniwān yej kitokaj Cristo, iga ijkón kineki toTeko.

28 Niktajtaniáá toTeko Jesucristo iga nochipa maono iwān amejemen. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Tesalónica Tesalonicenses

Pablo iwán yej íwan nemij kijekuillowiliáj tokniwan yej onokej altepe' Tesalónica

¹ Neį niPablo, wan Silvano iwán Timoteo, nimitzijkuillowiliáj amejemen nokniwej yej ankitokaj Dios, yej anchantitokej Tesalónica, yej ansetitokej iwán toTaj Dios iwán toTeko Jesucristo.

² Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwán makichiwakan iga tamelá xonokan.

Kua' wí' Cristo, Dios yawi kijekuzgaroti yej kichijkej yej ayekti

³ Nokniwan, nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemen, iga ijkón kajasi manikchiwakan, iga nemi máį annoconfiarowaj pan toTeko iwán sejsé de amejemen majya anmosepanchokiliáj.

⁴ Inón iga inán nejemej niye'tatapowaj iyixtaj tokniwan kajkán monchokowaj yej kitokaj Cristo, kén iga ankijyowiáj kua' mitziknochiwaj iwán yej mitzchiwiliáj kuajkuantas yej ayekti, amejemen ayá' anmosemakaj ipan iyojwi toTeko, majwa' annoconfiarowaj ipan.

⁵ Ompa neįi iga Dios ómpaya ken kichiwa kua' tajuzgarowa, iga mitztapejpenkej iga xikalakikan kan reinarowa yéį, inón iga inán nemi mitziknochiwaj.

⁶ Iwán kajasi iga Dios keman makiknochiwa yej amejemen mitziknochiwaj,

⁷ iwán amejemen yej mitziknochiwaj, támisya iga mitziknochiwaskej kensan nejemej ay' ne-iknochiwaskej. Inín mochiwas kua' ipan cielo wí' toTeko Jesús ipan tiwelon iwán iyangelejmej* yej kipiáj poder.

⁸ ToTeko Jesús kicastigaroki yej ayá' motemakakej iga Dios maki-mandarokan niga kicredowaj ken kijtowa iye'noticiaj toTeko Jesucristo.

⁹ Inomej kicastigaroskej iga mela'poliwisekej iwán ayí' onoskej kan ono' toTeko iga mapakikan wan yéį, niga kitaskej iweyipoder.

¹⁰ Inín mochiwas kua' wí' toTeko. Ipan inón día yej kicredojtokej yawij kiweyimatiłitiį wan madmiradoskej. Amejemen ompa nō amonoskej iga nō ankicredojkej itájtol Dios yej nimitzpowilijkej.

¹¹ Inón iga nejemen nochipa ni-oradowaj iga amejemen, niktajtanil-ijtokej toDios iga makita iga mitzajasij iga mitztapejpenkej. Iwán nō niktajtaniliáj Dios iga ipoder mamitzpalewikan iga xichiwakan nochį yej yekti yej ankeįlantokej iga annoconfiarowaj ipan toTeko.

¹² Ijkón itoka' toTeko Jesucristo yawi moweyimatiłiti iga amejemen anye'nemij, iwán toTeko nō mitzweyimatiskej iga ijkón mitzikneliáj toDios iwán toTeko Jesucristo.

2

Taga' yej wí' kichiwaki yej ayekti

* 1:7 1:7 Xikita glosario "Ángel".

¹ Nokniwan, iga kuꝛ' wj' toTeko Jesucristo, nimitzmatiltiáj iga Cristo yawij tesenechkotij iga matonokan iwꝛn. Nimitztajtaniliáj

² iga amo imanjn ximoyolyamanakan, niga ximomajtikan kuꝛ' agaj mitzjiliskej iga ási'ya toTeko, niga agaj yej mitzjiliáj iga Dios iyEspíritoj kijto iga ási'ya toTeko, niga yej pan ama' ijkuijito' yej nésiski' nejemej nikijkuilojkej iga ásisya aman toTeko, amo xiktajtolkuijliáj.

³ Amo mamitzkajkayawakan nikeno' máj. Iga kuꝛ' wj' toTeko, achto sekin tokniwan yej kicredowaj Dios ay' yawij kichiwatij ken kineki Dios, ikuꝛ' yawi mixnextiti inón taga' yej wj' kichiwaki yej ajayekti. Inón óno'ya iga yawij kitatitij.

⁴ Inón taga' kijiya Dios iwꝛn kijiya nochi yej kajasi iga mamoweyimatilti. Iwꝛn yéj, este motaliá itioḡan-ijti' Dios wan kijtowa iga yéjya in Dios.

⁵ ¿Ix áyo'taj ankejlamikij kuꝛ' nej nimitztatapowiyaj de injn, kuꝛ' nonóyajo' wan amejemen?

⁶ Inán amejemen ankimatij te iga aya wj' inón taga', iga amo mamixnexti kuꝛ' aya asi itiempoj.

⁷ Inón yej kichtakaejlantoya iga kichiwasneki yej ayekti, némiya kichíwa; inán poliwisan iga inón yej ki-ojtzakto' makisa ompa iga mapano inón taga'.

⁸ Kuꝛ' sí yajya, yáwiya mixnextiti inón taga' yej kichíwa pox ayekti, iwꝛn toTeko Jesús keman kimiktij iga san itájtɔl iwꝛn ijkón nokta kimela'poloj iga itawilyo kuꝛ' wj'.

⁹ Tzitzimi' kipaléwj ga maasi inón taga' yej kichíwas yej ayekti, iwꝛn inón taga' pox kipiás poder iwꝛn kichíwas pox kuajkuantas iwꝛn nɔ yej ayj'pa mo-ita kichíwas, kansan wel matakajkayawa.

¹⁰ Yawi kichíwati kuajkuantas yej nésis ken yekti kansan makikajkayawa yej yawij poliwitij, iga akiye'itakej iga makicredokan toTeko itájtɔl yej melá' nokta iga mamosalvarokan.

¹¹ Inón iga, Dios kisenkokajtewas iga mamokajkayawakan ipan yej kichíwas inón taga'.

¹² Ijkón iga Dios nochi yawi kiknɔchíwati yej ayá' kicredojkej itájtɔl yej melá' nokta, iga kiye'matikej máj makichíwakan yej ayekti.

Dios mitztapejpenkej iga mamitzsalvarokan

¹³ E' nejemej nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemen, nokniemej yej mitzpochoqiliáj toTeko, iga Dios poxsan ikuyaj mitztapejpenkej iga mamitzsalvarokan. IyEspiritoj Dios kichíwa iga xonókansan iga yéj iwꝛn nɔ mitzpalewijkej iga anikicredojkej itájtɔl Dios.

¹⁴ Ijkón Dios mitznɔtzkej kuꝛ' nimitzpowilijkej ye'noticiaj yej tasalvarowa iga wel ansen-onoskej kan reinarowa toTeko Jesucristo iwꝛn ankitaskej iweyipoder.

¹⁵ Inón iga nokniwan ijkón xicredojtokan iwꝛn amo xikelkawakan yej nimitzmachtijkej nomatikamej iwꝛn yej nimitzijkuilowilijkejpa.

¹⁶ Dios yej tóTajpa techókiliá wan te-ikneliá. Te-ijliá iga tiawij tonotij nochipa wan yéj, iwꝛn tikmatij iga temakasej yej yekti. Nejemej niktajtaniliáj toTeko Jesucristo iwꝛn Dios yej tóTajpa

¹⁷ iga mamitzpalewijkan iwꝛn mamitzpalewijkan iga nochipa xiki-joḡkan iwꝛn xikchíwakan yej yekti.

3

Xi-oradokan iga nejemen

¹ Injnsan inán nimitztajtaniáliáj nokniwan, achi xi-oradokan iga nejemej, iga amo mawejkawa iga noyan manikpowakan itájtól toTeko, iwán poxsan makiye'itakan, ijkón ken amejemen ankiye'itakej.

² Xiktajtaniłikan toTeko no iga nejemej amo manechiwilikan tejté inomej tajtaga' yej kichiwaj kuajkuantas yej ayekti, tikmatij iga ayá' nochi kicredowa itájtól toTeko.

³ E' toTeko nochipa kichywa ken kijtowa, yéj yawi mitzpalewtij iga ximomfiarojtókansan ípan, iwán mitzmanawiskej iga amo mamitzchiwilikan yej ayekti.

⁴ Nejemen niksentaliáj noalmaj pan toTeko iga amejemen ankichiwaj wan ankichijoskej ken nimitztekimakakej.

⁵ ToTeko mamitzpalewikan iga xikchokilikan toknimej ken Dios teçhokiliá iwán xikijyowikan kua' mitzknogchiwaj kensan Cristo kijyowij kua' kiknoçhijkej.

Sę matekipano

⁶ Nokniwan, nimitztekimakaj ípan itoqa' toTeko Jesucristo, iga amo ximotokakan iwán toknín yej ayá' kineki tekipanowa iwán ayá' kichijto' ijkón ken nimitznextilijkej.

⁷ Amejemen ankimátija ken xonokan iga xikchijtokan ken nimitznextilijkej kua' nonoyaj amowan; nejemej nochipa nitekipanowayaj,

⁸ ayí' nikualıjkej agaj itakualmej siga ayá' manikixtawakan. Majwa' nitekipanojkej semilwi' iwán senyówal iga amo agaj san manepetzamakatokan.

⁹ Malej iga nejemen katka kajasiá iga manimitztajtaniłikan iga xinepalewikan, e' ayá' ijkón nikchijkej, majwa' nitekipanojkej iga ximixkuıtikan ípan nejemen.

¹⁰ Kua' nonoyaj iwán amejemen, ijkín nimitztekimakakej: Yej ayá' tekipanojneki, amo matakua.

¹¹ E' nikmatikej iga sekin de amejemen san-onokej, ayá' tekipanowaj, majwa' taajapapojtinemij.

¹² Yej ijkón nemij, niknoçtzej iwán niktekimakaj ípan itoqa' toTeko Jesucristo, iga makikuikan iga nochipa matekipanoçkan iga wel matatanikan.

¹³ E' amejemen, nokniwan, amo xisiawikan iga ankichiwaj yej yekti.

¹⁴ Siga agaj ayá' kiye'ita inún yej nimitzijkuilowilijkej, xikitakan a'yéj, iwán amo ximotokakan iwán iga mapinawa.

¹⁵ E' amo xikijiyakan, majwa' xiknoçtzakan ken amoknín.

Pablo monawatiá

¹⁶ Iwán toTeko yej kichywa iga se maono tamelá, makichywa iga nochipa xonokan tamelá kansan anyawij. ToTeko maono iwán amejemen.

¹⁷ Nej niPablo nomatika nimitzijkuilowiliáj inimej tájtól* kan nimitzsaludarowaj. Ijkón nochipa nikchywa kua' agaj nikijkuilowiliáj.

¹⁸ ToTeko Jesucristo mamitzyołchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

* **3:17 3:17** Neši iga Pablo kijkuiloj inimejsan tájtól imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ípan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiakji.

Áchtopa ama' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

¹ Nej niPablo, iyapó stol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kititan, iga ijkón kine' Dios yej tesalvarowa iwán toTéko Jesucristo, yej ípansan wel timoconfiarowaj.

² Timoteo, tej yej ken tinomela'piltzin iga nimitznextilij iga ximoconfiaro ipan Cristo, nimitzijkuilowiliá in in ama'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwán toTéko Cristo Jesús, mamitzyolchikawa, mamitzikneli iwán makichíwa iga xono tamelá.

Pablo kinonotza Timoteo iga sekin yej ayompa tamachtíaj

³ Ken nimitzijlijté' kuá' nikísa' iga niajki estado de Macedonia iga xikáwi altepe' Éfeso, iga xikijlikan yej ayompa tamachtíaj iga ay' máj ijkón makichíwakan.

⁴ Niga nō makinagasmakakan cuento yej motenchíwapa, niga makiyoltilantokan iga makimatikan itókamej to-ikyapatajwan. Inōn tachíwaltiá iga mamokuejkuesolo iwán ayá' tepalewía iga tikchíwaj ken Dios kineki, inōn welsan tikchíwaj iga timoconfiarowaj ipan.

⁵ Nimitztajtaniliá iga xitanextili iga mamomela'sepanchokilikan. Petz yejsan kimatitokej iga kichíwaj yej yekti iwán momela'confiarowaj pan Dios, wel ijkón mochokiliáj.

⁶ Sekin kikajtéjeja nochi in in wān mopoipolójkeja ipan xeto'tajtolmej.

⁷ Kinekij matamachtikan ipan iley Dios, e' niga yejemej ayá' kimatij te kijojneki yej kijtowaj, niga yej tanextiliáj.

⁸ Tikmatij iga la ley yekti, e' siga tikentenderowaj tejas iga mo-ijkuiloj.

⁹ Matikmatikan iga la ley ayá' ono' iga yej ye'nemij, sino iga inōmej yej yoltakuaktikej iwán yej ayá' tacerōdowaj, iga yej pox kichíwaj yej ayékti, iga yej ayá' kitajtolkuij Dios iwán kimalijliáj, yej kimiktiá itaj iwán iye', iwán inochi yej tamiktiáj,

¹⁰ iwán iga yej mosenteka iwán yej ayá' iwán namiktito' o moteka iwānsan itaga-ikn in, iga yej kichteki se tokn in iwán kitajtani tom in iga makimajkawa, iga yej tayokakajkawaj iwán iga yej kijtowaj "kitzto Padre", malej iga kimatij iga nemi takajkawaj. La ley nō ono' iga nochi yej ayá' kichíwaj ken tanextiliá itájtōl Dios.

¹¹ In in itájtōl Dios inōnya ye'notíciáj yej tamānawía yej Dios nețekimá' iga manikpowa.

Pablo kimaka gracias Dios

¹² Nikmaka gracias toTéko Jesucristo iga neye'ita' iga manichíwa itekipānōl.

¹³ Malej iga nej ikya nimaltajtowaya de Cristo, iwán kuajkuantas nikijliaya yej kitokaj Cristo, nikpresojwiayaj iwán nikiknōchíwayaj; e' Dios neçhokilij iga aya nikmatíá te nikchíwaya iga aya nicrēdowaya ipan Cristo.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

¹⁴ Dios poxsan ne-ikneļij iwán nepalewuj iga manimoconfiāro ipan Cristo Jesús wān manikneki tokņiwān.

¹⁵ Inīn yej nia nimitziļļitij ijkōnya nokta iwán kajasi iga inochi gente makicređo: Jesucristo wāļaj ipan inīn tajli iga kimānawīko yej ayompa nemij, e' nejwa' in yej māj ayompa ninemiá.

¹⁶ E' Dios nečokilij iga ipan nej, yej māj ayompa ninemiá, monextiá iga Jesucristo ayá' nimanīn kuesiwi'. Iwán ijkōn iga mamixkuļtīkan ipan nej iwán nō mamocofiārokan ipan Jesucristo, ijkōn wel nochipa onoskej iteņoj Dios.

¹⁷ Inōn iga mamoweyimatīlti toDios yej nochipa mandārowa, yej nikēman ayá' miki, yej atikitaj iwán yējsan isēlti Dios yej nochi nokta kimati. Ijkōnyawa'.

¹⁸ Timoteo yej ken tinopiltzīn, nimitztekimaka iga xikchīwa ken kijtojkej tokņimej yej Dios kitajtolmá' iga tej. Siga ijkōn tikchīwas, tonos ken se soldado yej ayá' mosemaka pan itekipānōļ.

¹⁹ Amo xikajtewa iga ximoconfiāro ipan Dios, xikchīwa yej yekti ken mitznextiliá moālmaj. Sekin iga ayá' kichijkej yej yekti ken kimatitoyaj ipan iyālmajmej, kikajtejkej iga moconfiārojkej ipan Dios.

²⁰ Ijkōn kichijkej Himeneo iwán Alejandro, yej niktītan ipan imā' Tzitzimi' iga makichijwilīkan ken yēj kinēki iga makimatīkan iga ayēkti iga makimālijlīkan Dios.

2

Ken iga mamotēnewi Dios

¹ Inīn yej māj nikneki mamochīwa, nochipa mamotajtanili Dios iga tamelá maonolo, iwán mamomaka gracias Dios.

² Matiktajtanilīkan Dios iga inochi reyejmej iwán inochi tekiwajmej, iga matonokān tamelá iwán wel matiye'nemikan iyixtaj Dios iwán wel mateye'ita.

³ Pox yekti iga ijkīn tikteņewiáļ Dios, inōn kipoxye'ita Dios yej tēmanawia,

⁴ iga yēj kinēki iga nochi mamomānawīkan iwán makimela'matīkan yej melá' nokta.

⁵ Ono' sēsan Dios, iwán ono' sēsan yej wel tetajtowiliá iteņoj Dios: inōnwa' Jesucristo yej ťaga'

⁶ yej motemá' iga mi' iga nochi tokņimej wel mamosalvāro, inīn momatiko kuā' nokta Dios kinē'.

⁷ Ijkōn iga Dios neťapejpen iga nikpowa' itájtōļ, iga inōn nokta neťitankej iga manikmactīkan yej ayēj judiyojmej iga nō mamocofiārokan ipan yej melá' nokta. Ayá' nitakajkayāwa, nikijtowa yej cierto.

⁸ Nikneki iga noyan kān motēnewiá Dios, tajťaga' yej ye'nemij maka-jkokuikan imāmej, amo makuesitokān iwán amo agaj iwán mamokuejkie-sojtokān.

⁹ Iwán siwatkej iga manesi iga ye'nemij, amo makakīkan wīpil yej akajasi iga makakīkan yej kitokaj toTeķo. Amo mamotziťzikuīkan kānsan pōxsanya iga maye'nešikan, iwán amo makitaļīkan yej xojxōta, ken oro niga perla,*

* 2:9 2:9 Perla pox valērowa, ken tikita tetzīn ke'pa ajayo' wān iga perla wel mochīwa koška'.

¹⁰ sino que siwatkej makichiwakan yej yekti iga manesi iga ye'nemij ken kineki Dios.

¹¹ Kuá' taga' tamachtiá ipan itájtɔl Dios, siwa' amo matajto, wɔn matacredo.

¹² Ayá' nikneki iga siwa' matamachti, niga makimandaro taga'. Sino que san matakakto.

¹³ Iga Dios achto kichij Adán iwán después kichij Eva.

¹⁴ Iwán ayéj Adán yej kikajkayajkej, Évajwa' in yej kikajkayajkej, iwán kichij yej ayekti.†

¹⁵ E' siwa' momanawij siga kiye'iskaltia ipilowan, siga moconfiarowa ipan Dios, siga te-ijiknɔn, siga ye'nemi iyixtaj Dios iwán ayá' kichíwa yej ayekti.

3

Ken iga manemikan pastormej

¹ Siga se taga' mochíwasneki pastor,* inón kena kichíwasneki ye'tekipánɔl.

² Yej óno'ya iga pastor maye'nemi iga ijkón awel kipopowaj, makipiá sesan isiwá', nochipa makichíwa yej yekti, maye'tajlantó, makiye'itakán, nochipa ichán maki-omemawí paxálowanimej iwán wel matamachti ipan itájtɔl Dios.

³ Amo matawana, niga matakuejkueso, niga makineki tomɔn yej ayompa motaniá, majwa' mate-ijiknɔn, iwán mayoltzopeli' iwán amo makipoxpi-asneki tomɔn.

⁴ Wel makichíwa iga maye'nemikan nochi yej onokej ichán; ipilowan matacredokán iwán matamajmawiljkan.

⁵ Siga awel kichíwa iga maye'nemikan isiwá' iwán ipilowan, ¿kén wel kichíwas iga maye'nemikan yej yéjpa kicuidarowa, yej kitokaj Dios?

⁶ Awel mochíwas pastor yej kicrédojo' Dios, amo santá' moweyimatis iwán yati kan tawewelkato' kan yati Tzitzimi'.

⁷ Nɔ se yej mochíwasneki pastor, maye'tajtokán iga yéj ken iga nemi. Maye'tajtokán nɔ iga yéj yej ayá' kitokaj toTeko iga amo agaj makipopowa, iwán amo mamokxipolo ipan iyojwi toTeko ken kichíwaltijneki Tzitzimi'.

Ken manemikan diaconojmej

⁸ Ijkonsan nɔ diaconojmej† makiye'itakán; amo matakajkayawakan, amo matawanakan, amo makinekikan tachte'tomɔn.

⁹ Makichijtokán ken kijtowa itájtɔl Dios, iwán makimatitokán ipan iyalmajmej iga ayo' kichijtokej yej ayekti.

¹⁰ Achto mamó-ita siga ye'nemij, ijkón wel mochíwaskej diacono siga kiye'itaj.

¹¹ Ijkonsan nɔ siwatkej maye'nemikan iga makiye'itakán, amo matapopowakan, iwán amo makichíwakan yej ayekti siga ijkón kineki iyalmajmej iwán nochipa matawelnemikan.

¹² Diaconojmej makipiakan sesan isiwamej, iwán wel makichíwa iga maye'nemikan ipilowan iwán nochi yej ono' ichamej.

† 2:14 2:14 Gn 3:1-6

* 3:1 3:1 Pastor: xikita glosario "Obispo".

† 3:8 3:8 Xikita glosario

"Díacono wɔn diaconisa".

¹³ Iga diaconojmej yej kiyē'chijawaj itekipánol, ye'tajtoskej iga yejemej, iwán sekin máj wel kitajtolkakiskej kuá' kípowaskej ken iga moconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

¹⁴ Nimitzijkuulowiliá inín ama'; e' ayá' wejkatís niaj nimitzitati

¹⁵ e' siga awel nimanín nimitzpaçalowiliti, inán tikmátiya ken iga matiye'nemikán tejemej yej ipilowán Dios yej isato'; ken tikijtowaj, nochi yej tiktokaj Dios. Tejemén tikijtowaj iwán tikmanawiáj yej melá' nokta.

Ken mochij kuá' onokoya Jesús

¹⁶ Tikmela'matij iga inín yej aya momatiá, yej ticredowaj pox yekti: Dios wálawaj ken se tága';

IyEspíritoj Dios kinojma-ijtoj iga ayí' kichij yej ayékti, iwán angelejmej[‡] kitakej, iwán noyan ipan paismej mopowa', iwán noyan ipan inín tajli kicredojkej, iwán tejkaj sej ipan cielo.

4

Yej yawij kikajtewatij iga moconfiarowaj ipan Dios

¹ IyEspíritoj Dios kinojma-ijtowa iga kuá' ay'ya wejka iga wí' toTeko, sekin yawij kikajtewatij iga kitokaj Dios, iwán kitokaskej malespíritojmej yej takajkayawaj wán yej tamachtiaj ken Tzitzimi' kineki.

² Kitajtolkuiskej yej nésiki' kitokaj Dios, siempa nemi takajkayawaj, este ay'ya momachiliáj ipan iyalmajmej iga ayompa nemij.

³ Yejemén tamachtiskej iga ayéktiki' mamonamiktilo, iwán ay'yaki' mamokua sekin tákual. E' Dios kichij nochi yej wel mokua, iwán matikmakakán gracias iga inón tákual tonochin yej timoconfiarowaj ipan yéj, wán tikixmatij kén nokta tamachtia itájtól.

⁴ Iga nochi yej Dios kichij yekti iwán awel tikijtoskej iga ayékti, sino que wel tikuj, e' achto matikmakakán gracias Dios.

⁵ Iga yej Dios kijtoj iwán iga tikmakaj gracias Dios, yéktiya iga mokua.

Pablo kinonqza Timoteo

⁶ Siga inín tiknexitiliá toknijmej, tiye'tekipanoj iga Jesucristo, siga timomachtia wán tikchiwa ken kijtowa ye'tájtól, inón kenkuá' tiye'takua.

⁷ Amo xiknakasmaka xeto'tatapowalis yej tága'pa kijtowa. Majwa' xikchijto ken Dios kineki.

⁸ Yekti iga xikchiwa ejercicio, e' máj yekti iga xikchijto ken Dios kineki, inón mitzpalawia ipan inín tajli iwán no kuá' tonos kan ono' Dios.

⁹ Inín sí ijkonya nokta, iwán yekti iga inochi makicredo.

¹⁰ Inón iga anisiawij iga titekipanowaj wán te-iknochiwaj iga timoconfiarowaj ipan Dios yej isato' yej kisalwarowa nochi gente, e' máj kisalwarowa yej kicredowaj ipan.

¹¹ Xitanextili inín yej nimitzijlij iwán xitatekimaka iga mamochiwa.

¹² Amo agaj mamitzalimpamati iga aya tiyolej; majwa' wel ipan tej mamixkujikan ken iga titajtowa, ken iga tinemi, ken iga tite-ijiknin, tiyolyamani', ken iga timoconfiarowa pan Dios wán iga ateyi nité yej ayékti ipan moalmaj.

[‡] 3:16 3:16 Xikita glosario "Ángel".

¹³ Mij násiso' ompiga, xikleerowilijto itájtɔl Dios tokniwan, xiknonotzakān iwān xikmachtikan.

¹⁴ Amo xikelkawa iga pastormej mitztalilijkej imamej pan motzontekon kuā' Dios kitajtolmakakej, iwān kijtojkej iga Dios motzpalēwiā iga xikchīwa motekipānɔl.

¹⁵ Nochipa xikchijto yej nimitzijliā, iga nochi makita iga tikchijtiā ken Dios kinēki.

¹⁶ Xikita ken iga tinemi iwān ken iga titamachtiā, iwān ijkōn xikchijto, siga ijkōn tikchīwa, timomanawij, iwān nɔ momanawiskej yej mitzkakiskej.

5

Kén iga sɛ maye'nemi iyxtaj tokniwan

¹ Sɛ totajwɛj yej kicɛdowa Cristo, siga ayompa kichīwa, amo xikajajwa; majwa' xiknonotza ken tikchīwaya siga tiknonotzaya motaj, iwān chokomej xikita ken mokniwan.

² Toy'elamatkej xikita ken moye', iwān takomej ken tikita mosiwa-ikniwan, amo xikejlamikili yej ayɛkti.

³ Xikpalēwi siwa' yej mi'ya iwɛj, yej ayagaj kipalēwiā.

⁴ E' siga sɛ yej wɛwejmi'ya, kipiā ipilowan o inietojmej, inimej achto yej makipalēwikān iyemey, iga ijkōn kenkuā' kikuepaj iga moskaltijkej, ijkōn yɛkti iwān kiye'ita Dios.

⁵ E' yej mi'ya iwɛj, iwān kāwi'ya nokta isɛlti, inōn kisentāliā iyalmaj ipan Dios, semilwi' wan tayowakan kitɛnɛwiā Dios.

⁶ E' yej mi'ya iwɛj iwān moyɔlpolojto' ipan yej kuajkuantas yejsan kinēki iyalmaj, inonwa' kenkuā' mikto' malej iga isato'.

⁷ Inōn iga xitanonotza ipan inimej yej nimitzijlij iga amo agaj makipopowakan.

⁸ Si agaj ayá' kipalēwiā yej de ifamīliajpa, inōn ayá' nemi kichīwa ken kijtowa Dios, iwān mochīwa majya sej que yej ayá' kicɛdojto' Dios.

⁹ Xikijkuilokān ipan ama' itokamej yej mi'ya iwɛj, yejsan kipiā sesenta iyāñoj o máj, iwān yej sesan iwɛj kipiā'.

¹⁰ Yej momati iga kichij yej yɛkti, kiye'iskaltij ipilowan, komemawij ichān yej kipaxalowiliāj, kijixkipaga' toknimej yej kicɛdojtokej Dios, kiyɔlchikaj yej moknometaj iwān kiyɔlmá' iga kichij nochi yej yɛkti.

¹¹ E' yej mi'ya iwɛj yej aya kipiā inin edad, amo xikijkuilo itokā', amo santá' ipan iyalmaj kinēkis sej mamonamikti, wan ijkōn kelkawas iga kitoka Cristo,

¹² iwān ijkōn kichīwa yej ayɛkti iga kikajtewa ken achto moconfiarowaya ipan Cristo.†

¹³ Iwān nɔ nentinemi ipan cada kajli, ay' kiyɔlmaka tɛ kichīwa, ayɛj san iga inōn, sino que tapopojtinemi, iwān tatɛntɛmowa iwān kijtowa yej ayá' kajasi iga mamō-ijto.

¹⁴ Niknēki iga yej wɛwejmikikej mamonamiktikan, makipiakan ipilowan, matakuidarokān ichamej, ijkōn awel temalijliāj yej te-ijiya.

¹⁵ Sekin wiudajmej mopojojkeja iwān kitokakeja iyojwi Tzitzimi'.

* 5:9 5:9 O ayí' kixjma' iwɛj. † 5:12 5:12 O: iwān ijkōn kichīwa yej ayɛkti iga kikajtewa ken achto kijtoj iga ay' sej monamiktíā iga kitókasan Cristo, iwān ay' kejlamikis iga wɛwejyowis.

16 Si agaj yej kicređojto' Dios kipiá ichan se isiwa-iknĭn yej mi'ya iwéj, yéj makimakato te kipolowa, amo tokniwan yej kicređojtokej Dios makimakatokan, ijkón tokniwan wel kipalewiáj yej ay'ya nokta kipiá a' kipalewiá.

17 Pastormej yej kiye'ojkuiltiáj tokniwan, kajasi iga pox makiye'itakan, mamo-ita ijkón yej tekipanowaj iga kipowaj iwán tamachtíaj ipan itájtól Dios.

18 Iga ijkón kijtowa itájtól Dios: "Amo xikten-ilpi toro kuá' nemi koya trigo iga iyikxi." Ijkonsan nq: "Yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan."

19 Amo xiktajtólkuili yej kitelwiá se pastor siga yej tatelwiá ayá' nemi iwán ome o eyi yej nq kinojma-itatej yej mochiĭ.

20 E' siga se pastor kichijto' yej ayekti, xiknonqta iyixtaj toknimej yej kitokaj toTeko iga maye'nemi, iga ijkón sekin nq mamajmawikan iga amo makichiwakan yej ayekti.

21 Nimitziliá iyixtaj Dios, iwán iyixtaj Jesucristo iwán iyixtaj iyangelejmej yej Dios kitapejpen, iga xikchiwa kensan nimitzijlij. Kuá' titajuzgarowa amo sesan xiky'e'ita.

22 Kuá' tiktapejpena se taga' iga matekipano iga Dios, amo xiktali moma' ipan itzontekon iga ti-oradowa siga ayá' tikmati ken iga nemi. Amo santá' ayá' ye'nemi, iwán kijoskej iga tikye'ita yej kichijto'. Nochipa xikchiwa yej yekti.

23 Iga ayá' tiye'ijtiyoj, amo á'tisan xikonĭto, nq xikoni alĭn vino.

24 Ono' sekin yej neši iga kichijtokej yej ayekti malej iga aya agaj kijuzgarowaj, e' ono' sekin yej aya neši siga kichijtokej yej ayekti, inón nešiti kuá' Dios yawi tajuzgaroti.

25 Ijkonsan nq ono' sekin yej neši iga kichiwaj yej yekti, e' ono' yej kichijto' yej yekti iwán anesi, e' inón ayá' nochipa iyantos.

6

1 Inochi tekipanowanimej yej esclavojmej,* makirrespetarokan itekomej, ijkón ayagaj wel kimalijliá Dios niga wel kijoskej iga ayompa titamachtíaj.

2 Siga se esclavo kipiá iteko yej kicređojto' Dios, amo iga inón makalĭmpamati iga nq kitoka Dios. Majwa' makiye'chĭwili itekipanól iga inón yej nemi kichiwiliá nq kitoka Dios iwán makichokili ken iyiknĭn. Inĭn xikpowa iwán xitamachti.

Yej kitoka iyojwi Dios mayolpakto ke'ya iga kipiá

3 Siga agaj ayompa tamachtíá, ayéj ken tanextiliá itájtól toTeko Jesucristo, niga ayá' tanextiliá iga matiye'nemikan iyixtaj Dios,

4 inĭnwa' moweyimati iwán akimati nité. Inĭnwa' itekiy iga mopoxkuesowa iga san kikaki tejté; iwán ompa pewa iga ta-ixita, kuejkuesiwi iwán kuajkuantasya kijtowa iwán ayá' moconfiarowa ipan agaj,

5 mokiejkuesowa iwán sekin, pox ayompa tajlamiki wan ayá' kixmati ken nokta tanextiliá itájtól Dios. Iwán inĭmej yej ayompa tamachtíaj, keĭlamikij siga tamachtíaj ipan itájtól Dios wel matatanĭkan. Iwán inómejpa amo ximotoka.

6 Kena, siga se ye'nemi ipan iyojwi Dios, kenkuá' kasi yej poxsan patiyoj, e' mayolpakto ke'ya iga kipiá.

* 6:1 6:1 Xikita glosario "Esclavo".

⁷ Iga nité ayá' tikuajligakej ipan inín tajli, iwán nité ayá' tikuigaskej kuá' timikiskej.

⁸ Siga tikpiáj totzótzol iwán tikpiáj te tikuaj, matiyolpaktókanya.

⁹ Iga yej motapialijnekij, akijyowiáj kuá' Tzitzimi' kinextiliáj iga makichiwakan yej ayékti, wan wetzij ipan itrampaj. Kiyoltilanax xeto'nemilis yej tapopolowa, iwán ipan inón mia' mopoipolowaj.

¹⁰ Kuá' se kipoxpiasneki tomín, ómpaya pewa iga kichíwa mia' yej ajayékti. Iwán ono' sekin iga kipoxpiasnekij tomín, kikajtéwaja iyojwi Dios, iwán imatikámejsan pox moknoçhiwaj.

Amo mamosemaka yej kitoka Cristo

¹¹ E' tej Timoteo yej tiktoka Dios, amo ijkón xikchíwa. Xiyé'nemi, xikchíwa ken Dios kineki, ximoconfiaro ipan Dios, xite-ijiknín, amo nimanín xikuesiwi iwán xiyolyamáni'.

¹² Xiktañoli nochi yej mitztakuiliá iga xikchíwa ken kineki Dios. Amo xiknempolo yej Dios témaka iga nochipa tonoskej iwán. Inón iga nokta mitznótza' Dios iwán mia' mitzkakikej kuá' tikijtoj iga tiktokas Cristo.

¹³ Nimitztekimaka iyixtaj Dios yej kimaka vida nochi yej ono', iwán iyixtaj Jesucristo yej kinojma-ijtoj te itekiyo iná' Poncio Pilato,

¹⁴ iga xikchíwa nochi kensan nimitztekimaka iga ni agaj amo mamaltajto iga tej. Ijkón xikchijto este mawiki Jesucristo.

¹⁵ Jesucristo yawi wítzeti kua' Dios kijtoj. Dios kichíwas inín, iga yéjsan yej Dios yej poxsan kipiá poder. Iwán yéj irrey inochi reymej iwán iTeko nochi yej mandarowa.

¹⁶ Yéjsan yej ayí' miki iwán ono' kan taxotlpan kan ayagaj wel kalaki. Ni agaj ayí' kita' niga wel kita. Yéj nochipa mamoweyimatilti wan nochipa marreinaro. Ijkónyawa'.

¹⁷ Xikijli yej motapialiáj ipan inín tajli iga amo mamoweyimatikan, iwán amo mamocfiarokan ipan yej kipiáj iga inonwa' támisan. Majwa' mamocfiarokan ipan Dios yej isato', yej tepoxmaka yej tepolowa iga matiye'onokan.

¹⁸ Xikijlikan iga makichiwakan yej yékti, iga ijkón kichíwaskej, majya sej que iga makipiakan tomín. Iwán kuá' agaj kitajtaniliáj tejté inomej yej motapialiáj, mapakikan iga wel kipalewiáj iyikniwan. Iwán yej itatkimej, achi makimajmakakan sekin.

¹⁹ Iga ijkón kipalewiáj iyikniñemej, Dios no kipalewij yejemej iwán onoskej nochipa iwán.

Pablo monawatiá wan Timoteo

²⁰ Timoteo, xikchíwa yej Dios mitztekimá'. Amo xiknakasmaka xeto'tájtöl yej ayá' mitzpalewiá, amo ximotenkítzkikan iwán inomej yej momachiliáj iga poxsan tajtolmatij, iga yejemej akimatij nité.

²¹ Sekin yej kitokaj inompa tamatilis kikajtéwaj iyojwi Dios.

Dios mamitzyolchikáwa. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kititan, iga ijkón kine' Dios. Yéj kítója iga tesalvarowa iga tisetitokej iwán Cristo Jesús.

² Timoteo yej ken tinopiltzin, nimitzpozneki, nimitzijkuilowiliá inin ama' iwán nikneki xiye'ono. Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzikneji iwán makichíwa iga xono tamelá.

Mopowa itájtól Cristo

³ Nochipa kuá' nitajtowa wan Dios pan día iwán tayowakan, niktajtaniliá iga mamitzpaléwi. Nikmaka gracias Dios, yej niktoka ken kitokaya no-ikyapatajmej, iwán nikmatito' ipan noalmaj iga ayá' nikchijto' yej ayékti.

⁴ Nikejlamiki kuá' tichoga'. Poxsan nimitzitasneki iga maniyolpaki.

⁵ Nikejlamiki ken iga timomela'confiarowa ipan Dios ken achto moconfiarojkej moy'elamaj Loida iwán moye' Eunice, iwán nej nikmati iga tej ijkónsan no timoconfiarowa ipan Dios.

⁶ Inón iga nimitznónotza iga amo masejto inón yej Dios mitzmá' kuá' nimitztalilij noma', iga inón tikchíwas, ken kuá' tikyakatijtos ti'ti.

⁷ Porque Dios ayá' témá' iyEspíritoj iga matimajmawikan, sino que iga nochi wel matikchíwakan, iga wel matikchókilikan toknimej iwán wel matiktapejpenakan iga tikchíwaj yej yekti.

⁸ Amo xipinawa iga tikpowa itájtól toTeko Jesucristo, amo no xipinawa de nej iga nono' preso iga niktoka toTeko, majwa' xikijyowi kuá' mitziknóchíwaskej iga tikpowa itájtól toTeko, iga Dios wel mitzpaléwij.

⁹ Dios tesalvaroj iwán tenotza' iga matiye'nemikan iyixtaj, ayéj iga tikhijkej yej yekti, sino que teyokanotza' iga matisetitokan iwán Cristo Jesús. Dios tepochilij este kuá' aya kichíwaya tajli,

¹⁰ e' mela'nesi' iga tepoxchókiliá iga kititan toTeko Jesucristo yej tesalvaroko, yéj kuá' ojpa-isa' kitanilij mikilisti, iwán iga ye'noticiaj tenextiliá iga wel matonokan nochipa wan Dios.

¹¹ Dios netalij iga manimochíwa itatitan iga manikmachi yej ayéj judiyojmej inin ye'noticiaj yej tasalvarowa.

¹² Inón iga nokta ne-iknóchíwaj. E' ayá' nipinawa, iga nikmati ipan a'yéj nimoconfiarowa iwán nikmati iga yéj wel neqmemawijtos miej nikchíwa yej netekimá', este inón día kuá' wj' toTeko tajuzgaroki.

¹³ Xikchijto ijkón ken nimitznextilij, ken tanextiliá itájtól Dios. Amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan Dios iwán xite-ijknin iga tisetitokej ipan Jesucristo.

¹⁴ IyEspíritoj Dios yej ono' towan mamitzpaléwi iga xitamachi kensan kijtowa itájtól Dios.

¹⁵ Tikmátiya iga inochi toknimej de estado de Asia nekajkajtéjkeja, sekin de yejemej, Figelo iwán Hermógenes.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

16 Dios makikneŋi Onesiforo, isiwa' iwán ipilowan, iga yéj mia' vej neyolchikawako iwán ayá' pinawa' iga nipreŋojtito'.

17 Majwa' kuá' asi' nigaj Roma, neŋemowaya noyan este kan ne-asi'.

18 ToTeko makikneŋi Onesiforo inón día kuá' toTeko tajuzgaroj. Tej tikmátiya iga Onesiforo poxsan tepalewij kuá' tonoyaj altepe' Éfeso.

2

Sę yej kitoka Jesucristo mamochiwa ken ye'soldadoj

1 Timoteo yej ken tinopiltzjn,* xikejlamiki iga mitzikneŋiá Cristo Jesús iga tiseŋtito' iwán, iwán mitzpalewiá iga amo ximosemaka ipan iyojwi.

2 Ken tiká' kuá' nitamachtij pan itájtol Dios iyixtaj mia' tokniwan, ijkonsan nŋ xikmachi sekin yej tikita iga ye'nemij, yej wel nŋ makimachtikan sekin.

3 Inón iga xikijyowi kuá' mitziknochiwaj iga tiktoka Jesucristo, ken kichiwa se ye'soldadoj kuá' tekipanowa.

4 Iga se soldado kuá' tekipanojto', awel kichiwa se' tekipánol, iga kineki makichijto yejsan kitekimakaj.

5 Ijkonsan nŋ se yej motalowa, awel kitániá siga ayá' kichiwa ken ono' pan reglamento iga motalolo.

6 Nŋ yej pox tekipanowa ipan mijli, kajasi iga yéj achto makikua yej kipixka.

7 Xikejlanto inŋn yej nimitzijlij, iwán toTeko yawi mitzpalewiti iga xikmati te kijtjneki.

8 Ayí' xikelkawa Jesucristo yej walaŋ ipan tetajwewej ikyapa rey David. Jesucristo ojpa-isa' sej kan miktoya; inŋnyawa' in ye'noticiaj yej nikpowa noyan.

9 Iga nikpowa inŋn ye'noticiaj, ne-iknochiwaj iwán inán nilpito' iga cadena ken se yej tamiktij; e' itájtol Dios ayá' ilpito' iga cadena.

10 Inón iga nikijyowiá kuá' ne-iknochiwaj iga nikchoŋkiliá inomej yej Dios kitapejpen. Ijkón yejemej nŋ mamosalvarokan iga setitokej ipan Cristo Jesús iga nochipa maonokan iná' Dios.

11 Inŋnwa' melá' nokta:

Siga timikikeja wan Cristo, nŋ tiawij tisen-onotij wan yéj.

12 Siga te-iknochiwaj, tisenreinaroskej iwán.

Siga tikijtowaj iga ayá' tikixmatij Jesús, yéj nŋ yawi kijtŋi iyixtaj Dios iga ayá' te-ixmati.

13 Siga tikajtewaj iga tiktokaj Dios, yéj nochipa kichiwaw yej kijtowa, iga Dios awel motajtŋlpata.

Sę tekipanowani yej kiyechiwa itekipánol

14 Xikejlanŋikan tokniwan yej nimitzijkuilowilij. Iwán iyixtaj toTeko xikijli iga ayo' mamokuejkuesojtokan itechko tajtolmej, inón ayagaj kipalewiá, majwa' kipojpolowa yej kikakij.

15 Xikchiwa iga Dios mamizita iga tiye'tekipanowa, yej ayagaj wel mitzpinajtiá, yej tiye'tamachtiá ipan itájtol Dios.

16 Amo xiknakasmaka xeto'tajtŋlmej yej atepalewiá, iga yej ijkón tajtowaj, poxsan kichijtiawij komati yej ayekti.

* 2:1 2:1 Pablo kita Timoteo ken kuá' ipiltzjn iga kinextilij ken iga mamocnfiaro ipan Cristo.

17 Iga ijkón tanęxtiliáj mochiwa ken se kókol yej ayí' pajtis. Ijkón kichijkej Himeneo iwán Fileto.

18 Yejemen kikajtękeja yej nokta tanęxtiliá itájtłł Dios iwán kijtowaj iga yej miktokej ojpa-isákeja. Iwán sekin yej kicřędowaj inimej, ay'ya kojasiј kęn iga mamocnfiarokan ipan Cristo.

19 E' itájtłł Dios ayá' mopata, ken se weyi te' yej ayá' molina, iwán ompa ijkń inikuiljito: "ToTęko kixmati nochi yej yęj itatki"; wan: "Nochi yej kiweyimatiłtia itoką' Cristo, makikajęwa iga kichįwa yej ayękti."

20 Ipan se weyi kajli ayá' óno'san traste de oro iwán plata, no ono' de kuawi' iwán de kńsoki', e' yej máj patiyoj mochiјchimi kuą'san witezj yej paxalowaj, iwán ono' traste yej nochipa mochiјchinto'.

21 Siga tejemej ayá' tikchįwaj yej ayękti, tonoskej ken tejtę yej pox patiyoj yej toTęko wel kitapeјpena, wan wel tekuis iga makichįwa wan tejemej ken yęj kiyę'ita.

22 Nikeman amo mamitzyłtilana iga xikchįwa yej ayękti, yej ken chokomej kinekij makichįwakąn. Xiktoka ye'ojti, ximoconfiaro ipan Dios, xikchokili tokńwan, iwán xono tamelá. Xiksenweyimatiłtįkan toTęko iwán inomej yej yolchipaktikej.

23 Amo xiknakasmaka xęto'tájtłł yej atępalęwiá, tikmátiya iga ómpaya pęwa iga mokueјkuesło.

24 Yej tekipanowa iga toTęko Dios awel mamokuesojtinemi, majwa' mate-ijikńń, wel matamachtį iwán amo nimanńń makueјkuesiwi.

25 Tamelá xiknońotza yej ayompa tamachtįáj, anka ijkón, siga Dios kineki, wel moyłpataskej iwán kimatiskej ken nokta tanęxtiliá itájtłł Dios.

26 Tzitzimi' ken kilpitokej yejemen iga kichįtokej yej ayękti ken yęj kineki, e' Dios wel kįpalęwiáj iga maxitomįkan.

3

Kęn nemiskej la gente kuą' ay'ya wejka iga wi' toTęko

1 No xikmati iga kuą' ay'ya wejka wi' toTęko, poxsan mochiwas yej ayękti.

2 Onoskej yej imatikámejsan monekij, onoskej yej kinekij makipox-piakan tońń, onoskej yej moweyimatij iwán mokichmatij. Onoskej yej kimalıjńskej Dios, onoskej yej akichįwaskej ken kitekimakaj itajmej, onoskej yej ayá' taagradeceroskej iwán yej akicřędoskej Dios.

3 Onoskej yej ayá' ta-ikńęńskej niga tachokilńskej, onoskej yej tapopowaskej, onoskej yej awel kikajęwaskej iga kichįwaj yej ayękti, onoskej yej pox ta-ijiyaskej iwán kijiјaskej yej yękti.

4 Onoskej yej kikajkayawaskej iyamįgoјmej, onoskej yej atamajmaw-ńskej, onoskej yej moweyimatiskej, onoskej yej máj kichįwasnekiskej ken yejemej kinekij, ayeјpa yej Dios kineki.

5 Onoskej yej nęsiski' moconfiarowaj ipan Dios, e' ken iga nemiskej anęsi iga kitokaj Dios.

Iwán inomej amo timotokas.

6 Inomej tajtaga' paxaloјtinemij iwán kikajkayawaj siwatkej yej ayá' ye'nemij. Inomej siwatkej kiyłtilantokej iga kichįwasnekij yej ajayękti,

7 nochipa kikakisnekij yej se'pa iga tamachtįáj, e' ayí' kimela'matij ken tanęxtiliá itájtłł Dios.

⁸ Kensan Janes iwán Jambres yej brojojmej yej yajkij icontraj Moisés,* ijkonsan nō inimej yej ayompa tamachtíaj onokej icontraj ken nokta tanextiliá itájtōl Dios. Ipan iyalmajmej kejlantókejsan iga kichiwaj yej ayekti iwán ay'ya kajasiy iga matamachtikan itájtōl Dios.

⁹ E' awel máj takajkayatoskej, porque nochi yawi kimatiti iga yejemej ayompa kichijtokej, ijkón ken momati' iga Janes iwán Jambres takajkayajkej.

Pablo kijliá Timoteo yej makichíwa

¹⁰ E' tej tikchíwa kensan timixkuítij pan nej, ken nitamachtía, ken ninemi, yej nikchíwasneki, ken iga nimoconfiarowa ipan Cristo, ken iga ayá' nimanín nikuesiwi, ken iga nikchókiliá tokniwán iwán ken iga nochi nikijyowía

¹¹ kuá' nepresojwiayaj iga ne-iknochíwaj. Tikmati ken iga ne-iknochijkej ipan altepemej Antioquia, Iconio iwán Listra;† e' toTēko noyan nemanawij.

¹² Nochi yej kinekij maye'nemikan ken kineki Cristo Jesús, yawij kinkochíwatij.

¹³ E' yej kichíwaj yej ayekti iwán ayompa tamachtíaj, ayá' ye'kisaskej, iga kuá' takajkayawaj, yejemen nō mokajkayawaj.

¹⁴ E' tej, xikchijto ijkón ken mitznextilijkej iwán ticređoj. Tej tikmati a'yéj mitzmachtij,

¹⁵ iwán tikixmati' itájtōl Dios este kuá' aya tiyolej. Inón tájtōl wel tenextiliá ken iga wel timosalvarowaj iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

¹⁶ Inochi itájtōl Dios, inonwa' Dios nokta kitajtolmá' yej kijkuilojkej, iwán wel iga titamachtíaj, wel titanonotzaj, iwán wel tiknnextiliá sekin iga mamoyolpatakān iwán tenextiliá ken iga matiye'nemikan.‡

¹⁷ Ijkón, siga se yej kitoka Dios momachtía itájtōl wān kichíwa ken kijtowa, wel kichíwa inochi yej Dios kineki, nochi nokta yej yekti.

4

¹ Nimitztekimaka iyixtaj Dios iwán toTēko Jesucristo yej wí' ken se rey iga kijuzgarōki yej isatokej iwán yej miktokej,

² iga xikpowa inín ye'noticiaj de Jesucristo; xikpowili yej mitzkakisnekij, e' nō xikpowili yej ayá' mitzkakisnekij. Xikyolyamaña yej ayompa nemi, xikijli iga mamoyolpata. Xitanonotza tamelá iwán xitamachtí itájtōl Dios.

³ Iga yawi wítzeti kuá' ay'ya kikakisnekiskej ye'tamachtilis; majwa' kitemoskej mia' yej tamachtíaj iga makimachtikan ken yejemejpa kikakisnekij.

⁴ Kikajtewaskej ken nokta tanextiliá itájtōl Dios iwán kinakasmakaskej namolkuentojmej.

⁵ E' tej nochipa xiye'tajlanto. Xikijyowi kuá' mitziknochíwaj. Xikpojto ye'noticiaj kén iga Jesucristo tasalvarowa iwán xikye'chíwa motekipánōl yej toTēko mitzmá'.

⁶ Nej ay'ya ke' poliwi iga yáwija nemiktítij; nimochíwas ken tikita se ofrenda iga Dios.

⁷ Niktanilij nochi yej netzakuliaya iga manikchíwa ken kineki Dios. Tami'ya notekipánōl ipan iyojwi Dios. Ayá' nikajtej iga nimoconfiarōj ipan Cristo.

* 3:8 3:8 Ex 7:11 † 3:11 3:11 Hch 14:19 ‡ 3:16 3:16 2 Ped 1:21

⁸ Nikmati iga ipan cielo toTeko nemarkas yej yekti* iga nikchij ken yéj nețekimá'. Nemarkas toTeko yej taye'juzgarowa inón día kuá' tajuzgaroj. E' ayéj nejsan nemarkas, nq kimakaskej yej kichixtokej iga magui' mawikiya.

Pablo kijliá Timoteo yej makichíwa

⁹ Amo mawejkati iga xine-itaki,

¹⁰ iga Demas nekajtej iga máj kine' yej ono' ipan inín tajli, iwán yajki altepe' Tesalónica. Crescente yajki ipan estado de Galacia, Tito yajki ipan estado de Dalmacia.

¹¹ Iselti Lucas nigaj ono' nowan. Kuá' tiwí', xiktemo Marcos iga mawiki no, porque wel nepalewíj ipan notekipánol.

¹² Tiqico niktitan altepe' Éfeso.

¹³ Kuá' tiwí', achi ompa xinewajliguili nokapaj de tzótzol yej nikajtej altepe' Troas çan Carpo; nq xinewajliguili kimilqlamamej† kan ijijkuilijto' itájtól Dios, e' máj nikneki kimilqluetaxmej kan ijijkuilijto' itájtól Dios.

¹⁴ Alejandro, yej tekipanowa iga kichíwa kuajkuantas iga tepos, poxsan neçhíwilij yej ayekti, e' kensan neçhíwilij, yawi kitati iwán toTeko.

¹⁵ Kuidáj nq Alejandro mitzchíwiliá tejté, iga yéj kijiya kén iga nejemen nitamachtijkej itájtól Dios.

¹⁶ Kuá' achto nimotajtowilij iyixtaj tekiwajmej, ayagaj netajtowilij; nochi nesenkokajtejkej. Malej ijkón, Dios makiknelikan yej nesenkokajtejkej.

¹⁷ E' toTeko nepalewíj iwán neyolchikaj, ijkón iga wel nikpowa' inín ye'noticiaj yej tasalvarowa, iga makikakikan inqmej yej ayéj judiyojmej. Iwán Dios nemanawij iga amo manekua tekuani.

¹⁸ ToTeko nemanawij ipan inochi yej ayekti, iwán newigas kan yéj ono' ipan cielo. ¡ToTeko mamoweyimatilti nochipa! Ijkónyawa'.

Pablo monawatiá iwán kitajtaniliá toTeko iga maye'onolo

¹⁹ Ompa xinosaludarowili Prisca, Aquila iwán Onesiforo, isiwa' iwán ipilowan.

²⁰ Erasto kawí' altepe' Corinto, iwán Trófimo menfermaroj wan nikajtej altepe' Mileto.

²¹ Nikneki xiwíki kuá' aya sektajtiá. Mitzsaludarowaj Eubulo, Pudente, Lino, Claudia iwán inochi tokniwan yej kicredojokej Cristo.

²² ToTeko Jesucristo maono mowan, iwán Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

* 4:8 4:8 "Yej yekti"; español "corona". Xikita glosario "Corona". † 4:13 4:13 Xikita glosario "Kimilqlama".

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij Tito

Pablo kijkuilowiliá Tito

¹ Nej niPablo, itekipanowan Dios iwán nej nō iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kititan. Neŕitan iga manikpowili itájtōl inomej yej yéj kitapejpen iga mamocnfiarokan ipan yéj iwán makimela'ixmatikan iyojwi toTeko.

² Ijkón makimatikan iga kēman wel nochipa onoskej wān Dios. Dios ayá' takajkayawa, iwán este kuā' aya ono' inin tajli, kįtoja iga yej moconfiarowaj ipan yéj, nochipa onoskej iwán.

³ Inān nokta, kuā' Dios yej ŕesalvarowa kine', nenextilij itájtōl iwán neŕekimá' iga manikpowa.

⁴ Tito, yej ken tinomela'piltzın iga nō timocnfiarowa ipan Dios, nimitzi-
jkuilowiliá inin ama'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo yej ŕesalvarowa, mamitzyolchikawa, mamitzikneŕi iwán makichįwa iga xono tamelá.

Tekipānōl yej Tito makichįwa Creta

⁵ Nimitzkajtej ipan tajkótāl† yej itōka' Creta iga xikchįwa yej aya mochiwaya, iwán iga xiktapejpena ipan sejsé altepe' tajtaga' iga xiktali iga mamochįwakan ancianojmej,‡ ijkón ken nimitzijlij.

⁶ Se anciano maye'nemi iga amo makipopowakan. Makipiá sesan isiwa', iwán ipilowan makicređojtokan Dios iwán nochi makimatikan iga ye'nemij wān tacredowaj.

⁷ Se pastor§ Dios kitaliá iga makitzto iga maye'onokan yej kitokaj Cristo. Inōn pastor maye'nemi, amo mayoltakuakti', amo makuejkuesiwi, amo matawana, amo matakuejkueso iwán amo makineki tomın yej ayompa motaniá.

⁸ Majwa' nochipa makomemawi ichan yej kipaxalowiliáj, makichįwa yej yeŕkti, makimati katiapa yej yeŕkti iwán yej ayekti, maye'nemi, amo makichįwa yej ayekti, wel mamoyltakuawili iga amo makichįwa yej ayekti.

⁹ Nochipa makichįwa ken tanextiliá itájtōl Dios kensan nejemen niknextilijkej. Ijkón wel makipalewi sekin iga kimachtiá inōn tájtōl, iwán makiyolyamaņa yej kimalıliá itájtōl Dios.

¹⁰ Porque ono' mia' yej ayá' tacredowaj, ken sekin judiyojmej* yej ayompa tamachtiáj iwán takajkayawaj.

¹¹ Inomej xikijlikan iga ay' matamachtikan. Iga tamachtiáj kansan makitanikan tomın iwán este kipojpolowaj mia' tetajmej, teyemej wān tepilowan.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". † **1:5 1:5** Xikita glosario "Tajkótāl o Isla". ‡ **1:5 1:5** Xikita glosario "Anciano". § **1:7 1:7** Pastor: xikita glosario "Obispo". * **1:10 1:10** Anka inimej judiyojmej tamachitiayaj iga yej kitoka Cristo nō mamocircuncidaro, yejemen kijliayaj "el partido de la circuncisión". Xikita glosario "Circuncisión".

¹² Se yej çantitoya ipansan inón tajkótal Creta yej kiprofetajmatij,† ijkín kijlij yej de yejémejpasan: “Yej ichamej Creta pox takajkayawaj, małojmej, pox takuaj iwán até kichiwaj.”

¹³ Iwán ómpaya ken kijtoj; inón iga poxsan xikajawakan yej ayompa tamachtiá iga maye'nemikan ipan iyojwi Dios.

¹⁴ Amo makikakisnekikan cuento yej motençhíwapa yej sekin judiyojmej tanextiliáj, niga xikçhíwakan ken tatekimakaj inomej yej ayá' kichiwaj ken kijtowa itájtłł Dios.

¹⁵ Se yej ayí' kejlanto' yej ajayekti, iga yéj nochi yekti; e' iga yej ayá' kicredowa Cristo iwán kuajkuantas yej ayekti kejlanto', iga yéj ateyi nité yej yekti, iga ipan itzontekon kejlanto'san yej ajayekti, este ay'ya momachiliá ipan iyalmaj iga ayompa nemi.

¹⁶ Kijtowaj iga kixmatij Dios, e' ken iga nemij nešij iga ayá' kicredojtokej Dios, iga ta-ijiyaj, ayá' tacredowaj, iwán awel kichiwaj yej yekti.

2

Kén iga matamachti Tito

¹ Tito, xitamachti ijkonsan ken tanextiliá itájtłł Dios.

² Wewetkej maye'tajlantokan, maye'nemikan iga sekin makiye'itakan iwán makimatikan katiá yej yekti wan katiá yej ayekti, mamocn-fiarojtokan ipan Dios, mate-ijkniwan iwán amo nimanin makuesiwikan.

³ Ijkonsan no toy'elamatkej, maye'nemikan, amo matapojtinemikan niga matawanakan. Wel ipan yejemen mamixkujikan sekin,

⁴ iga makinextilikan siwatkej yej aya ilamatkej ken iga makinekikan iwewejmej iwán ipilowan.

⁵ No makinextilikan iga maye'tajlantokan, maye'nemikan, mataye'cuidarokan ichamej, mate-ijkniwan, makicredokan iwewejmej, iga amo agaj mamajtajto iga itájtłł Dios.

⁶ Ijkonsan no xiknonotza chokomej iwán takomej iga maye'tajlantokan iga amo makichiwakan yej ayekti.

⁷ Ipan tej nochi mamixkujikan ipan yej tikçhíwa. Kuá' titamachtiá, manesi iga yej nemi tikjutowa melá' nokta iga tikçhijto' ken tikjutowa.

⁸ Xiyé'tatapowa iga amo agaj makijto iga ayompa titamachtiá. Ijkón siga agaj mitzpopowa, mopinajtij iwán awel temalijlskej.

⁹ Xiknonotza yej esclavojmej* iga makichiwakan ken kitekimakaj itekomej; mate-ijkniwej iwán amo matatenkuepilikan.

¹⁰ Amo matachtekikan, majwa' maye'nemikan, iga ipan yejemej nochi makita iga yej titamachtiáj kén iga Dios teşalvarowa, poxsan yekti.

¹¹ Iga Dios tenextilij iga poxsan teneki, iwán kisalvaroko nochi gente.

¹² Dios tenextiliá iga matikajtewakan nochi yej ayekti iwán yej teyoltilana ipan inin tajli, iwán matiye'tajlantokan, matiye'nemikan wan nochipa matiktemokan Dios miej tonokej ipan inin tajli.

¹³ No tenextiliá iga matipaktokan iga tikçhixtokej mamochíwa yej Dios kijtoj iga kichíwas, iga wí' toDios yej poxsan kipiá poder, Jesucristo yej teşalvarowa.

† 1:12 1:12 Xikita glosario “Profeta”. * 2:9 2:9 Xikita glosario “Esclavo”.

14 Yéj motemá' iga mi' iga tejemej iga teşalvaroj iga tikchijtoyaj inochi yej ayékti, iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayékti, iga matimochiwakan itatki, iwán nochipa matikchijtokan yej yekti.

15 Injınwa' in yej xitanextili. Xikanimarō yej mosemakasneki iwán xikajajwa yej ayompa nemi, iga mitztalkej iga ximandarō. Amo xikchiwa yej ayékti iga amo agaj mamitzalimpamati.

3

Ken makichiwakan yej kitokaj Cristo

1 Xikejlantikan toknimej iga makichiwakan ken tatekimakaj nochi tekiwajmej kajkan mandarowaj, iwán makiyolmakatokan iga makichiwakan nochi yej yekti.

2 Toknimej ni agaj amo matapopowa, tamelá manemikan iwán mate-ijknimej, amo mamoweyimatikan kuá' agaj iwán tatapowaj.

3 Tejemej nō kuá' aya tiktokayaj Cristo ijkōn nō tikchiwayaj, ayompa titajlamikiáj, ayá' tikchiwayaj ken tetekimakayaj, iwán tiktekichijtoyaj nochi yej teyoltilana yej ayékti iwán yej kiyé'matiltiá toalmaj. Tikchijtoyaj yej ayékti iwán tita-ixitayaj. Te-ijiyayaj iwán timosepan-ijiyayaj.

4 E' Dios yej tasalvarowa tenextilij iga te-iknelij iwán kichokiliá nochi gente.

5 Dios teşalvaroj, ayéj iga tikchijkej tejté yej yekti, sino que iga te-iknelij. Kuá' teşalvaroj, teewjltilij yej tikchijkej yej ayékti iga wel mati-ojanacerokan, iwán iyEspiritoj Dios kichij iga wel matipewakan iga matinemikan ipan iyojwi.

6 Dios kitjan Jesucristo yej iPiltzin yej teşalvarowa iga nochipa matikpiakan iyEspiritoj.

7 Dios teşokilij wan teye'ita malej iga kajasi iga matecastigarō. Inán tikmatij iga tiawij tonotij nochipa wan Dios.

8 Injın tájtōl sí, melá' nokta. Nikneki poxsan xiktekimachtikan yej kicredojskej Dios iga ijkōn makichijtokan yej yekti. Injimej tájtōl sí, pox yekti iwán kipalewiá nochi.

9 E' amo xiknakasmaka namoltájtōl yej atepalewiá, niga tatapowalis yej tajtowa de to-ikyapatajmej. Iwán amo ximotenkitzki iga anmokuejkue-sowaj iga san iley Moisés, inōn atepalewiá ni aljın.

10 Siga agaj kiyoyokatiá tokniwan yej kitokaj Dios, xiknonotza, se o ome vej, iwán siga ayá' kipata ken iga nemi, xikixti iga ayo' ximonechkokan iwán.

11 Ijkōn tikmati iga inōn taga' kitekichijto' yej ayékti iwán igánajsan monextiá iga ayá' ye'nemi.

Pablo kijliá Tito te makichija

12 Nia nimitztitaniliti toknın Artemas o Tíquico. Kuá' asis, xikchiwa iga nimanjın xine-itati ipan altepe' Nicópolis, iga ompa nia nikawiti kuá' sektaj.

13 Xikpalewi Zenas yej tamachtía pan la ley iwán nō xikpalewi Apolos, xikmakakan nochi yej kinekiskej ipan ojti iga amo nité makichiwilikan falta.

14 Toknimej yej kitokaj Cristo makimatikan nō iga makichiwakan yej yekti iwán makipalewikan toknimej yej kichiwiliáj falta tejté, ijkōn ayá' san petz tachixtokej.

Pablo monawatiá

¹⁵ Nochi yej onokej nowan mitzsaludawaj. Xiksaludaro tokñimej yej techqiliá, yej kitokaj Dios. Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij Filemón

Pablo kijkuilowiliá Filemón

¹ Nej niPablo yej niprešojtito' iga nikpowa itájtɔl Jesucristo, nimitzijkuilowiliáj inín ama' iwán toknín Timoteo. Noknín Filemón yej nimitzpoxchókiliáj, nimitzijkuilowiliáj tej yej nɔ tikpowa itájtɔl Dios.

² Nɔ nikijkuilowiliáj inochi tokniwán yej monechkowaj močan iga ankiweyimatiltiáj Dios, wán nɔ la hermana Apia iwán toknín Arquipo yej nɔ tepaléwiá iga tikpowaj itájtɔl toTɛko.

³ Dios yej toTaj iwán toTɛko Jesucristo mamitzmakakan yej yɛkti iga xonokan tamelá.

Kén iga Filemón te-ijknín wán moconfiarowa ipan Jesús

⁴ Nochipa kuá' nitajtowa wán Dios nimitzejlamiki wán nikmaka gracias iga tej,

⁵ iga nematiltijkej iga timoconfiarowa iwán tikpoxneki toTɛko Jesús iwán iga tikchókiliá inochi yej moconfiarowaj ipan Dios.

⁶ Niktajtaniliá Dios iga amo xikajtewa iga tikpowa itájtɔl Dios, iga máj xiky'e'entendero inochi yej yɛkti yej tikpiáj ipan Cristo Jesús.

⁷ Nipoxpakto' iwán tineyɔlchikawa iga tipoxte-ijknín, gracias iga tej noknín, yɔlchikajtokej inochi yej kicredojtokej Dios.

Pablo kitajtowiliá Onésimo

⁸ Malej anka wel katka nimitztekimakaya tɛ tikchiwas iga nej sɛ itatitan Cristo,

⁹ e' máj yɛkti manimitztajtanili iga san timochókiliáj. Nej Pablo, niwéweja iwán inán niprešojtito' iga nikpowa itájtɔl Cristo Jesús,

¹⁰ achi manimitztajtanili sɛ favor iga Onésimo. Onésimo nikita ken nopiltzín iga nigaj kan niprešojtito' niknextilij iga mamocfiaro ipan Cristo.

¹¹ Anka ikya, Onésimo moesclavo* katka yej ayá' mitzpaléwiaya, e' inán kena tɛservirowa, tej wel mitzpaléwjj iwán nej nɔ nepaléwijto'.

¹² Iném iga inán nimitztitaniliá; xikomemáwi ken kuá' nej nemi tineqmemáwiá.

¹³ Nej niknekiá iga makáwi nigaj nowán, iga manepaléwi ken kuá' tej nemi tinepaléwiá, ken inán iga niprešojtito' iga nikpowa itájtɔl Dios.

¹⁴ E' ayá' nikneki manikchiwa nitɛ siga ayá' achto tej tikjítowa, iga inón yej nimitztajtaniliá amo manimitztekimácapa, sino que xikchiwa moganaj.

¹⁵ Anka Onésimo mitzcholowilijka sɛ tiempo, e' inán nochípaya yawi onoti mowan,

¹⁶ e' ay'ya ken sɛ esclavo, sino que majya sej que sɛ esclavo; inán kenya sɛ toknín yej tikpoxchókiliáj. Nej poxsan nikchókiliá, e' tej máj xikpoxchókili ken agaj yej nɔ kitoka toTɛko, amo xikita ken sɛ petz námɔl toknín.

¹⁷ Siga nej tine-iknínmati iga timoconfiarowaj ipan toTɛko, xikomemáwiwa' ken kuá' nej nemi tineqmemáwiá.

* **1:11 1:11** Xikita glosario "Esclavo".

¹⁸ Siga tejté mitzchīwiliŋ o siga tejté mitzichetekiliŋ, nej xinecōbraro.

¹⁹ Nej Pablo nikijkuilowa nomatika inimej tájtōl: “Nej nia nimitzixtawati”,† e' anka wel nō nimitzejlantía iga tej nō tineḁeberowa iga nimitznextiliŋ iga tikixmati' Cristo.

²⁰ Noknīn, xinechīwili inīn favor yej nimitztajtaniliá; xineyolchikawa iga nej moknīn iga tiksentokaj Cristo.

²¹ Nimitzijkuilowiliá inīn ama' wān nikmati iga tinecreḁoj iwān tikchīwas majya sej que yej nimitztajtaniliŋ.

²² Nō nimitzijliá iga xitaye'tali ipan se cuarto iga nej, porque nej nikmati iga Dios yawi kichīwati yej ankitaŋtaniliáj, iwān Yéj kichīwas iga nej manía manimitzitatij.

Pablo monawatiá

²³ Epafras mitzijliá iga xiye'ono, yéj nō nigaj ono' ipan cárcel iga kikītzkijkej iga kipowa itájtōl Cristo Jesús.

²⁴ Nō mitzijliá iga xiye'ono, Marcos, Aristarco, Demas iwān Lucas yej nepalewiáj iga nikpowaj itájtōl Dios.

²⁵ Niktajtaniliá toTēko Jesucristo iga mamitzikneḁlikān. Ijkónyawa'.

---

† **1:19** Neši iga Pablo kijkuiloj inimejsan tájtōl imatika, anka se tajkuilowāni kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiakī.

Ama' yej mo-ijkuiloj iga judiyojmej yej kitokaj Jesucristo Hebreos

Dios tenotza ipan iPiltzın

¹ Ikya Dios kitajtɔlmá' profetajmej* mia' vej iga makinotzakən to-ikyapatajwan, iwán ayá' nochipa iga tájtɔl kinotzkej, sino de sɛsɛ'pa.

² E' inán iga ayo' wejka iga nochi tamis, Dios tenotza' ipan Jesús yej iPiltzın. Dios kijtoj iga iPiltzın makichıwa nochi yej ono' pan inın tajlı iwán yej ono' ajko, iwán ijkón Jesús nochi nokta itatki iga Dios kitatkimá'.

³ Ipan Jesús mo-ita ipoder Dios iwán ipan neşi ken nokta in Dios, iwán iga ipoder itájtɔl kichıwa iga nochi yej ono' wel maonokən. Kua' Jesús kichıja iga Dios wel teperdonarowiliá yej tikchijkej yej ayɛkti, motalıj iládoj iye'ma' Dios kən mandarowa ipan cielo.

TePiltzın máj kipiá poder que angelejmej

⁴ iPiltzın Dios májya seş que angelejmej,† iga Dios kimá' itoqa' yej máj kajasi iga mamoweyimati.

⁵ Iwán Dios ayı' kijlij nisé ángel:
Tej tinopiltzın;

aman nej nimitzmá' movıdaj;

iwán se' vej kijtoj;

Nej nimochıwas tetaj iga yéş;

iwán yéş mochıwas tepiltzın iga nej.

⁶ E' kua' kitıtan isentepiltzın ipan inın tajlı, kijtoj:

Nochi iyangelejmej Dios, makiweyimatıltı Jesús.

⁷ Iwán iga iyangelejmej, Dios kijtoj:

Nikchıwa ken ejeka' noangelejmej,

iwán notekipanowanimeş wel nikchıwa ken tiwelon.

⁸ E' Dios kijlij iPiltzın:

Tej tiDios iwán ayı' tamis iga timandarowa;

iwán tej nochi tikye'chıwa iga tirreınarowa.

⁹ Tej tikye'ita yeş yeşti iwán tikijiya yeş ayɛkti;

inón iga Dios, yeş moDios, mitztapeşpen iga xitagobernarə,

iwán kichij iga máj xiyolpakto que sekin moknişwan.

¹⁰ Nə kijtoj:

Teş, noTeko, kua' pewa' tikchij tajlı, tiktalıj kajkán mataksato,

iwán nə tikchij cielo iga moma'.

¹¹ Cielo wan tajlı tamiskeş, e' tej tonos nochipa.

Nochi inomeş weşejtiaskeş ken tzótzol;

¹² inomeş tikokolochoş ken seş tzótzol yeş iga timotaajakiáj,

iwán mopatas ijkón ken kua' agaj motapajpata.

E' tej kensan nochipa tonos,

iga ayı' timikis.

¹³ Dios, nisé ángel ayı' kijlij:

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Profeta". † 1:4 1:4 Xikita glosario "Ángel".

Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa, este que maniktali mokxita-mpa yej mitzijiyaj.

¹⁴ Nochi angelejmej espirotojmej iwán tekipanowaj iga Dios. Dios kititani iga makipalewikān yej yawij mosalvarotij.

2

Nochiba matikejlantokan iga Dios temānawia

¹ Inón iga nochiba matikejlantokan ye'noticiaj yej tikakikej iga amo santá' tikisaskej ajachi ajachi ipan ye'ojti.

² Ikya Dios kitajtolmá' angelejmej iga makijlikān la gente ken makichiwakan iwán ijkón nokta mochi. Tikmatij iga yej akichijkej ken angelejmej kijtojkej, kinkochijkej ken kajasij.

³ ¿Iwán tejemej?, ¿kén iga ayá' te-iknōchīwaskej siga tiknempolowaj yej pox yekti yej tekajtewilij toTēko iga timomanawiaj? ToTēko Jesús áchtosan kipowa' ken iga temānawia, iwán yej kikakikej, kitakej iga ompay nokta iwán teojpapowilijkej.

⁴ Iwán Dios imatika tanextilij ipan yejemen ga manesi iga melá' yej kipojkej. Dios tanextilij ipan kuajkuantas yej este tamajmájtīlsan wān de sese'pa milagrojmej, wān nō kimajmakakej tokniwān iyEspīrotoj Santo kensan yéj kiyé'ita'.

Jesucristo yej temānawia

⁵ Dios ayá' kitālij angelejmej iga mamandarokān kēman ipan inón sé'paya tajli yej onos, de inón yej nemi titajtowaj.

⁶ Majwa' ijkulijto' itájtōl Dios, kan a'pa ijkín kijtowa:

¿Té iteki in taga' iga yéj xikejlamiki?

¿Té iteki ipiltzīn taga' iga tikneki xikita iga maye'ono?

⁷ Tikchij iga ayá' wejkaj iga mamoaļimpamatito máj que angelejmej;

e' tej tikchij iga mamoweyimatilti ken rey,

iwán yéj tiktālij iga makimandarō nochi yej tikchij iga moma'.

⁸ Iwán nochi yej ono' tiktālij iyikxitan iga makimandarō.

Iwán iga Dios nochi kitālij iyikxitan, ayá' kikajtej nité yej amo maki-mandarō. E' aya asi kuā' tikitaskēj iga inochi ónosya iyikxitan yéj.

⁹ E' tikitaj Jesús; Dios kichij iga ayá' wejkaj iga kalimpamatikej máj que angelejmej. Iwán Dios iga tepoxchōkiliá, kichij iga Jesús mamiki iga nochi tejemen. Inón iga inán moweyimatilti ken rey.

¹⁰ Nochi yej tikitaj, itatki Dios, iwán yéj kichij nochi yej ono' iwán kine' iga mia' ipilowān maonokān kan yéj ono'. Inón iga Dios kiyé'ita' iga Jesús inewi makichīwa* kuā' kinkochijkej, iga ijkón wel yéj matēmanawi tonochīn.

¹¹ Jesús kichīwa iga se toknīn wel maye'ono iyixtaj Dios. Nochi yej ye'onokej iyixtaj Dios, sesan mochiwaj wān Jesús iga Dios isenTajmej. Iwán Jesús ayá' pīnāwa iga kijtowa iga iyiknimej yejemen,

¹² Ijkín Jesús kijlij Dios:

Nikpowilij noknimej a'yéj in tej,

iwán nimitztakuikilij tatajkoyān kan monechkōlo.

¹³ Iwán nō kijtoj;

Nej nimoconfiāroj ipan Dios.

* **2:10 2:10** Kuā' Jesús mi' ipan cruz kixtaj inewi yej tikchijkej yej ayekti. Jn 19:30

Iwán sej kijtoj:

Nigaj nono' iwán nopilowan yej Dios nemá'.

¹⁴ Tejemēn tikpiáj toesyō iwán tonakayo; ijkōnsan nō Jesús, nakayoj iwán esyōj ken tejemēn. Inōn iga kuā' mi', kitānilij Tzitzimi' yej wel katka tamiktiaya.

¹⁵ Kuā' Jesús mi', kimañawij nochi yej nochípaya moknoñmatitoyaj iga majmatoyaj iga yawij mikitij.

¹⁶ Jesús wa' nokta ayá' wālj kipalēwiko angelejmej, majwa' wālj kimañawikoj ipilōwampa Abraham.

¹⁷ Inōn iga mochij kensan nokta tejemēj, iga wel makichīwa ken Dios kineki iwán mamochīwa ijefej sacerdotējmej yej mata-ikneļi iwán mamiki iga ijkōn wel kiperdonarowa nochi yej ayēkti yej kichīwa la gente.

¹⁸ Iwán ken Jesús kinkōchijkej, iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichīwa yej ayēkti, inán Jesús wel tepalēwiá iwán ijkōn tiyē'kīsaskej kuā' Tzitzimi' te-ijliá iga matikchīwakan yej ayēkti.

3

Jesús máj mamoweyimatīlti que Moisés

¹ Inōn iga nokñiwan yej mitztapejpenkej Dios iga ximochīwakan itatki, kikeļlamikikan a'yéj Cristo Jesús: Yéj ijefej sacerdotējmej, itatūtan Dios, yej ipan tiksantalijtokej toalmaj.

² Jesús nochi kichij kensan Dios kine', iwán Dios kitālij iga mamochīwa sacerdote iga makichīwa itekipánōļ. Kensan nō Moisés yej kipalēwij nochi israelītajmej iga kichij kensan Dios kitekimá'.

³ E' Jesús kajasi iga mamoweyimatīlti máj que Moisés, kensan yej kichīwa kajli kajasi iga mamoweyimatīlti máj que kajli.

⁴ Nochi kajli agaj kichīwa, e' Dios kichij kuajkuantas, nochi yej ono' pan tajli iwán yej ono' ajko.

⁵ Iwán Moisés yej itekipanowāni Dios kichij kensan kitekimakakej iwán kipowilij israelītajmej yej Dios yawi kijliti kuā' panōj mia' año.

⁶ E' Cristo, yej ipiltzimpa Dios, mandarowa ipan ikal Dios. Tejēmejwa' in inōn kajli siga timoconfiarowaj ipan yéj iwán siga tipākij miēj tikchīxtokej iga kēman tēmanawikij.

Mosewīaj ipilowan Dios

⁷ Inōn iga ijkīn kijtowa iyEspīritoj Dios kan ijkuiļitjo':

Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,

⁸ amo ximoyoltakuawilīkan ken amo-ikyapatajwan yej kichijkej yej ayēkti iga ayá' kitajōlkuikej Dios iga neyokakuejkuesojkej pan desierto.

⁹ Ompa neyokakuejkuesojkej amo-ikyapatajwan, malej iga kitakej nochi yej nikchijtoya cuarenta años iga yejemēn.

¹⁰ Inōn iga yejemej poxsan nekuesojkej, iwán nikijtoj: "Nochīpa yōļpolijtinemij, iwán ayá' kinekikej makichīwakan ken nikmachtijkej."

¹¹ Inōn iga kuā' nikuejkuesitoya, niknojma-ijtoj: "Ayá' kalakiskej kan mosewiskej nowan."

¹² Nokñiwan, amo maono nisé de amejemēn yej kiyōltilana yej ayēkti iwán makikajtēwa iga moconfiarowa ipan Dios yej ayī' mikis.

13 Majwa', nochipa ximosepannoqtzakan miej aman weljo', iga amo agaj mamotemaka iga mokajkayawa ipan yej ayekti.

14 Siga timoconfiarojtoskej kensan achto kuá' timoconfiarojkej este que matimikikan, ijkón sí tisen-onokej iwán Cristo.

15 Ijkin kijtowa itájtól Dios:

Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyoltakuawilikán ken amo-ikyapatajwan yej kichijkej yej ayekti
iga ayá' kitajtolkuikej Dios
iga kiyokakuejkuesojkej Dios ipan desierto.

16 ¿A'yéj in inomej yej kikakikej itájtól Dios iwán ayá' kitajtolkuikej? Nochi yej Moisés kikixtij Egipto.

17 ¿A' iwán kuejkuesitoya Dios cuarenta años? Inómejsan yej kichijkej yej ayekti iwán mikikej ipan desierto.

18 ¿Iwán a'yéj Dios kinojma-ijlij iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan iwán? Inómejsan no yej ayá' kichijkej ken Dios kitekimakakej.

19 Ijkón tikitaj iga ayá' kalakkej kan mamosewikan iga ayá' mela'confiarojkej ipan Dios.

4

1 Inón iga, miej weljo' tikalakij kan Dios kijtoj iga tiawij timosewitiw iwán, achi matitamajmawilikán, amosanta' agaj de amejemen ayá' kalakis.

2 Iga ijkonsan no tejemej tepowilijkej ye'noticiaj kensan ikyapamej, e' yejemej ayá' moconfiarojkej ipan yej kikakikej, wan ijkón inón tájtól ayá' kupalawijkej yej kikakikej.

3 E' tejemej yej ticredojkej, tikalakikej kan mosewilo, kensan Dios kijtoj, e' iga yej ayá' kicredojkej, kijtoj:

Inón iga kuá' nikuejkuesitoya, nikmela'ijtoj
iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan nowan.

Malej iga Dioswa' kitamij itekipánol kuá'san kichij inún tajli;

4 iwán kanaj kan ijkuilijto' tajtowa del día siete:

Dios mosewij ipan día siete kuá' tami' nochi itekipánol.

5 Iwán sej kijtowa kan ijkuilijto':

Ayá' kalakiskej iga mosewiskej nowan.

6 Inomej yej achto kikakikej ye'noticiaj ayá' kalakkej kan mosewilo iga ayá' kinikej makichijwakan ken kijlijkej, e' políwi-o' sekin iga makalakikan.

7 Inón iga Dios sej kitapejpen se día: inón día aman. Ken kijtoj sej kuá' mia' años despuéj kitajtolmá' Dios David kan ijkuilijto' yej tikitákeja:

Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyoltakuawilikán.

8 Ijkón nesi iga inón tajli kan mosewilo, yej Dios kijlij israelitajmej iga kimakayaj, ayéj tajli de Canaan kan Josué kiwiga' israelitajmej. Inón ikyay panoj, e' Dios tajtówao' de se' día kuá' mamosewilo.

9 Inón iga, ónogo' kan wel mosewiáj ipilowán Dios.

10 Yej kalaki iga mosewiá wan Dios, mosewiá iga tami' itekipánol, kensan Dios no mosewij kuá' tami' itekipánol.

11 Matimotejteki'wikán iga matikalakikan kan mosewilo, iga amo santá' agaj mixkuítij ipan inomej yej ayá' kalakkej iga ayá' kichijkej ken kijtoj Dios.

12 Dioswa' itájtól isato' iwán nochi wel kichijwa. Iwán máj tateki que inochi espada yej kipiá ome iten, iwán wel kalaki este kitajkoteki toalmaj

iwán toespíritoj, iwán kajkan salijto' toomiyomej iwán tototanojyo; iwán kinextiá te tikejlantokej iwán te tikchíwasnekij.

¹³ Ateyi nité yej Dios kichij yej wel mamijana iyixtaj; Dios nochi kitas nokta ken ono', iwán iyixtaj yéj kēman tiawij tikijlitiy nochi yej tikchijkej.

Jesús kichij iga wel matikna'techokan Dios

¹⁴ Jesús, yej iPiltzın Dios, yej nokta ijefej sacerdotějmej yej máj mandarowa, yéj yákiya itenoj Dios ipan cielo. Inón iga amo matika-jtewakan iga timoconfiarowaj ipan yéj.

¹⁵ Jesús tosacerdotěj yej ijéfeja sacerdotějmej, yéj wel tepalewiá iga amo matikchíwakan kuá' tikchíwasnekij yej ayekti; iga Tzitzimi' kichíwaltijnekiá Jesús nō yej ayekti ken kineki tejemej nō matikchíwakan; e' Jesús nikēman ayí' kichij yej ayekti.

¹⁶ Inón iga amo matimajmawikan iga matiktechokan kan ewato' Dios yej tepoxchokiliá, iwán te-ikneliá wan tepalewiá kuá' nokta nemi tiknekij.

5

¹ Nochipa kuá' kitáliáj se ijefej sacerdotějmej, kitapejpenaj iga makipalewi israelitajmej iga maye'onokan iyixtaj Dios. Inón sacerdote kimaka ofrenda* iwán kimiktiá yolka'mej iga Dios, iga Dios makiperdonaro la gente yej kichij yej ayekti.

² Iwán se sacerdote kimati iga kichíwao' nō yej ayekti, inón iga kikelniá yej akimatij siga ayompa nemij iwán pojpolijtinemij.

³ Iwán iga sacerdote nō kichíwa yej ayekti, kimiktiá se yolka' iga Dios makiperdonarowili yej kichij yej ayekti, iwán kimiktiá se' yolka' nō iga Dios makiperdonarowili la gente.

⁴ Ni agaj iséltisan moyokatáliá iga mamochíwa ijefej sacerdotějmej, sino que inōnwa' Dios kitapejpena iwán kimaka inón ye'tekipánol, ijkón ken kichij wan Aarón.

⁵ Ijkonsan nō Cristo, ayá' igánajsan mochij ijefej sacerdotějmej, sino que Dios kijlij:

Tej tinopiltzın;

aman nej nimochij motaj.†

⁶ Nō kanaj ijkín ijkulijto' itájtol Dios:

Tej nochipa tonos iga sacerdote,

ijkón kensan Melquisedec.

⁷ Kuá' Cristo onoya ipan tajli este choga' iga kitajtanilij Dios iga makimanawi iga amo mamiki. Iwán Dios kitajtolkagui' Cristo iga nochipa kichij ken Dios kineki.

⁸ Inón iga Cristo, malej iga iPiltzın Dios, kuá' kinkochijkej, kimati' iga kuá' nemi kinkochíwaj, nemi kichíwa ken kineki Dios.

⁹ Iwán iga Cristo nóchiya kichij yej kineki Dios, pan Cristo nochi inán wel momanawia yej kichíwa ken yéj kijtowa.

¹⁰ Iwán Dios kitálij iga Cristo mamochíwa ijefej sacerdotějmej ken katka Melquisedec.

* **5:1 5:1** Nij tajtowa ken ónogo' weyitiopan Jerusalén, iwán ken ompa sacerdotějmej kimiktijkejo' yolka'mej iga iyofrendaj Dios. Ipan año 70, soldadojmej de Roma kixitınkej weyitiopan Jerusalén, wan ay' máj wel ompa sacerdotějmej kimiktiliáj yolka'mej iga Dios. Injn kijtjneki iga mo-ijkulioj Hebreos kuá' aya asi año 70. Inán ay' kanaj ono' ni se sacerdote judío yej kimiktiliáj yolka'mej iga iyofrendaj Dios. (Num 15) † **5:5 5:5** Sal 2:7

Amo xikajtewakan iyojwi Dios

¹¹ De inñ yej majo' wel katka manimitzijiłkan, e' nikmati iga pox difcil iga manimitzijiłkan inewi, iga amejemen ayá' ankinekij xikentenderokan.

¹² Ikyay anmomachtijtokej itájtłl Dios, welja katka xitamachtikan; e' ankinékijo' sej mamitzmachtikan itájtłl Dios ken se yej péwao' iga kitoka Cristo. Amochijkej sej ken anselikmej, ken kuá' aya wel antakuaj, ankinekij sej xikonikan chichiwala'.

¹³ Iwán yej chichi-o', aya kimati siga kichıwa yej yekti o yej ayekti iga xólo'.

¹⁴ Yej welja kitapejpenaj yej kichıwaj katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti, inonwa' ken tikita yej welja takuaj iga yoléjkeja.

6

¹ Inón iga ajachi ajachi máj matiyolasikan ipan iyojwi Cristo. Ay' matimoojpamachtikan ken achto tikchijtiwiztiaj kuá' pewa' iga timomachtijkej itájtłl Cristo iga amo sej matipewakan ipan yej achto tenextilijkej. Tenextilijkej ken iga matimoyolpatakan iga tikajtewaj iga tikchıwaj yej ayekti iga inón temiktiá, iwán ken iga matimoconfiarokan ipan Dios,

² yej tenextilijkej te iga mobautizarolo,* ken iga se kitaliá imá' ipan agaj iga ki-oradowiliá,† iwán iga ojpa-isaj yej miktokaj iwán iga keman kuá' támisya nochı, Dios tajuzgaroj.

³ Ajachi ajachi máj matiye'nemikan iga tiktokaj Cristo, siga ijkón Dios kinekis.

⁴ Kuá' agaj kikajtewa iyojwi toTeko, ay' wel tikuepaltiaj, malej iga kíta'ya iga yekti yej Dios temaka iwán nō kipiá' iyEspíritoj Dios,

⁵ iwán kita' iga pox yekti in itájtłl Dios, nō kimati' ken iga Dios wel tegobernarowa,

⁶ iwán siga kikajtewa iyojwi Dios, ay'ya wel sej tikchıwaltiaj iga mamokuepa; iga ken kuá' nemi sej kimiktiá ipan cruz iPiltzın Dios iwán ijkón kipınajtia Cristo iyixtaj la gente.

⁷ Tejemēn ken tikita tajli yej kichichına tiawaayo' nochıpa kuá' wetzi; siga ipan inón tajli mopoxchıwa yej motoka, ompa neši iga Dios kiyé'ita.

⁸ E' siga ipan inón tajli ixwa witzyoj iwán kochkiyoj, ay' agaj kinekis iwán Dios ay'ya kiyé'itas iwán inón yawi motatıti.

Matiye'nemikan iga tikmatij yej wı' o'

⁹ Malej iga ijkón nimitznōntzkej nejemej, nokniwan yej nimitzchokiliáj, e' nejemen nikmatij iga anchijtokej yej yekti iwán Dios mitzsalvaroskej.

¹⁰ Iga Dios nochıpa kichıwa yej yekti iwán ayá' kelkawa yej anchijtokej, ankıpalewijkej tokniwan yej moconfiarowaj ipan Dios kensan inán anchijtokej. Ompa ankinextiaj iga ankinekij Dios.

¹¹ E' niknekij iga sejsé de amejemen ijkón xikyolmakatokan este que mawiki toTeko iga wel xikpiakan nochı yej Dios mitzmakaskej.

¹² Aniknekij xiflojojtıakan, sino que ximixkuıtikan ipan inomej yej moconfiarowaj ipan Dios iwán ayá' siawij, ijkón Dios mitzmakaj yej kıjtıj.

Yej Dios kijtowa, nochıpa mochıwa

¹³ Kuá' Dios kinotza' Abraham iga kijlij yej yawi kimakati, yéjsan imatika motenewij iga ateyá se' yej máj tayakanto' que Dios,

* 6:2 6:2 Xikita glosario "Bautizar". † 6:2 6:2 1 Ti 4:14, 5:22, 2 Ti 1:6

14 iwán kijlij: “Nej nia nimitzmakati inochi iga xiye'ono, iwán nia nimitzpoxpíwiti.”

15 Iwán Abraham ayá' siawi' iga kichá' yej Dios kijtoj iga kimakas, iwán ijkón kipiá' nochi yej Dios kijlij.

16 Kuá' tajtaga' motajtoltíaj agaj iwán, kijtowaj iyixtaj agaj yej máj tayakanto', iwán kuá' mójtoja iyixtaj yej máj tayakanto', inón yej motajtoltijkej yawi mochiwati kensan kijtojkej.

17 Inón iga Dios kine' makiye'nextili inomej iga yawi kimakati yej kiprometeroj, iga Dios awel motajtolpata. Inón iga kinojma-ijtoj iga yawi kichiwati inón yej kiprometeroj.

18 Inín yej Dios kijtoj iwán kiprometeroj; awel kipata iga Dios ayá' takajkayawa. Poxsan matimoyolchikawakan tejemej yej timoconfiarowaj ipan toTeko iga tikmatij iga Dios yawi kichiwati nochi yej kijtoj.

19 Ken se ákal kipiá ancla[‡] iga amo makiwiga maréjal kanaj, ijkón no tejemej setiá toalmaj iga tikmatitokej iga Dios ayá' tekajkayawa. Iwán inón teeljantiá iga tiawij iyikampa cortina[§] ipan cielo,

20 kan kala' Jesús iga teojtapowilij. Ijkón yéj mochiw iga nochipa maono ijfej sacerdotejmej kensan katka Melquisedec.

7

Jesús, sacerdote kensan Melquisedec

1 Melquisedec rey katka ipan weyi-altepe' yej itoka' Salem iwán no katka isacerdotej Dios yej ono' pox ajko. Iwán yéj yej yajki kixnamikito Abraham kuá' némiya asiá iga yajka kan momijmiktijkej. Abraham kitaniij mia' reyejmej iwán Melquisedec kitajtanilij Dios iga Abraham maye'ono.

2 Iwán Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez yej kitaniij kan momijmiktijkej wan reyejmej. Melquisedec itoka' kijtojneki “rey yej kichíwa yej yekti”. Iwán yéj no rey de Salem, yej kijtojneki “rey yej kichíwa iga maonolo tamelá”.

3 Ayagaj kimati a'yéj itaj Melquisedec, niga a'yéj iye', niga iyikyap-atajwewetkej, amomati kēman onoko, niga kēman migui'. Ijkonsan no tenextiliá ken ono' iPiltzjn Dios, se sacerdote yej nochipa onos, iga ayá' mikis.

4 Ta' xikitakan; Melquisedec máj tayakantoya que to-ikyapatajwewej Abraham, iga Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez nochi yej kikuilij inomej reyejmej yej kitaniij.*

5 Ijkón kensan kijtowa iley Moisés iga sacerdotejmej, petz kitapejpenkej ipilowampa Leví iwán kajasi iga israelitajmej makimakakan se de cada diez de inochi yej kitaniáj, malej iga yejemej no ipilowampa Abraham.

6 E' Melquisedec malej iga ayéj de ipilowampa Leví,[†] kikui' yej kimá' Abraham, se de cada diez nochi yej Abraham kikuilij reyejmej. Iwán Melquisedec kitajtanilij Dios iga Abraham maye'ono, malej iga Dios kijlija Abraham iga yawi kiyé'chiwati.

‡ 6:19 6:19 Ancla se tepos yej chjto' ken akawalon yej tejtentito' imajma', kilpiliáj reata iwán kimotaj atampa iga kiketaltia ákal. § 6:19 6:19 Xikita glosario “Cortina”. * 7:4 7:4 Gn 14:18-20

† 7:6 7:6,7 Israelitajmej kimatij iga nochi sacerdotejmej ipilowampa Leví. Num 18:26 kijtowa iga israelitajmej kimakayaj se de cada diez nochi yej kitaniáj, iga sacerdotejmej ayá' mülchijaw iga kipiaya se' tekípánol iyixtaj Dios. No kimatij iga Abraham itawéj in Leví. Ijkin kinextiá iga Melquisedec majya se que námol sacerdote.

⁷ Nochi tikmatij iga yej kitajtanihá Dios iga agaj maye'ono, yej tatajtanihá máj tayakanto' que inón se'.

⁸ Amampa sacerdotějmej yej ipilówampa Leví kikuij se de cada diez de nochi yej kitaniáj israelitajmej; iwán sacerdotějmej mikijisan; e' kan ijkulijto' itájtł Dios kan tajtowa de Melquisedec, tajtowa de yéj ken se yej isátoĝo'.

⁹ Inán sacerdotějmej yej de ipilówampa Leví kikuij se de cada diez yej kitaniáj israelitajmej. Wel tikiťtowaj kuá' Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez, ken kuá' Leví nō kimá' Melquisedec se de cada diez.

¹⁰ Iga Leví nokta se de ipilówampa Abraham, wān kuá' Melquisedec kixnāmikito Abraham, Abraham kenkuá' ipan iyesyō kinēntiayay ipilōwān, malej iga aya onoyaj.

¹¹ Iwán tikmatij iga iley Dios yej kimá' israelitajmej, kijtowa iga nochi sacerdotějmej mamochjwa de ipilówampa Leví. E' ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga yej kichiwaj sacerdotějmej, inón iga Dios kitapejpen se' sacerdote kensan Melquisedec, ayéj ken Aarón.

¹² Siga mopata' ken kitapejpenaj sacerdotějmej, nō kineki mamopata la ley.

¹³ Inín nikijtowa de Jesús iga yéj de se' tribu[‡] iwán ipan inón tribu akisa' nisé sacerdote.

¹⁴ Iwán nochi kimati iga toTęko kisa' ipan itribuj Judá, iwán ipan iley Moisés ayá' kijtōj iga ipan inín tribu makisa' sacerdotějmej.

¹⁵ Iwán inán majya tikmela'itaj iga onoko se' sacerdote yej kensan Melquisedec,

¹⁶ ayá' mochij sacerdote ken kijtowa la ley, yej kijtowa de katiapa tribu wel kisa' sacerdote, sino que Jesús mochij sacerdote iga yéj nochipa ono' iwán ayí' mikis.

¹⁷ Porque ijkín kijtowa Dios iga Jesús:
Tej nochipa tonos sacerdote,
kensan Melquisedec.

¹⁸ Inón iga yej ikyapa ley poliwi'ya iga awel ęsalvęrowa niga wel ępalewiá.

¹⁹ Iley Moisés awel kichij iga agaj wel maye'ono iyixtaj Dios, e' inán tikpiáj ipatka yej ipan wel timoconfięrowaj wān pan yéj wel tiknā'techowaj Dios.

²⁰ Iwán Dios kinojma-ijtoj nokta iga Jesús maono iga sacerdote.

²¹ Kuá' sekin sacerdotějmej kitalkěj, Dios ayá' kijtōj nité, e' kuá' Jesús mochij sacerdote, Dios kinojma-ijtoj ijkín kan ijkulijto':

ToTęko kįťtoja iwán ayí' kįpatas itájtł:

“Tej nochipa tonos sacerdote

kensan Melquisedec.”[§]

²² Inón iga, Jesús nokta kichij iga maono se' pacto yej máj yękti que yej achto kichij Moisés.

²³ Panojkej mia' sacerdotějmej iwán mikikej iga awel nochipa onoj,

²⁴ e' inín Jesús ayá' mikí, inón iga yéj nochipa onos iga sacerdote.

²⁵ Inón iga Jesús wel nochipa kįsalvęrowa yej ipan kįnā'techowaj Dios, iga Jesús nochipa ono' iga kitajtowiliá iyixtaj Dios yej kitokaj.

[‡] 7:13 7:13 Xikita glosario “Tribu”. [§] 7:21 7:21 Sal 110:4

²⁶ Jesús nokta in ijefej sacerdotejmej yej máj wel tepalewía. Yéj Dios kiye'ita', ayí' kichij yej ayékti, ayá' kichíwa ken inomej yej ayompa nemij. Iwán Jesús kitalkej máj ajko que nochi yej ono' ipan cielo.

²⁷ Ayéj ken sekin sacerdotejmej yej cada día kimiktiá* yolqamej iga kitatiliáj Dios, se yolqa' kitatiá iga yejemej iga ayompa nemij, iwán se' iga ayompa nemi la gente. E' Jesús sesan vej migui' iga nochi, kuá' imatika motemá' iga mamiki.

²⁸ Iley Moisés kitaliá iga ijefejmej sacerdotejmej, tajtaga' malej iga awel nochipa ye'nemij; e' despuéj iga Dios kimá' la ley, yéj kinojma-ijtoj iga iPiltzín maono iga ijefej sacerdotejmej. Inín Jesús ayá' kichij yej ayékti iwán nochipa onos.

8

Jesús tetajtowiliá iyixtaj Dios

¹ Iníw' in yej majya sej yekti yej nemi nimitzijliáj: iga tikpiáj tosacerdotej yej ijéfeja sacerdotejmej yej ewato' iládojpa iye'ma' Dios kan mandarowa ne-iga pan cielo.

² Iwán kichijto' itekiyo sacerdote ipan mela'tiopan yej ono' ipan cielo yej kichij toTeko, ayéj tajtaga' kichij.

³ Nochi sacerdote kitaliáj iga kimaka ofrenda iwán kimiktiá* yolqa' iga kitatiliá Dios. Nq kajasi iga Jesús makipiá tejté iga makimaka Dios.

⁴ Siga Jesús onoya katka nigaj ipan tajli ayá' mochiwaya sacerdote, iga onókejo' sacerdotejmej yej kimakaj iyofrendaj Dios ken tatekimaka iley Moisés.

⁵ E' inímej sacerdotejmej iga kichíwaj itekipanqlmej, tenextiliá ken tikita itasejkanyo yej mochiwa ne-iga ipan cielo. Iga kuá' Moisés kijlijkej iga makichíwa kuertaxtiopan, † Dios kijlij: "Ta' xikita, tia tikchíwati ijkómpasan ken nimitznextilij ipan tepe'." ‡

⁶ E' itekiyo Jesús yej inán ijéfeja sacerdotejmej, majya sej yekti que yej kichíwa sacerdote§ ken yej tatekimá' Moisés. Iga inón pacto yej kichij, wel tetajtowiliá iyixtaj Dios. Iwán inín mochiwas iga Dios kútoja iga temakas yej majya sej teyechíwas.

⁷ Siga katka inón pacto yej áchtoya onoya akipolowaya nité, ayejo' katka iga mamochíwa se' pacto.

⁸ E' Dios kita' iga yej kitokayaj achto pacto, ayá' ye'nemiáj, ijkín kijtoj de yejemej kan ijkulijto':

ToTeko kijtowa: Keman asis día kuá' nikchíwas se' pacto wán ipilówampa Israel iwán ipilówampa Judá.

⁹ Ayéj ken inón pacto yej nikchij iwán iyikyapatajwan kuá' nikmakítzkijkej iga nikixtijkej Egipto;

iwán ayá' kichijkej ken kijtowa inón pacto yej nikchij iwamej, inón iga niksenkokajtejkej, kijtowa toTeko.

¹⁰ Inón iga, inín pacto yej nikchíwas wán israelitajmej, keman kuá' asis idíaj, kijtowa toTeko:

Nikchíwas iga noley nochipa makimatitokan, iwán ijkulijtos ipan iyalmajmej.

* 7:27 7:27 Xikita nota Heb 5:1

* 8:3 8:3 Xikita nota Heb 5:1

† 8:5 8:5 Xikita glosario

"Kuertaxtiopan". ‡ 8:5 8:5 Ex 25:40

§ 8:6 8:6 Xikita nota verso 3.

Wan nej nimochiwas iDios,
iwán yejemej yawij mochíwatij notatki.

¹¹ Ayagaj yawi kimachtiti se',
niga yej iwán motoka, niga iyiknín iga makijli: "Xikixmatikan toTeko",
iga nochi yawij ne-ixmatitij,
este yej aya yolej iwán este yej majya yolej.

¹² Wan nej nia nikperdonarowilitij yej kichijkej yej ayekti,
iwán nikeman máj ayo' nikelamíkis yej kichijkej yej ayekti.

¹³ Kuá' Dios kijtowa iga mochíwa se' pacto, inón kijtójneki iga yej achto
mochij, ayo' valerowa. Yej ikypa pacto ayo' ke' poliwi iga yawi poliwiiti.

9

Tiopan yej ono' ipan tajli wan tiopan yej ono' ipan cielo

¹ Ipan yej áchtopa pacto ijkuilijtoya ken iga mamoweyimatilti Dios ipan
tiopan yej onoya ipan inín tajli.

² Inón kuetaxtiopan ijkín onoya: kan tikalakij, tipanowaj pan áchtopa
cortina, iwán ompa kijliáj "Kan yokachijto' iga Dios",* ompa onoya
candelabro yej kipiaya siete ima' kan xoxxota ti'ti iwán nq onoya mesa
kan onoya pan yej ofrenda iga Dios.

³ Iwán iyikampa se' cortina,† kijliayaj "Kan Dios nokta ono'".‡

⁴ Ompa onoya altar yej chijto' iga oro kan motatiá incienso iwán nq
onoya yej ken baúl yej alitito' iga oro inoyan yej kijliáj arca del pacto.§
Ipan inón yej ken baúl onoya se akomi' de oro yej kipiaya maná* iwán nq
onoya ibaston Aarón yej xochowa' iwán ompa nq onoya ome patachte'ti
kan ijkuilijto' el pacto.

⁵ Iyixko inón yej ken baúl onoyaj angelejmej yej tachíwalpa yej kijliáj
querubines yej kinextiaya iga ompa ono' Dios, iwán iga iyastakapalmej
kitzaktoyaj itentzakka yej ken baúl, iwán ompa mochíwaya iga moper-
donarowaya yej kichíwayaj yej ayekti, e' inán de inín awel nimitzijliáj
inochi.

⁶ Ijkón onoya nochi iyijitiko kuetaxtiopan, iwán sacerdotejmej nochipa
kalakij ipan yej achto cuarto iga kichíwayaj itekiyomej.

⁷ E' ipan se' cuarto kalákisan petz ijefej sacerdotejmej, se vej al año;
iwán kuá' kalaki ompa, kiwiga iyesyoyolkamej iga ofrenda iga Dios. Ijefej
sacerdotejmej kiwiga iga yépa iga kichij yej ayekti iwán iga la gente nq
yej kichijkej yej ayekti, malej iga ayá' kimatij siga kichijkej tejté yej ayekti.

⁸ Iga inín, iyEspíritoj Dios tenextiliá iga miej onoya cortina yej tata-
jktzaktoya ipan kuetaxtiopan, námql ayá' wel panowa ipan se' cuarto,
ken tikijtowaj, awel asi kan Dios nokta ono'.

⁹ Inán nochi inón tenextiliá iga inomej ofrenda iwán yolkamej yej
motatiliá Dios ipan weyitiopan, awel kichíwa iga maye'ono iyixtaj Dios
se toknín yej ijkón kiweyimatiltiá.

* **9:2 9:2** "Kan yokachijto' iga Dios"; español "Lugar Santo". Xikita glosario "Kuetaxtiopan". † **9:3 9:3** Xikita glosario "Cortina". ‡ **9:3 9:3** "Kan Dios nokta ono'"; español "Lugar Santísimo" Lev 16:2. Xikita glosario "Kuetaxtiopan". § **9:4 9:4** Xikita glosario "Arca del pacto". * **9:4 9:4** Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

10 Ompa tenextiliajsan de tákual, te mooniá iwán kén iga se moewiltiá iga makina'techo Dios. Inón ni alín ayá' kewiltiá toalmaj, e' valerowaya miéj Dios aya kichíwa se' pacto.

11 E' inán Cristo wálkaya, iwán inán yéj ijefej sacerdotejmej iga tejemej inán matiye'onokan. Inón tiopan kan yéj kichíwa itekiyo, máj yékti iwán máj ye'ono' iwán ayéj tajtaga' kichij, matikijtokan ayéj de inán tajli.

12 E' Cristo kala' kan Dios nokta ono', ayéj iga taajtzelwito iga iyesyó chívomej† niga torojtzitzin, sino que kimá' yéj iyesyó iga ofrenda. Kala' sesan vej iwán kichij iga nochipa matiye'onokan iyixtaj Dios.

13 Iley Moisés kijtowa iga inomej yej ayá' kajasi makina'techokan Dios, siga sacerdote ki-ajtzelwía iga iyesyó torojmej wan chívomej, iwán iga inexyo becerra, ijkón wel kiná'techowaj Dios.

14 E' Cristo iyesyó majya sej kipíá poder que iyesyó yolkamej. Iwán iyEspíritoj Dios yej nochipa ono' kipaléwij Cristo iga wel motemá' iga makimiktikan, sinke tejté makichíwa yej ayékti, iwán iyesyó teewiltij iga ay' matikejlanokan iga tikchíwaj yej ayékti yej temiktiá, iga wel matikchíwakán yej kineki Dios yej isato'.

15 Inón iga, Jesucristo kichij se' pacto iga wel matetajtowili iyixtaj Dios. Cristo migui' iga wel Dios makiperdonarowili yej la gente kichíwayaj yej ayékti iga awel kichíwayaj yej kijtowaya ahto pacto. Iwán yej Dios tetapejpen wel matikpiakán yej Dios temakokatij, yej ayí' tamis, ijkón ken yéj kijtoj.

16 Kuá' miki agaj, kikajtewa ama' yej kijliáj testamento.‡ Iga se testamento mavaléroya, ahto mamiki yej kichij inón testamento.

17 Se testamento ayá' valerowa siga aya miki yej kichij, valerowaya kuá' mi'ya.

18 Inón iga ipan áhtopa pacto mochij wan esti iga kimiktijkej yolkamej.

19 Moisés kimatiltij nochí israelitajmej iga mamochíwa ken kijtowa la ley. Iwán Moisés kikui' alín itzójmiyo borrego§ yej kichijkej iga machiliwi iwán se imá' chichí'kuaxiwi' iwán kapachoj iga iyesyó torojtzitzin iwán chívojtzitzin, kisetilijkej wan a'ti iwán kajtzelwij ama' kan ijkulijto' la ley, iwán nō kajtzelwij la gente.

20 Iwán kijtoj: "Inón esti tanextiliá iga Dios kichij pacto wan amejemen."

21 Iwán Moisés nō kajtzelwij kuetaxtiopan iga inón esti, iwán nō kajtzelwij nochí yej ompa moneki.

22 La ley tatekimaka iga nochí mamoaajtzelwi iga esti iga se maye'ono iyixtaj Dios, iwán awel agaj kiperdonarowiliáj yej kichij yej ayékti siga até miki iga makitoyawa iyesyó.

Iga migui' Cristo teperdonarowiliá yej tikchijkej yej ayékti

23 Nochí inimej ken copia de yej ono' ipan cielo. Inón iga mamoaajtzelwi iga esti iga Dios makiye'ita. E' yej ono' ipan cielo kineki iga mamiki yej máj valerowa que yolkamej.

24 Porque Cristo ayá' kala' tiopan yej tága'pa kichij. Yej nijpa tiopan tenextilijtoya iga ono' se' mela'tiopan ajko pan cielo, Cristo yajki ompiga kan inán ono' itenōj Dios iga tetajtowilijto'.

† 9:12 9:12 Xikita glosario "Chivo". ‡ 9:16 9:16 Testamento se ama' kan ijkulijto' a'yéj kikuis itatkimej yej mi'. § 9:19 9:19 Xikita glosario "Borrego".

²⁵ Yej ijɛfej isacerdotejmej israelitajmej kalaki cada año * kaŋ Dios nokta ono', iga taajtzelwítij iga yolka' iyesyó. E' Cristo sesan vej kichij, ayéj mia' vej.

²⁶ Siga cada año katka makichíwa Cristo, mia' vej mikiá desde kuá' mochij inín tajli. E' inán, kuá' alín kipolowa iga poliwiłoj, Cristo wáłaj mikiko sesan vej iga nochi mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayekti.

²⁷ Tonochemej tiawij timikitij sesan vej, iwán despuéj Dios yawi tejuzgaroti.

²⁸ Ijkón nɔ Cristo motemá' iga migui' sesan vej, iga yéj kiwiga' nochi yej kichijkej yej ayekti mia' tokniwán. Después wí' sej, e' ayejo' iga teperdonarowiliki yej tikchijkej yej ayekti; sino que wí' iga kisalvarókiya yej kichixtokej.

10

Iley Moisés awel tepalewiá iga matiye'onokan iyixtaj Dios

¹ Iley Moisés ken tikita petz itasejkanyo' inón yej yawi wítzéti-o', yej máj teyɛ'chíwas. Iley Moisés áchisan yej tenɛxtiliá; inón iga iley Moisés ayá' wel kichíwa iga maye'ono inomej yej kitepowaj Dios iga kimiktiajpa yolkafej cada año weytiopan.

² Siga katka la ley wel makiperdonaro yej kichijkej yej ayekti, ay'ya katka agaj momachilij ipan iyalmaj iga kichij yej ayekti, iwán ay'ya monekis mamomikti yolkafej.

³ E' yolkafej yej kimiktiliáj* Dios, inonwa' iga san cada año kejlámikij iga kitekichíwaj yej ayekti.

⁴ Iga iyesyó torojmej iwán chívojmej awel kiperdonarowa yej tikchijkej yej ayekti.

⁵ Inón iga Cristo, kuá' wáłaj ipan tajli, kijlij Dios: Ayá' tikne' mamitzmiktilikan yolkafej niga se'pa ofrenda mamitzmakakan, sino que tikchij iga nej manikpiá nocuɛrpoj ken taga' iga manikchíwa ken tikneki.

⁶ Tej atikneki iga mamitzmiktilikan yolkafej, niga ofrenda iga wel xikperdonarowili tokniwej yej kichijkej yej ayekti.

⁷ Inón iga nikijtoj: "Nigaj nono', iga manikchíwa ken tej tikneki noDios, ijkón ken ijkuilijto' de nej ipan ama'."

⁸ Achto Cristo kijlij Dios: "Ayá' tikyɛ'ita iga mamitzmiktilikan yolkafej niga mamitzmakakan ofrenda, niga yolkafej iga mamitztatilikampa iga xikperdonaro yej mochij yej ayekti, malej iga la ley ijkón tatekimaka."

⁹ Iwán Cristo nɔ kijtowa: "Niwáłaj iga nikchíwako ken tej tikneki noDios." Inón kijtojneki iga ay'ya máj mamomikti yolkafej ken achto, iga inán Cristo motemá' iga mi'.

¹⁰ Dios téchija itatki, iga Jesucristo kichija ken Dios kineki iga momaga' iga mamiki sesan vej, ayí' sej mikis.

¹¹ Cada día iga tekipanowaj sacerdotejmej, kitatijtókejsan yolkafej iga kimakaj ofrenda Dios, malej iga inón awel kiperdonarowa yej se kichíwa yej ayekti.

¹² E' Jesucristo sesan vej migui', motemá' iga mamiki iga totechko wán ay' sej monekis iga agaj mamiki, iwán Jesucristo motalij iladoj iyɛ'má' Dios.

* 9:25 9:25 Xikita nota Heb 5:1

* 10:3 10:3 Xikita nota Heb 5:1

13 Iwán Cristo ompay kawı' iga kichixto' kəman Dios makichıwa iga makıtanıli yej kijiıaj.

14 Sesan vej Cristo migui' iga mochiı ofrenda, iwán iga inón kichij iga maye'onokan iyıxtaj Dios nochi yej yéj kitapejpen iga mochiwaskej itatki.

15 Iwán el Espíritu Santo tenojma-ıjlıá kan ijkın kijtowa:

16 Ijkın nia nimotajtołtıti iwamej inomej día, kijtowa toTeko:

Noley nia niktalıti ipan iyalmajmej, iwán nochipa kejlantoskej.

17 Iwán kijtoj nı:

Ayı' máj nıkeılamikılıskej yej ayompa kichijkej iwán yej pox ajayekti.

18 Inón iga, siga teperdonarowılıjkeja yej tikchijkej yej ayekti, ay'ya kineki máj ofrenda iga inón.

Matıkna'techokan Dios

19 Inón iga nokniwan, inán iga iyesy Jesucristo yej kitoyaj kuá' mi' iga tejemej, ay'ya te tətzakılıá iga tıkalakij kan Dios nokta ono'.

20 Tıkalakij pan nuevojoıti, iga Jesucristo tətapowılıj cortina[†] yej tətzakıılıjtoya iga amo matıkna'techokan Dios. Inón oıti Jesucristo kitapoj iga migui' iga tejemej iga wel matisatokan.

21 Jesucristo tosacerđotej yej ijéfejpa sacerđotejmej yej mandarowa ipan ıkal Dios.

22 Inón iga inán matıkna'techokan Dios iwán matıkmela'sentalıkan toalmaj iwán matımoconfiarokan iga teçokılıá. Iwán ayo' matıkeılantokan yej ayekti yej tikchijkej iwán matıkmatıtokan iga yéj tepájpa'ya iga mela'yeka'.[‡]

23 Matıksentalıjtokan toalmaj iga tıcređowaj iga mochiwas yej tikchıtokej. Tikmatıj iga Dios kichıwas yej kijtoj iwán nochipa matıkpowılıkan tokniwan iga tıcređowaj Dios.

24 Matımošepan-eılantıkan iga máj matımoçokılıkan iwán matıkchıwakın yej yekti.

25 Sekin ay' asıj kan monechkowaj iga kiweımatıltııá Dios, ayekti ijkn. Majwa' matımošepan-anımarokın, inán máj iga tikmátıjya iga ay'ya wejkwıas iga wı' toTeko.

26 Siga tıkyokachıjoskej yej ayekti kuá' tikmátıjya itájtoł Dios, Cristo ay'ya wel seı mikıs iga Dios matıperdonarowılı yej tikchıwaj yej ayekti.

27 Siga ijkn katka, tikcháyısan inón ti'ti yej tikmajmawılıjtokej yej kəman iga Dios kıtıjıy iyenemıgoımej ipan tiwelın.

28 Kuá' agaj ayá' kichıwaya ken kijtowa ıley Moısés, iwán ono' ome o eyı yej kita' iga akichıj, inón toknın ay'ya kıkneııayaj sino que kimela'mıktiáyaja.

29 Iwán ameıemej inán ıta' xıkitakan!, ılx ayá' majya seı kajası iga poxsan makıcastıgarokın yej kıtataksaj ipılızın Dios, iwán kijiıaj iyesy iwán kımalıjlıáj iyEspırıtıo Dios yej tepoxıkneılıá. Inón estı kınextıá iga ono' se pacto, iwán iga inón estı, teçıjı itatki Dios.

30 Tikmatıj iga toTeko ijkın kijtoj: "Neıwa' in yej nıa nıcastıgaroıti yej ayompa kichıkej; neı yej nıa xıkıxtawatı kensan iga seı kichıj." Iwán nı kijtoj: "ToTeko kıjuzgaroı ıgenteıj."

31 ıEste tamajmájııısan kuá' Dios yej isato' agaj kıcastıgarowa!

[†] 10:20 10:20 Xıkıta glosarıo "Cortına". [‡] 10:22 10:22 "Tepájpa'ya iga mela'yeka'": anka tajtowa de ken kichıkej sacerđotejmej (Ex 29:4) wan nı iga mobautızarolo.

³² Amejemen xikejlamikikan ken ikya ankijyowijkej kuꜥ' poxsan mitzi-
knöchiwajaj kuꜥ' pewa' ankixmatikej Dios.

³³ Sekin de amejemen mitzijxko-ijlijkej kuajkuantas, iwán mitzi-
knöchijkej iyixtaj la gente, iwán a veces amejemen ankিপalewíjkej sekin
wej kíknochíjkej.

³⁴ Amejemen ankiknelíjkej yej onoyaj carcelijti'. Iwán malej iga
tekiwajmej mitzkuilíjkej yej amotatki, ampakíkej iga ankimatij iga ankipiáj
wej Dios kijtoj iga mitzmakaskej, yej máj yékti, yej ayá' nokta tamis.

³⁵ Inón iga amo xikajtewakan iga anmoconfiarowaj pan Dios, ijkón
anyawij ankipiatij yej poxsan yékti.

³⁶ Inón iga amejemey yékti iga xikijyowíkan kuꜥ' mitzíknochíwaj iga wel
xíkchíwakan ken Dios kineki, ijkón ankipiaskej yej Dios kijtoj iga yawi
mitzmakatij.

³⁷ Kan ijkuilijto' itájtɔl Dios kijtowa:

Ay' ké' poliwi,

yéj yawi wítzeti, wí'ya, ay'ya wejkawas.

³⁸ Nikye'ita inomej yej moconfiarowaj ipan nej, iwán nochipa onoskej
nowan,

e' siga kikajtewaj iga moconfiarowaj pan nej, ay'ya nikye'itas.

³⁹ Tejemen ayéj ken inomej yej kikajtewaj iga kitokaj Dios, inómejwa' yawij
poliwitij. Tejemej inómejpa yej tiawij timosalvarotij iga timoconfiarowaj
ipan toTéko.

11

Matimixkuútkan ipan inomej yej moconfiarojkej ipan Dios

¹ Iga timoconfiarowaj ipan Dios, kijtojneki iga tikmela'matij iga yawi
temakati yej tikchíxtokej; iwán ticredowaj iga ono'ya yej ayá' tikitaj.

² Dios kiyé'ita' to-ikyapatajwan iga moconfiarojkej ipan yéj.

³ Iga timoconfiarowaj ipan Dios, tikmatij iga Dios iga san itájtɔl kichij
nochi tájli iwán yej ono' ajko. Inón iga yej inán tikitaj, Dios kichij iga tejté
yey awel mo-itaya.

⁴ Iga Abel moconfiaroj ipan Dios, kimiktij sɛ borregoitzin iga kitatiliz
Dios, inón máj kiyé'ita' Dios que yey kitalij Caín iga ofrenda. Inón iga Dios
kiyé'ita' iwán kiyé'kuilij yej kimá' Abel. Ijkón, malej Abel míkto'ya, e'
mopówasan ken iga yéj moconfiaroj pan Dios.

⁵ Iga Enoc moconfiaroj ipan Dios, kiwigakej ipan cielo iga amo mamiki,
iwán kuꜥ' kitemojkej ay'ya kasikej iga kiwígaya Dios. E' kan ijkuilijto'
itájtɔl Dios kijtowa iga kuꜥ' Enoc aya kiwigaj ipan cielo, kichij ken Dios
kiyé'ita.

⁶ Awel teyé'itas Dios siga ayá' timoconfiarowaj ipan. Yej kineki
making'techo Dios, makicredo iga Dios ono', iwán makicredo iga Dios
kimaka yey yékti yey kitemowa.

⁷ Iga Noé moconfiaroj ipan Dios, kicredoj yey kijtoj Dios iga yawi wítzeti
yey aya kita' iwán kichij sɛ weyi ákál iga amo maámiki isiwa' wan ipilowan.
Iwán iga yéj moconfiaroj ipan Dios, amíkíkej yey ayompa nemiáj, e' Dios
kiyé'ita' Noé iga moconfiaroj ipan Dios.

⁸ Iga Abraham moconfiaroj pan yey kijlij Dios, kɔsa' kan onoya iwán yajki
kan Dios kijlij iga yawi kimakati yey mochíwas itatki, malej iga akimatiá
kan nokta yawi.

⁹ Iwán iga yéj moconfiaroj, chantitoya ken wejkachanej ipan inón tajli yej Dios kijlij iga yawi kimakati. Chantitoya ipan kuetaxkajli, kensan Isaac iwán Jacob chantitoyaj; Dios nq kijlij yejemej iga yawi kimakatij inón tajli.

¹⁰ Abraham kichixtoya iga kēman kitas inón weyi-altepe' kan ono' kajlimej yej ayi' xiṭiniskej yej Diospa kichij kensan keĵan.

¹¹ Wān iga Sara nq moconfiaroj ipan Dios, malej iga ayá' kitaya ipiltzın iwán ilámaja, wel mochiṭ teye' iwán kita' se ipiltzın iga kicređoj iga Dios yawi kichiwati yej kijtoj.

¹² Ijkón Abraham, malej iga aya pilwaj kuá' alın poliwiá iga mikiáy iga wéweja, e' pox piwikej ipilowampa. Pox komatiakej ken tikita sitalimej iwán ken xajli yej ono' lamartenoj, este awel momati ke' ono'.

¹³ Nochi inimej yej moconfiarojkej ipan Dios, mikikej, e' aya kipiakej yej Dios kijtoj iga yawi kimakatij. E' iga moconfiarojkej ipan Dios, ken kuá' kitakej yej Dios yawi kichiwati iwán kicređojkej iga Dios kichiwasi yej kijtoj, wān paṭikej iga ken kuá' kitachilijkej yej Dios kichiwasi. Iwán yejemej momachilijkej ken wejkachanejmej yej san panowaj ipan inón tajli.

¹⁴ Iwán yej kijtowaj iga ayéj imela'chamej ipan inón tajli, neṣi iga nemi kitemowaj italmej kan mamomela'chantikan.

¹⁵ Iwán siga yejemej katka keĵlantoyaj inón tajli kan kiskej, wel sej katka mokuepayaj.

¹⁶ E' yejemej kinekiáj maonokan ipan tajli kan máj tayeĵan, iwán inón ono' ipan cielo. Inón iga Dios ayá' pinawa iga yéj iDios inomej gente, inón iga kichij se weyi-altepe' kan yejemej chantitoskej.

¹⁷ Kuá' Dios kitanekiaṭ siga Abraham kimela'cređoja ipan, Dios kitajtanilij Abraham iga makikuṭi ipiltzın yej itoĵa' Isaac iga makimikti iga iyofrendaj Dios. Abraham kisentalij iyalmaj iga kimiktiá iselpiltzın,

¹⁸ malej iga Dios áchtosan ijkın kijlij: "Mopiltzın Isaac pox yawi mitzpiwiti."

¹⁹ Abraham kimatiá iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej; inón iga wel tikijtowaj iga Dios sej kikuepilij ipiltzın Abraham iga ayá' mi'.

²⁰ Iga moconfiaroj Isaac ipan Dios, kijlij ipilowan yej itoĵa' Jacob iwán Esaú, iga Dios kēman kichiwasi iga maye'onokan.

²¹ Iga moconfiaroj Jacob ipan Dios, kuá' mikisnékiya, kitajtanilij Dios iga maye'onokan sejsé ipilowan José, iwán mobastontijpa iga moketza' iga kiweyimatiłtij Dios.

²² Iga moconfiaroj José ipan Dios, kuá' na'ya iga yawi mikiti iga wéweja', kijtoj iga israelitajmej kēman yawij kisatij Egipto. Iwán kijtoj iga kuá' kisaskej, nq makiwiguilikan iyomiyomej.

²³ Iga moconfiarojkej itaj wān iye' Moisés ipan Dios, kuá' Moisés séligo', kiyantoyaj eyi mej iga kitakej este monsaṭti' in inón xolo', iwán ayá' majmawikej malej iga el rey tatekimá' iga mamomijmikti seli'choochichin.

²⁴ Iga moconfiaroj Moisés ipan Dios, kuá' yoleja ay'ya kine' iga mamoiłij ipiltzın isiwapiltzın rey faraón;

²⁵ majwa' kine' iga makiknochiwakān kensan israelitajmej yej ipilowan Dios que iga mapakto alın tiempo iga makichijto yej ayekti.

²⁶ Moisés máj kiyé'ita iga makiknochiwakān kensan kiknochiĵkej Cristo que iga makipiá yej poxsan valerowa yej ono' Egipto, iga yéj kimatitoya yej Dios yawi kimakati.

27 Iga Moisés moconfiaroj pan Dios, k̄sa' Egipto iw̄an malej iga el rey kuesiwi', e' ayá' kimajmawilij. Iw̄an Moisés kiyolmakatoya nokta iga asisnekiá k̄an yawi, ken kuá' kitztoyay Dios yej atikitaj.

28 Iga moconfiaroj Moisés pan Dios, kichij ilwi' yej kijliáj Pascua* iw̄an tatekimá' iga mataajtzewik̄an iga esti ipan ikaltemej israelitajmej iga el ángel yej tamiktiá amo makimikti ikopompilow̄an israelitajmej.

29 Iga moconfiarojkej israelitajmej pan Dios, wel kipatiliykej Tata'lám̄ar kenkuá' nemi nejnemij ipan wá'tal. E' kuá' egipcioykej n̄o kinekiáj ijk̄on makichiwak̄an, amikikej.

30 Iga israelitajmej moconfiarojkej pan Dios, wetzi' yej iga tekolaltitoya Jerico kuá' israelitajmej siete día kiyayawalojkej in̄on weyi-altepe'.

31 Iw̄an iga moconfiaroj pan Dios, s̄e siwa' yej itok̄a' Rahab yej najnam̄olnemiá, ayá' migui' w̄an inomej yej ayá' kicredojkej Dios, iga Rahab ki-omemawij israelitajmej yej tapiyatoyaj.

32 Majo' wel nimitziliyay, e' awel in̄an manimitztatapowik̄an de Gedeón, de Barac, de Sansón, de Jefté, de David, de Samuel iw̄an de profetajmej.†

33 Iga moconfiarojkej pan Dios wel kit̄aniliykej reyeymej iw̄an wel taye'juzgarojkej, iw̄an kimakakej yej Dios kijtoj. Iw̄an tekuanimej kikatmatzakkej iga amo wel makikuak̄an yejemej.

34 Iw̄an kisewijkej tiwelon iw̄an cholojkej kuá' kimiktiyay iga espada iw̄an Dios kimá' itajpalmej kuá' kūekuetantóyaja iw̄an wel kit̄aniliykej iyenemigojmej iw̄an israelitajmej wel tatalochtijkej.

35 Iw̄an sekin siwatkej iga moconfiarojkej pan Dios, ojpa-isakej ifa-miliarmej yej miktóyaja.

Onoya toknimej yej moconfiarojkej ipan Dios, w̄an yej kijiyaj Dios kikitziykej inomej toknimej iw̄an kimagakej k̄ansan makijtok̄an iga ay' kitokaj Dios. E' toknimej ayá' kinekikej iga makimajkawak̄an, majwa' motemakakej iga makimiktik̄an que iga makikajtewak̄an Dios, kimatikej iga k̄eman wel ye'onoskej kuá' ojpa-isaskej.

36 Sekin kipinajtijkej iw̄an kimagakej, sekin kilpijkej iga cadena iw̄an kakijkej ipan cárcel.

37 Sekin kitemiktijkej, sekin kitajkotekkej iga sierroj, sekin kichiwaltijkej kuajkuantas iga ompa mamon̄extik̄an siga nokta kicredowaj Dios, sekin kimiktijkej iga espada iw̄an sekin nijnijiga yayaj iga cholojtinemiáj iw̄an motajakiyay iga ikuetaxyo borrego iw̄an chivo iga ay' katka tzotzolyojkej, iw̄an ay'ya motapaliyay, kiyolmiktijkej iw̄an poxsan kink̄ochijkej.

38 Inomej poxsan ye'nemiáj, akajasiáj iga maonok̄an iw̄an yej nam̄olnemij, e' cholojtinemikej ipan desierto, ipan tepeyoj iw̄an moch̄antijkej ipan texapomej iw̄an pan talxapow̄ewetkej.

39 Dios kiye'ita' nochi inomej iga mopoxconfiarojkej ipan, e' malej ijk̄on, kuá' mikikej, aya kipiakej yej Dios kijtoj iga kimakayaj.

40 Dios tepaliaya yej máj yekti iga n̄o tejlantoya, in̄on iga Dios akine' iga yejémejsan maasik̄an iná' Dios, sino que matiseny'e'onok̄an iw̄amej iyixtaj yéj.

* 11:28 11:28 Xikita glosario "Pascua". † 11:32 11:32 Xikita glosario "Profeta".

12

Matimixkuĩtikān ipan Jesús

¹ Tejemej ken tikita teyawalojtokej mia' tokñimej yej momela'nex̄tijkej iga moconfiarojkej ipan Dios, in̄on iga matikajtewakān nochi yej ayá' tepalewía iga wel matiye'nemikān. Iwān matikajtewakān iga tikch̄iwaj yej ayēkti yej te-iix̄x̄imaniajtiá iwān matimotalokān ken ijkan iga tiktokaj iyojwi Dios ke' iga tepolówao'.

² Matimixkuĩtikān ipan Jesús, iga yéj yej achto tenex̄tilij iga matimoconfiarokān pan Dios iwān nochipa tepalewía iga máj matimoconfiarokān. Jesús kikh̄ochijkej ipan cruz iwān yéj ayá' piná' iga ompa migui', iga kimatiá iga despuéj iga mikis yawi pakiti iwān motal̄ij iládoj iye'ma' Dios kan mandarowa.

³ In̄on iga xikejlamikikan yej Jesús kichij kuā' kikh̄ochijkej in̄omej yej ayá' ye'nemij iwān ximixkuĩtikān ipan Jesús, iwān amo xisiawikan niga amo ximosemakakan.

⁴ Kuā' anmomanawiáj iga mitzk̄itzkjnekij yej ayompa nemij, ni se de amejemen aya mitzmiktiáj.

⁵ ¿Ix ankelkájkeja ken Dios mitzn̄on̄otzaj amejemen ken ipilowan? Ijkin mitzijiáj kan ijkuilijto' itájt̄ol:

Nopiltz̄in, xiktajt̄olkui toTēko kuā' mitznagastilāna iga ayéj ijk̄on ken nemi tikch̄iwa,

iwān amo xikajtewa iyojwi Dios, kuā' yéj mitzajajwa.

⁶ ToTēko yej yéj kipoxch̄okiliá, kinagastilāna iwān kikh̄ochiwa nochi in̄on yej yéj kíkuiya iga ipiltz̄in.

⁷ Amejemej xikijyowikan kuā' Dios mitzajajwaj, ijk̄on Dios mitzkuij iga ipilowan. ¿Katiá t̄etaj yej ayá' kajajwa ipiltz̄in?

⁸ E' siga Dios ayá' mitzajajwaj ken kajajwaj nochi ipilowan, kijtojneki iga amejemen ayéj imela'pilowan Dios.

⁹ Kuā' aya tiyolejkej, totajmej yej tikpiáj ipan in̄in tajli n̄o teajajwayaj iwān tikch̄iwayaj yej te-ijliayaj. ¿Te iga ayá' tikch̄iwaj ken te-ijliá toTaj yej ono' ipan cielo iga kēman wel nochipa matonokān wān yéj?

¹⁰ Totajmej yej tikpiáj ipan in̄in tajli teajajwayaj kuā' aya tiyolejkej ken yejemej kiyē'itayaj, e' Dios ten̄on̄otza iga matiye'nemikān, iga matikchij-tokān yej yēkti, kensan yéj kich̄iwa.

¹¹ Melá' iga kuā' nemi te-ikn̄ochiwaj, in̄on ayagaj kiyē'ita, majwa' timokn̄omatij, e' siga se m̄ixkuĩtiá pan yej Dios kinex̄tiá, yawi onoti tamelá iwān ye'nemis.

Ayēkti iga amo matiktajt̄olkakikan Dios

¹² In̄on iga amo xisiawikan iga anmotak̄itzkiáj ipan ima' toTēko iwān amo makuētāni amotankuā' iga annemij ipan iyojwi toTēko.

¹³ Xiye'nemikān iyix̄taj toTēko. Iwān xikpalēwikan yej sennemij amowan ipan toTēko iyojwi yej ken koxomej iga aya momela'confiarowaj ipan Dios, xikpalēwikan iga wel maye'nemikān.

¹⁴ Tamelá xonokān iwān inoch̄in, iwān xikch̄iwakān ken kineki Dios, siga se ayá' ye'nemi, awel kitas toTēko.

¹⁵ Amo agaj makal̄impamati iga Dios tēch̄okiliá. Yej ijk̄on kich̄iwa wel tanex̄tiliá iga sekin n̄o ayompa manemikān iwān mokuēpa ken se yej yolchichix̄to' yej kimopa tokñimej.

16 Amo agaj mamoteka wan yej ayá' íwan namiktito', niga makalimpamati yej kiyé'ita Dios; ijkón kichij Esaú kuá' kinamá' iga se tákual iherenciaj yej kimakaya itaj iga yéj kopon.

17 Amejemen ankimatij iga kuá' Esaú kinekiao' sej iga itaj makimaka iherenciaj, itaj kijtoj iga ay'ya wel. Iwán malej poxsan choga' in Esaú ay'san wel te kichij.

18 Amejemen ayéj ken israelitajmej yej kitechojkej tepe' Sinaí,* yej wel mochijchimi iwán weweloniá, takomitiá iwán onoya ejeka' este tatikuini;

19 niga ankikakikej iga nawati' trompeta, niga ankikakikej iga tajtoj Dios. Yej kikakikej iga tajtoj Dios, kijlijkej Moisés iga makijli Dios iga ayo' máj matajto iwámej,

20 iga kimajmawilijkej ken Dios tatekimá', ijkín kijtoj: "A'san nesi yej taksas pan tepe', makitemiktikan o makimimakán, ijkón makichiwilikan kesiá yolka'."

21 Israelitajmej poxsan kimajmawiliayaj yej kitztoyaj. Este Moisés no kijtoj: "Nikuekuechkátó'ya iga nimajmawi."

22 Amejemen ayá' ankitechojkej inón tepe' Sinaí, majwa' ken kuá' ankitechojkej se' tepe' yej ono' ipan cielo yej itoká' Sion kan chijto' iweyi-áltepe' Dios yej isato', inónwa' Jerusalén† yej ono' ipan cielo, ompa onokej pox mia' angelejmej yej kiweyimatiá Dios.

23 Iwán no ompa nechkatokej nochi yej Dios kita ken ipilowan nokta, yej itokamej ikuilijto' ipan cielo. Iwán kan no onokej iyespiritomej toknimej yej Dios kiyé'ita'ya iwán kichija iga maye'onokan. No ankitechojkej kan ono' Dios yej nochi yawi kijuzgaroti

24 iwán ankitechojkej Jesús yej tetajtowiliá iga inón nuevo pacto yej kichij iga iyesyó. Iga iyesyó tepajpa' iga mapoliwi yej tikchijkej yej ayékti iwán tenextiliá yej majya sej que iyesyó Abel.‡

25 Inón iga matiktajtolkukan yej tenotza. Pues siga inomej yej ayá' kitajtolkuikej Dios kuá' kinotzkej nigaj ipan tajli ayá' momanawijkej, tejemej awel nokta timomanawiskej siga ayá' tiktajtolkuij Dios kuá' tenotza este ipan cielo.

26 Iwán kuá' tajtoj Dios este kuekuechka' tajli, e' inán kijtowa: "Nia sej nikuekuechkaltiti tajli; e' ayéj petz tajli sino este cielo."

27 Kuá' kijtowa "sej" tikejlamikij iga yawi poliwiti nochi yej Dios kichij yej wel moqlina, iwán káwissan yej ayá' wel moqlina.

28 Matikmakakan gracias Dios iga tonókejya kan ayá' wel moqlina, kan reinarowa Dios. Iwán matiye'tajtokan iga yéj wan matikmajmawilikan iga amo matikchiwakan yej Dios akiye'ita;

29 iga toDios ken tikita ti'ti yej nochi wel kipolowa.

13

Ken iga manemi yej kitoka Cristo

1 Nochipa ximochokilikán iga manesi iga amoknijnmatij.

2 Amo xikelkawakan iga xikomemawikan yej mitzpaçalowiliáj, sekin yej ijkón kichijkej niga kimatikej mataj komemawijkejwa' angelejmej.

* **12:18 12:18** Ex 19 † **12:22 12:22** Áltepe' Jerusalén mochij ipan tepe' yej itoká' Sion. ‡ **12:24 12:24** Gn 4:1-16. Cain wan Abel ipilowan Adán wan Eva. Cain kimiktij Abel, wan ipan Gn 4:10 kijtowa iga iyesyó Abel "tzejtzi". Iyesyó Jesús tenextiliáj iga wel tepardonarowa.

³ Xikejlamikikan yey onokej preso, ximomachilikan kenkuá' nò ampresojtitokej iwamej. Xikejlamikikan nò yey kwalotokej iga kimagakej, kenkuá' amejemen ijón nò mitzikonochjawaj.

⁴ Nochi makiye'ita iga se namiktito' iwán amo mayawi wan se'; iga Dios yawi kicastigaroti yey masi iwán yey ayá' iwán namiktito', iwán nochi yey mo-ichtakapiáj.

⁵ Amo xikpoxpiasnekikan tomín; xiye'onókanya ke'ya iga ankipiáj, iga Dios kijtoj: "Ayí' nimitzkajtewas niga nimitzsemakas."

⁶ Iwán wel tiknojma-ijtowaj:

ToTeko nepalewiá;

inón iga ayá' nimajmawi siga tejté nechijwilijneki agaj.

⁷ Xikejlamikikan amopastorme yey mitzpowilijkej itájtōl Dios. Xikejlamikikan ken iga ye'nemikej iwán ximixkuítikan ijón ken yejemen moconfiarojkej ipan Dios.

⁸ Jesucristo ayí' mopata, inónsan yey onoya ikya, iwán yey ono' inán iwán yey nochipa onos.

⁹ Amo mamitzkajkawakan inomej yey ayompa tamachtiaj. Sé'paya tamachtiaj ayé ken Cristo tamachtiaja. Máj yekti matimanimarokan iga tikmatij iga Dios tepoxchokiliá, que iga matiktokakan inomej yey tanextiliaj de te wel mokua, puej ken iga yejemej tanextiliaj ni alín ayá' kipalewijkej.

¹⁰ Sacerdotejmej yey kitókajo' iley Moisés awal wan tejemen tik-senna'techowaj toTeko iga aya kimatij iga Cristo mi' ipan cruz iga tonochjín yey tikchijkej yey ayekti.*

¹¹ Puej ijefej sacerdotejmej kiwiga† tiopan iyesyoyolká' iga ofrenda, iga nochi gente maye'onokan iyixtaj Dios, e' icuerpoj inomej yolkamej kitatiayaj ayé pan altepe'.

¹² Ijón nò Jesús kimiktijkej ayé ipan altepe'. Mi' iga nochi gente maye'ono iyixtaj Dios. Inón iga kitoyaj iyesyoy.

¹³ Nò ken kuá' matikisakan ipan altepe' iwán matiakan kan ono' Jesús iwán nò matikmachilikan ken yéj kipijpinajtijkej.

¹⁴ Ipan inán taji ateyi se altepe' yey nochipa onos; e' tejemej tiktemojtiawij inón altepe' yey yawi onoti.

¹⁵ Inón iga nochipa matikweyimatiltikan Dios ipan itoká' Jesús. Iga tiktakuikiliáj, tikmakaj Dios yey yéj kajasi iga matikmakakan. Iga tiktakuikiliáj, timonextiaj iga yéj toTeko.

¹⁶ Amo xikelkawakan iga xichiwakan yey yekti iwán xikmakakan achi yey ankipiáj yey amotapialiáj, porque ijón tikmakaj Dios yey yéj kiye'ita.

¹⁷ Xichiwakan ken mitzijliáj amopastorme, xicredokan; porque yejemej nochipa kitztokej iga amo xipojpoliwikan. Yejemen kimatij iga kēman yawij asitij itēnoj Dios iga kijoskej nochi yey kichijkej. Nochipa xiye'nemikan iga amo xikyolmiktikan amopastorme, porque siga ayá' ijón ankichiwaj amejemen, ayá' anye'kisaskej.

¹⁸ Xiktajtaniłkan Dios iga manepalewikan. Nikmatij iga ayagaj wel kij-towa iga nikchijkej yey ayekti, nejemej niknekij maniyē'nemikan nochipa.

¹⁹ Nimitztajtaniłáj iga xiktajtaniłkan Dios iga amo mawejkati wel sej manimitzpałowilijtij.

Monawatiá

* **13:10 13:10** Versión literal: Tikpiá se altar kan awal takuaj sacerdotejmej yey tekipanowaj ipan kuetaxtiopan. † **13:11 13:11** Xikita nota Heb 5:1

²⁰ Dios kichíwa iga wel matonokan tamelá. Yéj ki-ojpa-ixitij toTéko Jesucristo kan miktoya. Iga iyeyo Jesús, Dios kichij se' pacto iga wel nochipa teyé'ita. Inán Jesús təcuidarowa ken se pastor kicuidarowa iborregojmej, yéj nokta ijefej nochi pastormej.

²¹ Dios makichíwa iga amejemen wel xiye'nemikan iwán nochipa xikchíwakan yej yekti kén yéj kineki. Iwán no Jesucristo makichíwa ipan nejemej ken yéj kineki. ¡Nochipa mamoweyimatílti Cristo! Ijkónyawa'.

²² Nokniwan, nimitztajtaniliáj iga xinetajtolkakikan kén iga nimitznonotzaj ipan inín ama' yej alín nimitzijkuilowilijkej.

²³ Xikmatikan iga toknín Timoteo ayo' preso'jito', siga nimanín asis, íwan niaj nimitzitatij.

²⁴ Xiksaludarokan inochi amopastorme'j iwán inochi yej kitokaj Dios. Tokniwan yej chantitokej Italia mitztitaniliáj saludos.

²⁵ Dios mamitzyolchikawakan amonochín. Ijkónyawa'.

Ama' yej kijkuiloj Santiago

Ama' yej kijkuiloj Santiago

¹ Nej niSantiago, yej nikchijto' ken kineki Dios iwán toTeko Jesucristo, nimitzsaludarowaj amonochin yej ankitokaj Dios yej ampapayintokej noyan ipan inin tajli.

Dios tenextiliá te matikchiwakan

² Nokniwan, amejemen xipoxpakikan kuá' kuajkuantas wetzi amoyakapan.

³ Puej ankimatija siga ayá' ankikajtejawaj iga anmoconfiarowaj ipan Dios, máj anmomachtiaj iga ankijyowiáj yej wetzi amoyakapan.

⁴ E' xikmejla'ijyowikan iga manesi iga anye'nemij iwán anye'tajlantokej iwán amo te nimitzpolokan.

⁵ Siga agaj de amejemen ayá' kimati te kichiwa, makitajtanili Dios, iwán Dios kinextilij, puej yéj tenextiliá nochi yej tikmatisnekij iwán ayá' teajajwa.

⁶ E' kuá' kitajtani, mamocfiarojto iga Dios kimakas, amo makijto iga ayá' kimakas, iga yej ijkón kichiwa, ken tikita maréjal yej nijnijiga kiwiga ejeka'.

⁷ Yej ijkón kichiwa, amo makejlanto iga toTeko yawi kimakati tejté.

⁸ Yej ayá' sesan iyalmaj, nijnijiga yawi.

⁹ Siga se toknin ayá' motapialia, mapaki iga Dios kiweyimatis.

¹⁰ Iwán yej motapialia mapaki kuá' moalimpamati. Porque yej motapialia ken tikita ixochiyo kochki', iga panówasan.

¹¹ Kuá' kisa tonati' iwán tadotonitia, kochki' waki, iwán ixochiyo xini, iwán imonsajyo ómpaya tami'. Ijkón no yej motapialia mopoipolowa kuá' kejlanto' iga máj matatani.

Matikijowikan inochi yej teyolmiktia

¹² Pakto' yej kijyowiá inochi yej kiyolmiktijto', iga kuá' pánoja, Dios kimakas yej pox yekti iwán pox mōnsajti' iga onos nochipa wan Dios, ijkón ken Dios kijlij nochi yej kichokiliáj.

¹³ Kuá' agaj kichiwasneki yej ayekti, amo makijto iga Dios nemi kichiwiliá, iga Dios ayá' kichiwasneki yej ayekti, niga agaj kichiwaltia yej ayekti.

¹⁴ Ayéj ijkón, kuá' se kichiwasneki yej ayekti, yéjsan mochiwiliá iga kiyoltilana yej iyalmaj kineki makichiwa iga kejlanto' yej ayekti.

¹⁵ Ipan inón yej ayekti yej se kejlanto' ipan iyalmaj pewa iga se kichiwa yej ayekti, iwán kuá' se kichijto' yej ayekti, nochipa miktos.

¹⁶ Nokniwan yej nimitzpochochokiliáj, amo ximokajkawakan;

¹⁷ nochi yej temakaj yej yekti iwán mōnsajti', inón temaka Dios yej kichij nochi yej xota ipan cielo. Dios nochipa ono' iwán ayi' mopata, niga kichiwa iga matonokan kan takomichkan.

¹⁸ Iga itajtōl Dios sej tinacerojkej iga matonokan ken áchtopa ipilowan iga ijkón yéj kine'.

Matikchiwakan ken kijtowa itájtɔl Dios

¹⁹ Inón iga nokniwan, sejsé de amejemen xikakikan yey mognin mitzijlijnekij, amo nimanin xitajtoqan iwán amo nimanin xikuesiwikan,

²⁰ porque yey kuesiwi, ayá' kichwa ken Dios kineki.

²¹ Inón iga xikajtewakán nochí yey ayékti yey inán mopoxchijto' iwán ximoalimpamatikan iga xikye'kakikan tájtɔl yey mitznextilijkej yey wel mitzmanawiskej.

²² E' ayéj iga san xikakikan itájtɔl Dios, sino que xikchiwakan, puej siga ayá' ankichiwaj san petz anmokajkayajtoskej.

²³ Yey san kipetzkaki itájtɔl Dios, iwán ayá' kichwa, ken tikita se taga' yey kita ixaya' ipan espejo.

²⁴ Motachiliá igánajsan, e' kuá' yáwiya, kelkawa ken iga tachá.

²⁵ Majwa' siga amejemen ankiye'tachiliáj itájtɔl Dios iwán nochipa ankichiwaj ken kijtowa, ampaktoskej nochipa noyan kan annemij. Porque itájtɔl Dios pox yékti wan texitoma kan ken tilpitokej iga tikchijtokej yey ayékti. E' yey ayá' kelkawa yey kikaki, sino que kejlanto' ipan inón ley yey yékti, inón ley yey texitoma, iwán nochipa kichwa ken tatekimaka inón ley, paktos iga ijkón kichijos.

²⁶ Siga agaj kijtowa iga kitoka Dios, iwán ayá' motentilana, mokajkayawa igánajsan iwán báldejsan iga kijtowa iga kitoka Dios.

²⁷ Yey kimela'toka iyojwi Dios iwán ye'nemi iyixtaj toTeko, inin kichwa: kipaléwiá iknokej, iwán viudajmej kuá' tayokoxtokej, no kikajtewa kuajkuantas yey ayékti yey mochwa ipan inin tajli.

2

Amo sesan matikye'itakan

¹ Nokniwan yey annoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo yey nochí wel kichwa, amo sesan xikye'itakan.

² Porque siga kan anmonechkowaj kalaki se taga' yey kiwajliga anillo de oro ipan imájpil, iwán kakijtiwí' ye'tzótzol, iwán kalaki no se yey ayá' motapialiá yey kakijtiwí' tzotzolsósol,

³ iwán máj anki-omemawíaj yey ye'taajakijto' iwán ankijliskej: "Tejwa' yékti iga nij ximotali", iwán yey ayá' motapialiá ankijliskej: "Tejwa' ómpao' xejkato o ximotali nigaj talpan."

⁴ Ijkónwa' nesi iga ayá' nochí ankiye'itaj iwán ayompa antajuzgarowaj.

⁵ Nokniwan ta' xikakikan: Dios kitapejpen yey ayá' motapialiáj ipan inin tajli iga mamoonfiarokan ipan yéj, iga maonokan kan yéj reinarowa ken yéj kijtoj iga ye'onoskej yey kichokiliáj.

⁶ E' amejemen ankipinajtiáj yey ayá' motapialiáj. ¿Ix ayejtaj yey motapialiáj in yey mitzkuujkuiliáj yey amotatki iwán mitzwawatatzowaj iga mitzwigaj itenoj yey mandarowaj?

⁷ ¿Ix ayejtaj yejemej yey maltajtowaj iga imonsajtoqa' toTeko yey ankitenewiáj?

⁸ Amejemen siga melá' iga ankichiwaj yey iley Dios, kenya nokta kijtowa kan ijkuilijto: "Xikchokili mognin kensan tej timochokiliá", ankichiwaj yey yékti.

⁹ E' siga ankinékijsan yey ankiye'itaj, iga ijkón ankichiwaj yey ayékti iwán mitzuzgarowaj iley toDios.

10 Iwán siga se kichíwa nochi ken kijtowa la ley, e' siga kikajtewa se, kenkuá' akichij nisé. Iwán siga se kichíwa nochi ken kijtowa la ley, iwán kikajtewa se, iga itechko inón kinkochiwaskej. Iwán siga se kichíwa nochi ken kijtowa la ley, e' kikajtewa se, kinkochiwaskej iga ken kuá' nochi kikajtej.

11 Porque Dios kijtoj: “Amo ximoteka wán yej ayá' iwán tinamiktito'”, kijtoj no: “Amo xitamikti”, iwán siga ayá' moteka wán yej ayá' iwán namiktito', e' tamiktiá, kichija yej ayekti.

12 Dios yawi mitzjuzgarotij iga inón ley yej texitomaki, ijkón amejemen xitajtoqan iwán xinemikan iga ankimatij iga mitzjuzgaroskej.

13 Yej ayá' tachokiliá, ayá' no yawij kichokilitij kuá' yawij kijuzgarotij; e' yej ta-ikneliá, onkisas kuá' Dios tajuzgaroj.

Ígasan iga se moconfiarowa e' akichíwa nité

14 Nokniwán, ¿te motaniliá siga se kijtowa iga moconfiarowa, e' ayá' kichíwa yej yekti? ¿Ix wel momanawij iga moconfiarówasan?

15 Ken matikijtoqan, siga agaj ayá' kipiá itzótzol niga te kikuá;

16 siga se de amejemen kijlji: “Xiyé'yawi; ximotajaki iwán xitakuá”, e' ayá' kimaka yej kineki; ¿ix kipaléwij?

17 Ijkón no yej moconfiarowa, siga ayá' nesi iga kichíwa yej yekti, inonwa' ígasan iga moconfiarowa iga kenkuá' mikto'.

18 E' agaj kijtoj: “Tej timoconfiarowa ipan Dios iwán nej nikchíwa yej Diospa kineki.” Siga ayá' tikchíwa ken Dios kineki, anesi iga timoconfiarowa, e' siga nikchíwa ken Dios kineki, kena nesi iga nimoconfiarowa ipan yéj.

19 Tej ticredowa iga Dios sesan, iwán iga ijkón ticredowa tikchíwa yej yekti, e' malespiritomej no kimatij iga Dios ono' iwán kuekuechkaj iga majmawij.

20 Amo xipáchtol, ¿ix atikmati siga se moconfiarowa wán ayá' kichíwa ken kineki Dios, inón ígasan iga moconfiarowa?

21 Dios kiye'ita' Abraham yej to-ikyapatajwéj iga yej kichij, kuá' kimiktiaya Isaac yej ipiltzín iga iyofrendaj Dios.

22 Ankitaj iga Abraham moconfiaroj ipan Dios iga kinextij ipan yej kichij, iwán iga kichij ken kineki Dios nesi' iga momela'confiaroj ipan toTéko

23 Ijkón mochij ken kijtowa itájtol Dios kan kijtowa: “Abraham moconfiaroj ipan Dios iwán iga moconfiaroj, Dios kiye'ita'.” Iwán Abraham mochij iyamígoj Dios.

24 Ankitaj amejemen iga Dios no komemawía inón yej kichíwa yej yekti, ayá' iga mopetzconfiarowa.

25 Ijkón no kichij Rahab, se siwa' yej najnamolnemiá; Dios kiye'ita' iga kichij yej yekti, iga ki-omemawij yej tapipiatoj iwán kipaléwijkej iga kojmakakej ipan se' ojtí.

26 Ijkón ken se cuerpo yej ayá' kipiá iyespíritoj, inonwa' mikto', ijkonsan no yej moconfiarowa, yej ayá' kichíwa yej yekti, inonwa' kenkuá' mikto'.

3

Tolenguaj

1 Nokniwán, amo amonochin xitamachtijnekikan, ankimatija iga yej titamachtíaj, Dios máj yawi tejuzgarotij.

² Tonochin tikchijawaj mia' yej ayekti; e' siga agaj ayá' namoltajtawa, inón ye'nemi iwán ayá' kichijawaj yej ayekti ken kitajtani iyalmaj.

³ Kuá' kawajoj tiktaliliáj freno iga matęredo, welja tikujaj kan tejemej tiknekij.

⁴ Ta'ki' xikitakan, akal no malej iga wejweyi iwán kitopewa yej pox recio ejeka', e' yej kinejentiá wel kiwiga kan kineki iga se tepostzin.

⁵ Ijkonan no tolenguaj; inón no alimpatzin, e' wel kijtowa kuajkuantas, ken tikita se tizjin yej wel kitatiá weyi akawalyoj.

⁶ Tolenguaj ken tikita ti'ti iwán wel kijtowa komati yej ajayekti iwán temopa tosempan, iwán Tzitzimi' kichijto' iga tolenguaj ken kuá' wewelkato', iwán wel tewiga kan ayi' sewi ti'ti.

⁷ Wel tikmansojtiliáj nochi animal, totomej, kowamej, iwán yej momati lamarijti';

⁸ e' ayagaj wel motentilana. Tolenguaj ayagaj wel kimansojtiliá iwán kipiá ken tikita veneno yej tamiktiá.

⁹ Iga tolenguaj tikweyimatiltiáj toTaj Dios iwán tikmalijliáj toknimej yej Dios kichij kensan yéj.

¹⁰ Ipan sansé toten kisa ye'tajtól iwán yej ayekti. Nokniwan, amo ijkón matikhijwakan.

¹¹ ¿Ix wel ipan se atzontekon kisa ye'ka' iwán chichika'?

¹² Nokniwan, ¿ix ipan amakuawi' wel ono nantzín, o ipan xoxokomeka' wel moteki itakilká amakuawi'?* No ipan se atzontekon awel kisa ye'ka' iwán yej poye'.

Yej wel kentenderowaj ken Dios kineki

¹³ Siga agaj de amejemen kixmati itajtól Dios iwán nochi kentenderowa, manesi iga ye'nemi iwán mamoałmpamati.

¹⁴ E' siga amejemen anta-ixitajo' iwán ankitemowaj iga amejemejsan xiye'onokan, entonces amo ximoweyimatikan iga ankixmatij itajtól Dios, ijkón ayá' nemi ankichijawaj yej yekti.

¹⁵ Porque inqmpa tamatilis ayá' wí' de Dios, sino que de inin tajli, de taga' iwán de tzitzimi'.

¹⁶ Kan ta-ixitalo iwán kan kinekij nochi iga yejemejsan, ompa ayá' tawelonolo' iwán ompa mochiyto' nochi yej ayekti.

¹⁷ E' yej wel kentenderowaj ken Dios kineki, ye'nemij iwán ayá' takuejkwesowaj; iwán pox te-ijknimej, iwán ye'tajlantokej. Iwán ta-ikneliáj iwán kichijawaj yej yekti iwán ayá' takajkayawaj.

¹⁸ Yej kinekij iga maonolo tamelá kimopaj sekin iga maonokan tamelá iga maye'nemikan.

4

Amo matiktokakan yej ayompa nemij

¹ ¿Ankimatij te iga anmogagaj iwán anmokuejkwesowaj? Inón kisa ipan amoalmaj kan ono' kuajkuantas yej mitzyoltilana iga xikchijwakan yej ayekti.

* **3:12 3:12** "Amakuawi'" achi ken "higuerajuawi'". Xikita glosario "Higo". "Nantzín", español "aceitunas" yej itakilká kuawi' yej itoká olivo. Xikita glosario "Olivo".

² Ankipiasnekij tejté iwán como awel ankipiáj, antamiktiáj, anmomagaj iwán anmokeujkuesowaj iga anta-ixitaj. Awel ankipiáj wej ankinekij iga ayá' ankitajtaniáliáj Dios.

³ Iwán siga ankitajtaniáliáj Dios, ayá' mitzmakaj iga ayompa ankitajtaniáliáj iga ankinekij xiknaṃolṃtamikān.

⁴ ¡Amejemen wej ayompa annemij! ¿Ix ayá' ankimatij iga wej kiye'ita wej ayompa mochiwa ipan inin tajli, Dios kijiya inón? Wej kichiwāsneki wej ayompa mochiwa ipan inin tajli, kichīwa iga Dios makijiya.

⁵ Inón iga itájtōl Dios kijtowa: “IyEspíritoj Dios wej ono' topan tepoxchokiliá iwán akineki se' matiktokakān.”

⁶ E' Dios máj tepalewía iga tepoxchokiliá; itájtōl Dios kijtowa: “Dios ayá' kipalewía wej moweyimatij, e' kikleliá wej moalimpamatij.”

⁷ Kichiwakān wej Dios kineki iwán amo xikchiwakān ken kineki Tzitzimi' iwán yéj mitzcholowiljskej.

⁸ Xikna'techokān Dios iwán yéj mitzna'techoskej. Amejemen wej ankichiwaj wej ayekti ayo' máj xikchiwakān wej ayekti. Amejemen weyki' ankitokasnekij Dios iwán nō ankichiwaj wej ayekti wej mochiwa ipan inin tajli, xiksentaḷkānsan amoḷmaj ipan Dios.

⁹ Ximoyolyamanakān, xichokakān iga anmomachiliáj iga ankichijtokej wej ayekti. Siga anwetzkatokej, xichokakān; siga ampaktokej, ximoknomatikān.

¹⁰ Ximoalimpamatikān iyixtaj toTēko, iwán yéj yawi mitzweyimatilṃtij.

Amo xikpōpowa moknīn

¹¹ Nokniwān amo ximopopowakān. Wej kipopowa iyiknīn, iwán kijuzgarowa iyiknīn, iga ijkōl kimalijliá iwán kijuzgarowa iley Dios wej tenextiliá iga matikchokilikān toknīn. Siga tikjuzgarowa la ley, tej ayá' tikchiwa ken kijtowa la ley iga timomachiliá iga máj tiye'nemi.

¹² Petz Dios wej temá' iley wel tejuzgarowa, inón wej wel tamānawía o tapolowa; ¿in tej, tē moteki iga xikjuzgaro se'?

Amo matimoweyimatikān

¹³ Inán xikakikān inin, amejemen wej ankijtowaj: “Aman o mošta niatij ipan inepa alṃtepe', ompa nonoskej se año iga nitanamakatoskej iwán niktāntoskej tomīn”,

¹⁴ iwán niga ankimatij wej moštapa yawi mochiwati. ¿Kéntaj an in tejemej iga tonokej? Ken tikita se apō' wej nesiki iwán imanin poliwi sej.

¹⁵ Ijkīnwa' in xikijtoqān: “Siga toTēko kineki, tonoskej iwán tikchiwaskej inin o inepa.”

¹⁶ Welān anmoweyimatij iga ankijtowaj wej ankichiwāskej, iwán ayekti iga se moweyimati.

¹⁷ Wej kimati tē iteki wej yekti iwán ayá' kichīwa, ayompa kichīwa.

5

Wej motapialiáj wān ayá' ta-ikneḷiáj

¹ ¡Xikakikān amejemen wej anmotapialiáj! Xichokakān iwán xitza-
jtzikān iga yawij mitziknochiwati.

² Amotomīmej poxkatokej; amotzotzolmej kixajxapoyótija chijki.

³ Amo oro iwán amoplataj misotatokej iwán iga misotato', inón mitznexťskej iga anyawij ampoliwitij iwán ken tikita ti'ti yawij mitz-tatitij. Poxsan ankinechkojkej amotomın inán kuá' na'ya iga Dios yawi tajuzgaroťi.

⁴ Ayá' ankixtajkej yej tekipanojkej ipan amómil iwán toTeko yej nochi wel kichíwa kika' yej yejemej kitajtantokej. Inón tomın yej ayá' ankixtajkej ken kuá' tzajtzi iyıxtaj Dios amocntraj.

⁵ Iga ipan inın tajli amejemen anye'onoyaj, ankichıwayaj yej ankineki, anmochikajtokej ken ganado; iwán yawi asiti kuá' yawij mitzmiktitij.

⁶ Amejemen ankijtokej iga mamikıkan yej ayá' kichijkej yej ayekti iwán ankimiktijkej iwán yejemej awel momanawijkej.

Matimıxkuıtıkan ipan Job

⁷ Inón iga nokniwan xiktawelchıxtokan este kuá' wı' toTeko. Ximıxkuıtıkan ipan yej tekipanowa ipan mįjli, yej kitawelchá este mamochıwa yej kitoga', iwán kitawelchá iga mawetzi tiawa'.

⁸ Amejemen no xiktawelchakan iwán amo ximosemakakan, iga ayo' wejka iga wı' toTeko.

⁹ Nokniwan amo ximosepantejtelwıkan, iga amo mamitzjuzgarokan, iga Dios yej tajuzgarowa wı'nekiya.

¹⁰ Nokniwan, ximıxkuıtıkan ipan profetajmej* yej kipojkej itájtol toTeko iga kıjyowijkej kuá' kıknočhıkej.

¹¹ Puej tejemen tikye'itaj yej kıjyowıá kuá' kıknočhıwaj. Amejemen ankıkakıkeja kén iga Job nochi kıjyowij, iwán ankimatij kén iga máj máj toTeko kıpalewij, iga toTeko pox tachokılıá iwán ta-ıknęliá.

Ken iga matinemıkan

¹² Nokniwan, amo xıkıjtokan "kıtztó' Paj", nıga "kıtztó' cielo", nıga "kıtztó' tajli", iwán nité nokta. Kuá' ankıjtowaj "kena" ıjkón mamochıwa; kuá' ankıjtowaj iga "ayá'" ıjkón mamochıwa, iga Dios amo mamitzjuzgarokan.

¹³ Sıga agaj de amejemen nemi kıknočhıwaj, matajto wan Dios. Sıga agaj pakto', makıtakıjkılı Dios.

¹⁴ Sıga agaj wetıto', makinotza ancıanojmej† yej monechkowaj tiopan iga maoradokan iga yéj, iwán ipan itoka' toTeko makıtalılıkan aceite.

¹⁵ Iwán kuá' antajtowaj wan Dios, ximoconfıarokan ipan yéj, toTeko mitztajtolkakıskej iwán yej wetıto' yektiás; iwán sıga kichij yej ayekti Dios yawi kelkawılıti.

¹⁶ Inón iga xımotenxitomakan sewo' iwán se' yej ankichijkej yej ayekti, iwán sejsé de amejemen xıktajtanılıkan Dios iga makachıtıalı toknımej. Kuá' se yej ye'nemi tajtowa iwán Dios, Dios wel poxsan kichıwa yej quıtajtanılıá.

¹⁷ Profeta yej itoka' Elıas tađa' katka kensan tejemen, iwán kuá' kitajtanılıj Dios iga amo mawetzi tiawa', ayá' wetzi' ipan tajli ipan eyi año wan tajko.

¹⁸ Kuá' sej kitajtanılıj Dios, wetzi' sej tiawa' iwán ipan tajli poxsan močhıj yej motoga'.

¹⁹ Nokniwan, sıga agaj de amejemen mopoıpolowa iga kıkajtewa ıyowji Dios, iwán sewo' sej kıye'ojkuılıtiá,

* 5:10 5:10 Xıkıta glosario "Profeta". † 5:14 5:14 Xıkıta glosario "Anciano".

²⁰ xikmatikān amejemēn siga agaj makiye'ojkuḷti yej ayompa nemi, kimānawīá iga mikiá iwān kichjwas iga toTēko wel kēlkawiliá mia' yej kichij yej ayēkti.

Áchtopa ama' yej kijkuiloj San Pedro

Pedro kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej nijnijiga chantitokej

¹ Nej niPedro iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kitítan. Nimitzjikuilowiliáj noknijwan yej mitzkixtijkej† ipan amopajsmey iwán inán anchantitokej ipan estađojmey yej itokamej, Ponto, Galacia, Capadocia, Asia iwán Bitinia.

² Amejemen yej mitztapejpenkej ken ikyay kejlantoya toTaj Dios. Iwán el Espíritu Santo kichij iga xiye'nemikan iwán xikchiwakan ken kineki Jesucristo yej mitzperdonarojkej iga iyeyso yej kitoyaj kuá' mi'.‡ Mamitzpalewikan Dios iwán yéj makichjwa iga nochipa xonokan tamelá.

Mamoweyimatilti Dios

³ Matikweyimatiltikan Dios yej íTajpa toTeko Jesucristo, iga poxsan te-iknelij. Kuá' ojpa-isa' Jesucristo kan miktoya, kichij iga mati-ojpanacerokan sej iga wel matikmatikan iga nochipa tonoskej iwán.

⁴ Dios temakas yej yékti, yej anto' ajko ipan cielo, yej ayí' tamis, niga nempoliwis, niga palanis ken nochi yej tikixmatij ipan tajli.

⁵ Iga annoconfiarojtokej ipan Dios, yéj mitzpalewiáj iga ipoder este que mitzsalvaroskej kuá' asis hora iga yéj yawi tajuzgaroti.

⁶ Iga inán amejemen poxsan xipakikan, malej iga amejemen achi alín tiempo ankisufriroskej iga kuajkuantas mitzchjwilijkej.

⁷ Iga annoconfiarowaj pan Dios, inón poxsan valerowa ken tikita oro. Iga oro manesi iga mela'oroj, moprobarowa pan ti'ti. Ijkonsan no iga manesi iga annomela'confiarowaj ipan toTeko kuajkuantas mitzpasaroskej iwán mela'nesis siga ankijyowiskej kuá' ankisufriroskej. Iga annoconfiarowaj ipan Dios inón majya sej valerowa que oro; iga oro támissan keman. Ijkón, kuá' nesiki Jesucristo, ye'tajtoj iga amejemen iga annoconfiarowaj ipan toTeko, mitzweyimatiltiskej iga ankijyowijkej yej mitzchjwilijkej.

⁸ Amejemen anchokiliáj Jesucristo malej ayí' ankitaj; iwán malej iga aya ankitaj, ankicredowaj yéj. Ampoxpakij, este awel ankijtowaj iga tájtól ken iga nochipa ampoxpakij.

⁹ Ampakij iga ankimátija iga toTeko mitzsalvaroskej iga annoconfiarojkej ipan yéj.

¹⁰ Ikyay profetajmejš momachtijkej iwán tatajtantenkej iga matikatan ken iga mosalvaroloj, iwán kijtojkej iga Dios tesalvaroj iga tepoxchokiliá.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". † **1:1 1:1** Kikixtijkej iga moconfiarojkej ipan Jesucristo. Ipan Hch 8:1 tikitaj ken iga pe' mochiy ijkón. ‡ **1:2 1:2** Ipan griego tajtowa iga kajzelwiá iga iyeyso Jesucristo. Anka Pedro kejlamiá ken kichjwayaj ikya judiyojmey iga maye'onokan iyixtaj Dios. Ex 24:8, Heb 9:19, Ex 29:22, Heb 10:22, Lv 14:6-7 y Lc 5:14 § **1:10 1:10** Xikita glosario "Profeta".

11 Ikya kuꝝ' Cristo aya wĩtziá ipan tajli, profetajmej kinekiáj maki-matikꝝn a'yéj an kichiwꝝs iga mamosalvarꝝlo iwꝝn kꝝman mochiwꝝs. IyE-spiritoj Cristo kimatĩltiaya profetajmej kén iga Cristo yawij kinkꝝchĩwatiꝝ, iwꝝn kén Cristo yawij kiweymatĩltĩtĩj.

12 E' Dios kimatĩltij inomej profetajmej iga yej yejemej kijtojkej ayéj iga yejemej, sino iga amejemen xiye'onokꝝn. Inꝝn Dios kitĩtan el Espĩritu Santo, kĩa' ipan cielo iga makipalewi inomej yej kipowaj itájtꝝl Dios iga amejemen xikmatikꝝn inĩn ye'notĩciaj yej aya ankimatiáj, yej angelejmej* nꝝ kinekij magui' makimatikꝝnya.

Dios tenꝝtza iga matiye'nemikꝝn

13 Inꝝn iga xikitakꝝn ken iga annemij, xiye'tajlantokꝝn iwꝝn nochipa ximoconfiarꝝtokꝝn ipan Dios iga yéj yawi mitzsalvarꝝtĩj kuꝝ' nesiki Jesucristo.

14 Xinemikꝝn ken inomej tepilowan yej kichiwaj nochi yej kitekimakaj, amo xikchijtokꝝn yej ayékti ken ankichiwaj kuꝝ' aya ankixmatiáj Dios.

15 Majwa' xiye'nemikꝝn, ijkón ken kajasi iga manemikꝝn yej kitokaj toTꝝko, porque Dios yej mitznꝝtꝝkꝝj, ayi' kichiwꝝ yej ayékti.

16 Porque kꝝn ijkuilijto' itájtꝝl Dios, ijkĩn kijtowa: "Amo xikchiwakꝝn yej ayékti; porque nej ayi' nikchiwꝝ yej ayékti."[†]

17 Amejemen ankijliáj iga "amoTaj" in Dios, yej kijuzgarowa kensan iga sꝝ kichiwꝝ, yéj ayá' sꝝsan kiye'ita. Nochipa ximoalĩmpamatikꝝn iyixtaj Dios mij amonókejo' ipan inĩn tajli.

18 Ankimátija iga amejemen Dios mitzxitonkej kꝝn ikya ken an-ilpitoyaj iga ankichijtoyaj yej ayá' mitzpaléwiáj, kensan kichijtoyaj amo-ikyapatajwꝝn. Dios iga mitzxitonkej ayá' kixtaj iga oro o plata,

19 sino que iga Jesucristo iyesyꝝ yej pox valerowa. Jesucristo kimiktijkej ken sꝝ borregojtzn[‡] yej yéktito', yej ayi' kichij yej ayékti.[§]

20 Cristo inꝝnya nokta iga onoya este kuꝝ' aya mochiwꝝya inĩn tajli, e' inꝝn nesiko kuꝝ' ay'ya wejka iga tajuzgarꝝki toTꝝko. Nesiko iga amejemen xiye'onokꝝn.

21 Kuꝝ' wꝝlaj Jesucristo, yéj mitznexĩlijkej kén iga ankicredowaj Dios yej ki-ojpa-ixitĩj Cristo kꝝn miktoya. Iwꝝn Dios kichij iga Cristo poxsan makiweymatĩltikꝝn. Inꝝn iga amejemen anmoconfiarꝝkej ipan Dios iwꝝn ankimela'matitokej iga Dios kichiwꝝs ken kijtoj.

22 Inꝝn amejemen iga ankichiwaj ken kijtowa itájtꝝl Dios, ay'ya ankejlantokej yej ayékti iwꝝn welja ankimela'chokiliáj tokniwꝝn. Inꝝn iga poxsan ximosepanchokilijkꝝn sewo' iwꝝn se' iga inochi amoalĩmajmej.

23 Porque amejemen sej an-ojpanacerꝝkej,* e' amotaj ayejo' yej miki, sino que mitzmakekej vida Dios iga itájtꝝl yej isato' iwꝝn nochipa onos.

24 Porque itájtꝝl Dios kijtowa:
Nochi gente ken tikita kochki',
iwꝝn nochi yej motapialia' moweyimati, iwꝝn inꝝn yej kipia', ken tikita
ixꝝchiyo kochki'.

Kochki' wꝝki iwꝝn xĩni ixꝝchiyo;

25 e' itájtꝝl toTꝝko nochipa onos.

* **1:12 1:12** Xikita glosario "Ángel". † **1:16 1:16** Lv 11:44-45; 19:2 ‡ **1:19 1:19** Xikita glosario "Borrego". § **1:19 1:19** Ex 12:3,5 * **1:23 1:23** Jn 3:3

Iwán inín tájtól inón ye'notíciáj yej tasalvarowa yej amejemen mitzpow-
ilijkej.

2

¹ Xikajtewákanya iga ankichiwaj nochi yej ajayekti, ayo' xitaka-
jkayawakan, amo san ximopajpantikan iga anye'nemij, amo xita-ixitakan
iwán amo xitapopowakan.

² Ximochiwakan ken seli'kokone' yej atanekij iga kinektokej chichiwalá',
iwán inonwa' chichiwalá' kijtojneki itájtól Dios yej pox ye'kti iwán
tepaléwiá iga wel máj matimoconfiarokan ipan yéj iwán wel tesalvarowa.

³ Amejemen ankimátija iga toTéko poxsan te-ikneliá.

Cristo, te'ti yej isato'

⁴ Inón iga xikná'techokan toTéko Jesucristo, yéjwa' ken tikita se te'ti yej
isato', yej la gente kitajkalkej, e' inón te'ti Dios kitapejpen iwán poxsan
valerowa.

⁵ Amejemen nō ken antemej yej isatokej, iwán iga inomej te'ti Dios nemi
kichjwa tiopan kan onos iyEspíritoj, iwán amejemen ansacerdotejmej yej
ankichiwaj ken kineki Dios, iwán Jesucristo mitzpaléwiáj iga ankimakaj
iyofrendaj Dios yej poxsan kiyé'ita.

⁶ Nō ijkín ijkuilijto' itájtól Dios:

Nej niktaliá se te'ti ipan Jerusalén,* inón te'ti kan pewa iga mochiwa kajli,
iwán inón te'ti Dios kitapejpen iga poxsan valerowa,
yej ipan moconfiarowa ayá' mopinajtij.

⁷ Iga amejemen yej anikredowaj, inón te'ti poxsan valerowa, e' iga inomej
yej ayá' kicredowaj, mocumplirowa kan ijkuilijto' pan itájtól Dios:

Yej kalchiwaj kitajkalkej inón te'ti,

e' inón te'ti majya sej valerowa iga kitapejpenkej iga ipan mataksato kajli
yej nemi mochiwa.

⁸ Nō mochiw yej ijkín ijkuilijto':

Te'ti kan mokxiwitekilo iwán te'ti yej tawetziltiá.

Yejemej mokxiwitekij iga ayá' kicredowaj itájtól Jesucristo, inomej inonya
nokta iga walkej.

Amejemen itatki Dios

⁹ E' amejemen gente yej Dios mitztapejpenkej, ansacerdotejmej yej
antekipanowaj iga yéj. Amejemen gente yej anye'nemij iyixtaj, iwán
mitznótzkej iga xikpowakan yej Dios kichij yej ayagaj máj wel kichjwa.
Dios mitzkixtijkej kan ankichijtoyaj yej ayekti iga inán xikchiwakan yej
ye'kti ken yéj kineki.

¹⁰ Ikya amejemen ayéj te amoteki iyixtaj Dios, e' inán amejemen gente
yej itátkiya Dios. Ikya ayagaj mitzikneliayaj, e' inán mitzikneliája Dios.

Xinemikan ken Dios kineki

¹¹ Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, yej ken anwejkachanejkej iwán yej
ken ampanówajsan pan inín tajli,† nimitztajtaniáj iga amo xikchiwakan
yej ayekti yej mitzyoltlanaj, wan amo xikchiwakan yej ayá' mitzpaléwiáj
iga ankitokaj iyojwi toTéko.

* **2:6 2:6** O "Sion" yej itoká' tepé' kan mochiw altepe' Jerusalén. † **2:11 2:11** Anka kijtojneki iga
yej kitoka Cristo imela'chan ipan cielo.

¹² Xiye'nemikañ iyixtaj yej ayá' kicreḏowaj Dios. Ijkón yejemej, malej iga amejemen mitzijiłiáj iga ankichiwaj yej ayekti, yejemen kitaskej iga ankichiwaj yej yekti iwán kiweyimatiłtiskej Dios kuá' yéj wı' tajuzgaroki.

¹³ Iga ankitokaj toTeko, xiktajtolkakikañ yej mandarowaj ipan inın taji: ken el rey César‡ iga yéj máj mandarowa,

¹⁴ iwán gobernadormej iga kiłıtani el rey iga makicastigarokañ yej kichiwaj yej ayekti iwán maye'tajtokañ iga yej kichijtokej yej yekti.

¹⁵ Porque Dios kineki iga amejemej xikchiwakañ yej yekti iga ay'ya mamitzpopowakañ inomej yej xejxeto'nemij yej akixmatij itájtól toTeko.

¹⁶ Xinemikañ ken yej wel ankichiwaj ken ankinekij iga ayagaj mitzpiáj ken esclavo,§ e' malej iga wel ankichiwaj ken ankinekij, amo iga inonya xikchiwakañ yej ayekti. Xinemikañ ken iyescłavomej Dios iga ankichiwaj ken yéj kineki.

¹⁷ Xitarrespetarokañ, xikchokilikañ tokniwán, xikmajmawilikañ Dios iwán xik-respetarokañ rey César.

Matimixkułitikañ pan Cristo ken iga kisufriroj

¹⁸ Amejemen yej an-esclavomej, xikchiwakañ ken mitztekimakaj amotekomej. Siga te-ijikniimej o malej ayá' o siga mitzinkoçhiwaj.

¹⁹ Dios mitzye'itaj siga ankijyowiáj malej iga amotekomej mitzyokacas-tigarowaj iga ankichiwaj ken Dios kineki.

²⁰ E' siga mitzinkoçhiwaj iga ankichiwaj yej ayekti, ay'ya agaj wel kijtowa iga mitzyoka-iknoçhiwaj; e' siga ankichiwaj yej yekti iwán mitzinkoçhiwaj iwán ankijyowiáj, Dios kiye'ita.

²¹ Iga inón nokta mitztapejpenkej Dios; iga Cristo nō kinkoçhijkej iga totechko, inón iga matikchiwakañ ken yéj kichij.

²² Cristo ayı' kichij yej ayekti iwán ayı' takajkayaj.

²³ Kuá' kuajkuantas yej ajayekti kijliayaj, Cristo ayá' tatenkuepiliaya iwán kuá' kimagakej, yéj ayá' momakuepa' sino que kisentáliaya iyalmaj pan Dios yej taye'juzgarowa.

²⁴ Cristo miguı' ipan cruz iga totechko, iga inán tejemej matikajtewakañ iga tikchijtokej yej ayekti, iwán welja matiye'nemikañ. Cristo kimagakej este pox eskısa', iga amejemen xi-achitiakañ.

²⁵ Porque ikya amejemen ken tikita anborregojmej yej pojpolijtime-miáj, e' inán ayo' ampojpolijtinemij iga ankitokaja Cristo yej nochipa mitzcuidarowaj.

3

Ken makichiwakañ yej namiktitokej

¹ Ijkonsan nō amejemen siwatkej yej anwewejojkej, xikchiwakañ ken kijtowa amowéj, ijkón sejsé de yejemej yej ayá' kicreḏowaj itájtól Jesucristo, wel nō makicreḏokañ, malej iga ayá' ankipowiliáj,

² iga yejemej kitaskej iga anye'nemij iwán antarrespetarowaj.

³ Iga anmomonsajtiliáj, ayá' ono' iga kén anmotziytzikuiáj iga mapoxye'nesi amotzónkal, o iga iktalıkañ yej de oro, o iga xiknentikañ amotzótól yej pox patioj.

‡ 2:13 2:13 Xikita glosario "César". § 2:16 2:16 Xikita glosario "Esclavo".

4 Majwa' anyoltzopelikmej, iga ijkõmpa mõnsajtilis nikeman atamis, iwán ompa nesi iga amejemen ante-ijknimej iwán ankichiwaj iga xonokan tamelá, inõnwa' kipoxye'ita Dios.

5 Ijkõn yoltzopelikmej siwatkej yej ikyapamej yej ye'nemiáj. Yejemej moconfiarowajay ipan Dios iwán kicredowajay iwewejmej.

6 Ijkõn kichij Sara, yéj kicredoj iwéj yej itõka' Abraham. Kuá' Sara tajtowaja wan iwéj, kijliaya "noteko". Iwán amejemen anmochiwaskkej ken kuá' ipilowan Sara, siga ankichiwaj yej yekti iwán ayá' ankimajmawiliáj nité.

7 Amejemen tajtaga' yej annamiktitokej, xikye'itakan sejsé amosiwa'. Yejemej kajasi iga xik-respetarokan porque siwatkej ayá' máj tajyowiáj que tajtaga'; yejemej nõ mosalvaroskej kensan amejemej iga Dios mitzikenliáj. Ijkõn xikchiwakan iga nité amo mamitzzakuilikan kuá' antajtowaj wan Dios.

Yej kinkochiwaj iga kichiwaj yej yekti

8 Inin nimitzijliáj, xonokan ken kuá' sešan amoalmajmej, xita-iknelikan iwán ximosepanchokilikan. Xite-ijkniwan iwán amo ximoweyimatikan.

9 Siga agaj mitzchiwiliáj tejté yej ayekti, amo nõ xikchwilikan ijkõn. Siga agaj mitzijliáj kuajkuantas yej ajayekti, amo xiktenkuepilikan. Majwa' xik-tajtanilikan Dios iga makipalewikkan yejemej, porque Dios mitztapejpenkej iga mamitzye'chiwakan.

10 Iga ijkín kijtowa itájtõl Dios:

Yej kineki maye'ono iwán mapakto,
amo makijijto yej ayekti
niga matakajkayawa.

11 Amo makichywa yej ayekti, makichywa yej yekti.

Makichywa iga nochipa maono tamelá wan nochi toknimej.

12 Iga Dios kipalewiá yej ye'nemij,

iwán kitajtolkui kuá' oradowaj,

e' ayá' kiyé'ita yej kichiwaj yej ayekti.

13 ¿A' wel mitzchwiliskej yej ayekti siga amejemen nochipa ankichiwaj yej yekti?

14 Siga agaj mitzchiwiliáj tejté iga ankichitokej yej yekti, amejemen xipakikan. Amo xikmajmawilikan ni agaj, niga ximajmatokan.

15 Majwa' ipan amoalmaj xikweyimatilikkan Cristo iga yéj amoTeko. Nochipa xikmatitókanya te ankijliskej nochi yej mitztajtanij de inõn yej amejemen ankichixtokej iga anmoconfiarowaj ipan toTeko.

16 E' kuá' antajtowaj, amo ximoweyimatikan iwán xitarrespetarokan. Yej amoalmaj mitzijliáj iga yekti, inõn xikchiwakan, iga yej mitzmajliáj iga ankiaredojtokej Cristo, mamopinajtikkan iga san tajtajtojkej.

17 Máj yekti, siga Dios kineki, mamitzknochiwakan iga ankichiwaj yej yekti, que iga mamitzknochiwakan iga ankichiwaj yej ayekti.

18 Porque Cristo nõ kinkochijkej kuá' kimiktijkej iga yej ayekti tikchijkej. Mi' sešan vej iga totechko iwán ay' kajasi sej iga mamiki iga tejemej. Yéj ayá' kichij yej ayekti; e' migui' iga yej kichiwaj yej ayekti wel maonokan itenoj Dios. Migui' icuerpoj iwán iyEspiritoj Dios ki-oja-ixitij.

19 Iwán iyEspiritoj Cristo yajki kitatapowito inõmej espiritojmej yej presojititokej.

20 Inomej yej pox ikya ayá' kicređojkej yej kijtoj Noé, kuá' Dios kijyowilijtoya iga kichixtoya iga mamoyolpatakan inomej miej Noé nemi kichijwayaj weyi ákal. Ocho toknijmej momanawijkej ipan weyi ákal, inomej ayá' amikikej.

21 Inón a'ti kijtojneki yej ken iga mobautizarolo* inán, yej iga timosalvarojkej. Iga se mobautizarowa, ayéj iga maewi ikajlo', sino que iga se makitajtanili Dios iga makiperdonaro yej kichija yej ayékti. Iwán timosalvarowaj iga Jesucristo ojpa-isa' kan miktoya.

22 Yéj yajki ipan cielo iwán ewato' iladoj iye'ma† Dios iwán yéj kimandarowa angelejmej iwán nochi yej mandarowaj iwán kipiáj poder.

4

Matikchijwakan ken Dios kineki

1 Ijkón ken Cristo kinkochijkej, ijkón nò amejemen xiksentalikan amoalmajmej iga mamitzknochijwacan. Yej kijyowiá iga kinkochijwaj ken Cristo, kikájteja iga kichija yej ayékti.

2 Ijkón kitekichijtos nochipa ken kineki Dios, ayá' kichijtos ken kiyotilana yej ayékti.

3 Ikya nò amejemen ankichijtoyaj ken kichijwaj yej ayá' kixmatij Dios, amejemen anmotejayaj wan yej ayá' iwán annamiktitokej, ankichijtoyaj yej mitzyotilanayaj yej ayékti, antawanayaj, nochipa ansentawanayaj kan pox antajtakuyaj iga an-ilwichijwayaj, iwán ankiweyimatiltiyaj idolojmej. Iwán Dios kijiya nochi idolojmej.

4 E' inán yejemej ay' kojasiy te iga ay'ya ankichijwaj ken yejemej kichijwaj, iwán mitzpopówaja.

5 Yejemen se dia yawij asitij itenoy Dios yej kijuzgarowa yej isatokej iwán yej miktokej, iwán yejemen kijtoskej nochi yej kichijkej.

6 Porque yej inán miktókeja nò ikyay kipowilijkej ye'noticiaj iga iyepiritojmej wel isatoskej nochipa wan Dios. Iga Dios kijoja iga nochi gente miki.

7 Ay'ya ke' poliwi iga yáwiya tamiti nochi. Inón iga amejemen xiktapejpenakan iga xikchijwakan yej yékti iwán nochipa xitajtokan wan Dios.

8 E' yej máj yékti, amejemen ximopoxchokilikan porque iga anmopoxchokiliáj wel anmoelkawiliáj siga agaj mitzchijwiliáj yej ayékti.

9 Xitaqmemawikan kuá' mitzpałowiliáj yej akipiáj kan kawij, amo te xikijtokan.

10 E' ijkón ken Dios sejsé mitzmakakej yej wel ankichijwaj, inón xikuikan iga xikpalewikan sekin.

11 Siga agaj wel ye'tajtowa, makipowa itájtól Dios. Siga agaj wel kipalewiá se' toknij, makichija iga itájpál yej Dios kimaka. Nochi yej ankichijwaj, xikchijwakan iga mamoweyimatilti Dios ipan itoka' Jesucristo, porque yéj iga iweyi poder nochipa mandarowa. Ijkónyawa'.

Kinkochijwaj iga kitokaj Cristo

12 Noknijwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo ximomajtikan kuá' ankisufrijowaj iga kuajkuantas mitzchijwiliáj iga anmoconfiarowaj ipan Cristo, inón ankimatitókeja.

* 3:21 3:21 Xikita glosario "Bautizar". † 3:22 3:22 Yej ewato' iladoj iye'ma' se rey, nò mandarowa. Ijkón Jesús senmandarowa wan itaj.

¹³ Majwa' xipakikān kuā' mitziknočhiwaj kensan Cristo nō kinknočhijkej, iga nō xipakikān kuā' wj' iwān iweyi poder.

¹⁴ Xipakikān kuā' mitzijliáj kuajkuantas iga ankitokaj Cristo, iga iyE-spíritoj Dios yej nochi kimandarowa, ono' wān amejemen. Yejemej kimajliáj Dios, e' amejemen ankiweyimatiłtíaj.

¹⁵ Siga agaj de amejemen kinknočhiwaj, ayejpa iga antamiktijkej, niga antachtekkej, niga ankichijkej yej ayēkti o niga anyokayawij antajtōtj kān ayá' kajasi xitajtōkan.

¹⁶ E' siga mitziknočhiwaj iga ankitokaj Cristo, amo xipinawakan, majwa' xikweyimatiłtikān Dios iga inōn mitzchīwiliáj.

¹⁷ Ási'ya hora iga Dios yawi tajuzgarōti, e' pewa ipan ipilowan Dios. Siga pewa ipan tejemej, ¿kān kimakatij in inōmej yej ayá' kichiwaj ken kijtowa itájtōl Dios?

¹⁸ Siga yej ye' nemi ayéj fácil iga mosalvarowa, ¿kān kimakati yej kichijto' yej ayēkti?

¹⁹ Inōn iga yej kisufrirowaj iga ijkōn kineki Dios, máj makichiwakan yej yekti iwān makisentalikan iyalmajmej ipan Dios yej tečhij, pues Dios nochipa kichīwa yej kijtowa.

5

Pedro kinōnōtza yej kitokaj toTēko

¹ Achi manimitznōnōtzakan amejemen ancianojmej* yej ankidirigirōwaj tokniwān yej kitokaj Cristo. Nej nō ni-ancianoj kensan amejemen, iwān nej nikita' ken kinknočhijkej Cristo. Nej nō nisen-onos wān toTēko kuā' kinēxtj iweyipoder.

² Xikitakan tokniwān yej Dios mitzmakakej iga xicuidarōkan. Xicuidarōkan ken sē yej kicuidarowa yolkāmej. Xikyolmakakan iga xichiwakan ken Dios kineki, iwān amo xikteki'chīwakan. Ayéj iga tomin mamitzyołtilanakān.

³ Amo xiktekimakakan ken kuā' amotatki tokniwān yej ankiuidarowaj, majwa' mamixkułtikān ipan amejemen iga anye'nemij.

⁴ Ijkōn kuā' nesiki Jesucristo yej kimandarowa nochi pastōrmej, amejemen mitzmaskej amocorōnaj† yej este mōnsajti' yej ayj' tamis.

⁵ Ijkōnsan nō amejemen chokomej, xichiwakan ken mitzijliáj ancianojmej. Ximoalmpamatikan iga wel ximosepancredōkan iga ijkīn kijtowa itájtōl Dios:

Dios ayá' kiye'ita yej moweyimati, e' kipalewiá yej moalmpamati.‡

⁶ Ximoalmpamatikan iyixtaj Dios yej kipiá poder, iga yéj wel mamitzweyimatikan kuā' nokta kinēkis.

⁷ Xikijlikān Dios nochi yej amejemen mitzyolmiktijtokej, iga yéj kineki mamitzpalewikan.

⁸ Xitajlantōkan, amo ken kuā' xikochtōkan; iga Tzitzimi' mitzijiyaj iwān yéj ken tikita tekuāni yej tzajtztinemi iga kiteṁowa yej yawi kikuati.

⁹ Ximoconfiarōjtōkan ipan toTēko iga wel xiktañilikan Tzitzimi'. Anki-matij iga ijkōnsan nō tokniwān yej onokej noyān ipan tajli, nō nemi kinknočhiwaj.

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Anciano". † 5:4 5:4 Xikita glosario "Corona". ‡ 5:5 5:5 Pr 3:34

¹⁰ E' kuą' achą mitziknočhijkej, Dios kichiwias iga anye'onoskej, iwán iga amejemen ayí' xikajtewakan iga anmoconfiarowaj ipan yéj; mitz-palewiskej iga amo xikajtewakan iyojwi. Dios no mitz-palewiskej iga xikmela'matitokan yej ankičredowaj. Dios tepoxchokiliá iwán tenotza' iga matisen-onokan wan Jesucristo kan nochipa mandarojto'.

¹¹ Yéj nochipa makipiá poder. Ijkónyawa'.

Monawatiá

¹² Toknij Silvano, yej akikajtewa iyojwi toTeko, nepalewij iga nimitzi-jkuilowilijkej inin ama' iga nimitznočotzaj iwán iga xikmatikan iga nochi yej mitzpasarojkej mitznexčtiliáj iga Dios mitz-poxchokiliáj. Iwán inin amo xikelkawakan.

¹³ Toknijwan yej Dios no kitapejpen kensan amejemej yej onokej Babilonia,§ mitztitaniliáj saludos. Marcos yej nikita ken nopiltzin no mitztitaniliáj saludos.

¹⁴ Ximosaludarokan se' iwán se' iwán ximopipitzokan iga anmočokiliáj iga amejemen ipilowan Dios.

Xonokan tamelá, amejemen yej anšetitokej wan Jesucristo. Ijkónyawa'.

---

§ 5:13 5:13 Anka Babilonia kijtojneki altepe' Roma.

Ōmeya ama' yej kijkuiloj San Pedro

Pedro kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo

¹ Nej niPedro iyapó stol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kititan. Nimitzijkuilowiliáj inin ama' amejemen yej poxsan anmoconfiarowaj ipan toTeko kensan nejemej, iga toDios Jesucristo yej tesalvarowa nochipa kichíwa yej yékti.

² Poxsan xiye'onokan iwán tamelá xonokan iga ankixmatij Dios iwán Jesucristo yej toTeko.

Dios tenotza iga matiye'nemikan

³ Iga ipoder Dios temá' nochi yej tiknekij iga wel matonokan ken yéj kiye'ita. Yéj kichij iga matikixmatikan Jesucristo yej tenotza' iga iweyi poder iwán nochi yej yéj kiye'chij.

⁴ Yéj iga inón iweyi poder temá' yej poxsan valerowa yej teprometerowilij, iga inón amejemen wel xonokan ken yéj ono' iwán xikajtewákanya iga ankichijaw yej ayékti yej mitzyoltlanaj iwán tapojpolowa, ken kitekichíwasnekij yej akixmatij Dios.

⁵ Iga anmoconfiarówaja ipan Dios, inán xiktemokan iga xiye'nemikan, xikmatikan katiapa yej yékti,

⁶ iwán amomatikasan ximoyoltakuawilikan iga amo xikchíwakán yej ayékti, iwán ayá' nimanin xikuesiwikan, iwán nochipa xiktemokan Dios,

⁷ iwán pox xite-ijiknimej wan yej nō kitokaj Cristo, iwán poxsan xikchokilikán nochi toknimej.

⁸ Siga amejemen nochi inin ankichijtokej, ayá' san ampetz-onoskej, ijkón ayéj báldejsan ankixmatikej toTeko Jesucristo.

⁹ E' yej ayá' kichíwa ijkín, inón ken tikita pacha o yej ayá' wejka tachá, kélkaja iga Dios kiperdonároja yej ikya kichij yej ayékti.

¹⁰ Inón iga nokniwan, nochipa xikchijtokan inimej yej nimitzijlijkej iga manesi iga Dios mitznotzkej iwán mitztapejpenkej. Siga ijkón ankichijtoskej, ayí' anmopojpoloskej.

¹¹ Ijkón toTeko Cristo Jesús yej tesalvarowa mitzijliskej iga xiye'asikan kan yéj nochipa mandarowa.

Itájtōl toTeko yej melá' nokta

¹² Inón iga nochipa nimitzejlantijtoskej nochi inimej yej nimitzijlijkej, malej iga ankimatija iwán malej iga ankidredojokej itájtōl Dios yej mitznexstilijkej.

¹³ Mij nej nónogo', kajasi iga manimitztekinonotzakán ijkín.

¹⁴ ToTeko Jesucristo nematiltij iga ay'a ke' poliwi iga nia nimikiti.

¹⁵ E' nemi nikchíwa nochi yej wel iga kuá' nimi'ya amo xikelkawakan inin yej nimitzijlijkej.

¹⁶ Yej nimitznexstilijkej de ipoder toTeko Jesucristo iwán iga yéj yawi wítzeti sej, ayéj namoltatapowalis yej san niktenchijkej, pues nejemej niknojma-itakej iweyipoder toTeko.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol".

17 Nikitakej kuꝥ' Dios yej toTaj kiweyimatiłtij iwán moká' inún monsjatájtól, kijtoj: "Inúnwa' nokta in noPiltzın yej nikpoxchokiliá, yej niktapejpen."

18 Nejemej nokta nikakikej in inón yej tajtoj ipan cielo kuꝥ' nonoyaj iwán toTeko ipan inón tepe' yej kitapejpen Dios.

19 Wel nokta timoconfiarowaj ipan yej kijtojkej profetajmej[†] iwán pox yełti iga amejemen inón xiktajtolkuikañ. Inón tájtól ankitaj ken se cándıl yej ıawía kañ takomichkañ, este que matanesi, ken kuꝥ' Cristo ıawía ipan amoqlmajmej, ijkón ken sıtalın yej kijliáj lucero de la mañana ıawía kuꝥ' tanestıwı'ya.

20 E' xikmatikan inún: ayagaj wel iséltisan kijtowa te kijtojneki se profecia yej ijkuılıjto' ipan itájtól Dios.

21 Profetajmej ayı' kiyoka-ıjtojkej tejté yej yejémejpa kinekij; yejemej kijtowayaj yej Diospa kijliayaj iga makijtokañ, san ken kijliayaj el Espıritu Santo.

2

Yej takajkayawaj kuꝥ' tamachtiáj

1 Onoya no ipan iyáłtepemej israelıtajmej yej ayompa tamachtiayaj, yej ayéj mela'profetajmej; ijkonsan no onoskej sekin de amejémempa yej mitzkajkayawáskejpa iga mitzmachtiáj. Yejemej yawij mitzmachtıtij, malej iga tatızızalañ mitzmachtıskej tajtolmej yej tapojpolowa, iwán kijtskej iga Cristo ay'ya yej itekomej yejemej, malej iga Cristo inomej kikowa' iga iyesy. Inómejwa' imatikámejsan motemowiliáj iga nimanún mapoliwikañ.

2 Iwán mia' kitokaskej ken yejemej poxsan ayompa nemij, iwán itechko yejemej ay'ya ye'tajtoloj de iyojwi toTeko yej melá' nokta.

3 Iga kipoxpiasnekij tomın, yawij mitzkajkayawatij iga namoltájtól kansan mamıtzkixtilikan tomın, e' ikıyay Dios kijtoj iga yawi kicastigarotı, iwán yejemej awel cholowaj.

4 Dios ayá' kiperdonaroj ángelejmej* yej kichijkej yej ayékti, sino que kipaıanaltijkej pan texapowéj kañ takomichkañ iwán kijilpij iga cadena, ompa onoskej este kuꝥ' Dios yawi kijuzgarotı nochi.

5 Dios no ayá' kiperdonaroj ikıyapamej yej kichijkej yej ayékti kuꝥ' onoya Noé, sino que kiıtın tiawaj' yej poxsan recio ipan inomej gente yej kichijkej yej ayékti, iwán kisalvaroj Noé yej kipowa' itájtól Dios iga maye'nemilo. Iwán no kisalvaroj se' siete tokınej.

6 Dios no kitatij áłtepemej yej itoka' Sodoma iwán Gomorra, kawi' néxtisan iga ompa mamıxkuıtilo iga yej ayá' ye'nemij, ijkón yawij kichıwilıtij.

7 E' Dios kimanıawij Lot yej ye'nemi', yéj moyolmikiıaya ken iga kichıwayaj inomej gente yej ayá' ye'nemij.

8 Lot yej ye'nemi, çantıtıyowa ipan altepe' kañ çantıtıyay inomej yej ayá' ye'nemij, iwán poxsan moyolmikiıaya iga nochipa kitztıyowa iwán kikakiá yej inomej kichııtoyaj yej ayékti.

9 Inún tenestıliá iga toTeko wel kimanıawıá yej moconfiarowa ipan kuꝥ' nemi panowaj ipan prueba, iwán iga keman toTeko yawi kicastigarotij yej kichıjtokej yej ayékti kuꝥ' yéj yawi kijuzgarotı nochi.

† 1:19 1:19 Xikita glosario "Profeta". * 2:4 2:4 Xikita glosario "Ángel".

10 ToTeko máj yawi kicastigaroti yejsan keejlantokej iwán kichijtokej yej ayékti iwán ayá' kimajmawiliáj ken yéj tatekimaka. Inomej yej ayompa tamachtiáj ayá' majmawij iga kuajkuantas kijliáj yej mandarowaj ipan cielo.

11 Angelejmej malej iga máj kipiáj poder iwán máj mandarowaj, ayá' mixewiáj iga iyixtaj toTeko kimajlijliáj inomej yej mandarowaj ipan cielo.

12 Inomej yej ayompa tamachtiáj ken tikita animajmej iga ayá' tajlamikij. Yejemej walkej nokta iga yawij kikitizkitij iwán yawij kimiktij. E' yejemej kimajlijliáj tejté yej ayá' kentenderowaj; e' yejemej yawij mikitij ken tikita animajmej.

13 Dios kichijwas in inomej kensan yejemej ta-iknochijkej. Yejemej pakij iga iyixtaj la gente kichijaw yej ayékti ken iyalmajmej kinekij. Kuá' anmonechkowaj iga an-ilwichijaw iga ankejlamikij toTeko Jesús, inimej yej ayompa tamachtiáj nō asij wan sentakuaj wan amejemen, e' pinawalo iga mo-ita ken kichijaw. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan ye'tzótzol.

14 Yejemej kuá' kitaj se siwá' magui' mamasikanya iwán. Iwán ayá' siawij iga kichijtokej yej ayékti. Kikajkawaw yej aya momela'confiarowaj ipan toTeko. Yejemej nochipa kejlamikij iga majo' mamotapialikan. Iwán inomej óno'ya iga Dios yawi kicastigaroti.

15 Yejemej pojpoliwikeja iga ay'ya kichijaw ken kijtowa itájtōl Dios. Yejemej kichijaw ken kichij profeta Balaam yej ipiltzjn Beor. Balaam poxsan kine' tomjn yej ayompa motaniá.

16 Iwán se burra tajtoj ken tikita gente, kinōtza' Balaam iwán kijlij iga ayompa nemi kichijwa, wan Balaam ay'ya kichij ken kinekiá.

17 Inomej yej ayompa tamachtiáj ken tikita wa'pozōjmej, iwán ken tikita mixti yej kiwiga ejeka'; yejemej onókeja iga yatij kan pox takomichkan iwán ompa nochipa onoskej.

18 Kuá' tamachtiáj kijtowaj tzojtzopeli'tájtōl, e' inomej tájtōl ayagaj kipalewiá. Iga tamachtiáj iga se wel kichijwa yej ayékti ken kiyōtilana, kikajkawaw sekin yej kikajtéjkejo' iga kichijaw yej ayékti.

19 Kijtowaj iga se wel kichijwa ken kineki iyalmaj iga ay' agaj kitekimaka, e' yejemen awel kikajtewaj iga kichijtokej yej ayékti. Siga agaj awel kikajtewa iga kitekichijto' yej ayékti, inōn ono' ken esclavo.

20 Yej kixmatikeja toTeko Jesucristo yej tesalvarowa iwán kimela'kajtéjkeja iga kichijaw yej ajayékti, e' sejo' kichijaw, inōn mochijaw majya sej que iga achto onoyaj.

21 Máj yékti katka yejemej amo makixmatikan iyojwi toTeko que iga makixmatikan iwán makikajtewakan sej iga kichijaw ken iga itájtōl tatekimaka.

22 E' ipan yejemej mocumpliroy ken mojtowa: "Pelo kikua sej yej kisōta', iwán siwakoyame' yej máltijo', sej momimimilowa ipan soki'."

3

Kuá' wí' sej toTeko

1 Noknimej yej nimitzpochochikiliáj, iga injn ómeya ama' yej nimitzijuilowiliáj. Ipan iyomexi ama' nikne' manimitznōtzakān iga xikejlamikikan iga xichijwakan yej yékti.

² Xikejlamikikan yej kijtojkej profetajmej yej Dios kitapejpen, iwán ken tatekimá' toTeko yej tesalvarowa, yej apostolejmej mitznextilijkej.

³ Xikejlamikikan inín: kuá' ay' wejka iga wí' sej toTeko, onoti sekin yej kajawilmatiskej yej kijtoj Dios iwán kichiwasej yej ayékti san ken kineki iyalmajmej.

⁴ Tatajtaniskej: "¿Te iga áyasan wí' Cristo ken iga kijtoj? Mikikeja totajwan iwán nochi ijkonsan ono' desde iga mochij inín tajli."

⁵ Yejemej akikakisnekij iga este íkyaya Dios iga san itájtól kichij cielo iwán tajli. Iga san tatekimá' kisa' tajli ipan á'ti iwán nochi ono' iga á'ti.

⁶ Iwán iga á'ti ikya poliwiłó'.

⁷ E' cielo iwán tajli yej inán ono', nọ yawij poliwitij. Onokej iga yawij tatatij kuá' Dios yawi tajuzgaroti. Íkuá' yawij nọ kipolotij inomej yej ayá' kitajtłkuij toTeko.

⁸ E' amejemen nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo xikelkawakan iga toTeko se día kita ken mil años iwán mil años kita ken se día.

⁹ ToTeko ayá' wejkwawas iga kichiwase yej kijtoj, ken sekin kijtowaj iga pox wejka; e' yéj techixtogo' iga ayá' kineki mapoliwi ni agaj, sino que yéj kineki iga nochi mamoyolpatakan.

¹⁰ E' kuá' yawi wízteti toTeko ayagaj kimatitos, ken tikita kuá' asi yej tachteki tayowakan; íkuá' ipan cielo poxsan tatikuinis iwán nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij. Ijkonsan nọ tajli iwán yej ipan onokej, nochi yawi tatatij.

¹¹ Puej siga inimej nochi yawij poliwitij, inón iga amejemen poxsan xiye'nemikan iwán xiktokakan toTeko!

¹² Xikchixtokan iga maásiya inón día kuá' Dios yawi tajuzgaroti iwán xikchiwakan yej yékti iga máj nimanín maasi. Íkuá' cielo wewelonis iga tatas iwán nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij.

¹³ E' tejemej tikchixtokej kensan Dios kijtoj iga yawi temakati se'ya cielo iwán se'ya tajli kan nochi kichiwaj yej yékti.

¹⁴ Inón iga nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, miej inón ankichixtokej, xikitakan iga ayo' xikchixtokan yej ayékti iga amo mamitzkuesowilikan Dios, majwa' xonokan tamelá iwán.

¹⁵ Xikmatikan, toTeko techixto'san iga kineki matimosalvarokan. Ijkinsan nọ mitzijkuilowilijkej toknín Pablo yej tikpoxchokiliáj, ijkón kensan Dios kinextilij.

¹⁶ Ipan nochi ama' yej Pablo mitzijkuilowilijkej, ijkinsan mitznonotzkej malej iga kakanaj atikojasij te kijtojneki. Iwán sekin yej ayá' ki-entenderowaj iwán ayá' poxsan moconfiarowaj ipan Cristo, ay' ompa kijtowaj ken tamachtiá Pablo. Ijkonsan nọ kakanaj kan ijkuilijto' itájtól Dios yejemej ayompa tamachtiáj, iwán inomej imatikámejsan nemi motemowiliáj iga yawij poliwitij.

¹⁷ Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, ankimátija nochi inín yej nimitz-lijkej, inón iga xikitakan ken iga annemij iga amo mamitzkajkawakan yej ayompa tamachtiáj iga wel mitzkixtiáj ipan ye'ojti iwán wel mitzpolowaj.

¹⁸ E' amejemen majwa' xikixmatikan toTeko Jesucristo yej tesalvarowa iwán xikmatikan iga techokiliá. ¡Yéjsan mamoweyimatłti, inán iwán nochipa! Ijkónyawa'.

Áchtopa ama' yej kijkuiloj San Juan

Tájtól yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios

¹ Nejemej nimitzijkuilowiliáj de inón yej onoyay este kuá' pewa' inochi, iwán yej nikakikej iwán ken iga niknojma-itakej iga noyixmej. Iwán nikchijchimikej iga nomamej. Nemi nimitztatapowíáj de inón Tájtól yej kichíwa iga wel matisatokan.*

² Inonwa' Tájtól Jesucristo yej kichíwa iga wel matisatokan, monextij. Iwán nejemēn nikitakej iwán noyan nikpowakej; iwán nimitzpowiliáj nō amejemen de inín yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios. Inín Tájtól onoya iwán toTaj iwán yéj ne-ixnextilijkej.

³ Nimitzpowiliáj kensan nikitakej iwán kensan nikakikej, iga wel matisetitokan kensan nejemēn nisētitokej iwán Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej iPiltzín Dios.

⁴ Nejemej nimitzijkuilowiliáj inín iga pox matiyolpaktokan.

Dios teperdonawiliá iga tikchijkej yej ayekti

⁵ Ininwa' in ye'noticiaj yej Jesucristo nenextilijkej yej nejemej nimitzpowiliáj amejemen: Dios ayí' kichíwa yej ayekti, iga yéjwa' nokta tawilyo', kan yéj ono' ayá' takomichkan.

⁶ Siga tikijtowaj iga tisetitokej iwán, iwán tikchíwajo' yej ayekti iga tonókejo' ken kan takomichkan, titakajkayawaj iga atikchíwaj ken itájtól Dios tanextiliá.

⁷ E' siga tinemij kan tawilpan, ijkón ken Dios ono' kan tawilpan, ijkón tisetitokej iwán nochi yej kicredowaj Cristo; iwán iyesyó Jesucristo yej iPiltzín Dios tepajpakiliá nochi yej tikchíwaj yej ayekti.

⁸ Siga tikijtowaj iga ayá' tikchijkej yej ayekti, toganájmejsan timokakayawaj, iwán ayá' tikijtowaj yej melá' nokta.

⁹ E' siga timotenxitomaj iga tikchijkej yej ayekti, Dios nochipa kichíwa ken kijtowa iwán yéjsan kajasi iga teelkawiliá iga tikchijkej yej ayekti, iwán wel teewiltiliá yej ayompa tikchijkej.

¹⁰ Siga tikijtowaj iga ayá' tikchijkej yej ayekti, nemi tikijtowaj iga Dios takajkayawa, iwán ijkón nesi iga ayá' nemi tiktajtolkuij Dios.

2

Cristo yej tetajtowiliá

¹ Amejemēn yej nimitzitaj ken nopilowan, nimitzijkuilowiliáj inín iga amo xikchíwakan yej ayekti. E' siga agaj kichija' yej ayekti, tikpiáj se yej tetajtowiliá iyixtaj toTaj, inonwa' Jesucristo. Yéj ayí' kichíwa yej ayekti.

² Jesucristo motemá' iga mi' iga tejemej iga mateperdonawili yej tikchijkej yej ayekti, ayejsan iga tejemej, nō iga inochi gente yej ono' ipan inín tajli.

³ Siga tikchíwaj ken Dios tatekimaka, ijkón tikmatij iga tikjxmátija Dios.

---

* 1:1 1:1 "Matisatokan" o matonokan nochipa wan Dios.

4 E' siga agaj kijtowa: "Nej nikixmati Dios", iwán ayá' kichíwa ken yéj tatekimaka, inonwa' takajkayawa, ayompa tajlamiki.

5 E' kuá' tikchíwaj ken Dios tatekimaka, ompa monextiá iga tikchokiliáj nokta in Dios; iwán ijkón tikmatij iga tisétitokej iwán yéj.

6 Yej kijtowa iga setito' iwán Dios, manemi ken nemiá Jesucristo.

Se'pay tatekimaka Dios

7 Nokniwan, inin yej nimitzijkuilowiliáj iga xikchíwakan, ayéj se'pay yej tatekimaka Dios: inonsan yej amejemen ikay mitztekimakakej iga xikchíwakan. Inin yej ikay mitztekimakakej, amejemen anikakikeja.

8 E' malej ijkón, nimitzijkuilowiliáj se'pay iga nimitztekimakaj, wel tikijtowaj iga inin aya i' mokaki, iwán ankimatij iga ijkón nokta tamachtij Cristo iwán monextiá no pan amejemen. Iga nóyanya nemi momati inin tájtól, ken kua' némiya tawíá noyan iwán takomitiyo' nemi popoliwi.

9 Siga agaj kijtowa iga ono' ipan tawilyo', iwán kijiya iyiknin, inon ónogo' kan takomichkan.

10 Yej kichokiliá iyiknin, inon ono' pan tawilyo', iwán akichíwaltiá iga se' makichíwa yej ayékti.

11 E' yej kijiya iyiknin inon ono' kan takomichkan iwán nemi kan takomichkan iwán ayá' kimati kan yawi, iga takomitiyo' ken kixtzakto'.

12 Nopilowan, nimitzijkuilowiliáj iga Dios mitzperdonarowilijkeja nochi yej anchijkej yej ayékti, iga Cristo mi' iga amejemen.

13 Tetajwan, nimitzijkuilowiliáj amejemen porque ankixmatija Cristo yej onoyaya este kua' aya onoya nité. Chokomej iwán takomej nimitzijkuilowiliáj amejemen iga ankitanilijkej Tzitzimi'.

Nimitzijkuilowiliáj amejemen yej nimitzitaj ken nopilowantzizjin iga ankixmatikej toTaj.

14 Tetajwan, mitzijkuilowilijkej amejemen porque ankixmatij Cristo yej onoyaya kua' aya onoya nité. Nimitzijkuilowilijkej amejemen chokomej iwán takomej iga ankijowiliáj iga annemij ipan iyojwi toTeko, iwán ipan amoalmajmej anikredojtokej itájtól Dios, iwán ankitanilijkej Tzitzimi'.

15 Amo xiyolmakakan iga xikchíwakan ken kichíwaj yej akixmatij Dios, niga mamitzyoltilanakán yej ono' ipan inin tajli. Siga tej tikyolmakato' iga tikchíwa yej ayékti yej ono' ipan inin tajli, awal tikchokiliá toTaj.

16 Iga nochi yej ayékti yej tenextiliá yej kichíwaj yej akixmatij Dios, yej mochíwa ipan inin tajli: ken yej teyoltilana yej ayékti, yej tikitaj wan tikpiasnekij, iwán iga timoweyimatij iga nochi yej tikpiáj. Nochi inin ayá' tenextiliá toTaj Dios.

17 E' inin tajli iwán nochi yej ono' yej ajayékti yej teyoltilana, yawisan tamiti. E' yej kichijto' ken kineki Dios yawi onoti nochipa.

Wi'ya taga' yej kijiya Cristo

18 Nopilowan, ay'ya ke' poliwi kuá' toTeko wj' tajuzgaroki. Amejemen anikakikej iga wj' yej kijiya Cristo, iwán inán nesikoj mia' yej kijiya Cristo. Inon iga tikmatij iga ay'ya ke' poliwi iga wj' toTeko.

19 Inimej yej kijiya Cristo, de tejémempasan katka yej tiktokaj Cristo, e' kjskej iga ayéj katka de tejémempa. Porque siga de tejémepa katka kawíáj iwán tejemej, e' ijkón mochij iga manesi iga ayéj nochi de tejemej.

20 Cristo mitzimakakej el Espíritu Santo, iwán amonochin amejemen ankixmatija itájtól Dios.

²¹ Nimitzijkulowiliáj ayéj iga ayá' ankixmatij itájtɔl Dios yej melá' nokta, sino que iga ankixmatij, iwán amejemen ankimatij iga ni agaj awel takajkayawa yej kitoka itájtɔl Dios yej melá' nokta.

²² ¿A'yéj in yej takajkayawa? Inón yej kijtowa iga Jesús ayéj nokta Cristo, inónwa' in yej kijiya Cristo iga ono' icontraj ken kijtowa toTaj iwán tɛPiltzín.

²³ Yej ayá' kijtowa iga Jesús iPiltzín Dios, ayá' sennemi wán toTaj. E' yej kijtowa iga Jesús iPiltzín Dios, inón sennemi wán toTaj.

²⁴ Inón iga amejemen xikchijtokañ kensan yej ikay mitznextilijkej ye'noticiaj, iwán siga ankichijoskej ken kijtowa ye'noticiaj yej ikay ankikakikej, ansetitoskej wán tɛPiltzín iwán toTaj.

²⁵ Injnya in yej te-ijlij Cristo: Iga nochipa tonoskej wán yéj.

²⁶ Inín nimitzijkulowilijkej iga amo xiktajtɔlkuikañ inomej yej takajkayawaj.

²⁷ E' amejemen ankipiáj el Espíritu Santo yej Jesucristo mitzmakakej, iwán ay' ankinekij iga se' mamitzmachtikan, porque el Espíritu mitznextiliáj nochi iwán yej yéj mitznextiliáj ijkonya nokta. Xisetitokañ iwán Cristo ijkón ken el Espíritu mitznextilijkej.

²⁸ Inán nopilowañ, xisetitokañ iwán Cristo iga ijkón ayá' timajmawiskej kuá' yéj nesiki, ayá' timopinajtiskej kuá' wí'.

²⁹ Iga amejemej ankimatij iga Jesucristo nochipa kichíwa yej yekti, iwán xikmatikañ iga nochi yej kichíwaj yej yekti inomej sí, ipilowañ Dios.

3

Ipilowañ Dios

¹ Xikitakañ ken iga tɛpoxchokiliá Dios yej toTaj, iga te-ijliá iga tejemej ipilowañ yéj, melá' iga ijkón. Inón iga, yej ayá' kitokaj toTɛko iyowwi, ayá' te-ixmatij iga ayá' kixmatij Dios.

² Nokniwán yej nimitzpxochokiliáj, inán tejemej ipilowanya Dios, malej iga aya tikmatij kenya tonoskej inón vej. E' tikmatij iga kuá' nesiki Cristo timochiwaskej ken yéj, porque tiktaskej ken nokta in yéj.

³ Iwán nochi yej kichixto' iga Dios inón kichíwas, kitɛmowa iga makichíwa yej Dios kineki, ijkón ken Cristo nochipa kichíwa yej yekti.

⁴ E' nochi yej kichíwa yej ayékti, akichíwa ken kijtowa iley Dios porque yej kichíwa yej ayékti ayá' kitoka iley Dios.

⁵ Amejemen ankimatij iga Jesucristo walañ ipan inín tajli iga tɛperdonarowiliko yej tikchijkej yej ayékti, iwán yéj ayí' kichij yej ayékti.

⁶ Inón iga nochi yej nochipa setito' iwán yéj, ay' wel kichijos yej ayékti; e' nochi yej kichíwa yej ayékti, akicredowa Cristo, niga kixmati.

⁷ Nopilowañ, amo agaj mamitzkajkayawakan; yej kichijto' yej yekti, inón ye'nemi, kensan Jesús kichíwa yej yekti.

⁸ Yej kichijto' yej ayékti inónwa' kitoka Tzitzimi', iga Tzitzimi' este ikay pɛwa' iga kichijto' yej ayékti. E' iPiltzín Dios walañ nokta iga makipolo yej kichijto' Tzitzimi'.

⁹ Ni agaj yej ipilowampa Dios kichijto'san yej ayékti, iga kichijto'ya ken kijtowa itájtɔl Dios, iwán awel kichijos yej ayékti, iga Diosya ipiltzín.

¹⁰ Momati a'yéj in ipilowañ Dios iwán a'yéj in ipilowañ Tzitzimi', iga nochi yej ayá' kichijto' yej yekti iwán ayá' kichokiliá iyiknín, inón ayéj ipiltzín Dios.

Matimosepanchokilikān

¹¹ Injwa' in ye'noticiaj yej ikyay ankikaktiwitzej: iga matimosepanchokilikān.

¹² Amo matikchīwakān ken Caīn iga yéj kichij ken kineki Tzitzimi' iwān kimiktij iyiknīn. ¿Iwān te iga kimiktij? Iga Caīn ayompa nemiá, iwān iyiknīn ye'nemiá.

¹³ Nokniwān, siga mitzijiyaj yej akitokaj iyojwi Dios, inōn amo xikitakān ken tejté yej aya ankimatij.

¹⁴ Tejemej timiktóyaja iwān ti-ojpa-isákeja; inōn tikmatij iga tikchokiliáj tokniwān. Yej ayá' kichokiliá iyiknīn, inōn ken kuá' miktogo'.

¹⁵ Nochi yej kijiya iyiknīn, inōnwa' ken kuá' tamiktiá, iwān amejemej ankimatij iga nochi yej tamiktiá, inōn ayí' wel onos wān Dios.

¹⁶ Tikmatij ken iga matimochokilikān, ken Jesucristo tenextilij kuá' migui' iga tejemej. Ijkonšan nō tejemej, matikchokilikān tokniwān este wel matimikikān iga yejemej.

¹⁷ Siga sē toknīn motapialiá wān kita sē toknīn yej kineki iga mamopalēwi, iwān siga inōn yej motapialiá ayá' kipałēwiá, ¿kén wel kijtoj iga tachokiliá ken kichīwa Dios?

¹⁸ Nopilowān, amo matikijtokānsan iga timochokiliáj, sino que mamela'nesi iga timochokiliáj.

Wel tiknā'techowaj Dios

¹⁹ Ijkon iga tikchokiliáj toknīmej, wel tikmatij iga ómpaya ken tinemij, iwān wel tikmatij iga tiye'onokej iyixtaj Dios.

²⁰ E' siga toalmaj te-ijliá iga tikchijkej yej ayēkti, Dios máj kimati que toalmaj, iga yéj nochi kimati.

²¹ Nokniwān yej nimitzpoxchokiliáj, siga toalmaj te-ijliá iga ayá' tikchij-tokej yej ayēkti, atimajmawij iga tiknā'techowaj Dios.

²² Iwān yéj temakas nochi yej tiktajtaniáj, iga tikchīwaj ken yéj tatekimaka iwān tikchīwaj yej yéjpa kiye'ita.

²³ Dios tētekimaka iga maticredokān Jesucristo yej iPiltzīmpa iwān matimosepanchokilikān ken yéj tatekimaka.

²⁴ Siga tikchīwaj ken yéj tētekimaka, tisetitoskej wān Dios, iwān Dios nō setitos wān tejemen. Ijkin tikmatij iga tisetitokej wān Dios: iga iyEspiritoj yej yéj temá'.

4

Amo mamitzkajkawakān yej kijtówajki' iga Dios kimaka tájtōl iga makijto

¹ Nokniwān yej nimitzpoxchokiliáj, amo xicredokān nochi inōmej yej kijtowaj iga iyEspiritoj Dios kitajtōlmakaj, sino que xikitakān siga inōn espíritu yej ono' ipan yejemej, wī' de Dios o ayéj. Iga ipan inīn tajli poxsan nemi piwīj yej takajkawawaj, inōmej yej ayéj mela'profetajmej* yej kijtowaj iga Diōski' tajtowa pan yejemen.

² Ijkon amejemen wel ankimatiskej a'yéj kipiá iyEspiritoj Dios: nochi yej kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kuá' wālka ipan tajli, inōn kipiá iyEspiritoj Dios.

* 4:1 4:1 Xikita glosario "Profeta".

³ Nochi yej ayá' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kuá' wálka ipan tajli, inón ayá' kipiá' iyEspíritoj Dios; sino que kipiá' iyEspíritoj yej ayéj mela'Crjstoj; yej amejemen ankimátija iga inón espíritu yawi wjtzeti, iwán inán óno'ya ipan inín tajli.

⁴ Nopilowan, amejemen itatki Dios iwán ankitanilíjkeja inomej yej ayéj mela'profetajmej, yej takajkayawaj, iga inón iyEspíritoj Dios yej ono' ipan amejemen máj weliti que inón espíritu yej ono' ipan inomej yej ayá' kichijwaj ken kineki toTëko.

⁵ Inomej yej takajkayawaj de inómejpa yej akitokaj toTëko, takajkayawaj kensan motekichjwa ipan inín tajli, inón iga sekín yej nq akitokaj toTëko kitajtolkakij inomej yej ayéj mela'profetajmej.

⁶ E' tejemej itatki Dios. Yej kixmati Dios, tetajtolkaki, e' yej ayéj itatki Dios ayá' tetajtolkakij. Ijkón wel tikmatij a'yéj kipiá' iyEspíritoj Dios yej atakajkayawa iwán a'yéj kipiá' espíritu yej takajkayawa.

Dios nochipa tepochiliá

⁷ Nokniwan yej nimitzpochochokiliáj, matimosepanchokilikán, iga Dios kichjwa iga wel matikchokilikán tokniwan. Nochi yej kichokiliá iyiknín, inón ipiltzín Dios iwán kixmati Dios.

⁸ E' yej ayá' kichokiliá iyiknín, inón ayá' kixmati Dios, iga Dios nochipa tepochiliá.

⁹ Dios kinextij iga tepochokiliá kuá' kititan iselPiltzín ipan inín tajli, iga timoconfiarowaj pan yéj, nochipa tonoskej wan Dios.

¹⁰ Ipan inín nesi iga tepochiliá: ayéj iga tejemej tikpoznekiyej Dios, sino que yéj tepochilij iwán kititan iPiltzín iga yéj mamiki iga tejemej iga wel mateperdonarowili yej tejemej tikchijkej yej ayékti.

¹¹ Nokniwan yej nimitzpochochokiliáj, siga Dios ijkón tepochilij, tejemej nq matimochokilikán.

¹² Dios ayagaj kita' nikeman; e' siga timosepanchokiliáj, Dios setito' iwán tejemej iwán tejemej tisetitokej wan yéj, iwán ijkón momela'nextiá ken iga Dios tepochokiliá.

¹³ Ijkín tikmatij iga tisetitokej wan Dios iwán Dios setito' wan tejemej: iga iyEspíritoj yej yéj temá'.

¹⁴ Iwán nejemej nikitakej iwán niknojma-ijtowaj iga toTaj kititan iPiltzín iga makisalvaro nochi gente.

¹⁵ Dios setito' wan nochi yej kinojma-ijtowa iga Jesús nokta iPiltzín Dios. Ijkón wel tisetitoskej wan Dios iwán Dios wan tejemej.

¹⁶ Tikmatij wan ticredowaj iga Dios tepochokiliá. Dios tepochokiliá, iwán yej kichokiliá iyiknín, setito' wan Dios, iwán Dios setito' wan yéj.

¹⁷ Siga melá' tikchokiliáj tokniwan iwán tikchijwaj ken kichij Jesucristo kuá' onoya ipan inín tajli, timochjwaskej kensan yéj ken iga tepochokiliá, iwán ayá' timajmawiskej kuá' Dios tajuzgaroj.

¹⁸ Yej kimati iga Dios kichokiliá, ayá' majmawi. Kuá' tikmatij iga Dios tepochokiliá, ni alín atimajmawij. Iga yej majmawi kimati iga Dios yawi kicastigaroti. Inón iga, si agaj majmawi, aya kimela'mati iga Dios kipoxchokiliá.

¹⁹ Tejemej tikchokiliáj Dios iwán tikchokiliáj tokniwan iga Dios achto tenegui'.

²⁰ Siga agaj kijtowa: “Nej nikchokiliá Dios”, e' kijiya iyikn̄in, in̄on takajkayawa. Pues siga ayá' kichokiliá iyikn̄in yej wel kita, awel kichokiliá Dios yej ayá' kita.

²¹ Jesucristo ijk̄in te-ijliá iga matikch̄iwakan: Yej kichokiliá Dios, n̄o makichokili iyikn̄in.

5

Amo matikch̄iwakan ken yej akitokaj iyojwi toT̄eko

¹ Nochi yej kijtowa iga Jesús nokta in Cristo, * in̄on yej ijk̄on kijtowa ipiltz̄in Dios; iw̄an yej kichokiliá toTaj, n̄o kichokiliá ipilowan toTaj.

² Siga tiknekij Dios iw̄an tikch̄iwaj yej yéj kijtowa, tikmatij iga n̄o tikchokiliáj ipilowan Dios.

³ Yej kichokiliá toTaj, kich̄iwa ken toTaj tatekimaka iw̄an yej toTaj tetekimaka iga matikch̄iwakan, ayéj ken yej awel moch̄iwa.

⁴ Nochi yej ipilow̄ampa Dios kit̄aniliá yej t̄eyolt̄ilana yej ayekti yej moch̄iwa pan in̄in tajli. Iga timoconfiarowaj ipan Jesús, ayá' tikch̄iwaj yej ayekti ken kich̄iwaj yej ayá' kitokaj iyojwi toT̄eko.

⁵ Yej kic̄redowa iga Jesús iPiltz̄in Dios, in̄on kit̄aniliá yej t̄eyolt̄ilana yej ayekti yej moch̄iwa pan in̄in tajli, ken kich̄iwaj yej akitokaj iyojwi toT̄eko.

IyEsp̄iritoj Dios kijtowa yej melá' nokta

⁶ Kua' Jesucristo wal̄ka ipan in̄in tajli, kibautizarojke† pan a'ti, iw̄an k̄isa' iyeyso kuá' mi' ipan cruz. IyEsp̄iritoj Dios tenojma-ijliá nochi in̄in, w̄an in̄in Esp̄iritu kijtowa yej melá' nokta.

⁷ Eyimejwa' in yej onokej ipan cielo in yej tenojma-ijliáj: toTaj, Tájtol w̄an el Esp̄iritu Santo, iw̄an iyeyixtimej sansé kijtowaj.

⁸ Eyimejwa' in yej onokej ipan tajli in yej tenojma-ijliáj: el Esp̄iritu, a'ti iw̄an esti, iw̄an iyeyixtimej sansé kijtowaj.

⁹ Siga wel tic̄redowaj yej kijtowaj tajtaga', majya sej wal̄erowa yej kijtowa Dios, porque Dios kijtowa yej kichij iPiltz̄in.

¹⁰ Yej moconfiarowa ipan iPiltz̄in Dios ipan iyalmaj kic̄redowa yej Dios kijtowa; e' yej ayá' kic̄redowa Dios, in̄on kipantiá iga Dios takajkayawa, iga ayá' kic̄redowa yej Dios kijtoj de iPiltz̄in.

¹¹ In̄inwa' in yej kijtoj Dios: iga yéj kich̄iwas iga nochipa tonoskej iw̄an, siga tic̄redowaj ipan Cristo wel nokta nochipa tonoskej iw̄an.

¹² Yej setito' w̄an iPiltz̄in Dios, yawi onoti nochipa iw̄an ipan cielo; e' yej ayá' setito' w̄an iPiltz̄in Dios, ayá' onos nochipa iw̄an.

Te iga mo-ijk̄uiloj in̄in ama'

¹³ Nimitzijkuilowiliá in̄in ama' amejemej yej ankic̄redowaj ipan iPiltz̄in Dios, iga xikmatik̄anya iga nochipa amonoskej iw̄an yéj ipan cielo.

¹⁴ Timoconfiarowaj ipan Dios iga tikmatij iga kuá' tiktajt̄aniliáj yej yejpa kiye'ita, yéj t̄etajtolkaki.

¹⁵ Iw̄an tejemej tikmatij nokta iga Dios tekaki kuá' titajtowaj iw̄an; in̄on iga tikmatij iga tikpiaja yej tiktajt̄anilijkej.

¹⁶ Siga agaj kita iga iyikn̄in kichijto' yej ayekti, yej weljo' moperdonarowa, makitajt̄anili Dios iga makipalewi, iw̄an Dios kich̄iwas iga in̄on tokn̄on nochipa maono iw̄an ipan cielo. Nikijtowa in̄on iga kichij yej

* **5:1 5:1** Xikita glosario “Cristo”. † **5:6 5:6** Xikita glosario “Bautizar”.

ayękti yej weljo' moperdonarowa, iga ono' nokta yej mochiwa yej ayękti yej aweljo' moperdonarowa, iga inõmpa ayá' nikijtowa iga xiktajtaniłikan Dios iga makipalewi.

¹⁷ Nochi yej mochiwa yej Dios ayá' kiyę'ita, inõnwa' ayękti; e' ono' yej mochiwa yej ayękti yej weljo' moperdonarowa.

¹⁸ Tikmatij iga yej ipilowampa Dios ayo' kichijoskej yej ayękti. Porque iPiltzin Dios kicuidarowaj, iwán Tzitzimi' awel te kichiwiliáj.

¹⁹ Tikmatij iga tejemej tiktokaj Dios, e' nõ tikmatij iga yej ayá' kitokasnekij Dios, nochi yejemej Tzitzimi' kitekimakaj.

²⁰ Nõ tikmatij iga iPiltzin Dios walka, iwán yéj tenętilij iga matik-mela'ixmatikan yej mela'Dios. Iwán tejemej tikixmatij iga tisen-onokej iwán Jesucristo yej iPiltzin. Yejwa' in mela'Dios yej kichwa iga wel matonokan nochipa íwan.

²¹ Nopilowan, amo xiktokakan yej ayéj mela'Dios. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej kijkuiloj San Juan

Matinemikan ken tenextiliá itájtɔl Dios

¹ Nej niJuan yej ni-ancianoj,* nimitzijkuilowiliáj amejemen yej Diospa mitztapejpenkej† yej ompa anmonechkowaj yej nimitzpozchokiliáj, ayejsan nej sino que nɔ mitzchokiliáj nochi yej kixmatij itájtɔl Dios yej melá' nokta.

² Nimitzpozchokiliáj amejemen iga tiksempiáj itájtɔl Dios yej melá' nokta ipan toalmaj, iwán nochipa tikpiaskej.

³ Niktajtaniliá Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej iPiltzɪn Dios, iga mamitzyolchikawakan, mamitziknelikan, iwán makichiwakan iga xonokan tamelá, xicredohtokan itájtɔl Dios yej melá' nokta iwán ximochokilikan.

⁴ Nipaki iga nikmati iga sekin de amejemen annemij ken tenextiliá itájtɔl Dios, ijkón ken Dios yej tóTajpa te-ijliá iga matikchiwakan.

⁵ Inán nokniwan, nimitzijliáj iga matimosepanchokilikan. Inín yej nimitzijkuilowiliáj, ayéj ken yej aya mitztekimakakej iga xikchiwakan, sino que inonsan yej ikay tikmatikej.

⁶ Iga matikchokilikan tokniwan, kineki iga matinemikan ken Dios tetekimaka; iwán inón yej Dios te-ijliá iga matikchiwakan, ikay ankimati-tokej iwán tetekimaka iga matikchokilikan tokniwan.

Yej takajkawawaj

⁷ Ipan inín tajli ono' mia' yej takajkawajtinemij. Yejemej ayá' kijtowaj iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga'. Yej ijkón kijtowa, inonwa' takajkawawa iwán kijiya Cristo.

⁸ Xikitakan nokta ken iga annemij, iga amo ankinempoloskej yej ankichijkej, sino que Dios mamitzmakakan ke' kajasi yej iga ankichijkej.

⁹ Siga agaj tamachtiá yej Cristo ayá' tamachtij, inón ayá' kixmati Dios; e' yej kichijto' ken Cristo tamachtij inón sí sennemi wan toTaj iwán tePiltzɪn.

¹⁰ Siga agaj mitzpaçalowiliáj iwán ayá' ijkín mitznextiliáj, amo xikmemawikan amochan niga xikijlikan "xiye'ásiya",

¹¹ porque yej ki-qmemawia yej ayompa tamachtiá, inonwa' ken kuá' iwán ayompa sentamachtiáj.

Mɔnawatiá

¹² Onogo' komati yej wel katka manimitzijlikan; e' ayá' nikneki manimitzijkuilowilikampa ipan ama', iga niájneki nomatika nimitzitatij iga wel matisentatapowakan iwán matisempakikan.

¹³ Tokniwan yej nij onokej yej nɔ kitapejpen Dios, kineki xiyé'onokan. Ijkónyawa'.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Anciano". † **1:1 1:1** Ipan griego tajtowa de siwa' yej Dios kitapejpen wan ipilowan; inón kijtójneki "la iglesia elegida y a sus miembros" (Nueva Versión Internacional)

Éyiya ama' yej kijkuiloj San Juan

Juan ye'tajtowa iga Gayo

¹ Nej niJuan yej ni-anciañoj,* nimitzjkuilowiliá inín ama' tej tinoamigoj yej motoká' Gayo. Nimitzchokiliá iga tiksentakaj yej melá' nokta.

² Noknín yej nimitzpoxchokiliá, niktajtaniá Dios iga ijkón ken tiye'nemi ipan iyojwi Dios, ijkón nq nochi yej tikchíwa maye'kísa, iwán amo ximenfermaro.

³ Poxsan nipagui' kuá' sekin tokniwan walkej, iwán nepowilijkej iga tej nochipa tikchijto' ken kijtowa itájtól Dios yej melá' nokta.

⁴ Poxsan niyołchikajto' kuá' nikmati' iga nopilowan kichijtokej ken kijtowa itájtól Dios yej melá' nokta.

⁵ Noknín yej nimitzpoxchokiliá, nemi tikchíwa ijkonya nokta ken kineki toTeko iga tikpalewía tokniwan yej kitokaj Cristo, malej ayá' tikijxmati iga wítzej ipan se' altepemej.

⁶ Inímej tokniwan yej kipowaj ye'noticiaj, kijtojkej iyíxtaj tokniwan yej kicredowaj Dios kan nechkatoyaj iga poxsan tikchokiliá yejemej. Achi xikojmakakan tokniwan kan nemi yawij; ijkón ken kajasi xikpalewikan yej tekipanowaj iga Dios.

⁷ Porque yejemej pewákeja iga kipojtinemij itájtól Jesucristo, iwán yejemej ayá' nemi kikuij nité yej kimakasnekij namólmej yej akixmatij Dios.

⁸ Inón iga tejemej matikpalewikan iga wel makipowakan itájtól Dios.

Diótrefes ayá' ye'nemi

⁹ Nej nimitzjkuilowilijkeja se ama' iga mamoleero kan anmonechkowaj yej ankitokaj Cristo; e' Diótrefes, yej nochipa kineki mamitzmandarokan, ayá' nekui.

¹⁰ Inón iga, siga nia, nikajajwas iga nepopowa iwán iga ne-ijiya. Iwán ayejsan iga inón, ni alín ayá' komemawía tokniwan yej kipowaj ye'noticiaj. Iwán yej kinekij mataomemawikan, ayá' kimakaltía lugar iga mataomemawikan iwán ay'ya kimakaltía lugar iga maasikan kan monechkowaj tokniwan.

¹¹ Noknín yej nimitzpoxchokiliá, amo ximixkuiti ipan yej kichíwa yej ayékti, xikchíwasan yej yékti. Yej kichíwa yej yékti, inón kitoka Dios; e' yej kichíwa yej ayékti, inón ayí' kita' Dios.

Wel mixkuñtilo ipan Demetrio

¹² Nochi ye'tajtowa iga Demetrio, iwán ken iga nemi neši iga kixmati yej melá' nokta. Nejemen nq niye'tajtowaj iga yéj, iwán tikmátiya iga yej nejemen nikijtowaj ayá' nitakajkayawaj.

Monawatiá

¹³ Onogo' komati yej wel katka manimitzijli; e' ayá' nikneki manimitzijkuilowilipa ipan ama',

¹⁴ iga nijneki nomatika nimitzitati iga wel matisentatapowakan.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Anciano".

¹⁵ Dios makichjwa iga xono tamelá. Moamigojwan yej nigaj onokej kinekij iga xiyé'ono. Xiksaludaro sejsé de toamigojmej yej ompiga onokej mowan.

Ama' yej kijekuiloj San Judas

Judas kijekuillowiliá yej kitokaj Jesús

¹ Nej niJudas, itekipanowaní Jesucristo, nej iyikniñ Santiago, nimitz-
ijkuillowiliáj inín ama' yej toTaj Dios mitzchøkiliáj, mitznótzkej iwán
mitztapejpenkej iwán yej Jesucristo mitzomemawíáj iga ansetitokej iwán.

² Dios poxsan mamitziknelikán iwán makichíwa iga xonokán tamelá
iwán máj mamitzchøkilikán Dios.

Yej takajkayáwajpa kuá' tamachtíáj

³ Nokniwan yej nimitzpoxchøkiliáj, poxsan nimitzijkuillowilijnekiáj iga
kén iga Dios tesalvarowa. E' inán nemi nimitzijkuillowiliáj iga manimitzi-
jlíkán iga amo ni alín xikajtewakan yej ankidredoijkej, yej sesan vej toTeko
tenextilij kén iga tesalvarowa tejemej yej tetapejpen.

⁴ Porque sekín tajtaga' yej takajkayajtinemij, yokaasij kan an-
monechkowaj iwán mitznámølmachtíáj iga Dios nochipa te-ikneliá iwán
ijkón kijtowaj iga se welki' ayompa nemi iga kimatito' iga Dios yawi
kiperdonaroti. Ayo' no kichíwaj ken tetekimaka toTeko Jesucristo, yejsan
yej kajasi iga matemandaro. Desde icyaya Dios kijtoj iga inomej yawij
kicastigaroti.

⁵ Malej ankimátija, amo xikelkawakan yej kipasarojkej israelitajmej kuá'
toTeko kíkixtij inomej kan esclavojitoyaj Egipto; yej ayá' kichijkej ken Dios
kijtowa, kimijmiktij.

⁶ No xikejlamikikán angelejmej* yej akichijkej itekipanølmej yej Dios
kimakakaj iwán kiyokakajtejkej kan katka ichamej. Iwán Dios kipresojwij
inomej angelejmej kan takomichkan iwán ompa ilpitosej este kuá' Dios
yawí tajuzgaroti.

⁷ Ijkonsan no xikejlamikikán yej chantitoyaj ipan altepemej Sodoma
iwán Gomorra iwán sekín altepe' yej najna'san onokej; yejemej kitekichi-
jtoyaj yej ayekti iga motekayaj wan a'san nesi iwán kichíwayaj yej ayá'
kajasi. Inón iga Dios kicastigaroj inomej iga ti'ti yej ayí' sewi, iga ipan
yejemen nochí mamixkuítikan.

⁸ Malej ijkón kimatitokej in inimej yej takajkayajtinemij, e' yejemej
kijtowaj iga Dioski' kitemiktiáj iga wel kichíwaj yej ayekti iga icuerpojmej.
Iwán ayá' kichíwaj ken kijtowa toTeko, iwán maltajtowaj iga angelejmej
yej onokej ipan cielo.

⁹ Niga Miguel, yej el ángel yej máj mandarowa, kuá' mokuejkuesojtoyaj
iwán Tzitzimi' iga Tzitzimi' kikuisnekiá icuerpoj Moisés, Miguel ayá'
mixelwij iga kimalilij Tzitzimi', sino que kijtoj: "NoTeko mamitzcastigaro."

¹⁰ E' inomej tajtaga' maltajtowaj iga angelejmej yej ayá' kixmatij. Yejemej
ken tikita animálmej yej awal tajlamikij iga kichíwaj kensan kineki
iyalmajmej, e' iga inón kichíwaj yawij poliwitij.

---

* 1:6 1:6 Xikita glosario "Ángel".

11 Yejemej yawij kisufrijrotij iga kichijwaj ken kichij Caín.† Iwán kichijwaj yej ayękti iga kipiásnékijisan tomjn kensan Balaam.‡ Nq mopojpoloskej kensan Coré§ iga akichijwasnekij ken toTęko tatekimaka.

12 Kuą' anmonechkowaj iga an-ilwichijwaj iga ankejlámikij toTęko Jesús,* inimej yej ayompa tamachtiaj nq asij wán sentakuaj wán amejemen, e' akimajmawiliáj Dios. Yejemej ken tikita tejtę yej takakalojto' ipan ye'tzótzol. Yejemej ken pastormej yej yejémęnsan mocuidarowaj. Yejemej ken tikita mixti yej kiwįga ejeka', e' ni aljn akimaga tiawą'. Iwán yejemej ken tikita kuawimej yej ayá' takij, mela'miktókeja iga kiwiwitákeja este inelwayo.

13 Yejemej ken tikita inón maręjal yej poxsan mopapalakachowa, iwán yej kichijtokej, ken tikita iposonka maręjal. Iwán yejemej ken tikita sitalimej† yej ay'ya kimatij kan yawij iwán onókeja iga yawij kicastigarotij kan parę takomichkan, kan nochipa onoskej.

14 Enoc onoko kuą' pánoja siete tetaj yej ipilówampa ipilowán Adán. Enoc ijkn kijtoj kensan Dios kitajtolmá': "Nikita' toTęko wj' iwán poxsan komati iyangelejmej

15 iga kijuzgaroki nochi, iwán iga kicastigaroki nochi yej ayá' ye'nemikej, iga kichijkej yej ayękti iwán iga inochi tajtolmej yej iga kimalijlikej Dios."

16 Yejemej poxsan tapopowaj, ayj' onoj tamelá, iwán yejemej kinekij makichijwakan yejsan kineki iyalmajmej. Poxsan moweyimatij. Iwán siga monenekij agaj ipan, kansas mamoye'chijwakan.

Judas tanonotza iga maye'nemikan

17 E' amejemen, noknimej yej nimitzpoxchokiliáj, amo xikelkawakan iga apostolejmej‡ yej kitjan Jesucristo

18 mitzijlijeja: "Kuą' ay'ya wejka iga wj' sej toTęko, onoti sekin yej kajawilmatiskej yej kijtoj Dios iwán kichijwaskej yej ayękti san ken kineki iyalmajmej."

19 Inómejwa' in yej kitemowaj iga amo xonokan sesan ipan iyojwi Dios. Yejemej kichijwaj ken yejemej kinekij iwán ayá' kipiáj iyEspiritoj Dios.

20 E' amejemen, noknijwan yej nimitzpoxchokiliáj, ximosepanmachtikan itajtł Dios yej ankičređojkej. El Espiritu Santo mamitzpalęwikan kuą' antajtowaj wán Dios.

21 Ayj' xikelkawakan iga Dios mitzchokiliáj, iwán xikchixtokan inón día kuą' toTęko Jesucristo yej te-ikneliá, kichijwas iga nochipa matonokan iwán yęj.

22 Xikpalęwikan iwán xikyolyamanakan inomej yej ayá' kitawelcredowaj.

23 Iwán sekin xikpowilikan itajtł Dios iga nq mamosalvarokan iga amo matatakan pan tiwelon; iwán sekin xikiknelikan, e' ximocuidarokan de yejemej, iwán este itzotzolmej yej kakijtinemij iga kichijwaj yej ayękti, kikiyjilikan.

Mamoweyimati Dios

24 Dios wel tepalęwiá iga amo matikajtęwakan iyojwi. Iwán wel tęwiga iyxtaj este tipaktoskej, tonoskej ken tikita ayá' tikchijkej yej ayękti.

† 1:11 1:11 Caín kimiktij iyiknjn. Gn 4:8 ‡ 1:11 1:11 Num 22:1-35 § 1:11 1:11 Coré katka rebelde icntraj Moisés. Num 16:1-35, 26:9,10 * 1:12 1:12 Xikita glosario "Santa Cena". † 1:13 1:13 Anka xj'tzimej. ‡ 1:17 1:17 Xikita glosario "Apóstol".

²⁵ Yéjsan isēlti Dios, yéj yej wel tesalvarowa iga amo matecastigarokan iga tikchijkej yej ayekti. ToTeko Jesucristo makichiwa iga la gente makiweyimatiłtikan Dios, yéjsan yej wel kichiwa nochi nokta, yéj ikyay onoya, inán ono' iwán nochipa onos. Ijkónyawa'.

Yej Jesucristo kinęxtilij San Juan El Apocalipsis

Yej Jesucristo tanęxtiliá

¹ Inın yej na'ya wı' yej yawi mochiwati, yej Dios kinęxtilij Jesucristo iga yéj sej makinęxtili yej kitokaj. Iwán Jesucristo kitıtan iyáŋgel* iga inımej tajtölmej manęmatiltiki, nej niJuan yej itatıtampa.

² Niknojma-ijtowa nochi yej nikita', yej Dios nęnęxtilij wın yej Jesucristo nepowilij wın kichij.

³ Paki yej kileerowa inımej tajtölmej, iwán pakij nō yej kikakij kuá' nemi moleerowa inımej tajtölmej yej kitıtan Dios iwán kichıwaj kensan ijkuilijto', iga ay'ya ke' poliwi iga yáwiya mochiwati kensan nigaj ijkuilijto'.

Juan kijkuilowiliáj las siete iglesias

⁴ Nej niJuan nikijkuilowiliá las siete iglesias yej ono' ipan estado de Asia. Dios yej nochipa ono', yej onóyaya iwán yawi wıtzeti, mamıtzyölchikawakan iwán makichıwa iga xonokan tamelá. Iwán inımej siete espıritojmej† yej onokej itęnoj kan ewato', kan reinarojto' Dios, nō mamıtzyölchikajtokan.

⁵ Nō mamıtzyölchikawakan Jesucristo yej kimela'mati inewi yej yawi mochiwati, yej achto ojpa-isa' kan miktoya, yej kimandarowa inochi yej mandarowaj ipan tajli. Cristo tęchokiliá iwán tepájpa'ya iga iyesyoy, inın te-ita ken atikchijkej yej ayękti.

⁶ Iwán Jesús tęchij iga matimochıwakan tirreyejmej iwán tisacerdotejmej iga matitekipanokan iga iDios yej iTaj. ¡Iwán Jesús mamoweyimatılıta iga yéj ayı' tamis iga mandarowa! Ijkónyawa'.

⁷ ¡Ta' xikakikan, Cristo yawi wıtzeti ipan mixti! Iwán nochi yawij kitatij, este yej kimiktijkej Cristo nō yawij kitatij; iwán inochi toknımej yej onokej ipan tajli yawij chokatij kuá' yawij kitatij. Ijkón yawi mochiwati.

⁸ Ijkın kijtoj toTęko yej noyan mandarowa, yej inın ono' iwán yej onoyay iwán yáwiya wıtzeti, "Nej yej nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi, nej Alfa iwán Omega."‡

Juan kita iga Cristo tqawía

⁹ Nej niJuan yej amoknın, ne-iknochiwaj kensan nō amejemen mitzi-knochiwaj. ToTęko reinarowa ipan nej kensan nō reinarowa ipan amejemen. Iwán tikiyjowıáj kuá' te-iknochiwaj iga ijkon tepalewiá Jesús. Nonoya preso ipan tajkótal§ yej itoká' Patmos iga san nikpowa itajtöl Dios yej Jesucristo nęnęxtilij.

¹⁰ Iwán inın ipan inın día kuá' moweyimatılıtia toTęko, Dios iyEspıritoj asi' noyakapan iga manikchıwa ken yéj kinekiá, iwán notepotztaj nikagui' se tajtöl poxsan recio, ken tikakij inawatılka trompeta.

¹¹ Iwán ne-ijlij:

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Ángel". † 1:4 1:4 "Siete espıritojmej" kijtojneki el Espırito Santo.

‡ 1:8 1:8 Alfa, letra kan pęwa alfabeto griego. Omega, letra kan tami alfabeto griego. § 1:9 1:9 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

—Nej yej nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi, nej Alfa iwán Omega. Xikijkuilo ipan ama' yej tikita, iwán xiktitanili las siete iglesias yej onokej ipan estado de Asia, ken tikijtowaj ipan altepemej, Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia iwán Laodicea.

¹² Iwán nimokuepa' iga manikixmati a'yéj nemi nenotza; iwán kuá' nimokuépa'ya, nikita' siete mechonwewetkej de oro.

¹³ Iwán itajkoyan inón siete mechonwewetkej, nikita' se yej nešía ken tikita iPiltzín Taga',* kakijto' isotantzótzol iwán ipan iyelix kipiaya se cintoron yej chijto' iga oro.

¹⁴ Iwán itzónkal este ijchkáti'san ken tikita ichka' o ken tikita mixti yej este ichkati', iwán iyixmej ken tikita tiwelón.

¹⁵ Iyixkimej este xóta ken tikita bronce yej este xolákti'san iga kiye'tzotajkej; iwán iga tajtowa este tikuini ken tikita kuá' wopa kan wetzito' weya'.

¹⁶ Ipan iye'má' kipiaya siete sitalin, iwán ipan iten kqsaya se espada yej este tempitzákti'san, iwán tateki iyomexti iten. Ixaya' xotaya ken tikita tonati' kuá' tawía paréj.

¹⁷ Kuá' niktachilij, niwetzí' iyixkitenoy ken kuá' san nimiktiajki. E' yéj netalilij iye'má' iwán ne-ijlij:

—Amo ximajmawi; nej yej nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi.

¹⁸ Nej yej nisato'; malej iga nimiktoya, ta' xikita, inán nia nonoti nochipa. Nej nikpiá llawejmej iga wel niktapowa kan onokej yej miktokej iwán wel nikojpa-ixitiáj.

¹⁹ Inán xikijkuilo yej tikita', yej inán nemi mochíwa iwán yej yawi mochíwati.

²⁰ Inón kijtojneki inón siete sitalimej yej tikita' ipan noye'má', iwán inón siete mechonwewetkej yej de oro: inomej siete sitalin kijtojneki angelejmej yej kitztokej inomej siete iglesias, iwán inomej siete mechonwewetkej, inonwa' kitojneki siete iglesias.

2

Mo-ijkulowiliá yej chantikej Éfeso yej kitokaj Cristo

¹ 'Ijkín xikijkuilowili el ángel yej kitzto' tokñimej yej netokaj yej ichamej Éfeso: "Ijkín nimitzijiááj nej yej nikpiá siete sitalin ipan noye'má' iwán ninenejmento' itajkoyan inón siete mechonwewetkej de oro:

² Nej nikmati inochi yej ankichíwaj; nimitzixmatij iga ampoxtekipanowaj, nochi ankijyowiáj iwán nikmati iga ayá' ankiye'itaj yej kichíwaj yej ayékti. Nej nikmati iga ankitalijkej a prueba yej momachíliáj iga apostolejmej* iwán ayéj, iwán ankimatij iga yejemen takajkayawaj.

³ Amejemen nochi ankijyowiáj, malej iga mitziknochijkej wan ampoxtekipanoykej iga nej iwán ayá' ansiawij.

⁴ E' nimitzmatiliáj tejté yej anikyé'ita: ay'ya annehokiliáj ken annehokilijkej kua' pe' annetokakej.

⁵ Inón iga xikejlamikikan ken achto ankichijtoyaj yej yékti iwán xikpatakán ken annemij iwán xikchíwakán sej ken achto ankichíwayaj. Siga ayá' ijkón ankichíwaj, nia nimitziknochíwatij iwán nia nimitzenilitij annomechónwéj kan iga ono' siga ayá' ankipataj ken annemij.

* 1:13 1:13 Xikita glosario "IPiltzín Taga'".

* 2:2 2:2 Xikita glosario "Apóstol".

⁶ E' malej ijkón, nikye'ita iga ankijiyaj yej kichiwaj ken tanextiliáj yej kitokaj Nicolás, inón nej nõ nikijiya.

⁷ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej ñetokaj; Yej kitānilij Tzitzimi', nia nikualtiti itakilka kuawi' yej tamaka vida yej ono' kan pox tayeқан, yej itatki Dios."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Esmirna yej kitokaj Cristo

⁸ Nõ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' tokñimej yej ñetokaj yej ichamej Esmirna: "Ijkñ nikijtowa yej achto nonoyay iwán yej nochipa nia nonoti, yej nimikttoyay iwán sej ni-ojpa-isa':

⁹ Nej nikmati inochi yej ankichiwaj; nikmati iga mitzinochiwaj iwán ayá' annotapialiáj, e' iyixtaj Dios kenkuá' annotapialiáj. Iwán nikmati kuá' maltajtowaj iga amejemen yej momachiliáj iga judiyojmej, e' yejemen ayejwa' te in itekimej, sino que yejemen senemij wán yej kitokaj Tzitzimi'.

¹⁰ Amo ximomajtikan iga yawij mitziknochiwatij; Tzitzimi' yawi kichiwati iga sekin de amejemen makakikan carcelijti' iga makita siga anmosemakaskej iga anmoconfiarowaj ipan Dios, yawij mitziknochiwatij diez días. E' amo ximosemakakan este que ximikikan iwán nej nichiwias iga nochipa xonokan wán Dios iga ankifānilijkej Tzitzimi'.

¹¹ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej ñetokaj; Yej kitānilij Tzitzimi', la segunda muerte[†] até kichiwilijj."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Pérgamo yej kitokaj Cristo

¹² 'Ijkñ nõ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' tokñimej yej ñetokaj yej ichamej Pérgamo: "Ijkñ nikijtowa yej nikpiá espada yej tempitzakti' iwán tentito' iyomexti iten:

¹³ Nej nikmati inewi yej ankichiwaj, iwán nikmati iga anchantitokej kan gobernawo Tzitzimi', e' amejemen annemela'tokaj. Iwán ayá' nemi anikajtewaj iga annetokaj, malej iga ankitakej iga kimiktijkej Antipas inón yej nochipa kipowa' notájtol, kimiktijkej ipan amoaltepe' kan chantito' Tzitzimi'.

¹⁴ E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga ankipiáj ompa ipan amoaltepe' Pérgamo sekin yej ayá' kinekij kikajtewaj yej tanextilij Balac,[‡] inón yej kijlij Balac iga makinextili israelitajmej iga makichiwakan yej ayekti iwán iga makikuakan tákual yej kichiwilijkej idolojmej iga kiweyimatiá iwán iga motekaj wán yej ayá' iwán namiktitokej.

¹⁵ Ankipiáj ompa nõ sekin yej ayá' kinekij makikajtewakan ken tanextiliáj yej kitokaj Nicolás iwán inón nej nikijiya.

¹⁶ Inón iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ayekti; siga ayá' ankikajtewaj, niati kan amonokej iwán nia nicastigaroti yej kitokaj Nicolás iga espada[§] yej kisa ipan noten.

¹⁷ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej ñetokaj; Yej yawi kitānilij Tzitzimi', nia nikmakati iga makikua maná* yej iyanto'; nia nõ nikmakati se tetzjn yej este ichkáti'san, iwán ipan tetzjn yawi ijkulijtoti se nuevo toka' yej ayagaj kixmati, yawisan kixmatiti petz yejsan yawi kipiati inón tetzjn."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Tiatura yej kitokaj Cristo

[†] 2:11 2:11 "Segunda muerte": Ap 20:14,15; 21:8   [‡] 2:14 2:14 Nm 31:16   [§] 2:16 2:16 "Espada" kijtojneki itájtol Jesús.   * 2:17 2:17 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan, kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

18 'Xikijkuilowili nō el ángel yej kitzto' tokñimej yej ñetokaj yej ichamej Tiatira: "Ijkñin nikijtowa nej yej iPiltzñin Dios, yej nikpiá noyix ken tikita tiwelñon iwán yej nikpiá nokxi yej ken de bronce yej este xōta iga xolakti':

19 Nej nikmati inewi yej ankichiwaj; nikmati iga ante-ijkñimej iwán nochipa anmoconfiarojtokej nopan iwán ampoxtekipanowaj, nochi anki-joywiáj, iwán nikmati iga inán máj nemi ankichiwaj yej yekti que kuá' achto anñetokakej.

20 E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga amejemen ayá' tē ankiñliáj inōn siwá' yej itōká' Jesabel, yej kijtowa iga Dios kitajtōlmaka, e' kika-ijkayajtokej yej ñeçredojokej, iga kinejñextiliáj iga manajñamōlnemikān iwán iga makikuākan tákual yej kichiwiliñkej idolojmej iga kiweyimatiñtiá.

21 Nej nikcha'ya iga makipata ken nemi, e' ayá' kineki makikajtewa iga tejtēpalnemi.

22 Iwán este nia nikchantekati iwán nō nia nikikñoçhiwatij yej na-ñamōlnemij iwanya inōn siwá',

23 iwán ipilowan inōn siwá' nochi nia nikmiktiliti. Iwán ijkñon inochi yej ñeçredojokej yawij kimatitij iga nej nikmati inochi yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej; iwán sejsé de amejemen nimitzmasaskej san ken ankichijkej.

24 E' sekin de amejemen yej amonokej Tiatira, ayá' ankichiwaj yej tanextiliáj inōn siwá', iwán ayá' ankiñmatij yej yejemen kiñliáj "yej ichtákasān tanextiliáj itamatilis Tzitzimi'". Nimitzijliáj iga amejemen ayá' nia nimitztekimakatij iga xikchiwakan se' tejté.

25 E' xikchijtokān ken nemi ankichiwaj, tē que nej maniwiki.

26 Yej yawi kitāñiliti Tzitzimi' iwán nochipa makichijto yej nej nikneki, nia niktāliti iga wel makimandarō inochi pañsmej,

27 ijkñon ken noTaj ñetālij iga wel manimandarō; ijkñon nō yejemen yawij kimandarotij pañsmej, iwán pox wel tamandarōskej, ayagaj wel kitanekuepiñskej; kitāñilij iyenemiñojmej ken tikita kuá' se kixamaña akōmi' iga weya'tepos.

28 Iwán nikmakaskej sitalin yej tawia yowalti'.

29 Xikye'kakikān yej iyEspiritōj Dios kiñliáj yej ñetokaj."

3

Mo-ijkuilowiliáj yej chantitokej Sardis yej kitokaj Cristo

1 'Nō xikijkuilowili el ángel yej kitzto' tokñimej yej ñetokaj yej ichamej Sardis: "Ijkñin kijtowa yej kipiá siete iyEspiritōj Dios iwán siete sitalin: Nej nikmati inochi yej ankichiwaj, momati iga annemela'çredowaj, e' amejemen ken anmiktokej no-ixtaj iga ay' annetokaj.

2 Xisakan iga ken anmiktokej wān amo ximosemakakan iwán xinēçredokān malej iga ñesi iga ay' annēçredowaj; nikita'ya iga ayá' ankichiwaj ken noDiqs kiye'ita.

3 Xikejlamikikān yej mitznextilijkej iwán xikchiwakan, iwán ay'ya xikchiwakan yej ayekti. Siga ayá' ankipataj ken iga annemij, niāti kan amonokej, niga ankimatiskej kēman, niāti ken tikita inōn yej tachteki.

4 Iwán ompa Sardis, onókejo' sekin yej ayá' nemi kisokiwiáj itzotzolmej,* iwán nemiskej nowān, kajakijtinemiskej iyista'tzotzolmej, iga ijkñon kajasij iga manemikān.

* 3:4 3:4 Tzótzol yej sokijoj kijoñneki iga se ayá' ye'nemi.

⁵ Yej yawij kitānilitij Tzitzimi' yawij kajakijtotij iyista'tzotzolmej, iwān ayá' nia nikpolotí itókamej ipan ama' kan ijkuiłitjo' itókamej yej nochipa onoskej iwān Dios, sino que nia nikijłitij noTaj wān iyāngelejmej iga inimej yej nemela'tokaj.

⁶ Xiye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

Mo-ijkuiłowiliá yej chantitokej Filadelfia yej kitokaj Cristo

⁷ 'Nō xikijkuilowili el ángel yej kitzto' tokñimej yej netokaj yej ichamej Filadelfia: "Ijkñ kijtowa yej ayí' kichíwa yej ayekti iwān ayí' takajkayāwa, yej kipiá illávej el rey David, yej kuā' kitapowa kalten ayagaj wel kitzakua, iwān kuā' kitzakua, ayagaj wel kitapowa:

⁸ Nej nikmati inochi yej ankichíwaj. Nimitztapowilįkeja se kalten yej ayagaj wel kitzakua; malej iga ayá' ampoxtajpalejkej, ankichijkej ken kijtowa notájtł, iwān ayá' nemi ankijtowaj iga ayá' anne-ixmatij.

⁹ Nej nikchíwas iga mamotankuāketzati motenoj inomej yej kitokaj iyojwi Tzitzimi', yej takajkayāwaj iga kijtowaj iga judiyojmej, e' ayéj ijkñ, iga makimatikan iga nej nimitzchokiliáj.

¹⁰ Ankichijkej ken nej nikijtowa iga nochi xikijyowikan, inón iga nimitzmañawiskej kua' wį' iga tacastigaroloj noyan ipan tajli. Ijkñ nešis a'yéj moconfiarowaj ipan nej.

¹¹ Ay'ya wej katis iga niwį'. Xikchijtokan ken nemi ankichíwaj iga ni agaj amo mamitzkułikan yej Dios mitzmaskej.

¹² Yej yawi kitānilitij Tzitzimi', nej nia nikchíwati iga máj matayakanto ipan itiofan Dios, iwān ompa nikēman ayá' yawij kįsati; iwān ipan yejemeñ nia nikijkuiloti itōka' noDios iwān itōka' iweyi-altepe' noDios, inón yej itōka' nueva Jerusalén yej Dios kitānis, iwān nō nia nikijkuiloti iyakapamej se'ya notōka'.

¹³ Xikyē'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

Mo-ijkuiłowiliá yej chantitokej Laodicea yej kitokaj Cristo

¹⁴ 'Nō xikijkuilowili el ángel yej kitzto' tokñimej yej netokaj yej ichamej Laodicea: "Ijkñ nikijtowa nej yej ayí' nitakajkayāwa, iwān yej nochipa nikijtowa yej melá', nej nikpewaltij inochi yej Dios kichij:

¹⁵ Nej nikmati inochi yej ankichíwaj. Nikmati iga anjokoxmej, ayá' antotōņikej niga ansese'mej. ¡Masej katka ansese'mej o antotōņikej!

¹⁶ E' como anjokoxmej iwān ayéj ansese'mej niga antotōņikej, nimisotas iwān amejemeñ anķisaskej ipan noten iga ayá' annemela'tokaj.

¹⁷ Amejemeñ ankijtowaj iga anmotapialíaj, anye'onokej iga ayá' mitzpolowaj nité; e' amejemeñ ayá' anmo-itaj iga ayá' ankipiáj nité, ampetzpobrejmej, ampachamej iwān amonokej amopezkān.

¹⁸ Inón iga nimitzijiáj, manimitznamakiltikan ye'oro yej pánoja pan ti'ti iga ximomela'tapialikan, iwān tzótzol yej ista' iga ximotaajakikan iga amo xipināwakān iga amopezkān amonokej iwān xiktālilikan yej mitzpañtaliáj amoyix iga xitachakan.

¹⁹ Nej nikajawa iwān nikñextiliá kén iga maye'nemi nochi yej nikneki. Inón iga inān poxsan xikyolmakakan iga xiktokakan iyojwi Dios.

²⁰ Ta' xinekaki, nej nono' ipan mokalten iga nimitznotzto'; siga tinekaki iwān tinekaltapowiliá, nej nikalakis mokalijti' iwān tisentakuaskej.

21 Yej kitāniliskej Tzitzimi', nia niktālītij noná' iga ijkón nō mar-reinarokan ken nej newato' iga nirreinarowa, ijkón ken nej nō niktānilij Tzitzimi' iwān nimotālija iwān noTaj kan yéj ewato' iga reinarowa.

22 Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej neṭokaj."

4

Ken iga moweyimati Dios ipan cielo

1 Kuá' tami' inín, nikita' se puerta tapojto' ipan cielo; iwān inón yej achto neṭotza' yéj tajtoj ken tikita inawātılka trompeta, sej ne-ijlij:

—Xitejkawi nijiga, iwān nia nimitznēxtılıti yej mochiwas kuá' pánōja nochi yej tikita'.

2 Iwān ikuá' iyEspíritoj Dios wāljaj noyakapan, iwān nikita' se trono,* ono' ipan cielo iwān ipan inón trono, a'pa yej ewatoya.

3 Iwān yej ewatoya ipan trono nešiá ken tikita se te'ti de jaspe[†] yej este xótasan o cornalina,[‡] iwān inón trono, kiyawalojtoya se akosamało' yej petaniá ken tikita tepayaktzın yej itōka' esmeralda.[§]

4 Iwān inón trono kiyawalojtoya se' veinticuatro tronos iwān ipan inón veinticuatro tronos ejewatoyej veinticuatro ancianojmej,* inochimej ijista' itzotzolmej, iwān ipan itzontokomej kipiayaj icoronajmej[†] puro de oro.

5 Iwān ipan trono tapetaniá, tawōpaya iwān tatikuiniá; iyixtaj inón trono onoya siete ti'ti yej wejwelontoyaj, iwān inón siete tiwelōn inōnwa' siete iyEspíritoj Dios.

6 Iyixtaj inón trono onoya ken tikita lámā yej poxsan chipakti' iwān wel tachalo noyan atampa.

Iwān inón trono yej ono' tajkoyan kiyawalojtoya nawi ken animal, kipiayaj trojaj iyixmej iyixtajpamej iwān itepotztajpamej.

7 Yej áchtopa de inimej animalmej nešiá ken tekuani; iwān se' nešiá ken torojtızın, iwān sewo' nešiá ken taga'; iwān sewo' nešiá ken águila yej patanto'.

8 Inawixtimej inomej animalmej kipiayaj seis iyastakapalmej, iwān iyakapamej pepechijtoyaj ixtimej iwān este itampa iyastakapalmej; iwān semilwi' iwān senyówal ijkın kijtojtoyaj:

Kajasi iga mamopoxweyimatılti
toTēko Dios yej nochi wel kichıwa,

yej ikıyay onoya, óno'san inán iwān yáwiya wıtzeti sej.

9 Kuá' inomej animalmej kiweyimatıltıayaj iwān kimakayaj gracias Dios yej ewato' ipan trono, inón yej ono' nochipa iwān ayı' mikis,

10 inomej veinticuatro ancianojmej motankuaketzaj iyixtaj Dios yej kiweyimatıltıaj yej nochipa ono' iwān ayı' mikis; iwān kitemowiáj icoronajmej iwān kitalıáj iyixtaj kan ewato' Dios, iwān ijkın kijtowaj:

11 Annotēko iwān annoDios, tej mitzajasi iga mamitzweyimatıltıkan, iga nochi wel tikchıwa;

iga tej tikchij inochi yej ono',
onókejsan iga tej tikne' iga maonokan.

* 4:2 4:2 "Trono" asiento kan motalıá rey iga mandarowa. † 4:3 4:3 Jaspe te'ti yej xoxokti'.

‡ 4:3 4:3 Cornalina te'ti yej chílti'. § 4:3 4:3 Esmeralda se' te'ti yej xoxokti'. * 4:4 4:4 Español: "ancianos"; anka angelejmej. † 4:4 4:4 Xikita glosario "Corona".

5

Ama' yej ayagaj wel kitapowa

¹ Iwán nikita' iga inón yej ewato' ipan trono, iga iye'ma' kikítzkijto' se kimilólama',* ijkuilijto' ta-íjti'pa iwán itepotztájbapa iwán ye'tzakto' iga siete sello.†

² Iwán nikita' se ángel yej poxsan kipiá poder, ijkín tajtoj recio:

—¿A'yéj kajasi makipostekili isellojyo iwán makitapo inón kimilólama'?

³ E' ayagaj wel kitapowaya inón kimilólama' niga wel agaj kitachíliaya, niga yej ono' ipan cielo, niga yej ono' ipan tajli, niga yej ono' taltampa.

⁴ Iwán nej nichokaya poxsan, iga ayagaj wel kitapowa inón kimilólama', niga ayagaj wel kileerowaya, niga agaj wel kitachíliaya.

⁵ Iwán se de inomej anciánojmej ne-ijlij:

—Amo xichoka; inón yej kijliáj “León”‡ yej reinarowa yej irrázajpa Judá, yej ipiltzín ipilówampa rey David, kitánija iga wel makitapo inón kimilólama' iwán iga makipostekili inón siete isellojyo yej kipiá.

⁶ Iná' trono iwán tatajkoyan inomej nawi animálmej, iwán tatajkoyan inomej anciánojmej, nikita' se Cordero§ yej neši iga kimiktíjkaja. Ejkatoya iwán kipiaya siete ikuakua iwán siete iyix; iwán inón siete ixmej kijtojneki siete iyEspíritoj Dios yej kitítan noyan ipan tajli.

⁷ Inón Cordero kikuiko inón kimilólama' yej kikítzkijtoya iga iye'ma' inón yej ewato' ipan trono.

⁸ Kua' kikui'ya inón kimilólama', inawixtimej inomej animálmej iwán inomej veinticuatro anciánojmej motankuáketzkej iyixtaj inón Cordero. Sejsé de inomej anciánojmej kipiayaj se arpa,* iwán kipiayaj wajkalmej de oro, e' tentokej iga incienso,† inón incienso kijtojneki iyoraciomej yej kicredojtokej Dios.

⁹ Iwán kikuikayaj inón nuevo taku':

Tej mitzajasi nokta iga xikui inón kimilólama' iwán iga xikpostekili isellojyo; iga mitzmiktijkej, iwán iga moesyó anekojkej iga manimochiwakan itatki Dios,

nejemej de inochi raza, yej de sese'pa iga tajtowaj, de inochi altepemej iwán de inochi paismej.

¹⁰ Tikchij iga manimochiwakan reyejmej iwán sacerdotejmej iga toDios, iwán niawij nimandarotij ipan tajli.

¹¹ Iwán nikita', iwán nikagui' itajtólmej mia' angelejmej yej kiyawalojtoyaj trono, iwán inomej animálmej iwán inomej anciánojmej. Inomej angelejmej onoyaj poxsan komatimej,‡

¹² iwán ijkín kijtowayaj recio:

In Cordero yej kimiktíjkaj, kajasi iga mamoweyimatílti iga nochi wel kichíwa wan nochi itatki, nochi kimati wan pox tajpalej,

* 5:1 5:1 Xikita glosario “Kimilólama'”. † 5:1 5:1 Sello kitálliliyay ama' iga matzakto iga a'san neši amo makileero, petz yej kitítaniliáj. ‡ 5:5 5:5 León ken tikita tekuani wan kijtojneki Jesucristo. Gn 49:9 § 5:6 5:6 Cordero ken tikita borregojtzin wan kijtojneki Jesucristo. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”. Xikita nq Ex 12:3,5. * 5:8 5:8 Xikita glosario “Arpa”. † 5:8 5:8 Incienso ken kópál yej kitatiyay kuá' kiweyimatíltiyaj Dios. Lv 16:12 ‡ 5:11 5:11 “Poxsan komatimej” o millones de millones.

iwán kajasi iga yéj mamoye'ita wán mamoweyimatĩti iwán yéjsan mamotakujikili.

¹³ Iwán nikagui' nŋ iga inochi yej isatokej yej Dios kichij, yej onokej ipan cielo, yej onokej talpan iwán yej onokej taltampa iwán yej onokej ipan lám̄ar, kijtowayaj:

Kajasi iga Dios yej ono' ipan trono wán el Cordero nochipa mamotakujikili, mamoweyimatĩti, iwán nochipa marreinarŋkan.

¹⁴ Iwán inawixtimej inomej animálmej, ijkín kijtowayaj:
—¡Ijkŋn mamochiwa!

Iwán inomej veinticuatro ancianojmej motankuaketzkej iwán kiweyimatĩtijkej yej nochipa ono' iwán nochipa onos.

6

Siete sello

¹ Iwán nikita' iga inŋn Cordero kipostekilij se de inomej iseyojyo iga kitapoj kimiloláma', iwán nikagui' se de inomej nawi yej ken animálmej este toskatikujini' ken teyo' iga kijtoj:

—¡Xiwiki iwán xitachá!

² Nitachá' iwán nikita' se istá'kawayoj, wán yej kitejkawilijtinemiá kikĩtzkijtoya se tawíjtŋl. Kimakakej se corona,* iwán kitanilija iyen-emijomej wán kisa' iga matatanili iwán iga nochipa matatanilijto.

³ Kuá' el Cordero kipostekilij se' sello, níká' iga se' yolka' yej ken tŋrojtzin kijtoj:

—¡Xiwiki iwán xitachaki!

⁴ Iwán kjsako se' máj kawayoj yej este chílti' ken tiwelon. Iwán yej kitejkawilijtinemiá, kimakakej iga wel makichíwa iga amo maonolo tamelá noyan ipan tajli, sino que mamosepanmijmiktilo; iwán kimakakej se weyi espada.

⁵ Kuá' inŋn Cordero kipostekilija tercer sello, nikagui' se'ya máj yolka' yej ixaya' ken taga', kijtoj:

—¡Xiwiki iwán xitachá!

Iwán nikita' se' pisti'kawayoj, iwán yej kitejkawilijtinemiá kikĩtzkijtoya se balanza.

⁶ Iwán nikagui' se' tájtŋl tatajkoyan inŋn nawi animálmej, kijtowaya:

—Monamaka se' kilo trigo yej ipati' ke' kitaniá se' iga tekipanowa semilwi', achŋnsan nŋ iga mokowa eyi kilo cebada; e' amo xikpetznempolo aceite wán vino.

⁷ Kuá' inŋn Cordero kipostekilij cuarto sello, nikagui' se' animál yej ken águila yej patanto', kijtoj:

—¡Xiwiki iwán xitachá!

⁸ Nitachá', iwán nikita' se' kosti'kawayoj, iwán yej kitejkawilijtinemiá itŋká' Mikilisti, iwán itepotztaj yaya se' yej itŋká' Hades yej kijtojneki kan onokej yej miktokej. Inimej ŋmen wel kichíwaj iga ipan cuarta parte de inŋn tajli mamomijmiktilo iga espada, mamayamikilo, makojkokolismikilo iwán matamijmiktikan tekuanimej wán sekin animálmej.

⁹ Kuá' inŋn Cordero kipostekilij quinto sello, nikita' itampa altar toknimej yej kimijmiktijkej iga kipowakej itájtŋl Dios iwán iga mola'nexitijkej iga ye'nemiáá iyixtaj Dios.

* 6:2 6:2 Xikita glosario "Corona".

¹⁰ Iwán kitęnewiayaj Dios te tzajtziaypa iga kijtowayaj:

—NoTęko tej yej atikchiwa yej ayękti iwán ayi' titakajkayawa, ¿este kęman timomatij iga xikitalti inoņej yej onokej ipan tajli, yej nejemęn nemiktijkej?

¹¹ Entonces kimakakej itzotzolmej yej ijista', iwán kijlijkej iga mamocháķano' se' alın tiempo, este que mamási-o' nochi yej kicređojtokej Cristo yej yáwijo' nę mikitij kensan yejemęn.

¹² Nikita' kuą' inoņ Cordero kipostekilija isexto sello kimilolama', pęwa' iga pox moļın tajli. Tęnatı' mochij este chapóti'san ken tikita tzótzol yej moakiá kuą' mikilo, iwán la luna mochij este chılti'san ken tikita esti.

¹³ Iwán şitalimej yej onokej ipan cielo wejwetzikej ipan tajli, ken tikita kuą' ejeka' yej pox tajpalej kixijxniliá se kuawi' itakılka.

¹⁴ Cielo poliwi' ken tikita kuą' se ąma' mokoķolochowa, iwán inochi tepemej iwán inochi tajkotılmej* mopatakej kan ojonoyaj.

¹⁵ Iwán reyejmej yej onokej ipan tajli, iwán yej paręj tayakąntokej iwán yej motapialiáj, iwán ijefejmej soldadojmej, iwán yej pox mandarowaj, iwán esclavojmej‡ iwán yej ayęj esclavojmej, miyankej ipan texapomej iwán itzalan tewęwetkej.

¹⁶ Kijliayaj tepemej iwán tewęwetkej:

—Xiwtzikan noyakapamej iga xine-ıyanakan iyıxtaj inoņ yej ewato' ipan trono iwán xine-ıyanakan iyıxtaj el Cordero iga amo manęcastigarokan;

¹⁷ iga asi'ya día kuą' poxsan yawi tacastigaroti iwán ayagaj yawi kijyowiti.

7

Dios kimąnawia yej itatki

¹ Kuą' tami' inın nikita', nikita' nawi ąngelejmej ejejkatokej ipan nawi inakastan inın tajli, yej kitzakuilijtokej nawi ejeka' iga amo makipıtzakın tajli, niga lámar, niga se kuawi'.

² Nę nikita' se' ángel yej wıtzıaya ikısáyampa tęnatı' iwán kipiaya iselloj* Dios yej nochipa onos. Inın ángel kitzajtzilij recio inoņ nawi ąngelejmej yej Dios kimá' iga wel makichıwılıkan tejtę yej ayękti tajli wan lámar,

³ iwán kijtoj:

—Amo xikchıwılıkan nitę yej ayękti in tajli, niga lámar, niga kuawimej mię aya niksellarowaj pan iyıxkuą' yej kicređojtokej Dios.

⁴ Iwán nikagui' ke' kisęllarojkej: iga inóchiya masi' ciento cuarenta y cuatro mil yej israelıtájmejpa.

⁵ Yej ipilowan ipilowampa Judá doce mil sellado, iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Rubén iwán yej ipilowan ipilowampa Gad doce mil sellado,

⁶ yej ipilowan ipilowampa Aser doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Neftalí doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Manasés doce mil sellado,

⁷ yej ipilowan ipilowampa Simeón doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Levı doce mil sellado iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Isacar.

† 6:14 6:14 Xikita glosario "Tajkotıl o Isla". ‡ 6:15 6:15 Xikita glosario "Esclavo". * 7:2 7:2 Inın sello iga momaręrowa tokņimej iga manęsi iga Dios itatki.

8 Iwán doce mil sellado yej ipilowán ipilówampa Zabulón, doce mil sellado yej ipilowán ipilówampa José iwán doce mil sellado yej ipilowán ipilówampa Benjamín.

Mia' yej ijichkáti'san itzótzol

9 Kuá' tami' inín, nikita' iga pox onolo', inewi paismej, raza, tajtolmej iwán inochi altepemej onoyaj iyixtaj trono iwán iyixtaj el Cordero; poxsan komatimej este ay'ya moojasi ke' onokej, este ijichkáti'san itzotzolmej iwán kikijkitzkitoyaj soya'.

10 Inochimej ijkin kijtowayaj recio:

Temánawij toDios,
yej ewato' pan trono,
iwán temánawij iPiltzín yej kijliáj Cordero.

11 Iwán inochi angelejmej ejejkatoyaj iga kiyawalojtoyaj trono, iwán ancianojmej, iwán inón nawí animálmej, motankuáketzkej itenoj trono iwán motzojtzompilojkej este ipan tajli iwán kiweyimatiltijkej Dios,

12 kijojoyaj:

¡Ijkónyawa'!

Kajasi iga matikweyimatiltikan toDios, tikmatij iga Dios pox bueno, yéj nochi kimati, matikmakakan gracias, matikye'itakan iga yéj nochi wel kichíwa iwán pox tajpalej, ijkon mamochiwili nochipa. Ijkónyawa'.

13 Iwán se de inomej ancianojmej netajtan:

—¿A'yéj in inimej yej este ijichkáti'san itzotzolmej? ¿Kán wálkej?

14 Iwán nikijlij:

—NoTéko, téj tikmati.

Iwán yéj ne-ijlij:

—Inimej yej poxsan kinkochijkej, iwán kipakkej itzotzolmej iwán kistayaltijkej iga iyesyó el Cordero.

15 Inón iga onokej itenoj trono kan ewato' Dios iwán semilwi' iwán senyówal kiweyimatiltijtokej ipan weyitiqpan;† iwán yej ewato' ipan trono ki-omemawij inomej iga sen-onoskej.

16 Ay'ya semi mayanaskej iwán nikéman ay'ya atanekiskej, iwán ay'ya tonatataskej iwán niga tadotonmikiskej,

17 iga Jesucristo yej kijliáj Cordero yej ewato' tajko trono yawi kicuidaroti inomej ken tikita borregojmej. Iwán Jesucristo yawi kiwigati kan ono' atzontekon iwán yawij konitij a'ti yej kichíwas iga nochipa maonolo; iwán Dios yawi kipojpowilijti iyixamej.

8

Yej sesan sello kawi

1 Kuá' inón Cordero kipóste'ya sello siete yej kipiá kimilólama', santakampolijtikáwi' ipan cielo ken media hora.

2 Iwán nikita' siete angelejmej ejejkatokej iyixtaj Dios, iwán kimakakej sejsé de yejemen se trompeta.

3 Iwán nikita' se' ángel, kikitzkijto' se tikaxaktzín de oro, iwán moketza' itenoj altar; iwán kimakakej komati incienso iga makisenetili wan iyoraciomej yej kicredojtokej Dios iga makitatikan ipan altar de oro yej ono' iyixtaj trono.

† 7:15 7:15 Xikita glosario “Weyitiqpan”.

⁴ Iwán ipokyo inciense yej kitatijtoya el ángel kisenetilij wán iyoraciomej yej kicredokey Dios asi' este kan ono' Dios.

⁵ Iwán inón ángel kiku' tikaxaktzjn iwán kitemij iga tékol yej xoxotáto'o yej onoya ipan altar iwán kipaťanaltij pan tajli; iwán tatikuñi', mokagui' tawopaya, tapetani' iwán kuekuechka' tajli.

Trompetajmej

⁶ Iwán inomej siete angelejmej kikuikej itrompetajmej iga yawij tapitzatij.

⁷ Kuá' yej achto ángel kipitza' itrompetaj, wetzi' pan tajli tiawa' yej de hielo iwán ti'ti yej setito' wán esti. Iwán de cada eyi parte tajli, tata' se parte. Iwán de cada eyi kuawi', tata' no se kuawi'. Iwán nochi yej ixwatokey yej te xoxoxokti', tata'.

⁸ Iwán el segundo ángel no kipitza' itrompetaj, iwán momota' tepa iteki ipan lámár ken tikita se weyi tepe' welontiaya; iwán de cada eyi parte lámár, se parte mochij esti.

⁹ Iwán migui' se de cada eyi yej momati lamariji'. Iwán se de cada eyi wejweyi akalmej xixitjnikaj.

¹⁰ Iwán kuá' éyia ángel no kipitza' itrompetaj, se weyi sitalin ken tikita mechon wewelontiwajalaj ipan cielo, iwán wetzito ipan se parte de inón eyi parte weyamej iwán pan atzontekomej.

¹¹ Inón sitalin itoka' Chichi'; iwán de cada eyi weyamej, se weya' chichiya' iwán mia' tokñimej mikikej iga konijkej chichika'.

¹² Kuá' cuarto ángel kipitza' itrompetaj, xitjini' tonati', metzti* iwán sitalimej iwán ay'ya xotakej se parte de eyi parte. Ijkón iga nawí horas tonati' atawíaya iwán tayowakan nawí horas ayá' taweltametztonaya niga sitalimej ayá' taweltawíayaj.

¹³ Iwán nikita', wán nikagui' iga se ángel† patantiaya tajko cielo, ijkín kijtojtiaya recio:

—¡Poxsan, poxsan moťatzejziloz ipan tajli! ¡Poxsan tamajmájtjil iga éyi-o' ángel poliwí iga yawij kipitzatij itrompetajmej!

9

¹ Kuá' quinto ángel kipitza' trompeta, nikita' iga wétzi'ya se sitalin ipan tajli, iwán inón sitalin kimakakej llave yej iga motapowa xapo' yej pox wejkatan kan entokey maľespirtomej.

² Iwán kitapoj inón wejkatanxapo', iwán popoga' ken yej kisa ipan se pox weyi tiwelon iwán ipokyo kitakompachoj tonati' iwán ejeka'.

³ Iwán ipan inón poťti kiskej chapolimej iwán sempatanikej noyan ipan tajli; iwán inomej chapolimej kitekimakakej iga wel matatankuakan ken tikita kolomej.

⁴ Iwán kitekimakakej iga amo makikuakan tato' yej ono' ipan tajli, nité yej xoxokti' iwán nisé kuawi' amo makikualikan iyiswayo, petz makitankuakan tokñimejsan yej ayá' kipiáj inón marca pan iyixkuá' iga manęsi iga itatki Dios.

⁵ E' kitekimakakej iga amo makimiktikan tokñimej, sino que san matatankuajtokan cinco meses; iwán kuá' tatankuaj inompa chapolimej kualoj ken tikita kuá' tatankua koló'.

* 8:12 8:12 Metzti: luna. † 8:13 8:13 O águila o moxi.

6 Íkuā' toknimej yawij kinakitij mamikikañ, e' awel mikiskej; malej kinekiskej magui' mamikikanya, e' ayá' wel mikiskej.

7 Inomej chapolimej ken tikita kawayojmej yej machtitokej iga wel mayakañ kañ tamijmiktulo; iwán ipan itzontekomej kipiáj ken tikita corona* de oro, iwán inochimej kipiayaj ixaya' ken tikita taga'.

8 Itzonkalmej ken tikita siwa' itzónkal, iwán itanmej ken tikita tekuani itan.

9 Iwán iyelixmej tzaktoyaj iga ken tikita kuacht de tepos, iwán kuā' patañij, iyastakapalmej nawatij ken tikita kuacarretajmej yej kitilana kawayoj yej yawij kañ tamijmiktutij.

10 Ipan ikuitapilmej kipiáj itzinmimayomej ken tikita kolo'. Iwán iga inón ta-iknochijskej cinco mej.

11 Inomej chapolimej kipiáj se ijefejeje yej itoqa' el Ángel yej iteko wejkatanxapo'; inin ángel en hebreo† itoqa' Abadón iwán ipan griego kijliáj Apolión, yej no kitojneki yej taxixitina.

12 Ijkón panoj yej áchtopa yej pox tamajmájtij, e' políwi-o' se' ome yej pox tamajmájtij.

13 Kuā' sexto ángel kipitza' itrompetaj, nikagui' se tájtol kisasaya tatajkoñ inomej nawi ikuakua inón altar de oro yej ono' iyixtaj Dios,

14 kijlij inón ángel yej kikitzkijtoya trompeta:

—Xikxitoma inón nawi angelejmej yej ijilpitokej itenoj weya' Eufrates.

15 Ijkón iga kimajkajkej inón nawi angelejmej iga makimijmiktikan se toknñ de cada eyi de nochi toknimej. Inomej angelejmej Dios kipreparadoj nokta iga inonsan hora y fecha matamijmiktikan.

16 Iwán nikagui' iga ono' 200 millones soldadojmej yej nemij ipan kawayojmej.

17 Ijkón nikita' kawayojmej, iwán yej kitejkawilijtinemiáj moeltzaktinemiáj iga tepos yej chílti' ken tiwelon, este azul'ti' wan kosti'. Iwán kawayojmej kipiayaj itzontekomej ken tikita itzontekon tekuani, iwán ipan iten kisasaya ti'ti, pōkti iwán azufre.

18 Iwán se toknñ de cada eyi de nochi toknimej mikikej iga ti'ti, pōkti iwán azufre yej kisasay ipan iten kawayojmej.

19 Porque inomej kawayojmej tamiktiayaj iga itenmej iwán iga ikuitapilmej, porque ikuitapilmej nesia ken tikita kowa' iwán iga inón tamiktiayaj.

20 E' yej ayá' mikikej iga inimej yej kisa' ipan iten kawayojmej, ayá' mokajkajkej iga kichiwaj yej ayēkti, niga mokajkajkej iga kiweyimatiltiáj maļespiritojmej iwán ayá' no mokajkajkej iga kiweyimatiltiáj kuatosantojmej yej de oro, plata, bronce, de te'ti iwán yej de kuawi'. (Inomej kuatosantojmej ayá' tacháj, iwán niga takakij iwán niga wel nejnemij.)

21 Ayá' no mokajkajkej iga tamiktiáj, niga no mokajkajkej iga taachisarowaj, niga mokajkajkej iga namolnemij wan yej ayá' iwán namiktitokej, iwán niga no mokajkajkej iga tachteki.

10

Ángel yej kipiá kimilolamatzin

* 9:7 9:7 Xikita glosario "Corona". † 9:11 9:11 Xikita glosario "Hebreo".

¹ Iwán nikita' se' ángel yej poxsan tajpalej, temotiwitziá ipan cielo e' witziaya ipan mixti, iwán pan itzontekon onoya akosamalo'. Ixaya' ken tonati' iwán iyikxi ken ome takétzal yej wewelonto'.

² Se kimilolamatzin* kipatajtoya ipan ima', iwán iga iye'ikxi taksa' ipan lámar, iwán iga iyopoch-ikxi taksa' ipan tajli.

³ Iwán kuá' tajtoj, mokagui' ken kuá' tzajtzi tekuani, iwán kuá' tzajtzi', mokagui' siete teyo' itajtolmej.

⁴ Kuá' támi'ya tajtojkej inomej siete teyo', nikijkulowayay yej kijtojkej, e' nikagui' se' tájtól yej wálaw ipan cielo, iwán ne-ijlij:

—Tejsan xikichtakamatito yej kijtojkej inimej siete teyo' iwán amo xikijkulo.

⁵ Iwán inón ángel yej nikita' taksato' ipan lámar iwán ipan tajli, kajko' iye'ma' cielojkóbapa,

⁶ iwán kijtoj:

—Niknojma-ijtowa iyixtaj Dios yej nochipa isato', yej kichij cielo, tajli, lámar iwán nochi yej ipan onokej, iga ay'ya wejkatís iga mochíwas yej Dios kijtoj.

⁷ Kuá' asis iga siéteja ángel kipítzas itrompetaj, inón vej mochíwasya yej Dios kejlanto', san ken kijtojkej profetajmej,† yej itekipanowanímejpa Dios.

⁸ Inón tájtól yej nikagui' ipan cielo, sej nenotza' iwán ne-ijlij:

—Xaj iwán xikui inón kimilolamatzin yej kitapojto' inepa ángel yej se iyikxi taksato' ipan lámar iwán se' iyikxi pan tajli.

⁹ Iwán niajki kan ono' inón ángel iwán niktajtanilij iga manemaka inón kimilolamatzin, iwán yéj ne-ijlij:

—Xíkuiwa' iwán xikua. Iwán ipan moten tikmachilij este tzopeli' ken tikita nekti, e' kuá' asis mojtiko chichiyas.

¹⁰ Iwán nikuilij inón kimilolamatzin kan kikitzkijtoya iwán nikua; iwán kuá' nemi nikua, nikmachilij jake tzopeli' ken tikita nekti, e' kuá' támi'ya nikua, nojtiko chichiya'.

¹¹ Iwán yéj ne-ijlij:

—Yekti iga sej xikojpapowilkan yej Dios kijtowa iga yawi mochíwati. Xikojpapowilkan inochi toknimej yej onokej ipan inochi altepemej, inochi pajsmej, san kén itajtólmej wan xikojpapowilkan inochi reyejmej.

11

¹ Iwán nemakakej se' ojta' ken tikita inompa kuawi' yej iga tamedirólo, iwán ne-ijlijkej:

—Ximoketza, iwán xikmediro itiopan Dios iwán no xikmediro altar yej ono' tiopan-ijti', iwán no xikita ke'mej ompa onokej yej kiweyimatiiltijtokej Dios.

² E' ipatiojyo tiopan amo xikmediro, iga inón patio kimakakej yej ayá' kixmatij Dios iwán yejemen yawij kitataksatij noyan Jerusalén iga ompa mandaroskej cuarenta y dos meses yej masi mil doscientos sesenta días.

³ Iwán nia niktitaniti ome yej notatítampa iga makijtokan yej nej nikijtowa, iwán inomej yawij kipojtotij mil doscientos sesenta días, e' yawij kajakijtotij itzotzolmej inompa yej moakiá kuá' mikilo.

* **10:2 10:2** Xikita glosario "Kimilolama'". † **10:7 10:7** Xikita glosario "Profeta".

4 Inimej ɔme tatɨtan kijtojneki inɔn ɔme olivo* iwɔn inɔnsan nɔ kijtojneki inɔn ɔme meɔhɔnwɛwetkej yej ono' itɛnoj Dios yej iTɛko tajli.

5 Siga agaj kineki makichiwili tejtɛ yej ayɛkti, yejemen kikixtiáj ti'ti ipan itenmej iga kimela'tatiáj nokta iyenemigojwan; ijkɔn yawi mikiti agaj yej makineki makichiwili tejtɛ.

6 Inimej ɔme tajtaga' wel kitzakuaj cielo iga amo mawiki tiawa' miej yejemen kipowaj tájtɔl yej Dios kimaka; iwɔn wel nɔ kichiwaj iga a'ti mamochiwa esti iwɔn iga kinkochiwaj la gente iga plaga este ke' iga yejemej kinekiskej.

7 E' kuá' inimej kitamíjkeja itekipanɔlmej, weyi anímal yawi kɨsati pan wejkatanaxapo' iwɔn yawi kimajmagatij iyomextɨn, kitaniłiskej iwɔn yawij kimiktɨtij.

8 Iwɔn inomej animajmej yawij wetztikawitij ipan icallejmej Jerusalén kan toTɛko Jesucristo kimiktijkej ipan kuacruz, inɔn weyi-áltepe' kitojneki ken kuá' áltepe' Sodoma iwɔn país de Egipto.

9 Iwɔn eyi días iwɔn tajko, inewi gente de nochi áltepejmej, de sɛse'pa raza, de inochi tajtɔlmej, yawij kitatij animajmej kan miktokej iwɔn akimakaskej lugar iga makitɔkakan.

10 Yej ɔantitokej ipan tajli yawij pakitij iga mikíkeja, póxsanya nokta yawij pakitij, este yawij mosesepantitanilítij regalo; porque inomej gente poxsan kijiyaj inɔn ɔmen yej Dios kimakaya tájtɔl iga makipowakan. Inomej gente poxsan moknɔchíwayaj iga yej kichíwayaj inɔn ɔmen.

11 E' kuá' pánoja eyi días iwɔn tajko, Dios ki-ojojpa-ixitij sej iwɔn sej moketzkej, iwɔn inochi gente yej kitakej poxsan momajtijkej.

12 Iwɔn iyomexti inomej tajtaga' kikakikej ipan cielo sɛ tájtɔl yej poxsan recio, ijkɨn kijliłikej:

—Xitejkawikan nijiga.

Iwɔn tejkaıkej ipan cielo ipan sɛ mixti, iwɔn iyenemigojwan kitztoyaj.

13 Iwɔn íkuá' poxsan mołın tajli, iwɔn sɛ tájkol de cada diez de inɔn weyi-áltepe' xixitınekej kajlımej iwɔn mikikej siete mil gente. Iwɔn la gente yej ayá' mikikej, poxsan momajtijkej iwɔn kiweyimatıltijkej Dios yej ono' ipan cielo.

14 Inın yajki el segundo yej pox tamajmájtıl, e' na'ya wı' se'.

Siete trompeta

15 Iwɔn kuá' ási'ya pan siete ángel iga kipıtza' itrompetaj, mokagui' tajtɔlmej yej recio ipan cielo, kijtɔwayaj:

Inán toTɛko Dios iwɔn Cristo yej iPiltzın;

nochipa yawij mandarɔtij ipan tajli

wan ayı' tamıs iga mandarowaj.

16 Entonces inomej veinticuatro ancianojmej yej ejewatoyaj ipan itronojmej iyıxtaj Dios, motzotzontɔkakej este ipan tajli iwɔn kiweyimatıltijkej Dios,

17 kijtojtoyaj:

Nimitzmakaj gracias, noTɛko,

Dios yej nochi wel tikchıwa,

tej yej ikıyay tono' iwɔn inán tonon' iwɔn tiaya tiwıtzeti,

iga nochi wel tikchıwa wan

tıpéwa'ya iga tirreınarowa.

* 11:4 11:4 Xikita glosario "Olivo".

18 La gente yej ayá' mitzixmatij, kuejkuesiwikej, e' asi' día iga tia titacastigaroti, wān nō asi' día iga tia tikjuzgaroti yej miktokej, iwān tia nō tikmakati yej yekti yej mitzcređojtokej, yej kipojkej motájtōl, iwān yej mitzweyimatiltijkej tia tikmakati yej yekti, kesia yej tejte iteki iwān yej atē iteki, iwān tia tikpoloti inōmej yej kisōsolowaj tajli.

19 Entonces tapowi' itioḡpan Dios yej ono' ipan cielo, iwān tiḡpan-ijti' neḡsoya se ken baúl† kaḡ eḡtoya diez mandamiento. Iwān tapetani' iwān mokagui' tawopaya, tatikuḡni', moḡin tajli iwān wetzi' tiawaḡ' de hielo.

12

Siwaḡ' wān kuakuakowawéj

1 Iwān ijkín neḡsiko ipan cielo ken teḡa iteki yej paréj weyi: se siwaḡ' tzaktōya iga tōnati' iwān la luna onoya iyikxitan iwān kitālijtoya se corona* yej kipiá doce ḡtalin.

2 Inḡn siwaḡ' tatalaxwijtoya, iwān tzajtziá iga pilkualowaya iga yáwiya taonoltiti.

3 Iwān neḡsiko se' yej monextij ipan cielo: se kuakuakowawéj yej tatá' yej kipiaya siete itzontekon, diez ikuakuwa iwān se corona ipan sejsé itzontekon.

4 Iwān iga ikuitáḡil kiawatatzoj se de cada eyi ḡtaliḡmej yej onokej ipan cielo iwān kipajpatanaltij taḡpan. Inḡn kuakuakowawéj moketzá' iyixtaj siwaḡ' yej yáwiya taonoltiti, iga makikuḡali ipiltzḡn kuḡ' maki-onolti.

5 Iwān inōn siwaḡ' kita' se iyokichpiltzḡn, iwān iga ibastōn de tepos yawi kimandaroti inochi gente. Después Dios kikuḡlij ipiltzḡn iwān kiwiḡa' nō kaḡ ono' yéj iga nō mamotāli ipan itroḡoj.

6 Iwān inōn siwaḡ' yajki ipan desierto, kaḡ Dios nokta kichij iga ompa makitamakatokaḡ mil doscientos sesenta días.

7 Máj máj momijmiktilo' ipan cielo, iga Miguel iwān iyangelejmej momijmiktijkej wān inōn kuakuakowawéj. Kuakuakowawéj iwān iyangelejmej nō lucharojkej,

8 e' kipolojkej, iwān yejemen kikixtijkej iga ayo' maonokaḡ ipan cielo.

9 Iwān kikixtijkej inōn kuakuakowawéj, inōnsan ikyapakowaḡ' yej itōkaḡ Tzitzimi' yej kikaḡkayawa inochi gente, kipatantijkej taḡpan wān iyangelejmej.

10 Iwān nikagui' se tájtōl yej recio ipan cielo, kijtoj:

—Dios kimānawija igentej; kinextij iga nochi wel kichḡwa iwān yéjsan reinarowa. Inán Cristo noyaḡ reinarowa iga kipatantijkej taḡpan Tzitzimi' yej kitelwiaya tokniwān, kitelwiaya semilwi' iwān senyówal iyixtaj Dios.

11 Tokniwān tatanilijkej iga iyesyō el Cordero iwān iga itájtōl Dios yej yejemen kipowakej; yejemen ayá' majmawikej iga yawij kimiktitij, majwa' kisentalkej iyalmajmej iga mamikikaḡ.

12 Xipaḡkikaḡ cielōjmej iwān yej ipan amonokej. E', ḡlástimajsan yej chantitokej ipan tajli iwān yej chantitokej ipan lámar! Iga Tzitzimi' kuejkuesitiajki kaḡ anchantitokej, iga kimati iga alḡn kipolowa iga poliḡwisya.

13 Kuḡ' inōn kuakuakowawéj kita' iga óno'ya taḡpan, kitaloḡchtij siwaḡ' yej kita' ipiltzḡn.

† 11:19 11:19 Xikita glosario “Arca del pacto”. * 12:1 12:1 Xikita glosario “Corona”.

¹⁴ E' inón siwa' kimakakej ome yej wejweyi iyastakápal águila, iga wel mapatani iga mayawi ipan desierto, kan kitamakatoskej tres años y medio, ompa ay'ya wel casis inón kuakuakowawéj.

¹⁵ E' inón kuakuakowawéj kikixtij trojaj a'ti ipan iten iga kichíwa se weya', iga siwa' makiwíga arresomoj.

¹⁶ E' tajli kipaléwíj inón siwa', iga tajli tapowi' iwán inochi kitoloj in inón a'ti yej inón kuakuakowawéj kikixtijtoya ipan iten.

¹⁷ Iwán iga san inón, kuakuakowawéj paréj kikuesowilij inón siwa', iwán yajki kimijmiktjto ipilówampa inón siwa', ken tikiytowaj inomej yej kichíwaj kensan tatekimaka Dios iwán kichíwaj ken tenextiliá Jesús.

¹⁸ Iwán inón kuakuakowawéj moketza' lamartenoj.

13

Ome wejweyi animaj yej tamajmajtiáj

¹ Nimoketza' ipan xajli yej ono' lamartenoj. Iwán nikita' iga nemi kisa ipan lámar se weyi animaj yej kipiá siete itzontekon, iwán diez ikuakua iwán ipan sejsé ikuakua kipiaya se icorónaj,* iwán ipan sejsé itzontekon ijkuilijto' toqamej yej Dios kikuesowa.

² Inín weyi animaj yej nikita' ken tikita tekuani,† iwán iyiximej ken tikita oso iyixi, iwán kipiaya iten ken tikita tekuaniwéj.‡ Iwán kuakuakowawéj kimá' iga wel mamandaro, iwán kitajlij ipan weyi asientoj kan tatekimakas.

³ Se de itzontekon inín weyi animaj nesía kan tzontektoya yej este wel miki, e' inín kan tzontektoya pajti', iwán nochi gente yej onokej ipan inín tajli madmiradokej iwán kitokakej inín weyi animaj.

⁴ Iwán kiweyimatiłtijkej inón kuakuakowawéj iga kimá' poder inón weyi animaj; no kiweyimatikej weyi animaj, kijtowayaj la gente:

—Ateyi se' ken inín weyi animaj, ayagaj wel momatiá iga iwán mamomijmikti.

⁵ No kimakaltijkej iga inón weyi animaj makijto tajtolmej yej iga imatika mokichmati, iwán kimajlijliá Dios; iwán kitalkkej iga mamandarojto cuarenta y dos meses.

⁶ Iwán ijkón kichij, kimajlijlij Dios, kimajlijlij itoka' Dios, kimajlijlij ikal Dios iwán kimajlijlij yej onokej ipan cielo.

⁷ No kimakaltijkej iga makimijmikti yej kitokaj iyojwi Dios, este que makitanilikan; iwán kimakakej iga wel makimandaro inochi raza, ipan inochi altepe', ipan inochi tajtolmej iwán ipan inochi nación.

⁸ Yej chantitokej ipan tajli poxsan kiweyimatiłtijkej inón weyi animaj, petz yej ayá' ijkuilijto' itokamej ipan iyama' el Cordero. Iga kuá' mochi inín tajli, mo-ijkuiljoj itokamej yej nochipa onoskej wan Dios ipan ama' yej kipiá el Cordero yej mikika.

⁹ Si agaj wel takaki, makiye'kaki.

¹⁰ Yej yawij kipresojułtij yej kitokaj Dios, yejemej no yawij kipresojułtij. Iwán yej yawij kimiktjtij iga espada yej kitokaj Dios, no yawij kimiktjtij iga espada. Inón iga yej kitokaj iyojwi Dios makijyowikan iwán mamomiflorokan pan Dios.

* 13:1 13:1 Xikita glosario "Corona". † 13:2 13:2 "Ken tikita tekuani": leopardo. ‡ 13:2 13:2 "Ken tikita tekuani": león.

11 Máj máj nikita' se' anímaj nemi kisa ipan tajli. Inín kipiaya ome ikuakua ken tikita borregoajtın, e' tajtowaya ken kuakukowawéj.

12 Kipiaya poder kensan yej áchtopa weyi anímaj wın tekipanowaya iga yéj, iwán kichij iga inochi gente yej ono' ipan tajli makiweyimatılıkan yej áchtopa weyi anímaj yej pajtı' kan tzontektoya malej iga inón katka mamıktoya.

13 Nö kichıwaya milagroymej iga manesi iga ayéj námaj, este ipan cielo kiwetziltij ti'ti ipan tajli iyıxtaj la gente.

14 Inón kichij milagroymej iga kimaka poder yej áchtopa weyi anímaj, kikajkayaj inochi toknımej yej ono' ipan tajli. Iwán kitekimá' iga makichıwakan se iyimagen inón áchtopa anímaj yej kitzontekkaj iga espada iwán ayá' migui'.

15 Iwán inón segundo weyi anímaj kimakakej poder iga makimaka vida inón imagen iwán iga makitajtılti. Iwán yej ayá' yawi kiweyimatitij inón imagen yawij kimiktıtij.

16 Iwán kichij iga inochi gente, yej kipiá itekiyo iwán yej ayá', yej kipiá tomın iwán yej akipiá tomın, esclavojmej iwán yej ayéj esclavojmej, makıtalılıkan se marca ipan iye'ma' o pan iyıxkuá'.

17 Iwán ni agaj awel takowa nıga tanamaka, sigá ayá' kipiá la marca o itoká' inón anímaj o inımerojo itoká'.

18 Iga se mamomachtı inın, kineki poxsan matajlamiki; si agaj kentenderowa makimati te kijtjneki inımerojo anímaj, tága'pa inımeroj. Inón número seiscientos sesenta y seis.

14

Kitakujkılıáj Cristo

1 Después nitachá' iwán nikita' el Cordero onoya iyıxko tepe' yej itoká' Sion. Sen-onoyaj iwán inón Cordero ciento cuarenta y cuatro mil toknıwın yej pan iyıxkuá' ijkuilijto' itoká' el Cordero iwán itoká' iTaj.

2 Iwán niká' se tájtıl yej wıalay ipan cielo ken a'ti kuá' poxsan wopa, ken kuá' poxsan tatıkuıni, inón tájtıl ken tikita kuá' nemi kitzotzonaj mia' arpa.*

3 Iwán kıkıktıoyaj se nuevo takıj' iyıxtaj trono, iwán iyıxtaj inımej nawi anımajmej iwán iyıxtaj ancıanoymej. Iwán ayagaj wel kimati inın takıj' petz inımej ciento cuarenta y cuatro mil yej Dios kimanıwıj kan onolo' ipan inın tajli.

4 Inımej yej ayı' nokta motekkej wın sıwá',† sino que ye'nemikej, iwán kitokaj el Cordero kansan yawi. El Cordero kıkowa' inımej iga iyesyo, kitapejpen yej áchtopa mochiıkej itátkıpa Dios iwán el Cordero, inımej momakaj iga makichıwakan ken kineki Dios.

5 Iwán ayı' takajkayajkej iga ye'nemij iyıxtaj Dios.

Eyi ángel kipowaj itajtılmej

6 Iwán nikita' se' ángel patantınemi tajko cielo yej kinentıá ye'notıciaj yej ayı' tamis, yej mamopowılı inochi gente yej ono' ipan tajli, inochi nacımej, raza iwán de nochi altepemej san ken tajtowaj.

7 Iwán kıjtowa recio:

* 14:2 14:2 Xikita glosario "Arpa". † 14:4 14:4 Anka inın kıjtjneki iga ayá' kiweyimatıltıkej idolojmej.

—Xikmajmawilikañ Dios iwán xikweyimatiltikañ, pues ási'ya hora iga yéj yawi tajuzgaroti; iwán xikweyimatikañ inón yej kichij cielojmej iwán tajli, lám̄ar, iwán inochi atzontekomej.

⁸ Iwán se' ángel nō kijtoj recio:

—Xixitini'ya in Babilonia yej weyi-altepe', iga kinextilijtoya mia' naciones iga makiweyimatiltikañ idolojmej, iga inón kichijwaj kenkuaj tawanaj iga vino iwán yawij wān sesé.

⁹ Wān se' tercer ángel del cielo kijtoj recio:

—Siga agaj kiweyimati animāl wān iyimagen iwán siga motemaka iga makipiá imarçaj pan iyixkuaj' o ipan imā',

¹⁰ Dios kipoxkuesowilij iwán yawi kicastigaroti iwán yawij kiknoçhijtotij ipan ti'ti iwán azufre, kiknoçhijas iyixtaj iyangelejmej Dios iwán iyixtaj el Cordero.

¹¹ Iwán nochipa popoktos ti'ti iga kicastigarojtoskej semilwi' iwán senyówal yej kiweyimatij animāl iwán iyimagen, wān yej kipiáj marca yej itōkaj' inōn animāl.

¹² Ijkōn yej kicredoçtokej Dios iwán kichijwaj ken ga tatekimaka, amo mamosemakakān iga kitokaj iyojwi Jesús.

¹³ Niká' se' tájtōl ipan cielo yej ne-ijlij:

—Xikijkuilo yej nia nimitzijliti: “Mayolpakikān desde inān yej mikij ipan iyojwi toTēko.” El Espíritu Santo kijtowa iga inōmej yáwija mosewitiç, áyo'ya tekipanōskej. Inochi yej kichijkej yej yēkti, yaçi iwāmej.

Dios kijuzgarowa nochi yej ono' ipan tajli

¹⁴ Después nitachá', iwán nikita' se' mixti este istā' iwán iyixko mixti ewato' a'pa yéj tachá ken tikita iPiltz̄in Taga'. Kitālijtoya se' corona[‡] de oro iwán kikitzkijtoya se' ken machete yej pox tateki yej iga motékupa trigo.

¹⁵ Iwán kisa' ipan weyitiopan se' ángel iwán kitzajtzilij recio yej ewato' iyixko mixti:

—Iga momachetej xiktékiya trigo; iga ási'ya itiempoj iga mamoteki, iwán la cosecha yej ono' ipan tajli chikā'ya.

¹⁶ Iwán yej ewatoya ipan mixti kipanōltij imachetej ipan tajli iwán kitegui' yej chikā'ya.

¹⁷ Iwán kisa' se' ángel ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, nō kikitzkijtoya imachetej yej pox tateki.

¹⁸ Iwán kisa' ipan altar se' ángel yej kipiá poder iga tapolowa iga ti'ti, iwán kitzajtzilij recio yej kikitzkijtoya machete yej pox tateki, kijlij:

—Xiktékiya iga momachetej yej pox tateki inōmej racimójmej de uva yej ono' ipan tajli iga yojyoksitōkeja.

¹⁹ Iwán el ángel kipanōltij imachetej ipan uvajyoj,§ iwán kitegui' uvajmej yej ono' ipan tajli, iwán kakij kān yawi mopatzkati, inón kijtojneki weyi castigo yej Dios kiütanis.

²⁰ Uvajmej kipatzkakej kān ay'yéj altepe' iwán kān mopatzka' uva kisa' esti, tejkaj este ipan itēn kawayojmej, inón esti motaloj trescientos kilómetros.

15

Angelejmej wān siete plaga iga ta-iknoçhijwaj

[‡] 14:14 14:14 Xikita glosario “Corona”. § 14:19 14:19 Xikita glosario “Uva”.

¹ Nq nikita' ipan cielo se yej este temajtiá yej ayi'pa mo-ita: siete angelejmej yej kiwajligayaj siete plaga yej iga tacastigarowa. Kuá' tamis inochi inimej, Dios ay'ya kuesitos.

² Iwán nq nikita' lám̄ar ken tikita vidrio nelijto' iwán ti'ti. Iwán nikita' nq ejejkatokej ipan lám̄ar inomej yej kitaniilijkej weyi animál iwán iyimagen iwán imarčaj inón weyi animál. Nochi inimej gente, Dios kimá' sejsé iyarpajmej.*

³ Iwán kikujkakej yej itakui' Moisés yej tekipanowaya iga Dios, yej itakui'pa nq el Cordero, kijtowayaj:

Tej tinoTeko, nochi wel tikchíwa.

Weyi iwán pox m̄onsaj yej tej tikchíwa.

Yekti iwán melá' inochi yej tikijtowa iga mamochíwa.

Tej yej tikmandarowa nochi yej ono' ipan tajli.

⁴ NoTeko, ¿a'yéj ayá' mamitzmajmawili?

¿A'yéj ayá' mamitzweyimatiłti?

Tejsan mosel̄ti yej ayi' tikchíwa yej ayekti,

iwán inochi naciomej w̄itzetij iwán mitzweyimatiłtiskej,

iga inochi kitakej yej tej tikchíwa poxsan yekti.

⁵ Wán nikita' iga tapowi' tiopan ipan cielo, inón kuetaxtiopan† kan moenayaj patachte'timej kan ijkuilijto' iley Dios yej kimá' Moisés.

⁶ Iwán ipan inón kuetaxtiopan k̄iskej inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete plagajmej, kakijtokej ye' t̄zótzol yej chijto' iga lino‡ este pepetani, iwán kitajlijtoyaj icintoromej de oro este iyel̄ixtenojmej.

⁷ Iwán se de inomej n̄awi animálmej yej onoya iyixtaj Dios, kimá' sejsé de inomej siete angelejmej se wájkal yej chijto' iga oro yej tento' iga yej Dios yawi tacastigaroti; Dios yej nochipa onos wán ayi' mikis.

⁸ Inón weyitiopan temi' iga p̄okti yej w̄itziaaya ipan iweyipoder Dios, iwán ayagaj wel kalaki ipan inón weyitiopan, este que mapano inón siete plaga yej kipiayaj inomej siete angelejmej.

16

Wajkalmey yej kipiapiá yej iga Dios tacastigarowa

¹ Iwán nikagui' se tájt̄ol recio k̄isaya ipan weyitiopan, ijk̄n kijliaya inomej siete angelejmej:

—Xakan ipan tajli iga xikawatij inón siete wájkal yej kipiapiá yej iga Dios tacastigarowa.

² Iwán yej áchtopa ángel yajki, iwán kitoyaj ipan tajli yej onoya ipan iwájkal, iwán inochi gente yej kipiayaj imarčaj weyi animál iwán kiweyimatiáj iyimagen, k̄isa' iyakapamej kókol yej pox kualo.

³ In segundo ángel kitoyaj ipan lám̄ar yej kipiaya ipan iwájkal, iwán lám̄ar mochij ken tikita iyesyoy yej mikto', iwán migui' inochi yej onoya ipan lám̄ar.

⁴ In tercer ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal, ipan a'timej iwán ipan atzontekomej iwán mochij esti.

⁵ Iwán nikagui' ijk̄n kijtoj inón ángel yej kicuidarowa a'timej:

—Tej noTeko yej nochipa tonoya iwán nochipa tonos, tej ómpaya ken tikchíwa iwán kajasi iga ijk̄n titacastigarowa.

* 15:2 15:2 Xikita glosario "Arpa". † 15:5 15:5 Hch 7:44. Nq xikita glosario "Kuetaxtiopan".

‡ 15:6 15:6 Lino achi ken ichka', e' chijto' iga se'pa planta.

6 Iga yejemej kimiktijkej yej moconfiarowaj ipan tej, iwán kimiktijkej moprofetajmej, iwán inán tej tikchij iga makonikan esti, puej ijkón kajasi.

7 Iwán nikagui' se' tájtól yej kisa' itenoj altar, kijtowa:

—NoTęko Dios yej nochi wel tikchjwa, ken tej titajuzgarowa ómpaya nokta.

8 Iwán el cuarto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan tónatj', iwán kichij iga tónatj' wel makimela'tati la gente iga tiwelón.

9 Iwán inochi este tátaya ikajlomej iga pox totóni' tiwelón. E' malej ijkón ayagaj kipata' ken iga nemi iga makiná'techo Dios niga kiweyimatiłtjkej. Majwa' kimalijlikej Dios yej kititani inimej yej tacastigarowa.

10 In quinto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan itrónoj weyi animál iwán kan mandarowa inón weyi animál tamichkantitika'wi', iwán yej kiweyimati inón weyi animál molenguajtankuayaj iga kwalowayaj.

11 Iwán kimalijlikej Dios yej ono' ipan cielo. Maltajtowayaj iga kwalotoyaj iga kipiayaj ikokolmej. E' ayá' kikajtejkej iga kichijwaj yej ayekti.

12 Iwán in sexto ángel kitoyaj nō yej kipiaya ipan iwájkal ipan weya' yej itōka' Eufrates; iwán wāgui' in weya' iga wel mapanōkan inomej reyejmej yej witzej ikisáyampa tónatj'.

13 Wān nikita' iga kisa' eyi yej ayéj ye'espíritoj, ken tikita kalamej. Se kisa' ipan iten kuakuakowawéj, se ipan iten weyi animál iwán se ipan iten yej ayéj mela'profetaj.

14 Inimejwa' iyespíritojmej tztzimimej yej kichijwaj milagro. Iwán kinechkoskej inochi reyejmej yej onokej ipan inán tajli iga mamomimiktikan kuá' Dios yawi tajuzgaroti.

15 ToTęko kijtowa:

—Ta' xikitakan, nej niwi' kuá' ayá' momati, ken se yej tachteki. Poxsan paktos yej kichijtos ken Dios kineki iwán iga ijkón kichijtos kenkuá' taajakijos, ayá' nemis ipetzkan iwán ayá' pınawas.

16 Iwán inomej espíritojmej yej małojmej kinechkoj reyejmej kan itōka' Armagedón ipan tájtól Hebreo.*

17 Iwán ángel número siete kitoyaj iwájkal ipan ejeka'. Iwán ipan weyitiōpan yej ono' ipan cielo, Dios tajtoj recio, kijtoj:

—Nikchija nochi.

18 Íkuá'san tapetani', tawōpa' iwán tatikuini' iwán kuekuechka' tajli, inón talōlin poxsan recio, nikēman ayí' panoj ijkōmpa talōlin desde kuá' onolo' ipan tajli.

19 Iwán weyi-altepe' yej itōka' Babilonia, tzatzayani' tajli, éyiya mochij. Iwán altepemej yej ono' ipan inewi tajli xixitjnikiej. Ijkón Dios kejlān inón weyi-altepe' Babilonia iga kichijtokej yej ayekti, inón iga poxsan kicastigarōj.

20 Inochi tajkotālmej† iwán tepemej, poliwiwej.

21 Nō wāłaj ipan cielo weyi granizo yej wetzi' ipan la gente. Inomej granizo iyetjka ken cuarenta kilo. Iwán tajtaga' kimalijlikej Dios iga wetzi' inón granizo, iga poxsan tapoloj inón granizo iga Dios tacastigarōj.

17

Siwq' yej najnamōlnemi

* 16:16 16:16 Xikita glosario "Hebreo". † 16:20 16:20 Xikita glosario "Tajkótāl o Isla".

1 Iwán wáľaj se de inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete wajkalmej, iwán ne-ijlij:

—Xinejnemi iwán nia nimitznextiliti ken iga Dios yawi kicastigaroti inón siwa' yej najnamolnemi yej ewato' itenoj mia' weyamej.

2 Reyejmej, iwán la gente de inewi altepemej kichijkej yej ajayekti iwán inón siwa' yej najnamolnemi yej kinextilijkej iga makiweyimatiľtikan idolojmej.

3 Iwán iyEspíritoj Dios asi' noyakapan iwán el ángel newiga' ipan se desierto. Ompa nikita' se siwa' ewato' ipan weyi animal yej chilti', iyakapan ijkulijto' tajtolmej yej Dios kijiya, inón animal kipiaya siete itzontekon iwán diez ikuakua.

4 Siwa' kakijto' itzótzol yej axokoti' iwán chilti', kitajlijtora oro, te'ti ken diamante iwán perlas.* Kikijtkijtoya se wajkaltzin de oro tentoya iga vino, inón vino kijtojneki iga kichij yej pox ajayekti iwán tanextilij iga mamoweyimati idolojmej.

5 Ipan iyixkuá' siwa' ijkulijto' toka' yej ayá' momati te kijtojneki, kijtowa: "WeyiBabiloniaj yej tanextilia' iga siwatkej manajnamolnemikan, iwán inochi yej mochjwa yej ayekti ipan inin tajli."

6 Iwán nikita' iga inón siwa' tawan iga konij iyesyomej yej moconfiarowaj ipan Dios yej kimiktijkej iga kipowaj itajtöl Jesucristo. Kuá' inón nikita', este nimadmiradoj.

7 Iwán inón ángel ne-ijlij:

—¿Te iga timadmiradowa? Nia nimitznextiliti te kijtojneki inón siwa' iwán inón weyi animal kan ewato' siwa', inón weyi animal yej kipiá siete itzontekon iwán diez ikuakua.

8 Weyi animal yej tikita', onoya iwán inán ay' teyi. Yawi kisati ipan wejkatanaxpo', e' iga san yawi mela'poliwiti. Desde kuá' mochij inin tajli, Dios kijkuiloj itokamej ipan ama' kan nesi aja'yéj nochipa onoskej iwán Dios. Yej chantitokej ipan tajli, inomej yej itokamej ayá' ijkulijto' ipan inón ama', yawij majmawitij kuá' kitaskej inón weyi animal yej onoya iwán inán áyo'ya teyi, e' wí'o' sej.

9 'Inin iga yejsan ye'tajlamiki wel kimatis te kijtojneki: Inón siete itzontekon animal, kijtojneki siete tepe[†] kan ewato' siwa'.

10 Nö kijtojneki siete reyejmej. Cinco de inomej reyejmej wetzikeja, el sexto rey mandarajto' inán, iwán el séptimo aya teyi inán. Kuá' wí', ayá' wejkatís iga mandarajtoj.

11 Weyi animal yej chilti' yej onoyaw wan inán ay' teyi, yéj se de inomejpa siete reyejmej; inonwa' mokuepas iga inón másisya ocho rey; e' yawi mela'mikitiya.

12 'Inomej diez kuakuamej, inón kijtojneki diez reyejmej yej aya mandarowaj; e' yawij gubernarotij iwán weyi animal petz se hora.

13 Inimej diez reyejmej sansé iyalmajmej kipiáj iga yawij kipalewítij iga inón weyi animal mamandaro.

14 Yawij momijmiktitij iwán el Cordero, e' el Cordero yawi tataniliti iga yéj nokta iteko nochi tekomej wan Rey iga nochi reyejmej. Iwán el Cordero sen-onoskej iwán yej Dios kinotzkej iwán kitapejpenkej iwán moconfiarowaj nochipa ipan yéj.

* 17:4 17:4 Perla pox walérowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochjwa koska'.

† 17:9 17:9 Siete tepe' anka kijtojneki altepe' Roma.

¹⁵ El ángel nọ ne-ijlij:

—Inọmej a'timej yej tikita' kan ewato' inón siwa' yej najnamolnemi, inọmejwa' kijojneki yej chantitokej ipan altepemej yej onokej ipan nochi nación san katiapay itajtłolmej.

¹⁶ Inọmej diez kuakuamej yej tikita' kipiá weyi animál, yawij kijiyatij inón siwa' yej najnamolnemi, yawij kikajtewatij iselti iwán ipetzkan, yawij kikuajtij inakayo siwa' iwán yawij kitajtij ipan ti'ti.

¹⁷ Dios kitajlij ipan iyalmajmej inọmej reyejmej iga makichiwakan ken Dios kineki, iga kipiakej sesan iyalmajmej iga kipałewijkej iga weyi animál wel mamandaro este que mamochiwa ken kijtoj Dios.

¹⁸ Inón siwa' yej tikita', inonwa' kijojneki weyi-altepe' yej irrey tatekimaka ipan nochi reyejmej yej onokej ipan tajli.

18

Tata altepe' Babilonia

¹ Iwán nikita' se' ángel walał ipan cielo yej kipoxpiá poder. Kitawij tajli iga itiyó.

² Iwán ijkın kijtoj recio:

—Xixitni'ya, xixitni'ya weyi-altepe' Babilonia, iwán inán móchija kan mochantiáj tızzimimej, ompa íchanya inochi małespiritojmej iwán kan moxeketiáj tótomej yej ayá' mokua iwán mo-jiya.

³ Iga inochi pajimej kichijkej yej ayękti ken kichiwaj yej ichamej Babilonia iga kiweyimajtijkej idolojmej. Iwán inochi reyejmej de inın tajli ijkonsan kichijkej. Iwán tanamakanimej kipoxpiakej tomın iga yej chantitokej Babilonia kikojkej nochi yej kiyoltlanayaj.

⁴ Iwán nikagui' se' tájtłol ipan cielo kijtowa:

—Xikısakan ipan inón weyi-altepe' Babilonia, amejemej yej nimitztapejpenkej, amo nọ tewán xikchiwakan yej ayękti iga amo nọ mamitcastigarokan.

⁵ Ási'ya iyixtaj Dios iga inọmej yej onokej Babilonia kichijtokej yej ajayękti, iwán Dios ayá' nemi kelkawa.

⁶ Makichiwilikan Babilonia kensan kichiwilij sekin; makicastigarokan ome vej ke' yęj kicastigaroj sekin. Makichiwilikan ome vej yej mitzchiwilijkej iga nọ makimachili ken iga kualo.

⁷ Achonsan nọ xicastigarokan ke'san yęj moweyimati' iwán ke'san kichij yej ayękti. Yęj moweyimati' iwán kijtoj ipan iyalmaj: "Nej nigaj newato' iga nej nochi nikmandarowa; nej ayęj ken se' lástima siwa' yej mi' iwęj wan akipiá yej kipałewiá, nej nikeman ayá' nimoknomatitos."

⁸ Inón iga ipan sansé día yawi wetziti iyakapan inimej yej tacastigarowa: mikilisti, chokalis iwán apis, iwán yawij kitajtij iga ti'ti, iga toTeko Dios yej nochi wel kichiwa kijtoj iga ijkón kajasi iga makicastigarokan Babilonia.

⁹ Reyejmej de inewi tajli yej kichijtoyaj yej poxsan ayękti, kensan kichiwa weyi-altepe' Babilonia iga kiweyimajtijkej idolojmej iwán kichijkej nochi yej kiyoltlanayaj, yawij chokatił iwán moknomatiskej kuá' kitaskej iga inón weyi-altepe' popóktó'ya iga nemi tata.

¹⁰ Węjkasan kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, iwán kijtóskej:

—iAy! iO'xan Babilonia yej tiweyi-altepe', tej yej nochi tikmandarowaya! Inán nimanınsan titata'.

11 Nochi tanamakanimej chokaj iga moknoqtatij iga inon weyi-altepe', iga ay'ya teyis kan tanamakaskej.

12 Ayagaj kikowas yej kinamaka yej chijto' iga oro, plata, te'ti yej mojmomsajti', perlas, tzotzol de lino yej pox tzotakti', de seda yej axokoti' iwán chilti', no inochi kuawimej yej ajwiyá'pa, marfil,* kuawimej yej mojmomsajti', bronze, tepos, mármol;†

13 canela, especias yej ajwiyá', incienso, mirra, perfumes, vino, aceite, harina yej kuechti', trigo; yolkamej yej motamamaltia', borregoimej, kawayojmej, kuacarretajmej, iwán este toknimej yej kikuij iga esclavo.

14 Kijliskej inon weyi-altepe':

—Ay'ya tikpiá yej tikpiaya yej tikpoxpiasnekiá, tikpóloja. Nikeman ay' tikpiás sej nochi yej pox patiyoj iwán yej mojmomsajti' yej tikpiaya.

15 Yej ompa tanamakatojay, pox tatanikej iga yej kinamakayaj pan inon weyi-altepe', e' kuá' kitaskej iga nemi tata, pox wejka kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, chokaskej wan moknoqtaskej.

16 Iwán kijtoskej:

—¡Pobre inon weyi-altepe'! Onoya ken tikita katka se siwá' yej kakijto' itzotzol de lino yej pox tzotakti' iwán tzotzol yej axokoti' iwán chilti', kitajliytoya oro, te'ti yej mojmomsajti' iwán perlas.

17 ¡Ipansan se hora tata' komati yej poxsan patiyoj!

Ikapitamej akalmej, la gente yej yaya ipan akalmej, marineroimej‡ iwán inochi yej tekipanowayaj ipan lámar, wejka moketzaskej.

18 Kuá' kitaskej pokti iga nemi tata inon weyi-altepe', tzajtiskej:

—¿Kan tiawij tikasitij se' weyi-altepe' ken inon?

19 Iwán motajliskej tajli ipan itzontekomej iwán tzajtiskej:

—¡Lástima, lástima; inon weyi-altepe'! Iga itomün rıcojtiakej inochi yej kipiayaj akal ipan lámar; jinán nimanınsan poliwi'!

20 E' tej cielo xipaki, iwán no mapakikan profetajmej, apostolejmej iwán inochi yej kitokaj Dios, iga Dios kicastigaroj inon weyi-altepe' iga ijkón kajasi iga nochi yej mitzhıwılijkej.

21 Iwán se ángel yej pox tajpalej kikui' se te'ti yej pox etı', iwán kipatanaltij ipan lámar, iwán kijtoj:

—Ijkón yawi poliwiti inon weyi-altepe' yej itoká' Babilonia iwán nikeman máj ayá' mo-itas.

22 Inawatılka arpa,§ flauta, iwán trompeta, ay'ya máj mokakis ipan moçallej. Ateyis nisé tekipanowanı yej kichıwa tejté. Iwán inawatılka molino ay'ya máj mokakis.

23 Ay'ya máj xotas ti'ti, ay'ya mokakis ilwi' kan monamiktılo. Malej iga motanamakanimej poxsan kipiayaj tomün ipan inın tajli, iwán tikajkayaj inochi paısmej iga moachısoj, tia timela'poliwiti.

24 Dios kicastigaroj Babilonia iga itechko mikikej profetajmej wan yej moconfıaroj ipan Cristo; nochi yej tamiktijkej mıxkujıtıkej pan Babilonia.

* **18:12 18:12** Marfil: elefante kipia qme ken itan yej weyakti' yej kısjay itampa iya', inon chijto' iga marfil. † **18:12 18:12** Mármol te'ti yej mnsajti' yej wel motzotawa. ‡ **18:17 18:17** Marineroimej: ijkón kijliáj tajtaga' yej kinentiayaj akal. § **18:22 18:22** Xikita glosario "Arpa".

19

¹ Iwán nikagui' ipan cielo itajtólmej mia' gente, kijtowaj:
¡Mamoweyimatilti toTeko Dios iga tesalvarowa!

Kajasi iga mamomajmawili iga nochi wel kichjwa.

² Yéj taye' juzgarowa wán nochipa ómpaya ken kichjwa.

Kicastigároja inón siwa' yej najnamolnemi,
yej tanextiliaya iga la gente makiweyimatiltikan idolojmej;

Dios momatij ipan yej chantitokej ipan inón weyi-altepe' iga kimijmiktijkej
yej kipowaj itajtól.

³ Iwán se' vej kijtojkej:

—¡Mamoweyimatilti toTeko! Iga nochipa popoktos inón weyi-altepe' iga nemi tata.

⁴ Iwán inomej veinticuatro ancianojmej iwán inomej nawi animálmej,
motankuáketzkej iwán este motzontokakej ipan tajli iga kiweyimatiltijkej
Dios yej ewato' ipan weyi asiento kan mandarowa, kijtojkej:

—¡Ijkónyawa'! ¡Mamoweyimatilti toTeko Dios!

⁵ Iwán kan ewato' Dios, moká' se' tájtól, kijtowa:

Xikweyimatiltikan toDios,

amonochimej yej ankichjwaj ken yéj kineki

iwán ankimajmawiliáj,

yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'.

Iylwiyo kuá' monamiktía el Cordero

⁶ Nikagui' nō ken tikita itajtól mia' gente, ken kuá' wopa a'ti iwán ken
kuá' tatikuini, kijtowa:

¡Mamoweyimatilti toTeko Dios!

Yéj nochi wel kichjwa iwán péwa'ya iga reinarowa.

⁷ Matipakikan iwán matiyolpaktokan iwán matikweyimatiltikan,

iga ási'ya hora iga monamiktía el Cordero.

Takotzjn* taajakijto'ya;

⁸ kajákija itzótzol de lino yej pox tzotakti', ejto' iwán este pepetani.

Inonwa' lino kijtojneki yej kichijkej yej yekti yej moconfiarowaj ipan Dios.

⁹ Iwán el ángel ne-ijlij:

—Ijkin xikijkulo: “Mapaktokan yej onoskej ken te-ikniwan iga yawij
motaltij kan takualo kuá' monamiktij el Cordero.”

Iwán ne-ijlij:

—Ininwa' itajtólmej nokta Dios yej ayá' takajkayawa.

¹⁰ Iwán nimotankuáketza' iyikxiteñoj inón ángel iga nikweyimatiltiaya,
e' yéj ne-ijlij:

—Amo ximotankuáketza notenoj; iga nej nō niktoka Dios kensan tej iwán
ken inochi mokniwan yej moconfiarowaj ipan tájtól yej Jesús kipowa'.
Xikweyimatilti Dios.

Iga yej kipowaj yej kichij Jesús, inómejwa' el Espíritu kitajtólmakaj.

Kawayoj yej ista'

¹¹ Iwán nikita' tapojto' cielo, iwán nikita' se' kawayoj yej ista', iwán
yej kitejkawilijtinemiá itoká' “Nochipa kichjwa yej kijtowa iwán ayí'
takajkayawa.” Yéj taye' juzgarowa iwán kichjwa yej yekti kuá' kitaniliá
iyenemigojwan.

* **19:7 19:7** “Takotzjn” kijtojneki nochi yej kitokaj Dios. Ipan itajtól Dios kanaj tikitaj iga Dios iwán yej kitokaj mocomparadowa ken se' chokotzjn yej namiktito' wán takotzjn.

12 Iyixmej ken tikita tiwelon iwán kitalijtoya mia' coronajmej,† iwán ijkulijtoya se toka' yej yejsan kimatiá.

13 Iwán kakijto' itzótzol yej kajkakilijto' esti, iwán itoka': Itájtōl Dios.

14 Iwán kitokaj soldadojmej yej onokej ipan cielo. Kakiytinimij itzotzolmej de lino yej tzotakti' iwán ijista', este ejejto', iwán tejkatinemij ipan ikawayojmej yej ijista'.

15 Ipan iten kīsaya se espada yej pox tateki, iga inón espada yawi kicastigaroti inochi paismej; iwán yawi kimandaroti iga se vara de tepos. Yéj kichijwas iga iyenemijojmej makitakān ken iga kuesiwi Dios. Yéj kitataksas iyenemijojmej ken se yej kitataksa uva iga kipatzka. Ijkōn iga Dios yej nochi wel kichjwa yawi kicastigaroti inochi gente.

16 Iwán ipan itzótzol iwán imaxá'bapa ijkulijto' inin toka': "Rey yej kimandarowa inochi reyejmej iwán iTeko inochi tekomej."

17 Después nikita' se' ángel ejkato' ipan tonatj', iwán kitzajtzilij recio inochi tōtōmej yej patāntinemij ipan cielo, kijlij:

—Xiwitzekān iga xikuakij yej Dios mitzmakaj.

18 Xikuakān inakayomej reyejmej, kapitamej, soldadojmej iwán inakayo tajtaga' yej pox tamiktiáj, iwán inakayo kawayojmej iwán yej kitejkawilijtinemij, iwán inochi inakayo la gente yej ayéj esclavojmej, iwán yej esclavojmej, yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'.

19 Iwán nikita' weyi animāl iwán inochi reyejmej de inewi tajli iwán isoldadojmej monechkojkej iga yawij momijmiktijij iwán inón yej tejkato' ipan iyista' kawayoj iwán inochi isoldadojmej.

20 Inón weyi animāl kisémpresojwijkej iwán inón yej ayéj mela'profetaj yej kichijtoya kuajkuantās yej ayi'pa mo-ita iyixtaj inón weyi animāl. Iga kichij kuajkuantās yej ayi'pa mo-ita in inón yej ayéj mela'profetaj, kikajkayaj inomej yej motemakakej iga kitalilijkej imarcej inón weyi animāl iwán kiweymatikej iyimagen. Iwán weyi animāl iwán yej ayéj mela'profetaj kimōtakej ipan tiwelon kān nemi tata azufre.

21 Iwán sekin kimiktijkej iga inón espada yej kīsaya ipan iten yej tejkato' ipan kawayoj, iwán nochi tōtōmej ixwikej iga kikuajkej inimej inakayomej.

20

Mil años

1 Nikita' se' ángel temoj ipan cielo, kikitzkijto' se llave iga kitapowa wejkatanaxpo', iwán kikitzkijto' se weyi cadena.

2 Inin ángel kilpij kuakuakowawéj, inón ikypakowa' yej nō kitokawiyayaj Tzitzimi' kilpij iga cadena mil años.

3 Kimōta' ipan wejkatanaxpo', iwán kiye'tentzakua' iwán kitalilij tejté iga amo agaj makitapo iga ay'ya máj makikajkawāwa tokniwan yej onokej ipan paismej, este que maas mil años. Kay' ásisya mil años yawij kimajkawatij, e' ayá' wejkawas iga majkajtos.

4 Iwán nikita' weyi asientojmej kān motalíaj yej mandarowaj, ipan inón motalkej yej kimakakej poder iga matajuzgarokān. Nō nikita' iyalmajmej yej kikechtekkej iga kipowakej yej kichij Jesús wan itájtōl Dios. Yejemej ayá' kiweymatikej weyi animāl niga kiweymatikej iyimagen weyi animāl iwán ayá' motemakakej iga makitalilijkān imarcej pan iyixkuá' niga ipan

† 19:12 19:12 Xikita glosario "Corona".

imamej. Nikita iga inimej ojpa-isakej iwán reinarojkej iwán Cristo mil años.

⁵ E' sekin yej nō miktokkej aya ojpa-isakej, inimej ojpa-isaskej este que maasi mil años. Inín yej áchtopa iga ojpa-isaloj.

⁶ ¡Mapaktokan yej ye'nemikej iyixtaj Dios, inomej yej yawij ojpa-isatij kuá' achto ojpa-isaloj! Iga ipan la segunda muerte ay'ya yawij mikiti, sino que mochíwaskej sacerdotejmej de Dios iwán de Cristo. Iwán reinaroskej mil años wan Cristo.

⁷ Kuá' ásisya mil años, Tzitzimi' yawi xitomiti kan presojtito'.

⁸ Iwán kisas iga kikajkayawas pajsmej Gog iwán Magog yej kijtojneki nochi pajsmej yej ono' ipan tajli. Wan Tzitzimi' kinechkoj nochi soldadojmej de inimej pajsmej. Pox komati soldadojmej ken tikita xajli yej ono' ipan lamarten iga yawij tamijmiktiti.

⁹ Iwán noyan payiniskej ipan tajli iwán kiyawaloskej inón weyi-altepe' yej Dios kipoxchokiliá, kan onokej yej kitokaj Dios. E' Dios kititanis ti'ti yej wí' ipan cielo, iwán inochi kitatjskej.

¹⁰ Iwán Tzitzimi' yej takajkayajtoya kimotaskej ipan tiwelon kan nemi tata azufre, kan nō kimotakej weyi animal iwán yej ayéj mela'profetaj. Iwán ompa nochipa kiknochijoskej semilwi' iwán senyówal.

Dios tajuzgarowa

¹¹ Iwán nikita' weyi asiento yej este istá', kan motaliá Dios iwán yéj ompa ewato'. Iyixtaj yéj, tajli iwán cielo mela'poliwiwej, akáwi' nité.

¹² Iwán nikita' yej miktókeja, ejekatokej iyixtaj Dios, onoyaj yej kipia itekiyo iwán yej ayá'. Iwán tapowikej amamej, iwán se' ama' nō tapowi' kan ijkuilijto' itokamej yej nochipa onoskej iwán Dios. Iwán Dios kijuzgaroj yej miktókeja kensan ijkuilijto' ipan amamej, kensan yejemej kichijkej.

¹³ Yej mikikej ipan lámár wan yej mikikej ipan tajli kjsakej kan mikttoyaj wan monextijkej iyixtaj Dios, iwán sejsé kijuzgarojkej ijkón kensan yejemej kichijkej.

¹⁴ Iwán mikilisti iwán kan ono' yej miktokkej kimotakej ipan laguna yej wewelkato', iga inín ome veja iga mikiloj.

¹⁵ Iwán yej ayá' ijkuilijtos itoká' ipan ama' kan ijkuilijto' itokamej yej nochipa onoskej iyixtaj Dios nō kimotaskej ipan inón laguna yej wewelkato'.

21

Se'ya cielo wan se'ya tajli

¹ Iwán nikita' se'ya cielo iwán se'ya tajli; iga yej áchtopa cielo iwán tajli iwán lámár yej onoyaj poliwiweja.

² Nej, niJuan nikita' inón weyi-altepe' yej Dios itatki yej kijliáj nueva Jerusalén, nikita iga nemi temowa ipan cielo iyixtaj Dios. Pox monsjati' ken tikita takotzin yej taajakijto'ya iga monamiktiá iwán iwéj.

³ Iwán nikagui' se tájtól recio yej wjtziaya ipan cielo kijtowa:

—¡Xikita, Dios chantito' kan onolo'! Yéj yawi chantitoti iwamej, yejemej mochíwaskej igentej, iwán Dios onos iwamej. Yéj iséltisan onos Dios iga inomej.

⁴ Dios ta-ixpoppowas iga chokatolo', iwán ay'ya mikiloj, niga chokaloj, ay'ya agaj tenatos iga kwalotos, iga inochi yej onoya, pánoja.

⁵ Iwán wej ɛwatoya ipan weyi asiento kijtoj:
—Xikita, nej nikchjwa nuevo inochi wej ono'.

Nɔ ne-ijlij:

—Xikijkuilo; iga inimej tajtolmej melá' nokta iwán wel timoconfiarowa ipan.

⁶ Iwán ne-ijlij:

—Chjto'ya. Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan Z. Wej atanekis nej nikmakas a'ti wej kisa ipan atzontekon wej tamaka vida, ayá' yawi kikowátipa.

⁷ Inón nia nikmakati wej kitanilij Tzitzimi'; iwán nej iDios, iwán yéj nopiltzjn.

⁸ E' wej kikajtejaw iga kitokaj iyojwi Dios, iwán wej ayá' kicredowaj itájtɔl Dios, iwán wej kejlantokej wej ayekti, wej tamiktiáj, iwán wej kichjwaj wej ayekti iga yawij wan wej ayá' iwán namiktito', iwán wej taachisarowaj, iwán wej kiweymatij idolojmej iwán inochi wej takajkawaj yawij kimotatij ipan laguna wej wewelkato' iga nemi tata azufre. Inín kijliáj la segunda muerte.

Se'ya Jerusalén

⁹ Iwán wáaj se de inomej siete angelejmej wej kikitzkijtoyaj siete wajkalmej wej kipiayaj siete plagajmej iwán ne-ijlij:

—Xinejnemi, nia nimitznextiljti takotzjn wej mochjwas isiwa' el Cordero.

¹⁰ IyEspiritoj Dios asi' noyakapan wan newjga' ipan se tepe' wej weyi iwán wejkapan, iwán nenextilij se weyi-altepe' wej Dios itatki, wej itoka' Jerusalén, nikita' iga nemi temowa ipan cielo iyxtaj Dios.

¹¹ Inón weyi-altepe' tawiaya iga iweyipoder Dios. Tawia ken tikita se te'ti wej pox mɔnsajti' ken te'ti de jaspe* ken tikita vidrio.

¹² Inón weyi-altepe' koláitoya iga muro wej weyi iwán wejkapan, kipiá doce puerta; iwán onoya se ángel ipan sejsé kalten, iwán ipan sejsé puerta ijkuilijtoya itoka' se tribu† de inomej doce tribu de Israel.

¹³ Onoya eyi ipuertajyo iladoj norte, eyi ipuertajyo al sur, eyi ipuertajyo ikisáyampa tonati', iwán se' eyi ipuertajyo ikalakiyampa tonati'.

¹⁴ Imurojyo inón weyi-altepe' kipiá doce weyite'ti kan taksato', iwán ipan sejsé de inomej weyite'ti ijkuilijto' se itoka' de sejsé de inomej doce iyapostolejmej el Cordero.

¹⁵ El ángel wej nowan tatapojtoya kikitzkijtoya se ojta' wej chijto' de oro iga kimedjrowa weyi-altepe', ipuertajyomej iwán imurojyo.

¹⁶ Inón weyi-altepe' onoya cuadrado, achonsan medjrowaya iweyajka iwán ikoyajka. El ángel kimedjroj weyi-altepe' iga ivaraj de oro, medjroj dos mil doscientos kilómetros; achonsan medjrowa iweyajka, iwejkapanka iwán ikoyajka.

¹⁷ Iwán kimedjroj iwejkapanka imurojyo, medjroj sesenta y cuatro metro, el ángel tamedjroj iga inompasan medida wej iga taga' tamedjrowa.

¹⁸ Muro chijtoya iga te'ti de jaspe, iwán weyi-altepe' chijtoya iga mela'roj wej este xota ken vidrio.

¹⁹ Iwán ibasejyomej kan taksato' imurojyo inón weyi-altepe' ye'tachaya iga kipiaya sese'pa te'ti‡ wej mojmɔnsajti'. Wej áchtopa ibasejyo kipiaya

* **21:11 21:11** Jaspe te'ti wej xoxokti'. † **21:12 21:12** Xikita glosario "Tribu". ‡ **21:19 21:19** Inimej temej wej iga chjtokej doce base este xotaj wan sejsé kipiá icoloryo.

te'ti yej kijliáj jaspe, el segundo zafiro, el tercero ágata, se' kipiaya esmeralda;

²⁰ se' kipiaya ónice, se' kipiaya cornalina; se' kipiaya crisólito, se' kipiaya berilo, se' kipiaya topacio, se' kipiaya crisopraso; se' kipiaya jacinto iwán se' kipiaya amatista. Ijón masi' doce ibasejyo.

²¹ Ono' doce puerta; sejsé chijto' iga sesan perla.^S Iwán pata'ojti yej panowa tajkoaltepe' chijtoya iga mela'oroj yej este xota ken vidrio.

²² Iwán ayá' nikita' nisé tiopan ipan inón weyi-altepe', iga toTeko Dios yej kipoxpiá poder iwán el Cordero onokej iga tiopan ipan inón weyi-altepe'.

²³ Ompa ayá' moneki tonatí' niga luna iga matawi, iga Dios itawilka tawía iwán el Cordero kitawij inón weyi-altepe'.

²⁴ La gente de inochi pajsmey yej mosalvaroskej nejnemiskej ipan itawilyo inón weyi-altepe', iwán reyejmej de inochi tajli kiwajliguiliskej yej patiyoj yej kipiáj.

²⁵ Ipuertajyomej nochipa tapojtos, iga ompa ateyiti yówal.

²⁶ Iwán inochi pajsmey kiwigaskej nochi yej valerowa wan kiweyimatiskej inón weyi-altepe'.

²⁷ Ipan inón weyi-altepe' ayá' kalakis nité yej ayekti iyixtaj Dios, niga yej kichiwaj yej ayekti niga yej takajkawaj. Kalakis petz yejsan ijkulijto' itoka' ipan ama' yej kipiá el Cordero kan nesi itokamej yej nochipa onoskej wan Dios.

22

¹ Iwán el ángel nenextilij se weya' yej tamaka vida, este chipakti' ken tikita cristal. Inón weya' kiasaya ipan iweyi asiento kan motaliá Dios iwán el Cordero.

² Inón a'ti motalowa itajko pata'ojti de inón weyi-altepe', iwán itejtempan inón weya' onoyaj kuawimej yej tamakaj vida. Tajkij cada mes iwán iyiswayomej inomej kuawimej kikuij iga moachitiltio.

³ Iwán ompa ay'a teyis yej Dios akiye'ita. Ipan inón weyi-altepe' Dios iwán el Cordero motaliáj ipan iweyi asientojmej wan yej kitokaj Dios kiweyimatiiltiskej.

⁴ Iwán kinojma-itztoskej nokta Dios, iwán itoka' Dios ijkulijtos pan iyixkua'.

⁵ Ompa ay'a tayowatis iwán yej ompa onokej ay'a kinekiskej ti'ti niga tonatí', iga Dios yej toTeko kitawij yejemen wan nochipa reinaroskej iwán.

Ná'ya iga wí' Jesucristo

⁶ El ángel ne-ijlij:

—Inimej tajtolmej, melá' nokta iwán wel moconfiarolo ipan. Iwán toTeko, yej inonsan Dios yej kitajtolmá' profetajmej, kititan iyángel iga makinextili yej kitokaj yej ay'a wejkatis iga yawi mochiwati.

⁷ Ijkin mitzijliáj Jesús:

—¡Xikakikan! ¡Ay'a wejkatis iga niwí'! ¡Mapaki yej kicredoje yej ijkulijto' ipan inin ama', yej yawi mochiwati!

⁸ Nej nijuan, yej nikagui' iwán nikita' nochi inin. Iwán kuá' tami' nikagui' iwán nikita', nimotankuaketza' iyikxitenoj el ángel iga nikweyimati'.

⁹ E' yéj ne-ijlij:

^S **21:21 21:21** Perla pox valerowa, ken tikita tetzjin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochjwa kaska'. Inán momati iga aljimpatzjn, nij nesi pox weyi.

—Amo ijkón xikchíwa; puej nej nõ niktoka Dios kensan tej iwán kensan inochi moknimej yej kipowaj itájtɔl Dios, iwán inochi yej kichíwaj ken ijkuilijto' ipan inín ʔama'. Xikweyimatílti Dios.

¹⁰ Nõ ne-ijlij:

—Amo xikiyana inín ye'noticiaj de Dios yej ijkuilijto' ipan inín ʔama'; iga ay'ya ke' poliwi iga yawi mochíwati.

¹¹ Yej kichíwa yej ayekti, kama makichíwa yej ayekti; yej kejlámiki yej ayekti, máj makejlamiki yej ayekti; e' yej kichíwa yej yekti máj makichíwa yej yekti; yej nokta kichíwa ken Dios kineki, amo mamosemaka.

Jesús nõ kijtoj:

¹² —Kena, nej ay'ya wejka iga niwí'. Iwán nikuaajligas ipremioj yej nia nikmakati sejsé kensan iga kichij.

¹³ Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan Z.

¹⁴ Mapaktokan yej kipaƙaj itzotzolmej* iwán wel makikuƙan itáƙilka inón kuawi' yej tamaka vida iwán wel makalakikan ipan ipuertajyo weyi-áltepe'.

¹⁵ E' ƙawitij jueraj yej kichíwaj yej ayekti; yej taachisarowaj, yej najnamolnemij, yej tamiktiáj, yej kiweyimatij idolojmej, iwán yej kiyolmakaj iga takajkayajtokej.

¹⁶ —Nej, niJesús, niktítan noáŋgel iga makinextili yej neƙokaj inochi inín. Nej ipiltzín ipilówampa rey David; nej imaselkayo rey David iwán nej inón sitalín yej xóta yowalti'.

¹⁷ El Espíritu iwán isiwa' el Cordero kijtowaj:

—Xiwíki.

Iwán yej kikaki, makijto:

—Xiwíki.

Iwán yej ʔaneki mawíki iwán makoni ʔti yej tamaka vida, yej ayá' monamakíltiá.

¹⁸ Inochi yej kikaki inín itájtɔl Dios yej ijkuilijto' ipan inín ʔama', nikijliáj inín: Siga agaj kitaliao' se' tejté ipan inimej tajtɔlmej yej ijkuilijto'ya, Dios yawi kitaliti iyakapan kokolis yej kinkochíwas, kensan ijkuilijto' ipan inín ʔama'.

¹⁹ Siga agaj kikuiliá tejté yej ijkuilijto' ipan inín ʔama' yej Dios kinextij, Dios yawi kiborraroti itóƙa' ipan ʔama' kan neši ʔyéj onos iwán nochipa, iwán yawi kitzakuilijti iga amo makalaki ipan iweyi-áltepe' Dios iwán akitas yej yekti yej ijkuilijto' ipan inín ʔama'.

²⁰ Yej kijtoj ijkín, kijtowa:

—Ay'ya wejƙatis iga niwí'.

Ijkónyawa'. ¡Xiwíki noTeƙo Jesús!

²¹ ToTeƙo Jesucristo, mamitzjolchikawakan amonochimej. Ijkónyawa'.

* **22:14 22:14** “Yej kipaƙaj itzotzolmej” anka kijtojneki yej ye'nemij iga Dios kiperdonároja yej kichijkej yej ayekti.